

ప్రత్యేక సంచిక

సాహిత్య
ప్రస్థానం
నవంబర్ & డిసెంబర్ 2008

వెల రూ. 20

సాహితీ ప్రవంతి

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉద్యాన విషన్ 2008 - 09

ఉద్యాన శాఖ - ప్రకాశం జిల్లా

డి. బి. వెంకటేశ్
ఎ.ఎ.ఎస్

జిల్లా వనరుల
సంరక్షణాధికారి

ప్రకాశం జిల్లాలో 2007 -08 సం.లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉద్యాన విషన్ ద్వారా రూ. 710.44 లక్షలు ఖర్చు చేయడం అరిగినది. పండ్లకోటల విస్తరణ, పూలకోటల విస్తరణ, సాకా కోటల పునరుద్ధరణ, సమగ్ర పోషక యాజమాన్యము, పువసాయి యాంత్రీకరణ, వైకు శిక్షణా కార్యక్రమాలు నిర్వహించబడినవి.

2008 -09 సం.లో ఉద్యాన విషన్ క్రింద వివర కార్యక్రమములు అమలు చేయబడినవి.

ముఖ్యమైన పథకములు

1. పండ్లకోటల విస్తరణ : ఈ పథకము ద్వారా కొత్తగా మామిడి, బత్తాయి, జీడిమామిడి, నిమ్మ మరియు జామ కోటలు సాగు చేయు రైతులకు 75% రాయితీ కల్పించబడును. జాతీయ ఉపాధి హామీ పథకములో అనుసంధానం చేసి సస్పెన్షన్లూ, యస్.సి. యస్.టి.రైతులకు 100% రాయితీతో పండ్లకోటలు అభివృద్ధి పరచబడును. తొప్పాయి, దిమ్మకల్వార్ అరటి తోటలు సాగుచేయు రైతులకు 50% రాయితీ కల్పించబడును. జిల్లాలో 3025 హెక్టార్ల విస్తీర్ణంలో పండ్లకోటల పెంపకం లక్ష్యంగా ఉన్నది.

2. పూల కోటల పునరుద్ధరణ : 20 సం|| పైబడిన మామిడి తోటలు 8 సం|| పైబడిన బత్తాయి, తోటలలో దిగుబడి, నాణ్యతను పెంచే ఉత్తేజ్యముతో ఈ పథకము అమలు చేయబడుచున్నది. ఈ పథకం ద్వారా 600 హెక్టార్ల మామిడి, 600 హెక్టార్ల బత్తాయి సాకా కోటలో పునరుద్ధరణ చేయాలని నిర్ణయించడం అరిగినది.

3. పూల కోటల విస్తరణ పథకము : జిల్లాలో 50% రాయితీతో దిమ్మ సస్పెషారు రైతులకు మరియు ఇతర రైతులకు 33% రాయితీతో ఈ పథకము అమలు అడుగుచున్నది. ఈ పథకము కోస్తా మండలాల్లోని దొరువుల శ్రీంధ సాగు చేయు పేద రైతులకు అధిక ప్రోత్సాహక ఇవ్వబడుచున్నది. ఈ పథకం ద్వారా 240 హెక్టార్లలో మెర్రి, బంతి, కనకాంబరం మరియు లిట్లీ సాగు చేయాలని నిర్ణయించడం అరిగినది.

4. సమగ్ర పోషక యాజమాన్యము : ఈ పథకము ద్వారా బత్తాయి తోటలకు ఒక హెక్టారుకు రూ.2000/- విలువైన మాక్వీ పోషక పదార్థములు సరఫరా చేయబడును. బత్తాయిలో వచ్చు మాక్వీ పోషకాల లోపాల నివారణకు ఉద్దేశించినది. ఈ పథకం ద్వారా 1000 హెక్టార్లలో 50% రాయితీతో మాక్వీ పోషకాలు సరఫరా చేయాలని లక్ష్యంగా ఉన్నది.

5. సమగ్ర పోషకము : ఈ పథకము ద్వారా బత్తాయి, మామిడి, కూరగాయల తోటలకు ఒక హెక్టారుకు రూ. 2000/- విలువైన పురుగు, తెగుళ్ళ మందులు సరఫరా చేయబడును. ఈ పథకం ద్వారా 1700 హెక్టార్లలో 50% రాయితీతో పురుగు, తెగుళ్ళ మందులు సరఫరా చేయాలని లక్ష్యంగా ఉన్నది.

6. వానపాముల నియంత్రణ తయారీ యానిట్లు : 50 అడుగుల పొడవు, 22 అడుగుల వెడల్పు ఉంటే పెద్ద కట్టకొని, ఆపెద్దులో 50 అ|| పొడవు 3అ|| వెడల్పు, 1 అ|| ఎత్తు వుంటే 4 వెద్దు కట్టకొని వానపాములు వేసుకొంటే ఒక్కో యానిట్కు రూ.15,000/- సర్టిఫీడ్ మంజూరు చేయబడును. జిల్లాలో 250 యానిట్లు లక్ష్యంగా వున్నది.

7. పోషక సమతుల్య కల్పన : 1) ఈ పథకము ద్వారా 25% రాయితీతో తీల గిద్దంగి యానిట్లు, ప్యాక్స్కోస్లు మంజూరు చేయబడును. 2) ఉలపాడులో మామిడి బోలోగిల్ మాస్కెట్ అభివృద్ధి పరచుటకు 1 కోటి రూపాయలు ఖర్చు చేయబడును.

ఈ పథకములతో పాటు, రైతులకు సాంకేతిక గలయోజు అందించటం, శిక్షణా కార్యక్రమాలు ఏర్పాటు, స్త్రీల సంరక్షణ మొదలగు కార్యక్రమాలు ద్వారా రైతులకు అవసరమైన సాంకేతిక విదిల్పనాన్ని ఎత్తుచేకప్పుడు అందించటం అడుగుచున్నది.

డి. రవీంద్రబాబు, యస్.ఎ, యస్.సి(ఆర్) |
సహాయ సంకలనము - 1 |
ఉద్యానశాఖ - ప్రకాశం జిల్లా

యం. వెంకటేశ్వర్లు, ఎస్.ఎస్.సి(ఆర్) |
సహాయ సంకలనము - 1 |
ఉద్యానశాఖ - ప్రకాశం జిల్లా

మరింత దృఢంగా...

చాలా కాలం తర్వాత సాహిత్య ప్రస్థానం ప్రత్యేక సంచికగా వెలువడుతున్నది. గమనం, ప్రస్థానం అంతకు ముందు మరో రూపంలో దర్పణం సాహిత్య ప్రత్యేక సంచికలుగానే వచ్చాయి. మొదట త్రైమాస పత్రికగానూ, తర్వాత మాస పత్రికగానూ ప్రస్థానం నిర్విఘ్నంగా వెలువడుతున్నందున ప్రత్యేక సంచికల అవసరం లేకుండా పోయింది. వార్షిక సంచికల గురించి అప్పుడప్పుడూ అనుకున్నా ఆచరణకు రాలేదు. ఇన్నేళ్ల తర్వాత అది వాస్తవ రూపం దాల్చింది. ఇది చాలా సంతోషకరమైన సందర్భం అని రాస్తున్న తరుణంలో ముంబాయి నరమేధం... బీభత్స రస ప్రధానం, పిశాచగణ సమవాకారం... అంతకు ముందు నుంచి మత మారణహోమాలూ, భిన్న మతతత్వాల సవాళ్లు... అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంక్షోభం... అన్ని తరగతుల ప్రజల పైనా ఆ ప్రత్యక్ష పరోక్ష ప్రభావాలు.. వెరసి బతుకు చిత్రం భయానకంగా..

సామ్రాజ్యవాద ప్రపంచీకరణ, మతోన్మాదం, ఉగ్రవాదాలను వ్యతిరేకించడం కనీస కొలబద్దగా విశాల సమీకరణకు కృషి చేస్తున్న సాహితీ స్రవంతి సాహిత్య ప్రస్థానం ఈ నేపథ్యంలో మరింత దృఢంగా మరింత కృత నిశ్చయంతో ఆ ఆశయాలను పునరుద్ధాటిస్తున్నాయి. ఆలోచనాపరులైన రచయితల బరువు బాధ్యతలను మరింత స్పష్టంగా గుర్తిస్తారని విశ్వసిస్తున్నాయి. ఈ ఘాతుకాలను తీవ్రంగా ఖండిస్తూ బాధితులకు సహానుభూతి ప్రకటిస్తున్నాయి.

2

గతంలో ప్రత్యేక సంచికలు వచ్చినప్పటి సాహిత్య సమాజ పరిస్థితులకూ ఇప్పటికీ చాలా తేడా వుంది. అప్పట్లో ఒకటి రెండు తప్ప సాహిత్య పత్రికలు దాదాపు లేకుండా పోయిన స్థితి. ప్రస్థానం కూడా నడుస్తుందన్న నమ్మకం ఎక్కువ మందికి వుండేది కాదు. కాని అపనమ్మకాలు పటాపంచలు చేస్తూ అది నిలబడింది. ఎందరినో రచయితలుగా నిలబెట్టింది. వారిని ముందుకు నడుపుతూ తనూ నడిచింది. ఆ ప్రేరణతో ప్రభావంతో కొత్తగా పలు సాహిత్య పత్రికలు పూపిరిపోసుకున్నాయి. అంతకు ముందున్న కొన్ని బాణీ ధోరణి కొంతైనా మార్చుకున్నాయి. ఇదంతా ఏదో గొప్పలకు సంబంధించిన వ్యవహారం కాదు. సాహితీ స్రవంతి నిర్వహణలో విశాల ప్రగతిశీల సాహిత్య వేదికగా ప్రస్థానం ఎంచుకున్న మార్గానికి విజయం. తెలుగునాటప్రగతి శీల సాహిత్య వారసత్వాన్ని స్వీకరించిన ఫలితం.

సాహిత్య వ్యాసాల పట్ల, పత్రికల పట్ల వున్న అనేకానేక అభిప్రాయాలను ఈ పత్రిక మార్చింది. కొత్తగొంతులకు అవకాశమివ్వడమే కాదు, కొత్త రూపాలనూ ఆవిష్కరించింది. వర్తమాన వాస్తవికతతో నిమిత్తం లేని భావనలన్నిటినీ తోసిపుచ్చింది. సాహిత్య చర్చ ఫలానా విధంగా ఫలానా వారే చేయాలన్న అనధికార రేఖలను చెరిపేసి ప్రజాస్వామిక చైతన్యం పెంచింది. వ్యర్థ వివాదాలు సంచలనాలే సాహిత్య చర్చగా వున్న ధోరణిని తగ్గించడంలో ఒక కీలక పాత్ర వహించింది. విశాల దృక్పథంతో సాహిత్య వైవిధ్యాన్ని పెంపొందించే బదులు కలసి వచ్చే వారిని కుదించే వైఖరిని వదిలించింది. సామ్రాజ్యవాద ప్రపంచీకరణ, మతతత్వం, ఉగ్రవాదం వంటి వాటిని ఖచ్చితంగా వ్యతిరేకించాలన్న నిబద్ధతకు కంకణ ధారిగా నిలిచింది. సాహిత్యం నిస్సారమైన పరిమితమైన వ్యవహారమనే అభిప్రాయాన్ని పోగొట్టి జనకవనాలు ,సాహిత్య శాలలతో వేయి రేకుల వికసించింది. ఈ క్రమంలో దాదాపు రాష్ట్రంలోని అన్ని చోట్ల

సాహితీ ప్రపంచానికి , ప్రస్థానంకు ఆదరణ విస్తారంగా లభించింది. ఈ విశాల వైఖరిని ప్రతివారూ హర్షించారు. దాన్ని అపార్థం చేసుకున్న వారూ తర్వాత వాస్తవాలు తెలుసుకుని చేయూతనిచ్చారు. ఇవన్నీ సాహిత్య ప్రస్థానంలోనే ప్రతిబింబించాయి. ప్రస్థానంలో ప్రస్తావనకు రాని సమాకాలీన సాహిత్య కోణాలు లేవని నిస్సందేహంగా చెప్పొచ్చు. అలాగే గత పదేళ్లలో సాహిత్య అజెండాలో వచ్చిన మార్పులపై దాని ముద్రనూ గుర్తించవచ్చు.

3

గత పదేళ్లలో ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేక నేపథ్యంలో పెరిగిన సాహిత్య కారులలోనూ పెడధోరణులు లేవని కాదు. రాజకీయంగానూ సాంస్కృతికంగానూ అనేకానేక పిడివాదనలు కొనసాగుతూనే వున్నాయి. స్వీయాభివృద్ధికి పెద్ద పీట వేసే లౌల్యాల మూల్యాలను దెబ్బతీస్తున్న ఉదాహరణలున్నాయి. సమయానుకూలంగా నిర్వచనాలు మార్చే కుహనా శక్తులకూ కొదవ లేదు. ధనస్వామ్యం సాహిత్య ప్రపంచాన్ని ప్రభావితం చేస్తున్న సందర్భాలూ వున్నాయి. ఏలికలకు గొడుగు పట్టి ఆ నీడలో వెలిగిపోతున్న సంస్థలూ వున్నాయి. సరికొత్త వేషాలలో తిరోగమనాన్ని వ్యాపింపచేస్తున్న ఛాందసాలూ వున్నాయి. ఏకోన్ముఖంగా ప్రగతిబాటన పోరాడవలసిన ప్రగతిశీల సాహిత్య కారులు కొందరు పాక్షిక వాదనలతో శక్తి సామర్థ్యాలు వృధా చేసుకుంటున్న ఘటనలూ వున్నాయి. సన్మాన లంపటం భూతంలా పీడిస్తున్నది. అవార్డుల ఆనందం సహజ సరిహద్దులు దాటి పోతున్నది. ఇదంతా నాణేనికి మరో పార్శ్వం. అయితే సరైన దారిలో వున్నవారితో సహా అత్యధికులలో పెద్ద లోపం అధ్యయన రంగంలోనే. సాహిత్యం ప్రచారానికి లేదా ప్రజా సంబంధాలకు సాధనంగా మాత్రమే చూసే భావన ప్రమాణాలకే ప్రమాదమవుతున్నది. అల్పసంతోషాలు అక్షరానికి గ్రహణం పట్టిస్తున్నాయి.

4

ఇవన్నీ గమనంలో వుంచుకునే ఈ సంచిక రూపొందింది. గతానుభవాల నుంచి నేర్చుకోవడానికి వీలుగా విభిన్న కోణాలను స్పృశించే ప్రయత్నం జరిగింది. కొందరు పెద్దల అనుభవాలు వున్నాయి. కథలు కవితలతో పాటు కవిత్య కథా ప్రపంచాలపై పరిశీలనా వుంది. ఇప్పుడు ప్రధాన చర్చనీయాంశంగా వున్న తెలుగు భాషా ప్రాచీన గుర్తింపుపై అవగాహన నిచ్చే సమాచారం వుంది. ప్రపంచాన్ని కుదిపేస్తున్న ఆర్థిక సంక్షోభం, దేశాన్ని అతలాకుతలం చేస్తున్న మతోన్మాద ఉగ్రవాదాల విశ్లేషణ వుంది.

ఈ సంచికలో రాసిన వారు, దీనికి ఆర్థికంగానూ ఇతర రూపాలలోనూ సహకరించిన వారు మొదటి నుంచి ప్రస్థానం శ్రేయోభిలాషులే కావడం గొప్ప విశేషం. ఇది దాని పట్ల పెరిగిన సుహృద్భావాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. ఉజ్వల భవిష్యత్తునూ సూచిస్తుంది. ఇంకా పలువురిని కలవాల్సి వుంది. మిగిలిపోయిన రచనలూ, స్థలాభావంతో వాయిదా వేసుకున్న సంకల్పాలు చాలా వున్నాయి. అవన్నీ ముందు ముందు మీరు చూడగలుగుతారు.

సాహిత్య ప్రస్థానం మలి మజిలీకి ఇది నాంది. దానిలో రావలసిన మార్పులపై మీ సూచనలకూ స్వాగతం. నూతన సంవత్సరం నుంచి వచ్చే సంచికలు కూడా వైవిధ్య భరితంగానూ విషయ సంపన్నంగానూ తీర్చిదిద్దేందుకు శాయశక్తులా కృషి చేస్తామని ఈ సందర్భంగా హామీ నిస్తున్నాం. అందించిన సహకారానికి ధన్యవాదాలు చెబుతూ భవిష్యత్తులోనూ మీ అండదండలు కొనసాగాలని ఆశిస్తున్నాం.

- తెలకపల్లి రవి

ఈ సంచికలో...

హంసగీతం (కథ)	4
విషయం - రూపం	9
అపరిచిత (కథ)	14
తెలంగాణా జాగృత జన జానపద కళారీతులు	19
ఆ అపురూప పుస్తకాలు నా నేస్తాలు	21
“మృత్యువు” నేపథ్యంలో చలం తాత్వికత	25
గేయకవి రత్నం ‘కొనకళ్ల వెంకటరత్నం’	27
కవితలు	29
తలకిందులైన గిరిజన ‘కథ’	30
కవితలు	32
ప్రేరణలు, ప్రభావాలు (శ్రీశ్రీ)	33
సముద్రం (కథ)	37
ఎందుకు? ఏమిటి? ఎలా?	
రచన - రచయిత	41
లాటిన్ అమెరికా సాంస్కృతిక సర్వస్వం	
“కాంటో జనరల్”	45
కవితలు	47
మోటార్ సైకిల్ డైరీ	
‘జర్నీ విత్ ఐరన్ వోర్’ (కథ)	48
కవితలు	55
వచన కవిత్వంలో వర్తమాన రైతు	56
రచయిత్రులు చూపిన బాట	62
భారతీయ సాహిత్యం - విహంగ వీక్షణం	64
ఎలువలతో నడిచిన జీవితాలు మావి	
కె. రామలక్ష్మితో ఇంటర్వ్యూ	68
స్త్రీల రచనలను వారి జీవితాల్లోంచి చూస్తారు	
ఓల్గాతో ఇంటర్వ్యూ	74
తొలి కథలకు నేపథ్యం	
(అంపశయ్య నవీన్ జ్ఞాపకాలు)	78

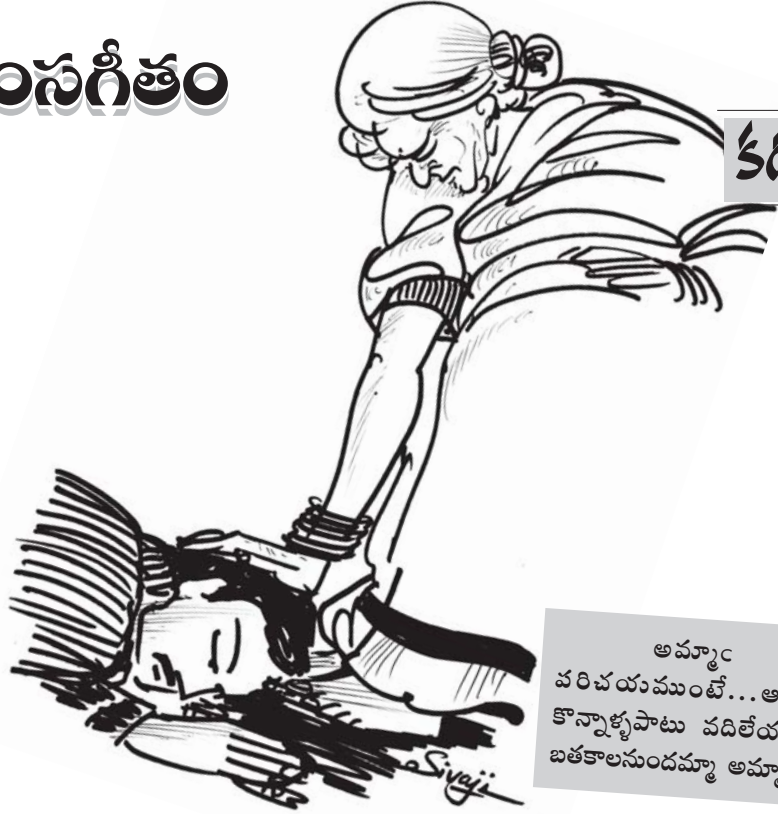
ముఖచిత్రం : అక్బర్
కథల బొమ్మలు : వెంకటేశ్, శివాజీ

ఏది ఆధునిక సాహిత్యం ?	81
సుద్దాల హనుమంతు	
తెలంగాణ సాయుధ పోరాట గళ గర్జన	83
సాగిపోయే రాస్తాలూ, మలుపు తిప్పే చౌరాస్తాలూ	85
సాహిత్యంలో సమగ్ర దృష్టి	
(అద్దేపల్లి జ్ఞాపకాలు)	91
క్లాసు..., మాసు...	93
ఖులా (కథ)	95
ఆఫ్రికా చైతన్య గీతం ‘మిరియం మకేబా’	100
విజ్ఞాన ప్రదాత ‘కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు’	102
కవితలు	104
వాస్తవాలను విప్పిచెప్పిన ‘వైట్ టైగర్’	105
తెలుగు కోసం ఆరాటం...	
ఆధిపత్యంపై పోరాటం...	107
ప్రాచీన హోదాతో ఆధునిక దిశగా	
తెలుగుభాషా సమాలోచన పిలుపు	111
మైనార్టీ మెజార్టీ ఉగ్రవాదాల ప్రమాదం	114
సాహిత్య జీవులకు హరి చివరి కానుక ‘విభిన్న’	116
కవిత్వంలో కాలం	118
1929 ఆర్థిక సంక్షోభంతో ఛిద్రమైన జీవితాల	
చిత్రణ “మోడర్న్ టైమ్స్”	121
అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభం అందరికీ గుణపాఠం	124

సంపాదకవర్గం
తెలకపల్లి రవి (సంపాదకుడు)
కె.ఆనందాచారి
ఎ.సత్యభాస్కర్
వొరప్రసాద్
ఎం.నరహరి
కె. లక్ష్మయ్య, మేనేజర్

చిరునామా
సాహిత్య ప్రస్థానం
1-1-187/1/2,
వివేకనగర్, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-500 020
ఫోన్లు : 27660013, 27635136,
ఇ.మెయిల్ : Prasthanam_ss@yahoo.co.in

హాంసగీతం

కథ

వి. ప్రతిమ

అమ్మాఁ నిజంగా నీకావె
వరిచయముంటే... ఆమె నీ హీతురాలయితే
కొన్నాళ్ళపాటు వదిలేయమని చెప్పమ్మా... నాకు
బతకాలనుందమ్మా అమ్మా ప్లీజ్ ఏడవద్దమ్మా....

మరణమంటే మరేం కాదు... అప్పటిదాకా చేస్తోన్న తప్పుల్ని అర్థాంతరంగా ఆపేయడమేకదా... అప్పటి దాకా లోబడి వున్న కామ, క్రోధ, లోభ, మోహాలను దూరం పెట్టడమే కదా...

అమ్మా! ఒక మంచి పని చేయాలంటే మనిషికి మృత్యువే ఎదురవాలా?... తనను తాను తెలుసుకోవడానికి మరణమే మార్గమా? వేదం, ఉపనిషత్తులు, నీతి కథలు, ప్రబోధాలు అన్నీ పుక్కిటి పురాణాలేనా? వ్యక్తిత్వ వికాస పుస్తకాలన్నీ వృధా పరిశ్రమేనా?

చావు సమీపిస్తేనే తప్ప జీవితాన్ని ప్రేమించడా మనిషి?
అమ్మా నువ్వెప్పుడూ ఒక మాటంటూండే దానివి....

“మృత్యుదేవత ఎంతో దయాళువు... సున్నిత మనస్కురాలు... ఆమె మాత్రమే నన్ను ప్రేమగా కౌగిలించుకుంటుంది” అని ...అప్పుడు నువ్వెంత విసిగిపోయి ఆ మాట అనే దానివో నాకు అర్థంకాకపోగా మృత్యుదేవత నీ స్నేహితురాలేమో అని నవ్వుకునే వాళ్ళం....

ఆమెకిప్పుడు నామీద ప్రేమ కలిగిందమ్మా.
దయతో నన్ను కౌగిలించుకుంటోంది...

ఇటువంటి దుర్మార్గుడయిన కొడుకు మీద యింకా యింత ఆపేక్ష దేనికమ్మా నీకు? ఇంకా నీ గుండెల్లో తడి, కళ్ళల్లో నీళ్ళు మిగిలి వున్నాయా?..

ప్లీజ్ ఏడవద్దమ్మా....

జీవితమంతా నిన్ను ఏడిపిస్తూనే వచ్చాను.. అనరాని మాటలన్నాను. ఎన్నో రకాలుగా క్షోభ పెట్టాను. పాపాన్ని దేవుడు క్షమించడమ్మా.

నా కోసమని కాదు గానీ... నాకొంత జీవితముంటే నిన్ను బాగా చూసుకోవాలనుందమ్మా....

నేను బుడి, బుడి నడకలతో తనుక్కు, తనుక్కుమని పడిపోతున్నప్పుడు, నడకబండి లేకుండా నన్ను నిలబెట్టడం కోసం నువ్వెన్నిసార్లు చెయ్యందించావో వొంగి వొంగి నడిపించావో నాకు బాగా గుర్తు...

అన్నం తినకుండా యింటిచుట్టూ పరిగెత్తించినప్పుడూ, తలకి నూనె రాయించుకోకుండా మంచం కింద దూరినప్పుడూ... నేనెక్కడున్నది తెలీనట్లుగా నువు వెదుకులాడిన తీరు యిప్పుడు నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేస్తోంది.

ఎనిమిదో ఏట నేను బడిలో పరుగు పందెంలో మొదటివాడ్నిగా నిలిచినప్పుడు ఒలింపిక్స్ లో స్వర్ణ పతకం సాధించినంత ఆనందపడిపోయావు.

నువ్వు చెప్పిన పద్యాలు, పాటలు మరిచిపోకుండా నెమరు వేయగలిగిన నా ధారణ శక్తికి అబ్బురపడ్డావు...

ప్రతి తరగతిలో మొదటి, రెండో, మూడోస్థానంలో నిలిచినా సరే నీ కళ్ళల్లో అంతులేని గర్వం... అలవికాని ఆశల ఆరాటం...

ఆటపాటల్లో సీతాకోక చిలుకలా నేను రివ్వు రివ్వున ఎగురుతుంటే చెల్లీ, నువ్వు నాతో జతకలిపి ప్రేమరాగాలు పాడేవాళ్ళు...

ప్రతి సాయంత్రం మమ్మల్ని ఆడించడం, చదివించడం, నీళ్ళు పోయడం... నిద్రపుచ్చడం అన్నీ నువ్వే... నాన్న ఎప్పుడూ మా గురించి పెద్దగా పట్టించుకునే వాడు కాదు. ఎప్పుడయినా ముద్దు చేయడం, ఐస్ క్రీం కొనివ్వడం... అప్పుడప్పుడూ సినిమాలకు తీసికెళ్ళడం తప్ప నాన్నను గురించిన జ్ఞాపకాలేవీ మా బాల్యస్మృతుల్లో లేవు.

తిట్టినా, కొట్టినా, నవ్వినా, ఏడ్చినా, ఓదార్చినా అన్నీ అమ్మే....

తొడబెల్లమయినా, పంచదార పాయసమయినా నువ్వే....

పదో తరగతిలో కూడ డిస్టింక్షన్ తెచ్చుకున్న నేను - ఎప్పుడు నీ సంగక్షణలో నుండి, ఎప్పుడు నీ గొడుక్కొంది నుండి నడిరోడ్డు మీదికి జారిపడి పోయానో నాకిప్పటికీ గుర్తు రావడం లేదమ్మా...

రాత్రింబవళ్ళు రుబ్బాల్లిన ఇంటర్ పుస్తకాల కంటే పేకాట, సిగరెట్లు, రుచి చూడాలన్నించిన మందూ... అమ్మాయిల్ని ఏడిపించడం యివన్నీ చాలా తేలికయిన పనులు కదా... స్నేహితులు అలవాటు చేశారనడం దుర్మార్గం... ఎంట్రన్స్ చదువులు చదవలేక హాస్టల్ ట్యూంక్ లో దూకి, రైలుకిందపడి ఆత్మహత్యలు చేసుకున్న నా క్లాస్ మేట్స్ కంటే నేనెంచుకున్న దారి కొంత సులభమయింది కదా....

మేనకూర్లో సెజ్ లాచ్చి ప్రభాకర్ వాళ్ళ పొలాలు అపరిమితంగా అమ్ముడుపోయాయి.... అప్పటిదాకా నలిగిన చొక్కాతో, సత్తు కారేజితో, నడుచుకుంటూనో, సైకిల్ తొక్కు కుంటూనో కాలేజికి వచ్చేవాడు హఠాత్తుగా జీన్స్ పాంట్లీసుకుని, కొత్త హోండా బైక్ మీద వస్తుంటే కనీసం సెల్ ఫోన్ కూడాలేని నేను వాడి ముందు తలొంచు కోవాల్సి వచ్చేది.... వాళ్ళమ్మా,

నాయనా భూమి పోయిందని ఏడుస్తూంటే వ్యాపారం చేసి లక్షలు సంపాదిస్తుంటాడు వీడు... అమ్మ లెప్పుడూ ఏడుస్తూనే వుంటారనే మనం పట్టించుకోకూడదని కూడ చెప్పాడు...

చదవకుండా, ఏ మాత్రం శ్రమపడకుండానే డబ్బు సంపాదించే మార్గాలను కనిపెట్టాలనుకున్నాం మేము... ఎంత చదివినా అందుకోసమే కదా.....

అక్రమార్జన కోసం ఆశపడ రాదంటూ... దారి తప్పిన బండిని గాడిలో కెక్కించడం కోసం నువు చేసిన ప్రయత్నాలన్నీ బెడిసికొట్టి నీకూ నాకూ మధ్యన అంతు లేని దూరాన్నీ, నీమీద ఎక్కడలేని ద్వేషాన్నీ పెంచాయి నాలో....

నాన్న, నువ్వు చిన్నబడి పంతుళ్ళు....

ఆ జీతాలతోనే నువు ఎంతెంతో మట్టుగా సృష్టించి యిచ్చిన 'ఇల్ల'నే స్వర్గాన్ని నాకు నేనుగా ఛిన్నాభిన్నం చేసి నరకంగా మార్చుకున్నాను.

డిగ్రీ చదువు పూర్తికాక ముందే ప్రలోభాలకు లొంగి నీకు, నాన్నకి చెప్పకుండా పెళ్ళి చేసుకొచ్చేశాను... కులాల గురించి మీ యిద్దరికీ ఎప్పుడూ పట్టించు లేదు... సునీతకి చదువు లేదన్న బాధని దిగమింగి కోడల్ని ఎంతగానో ఎడ్యుకేట్ చేయాలని చూశావు... సాధ్యమయింది కాదు నీకు...

నీమీద పడిన అదనపు భారం నిన్ను అతలాకుతలం చేసేసింది.

చెల్లికి మెడిసిన్లో సీటాన్సే చదవించడానికి వీల్లేదంటూ పట్టుబట్టి పెళ్ళి చేయించేశాను... ఊళ్ళో కోటీశ్వరుడు అమరనాథరెడ్డి కొడుకు చెల్లిని పెళ్ళి చేసుకుంటానంటూ ముందుకొస్తే కానీకుండా చెడగొట్టాను.

బొంబాయి వెళ్ళిపోతూ చెల్లి నాకేసి చూసిన హేయమైన చూపు నేనిప్పటికీ మర్చిపోలేకుండా వున్నానమ్మా....

చదువు, అందం, ఆత్మవిశ్వాసం వున్న చెల్లి ఎదురుగా తిరుగుతుంటే నా భార్య ఆత్మహ్యూనతతో యిబ్బంది పడుతుందని నాన్నతో కుమ్మక్కయి నేనాపని చేశాను.

నాన్నకి నేనెంత చెపితే అంతే.

నాన్న బలమూ, బలహీనతా కూడ నేనే.

చెల్లి పెళ్ళయి దూరంగా వెళ్ళిపోయాక హఠాత్తుగా నిన్నేదో శూన్యం, ఒంటరితనం ఆవహించినట్లయింది....

పొద్దున్నే లేచి యాంత్రికంగా నీ పని నువ్వు చేసుకుని, వంట చేసిపెట్టి బడికెళ్ళిపోయేదానివి... నువ్వెళ్ళాక పనిలేని మనుషులు నాయినమ్మ, సునీత యిద్దరూ అంగడి పెట్టేవాళ్ళు... వాళ్ళద్దరికీ నువ్వు ఉమ్మడి శత్రువయిపోయావు.

చాలా యిబ్బందుల్లో వుండిన అతి చిన్న కుటుంబాన్ని యింత నిటారుగా నిలబెట్టిన నువ్వంటే నానమ్మకి అసూయ... తను చేయ లేనిది, తన కొడుకు చేయ లేనిది.... నువ్వు సాధించావన్న ఈర్ష్య ఇక సునీత సరే సరి. నువ్వు తనకంటే అందవైన దానివి,

తనకంటే తెలివైనదానివి, జీవితానుభవం వున్న దానివి.... ఉద్యోగం చేస్తున్న దానివి... బళ్ళో అయినా, ఊళ్ళో అయినా ఏదయినా సమస్యలాస్తే నీకున్న పరిధిలో నువ్వు చక్కగా పరిష్కరిస్తూ సమాజంతో కూడ సంబంధాలు పెంచుకొన్న దానివి...

అంత ఉన్నత సంస్కారంతో నువ్వు మా ఎదుట తిరుగుతూంటే, చాలా చిరాగ్గా సైతాన్ల ముందుకి దేవత వచ్చినంత కోపంగా వుండేది...నా పెళ్ళాన్ని సాధిస్తున్నావంటూ తరచుగా అనుమానించే వాడిని... అనరాని మాటలన్నీ అనేవాడిని... ముసలిదానికి బెక్కెక్కువనీ, మెంటల్ దానివనీ ఎగతాళి చేసి మా అహాన్ని చల్లబరుచుకునేవాళ్ళం...

పిల్లలు నిన్ను విసుక్కుంటున్నా కూడ ఖండించే వాళ్ళం కాదు. చిన్నది పింకి అచ్చు నీలాగే వుంటుంది.. అది ఎప్పుడయినా 'నానీ' అంటూ నీ వద్దకు రాబోతే అకారణంగా కొట్టేవాడిని.

ఎప్పటికప్పుడు కల్పించి రోజుకో కథ, చెప్పిన కథలు చెప్పకుండా ఎన్నెన్ని దయ్యాల కథలు, ఎంతమంది రాజుల కథలు, ఎన్ని పిట్టల కథలూ, ఎన్ని జంతువుల కథలూ చెప్పే దానివి మాకు చిన్నప్పుడు... అంతంత మంచి కథలు విననీకుండా పిల్లలిద్దర్నీ కట్టి చేసేవాడ్ని.. పాతచింతకాయ పచ్చడి కథలనే వాడ్ని.

నువ్వు, నాన్న ఎంతెంతో కష్టపడి నా అర్థాంతరపు చదువుకి తగిన ఉద్యోగం వేయిస్తే ఆరునెలలు తిరగకుండానే ఉద్యానన చెప్పి కాంట్రాక్టులు చేస్తానంటూ కర్కణకకి బయల్దేరాను...

నువ్వు ససేమిరా కాదన్నావని నీమీద తాడెత్తున లేచాను. చిన్న చిన్న కాంట్రాక్టులతో ప్రారంభించి కోటిశ్వరులయిపోయిన నెల్లూరు బాలిరెడ్డి, డేగా నరసింహారెడ్డి గురించీ, జె.కె.రెడ్డి గురించీ లెక్కర్చిచ్చాను. అరచేతిలో స్వర్గాన్ని చూపించాను..

అక్కడా సంవత్సరం పాటుండలేకపోయాను. సారాయి పాటలు పాడాను.

సారాయి వాసనంటేనే విరుచుకుపడే నీకు గంగా ప్రసాదు గురించీ, వేనాటి చంద్రారెడ్డి గురించీ.... యింకా యింకా

యివ్వాళ అడవాళ్ళే టెండర్లేస్తోన్న గొప్ప సంగతి గురించి చెప్పి నీ ముక్కు నోరూ రెండూ మూయించాను.

అంతటితో ఆగానా?

రియల్టర్లయి పోవాలని కలలు కన్నాను.

తాహతకు మించి అందలా లెక్కాలనుకున్నాను.

నీ నగలమ్మించి, వాలెంటరీ రిటైర్మెంటు పెట్టించి...

దిక్కూ, దివాణం లేని హైదరాబాదు నగరంలో రషీద్తో కలిసి జాయింట్ అకౌంట్లో పెట్టాను... అయిదు లక్షలు పెడితే సరిగ్గా పదిహేను రోజుల్లో పదిలక్షలవుతుందని నమ్మబలికాడమ్మా వాడు... నమ్మితేనే కదమ్మా ఎవరయినా మోసం చేస్తారు... ఆ డబ్బు జాయింట్ అకౌంట్లో పెట్టే దాకా రషీద్ నాకూ, ప్రభాకర్ కి ఎన్నెన్ని స్వర్గలోకాలు చూపించాడంటే అలాంటి ఒక ప్రపంచముంటుందనీ ఆ క్లబ్బుల్లో, పబ్బుల్లో పడి శ్లేష్మంలో పడ్డ ఈగలాగా నేను కొట్టుకుపోతున్నాననీ నువ్వు ఊహించను కూడా లేవు...

నేనూ, ప్రభాకర్ యిద్దరమూ నమ్మి రషీద్తో చేతులు కలిపాం. డబ్బు చేతికి రాకముందే అప్పుజేసి కారుకొన్నాం... హైదరాబాద్ లో అపార్ట్ మెంటు కొన్నాడు ప్రభాకర్... అందులోనే యిద్దరం వుంటూ విలాసంగా డబ్బు ఖర్చుపెట్టేవాళ్ళం. రాబోయే అపరితమైన డబ్బు మమ్మల్ని విలాసవంతంగా బతకమని శాసించింది....

కష్టపడి శ్రమచేసి పదిరాళ్ళు సంపాదించా లనుకునే మీవంటివాళ్ళకి అనవసరమన్నించేవీ, నిరర్థకమైనవీ మార్కెట్టు ప్రపంచానికి అత్యవసరం అమ్మా...ఏదేశీ వస్తువులన్నీ అంగళ్ళలో కనబడి మమ్మల్ని వూరిస్తూ వుండేవి. డబ్బురాగానే ఏమేం కొనాలో, ఏం చేయాలో ప్రతీరోజూ కూర్చుని యిద్దరమూ చర్చించుకుంటూ వుండేవాళ్ళం... రషీద్ కూడ అప్పుడప్పుడు కలసి డబ్బు రెండ్రోజుల్లో వచ్చేస్తుందనేవాడు.

ఇదంతా స్వార్థపరులు సమాజాన్ని తమకనుకూలంగా పాతస్థితి నుండి కొత్త స్థితికి మళ్ళించే ప్రలోభకరమైన వ్యూహం అని అర్థం చేసుకోలేకపోయానమ్మా.

భూమి పోయి, డబ్బూ పోయి... కొడుకు చేతికంది రాకుండా పోవడంతో ప్రభాకర్ తల్లిదండ్రులిద్దరూ ఆత్మహత్య చేసుకున్నారుమ్మా... నేనే కారణమమ్మా నేనే... దేవుడు పాపాన్ని క్షమించడమ్మా.....

నువ్వు మదనపడొద్దమ్మా... నీ తప్పేమీ లేదు...

నువ్వు నాకు చిన్నప్పట్నుండీ మంచిచెడ్డలన్నీ చెప్తూ వచ్చావు... కష్టపడి పనిచేయాలనీ, పనిచేయకుండా అన్నం తినకూడదనీ కూడా నేర్పించావు... నేనే బుర్రకెక్కించుకోలేక పోయాను... నేన్నీ నగలు గుంజుకున్న రోజు కూడ.

“నువ్వు ఎదుగుతానంటే నా నగలెందు కివ్వను నాన్నా?... కానీ యింత డబ్బు మనది కానీ వూళ్ళో ఎవరో నమ్మి పెడుతున్నావు... ఆలోచించు... ఎప్పుడూ కూడా అయాచితంగా వచ్చే డబ్బు కోసం మనం ఆశపడకూడదు... పదిహేను రోజుల్లోపల రెట్టింపు డబ్బు రావటమేమిటి ?

ఎప్పుడయినా విన్నామా? ఈ కొత్త కొత్త వ్యాపారాలన్నీ ఎక్కడుండి పుట్టు కొస్తున్నాయి?... ఇరుక్కోవద్దు నాయనా దురాశ దుఃఖానికి చేటు, అంటూ నువ్వు చెప్తోంటే...

“ఏ పని చేయాలన్నా అపశకునాలు మాట్లాడావు... అందుకే నాకేదీ కలసి రావడం లేదు... క్లాసులో చచ్చిపోతున్నాను” అంటూ చీదరించుకున్నాను. నువ్వెంతటి అనుభవంతో చెప్తున్నావో క్షణకాలం ఆగి ఆలోచించుకోలేకపోయాను.

అయినా నీ జీవితానుభవం ముందు నా దుందుడుకు ఆలోచనలేపాటివమ్మా?...

నా బాధ్యతా రాహిత్యాన్ని భరించలేని దుస్థితిలో నువ్వెన్నిసార్లు బాధ్యతల కింద మెదడు నరాలు చిట్టి, నిద్రపట్టని మెలకువలో అలనట, ఆందోళన అల్పర్లతో బాధపడ్డావో తెలీనట్లుగా నటించేవాడిని.. అంతా నటనే. నటనే నా జీవితం....

ఎప్పుడూ నేను... నాస్వార్థం, నాభార్య, నా పిల్లలు... నా యింటికి కావల్సిన వస్తువులూ అంతా నాదే... తల్లిదండ్రులకు కూడ యిక్కడ తావులేదు. ఆత్మరక్షణ కోసం, ఆత్మానందం కోసం పాకులాడ్డమే తప్ప అంతర్మధనానికి స్థానం లేదు... ఎవరి జీవితం వారిదే...

ఇంత జరుగుతున్నా నాన్న నన్ను పల్లెత్తు మాటన లేదు. ఇంతింత డబ్బు తీసుకెళ్ళి ఏం చేస్తున్నావని మాట మాత్రమయినా అడక్కపోవడం నా అదృష్టమో, నీ దురదృష్టమే తెలీదు.. అప్పుడు నాకది చాలా చిన్న విషయంలా అనిపించింది....

ఇప్పటి చివరి క్షణంలో అనివార్యంగా జీవితాన్ని తలకిందులుగా నెమరేసుకుంటూంటే నాన్న పలాయనవాదం ఒక్కొక్క సంఘటనలోనూ స్పష్టమవుతోంది.. బాధ్యతలన్నీ నీమీదికి నెట్టి తనుమాత్రం ఎలా పెద్ద మనిషిలా తప్పించుకునేవాడో నాకిప్పుడు అర్థమవుతోంది....

దక్షత వుండి కూడ తప్పుదారిలో నడుస్తొన్న కొడుక్కి విజ్ఞత నేర్చకపోతే ఆ ఉపేక్ష మనకే చేటవుతుందని నువ్వు హెచ్చరిస్తే నాన్న నిన్ను కసురుకుని నోరు మూయించేవాడు...నేను లోలోపల చాలా ఆనందపడేవాడిని...

నీమీద లేనిపోనివన్నీ చెప్పి నాన్నకు, నీకూ కానీకుండా చేసేవాడిని. ఏ బలహీనత ఆయన్ని ఆవహించేదో తెలీదు కానీ నాన్న ఎక్కువగా నన్నే సమర్థించేవాడు... ఆయన నిన్ను కోప్పడు తూంటే తలుపు చాటున నుండి కిసుక్కున నవ్వుకునే నా భార్యనూ, అవమానంతో ఎర్రబడ్డ నీ ముఖాన్ని చూసి సంతోషించే వాడిని....

ఇప్పుడు తలుచుకుంటే గుండె పగిలిపోతోందమ్మా. అయిన వాళ్ళందరి మధ్యనా అనాధలా బతికావు నువ్వు. నిజమైన తోడు కోసం పరితపించి పోయావు... నీ మనసు విప్పి చెప్పుకోడానికక్కడెవరూ లేరు...

మనిషికి అన్నమెంత అవసరమో, గాలెంత అవసరమో, నీళ్ళెంత అవసరమో, ప్రేమెంత అవసరమో, మన మాటలు వినే మనిషి కూడ అంతే అవసరం కదమ్మా....

మనింట్లో మాటలనేవే లేకుండా పోయాయి.

ఆడంబరంగా కొత్త రకాల డ్రస్సులు వేసుకోవడం, కొత్త కొత్త వస్తువులను కొని తెచ్చుకోవడం, పార్టీలకు హాజరు కావడం,

పిల్లలను కాన్సెప్ట్ సూళ్ళకు పంపించే హడావిడి...

వీటన్నింటి మధ్య క్రమంగా మనమంతా కూర్చుని హాయిగా కబుర్లు చెప్పుకునే సందర్భాలే లేకుండా పోయాయి.

నువ్వు మాత్రమే అప్పుడప్పుడూ మాట్లాడా లని ప్రయత్నించే దానివి. మేమంతా వింటున్నట్టు నటించే వాళ్ళమే కానీ వినేవాళ్ళం కాదు...

బయట వ్యాపార విషయాలు కానీ, నాకూ సునీతకీ నడుమ జరుగుతున్న అనేకానేక సంగతులు కానీ ఎన్నడూ నీతో ప్రస్తావించే వాడిని కాదు..

‘షేరింగ్ అనేది వుండాలి నాన్నా’ అనేదానివి.

‘మన ఆలోచనల్ని, అనుభూతుల్ని, కష్టాల్ని, సుఖాలని, కలల్ని, కథల్ని, అబద్ధాలనీ, అసూయలనీ ఆఖరికి అజ్ఞానాన్ని ఎవరితో ఒకరితో వంచుకోకపోతే మనిషిలో అసహనం పెరుగుతుంది.... దాంతో అందరి మీదా చిరాకు పడుతుంటాం అనే దానివి....

ఇటువంటి విషయాలు ఒకటూ, రెండా ఎన్నెన్ని చెప్పేదానివి.

తల్లికంటే గొప్ప వ్యక్తిత్వ వికాస నిపుణులుంటారామ్మా ప్రపంచంలో.

ఒక కొడుకు తల్లి నడిగాడట. నేను పుట్టేటప్పుడు నీకెన్నేళ్ళు అని... తల్లి ఇరవై రెండేళ్ళంటే “అయ్యో అన్ని సంవత్సరాలు నీకు దూరంగా వున్నానా?” అన్నాడట... అమ్మా నీ జీవితకాలమంతా నీకు నేను దూరంగానే వుండిపోయానమ్మా... నీ అంత మంచి తల్లి ఎక్కడయినా వుంటుందామ్మా?

బాధ్యతారాహిత్యంతో నిన్ను అర్థం చేసుకోలేకపోయాను. నన్ను నీకు అర్థం కానివ్వక పోయాను.

బలవంతపు వాలెంటరీ రిటయిర్మెంట్ ప్రించి, క్రమంగా పాచిపనికి పడేసి యింటికి కాపలా కుక్కగా మార్చేశాను.

‘ఇప్పుడవన్నీ ఎందుకు నాన్నా’ అంటున్నావా?...యింకా యింత ఓర్పు ఎక్కడిదమ్మా నీలో... లేదమ్మా నన్ను చెప్పనీ నన్ను ఒప్పుకోనీ, కనీసం ఈ మరణమంచం మీద నుండయినా నన్ను ఒప్పుకోమ్మా, అన్నీ ఒప్పుకోవే....

ఎంతెంత ఆలోచించినా, ఎంతెంత మదనపడినా యదార్థ జీవితం చుట్టూ అల్లుకున్న శేష ప్రశ్నలకిప్పుడు జవాబు లెక్కడ దొరుకుతాయి? ఇది పరాధీన ప్రపంచం కదా....

మన అవసరాల కోసమే కాకుండా మన అవసరాలకు మించి, మన రోజువారీ అవసరాలకు బయటున్న అతి అవసరాల

రహస్యం బట్టబయలయ్యాక
ఎటుపోయి ఎటువస్తుందో తెలీదు
వాంటెడ్ అయినా, అన్‌వాంటెడ్ అయినా
ప్రజల ఆసక్తి సమపాళ్ళలోనే వుంటుంది.
వీళ్ళతో-

పిడికిలి మూసినా, తెరచినా కష్టమే
గుమికూడతారు, గుసగుసలుపోతారు
గుట్టును పట్టుబట్టి, మరీ లాగుతారు
చెడు వ్యాపించినంతగా
మంచి పరివ్యాప్తం కాదు!
వాళ్ళకు వ్యాపారం కావాలి వ్యాపారం
వీళ్ళకు వ్యవహారం కావాలి వ్యవహారం

రహస్యం బట్టబయలయ్యాక.....!

పాయసం సుబ్రహ్మణ్యమహర్షి

ఆపిల్ ఎగిరి కత్తిమీద పడ్డా
కత్తి ఎగిరి ఆపిల్ పై బడ్డా
నష్టం 'ఆపిల్'కే కదా!?
ఎందుకంటే...
యువతరం ఆపిల్ నయా దునియాలు'
ఒకప్పుడు సినిమాల్లో ముట్టుకుంటేనే
'వామో', తెగిస్తున్నారు, బరితెగిస్తున్నారుని
'జనం' ఘోషించేవాళ్ళు
ఇప్పుడు ముద్దులను కూడా స్టిక్కర్లను చేసి
గిన్నిస్ బుక్ లో 'కిక్కులా' కెక్కిస్తున్నారు!

బాక్సాఫీసు హిట్లు చేస్తున్నారు
అప్పుడూ ఆ జనమే!

ఇప్పుడూ ఈ జనమే!
ఏమైనా రహస్యం కత్తిపై
నియంత్రణ నిక్కచ్చిగా అవసరం!
దాస్తో పండు కొని కోసుకోవచ్చు
కుత్తుకలైనా తెగ్గోసుకోవచ్చు
రహస్యం బట్ట బయలయ్యాక
'నష్టం' 'నాశనం' లేకపోవడమే
మా అభీష్టం!
అది పిచ్చివాడి చేతిలోని
'రాయి' అయితేనే కష్టం, నష్టం!

కోసం నేను పెట్టిన పరుగులు నన్ను అనవసరాలకు దగ్గర చేసి
నిన్నూ నాన్నూ దూరం చేశాయిమ్మా.

కొడుకు జీవితంలో ఫెయిలయితే ఆ తప్పు తల్లిది కూడా
కదా అంటూ లోలోపలే చాలా కుమిలిపోయేదానివి.... ఎంత
మాత్రం గిట్టే ఫీలవద్దమ్మా నువ్వు బాగుపరచలేనంతగా పరిస్థితులు
నీ చేతుల్లోంచి జారిపోయాయి.

నాన్నమ్మ సరే... నాన్నపోవడమన్నది కూడ ఒక
రోజువారీ మామూలు అంశంగా తీసుకున్నానే తప్ప నాలో
ఎటువంటి చలనమూ లేదు. దుఃఖమూ లేదు.

ప్రతి మనిషీ కూడ తనకు తాను స్వతంత్రు
డనుకుంటున్నాడు. ఎవరి సలహా సంప్రదింపులూ, తోడూ
అవసరం లేదనుకుంటున్నాడు. మరోవంక తెలీని ఒంటరితనంతో,
భయాందోళనలతో సతమతమవుతున్నాడు. ఆ అభ్యున్నతిని
సాధించడం కోసం సంపాదన మీద, అధికారం మీద భ్రమలు
పెంచుకుంటూ సాటి మనిషిని ప్రేమించడం మానేశాడు. సరిగ్గా
నేనూ అంతే... బాధ్యతారాహిత్యం ప్రేమరాహిత్యం వెరసి
ఆరోగ్యరాహిత్యం....

కేవలం డబ్బు సంపాదనే ధ్యేయంగా...

నేను చేస్తోన్న పనికీ, నా నిజమైన అభిరుచికీ సంబంధం
లేకపోవడం... లేదా ఒక ప్రత్యేకమైన అభిరుచంటూ లేకపోవడంతో
ప్రతీ పనినీ నేను మధ్యలోనే వదిలేసేవాడిని... నా లోపల శక్తులు,
నా ఆలోచనలు ఏ పనిలో ఎట్లా రాణింపుకొస్తాయో తెలుసుకోలేక
అమ్మా నాకు నేను పరాయివాడిగా మారిపోయానమ్మా...

రషీద్ హైదరాబాదంతా తిప్పి నాకు చూపించిన స్వర్గ
సౌఖ్యాలు, కొత్త కొత్త ప్రపంచాలు నాకిచ్చిన బహుమతేంటో
తెలుసామ్మా?... హెచ్ఐవి పాజిటివ్... టెస్ట్ చేయించుకునేటప్పటికి
ఆలస్యమయి పోయిందమ్మా... అప్పటికే లివర్ సిర్రోసిస్
అటాకయివుంది.

అమ్మా ప్లీజ్ ఏడవొద్దమ్మా... పాపాన్ని
క్షమించకూడదమ్మా. రిజల్ట్ వచ్చిన రోజు సాయంత్రమే సునీత
చెప్పా చెయ్యకుండా పిల్లల్ని కూడ తీసుకుపోకుండా పుట్టింటికి
వెళ్ళి పోయింది... పిల్లలకిది సోకక పోవడం అదృష్టమే అయినా
పిల్లలిద్దరూ అనాధలయి పోయారమ్మా.. చీకటి తప్పుల ఫలితాలు
యింతింత దారుణంగా వుంటాయని తెలియలేదమ్మా...

అమ్మా నాకు బతకాలనుందమ్మా..

నీ కోసం, నీతో కలిసి గడపడం కోసం నాకు
బతకాలనుందమ్మా..

ఏంటమ్మా... అంత నిర్వికారంగా చూస్తున్నావు?

నా మీద కోపంగా వుందా?

లేదా? యిప్పుడు కూడ నామీద కోపం రావడం లేదా?

ఎన్నెన్నో సుడిగుండాలనీ, అగాధాలనీ గర్భంలో
దాచుకుని చెలియలి కట్టల్ని అలల రెక్కలతో స్పృశిస్తోన్న
సముద్రంలా యింకా ఎక్కడుందమ్మా నీలో యింత తడి?...
అమ్మా... మళ్ళీ మళ్ళీ ఒప్పుకుంటున్నాను..

నువు ఎంతగానో కష్టపడి సృష్టించి యిచ్చిన మన ఇల్లనే

స్వర్గాన్ని నాకు నేనుగా నరకంగా మార్చుకున్నాను... నన్ను
మన్నించమ్మా...

అమ్మా...అమ్మా నన్ను క్షమించొద్దు.

అమ్మా తప్పుకుంటూ, తప్పుకుంటూ లోతుకుపోతే
అంతా బాధే.

తవ్వకపోయినా బాధే.... బాధ బాధే కదమ్మా.....

గాయం గాయమే కదా.

నువ్వు జాగ్రత్తమ్మా... అమ్మా నువు జాగ్రత్త

అమ్మా... అమ్మా నా పిల్లలు జాగ్రత్త.

విషయం - రూపం

కీ.శే. డాక్టర్ సంజీవదేవ్

కన్ను చూస్తుంది
చెవి వింటుంది
నిజానికి కన్ను చూడదు
చెవి వినదు
కన్ను ద్వారా మనసు చూస్తుంది.
చెవి ద్వారా మనసు వింటుంది.
కన్నులేంది మనసు
చూడజాలదు. చెవి వినజాలదు.
మనసు లేనపుడూ అంతే, కన్ను
చూడజాలదు, చెవి వినజాలదు.
చూడటం అనేది దృశ్య
సంవేదన. వినటం అనేది శ్రవ్య సంవేదన.
దృశ్య సంవేదనది రూపం, శ్రవ్య సంవేదనది
నాదం.
రూపం సురూపం కావచ్చు.
కురూపం కావచ్చు. నాదమూ అంతే!
సునాదం కావచ్చు. కునాదం కావచ్చు.
సురూపాన్ని సునాదాన్ని
సౌందర్యం అంటారు. ఆ సౌందర్యం
కలిగిస్తుంది మనుషుల మనస్సులో
ఆనందాన్ని.
విషయం వేరు, రూపం వేరు,
విషయం మీది అభానయే రూపం
(Appearance). విషయాలు, రూపాలు
వాస్తవ జగత్తులోనివి, కల్పనా జగత్తులోనివి
కూడా.
వాస్తవ జగత్తులోని విషయాల
సంఖ్య అసంఖ్యాకం. విషయాన్ని సాహిత్య
భాషలో వస్తువు అని కూడా అంటారు.

విషయ వస్తువు అని కూడా అంటారు.
ఇతివృత్తం అని కూడా అంటారు.
రచన అనే పదం కంటే కళ అనే
పదం ఇంకా ఎక్కువ విస్తృతార్థం కలిగి
వుంటుంది.
కళ ప్రధానంగా నాలుగు విధాలు
- కేవలం దృశ్య కళ అయిన చిత్రకళ,
కేవలం శ్రవ్య కళ అయిన సంగీతం,
శ్రవ్య - దృశ్య కళలు అయిన
నాట్యం, నృత్యం. కేవలం దృశ్య
కళలో శిల్పకళ కూడా చేర్చబడే
వుంటుంది. కాని చిత్రం పలె శిల్పం
కేవలం దృశ్య కళ మాత్రమే కాక
స్పృశ్య కళ కూడా.
ఇవన్నీ కూడా తమ తమ
అభివ్యక్తి నిమిత్తం రూపాన్నీ
విషయాన్నీ కలిగి వుంటాయి.
రూపంలో అభివ్యక్తి
కావటానికి ఏదో ఒక మాధ్యమం
అవసరం.
చిత్ర రచనకు మాధ్యమం
రంగులు : సంగీతానికి నాదం :
నృత్యానికి గతి. సాహిత్యానికి
మాధ్యమం పదాలు.
విషయం అనేది ఏదో
ఒక మాధ్యమం ద్వారా రూపంగా
రూపొందుతుంది.
చిత్ర కళలో విషయ
ప్రధాన్యం కంటే, రూప ప్రధాన్యం

అధికం. ఇక నాట్యంలో విషయం, రూపం
కూడా సమాన ప్రాధాన్యం కలిగి వుంటాయి.
సాహిత్యంలో మాత్రం వీటన్నిటికీ
భిన్నంగా రూప ప్రాధాన్యం కంటే విషయ
ప్రాధాన్యం మెండు.
సాహిత్య కళకు మాధ్యమం భాష,
భాష అనేది పరస్పర భావ వినిమయానికి
సంబంధించింది. అంటే Communication
అని. అందువల్ల సాహిత్యం అనేది అర్థ
ప్రధానమైంది. అందుకే సాహిత్యంలో
విషయం ప్రధానం, రూపం రెండవది.
ప్రాచీన కాలపు కళలన్నిటిలో
విషయ ప్రాధాన్యత వుండేది. విషయాన్ని
అభివ్యక్తపరచడానికి మాత్రమే రూపం.
క్రమేణ విషయ ప్రాధాన్యం సన్న
బడుతూ రూప ప్రాధాన్యం బలపడ
సాగింది.
ఒకర్థంలో ఏ కళకైనా ఏ
విషయం లేని రూపం కాని, ఏ రూపం లేని
విషయం కాని వుండటం కుదరదు, సాధా
రణంగా కొన్నిటిలో విషయం పేలవంగా
వుండి రూపం ఉజ్వలంగా వుంటుంటే,
మరికొన్నిటిలో రూపం పేలవంగా వుండి
విషయం ప్రబలంగా వుంటుంటుంది.
ఈ రెండు వర్గాల వాటిలో ఏది

**చిత్ర రచనలో విషయ ప్రాధాన్యం
కంటే, రూప ప్రాధాన్యం అధికం. ఇక
నాట్యంలో విషయం, రూపం కూడా
సమాన ప్రాధాన్యం కలిగి వుంటాయి.
సాహిత్యంలో మాత్రం వీటన్నిటికీ
భిన్నంగా రూప ప్రాధాన్యం కంటే విషయ
ప్రాధాన్యం మెండు.
సాహిత్య కళకు మాధ్యమం
భాష, భాష అనేది పరస్పర భావ
వినిమయానికి సంబంధించింది. అంటే
Communication అని. అందువల్ల
సాహిత్యం అనేది అర్థ ప్రధానమైంది.
అందుకే సాహిత్యంలో విషయం ప్రధానం,
రూపం రెండవది.
ప్రాచీన కాలపు కళలన్నిటిలో
విషయ ప్రాధాన్యత వుండేది. విషయాన్ని
అభివ్యక్తపరచడానికి మాత్రమే రూపం.**

గొప్పదీ అని తేల్చి నిర్ణయించబాసటం తక్కువ కష్టమైన పనేమీ కాదు. విషయమూ రూపమూ కలిసి కాని ఒక కళాఖండం రూపొందదు.

అది చిత్రం కావచ్చు. గానం కావచ్చు. నర్తన కావచ్చు. కవిత కావచ్చు, దేనిలోనైనా వ్యక్తమైన విషయం, వ్యక్తం చేసిన రూపం, రెండూ వుండక తప్పవు.

కొందరు విషయానికే ప్రాధాన్యం ఇచ్చేవారుంటే, మరికొందరు రూపానికే ప్రాధాన్యం ఇస్తారు. ప్రఖ్యాత నిపుణ సమీక్షకుడైన డా॥ హెర్బర్ట్ గోయిట్ రూపానికంటే విషయానికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యాన్నిస్తాడు. ఆయన ఒక చోట రాస్తాడు :

“Art is more than a matter of form, of light, of colour. We like El Greco not for the rhythm of his lines. The glow of his colours, the delicate tenderness of his figures, the sickness of the faces but for his evocation of a reality beyond that of everyday life.”

(కళ అనేది రూపానికంటే, వెలుగుకంటే, రంగు కంటే మించింది. మనం ఎల్ గ్రేకోను ఇష్టపడేది ఎందుకంటే, ఆయన రేఖల లయను చూసి కాదు, రంగుల కాంతిని చూసి కాదు. వారి ముఖాల్లోని రుగ్గుతా వైఖరిని చూసికాదు, నిత్య జీవితానికంటే ఆవల వున్న ఒక వాస్తవాన్ని ప్రత్యక్ష పరచనందుకు)

ఇందుకు భిన్నంగా, తన వార్తకృత్యంలో చిత్ర రచన ప్రారంభించిన రవీంద్ర కవీంద్రుడంటాడు :

“My pictures are my versifications in lines. If by chance, they are entitled to claim recognition it must be primarily for some rhythmic significance of from which is ultimate and not for any interpretation of an idea or representation of a fact.”

(నా చిత్రాలు రేఖల్లో రచించిన నా కవితలు. ఎప్పటికైనా అవి గుర్తింపు పొందడం జరిగితే, వాటిలోని ఒక లయాత్మక

ప్రధానత గల రూపం వల్లనే కాని ఏదైనా భావాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తుందని కాని, ఒక వాస్తవికతను వ్యక్తపరుస్తుందని కాని కాదు).

కళను గురించి పై ఇద్దరు మనుషుల దృక్పథాలు విభిన్నమైనవిగా గోచరిస్తాయి. కాని రెండూ కూడ సత్యమైనవే. కళలోని ఆదర్శం వాటి సమస్వయమే. డాక్టర్ గోయిట్ వెలిబుచ్చిన విషయ శ్రేష్ఠత, రవీంద్రుడు వ్యక్తపరచిన రూప ఘనత, రెండూ కూడా కళలో సమానంగా వాంఛనీయాలే.

కాని మానవుని కళా సృష్టి

కొందరి కవితల్లో విషయం అమోఘంగా వుంటుంది కాని రచనా శిల్పం పేలవంగా వుంటుంది. ఇతివృత్తం బాగుంటుంది. భావాభివ్యక్తి బాగుంటుంది, ఉపమలూ, రూపకాలూ బాగుంటాయి కాని భాషకు సంబంధించిన విషయాలు చాలా పేలవంగా వుంటాయి. పద గాంభీర్యం కాని, పదలాలిత్యం కాని అంత ఆకర్షకంగా వుండవు.

కార్యంలో ఈ రెంటి సమస్వయాల కంటే, వీటి వైవిధ్యాలే ఎక్కువగా కనపడు తుంటాయి. వీటిలో రూపానికంటే విషయానికే ప్రాధాన్యం వుంటూ వచ్చింది.

అసలు స్రష్ట తన సృజన కార్యరీతిని ఎన్నుకోవడంలోనే విషయం, రూపం అనే భేదాలు ఆవిర్భవిస్తాయి. ఈ సత్యం కళా విభాగాలన్నిటికీ సమానంగా కాకపోయినా అసమానంగా అయినా వర్తిస్తాయి. ఉదాహరణకు, ప్రథమంగా చిత్రకళా విషయాలను చూద్దాం. కొందరు చిత్రకారులకు కొన్ని ఘటనలను చిత్రించాలనిపిస్తుంది. కొందరికి కొన్ని దృశ్యాలను చిత్రించాలనిపిస్తుంది. ఇంకొందరికి మానవ హృదయంలోని సూక్ష్మానుభూతులను చిత్రించాలనిపిస్తుంది.

పై వారందరికీ తమకు తట్టిన ఆయా విషయాలను రంగుల మాధ్యమం ద్వారా రూపొందించటం జరుగుతుంది.

అంటే వీరి రచనల్లో విషయానిది ప్రధాన భాగం. కారణం ఫలానా విషయాన్ని రూపొందించాలనేది వారు అనుకున్న పని.

ఆ పని నిమిత్తం వారు రూప కల్పన చేస్తారు. వారు చిత్రించి ముగించిన చిత్రాల్లో తాము మొదలు నిర్ణయించుకొన్న విషయాలన్నీ ప్రస్ఫుటంగా ప్రత్యక్షమవు తాయి. అందుకు కావలసింది కూడా అదే.

ఈ చిత్రాల్లోని విలువ, ఈ చిత్రాల్లో ఏమి చిత్రించబడింది అనే దానిదే కాని, ఎట్లా చిత్రించబడింది అనే దానిది కాదు. అంటే వాటిలో విషయ ప్రాధాన్యం తప్ప రూప ప్రాధాన్యం అంతగా వుండదు. ఇటువంటి వాటిని చూసిన సహృదయులు ఏమంటారంటే వీటిలో విషయానికున్న శ్రేష్ఠత రూపానికి లేదని, ఇదే సత్యం సాహిత్యానికి కూడా వర్తిస్తుంది.

కొందరి కవితల్లో విషయం అమోఘంగా వుంటుంది కాని రచనా శిల్పం పేలవంగా వుంటుంది. ఇతివృత్తం బాగుంటుంది. భావాభివ్యక్తి బాగుంటుంది, ఉపమలూ, రూపకాలూ బాగుంటాయి కాని భాషకు సంబంధించిన విషయాలు చాలా పేలవంగా వుంటాయి. పద గాంభీర్యం కాని, పదలాలిత్యం కాని అంత ఆకర్షకంగా వుండవు.

ఇటువంటి కవితలు విషయ ప్రాధాన్యం కలిగి రూప ప్రాధాన్యంలో మందగించి వుంటాయి.

ఒక కవితా రచనలోనే కాక, సాహిత్యపు అన్ని భాగాల్లో - సృజనాత్మక రచనల్లో సమీక్షాత్మక రచనల్లో కూడా - ఈ సత్యం ప్రత్యక్షమవుతుంది.

విషయవాదులను వదలి ఇక రూపవాదుల జోలికి వస్తే ఇందుకు వ్యతిరేక దశ గోచరిస్తుంది.

కొందరు చిత్రకారులకు ముందుగా విషయం తట్టి దాన్ని చిత్రించడం జరిగినట్లే మరికొందరు చిత్రకారులకు ముందుగా కొన్ని రేఖలూ, రంగులూ తట్టి వాటితో చిత్రం తయారు చేయాలనే సంకల్పం ఏర్పడుతుంది.

అందుకోసం ఏదో ఒక విషయాన్ని ఎన్నుకుంటారు. వీరికి ప్రధానమైంది రూపమే కాని విషయం కాదు.

మొదటివారు విషయం నిమిత్తం రూపాన్ని ఎన్నుకొంటే, వీరు రూపం నిమిత్తం విషయాన్ని ఎన్నుకుంటారు. వీరు అంతిమ ఆదర్శం రూప రచన. అందుకు ఉపయుక్తమైన రంగులు, రేఖలు, రచనా చమత్కృతి, భాగస్వామ్యం, లయ మొదలైన వాటిని ఏదో ఒక విషయాన్ని సాకుగా తీసుకొని చిత్రణలో రూపొందిస్తారు.

విషయవాదులను వదలి ఇక రూపవాదుల జోలికి వస్తే ఇందుకు వ్యతిరేక దశ గోచరిస్తుంది.

కొందరు చిత్రకారులకు ముందుగా విషయం తట్టి దాన్ని చిత్రించడం జరిగినట్లే మరికొందరు చిత్రకారులకు ముందుగా కొన్ని రేఖలూ రంగులూ తట్టి వాటితో చిత్రం తయారు చేయాలనే సంకల్పం ఏర్పడుతుంది.

అందుకోసం ఏదో ఒక విషయాన్ని ఎన్నుకుంటారు. వీరికి ప్రధానమైంది రూపమే కాని విషయం కాదు. మొదటివారు విషయం నిమిత్తం రూపాన్ని ఎన్నుకొంటే, వీరు రూపం నిమిత్తం విషయాన్ని ఎన్నుకుంటారు. వీరి అంతిమ ఆదర్శం రూప రచన.

అందుకు ఉపయుక్తమైన రంగులు, రేఖలు, రచనా చమత్కృతి, భాగస్వామ్యం, లయ మొదలైన వాటిని ఏదో ఒక విషయాన్ని సాకుగా తీసుకొని చిత్రణలో రూపొందిస్తారు.

విషయవాదులు విషయ చిత్రణ నిమిత్తం రూపాన్ని ఎన్నుకొంటే, రూపవాదులు రూప చిత్రణ నిమిత్తం విషయాన్ని ఎన్నుకుంటారు. మొదటివారికి రూపం ప్రధానం, రెండవ వారికి విషయం ప్రధానం.

విషయ ప్రధానమైన చిత్రంలో ఒకప్పుడు విషయం ఎంత ప్రధానమైంది అయితే ఆ చిత్రం అంత గొప్పదిగా ఎంచబడేది, విషయం ఎంత హీనమైంది అయితే ఆ చిత్రం అంత హీనంగా ఎంచబడేది. అంతే కాని దాని రూప లావణ్యానికి ప్రాధాన్యం వుండేది కాదు.

హిమాలయాలను చిత్రించిన చిత్రం ఒకటి, కుళ్ళిపోయిన కుక్క కళ్ళెబరాన్ని చిత్రించినది ఒకటి వుంటాయి. హిమాలయాలను చిత్రించిన చిత్రకారుడు తక్కువ నైపుణ్యం కలవాడై యుండి, కుక్క కళ్ళెబరాన్ని చిత్రించిన చిత్రకారుడు ఎక్కువ నైపుణ్యం కలవాడుగా వుండటం సంభవిస్తే,

రెండవ దానిలో వున్న చిత్రణ నైపుణ్యం హిమాలయ చిత్రంలో కనిపించదు.

పై రెంటినీ చూసిన ప్రేక్షకులు ఎక్కువమంది హిమాలయ చిత్రాన్ని మెచ్చుకొంటే చాలా తక్కువ మంది కుక్క కళ్ళెబర చిత్రాన్ని మెచ్చుకుంటారు. కళామర్మజ్ఞులు రెండవదాన్నీ, సామాన్యులు మొదటిదాన్నీ మెచ్చుకుంటారు. రచనా కౌశల్యం రెండవ దానిలో ప్రధానం, విషయం మొదటి దానిలో, రెండవ దానిలోని విషయాన్ని ఏవగించుకుంటారు. మొదటి దానిలోని విషయాన్ని గౌరవిస్తారు.

రెండవదాని చిత్రకారుడు హిమాలయ చిత్రాన్ని చిత్రిస్తే అప్పుడు ఆ

నైరూప్య రీతి, చిత్రకళకూ, సంగీతానికీ కుదిరినంతగా సాహిత్యానికి కుదరదు. నిజానికి చిత్రకళలో కంటే కూడా ఈ నైరూప్యరీతి సంగీతంలో ఎక్కువగా రూపొందుతుంది.

చిత్రం విషయంలోను, రూపంలోను గొప్పగా వున్నదవుతుంది. అటువంటప్పుడు దాన్ని సామాన్యులు, అసామాన్యులు కూడా సమానంగా ఆదరిస్తారు, ఆస్వాదిస్తారు. సామాన్యులు దానిలోని విషయాన్ని మాత్రమే ఆనందిస్తే, అసామాన్యులు విషయాన్నీ, రూపాన్నీ కూడా ఆనందిస్తారు.

క్రీ.శ. 1789లో జరిగిన ఫ్రెంచ్ మహా విప్లవం తరువాత ప్రపంచంలో మానవ జీవితపు అన్ని రంగాల్లో - రాజనైతిక, అర్థనైతిక, సామాజిక, సాంస్కృతికంగా గొప్ప మార్పు ప్రవేశించినవ్యకాంతి ప్రకాశించసాగింది.

ఈ నవ్య దృక్పథంలో ప్రధానమైంది సాంప్రదాయక బంధనాల నుంచి స్వేచ్ఛ, భావదాస్యానికి బదులు భావ స్వాతంత్ర్యం, రచనా రంగంలో విషయసామ్యం మొదలైనవి.

రచనా రంగంలో విషయ సామ్యం అంటే. ఒక రచనలో దేవాలయాలకూ, రాజప్రసాదాలకూ ఎంత విలువ ఇస్తారో మురికివాడల్లోని భగ్గుకుటీరాలకూ అంత విలువ ఇవ్వటం అని.

ఈ విషయసామ్యం క్రమేణ దిగి

వచ్చి నేడు ప్రపంచం అంతటిలో ఆధునిక చిత్రణలోని ప్రధాన భాగమైన నైరూప్య చిత్రణలో పూర్తిగా విషయం అనేదే లేకుండా పోయి రూపం మాత్రమే నిలిచింది.

ఈ నైరూప్య చిత్రణలో రూపం మాత్రమే మిగిలింది కనుక దీన్ని రూప చిత్రకళ అనాలి కాని అందుకు విరుద్ధంగా రూపంలేని (నైరూప్య) చిత్రకళ అన్నారు. కాని అనాల్సింది విషయరహిత చిత్రకళ అని. నైరూప్య చిత్రకళలో మనకు పరిచితమైన రూపాలేమీ వుండక, ఏవో అవాస్తవమైన రంగులూ, రూపాలూ వుంటాయి కనుక నైరూప్య అనే పేరు వచ్చి వుంటుంది.

అయితే ఈ నైరూప్య రీతి, చిత్రకళకూ, సంగీతానికి కుదిరినంతగా సాహిత్యానికి కుదరదు. నిజానికి చిత్ర కళలో కంటే కూడా ఈ నైరూప్యరీతి సంగీతంలో ఎక్కువగా రూపొందు తుంది.

సంగీతాన్ని రెండుగా విభజించ వచ్చు. సాహిత్యం వున్న సంగీతమనీ, సాహిత్యం లేని సంగీతమనీ, వర్ణాలు, కృతులు, జావళీలు మొదలైన మాటలున్న పాటలన్నీ సాహిత్యం వున్న సంగీతానికి చెందితే, రాగాలాపన అనేది చెందుతుంది మాటలు లేని శుద్ధ సంగీతానికి.

త్యాగరాయ కృతి "శాంతము లేక సౌఖ్యము లేదు" అనే దాన్ని పాడుతుంటే దానిలోని సంగీత శిల్పం మాత్రమే కాక, శాంతం లేనపుడు సుఖం వుండదనే అర్థాన్ని ఇస్తుంది. శ్రోత దాని పూర్తి గానమాధురిని ఆనందించదు. కారణం, ఆ గానం పూర్తిగా మాటలతో నిండి వుండటంతో శ్రోతల్లోని శ్రద్ధను శుద్ధగాన మాధురితో పాటు అర్థం కూడా కొంత పంచుకుంటుంది.

పై కారణం వల్ల శ్రోత శుద్ధగాన మాధురిని పూర్తిగా ఆనందించలేడు. సమగ్ర హృదయానుభూతికి విషయాన్ని తెలిపే అర్థం కొంత అడ్డు తగులుతుంది. అంటే హృదయ చర్యను కొంత పంచుకొంటుంది బుద్ధి చర్య. శాంతం లేనపుడు సుఖం వుండదు కనుక జీవితంలో శాంతానికి చాలా విలువ వుంటుంది అనే ఆలోచనలు శ్రోతలో నడవసాగుతాయి.

ఆ విధంగా కృతిని పాడక ఆ కృతికి చెందిన సామరాగాన్ని ఆలాపిస్తుంటే, శ్రోతలోని శ్రద్ధ అంతా గాన

మాధురి మీదే కేంద్రీకృతమై వుంటుంది. కాని అర్థంతో సంబంధం పెట్టుకోదు. కారణం రాగాలాపనలో నాదమాధురి తప్ప అర్థం అనేది వుండదు. రాగంలో మాటలుండవు కనుక.

అంటే రాగాలాపనలో రూపం తప్ప విషయం వుండదు. రాగం అనేది అనుభూతినిస్తుంది కాని అర్థాన్నివ్వదు. ఏ విషయాన్నీ తెలుపదు. అది నైరూప్య సంగీతమే కాని సారూప్య సంగీతం కాదు.

కనుక విషయంతో పూర్తిగా సంబంధం లేకుండా కేవలం నైరూప్య కళగా రూపొందే శక్తి సంగీతాని కున్నంతగా మరో కళకు లేదు. నైరూప్య చిత్రకళ అనేదానికి కూడా నైరూప్య సంగీతానికి ఉన్నంత నైరూప్యత లేదు.

ఇదే రీతి తిల్లానలకు, స్వరకల్పనలకూ కూడా వర్తిస్తుంది. ఇంకా వర్తిస్తుంది మృదంగ వాదనకు కూడా. వీటన్నిటిలో శుద్ధనాదం తప్ప అర్థం గల మాటలుండవు.

నిజానికి కీర్తన వింటున్నప్పటి కంటే రాగాలాపన వింటుంటేనే ఎక్కువ తన్మయత జనిస్తుంది. మృదంగ వాదన కూడా గొప్ప నైరూప్య శుద్ధ నాద మాధురి. అందులోని సాటూ మీటూ ధ్వనులు, తగ్గింపు, హెచ్చింపు ముక్తాయింపులు - “తకదినతోం తధీం గణతోం” వంటి నాద పరిమళం ఏ అర్థాన్నీ వ్యక్తం చేయక అవ్యక్త రసానందాన్ని ప్రసాదిస్తుంది.

సంగీతాన్ని సాహిత్యమయ సంగీతమనీ, సాహిత్యరహిత సంగీతమనీ, అంటే శుద్ధ సంగీతమనీ వర్గీకరించినట్లు గానే చిత్రకళను కూడా సారూప్య (representational) చిత్రకళ అనీ, నైరూప్య (non-representational) చిత్రకళ అనీ వర్గీకరించవచ్చు.

ఏ చిత్రంలో మనకు పరిచిత వస్తు రూపాలుంటాయో ఆ చిత్రం సారూప్య చిత్రం అనిపించుకొంటుంది. ఆ చిత్రంలోని రూపాలు దృశ్య జగత్తులోని ఏ రూపాలతో అయినా పోలిక కలిగి వుండవచ్చు. కనుక అది చెట్టు, ఇది కొండ, అది మనిషి, ఇది జంతువు అని మనకు అర్థాలనిస్తాయి. ఇటువంటి చిత్రకళ సాహిత్యం గల సంగీతం లాంటివి.

ఇటువంటి చిత్రాన్ని చూస్తుంటే

శుద్ధ రేఖల రంగుల అందపు ఆనందానికి. అందులోని విషయాల రూపాలు కొంతవరకు అడ్డంకులు అవుతాయి. అది కొబ్బరి చెట్టు, ఇది వింధ్య పర్వతం. అది పులి, ఇది పిల్లి అనే భోగట్టా అందులోని శుద్ధ వర్ణ శోభ, రచనా వైచిత్ర్య, లయమయ రేఖావిన్యాసం మొదలైనవి కలిగించే రసానుభూతికి భంగం కలిగిస్తాయి.

చిత్రంలోని రేఖలు కాని రంగులు కాని ఏదో ఒక వస్తువును చూపటానికి కాక, తమ్ము తాము చూసు కోవటానికే అక్కడ

విషయ ప్రధానమైన కళ స్థూల ప్రయోజనం. రూప ప్రధానమైన కళ సూక్ష్మ ప్రయోజనం.
చిత్రకళలోనూ అంతే.
ఏ కళనైనా ఆనందించడానికి కొంత శిక్షణ అవసరం. కొంత భోగట్టా అవసరం. ఆ కళా మర్కాలను అవగాహన చేసుకొనే అనుశీలన అవసరం.

ప్రత్యక్షమవుతాయి.

ఈ దృక్పథాన్ని అనుసరించే ఆధునిక చిత్రకళకు చెందిన నైరూప్య చిత్రకారులు తమ చిత్రాల్లో దృశ్య జగత్తుకు సంబంధించని కల్పనా రూపాలనూ, అసలు ఏ రూపాలకూ సంబంధం లేని శుద్ధ రేఖలూ, వర్ణాలూ, విన్యాసాలకూ ప్రాధాన్యం ఇస్తూ చిత్రీస్తున్నారు. ఇటువంటి చిత్రాల్లో విషయవేమీ లేని రూపం మాత్రమే వుంటుంది. దీనిలోని దృశ్య రూపాన్ని ఆనందించాల్సిందే కాని అర్థం కోసం అన్వేషిస్తే దొరికేది అనర్థమే.

విషయ ప్రధానమైన చిత్రాలను రచించడానికంటే, ఇటువంటి రూప ప్రధానమైన చిత్రాలను, అంటే నైరూప్య చిత్రసృష్టికి చిత్రకారుడు ఎక్కువ సిద్ధమాస్తుడై వుండాలి. చిత్రంలో విషయపు అస్తిత్వం వుంటే రూపరచనలోని లోపాల్ని మరుగు పరుస్తుంది. అది లేనపుడు రూపరచన లోప భాయిష్టంగా వుండకుండా

రసాత్మకంగా వుండాలి. కారణం అందులో రూపమే విషయం కనుక.

రూపం లేకుండా విషయాన్ని చిత్రించడం అసంభవం. కాని విషయం లేకుండా రూపాన్ని చిత్రించడం సంభవం.

అయితే ఇటువంటి నైరూప్య చిత్రాలను అందరూ చూసి ఆనందించ లేరు. ఇటువంటి చిత్రరచన కొందరి వరకే పరిమితం. మిగతా వాటిలో వలె ఇందులో సామాజిక చైతన్యం గోచరించదు. అందుకే రష్యాలో ఆనాడు ఈ నైరూప్య చిత్రకళను కృశ్చేవ్ నిషేధించాడు. సమాజానికి ఉపయోగ పడని కళ వ్యర్థం అని ఆయన అభిప్రాయం.

అందరకూ అర్థమయేది మాత్రమే సమాజానికి తోడ్పడుతుంది, మిగతాది తోడ్పడటం అనేది సక్రమ దృష్టి కాదు. అసలు అందరకూ అర్థమయే విషయం అనేది ఈ భౌతిక లోకంలో ఎక్కడైనా వున్నదా అని?

సైన్సును తీసుకున్నా కూడా అది ఎంతవరకు ఎందరికీ అర్థమవుతుంది అని? ఏ కొద్దిమందికో తప్ప అది అందరకూ అర్థం కాదు. అయినా, అది సమాజానికి ఎంతో మేలు చేస్తుంది. కీడు చేసే సైన్సులు లేకపోలేదు. అది వేరే విషయం.

కళా విషయంలో కూడా అంతే. ప్రతిదానిలో రెండు విధాలైన ప్రయోజనాలు వుంటాయి. స్థూల ప్రయోజనాలు, సూక్ష్మ ప్రయోజనాలు, స్థూల ప్రయోజనాలకంటే సూక్ష్మ ప్రయోజనాలే ఒకర్థంలో ఎక్కువ ప్రయోజనకారులు.

మనిషి అంటే శరీరమూ మనసూ కూడా. శరీర పోషణకు కూరగాయలు అవసరం. మానస పోషణకు పుష్పాలు అవసరం. రెంటిలో ఏది లేక పోయినా మానవ వికాసం వికసించదు. ఒకటి స్థూల ప్రయోజనం, రెండవది సూక్ష్మ ప్రయోజనం.

విషయ ప్రధానమైన కళ స్థూల ప్రయోజనం. రూప ప్రధానమైన కళ సూక్ష్మ ప్రయోజనం.

చిత్రకళలోనూ అంతే. ఏ కళనైనా ఆనందించడానికి కొంత శిక్షణ అవసరం. కొంత భోగట్టా అవసరం. ఆ కళా మర్కాలను అవగాహన చేసుకొనే అనుశీలన అవసరం.

నైరూప్య చిత్రకళను ఆనందించ

దానికి కూడా కొంత రంగులూ, రేఖలూ పరిజ్ఞానం అవసరం. రూప నిర్మాణ రీతుల పరిచయం అవసరం. అంటే మొత్తం మీద చిత్ర విజ్ఞానంతో ప్రేక్షకునికి కొంత పరిచయం వుండాలి. మిగతా రకం చిత్రాల్లో విషయాన్ని చూడటం సులభం. కాని విషయమే లేని నైరూప్య చిత్రకళలోని శుద్ధ రూపాలను చూడటం సులభం కాదు. విషయం భోగట్టాను తెలిపితే తెలుపుతుంది రూపం అనుభూతిని. కళ ప్రధానంగా అనుభూతికి చెందింది గనుక రూపం ప్రధానం.

ఇక సాహిత్య విషయం లోకి వచ్చేసరికి పద్ధతులు మారతాయి. సంగీతంలోను, చిత్రకళలోను విషయం ప్రధానం కాక రూపం ప్రధానమైనట్లు. సాహిత్యంలో కావటానికి వీలులేదు. కారణం సాహిత్యం సంగీతం వలె శ్రావ్యం మాత్రమే కాదు, చిత్రంలో వలె దృశ్యం మాత్రమే కాదు, ఆ రెంటినీ దాటి వుంటుంది సాహిత్యం. సంగీతం, చిత్రకళ ప్రధానంగా సంవేదనకు (Sensation) చెందినట్టివి. సాహిత్యంలో సంవేదన లేకపోలేదు. దానికి తోడు మేధాక్రియ (Cerebra-tion) కూడా అందులో సజీవమై వుంటుంది. Sensation and Cerebra-tion ఆ సమ్మేళనమే సాహిత్యం.

కావ్యాన్ని చూసి చదవవచ్చు. చూడకుండా కూడా చదవవచ్చు అది కంఠస్థమైనపుడు. అదేవిధంగా ఇతర్లు వినేట్లుగా చదవవచ్చు కావ్యాన్ని. ఎవరికీ వినిపించ కుండా తనలో తాను చదువు కోవచ్చు కూడా. కనుక కావ్యం దృశ్య కళ, శ్రవ్య కళ, ఆలోచనా కళ, అనుభూతి కళ కూడా. అంటే కావ్యకళ మిగతా కళల వలె కాక ఒక ప్రత్యేక కళ. ఒక విలక్షణ కళ.

సంగీతంలో నాదం నిమిత్తం నాదం వుండటానికి అవకాశం వున్నది. చిత్ర రచనలో రూపం నిమిత్తం రూపం వుండటానికి అవకాశం వున్నది. ఏ విషయానికీ సంబంధించకుండా, కానీ సాహిత్యంలో దాని మాధ్యమమైన భాష నిమిత్తం భాష వుండటానికి అవకాశం ఉండదు. కారణం భాష అనేది స్వతంత్ర సత్తా కాదు. అది ఏదో

ఒక విషయంలో ముడిపడి వుంటుంది. భాషది స్వతంత్ర రూపం కాదు. భాషలోని ప్రతి పదం కూడా అర్థాన్ని కలిగి వుంటుంది. ప్రతి అర్థం ఏదో ఒక విషయంతో సంబంధమై వుంటుంది. కనుక భాష వున్నదీ అంటే ఏదో ఒక విషయం వున్నట్లే.

అందుకే సాహిత్యంలో రూపానికంటే విషయానిదే ప్రధాన స్థానం. అయితే మిగతా సాహితీ రచనల కంటే కవితా రచనలో మాత్రం కొంతవరకు విషయం కంటే రూపానిదే ప్రాధాన్యం.

కవితలో ఏమున్నదనేది అప్రధానం కాదు. కాని కవిత ఎట్లా

అందుకే సాహిత్యంలో రూపానికంటే విషయానిదే ప్రధాన స్థానం. అయితే మిగతా సాహితీ రచనల కంటే కవితా రచనలో మాత్రం కొంతవరకు విషయం కంటే రూపానిదే ప్రాధాన్యం.

కవితలో ఏమున్నదనేది అప్రధానం కాదు. కాని కవిత ఎట్లా వున్నదనేది ఎక్కువ ప్రధానం.

వున్నదనేది ఎక్కువ ప్రధానం. మిగతా రచనల్లో అర్థానికున్న విలువ పదానికి వుండదు. కాని కవితలో మాత్రం అర్థానికున్న విలువ కంటే ఎక్కువ విలువ కాకపోయినా అర్థానికున్నంత విలువ రూపానికి కూడా వుంటుంది.

ఇందుకు ముఖ్య కారణం ప్రాచీన కాలంలో కవిత పుట్టిన రోజుల్లో కవితను పాడేవారు. తరువాత తరువాత కవితను చదివేవారు. నేడు కవితను పాడరు. చదవరు, ఆలోచిస్తారు. ఒక పద్ధతి ప్రకారం చూస్తే నేటి కవిత విషయ ప్రధానమే కాని రూప ప్రధానం కాదని తేలుతుంది. విచిత్ర మేమంటే ఆధునిక చిత్రకళ విషయ వర్ణిత రూపమైతే ఆధునిక కవిత రూపవర్ణితమైన విషయంగా నిలిచింది. ఆధునిక కవిత ఎట్లా వున్నది అనేది ప్రధానం కాక అందులో ఏమి వున్నదీ అనేది ప్రధానం.

దీనివల్ల వ్యక్తమయ్యేది ఏమి అంటే

మిగతా ఆధునిక కళల వలె ఆధునిక కవిత నైరూప్య కవిత కాక సారూప్య కవిత అని.

దీనిలోని విషయం మాత్రం ఎంతో వైవిధ్యం కలిగి వుంటుంది. ఆకలిని గురించి కొందరు రచిస్తే, ఆత్మను గురించి మరికొందరు రచిస్తారు. ఆకలికీ, ఆత్మకూ మధ్య వున్న వివిధ విషయావళిని గురించి ఇంకొందరు రచిస్తారు.

కొన్ని ఆధునిక కవితలు ఎక్కువ మందికి అర్థమైతే, మరికొన్ని తక్కువ మందికి మాత్రమే అర్థమవుతాయి. ఆధునిక కవిత అయేది, ప్రాచీన కవిత అయేది, మొత్తం మీద దానిలో ఏదో ఒక విషయం వుండి తీరుతుంది. విషయం లేని కవితా రచనకు పాశ్చాత్య దేశాల్లో కొందరు ప్రయత్నించి చూశారు. కాని వైఫల్యమే వారిని తాకింది. మాటలు లేని కవిత వుండాలని కూడా కొందరు కలలు కన్నారు.

ఆర్చిబాల్డ్ మెక్లిష్ అనే కవి అంటాడు :

“A Poem should be wordless
As the flight of birds”
“A Poem should be
equal to :
Not true ...
A Poem should not mean
But be ...”

(కవిత వదాలు లేకుండా వుండాలి పక్షులు ఎగిరినట్లు. కవిత సత్యం కానిదానితో సమానంగా వుండాలి. కవిత ఏ అర్థాన్నీ కలిగుండరాదు. కేవలం అది ‘ఉండాలి’)

ఆశ్చర్యంతో గమనించాల్సింది ఏమంటే పై మాటలను ఆ కవి మాటలతో మాత్రమే రాశాడు మాటలు వద్దని :

మాటలు వద్దని రాయటానికి కూడా మాటలే కావలసి రావటం వల్ల తెలుస్తుంది సాహిత్యంలో మాటల ప్రాధాన్యం ఎంతో అని. ‘నేను మాట్లాడను’ అని కూడా మాటలతోనే చెప్పక తప్పదు. ‘మాటలేదు’ అనడానికి కూడా మాట వుండటం అవసరం.

(కీ.శే. సంజీవదేవ్ ప్రసిద్ధ చిత్రకారుడు, విమర్శకుడు)

అపరిచిత

సత్యభాస్కర్

‘మీకొక శుభవార్త’
 ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టగానే, చేతిలోని బ్యాగు తీసుకుంటూ అంది శ్రీమతి. మొఖమంతా కళకళలాడుతూ సంతోషంగా వుంది. ఆఫీసు నుండి వచ్చిన అలసటతో విసుగ్గా వున్నప్పటికీ, ఆవిడ హుషారు చూసేసరికి కొత్త ఉత్సాహం వచ్చినట్లనిపించింది.

అయినప్పటికీ అంత ఆసక్తి ఏమీ కలుగలేదు. ఆవిడతో ఇది అలవాటే! తీరా చూస్తే ఏమీ వుండదు. బాల్యనీలో కుండిలోని గులాబి చెట్టుకు పూవు పూసిందనో, లేకపోతే వాళ్ళ వుట్టింటి నుండి తమ్ముడు ఫోన్ చేశాడనో.. ఇంకా లేకపోతే మంచి జామకాయలు చౌకగా దొరికాయనో చెబుతుంది. అల్పసంతోషి.

లేని నవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుంటూ.. “ ఏమిటా శుభవార్త? చెప్పవమ్మా తొందరగా” అని అన్నాను.

తగు ఆసక్తి రేకెత్తించినందుకు ఆవిడ మొఖం మరింత వెడల్పయింది.

“మన ఎదురుగా వున్న ఫ్లాట్లోకి, ఒక గొప్ప రచయిత అద్దెకు వస్తున్నాడు. ఇక మీకు బోలెడు కాలక్షేపం” అని ఉత్సాహంగా చెబుతూనే మంచినీళ్ళు తీసుకురావడానికి వంటింట్లోకి వెళ్ళింది.

పేరుకు వంటిల్లు, బెడ్రూం, హాల్ అన్న మాటేగాని, మా చిన్నప్పుడు ఊళ్ళలో మేమున్న ఇళ్ళతో పోలిస్తే ఒక హాలంత ఉండదు. ఈ ఫ్లాట్.

నిజంగానే ఆసక్తి కలిగింది.

“ఈ విషయం నీకెలా తెలిసింది” అంటు కుర్చీలో కూలబడ్డాను.

“ఎదురు ఫ్లాట్ చూడడానికి వచ్చారు. బేరం కుదిరిందట. వచ్చే నెలనే దిగుతారు” అని అంటూ మంచి నీళ్ళుందించింది.

“పేరేమిటి;” అని ప్రశ్నించాను.

సాయంత్రం వాతావరణం అప్పుడప్పుడే పరుచుకుంటోంది. పొద్దున్నుంచి వేడి, వెలుగు నందించిన సూర్యుడు కూడా అప్పుడే దూరమై దిగి ఇంటికి పోతు న్నట్లు న్నాడు. అపార్ట్మెంట్ సెల్లార్ లో ఇళ్ళకు తిరిగి వస్తున్న వాళ్ళ హడావుడి వినిపిస్తోంది.

అ రం వ లు ,
కేకలు, రణగొణ
ధ్వనులు, ప్రశాం
తతకు కరువు.
అపార్ట్ మెంట్
జీవితం.

“నయిహోవు
గారటండి! గొప్ప
కథా రచయితని
వాళ్ళా విడ
చెప్పింది. మీకు
అ = లి = క = న

వుంటుంది. ప్రభుత్వోద్యోగం నుండి రిటైర్ అయ్యా రట. వాళ్ళ
పిల్లలు మన కాలనీ లోనే వుంటారు. ఆడ పిల్లల దగ్గర వుండటం
ఇష్టం లేక దగ్గరలోనే వుందామని మన ఎదురుగా వున్న ఫ్లాట్
అద్దెకు తీసుకున్నారు.” అంటూ పరిచయ పుత్రం చదివింది.

ఆడవాళ్ళు నిజంగా భలేగుంటారు! మగవాళ్ళు ఏళ్ళ
తరబడి స్నేహం చేసినా చెప్పుకోని విషయాలు పది నిమిషాల
పరిచయంలోనే పంచుకుంటారు. జెండర్ పరంగా వాళ్ళలో ఐక్యత
వుంటుందేమో. పురుషులు మనం చేధించలేని గోడలు వాళ్ళలో
ఎన్నో వున్నట్లుగా ఎప్పుడూ అనిపిస్తుంది.

సరే! “ఆ పేరు గలవాళ్ళు చాలామంది వున్నారు. నాకే
కాదు. నీకూడా కాలక్షేపమేకదా! వాళ్ళ ఆవిడతో నీకు, ఆయనతో
నాకు సరి పోతుంది” అంటూ బట్టలు మార్చుకోవడానికి లేచాను.

“నిజమేనండి! ఇద్దరూ పార్శ్వతీ పరమేశ్వరుల్లాగున్నారు.
ఆవిడను చూస్తే నాకు మా అమ్మనే జ్ఞాపకం వచ్చింది.” అని
అంటూనే టిఫిన్ తయారు చేయడానికని వంటింట్లోకి వెళ్ళింది.

...

ఆ పార్శ్వతీ, పరమేశ్వరులు మాలో వొకరయి పోవడానికి
ఎంతో కాలం పట్టలేదు. పిల్లలకు తాతయ్య, బామ్మలయిపోయారు.
మా ఇద్దరికీ పిన్ని, బాబాయిలయి పోయారు.

“సిరా” పేరుతో పలు కథలు, కొన్ని నవలలతో తెలుగు
పాఠకులకు చిరపరిచితుడాయన! మొదటగా తనను తాను
పరిచయం చేసుకున్న రోజు ఇప్పటికీ గుర్తు వుంది. ఆ రోజు
ఆఫీసునుండి ఇంటికి వచ్చి కాలింగ్ బెల్ నొక్కుతూనే, ఎదురుగా
ఫ్లాట్ లో వాళ్ళు దిగారని గమనించాను. పి.నరసింహారావు, బి.ఎ.,
ఎల్.ఎల్.బి, అనే నేమ్ ప్లేట్ గుమ్మానికి కొట్టివుంది.

‘ఇంట్లోకి రాగానే ‘ఎప్పుడొచ్చారని’ శ్రీమతిని సైగచేస్తూ
అడిగాను. మధ్యాహ్నం లారీడు సామానుతో దిగారని, కూతుళ్ళు,
అల్లుళ్ళు, మనవలు, మనవరాళ్ళతో ఇల్లంతా నిండిపోయిందని
ఉత్సాహంగా చెప్పింది. ఇంకా అందరు ఇల్లు సర్దుతున్నారని
చెప్పింది. ఆ రాత్రి ఏడు, ఎనిమిది ప్రాంతంలో మా కాలింగ్ బెల్
మోగింది. తలుపు తీసిన మా ఆవిడ హడావుడి పడిపోతూ
“లోపలికి రండి! అని ఆహ్వానిస్తూనే “ఏమండి! ఒకసారి రండి!”

అంటూ కేక వేసింది.

హాల్ లోకి వచ్చేసరికి, నమస్కారంతో పరిచయమయిన
వారిలో నరసింహారావుగారు, ఆయన పెద్దల్లుడు, కూతురు, వాళ్ళ
పిల్లలు వున్నారు. ఐదున్నర అడుగుల ఎత్తు, మరీలావు, సన్నంకాని
శరీరం, నెరసిన జుట్టుతో బట్టతల, కళ్ళజోడు, ఇస్త్రీ షర్ట్,
ప్యాంట్లతో ముమ్మూర్తులా రిటైర్డ్ ప్రభుత్వోద్యోగిలా వున్నాడు.
స్వశక్తితో నిజాయితీగా పనిచేసి జీవితంలో పైకి వచ్చిన వారిలో
కనబడే ఆత్మాభిమానం, ఆత్మగౌరవం, ఆత్మసంతృప్తి ఆయన
మొఖంలో స్పష్టంగా కనబడుతోంది.

“నమస్కారమండి! నా పేరు నరసింహారావు. ఈయన
మా అల్లుడుగారు, రామచంద్రుడు. అమ్మాయి భారతి. నేను,
మా ఆవిడ మీ ఎదురుగా వున్న ఫ్లాట్ లో దిగాం.” అంటూ
పరిచయం చేసుకున్నారాయన.

“కూర్చోండి! కూర్చోండి! లేవడమెందుకు” అంటూనే
నేను వచ్చి కుర్చీలో కూర్చున్నాను.

అల్లుడు, మామగారికి పూర్తిగా విభిన్నమయిన
వ్యక్తిలా కనబడ్డాడు. ఈ కాలం మనిషి ప్రభుత్వోద్యోగంలో దిట్టంగా
పట్టించేవాడని చూడగానే కనబడుతోంది. ఒక్కోసారి మన
అంచనాలు తప్పుకావచ్చు. మొదటి పరిచయంలోనే చూపులతో
అంచనా వేయడం నాకొక అలవాటు. చాలాసార్లు అది
నిజమవుతూ వుంటుంది.

మామూలు కథనే! తమ దగ్గర వుండడానికి
తల్లిదండ్రులు ఇష్టపడటంలేదు. అందుకే ఫ్లాట్ తీసుకుని
వుంచామని, మధ్య మధ్యలో మీరు చూస్తూండడని అభ్యర్థన!
అయ్యో దానికేముందని నేను, మా ఆవిడ సవరింపు... ఒక్కోసారి
గులకరాళ్ళు డబ్బాలో వేసి ఆడించినట్లు మాటలు ఫ్లాట్ నంతా
కమ్ముకున్నాయి. అన్నీ యాంత్రికమే! నోటి చివరిమాటలే! అయినా
ఈ నగరంలో అయినవారనేవారు లేరు గదా! ఉన్నవి లేనట్లుగా,
లేనివి ఉన్నట్లుగా ఊహించుకోవడమే నాగరికత!

...

రోజులు గడుస్తున్న కొద్దీ నరసింహారావుగారు,
వాళ్ళావిడా మా కుటుంబానికి సన్నిహితులయిపోయారు. రెండు
ఫ్లాట్ల తలుపులు ఎప్పుడూ తెరిచి వుండసాగాయి. ఒకరింట్లోకి
వొకరి రాకపోకలు మామూలు అయిపోయాయి. ఇద్దరి ఇళ్ళు
వొకటనేనంతగా కలిసిపోయాయి. అది ఎంతవరకూ పోయిందంటే,
ఆయన కూతురు, అల్లుళ్ళు మమ్మలను చూసి ఉడుక్కునేంత
వరకూ పోయింది. మరీ అంతగా దగ్గర తీయకండని తల్లిదండ్రుల్ని
వాళ్ళ పెద్దమ్మాయి హెచ్చరించిందని నరసింహారావుగారి సతీమణి
మా ఆవిడతో చెప్పి నొచ్చుకున్నారా! ఆమె వాళ్ళ సంసారం
గుట్టుమట్లన్నీ మా ఆవిడతో చెప్పుకునేది. వాళ్ళ నలభయి ఏళ్ళ
కాపురం ముచ్చట్లు ఎంతకాలం చెప్పినా తరగవు. మా ఆవిడ
కూడా తల్లిలేని లోటు తీరిందని పిన్నిగారూ అంటూ బాగా
కలిపేసుకుంది.

ఇక నరసింహారావుగారితో నా పరిచయం కూడా

దినదిన ప్రవర్ధమానమయింది. సాహిత్యం మా ఇద్దరి అభిరుచి కావడం, నాకన్నా ఆయన సీనియర్ రచయిత కావడం మా సాన్నిహిత్యానికి ఊతం ఇచ్చింది. ఆయన జీవితానుభవం, పరిశీలనలకు రచనా శక్తి తోడవడంతో పలు రచనలు చేశారాయన. పైకి గంభీరంగా కనబడినప్పటికీ, అంతరంగంలో ప్రవహించే మానవత్వం ఆయన!

ప్రతిరోజు రాత్రి భోజనాలయ్యాక ఒక గంటసేపయినా సాహితీ చర్చలు చేయడం మా దినచర్యయిపోయింది. ఒక్కోసారి ఇద్దరం కలిసి రాత్రిపూట వాకింగ్కు వెళ్ళేవాళ్ళం. ఆయనతో చర్చలు ఎంతో విజ్ఞానదాయకంగా వుండటమే కాకుండా మానవ జీవితాన్ని ఎన్నో కొత్త కోణాల్లో అవిష్కరించేవారు. త్వరలోనే నరసింహారావుగారు నగరంలోని మా సాహితీ బృందంలో వొక ప్రముఖ వ్యక్తి అయిపోయారు. ఇక ఆదివారం కాని మరే శెలవు రోజు వస్తే చాలు మా ఇంట్లో సాహితీ మిత్రుల సమావేశం తప్పనిసరయిపోయింది.

మా ఆదివారం చర్చలు ప్రొద్దున పది, పడకొండు గంటలకు మొదలయి వొక్కోసారి రాత్రిదాకా సాగేవి. వాడిగా, వేడిగా రసవత్తరంగా వుండేవి. వచ్చిన వాళ్ళందరికీ కాఫీలు, టిఫిన్లు, వొక్కోసారి భోజనాలు అందించడంలో ఆడవాళ్ళు తలమున్నలయ్యేవారు.

మా అవిడన్నట్లుగా అంత గొప్ప రచయిత మా ఇంటిముందు అద్దెకు దిగడం నిజంగా సంతోషంగా అనిపించింది!

...

ఒక రోజు ఆఫీసు పనిలో బిజిగా వున్నాను.

ఇంతలో “సుబ్బారావ్! మీ అవిడ ఫోన్, అర్జంటుగా రా!” అంటూ మా కొలీగ్ కేకవేశాడు. పనిలో వున్న వాడిని ఉలిక్కిపడ్డాను.

“వస్తున్నా!” అంటూ ఆతృతగా లేచి ఒక్క అంగలో ఫోన్ దగ్గర చేరి రిసీవర్ అందుకున్నాను.

“నేనండీ! మీరు అర్జంటుగా రావాలి! బాబాయిగారికి, అదే నరసింహారావుగారికి పొద్దున మీరు ఆఫీసుకు వెళ్ళాక ఛాతిలో బాగా నొప్పి వచ్చింది. నేను వెళ్ళి మన డాక్టరు గారిని తీసుకువచ్చి చూపించాను. ఆయన వెంటనే హాస్పిటల్లో చేర్చమన్నారు. వాళ్ళ అమ్మాయి ఇంటికి ఫోన్ చేస్తే ఏదో పని మీద బయటకు వెళ్ళారుట. నేనూ, పిన్నిగారు కలిసి హాస్పిటల్కు తీసుకు వెళుతున్నాం! మీరు నేరుగా హాస్పిటల్కు వచ్చేయండి!” అంటూ గడగడా చెప్పేసింది.

ఒక్కోసారిగా గుండెను ఎవరో నొక్కేసినట్లుగా అయింది. “అలాగే చేయి! పిన్నిగారిని ధైర్యంగా వుండమను. ఇంట్లో అమౌంట్ వుందిగదా! తీసుకువెళ్ళు. వాళ్ళ దగ్గర వుందో లేదో? ఒక అరగంటలో హాస్పిటల్కు వచ్చేస్తాను. ” అని చెప్పి ఫోన్ పెట్టేసాను.

ఆఫీసులో పర్మిషన్ తీసుకుని ఆఫీసు మేముల మీద హాస్పిటల్కు చేరాను. అప్పటికే ఆయన్ని ఐసియులో పెట్టేసారు. రిసెప్షన్లో మా అవిడ ఎదురయింది. అవిడ ముఖంలో కంగారు, దైన్యం. పిన్నిగారు ఆ మూలగా వున్న ఒక కుర్చీలో పమిట కొంగు చుట్టు

కప్పు కుని కళ్ళొత్తు కుంటూ ఏడుస్తూ న్నారు. వాళ్ళ కుంటూంబంతో ఎంతో కలిసి పోయి నప్పటికీ అవిడను అంత పరిశీలనగా వెయదటి సారి చూస్తున్నట్లుగా నాకు అని పించింది. ఎన్నో సార్లు అవిడ చేతి వంట రుచిచూసి

నప్పటికీ, అవిడ ఒక కొత్తవ్యక్తిగా కన పడటం ఆశ్చర్యం వేసింది. మాటవరుసకు అవిడను ధైర్యంగా వుండమని చెబు తూనే, మా అవిడతో వివరాలు సేకరించి, లోపలకు వెళ్ళి డాక్టరుగారితో సంప్రదించి వచ్చాను. అంతగా ప్రమాదమేమీ లేదు. పెద్ద డాక్టరుగారు వచ్చి చూసివెళ్ళారు. రిపోర్టులన్నీ వచ్చాక అవసరమయితే యాంజియోగ్రామ్ చేయాల్సి వుంటుంది. సకాలంలో తీసుకు రావడం మంచిదయిందని అన్నారు. పేషెంట్ దగ్గర రాత్రుళ్ళు ఎవరయినా వొకరు వుండాలని చెప్పారు. బయట రిసెప్షన్ లోకి వచ్చేసరికి, నరసింహారావుగారి అమ్మాయి, అల్లుడు అప్పుడే వస్తున్నారు. రావడం రావడమే అమ్మాయి తల్లిని వాటేసుకుంది. డాక్టరుగారు చెప్పిన విషయాలు వాళ్ళకు చెబుతూ ధైర్యం చెప్పాను. మళ్ళీ నేను, అల్లుడుగారు, అమ్మాయి కలిసి లోపలకు డాక్టరుగారి దగ్గరకు వెళ్ళాము. ఇంకో గంటసేపటిదాకా హాస్పిటల్లో వుండి, నరసింహారావుగారి బాధ్యత వాళ్ళకప్పగించి నేను, మా అవిడ ఇంటి దారి పట్టాము. దారిపొడుగునా మా అవిడ ఆ రోజు సంఘటనలనే చెబుతూనే వుంది. విన్నవే అయినప్పటికీ వూ కొడుతూనే వున్నా. మనసులో బాధ సుడులు తిరుగుతూనే వుంది. కొన్నిరోజులు హాస్పిటల్ డ్యూటీలో బిజిగా గడిచిపోయాయి.

అల్లుడు, కూతురు హాస్పిటల్లోనే వుండడం, డాక్టర్లతో సంప్రదించడం, వైద్యం ఏర్పాట్లు చూసుకోవడం జరిగింది. మా అవిడ ఇంటినుండి క్యారేజిలు, టిఫిన్లు, టీలు చేరవేసే బాధ్యత తీసుకుంది. వాళ్ళు మొహమాటపడ్డా మేము బలవంతం చేసి వొప్పించాం. నేను, మా మిత్రబృందం ప్రతి రోజు విజిటింగ్ అవర్స్లో వెళ్ళి నరసింహారావుగారిని పలకరించి ధైర్యం చెప్పాం. ఆపరేషన్ రోజున మేమంతా ఆసుపత్రి ఆవరణలోనే గడిపాం. మా అందరిని చూసి పిన్నిగారు, కూతురు, అల్లుడు ఎంతో ధైర్యం తెచ్చుకున్నారు. కష్టాలలో వున్నప్పుడే గదా మనుషుల విలువ తెలిసేది!

గండం గడిచింది. అంతా విజయవంతంగా ముగిసింది. ఇంకొక వారం రోజుల్లో నరసింహారావుగారిని డిశ్చార్జ్ చేస్తామని డాక్టర్లు చెప్పారు. మా అందరిలో ఆనందం వెల్లి విరిసింది.

పిన్నిగారు కూడా మా అందరినీ చూసి ధైర్యం తెచ్చుకుని కుదుట పడ్డారు. మా ఆవిడ మరింతగా సన్నిహితమయింది. కావాలని చెప్పి వాకటి రెండు రోజులు రాత్రిళ్ళు తనతో పాటు

హాస్పిటల్లో పడుకోమని అడిగి మరీ పిలిపించుకుంది.

...

ఆ రోజు ఎప్పుటిలాగానే భోజనానికి కూర్చున్నాను. ఎంతసేపు మీ కోసం ఎదురుచూడాలని మా ఆవిడ సణుగు తుండడంతో విధిలేక లేచి వచ్చాను. నేను రాస్తున్న కాగితాలను ప్రక్కన పడేసి మధ్యలో భోజనానికి రావాల్సి వచ్చినందుకు కొంత చిరాగ్గానే వుంది. కంచంలో ఏమి వేసిందనేది కూడా గమనించకుండానే యాంత్రికంగా తింటున్నాను. ఎప్పుడూ మాట్లాడే మనిషి మౌనంగా వడ్డిస్తూండడంతో, ఏదోవాకటి మాట్లాడాల్సి అన్నట్లుగా “బాబాయిగారికి ఎలా వుందిట” అని ప్రశ్నించాను.

“బాగానే వున్నారండీ! బహుశా ఈ ఆదివారానికి ఇంటికి వచ్చేస్తారనుకుంటున్నారు” అని అంది.

“పోనీ, గండం గడిచింది. ఆయన లేకపోయేసరికి ఇద్దరి ఇళ్ళూ బోసిపోయినట్లున్నాయి. ఆయన తిరిగి వచ్చాక మన ఇల్లు మళ్ళీ కళకళలాడుతుంది. ఆయన లేక మా సాహితీ చర్చలకు బ్రేక్ పడింది” అని అన్నాను.

“నష్టం ఏమీ లేదు లెండి. నాకూ, పిన్నిగారికి విశ్రాంతి దొరికింది. అడిగినపుడల్లా కాఫీలు, టిఫిన్లు, భోజనాలు అందించలేక మా ఇద్దరి దుంపతెగుతోంది” అని నిష్ఠూరంగా జవాబిచ్చింది.

ఆమె మాటల్లోని శ్లేషకు వొక్కసారి వులిక్కిపడి తలఎత్తి ఆవిడ మొఖంలోకి చూసాను. ఎన్నడూ లేని ఆవేదన, నిరసన ఆవిడ మొఖంలో కనబడడంతో వొక్కసారిగా ఈ లోకంలోకి వచ్చాను.

“అదేమిటి లతా! అలా అంటావేమిటి? మనకు చుట్టాలయినా, పక్కాలయినా మన స్నేహితులేగదా! వాళ్ళకు టిఫిన్లు, కాఫీలు పోసినంత మాత్రాన మన సంపద తరిగిపోతుందా!? మీ పిన్నిగారినే చూడు. వచ్చిన వారినెవ్వరినీ భోజనం చేయకుండా పోనివ్వదుగదా!” అని కొద్దిగా కోపంగానే అన్నాను.

“హు! పిన్నిగారి గొప్పనే చెప్పాలి! ‘కడుపు చించుకుంటే కాళ్ళ మీద పడుతుంది!’ ఆవిడను చూసే నేను అంటున్నాను.

ఈ నాలుగు రోజులయినా మాకు విశ్రాంతి దొరికింది” అని మళ్ళీ అదే మాటను పునరుద్ఘాటించింది.

నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. ఇన్నాళ్ళ కాపురంలో ఏనాడు శ్రీమతి ఈ రకంగా విసుక్కోలేదు. ఇంటికి ఎవరు వచ్చినా కనీసం కాఫీ అయినా తాగందే వెళ్ళనివ్వదు. ఒక్కోసారి మా ఇంట్లో తెల్లవార్లు సాహితీ సమావేశాలు జరిగేవి. ఆవిడ విసుక్కోకుండా, అడక్కుండానే మా అందరికీ టీలు, కాఫీలు అందించేది. మరుసటిరోజు మా మిత్ర బృందం తాగిపారేసిన కాఫీకప్పులు, సిగరెట్ పీకలను, చిత్తుకాగితాలను ఎత్తి శుభ్రం చేసేది. ఏనాడు విసుక్కోకపోగా, రాత్రిళ్ళు జరిగిన చర్చల వివరాలు నన్ను అడిగి ఆసక్తిగా వినేది. అలాంటిది ఈ రోజు...

“పిన్నిగారు, ఏమయినా అన్నారా!? కొంచెం వివరంగా చెప్పు, నాకు అర్థం కావడం లేదు” అని అనునయంగా అన్నాను. ఒక్కసారిగా ఆవిడ వాక్ ప్రవాహానికి గట్టు తెంచినట్లయింది.

“హు! మీకెప్పుడూ మీ కథలు, కవితావాక్యాలు తప్ప ఏనాడయినా మమ్ములను గురించి పట్టించుకున్నారా? పాపం పిన్నిగారిని చూస్తే ఎంతో జాలేస్తుంది. మొన్న రెండు రోజులు రాత్రిళ్ళు ఆసుపత్రిలో ఆవిడతో పాటు గడిపా గదా! పెద్దావిడకు నన్ను చూస్తే ఏమనిపించిందో తన కడుపులో కష్టాస్తంతా నాతో పంచుకుంది. రాత్రంతా నిద్రపోతే వొట్టు. నలభయి ఏళ్ళ కాపురంలో ఏనాడు ఆవిడ సుఖపడలేదు. చిన్నప్పుడే పెళ్ళయిందట. కాపురానికి వచ్చిందగ్గర నుండి చాకిరీనే! పిల్లల పెంపకం, చదువులు, పెళ్ళిళ్ళు, బారసాలలు, పెద్దవాళ్ళ చావులు, ఇదేగదండీ! ఆవిడ జీవితమంతా! చదవడం రాయడం తప్ప పెద్దగా ఏమీ చదువుకోలేదు. ఆయనకేమో ఉద్యోగం, సాహిత్యం తప్ప ఇల్లు పట్టదు. ఎప్పుడూ వచ్చిపోయే వాళ్ళతో ఇల్లంతా కిటకిటలాడుతూ వుండేదట. ఆయన కూడా మీలాగే నలుగురికి పెడితే మన సంపద ఏమన్నా తరుగుతుందా అనేవాడట! ఏ ఆదివారం కాని, శెలువుదినం కాని వాళ్ళిద్దరే భోజనం చేసి ఎరగరట! ఎవరో వొకరు అతిథి వుండాల్సిందే! పెడితే సంపద తరగదు, కాని చాకిరీ మాటేమిటి? అది మీ మగాళ్ళకు పట్టదు కదా! బయటి నుండి చూసే వాళ్ళకు బాగానే కనబడుతుంది. పార్వతీ పరమేశ్వరు ల్లాంటి దంపతులని ఎవరికయినా అనిపిస్తుంది. నిజమే! కాని నిత్యం వంటింట్లో చాకిరి చేస్తూ మగ్గిపోవడం ఎంత నరకమో మా ఆడవాళ్ళకే అర్థమవుతుంది. ఆయనగారు ప్రపంచాన్ని అవపోసనపట్టి కథలు రాసాడు. ఏనాడయినా ఇంట్లో పిన్నిగారి పరిస్థితి అర్థం చేసుకున్నాడా? ఆయన అంత పండితుడుగా మీరందరూ కీర్తిస్తారు. మరి పిన్నిగారి చదువు గురించి ఏనాడయినా పట్టించుకున్నారా? ఆవిడ కొవ్వొత్తిలా వంటింట్లో కరిగిపోతూనే గదా ఆయన వెలుగయి బయట ప్రపంచంలో ప్రకాశించాడు” అని ఆవేశంగా మాట్లాడుతోన్న మా ఆవిడ నా నుండి బయటకు వచ్చి ఎవరో వరిచయం లేని వ్యక్తిలా నిలబడి నన్ను ప్రశ్నిస్తున్నట్లుగా కనబడింది. నా కథలు, కవిత్యం, సాహితీ

జగత్తంతా వంటింట్లో నా చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్నట్లు, వాటికి దూరంగా మరో ప్రపంచంలో నిలబడి మా శ్రీమతి నన్ను వేలెత్తి నిలదీస్తున్నట్లుగా కనబడుతోంది.

ఒక్కసారిగా పొరబోవడంతో దగ్గు ముంచుకువచ్చి కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. అంతవరకూ ఆవేశంగా మాట్లాడుతున్న మా ఆవిడ తేరుకుని “అయ్యయ్యో! నీళ్ళు తాగండి! భోజనం చేస్తున్న మిమ్ములను పిన్నిగారి మాటలతో బాధపెట్టినట్లున్నాను. ఇవేవి పట్టించుకోకండి. లోకంలో ఇవన్నీ కొత్తకావు. మా ఆడవాళ్ళ బ్రతుకులే అంత! పాపం పెద్దావిడ గదా రాత్రంతా ఇవన్నీ చెప్పి ఏడుస్తూనే వుండడంతో నాకు బాధవేసింది. మీ భోజనం కానివ్వండి” అని మామూలు ధోరణిలోకి వచ్చేసింది.

గ్లాసు మంచినీళ్ళు తాగితేకాని మామూలు మనిషిని కాలేక పోయాను.

“ఇవన్నీ మామూలు మాటలేమీ కాదు. మీరిద్దరు నా కళ్ళు తెరిపించారు” అని భోజనం ముగించాను.

నా మాటలేమీ అర్థం కాక మా ఆవిడ నన్ను చూస్తూనే వుండిపోయింది.

...

వారం రోజుల్లో మా ఇళ్ళలో సాధారణ పరిస్థితులు నెలకొన్నాయి. బాబాయిగారిని, పిన్నిగారిని వాళ్ళ పిల్లలు తమ ఇళ్ళకు తీసుకెళ్ళడంతో వాళ్ళ ఫ్లాట్ కు తాళం పడింది.

ఆ రోజు శనివారం. ఎప్పటిలాగానే సాయంత్రం త్వరగా ఇంటికి వచ్చేసాను.

“లతా! త్వరగా తయారుకా! మనం బయటకు వెళ్ళాలి” అని ఇంట్లో అడుగు పెడుతూనే కేక వేశాను.

బ్యాగు అందుకోవడానికి ఎదురుగా వచ్చిన ఆవిడ ఆశ్చర్యంగా “నేనెక్కడికండీ? ఈ రోజు ప్రెస్ క్లబ్ లో మీ సాహిత్య సమావేశం వుంది గదా! మర్చిపోయారా? మీ మిత్రుడు ఇప్పుడే ఫోన్ చేసి చెప్పాడు. మిమ్ములను ఒక గంట ముందుగానే రమ్మని చెప్పమన్నాడు” అని అంటూ చేతిలో బ్యాగు తీసుకుంది.

“ఎక్కడికో నేను చెబుతాగా! ముందు నీవు తయారుకా! క్విక్!” అంటూ హడావుడిగా బాత్ రూమ్ లోకి దూరాను.

నేను బయటకు వచ్చేసరికి హాల్లో బేబుల్ మీర్ టిఫిన్ కాఫీలు సిద్ధంగా వున్నాయి. పిల్లలు వచ్చేసరికి వాళ్ళకు తినడం కోసం వంటింట్లో ఏదో తయారు చేస్తోంది.

“ఇలా సడన్ గా ప్రోగ్రాం పెడితే ఎలాగ? కొంచెం ముందుగా ఫోన్ చేసి చెబితే మీరు వచ్చేసరికి తయారయి వుండేదాన్ని గదా!” అని అంటోంది శ్రీమతి. ఆవిడ మాటల్లో నాతో కలిసి సాయంత్రం గడపబోతున్న ఆనందం పరిమళిస్తోంది.

“అలా చెబితే దానిలో థ్రీల్ ఏముంటుంది? నువ్వు త్వరగా తయారుకావాలి!” అని అంటూనే టిఫిన్ తో పాటు నా రూం లోకి వెళ్ళాను.

కొద్దిసేపట్లోనే స్నానం ముగించు కుని, చక్కగా ముస్తాబయి నాకు ఎదురొచ్చింది.

“ఇంతకూ ఎక్కడకు తీసుకు వెళు తున్నారో చెప్పనే లేదు.” అంటూ ఆమె సన్నే సంభ్రమంగా చూస్తోంది.

“ఎక్కడికా! సరే చెబుతాను! నీవు కూడా నాతో పాటు ప్రెస్ క్లబ్ కు వస్తున్నావు. ఇకనుండీ ప్రతి సాహితీ సమావేశానికి నీవు కూడా తప్పనిసరిగా నాతోపాటు రావాలి!” అని అన్నాను.

“అ! నేనెందుకండీ! అయినా ఆడవాళ్ళకు అవన్నీ ఏమీ అర్థమవుతాయి. అక్కడ మీ కాళ్ళకు చేతులకు మేం అడ్డం పడతాం తప్ప మాతో ఏమీ ఉపయోగం వుంటుంది. అయ్యో! మొన్న నా మాటలకు మీరు మనసు కష్టపెట్టుకున్నట్లున్నారు. ఏదో అప్పుడప్పుడూ బయటపడుతుంటాం. అవన్నీ పిన్నిగారిమాటలు. తప్ప నాకలాంటివి ఏమీ లేవులేండి. మీరు వెళ్ళండి. ఆలస్య మవుతుంది” అంటూ కుర్చీలో కూర్చుండి పోయింది.

ఒక్కసారిగా మా మధ్య వాతావరణం సీరియస్ అయింది. ఎన్నో ఏళ్ళుగా ఇద్దరి జీవితాలకు సంబంధించి కనబడకుండా నలుగుతున్న సమస్య పరిష్కారాన్ని కోరుతూ ముందుకు వచ్చినట్లుగా వుంది. ఒక్కక్షణం ఆలోచించి ప్రశాంతంగా జవాబిచ్చాను.

“అది కాదు లతా! అది పిన్నిగారి సమస్య వొక్కటే కాదు. ఎంతోమంది మధ్యతరగతి కుటుంబాలలోనే ఆడవాళ్ళ జీవితాలకు ఆవిడ ప్రతినిధి. పిన్నిగారి తరంతోనే ఆ రకమైన వేదనాభరిత జీవితం ముగిసిపోని. మనమైనా సరిదిద్దుకుందాం! మనమిద్దరం కూడా మరో పార్వతీపరమేశ్వరులం కావద్దు. ఇద్దరిదీ జీవితమే! నాతోపాటు రావడమేకాదు, నీకు ఆసక్తిగల ఏ రంగాన్నయినా ఎంచుకో! ఇంటి బాధ్యతల్లో నీకు పూర్తి అండదండలు అందజేస్తాను. నా ఆనందం ఇష్టాయిష్టాల గురించి నీ వ్యక్తిత్వాన్ని బలిపెట్టకు. ఇద్దరం కలిసి నడుద్దాం! వెలకం టూ లిటరరీ వరల్డ్!” అంటూ బయటకు నడిచాను.

ఆవిడ ఆనందంగా అనుసరించింది.

తెలంగాణా జాగృత జన జానపద కళారీతులు

బుర్రకథలు, పల్లెసుద్దులు, వీధి భాగవతాలు, ఉయ్యాల పాటలు, పౌరాణిక వీరోచిత గాథలతో పాటు ఆనాటి సమస్యలను కూడా ప్రజల హృదయాలకు హత్తుకునే విధంగా గానం చేశాయి. ప్రజల భాషలో, ప్రజల యాసలో వారికి అందుబాటులోని బాణీలలో వీటిని రూపొందించడం వల్ల అవి వారి నిత్య జీవితంలో భాగమైనాయి.

కీ.శే. ఎం.వి. నరసింహారెడ్డి

“అనేక పౌరాణిక గాథలను, చారిత్రక వీరోచిత కథలను గానం ద్వారా తరతరాలకు అందిస్తున్న ఓ బిక్షకుడా నీవు గొప్ప చరిత్రకారుడివి. కళాకారుడివి. నీ సేవలు అమోఘం అని హుమాయూన్ కబీర్ వ్యాసంలో కీర్తించారు. జానపద కళారీతులు, కళాకారులు, పౌరాణిక, చారిత్రక ఘట్టాలతో పాటు, ఆయా కాలాలలో ప్రజలు ఎదుర్కొంటున్న సామాజిక సమస్యలను గూడా ప్రచారం చేశాయి. అవే ఆనాడు గొప్ప ప్రచార సాధనాలుగా ఉపయోగపడ్డాయి.

బుర్రకథలు, పల్లెసుద్దులు, వీధి భాగవతాలు, ఉయ్యాల పాటలు, పౌరాణిక వీరోచిత గాథలతో పాటు ఆనాటి సమస్యలను కూడా ప్రజల హృదయాలకు హత్తుకునే విధంగా గానం చేశాయి. ప్రజల భాషలో, ప్రజల యాసలో వారికి అందుబాటులోని బాణీలలో వీటిని రూపొందించడం వల్ల అవి వారి నిత్య జీవితంలో భాగమైనాయి.

మోట తోలుతూ, బండి నడుపుతూ, దుక్కి దున్నుతూ, వడ్లు దంచుతూ, విసురురాయి విసురుతూ పాడుకోవడానికి వీలై వారి దైనందిన జీవితంలో లీనమైపోయాయి. బొబ్బిలి యుద్ధం కథలో బొబ్బిలి వీరుల ధైర్య సాహసాలతో పాటు సామ్రాజ్యవాదులకు వ్యతిరేకంగా వారు సాగించిన పోరాటం తర్వాత తరాల వారిని ఎంతో ఉత్తేజ పర్చినట్లుగానే నల్గొండ జిల్లాలో నవాబుల దురాక్రమణకు వ్యతిరేకంగా సర్వాయి పాపని వీరోచిత పాత్ర, ప్రదర్శించిన ధైర్య సాహసాల కథ ఈ నాటికీ ప్రజలను ఎంతో ఉత్తేజ పరుస్తుంది. కుంబం చెన్నారెడ్డి కథ ఆనాటి జమిందారుల మధ్య చెలరేగిన వైరుధ్యాల వలన ఏర్పడిన ఆరాచక, కల్లోల పరిస్థితులకు అద్దం పడుతుంది. బల్లారి కొండయ్య కథ

నీటి వనరులపై భూస్వాములకు గల అధికారంపై ప్రజల తిరుగుబాటుకు చిహ్నంగా కన్పిస్తుంది. “సిబ్బి లేనింటికి నా బిడ్డనిస్తా, దమ్మ దానియ్యలో ” అంటే “అప్పుడెందుకిచ్చినావె సుప్పనాతి తొత్త” అని దళితులకు సంబంధించిన ఇద్దరు వియ్యపురాండ్ల మధ్య సాగిన వివాద సంవాదం. ఇది వారి పేదరికానికి ప్రతిబింబంగా కన్పిస్తుంది. “ఏటికేతం గట్టి - ఎయిపుట్లు పండించి గంజిలో మెతుకుండదన్న” అనే పాట కూడా ఆ కోవలోదే.

రేల పదాల గానాలు విజ్ఞానదాయకమైనవి. బండెనుక బండి కట్టి పదహారు బండ్లు కట్టి ఏ బండెపోతావు కొడుకో బండోల్ల గురువులన్నా అన్న బాణి తెలంగాణా సాయుధ పోరాట పాట కంటే ముందు నల్గొండ జిల్లా పల్లె ప్రాంతాలలో విస్తృతంగా, ప్రజామోదం పొందింది. తెలంగాణా పోరాటంలో గెరిల్లా యోధుడు అమరవీరుడు యాదగిరి అదే బాణిలో అశువుగా నైజామ్ సర్కారోడ, నాజీల మించి నోదా, చుట్టు ముట్టు సూర్యపేట నట్టనడుమ నల్లగొండ, ఆపైన గోల్కొండ, గోల్కొండ ఫిలా కింద, నీ గోరి కడ్డం కొడుకో అని చేసిన వీరగానం, విస్తృత ప్రజామోదం పొందింది. విప్లవకారులకు ఆనాడు ఎంతో ఉత్తేజాన్ని అందించింది. ఆ తర్వాత ఈ బాణిని ఎందరో వాడుకున్నారు. సాయుధ పోరాటానికి ముందు ఆంధ్ర మహాసభ కాలంలో వెట్టిచాకిరికి వ్యతిరేకంగా కష్టజీవులను సమీకరించడం ఒక ప్రధాన కార్యక్రమంగా ఉండేది. నైజాం ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు, భూస్వాములు ప్రయాణాల సందర్భంలో తమ కచ్చాదాల ముందు, వెట్టివాండ్లు మూటలు మోసుకుంటూ పరుగులు దీయాలి. ఈ పసంతా

ఉచితంగానే చేయాలి. దీనిని చూపిన ప్రభుత్వం కోసం (రెండు మైళ్ళు) ప్రయాణానికి అణా పైనలు వెట్టి కార్మికులకు వేతనంగా ఇవ్వాలని చట్టం చేసింది. ఈ చట్టం కూడా అమలు జరగలేదు. కోసుకు వీసం బివ్వమన్న సర్కారు మాటనే తోసే సారయ్య, తాలీలల్లయ్యలో, అనే సిండునాటిక బాణిలో పాటలు రాసి వెట్టి కార్మికులను సమీకరించడానికి సంఘ కార్యకర్తలు కృషి చేశారు. ఒకసారి గాంధీ జయంతి సందర్భంలో ఆవుల పిచ్చయ్య, వెంకటేశ్వరరావు (కవి) తదితరులు ప్రదర్శించిన సిండు నృత్యం విద్యార్థులుగా ఉన్న మేము చూసి ఎంతో ఉత్తేజాన్ని పొందాము. ఈ బాణీ వెట్టి కార్మికులను సమీకరించడంలో గొప్ప పాత్ర నిర్వహించింది.

వీరవనిత చాకలి అయిలమ్మ భూ పోరాటం, దొడ్డి కొమరయ్య వీర మరణం, విన్నూరు రామచంద్రారెడ్డి అఘాయిత్యం, పోలీసు దాడులను

ప్రతిఘటించడానికి, రైతు కూలీలను పెద్ద ఎత్తున సమీకరించడానికి స్త్రీలు బతుకమ్మ పండుగ సందర్భంలో పాడుకొనే ఉయ్యాల పాటల బాణిలో పాటలు పాడటం ప్రారంభించారు. ఆనాడు పోలీసుల దాడుల గురించి వివరిస్తూ లారీలో వచ్చారు ఉయ్యాలలో, లడాయి చేశారు ఉయ్యాలలో అని స్వరాజ్యం రాసిన పాటలు విస్తృత ఆమోదం పొందాయి. ఆ తరువాత సాయుధ పోరాట కాలం నాటి నుండి నేటి వరకు, ఉద్యమాలలోకి స్త్రీలను సమీకరించడానికి ఉయ్యాలబాణి ఎంతగానో ఉపయోగ పడుతున్నది. సాయుధ పోరాట కాలంలో గొప్ప ప్రజాకవి తిరునగరి రామాంజనేయులు రచించిన సై సై చిన్నపరెడ్డి బాణిలో అమరవీరుడు గోపాలరెడ్డి వీర మరణం గురించి రాసిన సై సై గోపాలరెడ్డి అనే పాట ఎందరో యువకుల రక్తాన్ని వేడెక్కించి పోరాటోన్ముఖులను గావించింది.

పోరాట కాలంలోనే రామాంజనేయులు రచించిన 'పల్లెసుద్దులు' ప్రజలను ఉత్తేజపరిచి పోరాట కార్యక్రమంలో సమీకరించడంలో ఎంతో ముఖ్య పాత్ర నిర్వహించాయి. ఆ తర్వాత కాలంలో పల్లె సుద్దుల బాణిని ఇంకా అభివృద్ధి పరిచి, నర్రా రాఘవరెడ్డి వారి దళం ద్వారా విస్తృతంగా ప్రచారం చేశారు. ప్రజలను ఉద్యమాలలోకి సమీకరించడానికి ఈ ప్రక్రియ ఎంతగానో ఉపయోగపడింది. ప్రజానాట్య మండలి, జనవిజ్ఞానవేదిక అక్షరాస్యత ఉద్యమాన్ని విస్తృతంగా ప్రజల్లోకి తీసుకుపోవడానికి, అనేక దళాలు ఏర్పాటు చేసి వందలాది మంది యువకులను సమీకరించి ఈ బాణిని విస్తృతంగా ప్రజలలోకి తీసుకువెళ్ళారు.

పిట్టల దొర (లక్ష్మోరు సాహెబు) అన్న హాస్య కళారూపం, నల్గొండ జిల్లా ప్రజలలో విస్తృత ప్రజామోదం పొందిన జానపద కళారూపం. ఈ రూపాన్ని ఉపయోగించి ఉద్యమాలలో ప్రజలను సమీకరించడానికి ఈ కళను రాఘవరెడ్డి ప్రశంసనీయంగా ఉపయోగించారు. ఈ కళా రూపంతో నల్గొండ జిల్లా అంతటా రాఘవరెడ్డి హాస్యాన్ని అమోఘంగా పండించారు.

అంద్ర దేశమంతటా ఉన్నట్టు గానే నల్గొండ జిల్లాలో కూడా బుర్రకథకు కూడా ప్రత్యేక స్థానం ఉన్నది. తెలంగాణా సాయుధ పోరాట కాలంలో రేణిగుంట అమరవీరులు నైజాం సైన్యంతో పోరాడి వీర మరణం చెందిన వీరోచిత ఘట్టాన్ని, భిక్షక వృత్తి సాగించే బుర్రకథ కథకులు, నల్గొండ జిల్లా అంతటా నాటి నుండి నేటి వరకు గానం చేస్తున్నారు. అది ప్రజలకు తమ వీరోచిత చరిత్రను గుర్తు చేయటమే కాకుండా కర్తవ్యాన్ని ప్రబోధిస్తుంది.

మరో గొప్ప ప్రజాకవి, ప్రజా కళాకారుడు, సుద్దాల హన్మంతు బుర్రకథ కళారూపాన్ని విస్తృతంగా ప్రజలలోకి తీసుకువెళ్ళి ప్రజలను రంజింపచేశారు. ఆయన కవనం, కథనం, నల్గొండ జిల్లా ప్రజల హృదయాలలో చిరస్థాయిగా నిలుస్తుంది.

యక్షగాన కథా రూపానికి నల్గొండ జిల్లా ప్రజలకు విడదీయరాని బంధం ఉంది. పాలేర్లు, కూలీలు, తమ న్యాయమైన వేతనాల కోసం, దున్నేవారికి, భూమి కోసం సాగించే పోరాటాన్ని హృద్యంగా చిత్రించిన "భూస్వామి" యక్ష గాన కవన శిల్పి పెరుగు వీరభద్రం, ఈ కళారూపాన్ని ప్రదర్శించడానికి నల్గొండ జిల్లాలోనే గాక రాష్ట్ర మంతటా అనేక దళాలు ఏర్పడ్డాయి. వేల కొలది యువకులు ఈ కళను ప్రదర్శించి, కష్ట జీవులను ఉద్యమాల లోకి సమీకరించే కృషి గావించారు.

నల్గొండ జిల్లాలో జానపద కళలకు, ఎంతో గొప్ప స్థానం ఉన్నదనేది నిర్వివాదాంశం. జానపద కళారీతులు నిరంతర ప్రవంతి. ఆయా కాలాలలో వచ్చే సమస్యలను తనలో ఇముడ్చుకొని అది ముందుకు సాగుతూనే ఉంది. ప్రజలలో జానపద కళారూపాలకు ఉన్న బాంధవ్యాన్ని గమనించి దానిలో లీనమై దానిని అభివృద్ధి పరిచి, ప్రజలను చైతన్య పరచడానికి సాధనంగా ఉపయోగించుకోవడం ప్రజా కళాకారుల కర్తవ్యం.

(కీ.శే. మల్లు వెంకట నరసింహారెడ్డి తెలంగాణా పోరాట యోధుడు)

ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డు... 2008

గత రెండు దశాబ్దాలుగా ఆధునిక కవిత్వానికి ప్రతిష్టాత్మక పురస్కారంగా భావించబడుతున్న ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డు-2008 పరిశీలన కోసం కవుల నుండి కవితా సంపుటాలకు ఆహ్వానం.

అవార్డు పరిశీలన కోసం 2007-2008 సంవత్సరాలలో ప్రచురింప బడిన కవితా సంపుటాలను మాత్రమే పంపాలి. ఎంపికైన ఉత్తమ కవితా సంపుటికి 2000 వేల రూపాయల నగదు, మరియు షీల్డుతో కవి సత్కారం వుంటుంది. జనవరి 31, 2009లోగా నాలుగు ప్రతులు ఈ క్రింది చిరునామాకు పంపాలి

రాధేయ, వ్యవస్థాపకులు

ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డు
ఫ్లోట్ నెం.312, రాజహంస, ప్యాలెస్ అపార్ట్మెంట్స్,
ఆర్.టి.సి. బస్టాండ్ దగ్గర,
అనంతపురం-515001. ఫోన్:9985171411

ఆ అపురూప పుస్తకాలు నా నేస్తాలు

నందూరి రామమోహనరావు

షేక్స్పియర్ నో, బెర్నార్డ్ షా నో చదువుతున్నామంటే జీవితం పట్ల వారి అవగాహనను మనం ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకుంటున్నామన్న మాట. ఆ అవగాహన నుంచి ప్రయోజనం పొందుతున్నామన్న మాట. విద్యార్థి దశలోనే కాదు, ఆ దశను గడిచి పోయిన తర్వాత కూడా పుస్తకపఠనం అనేది వ్యక్తి అలవాట్లలో ఒకటి కావాలి. అధిక నిరంతర వ్యాపకం, ఒక వ్యసనం కావాలి. కాని ఆ అలవాటుకు, వ్యసనం కాని వ్యసనానికి విత్తనం మాత్రం విద్యార్థి దశలోనే పడాలి.

నాకు జ్ఞాపకం వున్నంత వరకు, పాఠ్య పుస్తకాలుకాక, నేను చదివిన మొట్టమొదటి పాఠ్యేతర పుస్తకం శ్రీ మహా భక్త విజయం. ఆ పేరుతో నలుగురు గ్రంథకర్తలు నాలుగు గ్రంథాలు రాశారు. నేను చదివింది శ్రీ పాద సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారిదో, మేడేపల్లివారిదో, మరొకరిదో నాకు జ్ఞాపకం లేదుగాని, ఒక శ్రీ మహాభక్త విజయం నా చిన్నతనంలో మా అమ్మగారు సేకరించుకొన్న చిన్న సైజు పుస్తక భండారంలో వుండేది. నా పదో ఏట మొదలు పెట్టి సుమారు ఒకటి ఒకటిన్నర ఏళ్లపాటు ఆ పుస్తకం అప్పుడు కాస్తా అప్పుడు కాస్తా చదువుతూ పూర్తిచేశాను. అందులో ధ్రువుడు, ప్రహ్లాదుడు, అంజనేయుడు, అంబరీషుడు లాంటి పౌరాణిక భక్తులు మొదలుకుని, చారిత్రక మధ్యయుగాల నాటి శంకరుడు, రామానుజుడు, నామదేవుడు, జ్ఞానదేవుడు, కబీరు, మీరాబాయి, సక్కుబాయి లాంటి భక్తులతో పాటు ఆధునిక కాలపు తిలక్, మాలవ్యా గాంధీ లాంటి దేశభక్తుల వరకు ఎందరెందరో మహావ్యక్తుల జీవిత కథలు వుండేవి. చక్కని సులభశైలిలో, ఆసక్తికరమైన కథనంతో రాసిన ఆ గ్రంథం నేను ఎన్నిసార్లు మళ్ళీ మళ్ళీ చదివానో లెక్కలేదు. తెలుగు సాహిత్యం మీద నాకు ఆభిరుచి కలిగించిన మొదటి పుస్తకం అది. తెలుగుభాష మీద ఏ కొంచమైనా పట్టు కలిగిందనుకుంటే అందుకు తోడ్పడిన మొదటి గ్రంథం కూడా అదే.

ఆ రోజులలో మా పెత్తండ్రి డాక్టర్ నందూరి శివరావుగారు (1939 - 40లలో కన్నాంబ నాయికగా ఆర్.ఎస్. ప్రకాష్ తీసిన “చండిక” సినిమా మాటలు, పాటల రచయిత) గుడివాడలో ప్రాక్టీసు చేస్తూ వుండేవారు. ఆయన తన స్నేహితుడు, మహా పండితుడు జంధ్యాల శివన్న శాస్త్రి (డైరెక్టర్ జంధ్యాల తాతగారు) గారితో కలిసి గుడివాడలో ఒక ప్రచురణాలయం స్థాపించి, ద్వైజేంద్రలాల్ రాయ్ బెంగాలీ నాటకాలు చంద్రగుప్త రాణా ప్రతాపసింహ, దుర్గాదాసు, భీష్మ మొదలైన వాటిని తెనుగించి ప్రచురిస్తూ వుండేవారు. వాటిలో అమ్ముడుపోయినవి పోగా మిగిలి పోయిన ఒక్కొక్క పుస్తకం ఇరవై, ముప్పయిదాకా ప్రతులు కట్టలు కట్టలుగా ఆరు గొలనులో మా యింటిలో అటకమీద చెదలు పట్టడానికి సిద్ధంగా పడివుండేవి. వాటిని ఒకసారి యాదృచ్ఛికంగా డిస్కవర్ చేశాను. తేళ్లకు జెర్రులకు కూడా వెరవక చీకటి కోణం లాంటి ఆ అటక ఎక్కి ఒక్కొక్క నాటకం ప్రతిని తీసుకుని చదివేవాడిని. ద్వైజేంద్రలాల్ నాటకాలకు షేక్స్పియర్ నాటకాలు ఒరవడి. అవి ఆ రోజుల్లో ప్రజలలో దేశభక్తిని ప్రబోధిస్తూ, జాతీయోద్యమానికి కూడా పరోక్షంగా తోడ్పడ్డాయి. అవన్నీ పాటలు, పద్యాలులేని వచన నాటకాలు. మన రంగస్థలం మీద, నాటక సాహిత్యం మీద పార్సీ, మరాఠీ

నాటకాల ప్రభావం వడింది కాని, ద్వైజేంద్రలాల్ బెంగాలీ నాటకాల వంటి వాటి ప్రభావం పడివుంటే, మనకు మరింత మంచి నాటక సాహిత్యం వచ్చి వుండేదేమో. అది అటుంచి, ద్వైజేంద్రలాల్ సాహిత్యంలో ఆయన నాటకాలన్నీ ఒక ఎత్తు, కాళిదాసును, భవభూతిని తులనాత్మకంగా పరిశీలిస్తూ రాసిన విమర్శాగ్రంథం ఒక ఎత్తు. దాన్ని జంధ్యాల శివన్న శాస్త్రిగారు “కాళిదాసభవభూతులు” అనే పేరుతో ఆంధ్రీకరించారు. దాని ప్రతులు కూడా మాయింటిలో అటక మీద వుండేవి. నా చిన్నతనంలో నా అభిమాన గ్రంథాలలో అగ్రగణ్యమైనది ఆ “కాళిదాస భవభూతులు”. ఒక పది పదిహేనేళ్లపాటు దాన్ని ఎన్నిసార్లు చదివానో లెక్కలేదు. ఆ తర్వాత కాలంలో కాళిదాస భవభూతులు నాటకాలపై ఎందరో విమర్శాగ్రంథాలు రాశారు కాని, ద్వైజేంద్రలాల్ గ్రంథంతో పోల్చదగింది మరొకటిలేదని ఇప్పటిని నా దృఢ విశ్వాసం. గ్రీకు, లాటిన్, ఇంగ్లీషు నాటకాలతో సహా మొత్తం ప్రపంచ నాటక సాహిత్యమంతటిని ప్రస్తావించిన కాళిదాసు, భవభూతి నాటకాలను, ముఖ్యంగా అభిజ్ఞాన శాకుంతలం, ఉత్తర రామచరితం నాటకాలను నవిమర్శంగా ఆయన విశ్లేషించారు. నేను సంస్కృతం నేర్చుకొనక పోయినా, అనువాదాల ద్వారా సంస్కృత నాటక, కావ్య సాహిత్యం మీద నాకు

ఆంధ్రపత్రికలో మహా రచయిత కొడవటిగంటి కుటుంబరావు గారికి నేను సహోద్యోగి నైనప్పుడు, ఆయనకూ నాకూ “వేయిపడగలు” నవలపై అప్పుడప్పుడు వాదోపవాదాలు జరుగుతూ వుండేవి. దాన్ని వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థను, బూజుపట్టిన జమీందారీ వ్యవస్థను సమర్థించే అభివృద్ధి నిరోధక నవలగా కుటుంబరావుగారు ఘాటుగా విమర్శించేవారు. సాంఘిక దృష్టి నుంచి ఆయన విమర్శన సహేతుకమేనని అంగీకరిస్తూనే సాహిత్య దృష్టినుంచి అది గొప్ప నవల అని వాదించేవాడిని.

అభిరుచి, అభిమానం కలిగించిన ఏకైక గ్రంథంగా శివన్నశాస్త్రిగారి అనువాదంలో ద్వితీయేద్రలాల్ “కాళిదాస భవభూతులు”నే పేర్కొంటాను. ఆ గ్రంథం తెలుగు నాట ఎందుకు, ఎలా విస్తృతమై పోయిందో, ఎందుకు అది పునఃపునరుద్ధరణ కాలేదో నాకు ఆశ్చర్యం, ఆవేదన కలుగుతూ వుంటుంది. ఇప్పుడైనా ఆ గ్రంథాన్ని పునరుద్ధించడానికి పూనుకుంటే తెలుగు వాఙ్మయానికి మహోపకారం చేసిన వారవుతారు.

మా యింటి అటకమీద పగటివేళకూడా అపసరమయ్యే లాంతరు మసక వెలుతురులో నేను డిస్కవర్ చేసిన పుస్తకాలలో పేర్కొనదగినవి మా పెత్తండ్రి శివరాంగారికి చెందిన పాత “భారతి” ప్రతులకట్టలు, తెలికి చెర్ల వెంకట రత్నంగారు సంపాదకుడుగా తెనాలి నుంచి నవ్యసాహిత్య పరిషత్తువారు ప్రచురిస్తూ వుండే “ప్రతిభ” ప్రతుల కట్టలు. అవన్నీ బూజుదులిపి తీసి అత్యంత శ్రద్ధానక్తులతో చదువుతూ వుండేవాడిని. అవి నవ్య సాహిత్యం మీద నాకు చక్కని అభిరుచిని, అభిమానాన్ని కలిగించాయి. ఆ రోజుల్లో - అంటే 1938, 39, 40 సంవత్సరాలలో ఆ రెండు పత్రికలతో పోల్చదగిన స్థాయిలో మరొక సాహిత్య మాసపత్రిక వస్తూ వుంటుంది. అది “వీణ” పత్రిక, మా ఆరుగొలను గ్రామానికి నాలుగైదు మైళ్ల దూరంలోని తేలప్రోలులో మా అమ్మగారి మేనమామ పాటిబండ్ల మాధవశర్మగారు ఒకవైపు “ఉదయభారతి”

గురుకులం నడుపుతూ, మరొకవైపు “వీణ” మాసపత్రిక నడుపుతూ వుండేవారు. వేసవి సెలవులలో తేలప్రోలులో మా బంధువుల ఇంటికి వెళ్ళినప్పుడల్లా “వీణ” సంచికలు సంపాదించి చదివే వాడిని. దాని సంపాదక వర్గంలో శ్రీరంగం శ్రీనివాస రావుగారొకరు. చలం సాహిత్య సృష్టిలో ఒక ప్రత్యేకత, విశిష్టత సంపాదించు కున్న “మ్యూజింగ్స్” రచన “వీణ” లోనే ప్రారంభమై చాలా ఏళ్లు నడిచింది. వీర గ్రాంథిక వారిది విశ్వనాథ వారు శిష్ట వ్యావహారిక భాషలో రాసిన మొదటి నవల “హాహూహూహూ” “వీణ”లోనే

సీరియల్ గా వస్తూ వుండేది. శ్రీశ్రీ “మహాప్రస్థానం” గీతాలలో కొన్ని వీణలోనే వచ్చాయి. అప్పటిలో తల్లావర్యుల శివ శంకర శాస్త్రిగారు సభల్లో తరుచుగా అంటూ వుండేవారు. తెలుగులో తనకు చాలా అభిమానపాత్రలైన మూడే మూడు సాహిత్య పత్రికలు భారతి, ప్రతిభ, వీణ అని. దురదృష్టవశాత్తు ప్రతిభ, వీణ కొద్దికాలానికే ఆగిపోగా, కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు గారు 1923 లో ప్రారంభించిన “భారతి” దశాబ్దాల తరబడి ఆవిచ్ఛిన్నంగా వెలు వడుతూ, తెలుగు వాఙ్మయానికి ఆపార సేవ చేస్తూ, చివరికి కాబోలు నిలిచి పోవడం, దానితోపాటు అసలు ఆంధ్రపత్రిక సంస్థ సయితం మూలపడటం ఆంధ్రులకు ఎంతైనా విచారకరమైన పరిణామం.

ఇవన్నీ నా హైస్కూలు విద్యార్థి దశ రోజుల ముచ్చట్లు. ఆ రోజుల్లో ఉబుసుపోక కోసం పాంచఖడిదేవ్ అపరాధ పరిశోధక నవలల అనువాదాలు, మాయావి, మనోరమ, వాడేవీడు (శ్రీశ్రీ దృష్టిలో “వాడే వీడు” టాగూర్ గీతాంజలి కంటే గొప్ప రచన). ఇంకా పేటికాంతర శవం, చోరాగ్రేసర చక్రవర్తి లాంటి ఎంతో చెత్తాచెదారం నేను చదవకపోలేదు గాని, నా మొగ్గు పూర్తిగా సీరియస్ లిటరేచర్ వైపే. ఉన్నవవారి మూలపల్లి, చలంగారి మైదానం, బ్రాహ్మణీకం, శశాంక, పురూరవ, కొడవటి గంటి, మొక్కపాటి వంటి వారి కథలు, నవలలు, కృష్ణశాస్త్రి గారి కృష్ణపక్షం, వేదులవారి దీపావళి, కాటూరి - పింగళి సౌందర్యనందంలాంటివి నా పఠనదాహాన్ని

తీరుస్తూ వుండేవి. అన్నట్లు అప్పటిలో నా అభిమాన గ్రంథాలలో చాలా ముఖ్యమైనది విశ్వనాథవారి వేయిపడగలు. 1939-40 ప్రాంతాలలో బెజవాడ నుంచి విశ్వనాథ వేంకటేశ్వర్లుగారు తమ అన్నగారి గ్రంథాలను మా పూరు తీసుకువచ్చి కొండరికి విక్రయించినట్లు లీలగా గుర్తు “వేయి పడగలు” ఖరీదు రెండున్నర రూపాయిలు. అది, శృంగారవీధి, ఆంధ్ర ప్రశస్తి, ఋతుసంహారం, శశిదూతం - ఈ అయిదు పుస్తకాల సెట్టు ఖరీదు అయిదు రూపాయిలు. ఆ విధంగా నా చేతికొంది “వేయి పడగలు” నవల నేను ఫిఫ్టఫారమ్ చదివే రోజుల్లో మొదటిసారిగా చదివాను. మొదటిసారి చదివినప్పుడు వర్ణనలు వగైరా వదిలేసి కథాభాగం మాత్రం రెండు మూడురోజులలో గబగబ చదివేశాను. ఆ తర్వాత వర్ణనలు, సాహిత్యచర్చలు, గిరిక నృత్యంతో సహా ఆ మూలాగ్రం నాలుగైదు సార్లుగా ఆ నవల చదివి వుంటాను. అరుంధతి మరణం చదినప్పుడల్లా నాకు కళ్లంబడి నీళ్లు వచ్చేవి. గ్రీష్మ వర్ష ఋతువర్ణనలు చదివినప్పుడల్లా తెలుగు ప్రాంతపు ప్రకృతిని అంత అద్భుతంగా వర్ణించిన రచయిత మరొకరు లేరనిపించేది. (తెలుగు ఋతువుల రమణీయకాన్ని వర్ణిస్తూ విశ్వనాథవారు ఒక ఖండకావ్యమే రాశారు కదా?)

ఆ తర్వాత చాలా ఏళ్లకు ఆంధ్ర పత్రికలో మహా రచయిత కొడవటిగంటి కుటుంబరావు గారికి నేను సహోద్యోగి నైనప్పుడు, ఆయనకూ నాకూ “వేయిపడగలు” నవలపై అప్పుడప్పుడు వాదోపవాదాలు జరుగుతూ వుండేవి. దాన్ని వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థను, బూజుపట్టిన జమీందారీ వ్యవస్థను సమర్థించే అభివృద్ధి నిరోధక నవలగా కుటుంబరావుగారు ఘాటుగా విమర్శించేవారు. సాంఘిక దృష్టి నుంచి ఆయన విమర్శన సహేతుకమేనని అంగీకరిస్తూనే సాహిత్య దృష్టినుంచి అది గొప్ప నవల అని వాదించేవాడిని. ఒక రచయిత సిద్ధాంతాలు, విశ్వాసాలు, ఎలాంటివైనా, వాటిని మనం అంగీకరించ లేకపోయినా, సాహిత్యపు మంచి చెడ్డలను సాహిత్య దృష్టి నుంచే చూసి అంచనా వేయాలన్నది నా వాదం. ఇందుకు ఒక ఉదాహరణగా టాల్స్టాయ్ “వార్ అండ్ పీస్”ను తీసుకోవచ్చు. ఆ నవలలో టాల్స్టాయ్ చరిత్రను గురించి, చారిత్రక

మహా వ్యక్తుల గురించి, చారిత్రక శక్తుల గురించి వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలతో, సిద్ధాంతాలతో ఏకీభవించ లేని వారు కూడా దాన్ని ప్రపంచపు ఉత్తమోత్తమ నవలగా పరిగణిస్తారు. అలాగే కొందరు “వేయి పడగలు”లో నవలా శిల్పం దెబ్బతిన్నదని విమర్శించడం కద్దు. కాని ఈ విమర్శ “వార్ అండ్ పీస్” కూ వర్తిస్తుంది. రోమా రోలా పది సంపుటాల గొప్ప నవల “జాక్రిస్టోఫె” కూ వర్తిస్తుంది. అటువంటి వాటిని సాధారణ నవలల దృష్టితో చూడరాదు. మనదేశంలో పాత వ్యవస్థ అంతరిస్తూ, కొత్త వ్యవస్థ అవతరించడానికి ఆయుత్తమవు తున్న సంఘ దశలో కొత్త పాతల సంఘర్షణను ఒక గ్రామీణ నేపథ్యంలో నుంచి విశ్వనాథవారు ఆ నవలలో చిత్రించారు. ఆయన విశ్వాసాలలో మనం అంగీకరించలేనిది చాలా వుంది. కాని, ఆయన చిత్రించిన జీవితం, సమాజం, పాత్రలు అన్ని వాస్తవికతతో ఉట్టి పడుతూ వుంటాయి. ఆయన సిద్ధాంతాలకు అతీతమైన చిత్రణ అది.

ఇంతకీ చెప్పవచ్చుందేమిటంటే, ఆనాటి నా అభిమాన గ్రంథాలలో వేయి పడగలు ముఖ్యమైంది. నా అభిమాన కవులలో విశ్వనాథవారు ఒకరు. శృంగార వీధి లోనివి, శశిదూతంలోనివి పద్యాలు కంఠస్థంగా నాకు వచ్చేవి. కవితపట్ల అభిరుచితో ఆనాటి నవ్యకవులందరి కవితలు ఆబగా చదివేవాడిని. ముద్దు కృష్ణ సంకలించిన “వైతాళికులు” నాకు బైబిలు లాంటిది.

బందరులో హైస్కూలు చదువు ముగిసి రాజమండ్రిలో కాలేజీ చదువు (1942) ప్రారంభమయ్యే నాటికి నేను చదివిన ఇంగ్లీషు సాహిత్యం చాలా తక్కువ అనే చెప్పాలి. నాకు ఎవరో బహుమతిగా ఇచ్చిన గోల్డెన్స్టైన్ నవల వికార్ ఆఫ్ వేక్ ఫిల్డు కాక, సర్వల్టర్ స్కాట్ నవలలు ఇవాన్ హో, రాబ్ రాయ్, కెనిల్ పర్ట్, లూయిస్ కెరోల్ క్లసిక్ ఆలిస్ ఇన్ ది వండర్ లాండ్, థామస్ హ్యూస్ క్లసిక్ “టామ్ బ్రెక్స్ స్కూల్ డేస్” (మా హెడ్మాస్టరు వెంటి రామయ్యగారిలో డాక్టర్ ఆర్కాల్డ్ ను ఊహించుకునేవాడిని) లాంటి చాలా కొద్ది ఇంగ్లీషు గ్రంథాలకే నా పరిచయం పరిమితం.

నాకు ఇంగ్లీషు సాహిత్యంపట్ల అభిరుచి, పఠనాసక్తి కలిగించిన వారిలో ఒకరు అప్పటిలో రాజమండ్రి ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఇంగ్లీషు లెక్చరరుగా ఉన్న

నరసింహ అయ్యంగార్. ఆయన మాకు షేక్స్పియర్ చెప్పేవారు. ఆయన కంఠస్వరం ఎంత సోనోరస్ గా, మెలోడియస్ గా ఉండేదో. ఆయన పాఠం చెప్పే పద్ధతి ఎంత ఆకర్షణవంతంగా వుండేదంటే, విద్యార్థులు ఏ క్లాస్ ఎగగొట్టినా, ఆయన క్లాసుకు మాత్రం విధిగా హాజరయ్యేవారు. నిశ్చలంగా వింటూ ఆయన ఆనందాన్ని వాక్రమంగా అనుభవించే వాళ్ళు ప్రపంచం

మరచిపోయేవారు. ఆయన మాకు చేసిన ఒక హితోపదేశం ఇది. “విద్యార్థులు తమ పాఠ్యగ్రంథాలను మాత్రమే చదివి సరిపెట్టరాదు. మీరు చదివే చదువుకు పరీక్షలు ప్యాపడం ఒక్కటే ధ్యేయం కారాదు. పాఠ్యాంశాలతో పాటు వాటికి సంబంధించిన ఇతర సాహిత్యం కూడా చదవాలి”. ఉదాహరణకు మాకు కింగ్ లియర్ ట్రాజెడిగా, టెంపెస్ట్ కామెడిగా వుండేది. అది మాత్రమే గాక, అంత క్షణంగా కాకపోయినా షేక్స్పియర్ ట్రాజెడీలు ఒథెల్లో, మేక్ బెత్, హావ్లెట్ల వంటివి, టెంపెస్ట్ తోపాటు మిడ్ సమ్మర్ నైట్స్ డ్రీమ్, యాజ్ యూలైకిట్, మర్చంట్ ఆఫ్ వెనిస్ లాంటి కామెడీలు చదవాలి. ఇంకా షేక్స్పియర్ క్రిటిసిజం కూడా చదవాలి. వర్డ్స్ వర్త్, పెల్లీ, కీట్స్ లాంటి కవుల కవితలు పాఠ్యాంశాలుగా నిర్ణయింపబడినవే కాక వారి ఇతర కవితలు కూడా వీలైనన్ని చదవాలి. You should read around and beyond the prescribed texts అన్నది ఆయన సూత్రం. అది మీ చదువుకు, పరీక్షలలో విజయానికి కూడా తోడ్పడుతుంది అని ఆయన చెప్పేవారు. నేను ఆయన ఉపదేశాన్ని వేదవాక్యంగా పాటించేవాడిని.

ఒక వేసవి సెలవుల్లో షేక్స్పియర్ కంప్లీట్ వర్బ్, మరొకసారి సెలవులలో గోల్డెన్ బ్రెజర్ కవితా సంకలనం చదివేశాను. టాగూర్ నవల “ది రెక్” మాకు నాన్ డిటెయిల్డ్. దానితో పాటు గోరా నవల, టాగూర్ కథలు, గీతాంజలి, గార్డినర్, గ్రేట్ గేడరింగ్ లాంటి కవితా సంపుటాలు చదివేశాను. ఆ రోజులలో రాజమండ్రి కాలేజీ లైబ్రరీ, గౌతమీ గ్రంథాలయం - ఈ రెండూ నాకు రెండు దేవాలయాల్లా వుండేవి. ఎక్కువ సమయం ఆ గ్రంథాలయాలలోనే గడిపే

మా కాలేజీ లైబ్రరీలో నుంచి తీసుకుని నా ఎకనామిక్స్ గ్రూపుతో ఏ సంబంధంలేని సర్ జేమ్స్ జీన్స్ ఖగోళశాస్త్ర గ్రంథాలు “ది యూనివర్స్ అరౌండ్ అజ్”, “ది మిస్టరీయస్ యూనివర్స్” ఎంతో ఆసక్తితో చదివాను. అప్పటిలో పాప్యులర్ సైన్సు పట్ల కలిగిన ఆసక్తే తర్వాత కాలంలో “విశ్వరూపం” “సరావతారం” గ్రంథాలు రాయడానికి నాకు ప్రేరణ ఇచ్చింది.

వాడిని. అప్పటిలో మా కాలేజీ లైబ్రరీలో నుంచి తీసుకుని నా ఎకనామిక్స్ గ్రూపుతో ఏ సంబంధంలేని సర్ జేమ్స్ జీన్స్ ఖగోళ శాస్త్ర గ్రంథాలు “ది యూనివర్స్ అరౌండ్ అజ్”, “ది మిస్టరీయస్ యూనివర్స్” ఎంతో ఆసక్తితో చదివాను. అప్పటిలో పాప్యులర్ సైన్సు పట్ల కలిగిన ఆసక్తే తర్వాత కాలంలో “విశ్వరూపం” “సరావతారం” గ్రంథాలు రాయడానికి నాకు ప్రేరణ ఇచ్చింది.

ఈనాటి విద్యార్థులలో జనరల్ రీడింగ్ అలవాటు క్రమంగా తగ్గిపోతూ వుండడం నాకు విచారం కలిగినంతా వుంటుంది. విద్యార్థులలో పోటీ మనస్తత్వం విపరీతంగా పెరిగిపోవడం వల్ల ఎప్పుడూ క్లాసు పుస్తకాలతోనే సమయమంతా గడిపేస్తున్నారు. పరీక్షలలో, ముఖ్యంగా పోటీ పరీక్షలలో ర్యాంకులు సంపాదించడమే విద్యకు పరమాపధి అవుతున్నది. దీనికి తోడు ఇప్పటి సెలబ్స్ చూస్తుంటే దిగ్భ్రాంతి కలుగు తుంది. డిగ్రీ తరగతులలో చదవ వలసిన విషయాలను ఇప్పుడు తొమ్మిదవ, పదవ తరగతులకు నిర్ణయిస్తున్నారు. నేటి విద్యా విధానం పథ్యాలుగు, పదిహేనేళ్ల బాల బాలికలపై మోపుతున్న సెలబ్స్ భారం చాలా అమానుషంగా కనిపిస్తున్నది. నలభై ఏళ్ల ఏళ్ల నాటి కంటే ఇప్పుడు భౌతిక, తదితర శాస్త్రాలు విపరీతంగా, అన్యూహంగా అభివృద్ధి అయిన మాట నిజమే. కాని ఆ అభివృద్ధి నంతటిని పసి మనస్సులలో నింపి, సెకండరీ స్థాయి బాలబాలికలలో పరీక్షల పట్ల ఒక భయాన్ని, ఆందోళనను, టెన్షన్ ను కలిగించడం చాలా బాధాకరమైన విషయం.

మరి ఇలా విపరీతంగా పెరిగి పోయిన సెలబ్స్ తో, పోటీ మనస్తత్వంతో సతమతమయ్యే బాల బాలికలు జనరల్

రీడింగ్ వట్ల అభిరుచిని పెంచుకోవాలనడం అసంబద్ధంగానే కనిపిస్తుంది. అయినా చెప్పవలసింది చెప్పకతప్పదు. పాఠ్య పుస్తకాల నుంచి ఒక డైవర్షన్ గా పాఠ్యేతర పుస్తకాల పట్ల అభిరుచిని, ఆసక్తిని పెంచుకోవాలి. వీలైనంతలో తీరికను సంపాదించుకుని జనరల్ పుస్తకాలు చదవడం ఒక వ్యాపకంగా, ఒక హాబీగా పెట్టుకోవాలి. Where there is a will there is a way అన్నారు. కోరికవుంటే తీరిక దొరక్కపోదు. విద్యార్థి దశలో పాఠ్యేతర సాహిత్యపఠనం అలవరచు కొనకపోతే, ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని చదవడం అలవాటు చేసుకొనకపోతే, విద్యాభ్యాసం సంపూర్ణమైనట్టుకాదు. విద్య లక్ష్యం ఎంసెట్లో ర్యాంక్ సంపాదించి ఇంజనీరింగ్ లోనో, మెడిసిన్ లోనో సీటు సంపాదించడం ఒక్కటే కారాదు. వ్యక్తిత్వ వికాసం, క్యారెక్టర్ బిల్డింగ్ విద్యకు అంతిమ లక్ష్యం కావాలి. విద్యార్థిదశ పూర్తి అయి, ఏ ఉన్నతోద్యోగమో సంపాదించుకున్న తర్వాత, తీరుబడిగా జనరల్ రీడింగ్ ను అలవాటు చేసుకోవచ్చు ననుకోవడం పొరపాటు. విద్యార్థి దశలోనే భావిజీవితానికి బీజం వదాలి. మొక్కై వంగనిది మానై వంగుతుందా అని సామెత. చిన్నతనంలో పెంచుకున్న అభిరుచులే పెద్దయ్యాక వికసిస్తాయి. The Child is

విద్యార్థి దశలో పాఠ్యేతర సాహిత్యపఠనం అలవరచు కొనకపోతే, ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని చదవడం అలవాటు చేసుకొనకపోతే, విద్యాభ్యాసం సంపూర్ణమైనట్టుకాదు.

the father of Man అన్నాడు వర్జిల్. బాల్య దశే భావి జీవిత దశలను నిర్ణయిస్తుంది. ఇందులో తల్లిదండ్రులపైన, గురువుల పైన కూడా గురుతర బాధ్యత వుంది.

రీని డెకార్త అనే ఫ్రెంచి తత్వవేత్త The reading of good books is like a conversation with the finest men of past centuries అన్నారు. మంచి మంచి గ్రంథాలు చదవటం అంటే గతశతాబ్దాల మహా మేధావులతో పరోక్షంగా సంభాషించడమే. షేక్స్పియర్ నో, బెర్నార్డ్ షా నో చదువుతున్నామంటే జీవితం పట్ల వారి అవగాహనను మనం ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకుంటున్నామన్న మాట. ఆ అవగాహన నుంచి ప్రయోజనం పొందుతున్నామన్న మాట. విద్యార్థి దశలోనే కాదు, ఆ దశను గడిచి పోయిన తర్వాత కూడా పుస్తకపఠనం

అనేది వ్యక్తి అలవాట్లలో ఒకటి కావాలి. అదొక నిరంతర వ్యాపకం, ఒక వ్యసనం కావాలి. కాని ఆ అలవాటుకు, వ్యసనం కాని వ్యసనానికి విత్తనం మాత్రం విద్యార్థి దశలోనే పడాలి.

నా మట్టుకు నాకు గ్రంథపఠనం ఒక నిరంతర వ్యాపకం, “సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేనకిమ్” గొప్ప కవిత్వం ఆస్వాదించే అవకాశమే లభిస్తే రాజ్యాలు గీజ్యాలు ఎందుకు? అన్నాడు భర్తృహరి. నాకు ఇష్టమైన ఒక గొప్ప కవిత, గొప్ప నవల, గొప్ప కథ చదవడం కంటే ఆనందం ఇచ్చే విషయం మరోటి నాకులేదు.

మార్టిన్ టిప్పర్ అని ఒక ఇంగ్లీషు కవి వున్నాడు. అతడిని తన pet aversionలో కార్లమార్పు ఈసడించాడు. అతడు తక్కువ స్థాయి కవే కావచ్చుగాని, ఒక గొప్పమాట అన్నాడు. A good book is the best of friends, the same today and for ever. నిజంగానే మంచి పుస్తకం కంటే మనిషికి గొప్ప నేస్తం వుండదు. నా నిజమైన నేస్తాలు పుస్తకాలే. నాటికీ, నేటికీ, వినాటికీ, మీకూ అంతే కావాలని కోరుకుంటున్నాను.

(నందూరి రామమోహనరావు ప్రముఖ పత్రిక సంపాదకులు)

‘ప్రస్థానం’కు చందా కట్టండి!

నెల నెలా మీ ఇంటికే ప్రస్థానం తెప్పించుకోండి!!

గమనిక : 5, 10 సంవత్సరాల చందా కట్టిన వారికి పాత సంచికలు (2002 నుండి 2006 వరకు) పోస్టు ద్వారా పంపించబడతాయి

సాహిత్య ప్రస్థానం మాసపత్రిక చందా వివరాలు

సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు) : రు.120/-	సంవత్సర చందా (సంస్థలకు) : రు. 150/-
అయిదేళ్లకు : రు. 500/-	పదేళ్లకు : రు. 900/-
ఐడి ప్రతి : రు. 10/-	

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ బ్రాంచ్ లన్నిటిలోనూ సాహిత్య ప్రస్థానం లభిస్తుంది. ప్రజాశక్తి దినపత్రిక ఏజంట్లకు చెప్పి వారి ద్వారా కూడా తెప్పించుకోవచ్చు.

మేనేజర్
ప్రస్థానం

1-1-187/1/2, వివేకనగర్, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20

ఫోన్ : 27660013 ; వివరాలకు : 9490099059 ; ఇ.మెయిల్: Prasthanam_ss@yahoo.co.in

“మృత్యువు” నేపథ్యంలో చలం తాత్వికత

నిఖిలేశ్వర్

స్త్రీ స్వేచ్ఛ, సెక్స్ పరమైన విశ్వంఖలతను వ్యక్తం చేసిన చలం నవలలతో పోలిస్తే ఆయనలోని ప్రగాఢమైన తాత్వికతను ప్రస్తుతం చేసిన కథలు, నాటికలు చాలావరకు మరుగున పడిపోయాయి.

మనిషి సర్వతోముఖ వికాసానికి ‘స్వేచ్ఛ’ ప్రాణపదమైన జీవధాతువని, ఆ స్వేచ్ఛ కోసమే స్త్రీ - పురుషులు ఈ లోకంలో నిరంతరం పరితపించి ప్రశ్నించి - తిరగబడి - చివరికి వోడిపోయినా - విధ్వంసం కాని సత్యాన్వేషణ సాగిస్తారని చలం నమ్మకం.

ఆనాటి సమకాలీన చింతనకు భిన్నంగా ఒక తాత్విక నిగూఢ విశ్లేషణలో నిర్భయంగా తన భావాలను వ్యక్తం చేసిన చలం, 1935 లో రచించిన “మృత్యువు” నాటిక ద్వారా ఇప్పటికీ ఆధునికుడే! ఈ నాటిక వెలువడి 80 ఏళ్ళు పైబడినా, మరోసారి చదివితే చలం భావ తీవ్రత - వైరుధ్యాలు స్పష్టమవుతాయి.

స్త్రీ స్వేచ్ఛ, సెక్స్ పరమైన విశ్వంఖలతను వ్యక్తం చేసిన చలం నవలలతో పోలిస్తే ఆయనలోని ప్రగాఢమైన తాత్వికతను ప్రస్తుతం చేసిన కథలు, నాటికలు చాలావరకు మరుగున పడిపోయాయి.

1970 లో నేను మొదటిసారి “సీత అగ్ని ప్రవేశం” (చలం - నాటికల సంపుటి -

ప్రచురణ అభిసారిక గ్రంథమాల - మచిలీపట్నం, 1935 - వెల = అర్ధ రూపాయి) నాటికల సంపుటిలో సత్యవంతుడు, హరిశ్చంద్ర, నరసింహోపతారంతో పాటు “మృత్యువు” నాటికను చదవగానే నన్ను బాగా ఆకట్టుకుంది. ఆ తర్వాత ఆ నాటికను హిందీలో అనువదించాను. చలం పరిచయం, ఆయనతో 1964 నాటి రమణస్టాన్ ఇంటర్వ్యూ భాగాన్ని కూడా హిందీలోకి అనువదించి పుస్తకంగా రూపొందించాను. కేరళ నుంచి మాతృభూమి సంస్థ వెలువరించిన “యుగప్రభాత్” హిందీ పక్ష పత్రిక డిసెంబర్ 1971 నుంచి ఫిబ్రవరి 1972 దాకా ధారావాహికంగా ప్రచురించింది.

“మృత్యువు” నాటికను “ఉదయని” ఎడిటర్ కు పంపుతూ ‘చలం’ తమదైన ప్రత్యేక శైలిలో ఇంగ్లీషులో రాసిన ఉత్తరం కూడా చదవలసిందే - ఇదే ఒక విధంగా ఈ నాటికకు చలం ముందు మాట - తెలుగులో దీని సారాంశం - “మనుషులు, పుస్తకాలు, జీవితంలోని భావాలను నిగూఢంగా, నిర్భయంగా అధ్యయనం

చేసిన ఫలితమే ఈ రచన. ఇంతవరకు నేను సాధించిన దానికంటే ఎంతో ఉన్నతమైనది నిజాయితీతో అన్వేషించి అర్థం చేసుకునే మానసిక సంఘర్షణ....

ఈ జీవితానికి, దాని అకాంక్షలకు ఏదైనా అర్థమనేది అసలు వుంటే - ఏదో “ఒక రూపమనేది వుండా లని, ఈ వ్యక్తుల్లో నుంచి, భావాల్లోంచి ఒక క్రియాశీలకమైన సూత్రాన్ని నేను రూపొందించే ప్రయత్నం చేసాను. నిజమే, నాకు తెలుసు. నాదేవుడు లేదా అతని ప్రతినిధి సోక్రటీస్ లా వాదిస్తాడు. ధర్మక్లాస్ మేజిస్ట్రేటులా శిక్ష విధిస్తాడు. ట్రైనింగ్ స్కూలు, టీచర్ లా ప్రచారం చేస్తాడు, తిరుగుబాటు వెర్రి పట్టిన వెంకటాచలంలా ఏదో ఒకటి గొణుగుతుంటాడు..”

24 పుటల ఈ నాటిక రెండు రంగాలలో ఒక శ్రవ్యనాటికలా వివిధ కోణాల నిరంతర సంభాషణగా, సందేహాతో, సంవేదనా అంతరంగంలా పరపళ్లు తొక్కుతుంది.

ఈ సృష్టికి కర్తగా, ఒకదేవుడనే వాడు నిజంగానే వుంటే ఈ లోకం ఇన్ని అవకతవకలతో ఇలాసాగేదా? అనే సమాజమైన ప్రశ్నకు చలం తన పద్ధతిలో ఈ నాటికలో అన్వేషించాడు. 1935 - మే నెలలోనే తన నిర్భయమైన ఆలోచనా క్రమంలోంచి, భావ సంఘర్షణకు ఈ రూపమిచ్చి, తనలోని అశాంతికి ఆవేదనకు సమాధానం చెప్పుకున్నాడు.

నాటిక స్వరూపం-ఒకటో రంగంలో అన్ని రకాల వాళ్లు 16 మంది చచ్చి పోయినవాళ్లు తేలే లోకంలో - ప్రపంచం లోని అన్ని జాతులు వాళ్లు గుంపులు గుంపులుగా వెడుతున్న ఒక పెద్ద మైదానంలో - తాము ఎక్కడున్నామో అర్థం కాని స్థితిలో స్వగతంలో మాట్లాడుకుంటూ వుంటారు.

రెండో రంగంలో చచ్చేపాత్రలు పదహారుమంది - “అధికారి” అనే దేవుడి సమక్షంలో నిలబడి తాము భూలోకంలో పడిన కష్టాలను - సమస్యలను చెప్పుకుంటారు. అధికారి తనకు తోచిన సమాధానాలు చెబుతూ పరిష్కారాలు సూచిస్తాడు. అలా తాము అనుభవించిన గత జీవితాల గురించి నివేదించుకొన్నవారే -

1. పోలీసు సుబ్బన్న,
2. ముసలి సన్యాసి
3. చంటిపిల్ల సుశీల
4. మిషనరీ సాలమన్
5. మహాదాత - నరసింహారావు నాయుడు
6. ముసలి కాంతయ్య
7. ప్రేమికరాలు శాంత
8. చిత్రకారుడు రామారావు
9. పతివ్రత రామమ్మ
10. ఫిలాసఫర్ వెంకటప్ప
11. రిఫార్మర్ శివయ్య

12. విప్లవకారుడు తారాసింగ్ 13. నిరీశ్వరవాది చలం 14. కురుపి (వేశ్య) దుర్గమ్మ 15. కవిశాస్త్రి 16. రైతుకులి వీరుడు.

అది జాతీయోద్యమకాలం. అంటే 70 సం ల క్రితం భారతదేశం బ్రిటిషు పాలనను కూలదోసే వివిధ పోరాటాలలో వున్న దశ ఆనాటి దశలో గాంధీ, భగత్ సింగ్, కవి కృష్ణశాస్త్రి చిత్రకారుడు దామెర్ల రామారావు తదితరుల ఆలోచనా క్రమాన్ని చలం ఈ నాటికలో వివిధ పాత్రల్లో కొంత ప్రతి ధ్వనించారు. 'అధికారి' రూపంలో తన తాత్విక చింతనను వ్యక్తం చేసాడు. మునులి కాంతయ్య తనకీక ఈ జీవన నాట్యంబాలు, విరక్తి కలిగింది, ముక్తి ప్రసాదించ మని కోరితే - అధికారి సమాధానం.

“ఎందుకా విరక్తి? విరక్తి మృత్యువు. ఎందుకు నీ ఇంద్రియాల్ని కట్టుకోని ఏదో ఆనందాన్ని, యీశ్వరుణ్ణి పొందాలను కుంటావు. ఈ రసాలు, భోగాలు, దృశ్యాలు అన్న యీశ్వరుడు నిన్ను రమ్మనే ఆహ్వానాలు. సృష్టి అంతా నిండి సౌందర్యంతో నాట్యం చేసే యీశ్వరుణ్ణి తృణీకరించి నీవు ముక్తిని పొందుతావా? నీ కెందుకా తొందర?”

చిత్రకారుడు రామారావు తన నిరంతర తపనను ఇలా వ్యక్తం చేస్తాడు. “నా పూహలో వున్న సౌందర్యానికి ఆ ఏడురంగులూ, ఆ మూడు వొంపులూ చాలలేదు... మీరేనా సృష్టికర్త? నదీజలం మీద అస్సమయ కిరణాలు పడటప్పటి రంగుల మిశ్రమం, అర్థరాత్రి చంద్ర కిరణాలు అలలమీద కదిలేప్పటి చంచలి మృదుత్వం, ప్రేమతో కళ్ళు వోరగా పెట్టి ప్రియుడి వంక చూసే కన్య దృష్టులలోని కోమలభావం, చిన్నపిల్ల పరిగెత్తేప్పుడు తొడల చిన్న మెరుగులు - ఏ రంగులు చిత్రించ గలవు? ఏ గీతాలు వ్యక్త పరుస్తాయి?” అంటూ అసలైన చిత్రకళ - జరగాలి, పరిగెత్తాలి, విస్తీర్ణాన్ని కాదు కాలాన్ని చూపాలి!” అనే ఆకాంక్షను వెలిబుచ్చుతాడు.

ఫిలాసఫర్ వెంకటప్ప ఈ సృష్టి వెదుదలు, తుది ఎక్కడని అనేక ప్రశ్నలు కుప్పించగానే అధికారి అంటాడు.

“నేనే చెప్పగలిగితే, చివరికి ఈశ్వరుడైనా చెప్పగలిగితే చెపితే నీవు అర్థం చేసుకోగలిగితే యీ ఆపారమైన సృష్టి ఎందుకు?” దేశం కోసం జైలులో నలభైఏళ్లు యవ్వనం వృధావ్యయంతా అర్పించిన దేశభక్తుడు విప్లవకారుడు తారాసింగ్ మీకు శక్తి వంటే - నా

TO THE EDITOR, 'UDAYIN'
 My Dear Editor,
Said I have to hurry through. This is a tremendous effort I have made—to write this at all.....
 This is the result of deep fearless thinking and earnest study of ideas in men and books and of a life that has gone beyond trivialities and conventions—the best of what I have achieved so far—of a sincere struggle to seek and understand. So it must meet with a response in thoughtful minds—in obedience to a mynagde law—a law in art I have observed—unless what I have written is beyond the comprehension of many of your readers.
 I know I will be misunderstood by the few that read—even in this serious attempt of mine—but let it be.
 Thank you for the opportunity and impetus you gave for me to express myself and reach out a few other souls—whether they understand or misunderstand me.
 I have attempted to materialise in persons and words a thought—an active principle, some form of which should exist, if this life and its aspirations have any meaning at all.
 Indeed, I know, my God or his representative argues like a Socrates, punishes like a third-class magistrate, preaches like a training school teacher, and quibbles like Venkatchalam the rebel-orank with all his price and prejudices. There is obviously no help for it.
 BEZWADA. VENKATACHALAM
 26th May 1935.
 P. S. — After reading the letter I see this could be put before my eyes, as an introduction. Is it vanity? Yes, my writing and your publishing is all vanity—pure and strong. Let it go.
 P. P. S.—If you publish, publish the post script and even the post post script. In all justice to everybody concerned.

చలం నిరంతర సత్యాన్వేషణ ఆ క్రమంలోనే వ్యక్తివాద ధోరణికి పరిమితమై పోయింది. విస్తృతమైన వివిధ కోణాల ప్రాపంచిక దృక్పథంలోని శాస్త్రీయతను అందుకోలేకపోయింది.

దేశానికి మోక్షమివ్వండి” అని అధికారిని అభ్యర్థించగానే, అధికారి తారాసింగ్ ను కౌగలించుకొని -

“ఒక ఉద్దేశ్యం కోసం, ఏకాగ్రచిత్తంతో తీవ్రత్యాగం చేసిన - యోధుడివి, ప్రజల స్తోత్రాలను, అభినందనలను, కీర్తిని తృణీకరించి, ఎవరూ ఎరుగని నరకంలో కాలి పోయినావు, ధీరుడివి పాపం! నీకు శాంతినిస్తాను. రా!” అని చెబుతాడు.

నిరీశ్వరవాది చలం దేవున్ని - నీ అంత వ్యర్థుడూ, ఆడంబరపరుడూ లేడు. మాలోకంలో అధముడు కూడా నీకన్న “ఉత్తముడు” అని దెప్పిపొడుస్తూ - “నీ ముందు మోకరించి రక్తపు కన్నీళ్లతో వెర్రి ప్రార్థనలు చేసే నిర్వాగ్యుల దైన్యమైనా నిన్ను కరిగించదా?” అని ప్రశ్నిస్తాడు.

ఆ తర్వాత చలం అధికారిని ఒక్క పరము ఇమ్మని ఇలా అర్థిస్తాడు. “ఏ లోపమూ లేనిది, సంపూర్ణమైన శరీర, ఆత్మ సౌందర్యాలు కలది, చతురత్వమూ, విజ్ఞానమూ కలది, ఐన గాఢ ప్రేమను, నా ఆత్మ తృప్తినంతా, నా లావణ్య

పిపాసనంతా తృప్తి పరచగల దివ్యశక్తి స్నేహాన్ని ప్రసాదించు” -

అప్పుడు అధికారి (దేవుడు) ఇలా తృప్తిపరుస్తాడు. “అట్లాంటి దివ్యశక్తి ఒకటేవుంది ప్రపంచానికంతా. ఆ వ్యక్తి స్నేహం. ప్రతి నిమిషం నీతోనే వుంది. గుర్తించే అర్హత లేదునీకు. అంధుడివై క్షుద్ర ప్రణయాలతో వేదన పడతావు. అర్హత పొందిన కొద్దీ ఉన్నతమైన ప్రేమను పొందుతావు. నేనిచ్చే పరమేమీ లేదు.”

ఈ “మృత్యువు” నాటిక ద్వారా అంతిమంగా చలం - ఒక కరుణ గల అతీత శక్తి అడుకోగలదనే సమ్మతం తో మిగిలి పోతాడు. వివిధ మతాల ద్వారా “దేవుడిశక్తి” అనే ఒక అతీత భావనతో లీనమయ్యే ఆత్మశాంతి కోసం కృషి చేసిన కొంతమంది తత్వవేత్తల మార్గంలోనే ఆయన ప్రయాణం సాగించి, “రమణ స్థాన్”లో తన సమాధానపడ్డారు.

“క్షుద్ర ప్రణయాలు” తెచ్చిపెట్టిన వేదనలను, ప్రేమ- సౌందర్యంలోని ఔన్నత్యాన్ని చవిచూసిన “చలం” వాటి వెనకాలే మనిషిని శాసించే సామాజిక బంధనాలను - బాధ్యతలను ఎప్పుడూ పట్టించుకోలేదు. నిజాన్ని అన్వేషించే క్రమంలో ప్రతిగొప్ప రచయిత జరిపిన అంతర్ బాహిర్ పోరాటాన్ని తనలో కూడా ఎక్కడ రగిలినా, ఏదో ఒక సిద్ధాంతానికి లేదా సామాజిక ఆర్థిక దృక్పథానికి ఎక్కడా నిబద్ధుడు కాలేదు. ఒక భావుకుడిగా, సంవేదనశీలిగా ఆత్మవంచన ఎక్కడున్నా ప్రశ్నించినప్పటికీ - ప్రతి సామాజిక వ్యవస్థలో అక్కడి ప్రజలు నడిపే ఉద్యమాలు, అవి అందించే పరిష్కారాలు, వాటి ద్వారా నిర్మితమయ్యే కొత్త వ్యవస్థలే తిరిగి మార్గాన్ని చూపుతాయనే యదార్థాన్ని ఆయన అసలు పట్టించుకోలేదు. ఏదో ఒక అతీతశక్తి మనందరి సంగతిని కనుక్కుని దారిచూపి సుఖసంతోషాలు అందిస్తాయనే భక్తి మార్గంలోని భావవాదంలో కల్పనలతో ఆయన చివరికి మిగిలిపోయాడు. అందువల్ల బెట్రాండ్ రస్సెల్, జిడ్డుకృష్ణమూర్తి, ఆచార్య జనీవ్ల తాత్విక ధోరణిలోనే చలంను ఈ రోజు పరిశీలించవలసి వుంటుంది.

చలం నిరంతర సత్యాన్వేషణ ఆ క్రమంలోనే వ్యక్తివాద ధోరణికి పరిమితమై పోయింది. విస్తృతమైన వివిధ కోణాల ప్రాపంచిక దృక్పథంలోని శాస్త్రీయతను అందుకోలేక పోయింది.

(నిఖిలేశ్వర్ సీనియర్ కవి, విమర్శకుడు)

గేయకవి రత్నం 'కొనకళ్ల వెంకటరత్నం'

డా॥ ద్వానాశాస్త్రి

ఆధునిక వచన కవిత్వంలోకి భావ చిత్రణ (ఇమేజరీ) రాకముందే నందూరి, కొనకళ్ళలు తమ గేయాలలో ఇటువంటి భావ చిత్రణలు చేయడం గమనార్హం. పంటబోది వరిమడితో నవ్వుటం, సల్లగాలి తోటకి సక్కిలగిల్లి పెట్టడం వంటి పదచిత్రాలు పై పంక్తుల్లో వున్నాయి. 1960 -70లలో ఈ పాట ఎంతో ప్రాచుర్యం పొందింది. సినిమాలోకి వెళ్ళింది. కళాశాల సాంస్కృతిక పోటీలలో ఈ పాట పాడి ఎందరో బహుమతులు పొందారు. అయితే దురదృష్టం ఏమిటంటే - ఈపాట రాసింది కొనకళ్ల వెంకటరత్నం అని చాలామందికి తెలియకపోవడం.

“నిసర్గ రమణీయమైన వెంకట రత్నంగారి కవిత ఆంధ్ర ప్రజలను ఆనందదోలికలలో ఊగించినది. ఆయన గేయాలు వింటుంటే పచ్చపచ్చని పల్లెపట్టులు కళ్లముందు ఆడుతాయి. కృత్రిమమైన పట్టణ వాతావరణంలో జీవించేవారికి కవిగారి రచనలు హృదయా హోదకరములు”

- అని దాశరథి కృష్ణమాచార్యగారంటే, “ఇవి ఎంకి పాటల అనుకరణం కావు. ఎంకిపాటలనేవి లేకపోయినా ఇవి తెలుగు ప్రపంచంలోకి రావటం ఆగేది కాదు. కొన్ని కొన్ని పాదాల్లో ఎంకిపాటల్ని మించిన లయ- విరుపులు - శబ్దంలో సంగీతం, ఎక్కడ నించో అపురూపపు పుష్పాల్ని ఏరితెచ్చినట్టు ఆ మాటలు, మాటతో మాట ఐక్యం - అంతా ఒక గొప్ప అపురూపమైన, చాలా అందమైన కవిత్వపు పటం” అని చలం అన్నాడు.

ఇటువంటివారి మెప్పు పొందిన కవి కొనకళ్ల వెంకటరత్నం. ఈ పేరు వినగానే చాలామందికి గుర్తు వచ్చేపాట. సుక్కలన్ని కొండమీద/ సోకు జేసుకునేవేళ పంటబోది వరి మడితో/ పక పకనవ్వేవేళ సల్లగాలితోటకంత/ సకల గిల్లిపెట్టువేళ మొక్కుజొన్న తోటలో ముసిరిన చీకట్లలో

మంచెడ కలుసుకో మరువకు మామయ్య!

ఆధునిక వచన కవిత్వంలోకి భావ చిత్రణ (ఇమేజరీ) రాకముందే నందూరి, కొనకళ్ళలు తమ గేయాలలో ఇటువంటి భావ చిత్రణలు చేయడం గమనార్హం. పంటబోది వరిమడితో నవ్వుటం, సల్లగాలి తోటకి సక్కిలగిల్లి పెట్టడం వంటి పదచిత్రాలు పై పంక్తుల్లో వున్నాయి. 1960 -70లలో ఈ పాట ఎంతో ప్రాచుర్యం పొందింది. సినిమాలోకి వెళ్ళింది. కళాశాల సాంస్కృతిక పోటీలలో ఈ పాట పాడి ఎందరో బహుమతులు పొందారు. అయితే దురదృష్టం ఏమిటంటే - ఈపాట రాసింది కొనకళ్ల వెంకటరత్నం అని చాలామందికి తెలియకపోవడం.

కొనకళ్ల వెంకటరత్నం పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా పెంటపాడు అగ్రహారంలో 1909లో జన్మించారు. కాకినాడలో 1930లో బి.ఎ.డిగ్రీ పొందారు. 1940 దాకా అక్కడే జిల్లా పోలీసు కార్యాలయంలో పనిచేశారు. తర్వాత ఏలూరుకు బదిలీ అయి అక్కడే స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకొని ఏలూరి వాడయ్యారు. అందుకే హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు “సమర్థులైన ఇద్దరు జానపద కవులూ ఏలూరునించే రావటం ఏలూరు అదృష్టం”

అన్నారు. బండ్లమూడి సత్య నారాయణ, కొండముది శ్రీరామ చంద్ర మూర్తి, బొడ్డు బాపిరాజుగారు, పోలాప్రగడ, జానకి వంటి మిత్రులతోనే చర్చాగోష్ఠులతో గడిపేవారు. కొనకళ్ళ నిగర్వి. మితభాషి, నిరాడంబరత ఎక్కువ. కొనకళ్ళ వారి రచనలలో “బంగారి మామ పాటలు” బహుళ ప్రజాదరణ పొందాయి. ప్రతోభి అనేది గేయ కృతి. ‘కథాకళి’ అనేది కథల సంపుటి. ‘కొనకళ్ల వారి కథలు’ ఇప్పుడు లభ్యం కావటం లేదు. “ప్రొద్దుతిరుగుడు పూలు” అనేది మరొక గేయ సంపుటి.

కొనకళ్ల వారికి రావలసినంత గుర్తింపు రాలేదని చలం ఆవేదన వెలిబుచ్చి నప్పుడు నందూరి సుబ్బారావు ఈ గేయ కవిని సన్మానించటానికి పూను కొన్నారు. శివశంకర్ శాస్త్రి, దేవులపల్లి వంటి వారి ఆధ్వర్యంలో 1963లో తణుకులో కొనకళ్ళకి ఘన సన్మానం జరిగింది. ఆ సత్కార సభలో ఘంటసాల మాట్లాడుతూ వియోగ శృంగారం ప్రబంధాలలో శృతి మించితే భావకవులలో కొంత హద్దు కనిపిస్తుంది. నందూరి, కొనకళ్ళ గేయాలలో అది అతి సుకుమారంగా హృదయంగమంగా వుంటుంది అన్నారు. “ఏడ కెళ్ళిన గాని ఆడకే నీడల్లె ఎంటబడతాడమ్మ కొంటె శెందురుడు ఒంటిగా విడకోయి, జంటబాయికుమోయ కంటిలో పాపల్లె కాచుకోమామా!”

చంద్రుణ్ణి కొంటెగాడుగా
భావించటం అపూర్వమే! బండితోలే
మామతో నర్మగర్భితంగా ఇలా అంటోంది-
చల్లచల్లగా బండీ / సాగనీయరా, మామ!
చెళ్ళున కొరడా ఇసిరే/ సిత్రమేటిరా?
ఎలపటిద్దు మందకొడిగ /

ఎనకెనకై పోతుంటే
దాపటెద్దుముందరికే /
తరుముకుపోతానంటది
సర్దుకు పోవే రామన/
సంసారము సూశయినా”.

బండితోలటం, ఎలపట దాపట
ఎడ్లని సరిగా చూడటం వంటి వాటిని
జీవితానికి అన్వయించి “సర్దుకుపోవటం”
సంసారంలో తప్పదని కవి సూచిస్తున్నాడు.
అంటే చూసే చూపుంటే దేనినుంచైనా మనం
పాఠం నేర్చుకోవచ్చున్నమాట! పట్నానికి
వెళ్ళడానికి బంగారి మామకి ససేమిరా ఇష్టం
లేదు. సరుకు తోట, తేనె తేట, కందిచేలు,
వాగులు... ఇవన్నీ విడిచి వెళ్ళ లేనంటాడు.
వల్లె తల్లిని వదల నంటాడు. సి.
నారాయణరెడ్డిగారు పల్లీయ కవిత్వం గురించి
తమ సిద్ధాంత వ్యాసంలో చెప్పారు. నండూరి,
కొనకళ్ళ అంటే పల్లెతనం! బంగారిమామ
మనసారా అంటాడు-“పల్లెపట్టు నీడలలో
పరిమళించినాము.”

“గత ఇరవై సంవత్సరాలుగా
కొనకళ్ళ వారి గేయాలు నా కచేరీలో
పాడుకుంటూనే వున్నాను. నేటికి శ్రోతల
కోర్కె మీద “రావోయి బంగారిమామ”
పాడవలసి వస్తూనే వుంది. అంటే ఆయన
విశిష్టత ఏమిటో అర్థమవుతుంది” అని
ప్రశంసించారు.

“రావోయి బంగారిమామ నీతోటి
రహస్య మొకటున్న దోయీ
పంటకాలువ ప్రక్క
జంటగా నిలుచుంటే
నీడల్లో మనయాడు
జోడు తెలిశొస్తాది -- రావోయి!!

అంత్యప్రాసలతో సాగే గేయాలు
కొన్ని... ప్రశ్నలతో సాగేవి కొన్ని...
సంభాషణాత్మకంగా జలదరించేవి
మరికొన్ని... ఆత్మగతమైనవి ఇంకొన్ని.
ఇంతటి వైవిధ్యం కొనకళ్ళ గేయాలలో
గమనిస్తాం. ఈసరస సంభాషణాత్మక గేయ
పంక్తులు గమనించండి.

“మంచోడవని నమ్మి మామ నీతోవస్తే
మనిషి మనలని యేటి మలుపులో నటరా

కొనకళ్ళ వెంకటరత్నం

మాట మంతి లేని మౌనాలు రాజా!”
“ఒంటెగా నీవెంట ఒక్క గడియే చాలు
అడుగులో అడుగేవె అందాల దీవి!
మాటలెందుకులేవె మనసున్న చోట!!

“మాట- మంతి” అనేది తెలుగు
పలుకుబడి. బంగారి మామకి తనపిల్ల
‘అందాలదీవి’గా కనిపించింది. వీరిద్దరి
సరసం ఎంత సభ్యం అంటే చివరికి
బంగారిమామ ఇలా కోరతాడు-
చిన్న ముద్దొకటివె చిటిమల్లెపూవ!”

అదీ శృంగారం అంటే. ఆమె
ఇతనిని ‘రాజా’గా భావిస్తే ఈ మామ ఆమెను
మల్లెపూవుగా, గులాబీ వెలులకగా,
సుకుమారిగా సంభావిస్తాడు.

కొనకళ్ళ వారికి తణుకులో ఘన
సత్కారం జరిగినప్పుడు ఎందరో
అభినందనలు పంపారు. అవి “అక్షర
మణిహారము” పేరుతో సంకలనం
చేయబడ్డాయి. ఆరుద్ర కొనకళ్ళకి ఇచ్చిన
కితాబు ఇది.

“కొనకళ్ళా! నిన్ను
తన కళ్ళకొనలతో
సాహిత్య సుందరి ఏనాడో
సన్మానించింది.
మధుర భారతి కటాక్ష వీక్షణాల
సుధల నురగల మూటలు
సొంపైన ఇంపైన నీ పాటలు!”

నిజాం పరిపాలన అరాచకాలకీ,
నిరంకుశత్వానికీ ఆలవాలమైనప్పుడు
కమ్యూనిస్టులు సాయుధ పోరాటం జరిపారు.
నిజాం నవాబు దుష్ట దుర్మార్గ పరిపాలనకి

నిరసనగా సోసు, ఆరుద్ర కావ్యాలు రాశారు.
కొనకళ్ళ కూడా దీనికి స్పందించి మేలు
కొలుపు” అనే గేయం రాయటం విశేషం.
చావలేదాండ్ర జాతి” అంటూ ఇలా
పిలుపునిచ్చారు కొనకళ్ళ-
“లేలే నిద్దుర తెలుగుజోదా!
లేవోయి తెల్విరాలేదా?
అడుగడుగున విజ్ఞాన శౌర్యములు
ఆరబోసిన తెలంగాణలో
పిరికిపాలు రక్తనాళములలో
చొరబారేనా?;జోలపాడేనా?”

స్వరాజ్యం రాగానే మనదేశం
సురాజ్యం అవుతుందని అందరిలాగే కొనకళ్ళ
కూడా భావించారు.

“ఒకని రెక్కలోడ్చుకొన్న శ్రమ,
వేరొకని బొక్క సము నింపని
చోటది” అని ఆశించారు. శ్రమ దోపిడీ
ఉండదని కలకన్నారు. సరే, ఆ ఆశ, ఆ
కల,... నెరవేరలేదని వేరే చెప్పుకోవచ్చు!

కొనకళ్ళ కేవలం జానపద
శృంగారకవి, ప్రకృతి కవి మాత్రమే కాదు.
అప్పటికి ప్రబలమవుతున్న అభ్యుదయ
భావాలకు కూడా ఆకర్షితుడైన కవి. స్త్రీ శక్తిని
తెలుసుకొని, ఆమెను గౌరవించాలని
పిలుపునిచ్చాడు. ధనికతత్వం, ఆధిపత్యాలపై
వైముఖ్యం ఏర్పడుతున్న రోజులవి. ఈ
ప్రభావం కొనకళ్ళపైనా వుంది. ‘నాది’
అనుకునే దాన్ని ‘మనది’ అనుకోమన్నాడు.
“సర్వజనతా శుభోదయం” ఆశించిన కవి
కొనకళ్ళ. ఆఫ్రికాలో శ్వేతజాతి ఆధిపత్యాన్ని
అది జిమ్ముతున్న విషవాయువుల్ని కొనకళ్ళ
“చెద పురుగులు” అనే కవితలో చిత్రించాడు.

“చిటుకు చిటుకుమని/ చెదపురుగులవలె
చెడతిన మరిగిన/ తెల్లదొరా,
అదేనురా నీ తుది
వల్లకాడు కానున్నది నమ్ము!”

అంటూ కన్నెర్ర జేశాడు.
జాత్యహంకార వృక్షం ఫెళ ఫెళ కూలి
పోతుందని జోస్యం చెప్పాడు. చివరగా బాల
గంగాధరతిలక్ మాటలు గుర్తు చేసుకుందాం.

“హృదయం ఉన్నవాడవు;
అదనూ పదనూ ఎరిగినవాడవు కథలో
కవితతో తెలుగు దనం వెలుగుదనం కలిపి
పంచిన వాడవు!!

(డా॥ ద్వానాశాస్త్రి
సాహిత్యోపన్యాసకుడు, విమర్శకుడు)

జేగురు రంగు జ్ఞాపకం

అరుణ్ సాగర్

అప్పుడప్పుడూ
 నా గుండె చప్పుడు నేనే వింటున్నప్పుడూ
 మీరంతా గుర్తుకొస్తారు

అప్పుడప్పుడూ
 నా రక్త ప్రవాహంలో ఏదో అలికిడయినప్పుడూ
 మీరే గుర్తుకొస్తారు

విమలఛత్ర ఛాయలో
 బంగారు లోకాన్ని కలగన్నరోజులు

దేహాలే రణన్నినాదాలై
 ఊరేగింపులో ఉవ్వెత్తున ఎగసిన రోజులు

తెల్లారే సరికి గోడల మీద
 జేగురు రంగు అక్షరాలమై మెరిసిన రోజులు

మహాసభ ఉద్వేగంలో
 పాటలమై పిడికిళ్లు బిగించిన రోజులు

డప్పుకొట్టు రమేషన్న పాటపాడు సురేషన్న
 సంపరశీను కాలో దిగిన బుల్లెట్
 రక్తంలో తడిసిపోయిన సాయిబాబు

బి శ్రీనుతో కలిసి అంటించిన లితో పోస్టర్లు
 రఘు నేర్పిన ఎర్రని గోడరాతలు
 పద్మపాడిన పాటలు
 ఒకే కలను కనే అపురూప స్నేహాలు

అప్పుడప్పుడూ
 ఆకులవారి వీధికి వెళ్లడమంటే
 చిరకాల జ్ఞాపకాన్ని పలకరించడమే
 ఆఫీసు గాలిలో గిరికీలు కొట్టే
 అనుబంధాన్ని కౌగలించుకోవడమే
 జెండా నీడలో అన్నల గుండెల
 అనురాగాన్ని ఆస్వాదించడమే

నిజం చెబుతున్నాను
 అప్పుడప్పుడూ
 ఒక రెట్రో వేదన మదిలో కదిలినపుడూ
 నా కార్పొరేట్ చింతల కొలిమిలోంచి
 ఒక నిప్పురవ్వ వేరుపడి
 నిద్రించిన చైతన్యపు అంచులు రగిలించినపుడూ
 కామ్రేడ్స్!
 మిమ్మల్నే తలుచుకుంటాను
 మీకు లాల్ సలామ్
 ఆప్టరాల. అవర్ హార్ట్ ఈజ్ ఆన్ ద లెఫ్ట్!

ఎండలు బండల్ని పగలేస్తున్న గ్రీష్మం
 ఒంటిని వడగాలి తగలేస్తున్న ఉష్ణం
 సూర్యుడు మిడి ఎండను చల్లుతుంటే
 స్వేదం శరీరంపై పారుతున్న సమయం
 నిశ్శబ్దాన్ని శబ్దం చేస్తూ
 చెవిసోకిన ఓ అర్తనాదం
 క్షణంలో పులిసోటికి చిక్కిన
 లేడి మూలుగు అయింది
 దిక్కును పసిగట్టిన
 నా మనసు లంఘించింది!
 ఆమె అతణ్ణి వేడుకుంటుంది
 ఎత్తిన చేతులు దించకుండా అర్థిస్తూంది
 అసహాయ ద్రౌపది నిండు సభలో
 దీన బాంధవుణ్ణి ప్రార్థించినట్లుంది
 అప్పటికి ఇప్పటికీ
 అది వీక్షకులకు వీధి నాటకమే!

తమస్సు

అడిగోపుల వెంకటరత్నమ్

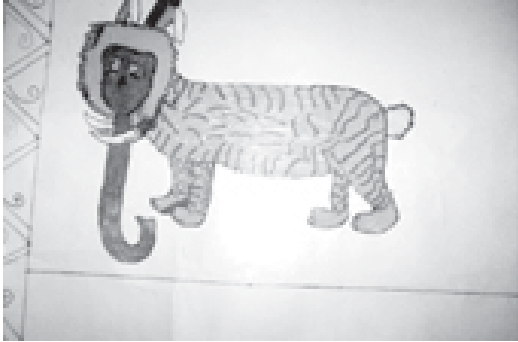
కళ్ళు చూస్తూనే వున్నాయి
 ఒక్కటి జీరగా మారదు
 చెవులు వింటూనే వున్నాయి
 ఒక్కటి స్పందించదు
 చేతులు సజీవంగా వున్నాయి
 ఒక్కటి చలించదు
 అతడు తప్పుల చిట్టాను వొప్పజెప్పన్నాడు
 ఆమె అగ్నిప్రవేశం చేస్తానంటూంది
 ఆక్రోశించిన నా మనసు అధిక్షేపించింది
 ఎత్తిన అతని చేతిని అడ్డుకుంది
 ఉగ్రరూపం దాల్చినవాడు
 తాండవమాడి అరిచాడు

దానికీ నీకూ ఏ చీకటి సంబంధం?
 ఆ చీకటి ప్రశ్నకు ఏ వెలుగు జవాబు?

....

చలిని తట్టుకోలేక
 చెట్లు ఆకుల్ని కప్పుకున్నాయి
 బండల గుండెలపై మంచు కమ్ముకుంది
 చంద్రుడు పిండి వెన్నెల పరిచి
 మేగ మాలికల్తో దోబూచులాడుతున్నాడు!
 ఉవ్వెత్తుగా లేచిన కేకలు అరుపులు
 చలికి వొణుకు పుట్టించాయి
 ఆధిపత్యం పోరులో రెండు కులాలు
 సంకుల సమరానికి సమాయత్తమైనాయి
 రంగ ప్రవేశం చేసిన నా హృదయం
 కులం కురుక్షేత్రం కాకూడదంది
 కత్తిపట్టిన ఒకానొక కంఠం
 కులం లేని వాడి బోధన అప్రస్తుతమంది
 ఆ చీకటి ప్రస్థానానికి ఏ వెలుగు గమ్యం?

తలకిందులైన గిరిజన 'కథ'

మైదాన ప్రాంతం గిరిజనుల విషయంలో అనాగరికంగానే ఆలోచిస్తుంది. తనలోని అనాగరిక లక్షణాలన్నింటినీ గిరిజనులకు ఆపాదించి, ఆమోదింప చెయ్యాలనే చూస్తుంది. ప్రయత్నపూర్వకంగా జరిగే ఈ వక్రీకరణకు ఆధారాలు లభించకుండా జాగ్రత్త పడుతుంది. గిరిజన మౌఖిక సాహిత్యాన్ని కూడా ఇదే పద్ధతిలో తొక్కిపట్టాలని, అలా కుదరని పక్షంలో తన భావజాలానికి అనుకూలంగా మార్పు కోవాలని శతవిధాలా ప్రయత్నిస్తుంది. తద్వారా “తన సాహిత్యమే నిజమైన సాహిత్యం”గా పరిశోధకుల్ని సైతం నమ్మించాలని చూస్తుంది. గిరిజన మౌఖిక కథల విషయంలో ఇప్పటికీ జరుగుతున్న ప్రయత్నపూర్వక కుట్ర ఇది. ఒకవేళ ఎవరైనా ఈ కుట్రల్ని ఛేదించుకుని గిరిజన మౌఖిక కథల సేకరణకు వెళితే, వారిలో గిరిజనేతర స్వభావాన్ని చొప్పించి గందరగోళ పరుస్తుంది. “ఈ కథలు నిజంగా గిరిజనులు సృష్టించినవేనా?” అనే అనుమానాన్ని రేకెత్తించటమే ఈ గందరగోళం సృష్టి వెనుక ప్రధాన ఉద్దేశ్యం. నిజానికి గిరిజనులకు తమ జీవితం, ప్రకృతి, పరిసరాల మార్పుల పట్ల స్పష్టమైన అవగాహన ఉంది. ఇవన్నీ వారి కథల్లో కనిపిస్తాయి. తమ ఆనందాన్ని,

భయాన్ని, బాధని, అనుభవాల్ని కథల రూపంలో భవిష్యత్ తరాలకు అందించు తున్నారు. నాగరిక సమాజం గిరిజనుల్ని నోరులేని వాళ్ళుగా తప్ప, ప్రశ్నించే వాళ్ళుగా ఇప్పటికీ గుర్తించటం లేదు. అడవికి - మనిషికి ఉండే అవినాభావ సంబంధం గురించి పర్యావరణవేత్తల కంటే గిరిజనులకే ఎక్కువ తెలుసు. అడవుల క్షీణత దుష్ఫలితాలు నాగరిక సమాజం అనుభవంలోకి రాకముందే, గిరిజనులు అడవి ప్రాధాన్యతపై కథలు అల్లారు. “ఈ అడవిని ధ్వంసం చేసే హక్కు ఎవరిచ్చారని మైదానాన్ని తమ కథల ద్వారా ప్రశ్నించారు. అలాంటి కథలన్నింటినీ మైదాన ప్రాంతం ఒక పథకం ప్రకారం లిఖిత కథల జాబితాలో కలిపేసుకుంది. ఆ కథల్లో ప్రశ్నించే తత్వాన్ని మాయం చేసి నీతి కథలుగా చెలామణి లోకి తెచ్చింది. ఇవాళ నీతి ముసుగు తగిలించు కున్న కొన్ని గిరిజనేతర జానపద కథల మూలాలు గిరిజన సాహిత్యంలో ఉన్నాయి.

కథ : 1

విశాఖ జిల్లా అరకువేలికి సమీపం లోని హట్టగూడలో ఒక ఆసక్తికరమైన కథ. ఒరియా భాషలో ఉన్న ఈ కథను తెలుగులో ఇలా చెప్పుకోవచ్చు - అనగనగా ఒక అడవి. ఆ అడవిలో ఒక పులి బోసులో

నాగరిక సమాజం గిరిజనుల్ని నోరులేని వాళ్ళుగా తప్ప, ప్రశ్నించే వాళ్ళుగా ఇప్పటికీ గుర్తించటం లేదు. అడవికి - మనిషికి ఉండే అవినాభావ సంబంధం గురించి పర్యావరణవేత్తల కంటే గిరిజనులకే ఎక్కువ తెలుసు. అడవుల క్షీణత దుష్ఫలితాలు నాగరిక సమాజం అనుభవంలోకి రాకముందే, గిరిజనులు అడవి ప్రాధాన్యతపై కథలు అల్లారు. “ఈ అడవిని ధ్వంసం చేసే హక్కు ఎవరిచ్చారని మైదానాన్ని తమ కథల ద్వారా ప్రశ్నించారు.

విద్యాసాగర్

చిక్కుకుంటుంది. అటుగా వెళుతున్న వేటగాడ్ని చూసి రక్షించమని వేడు కుంటుంది. రక్షించిన వెంటనే పులి వేటగాడ్ని నోటకరుస్తుంది. న్యాయం చెప్ప మని వేటగాడు చెట్టును అడుగుతాడు. “పులీ! వాడ్ని వదలకు, వదిలావో వాడూ నిన్నూ, నన్నూ చంపుతాడు” అంటుంది చెట్టు. చివరికి నక్క తన తెలివితేటలతో వేటగాడ్ని విడిపించి, పులిని బోసులోకి పంపుతుంది ఇదీ కథ.

ఈ కథలో చెట్టు మాట్లాడిన తీరు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తుంది. అడవికి, మూగజీవాలకు మనిషెంత ప్రమాద కరంగా తయారయ్యాడో అర్థమౌతుంది. “నువ్వు నన్ను నరికి చంపుతున్నావు, ఆ పులి నిన్ను చంపుతుంది. ఇందులో తప్పేంటి?” అని చెట్టు వేటగాడ్ని ప్రశ్నిస్తుంది. ఐదవ తరగతి చదివే ఒక గిరిజన విద్యార్థి ఈ కథ వినిపించాడు. గిరిజన జానపదులకు ఇంత తీవ్ర స్థాయిలో ప్రశ్నించే అవగాహన ఉందా? అనే అనుమానం రాక తప్పదు. ఒకవేళ ఎవరైనా కథ మూలం చెడిపోకుండా ప్రశ్నని చొప్పించారా? అసలు ఈ కథ వయసు ఎంత? కథను విద్యార్థికి ఎవరు నేర్పారు? ఆ నేర్పిన వాళ్ళు ఎవరి దగ్గర నేర్చుకున్నారు? అసలీ కథ ఎన్ని తరాల నుండి గిరిజనుల్లో చెలామణి అవుతుంది? పిల్లవాడి కథనం ప్రకారం ఈ

విఫలమవ్వటమంటే
సఫలం కానట్లూ కాదు
ఎందుకంటే పని నిరంతరం కదా!
ప్రయత్నం చేసి,
కొద్దిలో విజయం తప్పితే
విఫలమైనట్లూ కాదు
ప్రయత్నం చేయకుంటేనే కదా ఓడినట్లు!
అయినా,
పడినచోటే పోయినవి వెతుక్కొని
నిలదన్నకు లేసి
ఓటమి గోడవతల దూకేయాలి
పడుతూ, లేస్తూ
మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రయత్నిస్తూ
చివరకు గమ్యం చేరిన చీమ,

విజేతవే

పిట్ట సాంబయ్య

దండయాత్రలు చేస్తూ
పరాజయం పొందుతూ
తుదకు విజయమైన గజినీ
ఆదర్శం కావాలని కాదు
అయితే తప్పేం లేదు!
పడితే నవ్వే కపట నవ్వులు
అయ్యో పాపం అనే
సానుభూతి వచనాలు వద్దు
చేయి కలిపి, లేపి నిలబెట్టి

భుజం తట్టి గమ్యం చూపే
మార్గదర్శనం కావాలి
మనసులో రగులుతున్న అగ్ని
ఇక మంటలై రాకెట్లా దూసుకుపోవాలి
ఆలోచన పదునుపెట్టి
ఆశయం వైపు వడిగా నడవటమే!
ఒకసారి పడినంత మాత్రాన
ఇక, లేవలేవనీ కాదు
లేసి విజయం అంతుచూడాలి
ఇంత ప్రయత్నించినా
ప్రతిసారి పరాజితునివి ఎలా గయతవు?
ఇప్పుడు గాకున్నా, రేపటికైనా
విజయం దరి చేరి విజయమిట్టి చేస్తుంది
ఇక అప్పుడు నీవేకదా విజేతవు.

కథను అమ్మ దగ్గర నేర్చుకున్నాడు. ఆమె వయసు సుమారు 40 లోపు ఉంటుంది. ఆమె వాళ్ళ తాతయ్య దగ్గర నేర్చుకుంది. ఆయన వయస్సు సుమారు 85 పైనే ఉంటుంది. అతనే స్వయంగా కథ వినిపించాడు. అంటే సుమారుగా మూడు తరాలకు పైగా వయసున్న కథ ఇది. అంతకు ముందు ఇంకెన్ని తరాలుగా చెలామణిలో ఉండో?

కథ - 2

ఖమ్మం జిల్లా ములకలపల్లి మండలం కేంద్రానికి పది కిలోమీటర్ల దూరంలోని మంగలిగుట్ట గిరిజన గుంపులో కోయ భాషలో ఇదే కథ ప్రచారంలో ఉంది. ఇందులో అడవికి బదులు చెరువు ఉంది. పులి స్థానంలో మొసలి వచ్చింది. వేటగాడు గిరిజన రైతుగా మారాడు. చెట్టు మొదటి కథలో మాదిరిగానే ఉంది, అలాగే ప్రశ్నిస్తుంది. పులి వేటగాడ్ని పట్టుకున్నట్లుగానే గిరిజనుడ్ని పట్టుకుంటుంది. చెట్టును న్యాయం అడుగుతాడు. “నువ్వు నన్ను చంపటం లేదా?” అని చెట్టు ప్రశ్నిస్తుంది. చివరికి నక్క గిరిజనుడ్ని మొసలి నుండి రక్షిస్తుంది.

కథ - 3

భద్రాచలం డివిజన్ కూనవరం మండలంలోని గిరిజన గ్రామాల్లో ఇదే కథ ప్రచారంలో ఉంది. ఈ కథలో రెండు కీలక మార్పులు జరిగాయి. పై రెండు కథల్లోని అడవి, చెరువుకు బదులుగా నది వచ్చింది. వేటగాడు, గిరిజనుడి స్థానంలో గిరిజనేతర వ్యాపారి వచ్చాడు. ఇక మొసలి, నక్క చెట్టు పాత్రలు అలానే ఉన్నాయి. ఈ గ్రామాలను అనుకుని గోదావరి ప్రవహిస్తుండటం వల్ల కథలో నది చేరింది. మరి గిరిజనుడికి బదులు గిరిజనేతర వ్యాపారి కథలోకి ఎలా వచ్చాడు? గిరిజన ప్రాంతంలోకి వలసలతో పాటు వ్యాపార వంటలు వచ్చాయి. వ్యాపారులూ వచ్చారు. గిరిజనులు నిరక్షరాస్యులైనప్పటికీ, బతుకు చుట్టూ జరుగుతున్న మార్పుల్ని కథలో పొందుపరిచారు. చెట్టు రూపంలో ప్రశ్నించే తత్వాన్ని వదులుకోలేదు.

కథ - 4

మైదాన ప్రాంతంలో అన్నిచోట్ల ప్రచారంలో ఉన్న తెలుగు జానపద కథ ఇది. పై మూడింటిలానే ఉంటుంది, కొద్ది తేడాతో.

ఒక బ్రాహ్మణుడు అడవిలో వెళ్తూ బోనులో చిక్కిన పెద్దపులిని చూస్తాడు. జాలిపడి విడిపిస్తే తనను రక్షించిన బ్రాహ్మణుణ్ణి తినాలని చూస్తుంది. న్యాయం చెప్పమని బ్రాహ్మణుడు మర్రెచెట్టును, ఒంటెను, ఎద్దును, గడ్డను అడుగుతాడు. అవి మనిషిని తినటమే న్యాయమని తీర్పు చెప్పతాయి. చివరికి నక్క బ్రాహ్మణుడ్ని పులి నుండి రక్షిస్తుంది. “దుష్టులకు దూరంగా ఉండాలి” అని నక్క నీతిని బోధిస్తుంది.

కథ పాత్ర	ప్రాంతం	వృత్తి	లక్ష్యం	కథ సృష్టికర్త
1. వేటగాడు	అభయారణ్యం	వేట	ప్రశ్నించటం	గిరిజనుడు
2. గిరిజనుడు	అడవి	పోడు వ్యవసాయం	ప్రశ్నించటం	గిరిజనుడు
3. గిరిజనేతరుడు	నది	వ్యాపార పంటలు	ప్రశ్నించటం	గిరిజనుడు
4. బ్రాహ్మణుడు	మైదానం	ఆధునిక వ్యవసాయం	నీతిబోధ	గిరిజనేతరుడు

అడవి బిడ్డలు సృష్టించుకున్న కథ మైదాన ప్రాంత కబంధ హాస్యంలో చిక్కుకుని, ఏ విధంగా పరాయికరించబడిందో పై పట్టిక చూస్తే అర్థమౌతుంది. కథలో గిరిజనుడి పాత్ర కనుమరుగై ఆ స్థానంలో బ్రాహ్మణుడ్ని ప్రవేశపెట్టడం కనిపిస్తుంది. ప్రశ్నించే తత్వాన్ని బలహీనపరిచి, దుష్టులకు దూరంగా ఉండాలనే నీతిని చూపించి, ఒక గిరిజన మౌఖిక కథను గిరిజనేతర లిఖిత కథగా మార్చేశారు. విచిత్రం ఏమిటంటే - సహజత్వాన్ని కోల్పోయిన ఈ కథను గిరిజనులచేతనే చెప్పించటం లోనూ, అద్భుతమైన నీతికథగా వారిచేతనే ఆమోదింప చేయటంలోనూ మైదాన ప్రాంతం సఫలీకృతమైంది.

చివరిగా ఒక మాట. రెవిన్యూ పెంచుకోటం కోసం విచ్చలవిడిగా అడవుల్ని నరికి గ్రామాలు, వ్యవసాయాన్ని విస్తరించిన అశోకుడు మొక్కలు నాటి పుస్తకాలకెక్కాడు. అంతరిస్తున్న అడవుల్లో చూసి గుండెలు పిండే పర్యావరణ కథల్ని సృష్టించిన గిరిజనులు చీకట్లో మగ్గుతున్నారు. ఇది వివక్షత కాదా?

(విద్యాసాగర్ కవి, గిరిజన మౌఖిక సాహిత్య పరిశోధకుడు)

అర్జంటుగా
ఊపిరి తీసుకోవాలి
కారు తీసుకుని
ఊరి బయటికి పో

కనురెప్పల్ని చక్కగా మూసుకుని
కనుబొమ్మల్ని వైకెత్తి
ఊపిరితిత్తులు విప్పారగా
గుండెల నిండా ఊపిరి తీసుకోవాలి
కారెక్కి ఊరి బయటికి పో

ఈ పట్నం గాలిలో నాకు
నమ్మకం లేదు
గాలి రంగు
నలుపు కాదు

దీనిలోని ప్రాణవాయువుని
విడదీయటానికి
నా ముక్కుకి శక్తి చాలదు

చుట్టూ ఉన్నది గాలి కాదు
ఇది
పెట్రోల్ డీజిల్
వలయం
దీన్ని పిల్చటానికి
యంత్రంతో చేసిన ముక్కు
కావాలి నాకు
పాపాత్ముల్లారా!

గాలిని
మృత్యుశయ్య మీదికి తోసిన
మహా పాపుల్లారా!
పొగ తాగారు
గాలికి గాయమైంది
యంత్రాల పొగలేచింది
గాలి కృశించింది
చెత్తా చెదారం పోగవటంతో
గాలి కరుడు కట్టింది
ఎలా ఊపిరి పీల్చటం?
నా కిప్పుడు
ఉక్కుతో చేసిన
ఊపిరితిత్తులు కావాలి
అర్జంటుగా
ఊపిరి పీల్చుకోవాలి
కారెక్కి
ఊరి బయటికి పో
తిండి లేకపోతే
జీర్ణాశయాన్ని పస్తుంచుతాను

నీళ్లలో క్రిములా?
దాహాన్ని దరిచేరనీయను
గాలి లేకపోతే
ఊపిరితిత్తులు కూడా
పస్తుంటాయా?

అణుపరీక్షల్లోని ఉచ్చాసాలు
వీధుల్లో నల్లటి శ్వాసలు
కర్మాగారాల్లోని వేడి శ్వాసలు
అన్నీ కలిస్తే
రాబోయే శతాబ్దంలో
మనిషి ఉంటాడా?

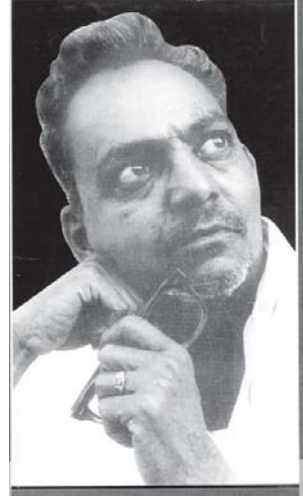
కాదు కాదు
రాబోయే శతాబ్దంలో
గాలి ఉంటుందా?
సర్వం త్యజించిన
సన్యాసులకూ
కేస్పర్ వస్తుందే?
అది విషం కక్కిన గాలి యిచ్చిన
చక్కని కానుక నాయనా!
ముత్తైదువులు అడిగినా
వానలు కురవవెందుకు?
మబ్బుల్ని పిండే
పరిశుద్ధమైన గాలి చనిపోయింది నాయనా!
అణుబాంబు పరిశోధనలతో
గాలికెప్పుడో
గర్భస్రావం జరిగిపోయింది నాయనా!
గాలే ప్రాణాలు తోడేస్తే
ఇక ఊయలే సమాధి అవుతుంది
పాపాత్ముల్లారా
గాలికి ప్రాణం పోయ్యండిరా
మనిషిని చంపితేనే
విజ్ఞానం బతుకుతుందా?
లేక
ఊపిరితిత్తులు లేని
మనిషిని సృష్టిస్తుందా?
అర్జంటుగా // ఊపిరి పీల్చుకోవాలి
కారెక్కి
ఊరవతలకి పో
అక్కడ
నా కన్నా ముందే
లెక్కలేనన్ని కార్లు
తేనే పట్టులో తేనే టీగల్లా
మనుషులు
అడిగితే
ఊపిరి పీల్చుకోవటానికి వచ్చామన్నారు
మూర్ఖపోయాను

పాడే పారం
- కుప్రియానోవ్ వ్యాస్పలావ్ రష్యాకవిత
రెక్కలకంటే ముందు
పంజరాన్ని కనిపెట్టాడు
మనిషి
రెక్కలున్నవి
పంజరాల్లో
స్వేచ్ఛ కోసం పాడతాయి
రెక్కలు లేనివి
పంజరాల ముందు
న్యాయం కోసం పాడతాయి
తెలుగు అనువాదం : ముకుంద రామారావు

కుర్చీ
- తోసియో నకే జపాను కవిత
- తకాకో లెంటో ఆంగ్లానువాదం
కుర్చీలో కూర్చుంటావు నువ్వు
నిశ్చబ్దాన్ని లొంగదీసుకుని
నువ్వులేచి నిల్చున్న వెంటనే
నిశ్చబ్దం అందులో కూర్చుంటుంది
నీ వెనక
నువ్వాదిలిన చీకటిలో
నీ మాటలూ మాయమవుతాయి
ఇంకేమీ మాటాడొద్దు
తెలుగు అనువాదం : ముకుంద రామారావు

ప్రేరణలు, ప్రభావాలు

నేను 1928 లో కాలేజీ చదువుల కోసం విశాఖపట్నం నుండి మద్రాసు వెళ్ళాను. మా ఆర్థిక పరిస్థితులు దిగజారడం కూడా అప్పటినుండినే ప్రారంభమైంది. ప్రపంచమంతటా ఆకలిదప్పుల హాహాకారాలు వినిపిస్తున్నాయి. 1930 దశాబ్దాన్ని ఆకటి దశాబ్దం Hungry Thirties అంటారు. ఈ అన్నిటి ప్రభావ ఫలితంగానే 'మహా ప్రస్థాన' గేయాలు వచ్చాయి. అంటే కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితి, హంగ్రిథర్టీస్, నాకు అప్పుడు చదువుకోవడానికి లభ్యమైన సాహిత్యం, నిరుద్యోగ పట్టభద్రుడిగా వున్నచోట ఉండకుండా తిరిగిన తిరుగుడు నాలో సామాజిక స్పృహ కలిగించాయి.

శ్రీశ్రీ

నాకు అక్షరాభ్యాసం జరగక ముందే మూడునాలుగేళ్ళ వయసులో చిత్రకారుడుగా నా ఆర్టిస్టిక్ జీవితం ప్రారంభమైంది. ఒక కుడ్య చిత్రకారుడిగా Mural painter రంగు సుద్దలతో మా మేడమీద గోడలనిండా బొమ్మలు గీసేవాణ్ణి. నాలో కళపై అభిరుచి ఆ విధంగా ప్రారంభమైంది.

మా నాన్న గణితశాస్త్రజ్ఞుడు. ఏదైనా కళాకారుడు కావాలనే వుబలాటం నాలోనే ప్రారంభమైంది.

నా అయిదవ ఏట నాకు అక్షరాభ్యాసం అయింది. ఆ తరువాత ఒకటి రెండేళ్ళకే కవిని కావాలని బుద్ధి పుట్టింది. కందం రాసినవాడే కవి అనుకొనే రోజులు కాబట్టి నేనూ కందపద్యంతోనే నా కవిత్వం ప్రారంభించేను.

నా మొదటి 'కంద'పద్యం చూసేక మా నాన్న వెంకట రమణయ్యగారు నాకు సులక్షణసారం కొనిపెట్టి ఛందో మర్మాలన్నీ స్వయంగా విడమరించి చెప్పారు. అసలు మాయింటిపేరు పూడిపెద్ది శ్రీరంగం నారాయణ బాబు తాతగారి అన్న శ్రీరంగం సూర్య నారాయణగారు. మానాన్నగారిని ఆయన దత్తత చేసుకున్నాడు. అందువల్ల నేను శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావునయ్యాను. నాలోని

కళా చైతన్యం నన్ను కవితామార్గంలో పెట్టింది.

నేను మార్బ్లె రాసిన కాపిటల్ చదవనే లేదు. మార్బ్లెజాన్ని గూర్చి ప్రత్యేకంగా అధ్యయనం అంటూ చేయనే లేదు. ఎప్పుడు వీలుంటే ఎప్పుడు దొరికితే అప్పుడు మార్బ్లెజాన్ని గూర్చి చదివాను.

నేను 10, 12 యేళ్ళ వయస్సులోనే ఒక కందపద్యం రాశాను. కందం రాసినవాడే కవి అనేవాళ్ళ కదా. కవిని అనిపించుకోవాలనే ఉబలాటంతోనే ఆ కంద పద్యం రాశాను. ఆ పద్యాన్ని మా నాన్నగారికి చూపించాను. ఆ పద్యంలో ఛందస్సు లేదని 'యమాతారాజభాసన అన్న ఛంద సూత్రాన్ని ఉపదేశించాడు మా నాన్న.

కాని కవిత్వం రాయాలన్న urge నాలో సహజంగా మరోసారి కల్గింది. అందుకు కారణం మీరన్నట్టు ఒక బాహ్య సంఘటన నన్ను బాగా కదలించటమే.

ఆ రోజుల్లో మా నాన్నగారికి బాగా తెలిసిన వడ్డి కేశవరావు నాయుడు అనే ఒక Very popular Vice Principal ఉండేవాడు. Shelley, Keats లాంటివాడతను. మా నాన్నకు అతనికి బాగా స్నేహం. అతనే నాకు అప్పకవీయం చదమని సలహా కూడా ఇచ్చాడు.

ఒక రోజు వడ్డి కేశవరావు నాయుడు ఆకస్మాత్తుగా టి.బి.తో చనిపోయి నట్టు నాన్నగారికి టెలిగ్రాం వచ్చింది. నాన్నగారు ఈ విషయాన్ని నాకు వెంటనే చెప్పలేదు. ఆ రోజుల్లో మా యింటి దగ్గర ఒక కాఫీ హోటలుండేది. అక్కడ కాఫీ తాగటం నాకు చాలా సరదా. ఆ టెలిగ్రాం సంగతి తెలిక ఆ కాఫీక్లబ్ కెళ్లి కాఫీ తాగు దామని మా నాన్నగారిని బాగా బలవంతం చేసి తీసికెళ్లాను. ఆ హోటలుకు వెళ్ళాక నాన్నగారు అన్న మాటలు నాకింకా జ్ఞాపకం.

"వడ్డి కేశవరావు నాయుడు చని పోయాడు. నీకింకా కాఫీ తాగాలని పిస్తోందిరా!" అన్నాడాయన. సరిగ్గా ఈ మాటలన్నప్పుడు నాకు ఏదో రాయాలన్న కోరిక కల్గింది.

చిన్నతనంలో నా మీద బాగా ప్రభావం నెరపిన వారిలో వెంకట పార్వతీశ్వరకవులు, సెట్టి లక్ష్మీనరసింహం మొదలైనవారు ముఖ్యులు. వేగుచుక్క గ్రంథమాల ప్రచురణలు కూడ. మను చరిత్ర, వసు చరిత్ర వంటి ప్రబంధాలు పెట్టని నిధులయ్యాయి - నాకు..

ఈ ప్రభావం నుంచి నన్ను తప్పించినది తిక్కన కవిత్వం. అలాగే

విశ్వనాథ పాషాణపాకం నుంచి కృష్ణశాస్త్రి నవనీత పాకం నుంచి నన్ను తప్పించింది గురజాడ.

తరువాత కాలంలో మయకోవస్కీ అలెగ్జాండరు బ్లాక్ లాంటి రష్యన్ కవులు, నజుల్ ఇస్లాం, హరీంద్రనాథ ఛటోపాధ్యాయ లాంటి భారతీయకవులు, ఆడెన్ వంటి ప్రథమ ప్రపంచ యుద్ధానంతర ఆంగ్లకవులు నా మీద మంచి ప్రభావాన్ని కలగజేశారు. ఫ్రెంచి సింబాలిస్టు కవులు నా కవిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దినవారు.

ప్రాచీన పద్యతీలో ప్రబంధం రాయమని ఛందోమిత్రులు వత్తిడి పెట్టినా నేను నవీన మార్గాన్నే ఎంచుకున్నాను. నా కవిత్వ జీవితంలో పాత కొత్తలకు మధ్య వంతెన వంటి రచన “సుప్తాస్థికలు”. కొత్త పద్యతీకి శ్రీకారం చుట్టిన కవిత “నేను సైతం ప్రపంచాగ్నికి...”. బరంపురంలో జరిగిన అభినవాండ్రకవి పండిత నభలో చింతాదీక్షితులు, ముద్దుకృష్ణ వగైరా ఈ పద్యతీని అభినందించారు. తరువాత విశాఖపట్నంలో అబ్బూరి రామకృష్ణారావు గారి సాహచర్యంతో సోషలిజంతో పరిచయం కలిగింది. ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయం, విశాఖ నౌకాశ్రయం - వీటికి జతగా పెరిగాను. యంత్ర నాగరికత పట్ల నాకు విముఖతలేదు. పైగా నా నిరుద్యోగ పర్వంలో పడిన బాధలు నన్ను అభ్యుదయ రచన మార్గం వైపు మరలించాయి.

ఇప్పుడు నా రచనలలో వెనుకటి భీషణత్వం పోయి వ్యంగ్య, విషాద పూరితమైన హాస్యం ప్రముఖస్థానం ఆక్రమిస్తున్నాయి. అందుచేతనే పెట్టుబడి దారీ విధానపు నీచదశను ముసుగు తీసి చూపుతూ సంఘ విమర్శనాత్మక రచనలు చేస్తున్నాను. వెనుకటి రచనలలోని నిండుదనం, స్థిమితం వీటిల్లో లేకున్నప్పటికీ ముందు రోజుల్లో నేను రాయబోయే మేలి రచనలకు ఇవి ప్రయోగాత్మకమైన నమూనాలుగా ఉపయోగిస్తాయి.

‘కవిగా చనిపోవడమంటే మనమిచ్చే అర్థాన్ని బట్టి వుంటుంది. మొన్న (31 అక్టోబర్ 1969) కవి సమ్మేళనంలో ఒక గేయం విని చాలామంది చప్పట్లు కొట్టారు. దీన్ని బట్టి కవిగా బతికున్నానని చెప్పలేను. స్విస్ బర్న్ గురించి మీకు తెలుసు. అతని గొప్ప కవిత్వమంతా 25 ఏళ్ళ లోపుగానే వచ్చింది. తర్వాత స్విస్ బర్న్ చచ్చిపోయినట్టే లెక్క.

సినీ ప్రపంచానికి అమ్ముడు పోవడమన్న మాట నేనొప్పుకోను. ఎవరూ ఏ వుద్యోగానికి అమ్ముడుపోలేదు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలో వున్నదే అది. అమ్ముడుపోవడం, కొనుక్కోవడం అన్నది సినీమాలకీ పరిమితం కాదు.

అందరిలాగే నడవడం కాకుండా లేని రెక్కలు తెచ్చుకొని స్వంతంగా ఎగరాలనే అంతరంగికమైన ఏదో ఉబలాటం నన్నలా లాక్కెళ్ళింది. ఇతరులెవరూ చేయని ఏవో ప్రయోగాలకోసం తహతహ నాకు పసిప్రాయంలోనే వుంది.

స్వకీయ పురాణమనే గీతమాలిక, ఏవో డిటెక్టివ్ నవలలు, సావిత్రి- సత్యవంతుడనే నాటకం - ఇలాంటి వెన్నో నా అయిదు - 18 ఏళ్ళ మధ్య రాశాను. అవెక్కడున్నాయో యిప్పుడు తెలీదు.

అయితే చదవడం నేర్చుకొన్నాక దొరికిన వుస్తకం అల్లా చదివేవాడిని. నాటకాలు చూసేవాడిని. తారాబాయి, కోడి రామమూర్తి

సర్సలు చూసేవాడిని. ఇవన్నీ నాలో కళాత్మక చైతన్యాన్ని పెంచడానికి తోడ్పడ్డాయి.

నా 18వ యేట నేను ‘ప్రభవ’ రాశాను. ఆ రోజుల్లో నాకు నా చుట్టూ ఒక సమాజముండన్న స్పృహ కూడా లేదు. నేను, నా బూర్జువా Surroundings కు మాత్రమే నాకు కనిపించాయి. అయినా మానసికంగా Art for art's sake (కళ కోసమే కళ) వ్యక్తిని. అప్పటికి మాకు ఆస్తిపాస్తులుండేవి. బాధ్యత లేవీ ఉండేవి కావు. అందుకే సమాజాన్ని పట్టించుకునే అవసరం లేకపోయింది.

నా చిన్నప్పుడు ఏదో ఒక పద్యం కనబడితే వెంటనే దానికి కార్పస్ కాపీ దింపేసేవాడిని. కృష్ణశాస్త్రి ఏ టాగూరు ప్రభావంతోనో, షెల్లీ ప్రభావంతోనో ఒక కవిత రాస్తే దాని ప్రభావంతో తెలుగులో మరో కవిత! ఎవ్వరూ సొంతదారం యిలా తీసి, యిలా నేసినవాడు లేడు. వ్యక్తిత్వం తెలపడం కోసమని చెప్పి నేను సాలెగూడును వుదహరించాను. “ఇది నా సొంత దారం, నా సరుకులోంచి వచ్చిన దారం” అని అనడానికి బాగానే వుంటుంది. అదే సత్యం కాదు. తోట నిండా పువ్వులుంటాయి. దాని యిష్టం వచ్చిన దాని మీద వాలుతుంది తుమ్మెద. లేదా అన్ని పువ్వుల మీదా వాలుతుంది. అన్నిటి నుంచీ తేనె తెస్తుంది. సొంతంగా తన సరుకు తయారుచేస్తుంది. అదీ కవితత్వం. మన పాతవాళ్ళలో ఒక్కొక్క కవికి ఎంతెంత వ్యక్తిత్వం వుంటే - వాడు అంతగా కవి! కృష్ణశాస్త్రి గిరిజాలతోనే కొంతకాలం బతికాడు. అది చూసి నేను కొంచెం జుత్తు పెంచి మధ్య పాపిడి తీస్తే మల్లవరపు విశ్వేశ్వరావు నన్ను ఇది చేశాడు. “Plagiarism. మధ్య పాపిడినాది. నువ్వెందుకు పెంచావ్?” అన్నాడు. నేను పాపిడితోనే ఆగిపోయాను.

నేను ‘తాజ్ మహల్ నిర్మాణానికి రాళ్ళెత్తిన కూలీ లెవ్వరు?’ అని రాసిన దానికి ఇరవై ఏళ్ళ ముందే బెర్నోల్ట్ బ్రెట్ రాశాడు. కాని నేనది చదవలేదు. పెట్టుబడిదారీ విధానం అంతస్థులంతస్థులుగా ఉంటుంది. నీకంటే నేను గొప్ప. నాకంటే వాడు గొప్ప!.

నేను 1928 లో కాలేజీ చదువుల కోసం విశాఖపట్నం నుండి మద్రాసు వెళ్ళాను. మా ఆర్థిక పరిస్థితులు దిగజారడం కూడా అప్పటినుండినే ప్రారంభమైంది. ప్రపంచమంతటా ఆకలిదప్పుల హాహాకారాలు వినిపిస్తున్నాయి. 1930 దశాబ్దాన్ని ఆకటి దశాబ్దం Hungry Thirties అంటారు. ఈ అన్నిటి ప్రభావ ఫలితంగానే ‘మహా ప్రస్థాన’ గేయాలు వచ్చాయి. అంటే కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితి, హంగ్రిథర్టీస్, నాకు అప్పుడు చదువుకోవడానికి లభ్యమైన సాహిత్యం, నిరుద్యోగ పట్టభద్రుడిగా వున్నచోట ఉండకుండా తిరిగిన తిరుగుడు నాలో సామాజిక స్పృహ కలిగించాయి.

నేనెప్పుడూ optimist నే. అందుకే బూర్జువా శ్రీశ్రీ నుండి రెబెల్ శ్రీశ్రీ తయారయ్యాడు.

ప్రిన్స్ క్రొపోటిస్ (రష్యన్ అనార్కిస్టు రచయిత) రాసిన 'An appeal to youth' (యువకులకు విజ్ఞప్తి) అనే వ్యాసం నా దృక్పథాన్ని పూర్తిగా మార్చివేసింది.

ఇంగ్లండులో మన భారతీయ విద్యార్థులు స్థాపించిన అభ్యుదయ రచయితల సంఘం (Progressive Writers Association). వారి అరరావు మేనిఫెస్టో ఇండియాలోకి స్పృగుల్ అయ్యింది. దాని కాపీ ఒకటి నాకు అబ్బూరి రామకృష్ణారావుగారు

యిచ్చారు. అది చదవగానే 'ప్రతిజ్ఞ' (పొలాలనన్నీ హాలాలదున్నీ...) అనే గేయం రాశాను. ఆ తరువాత ఆ గేయం చదివి అబ్బూరి రామకృష్ణ రావుగారికి వినిపించాను. గేయం విని మొత్తం మేనిఫెస్టో సారాంశ మంతా నీ గేయంలో దించావని ఆయన నన్ను అభినందించారు. అదే రోజుల్లో ముద్దుకృష్ణ 'జ్వాల్' పత్రిక వచ్చేది. 'జ్వాల్' పత్రికలో ముద్దుకృష్ణ రాసిన ఒక ఎడిటోరియల్ ప్రేరణతో 'దేశ చరిత్రలు' గేయం రాసాను.

...

'మహా ప్రస్థానం' గేయాలు 1930-40ల మధ్య రాశాను. మొదటి గేయం 'నేను సైతం' ('జయభేరి') 1933లో రాశాను. అయితే అంతకు ముందే, అంటే 1929లోనే రాసింది. "సుప్రాస్థికలు". ఇది గ్రాంథికంలో గీత పద్యాలుగా రాశాను, "సుప్రాస్థికలు" ఒక break through (బ్రేక్ త్రూ). నా కవిత్వాన్ని ఒక మలుపు తిప్పింది.

అంతేకాదు నా 'మహా ప్రస్థానం' గేయం కూడా తిప్పి పంపింది. post haste (పోస్ట్ హాస్ట్) అంటారే అంతత్వరగా తిప్పి కొట్టింది భారతి. నేను ఇవాళ (12 -4-934) విశాఖపట్నం నుంచి పంపించాను. రేపు 'భారతి' ఆఫీసుకి అందింది. రేపు సాయంత్రం 'భారతి' తిప్పి పంపితే ఎల్లండి మెయిల్ లో నాకొచ్చేసింది.

...

గురజాడ అప్పారావుగారు మార్క్సిజం చదువుకోలేదు. కాని ఆయన 'కన్యాశుల్కం'లో కనబడే సామాజిక పరిశీలన చాలా గొప్పది. మార్క్సిజం చదివినవాడికే అది సాధ్యమవుతుంది. గురజాడ శిక్షణ ద్వారా, అధ్యయనం ద్వారా మార్క్సిస్టు కాకపోవచ్చు. కాని ఆయనలో అలాంటి భావాలు వ్యక్తమయినాయి.

అలాగే నేను "మహా ప్రస్థానం" రాసేనాటికి మార్క్సిజం చదవలేదు. అయితే మయకోవస్కీ లాంటి మార్క్సిస్టు రచయితల రచనలు, కవిత్వం చదివాను. వారి ప్రభావం నా మీద వుంది. అలాగే అప్పుడు చాలామంది యువ రచయితల మీద అప్పుడు వీస్తున్న గాలి ప్రభావం వుంది. మార్క్సిజం ప్రేరణ వుంది.

ఏ వేదంబు పఠించె లూత? భుజగంబేశాస్రము ల్నుచె? తా నే విద్యాభ్యసనం బొనరెక్కరి? చెంచే మంత్రమూహించె? బో ధా విర్భావ నిదానముల్ చదువులయ్యా? కావు నీ పాదసం సేవానక్రియే కాక జంతుతతికిన్ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా!

(ధూర్జటి కాళహస్తీశ్వర శతకంలో రాసిన పద్యమిది. సాలీడు వేదం చదవలా, పాము శాస్త్రాలు చూడలా. ఏనుగుకు ఏ విద్యా రాదు. చెంచుకు ఓనమాలు రావు. వీళ్లెవరూ ఏమీ చదువుకోకపోయినా కాళహస్తీశ్వరుడి పాదసేవ చేయడం వలన భక్తితత్వం ఏర్పడింది అని ఈ పద్యం తాత్పర్యం).

అలా ఏ వేదాలు చదవకపోయినా, ఏ జ్ఞాన సంపద అంటకపోయినా భక్తితత్వం ఏర్పడింది. మార్క్సిస్టు సిద్ధాంత గ్రంథాలు చదవకపోయినా మార్క్సిజం ప్రభావం ఆనాడు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పలు రచయితల మీద ప్రబలంగా పనిచేసింది.

...

Earliest influence అయిన కృష్ణశాస్త్రి, విశ్వనాథ నుంచి బయటపడాలని చాలా Struggle చేశాను. తర్వాత Shelly, Swinburn లు ప్రభావితం చేశారు. ఇండియన్ లాంగ్వేజెస్ లో

కవులెవరూ నన్ను influence చేశారనుకోను. నజ్రూల్ ఇస్లాం కంటే ఎక్కువ హరీంద్రనాథ్ influence చేశాడు.

...

'మహాప్రస్థానం' అన్న గీతం రాసే నాటికి నాకు Marx-ism ను గూర్చి తెలియనే తెలియదు. నేను Marxism ను తెలుసుకున్నది సాహిత్యం ద్వారానే గాని రాజకీయాల ద్వారా కాదు.

మొదట్లో నన్ను ట్రాట్ స్కీ, క్రోపాట్కీన్ బాగా influence చేశారు. తర్వాత నాకు అబ్బూరి రామకృష్ణారావు London progressive writers ప్రచురించిన వాళ్ళ Manifestoని చదవమని యిచ్చాడు. ఈ Manifesto నన్ను Marxist line లో పడవేసింది.

'జయభేరి' అన్న గీతం నేను రాసిన మొట్టమొదటి ముఖ్యమైన గీతం. ఈ గీతాన్ని నేను ఒక ప్రయోగాత్మక గీతంగా గుర్తించాను.

'జయభేరి' ఉదయినిలో అచ్చయింది. ఆ రోజుల్లో నేను రాసిన గీతాలన్నింటిలోను ఇదొక్కటే నాకు preserve చేసుకోదగిందిగా కనిపించింది.

...

మొదట్లో నేను కూడా గ్రాంథిక భాషలో రాసినవాడినే. అరసున్నాలు, బండి'అ'లు జాగ్రత్తగా పాటించినవాడినే. అయితే బసవరాజు అప్పారావు. చింతాదీక్షితులు, కవికొండల ఈ ముగ్గుర్ని చదివాక నాకు గురజాడను చదవాలనిపించింది. అంటే గురజాడ అనే వేదను అధి రోహించటానికి ఈ ముగ్గురు నాకు మూడుమెట్లలాగా తోడ్పడినారు.

'జయభేరి' అన్న గీతం కవిగా నా జీవితంలో ఒక గొప్ప మలుపు. మొదటిసారిగా వ్యావహారిక భాషలో నేను రాసిన గీతం అదే.

...

అప్పటికింకా నాకు రష్యా విప్లవం కూడా తెలీదు. సాహిత్యకారుల్లోంచి - ఫర్ ఇన్ స్టెన్స్ గురజాడ గేయాలు (అవి సినిమాలు లేని రోజుల్లో వచ్చాయి, ఫ్రెంచి సింబలిస్టులు, ఫ్రెడరిక్ డెలిస్ వీళ్ళు కొంచెం ముందుకు పోయి చూశారు). అలాగే కవిత్వం ద్వారా నేను మరో ప్రపంచం చూశాను. అదే సామ్యవాద ప్రపంచమని అప్పటికి తెలీదు. ఒక విధమైన సాంఘిక న్యాయం లభించాలనీ, అన్యాయం, అధర్మం పోవాలనీ కోరుకున్నాను. ఈనాడు అదే మరింత స్పష్టంగా రష్యా, చైనా, క్యూబా దేశాల్లో కనిపించింది. నేను భావించిన మరో ప్రపంచం ఇదే.

యురేకా అని బట్టలిప్పుకుని పరిగెట్టడట ఆర్కిమెడిస్. కొత్త బాణిలో రాశానన్న ఉత్సాహం అది. కుబుసం వదలడం వంటిది. 'నేను సైతం' ఆ శిల్పంలోకి వస్తుంది. ఆ రోజుల్లో నేషనల్ హెరాల్డ్ ఎడిటర్ యం. చలపతిరావు త్రివేణిలో మోడర్న్ ట్రెండ్ మీద రాసిన వ్యాసం నన్ను ఇన్ ఫ్లయెన్స్ చేసింది. లండన్ పోగ్రెసివ్ రైటర్స్ మేనిఫెస్టో - అప్పటి వర్తమాన రచయితల సంఘం ప్రణాళికను అబ్బూరి రామకృష్ణారావు గారు చూపారు. అది చూసిన తర్వాత "పొలాలనన్నీ హాలాలదున్నీ" గేయం రాశాను. ఆ మేనిఫెస్టో అలా

దించేశావే అని అబ్బూరి రామకృష్ణారావు గారన్నారు. ఉదయిని లాస్టు ఇష్యూలో కొంపెల్ల జనార్దనరావు దాని గురించి రాశాడు. ప్రగతిశీల సాహిత్య సంఘం అన్న పేరుతో హిందీలో వస్తున్న ఉద్యమ ప్రభావంతో అభ్యుదయ రచయితలుగా మారారు వర్ధమాన రచయితలు.

...

Feuerbach అంటాడు. 'Aman is a man because of what he eats' అని. అలాగే A poet is a poet because of what he reads.

ఆ రోజుల్లో నేను చదివిన గ్రంథాలే నన్ను influence చేశాయి.

ఆ రోజుల్లో నన్ను influence చేసిన వాళ్ళల్లో ఒకడు నజ్రుల్ ఇస్లాం. నజ్రుల్ ఇస్లాం నాకు పరిచయం చేసింది పురిపండా అప్పలస్వామి, తరువాత హరింద్రనాథ్ ఛటోపాధ్యాయ్ కూడా నన్ను influence చేశారు.

...

అవశేషాలు వుండవచ్చు. కాని తిరుగుబాటు తత్వాన్ని నమ్మినవాణ్ణి. సాంప్రదాయక ఉపమానాల వలన పాతదనం. యముని మహిషపు, శనిదేవత రథచక్రపు టిరుసుల్లో హారోం హర మాటల్లో సాంప్రదాయకపు వ్యామోహం వున్నది. వీటి గురించి క్రిటిసిజం వున్నది. ఆరుద్ర ఇమేజరీస్ మోడరన్ గా వుంటాయి. ఇక్కడ పాత వాసనలు మిగిలిపోయాయి. దీనివలన శ్రీశ్రీ ఆధ్యాత్మిక కవి అని నన్ను క్లెయిం చెయ్యడానికి వీలువుంది. అయితే నేను - కొత్తలోకానికి తలుపు తెరిచాను. దాంట్లోంచి చొచ్చుకు రావలసిన వాళ్ళు మీరు - మీరా పనిచేయాలి.

అభ్యుదయ కవిత్వం సాంప్రదాయ స్వభావంతో రాలేదు. దాంట్లో సాంప్రదాయకపు అవశేషాలు వుండవచ్చు. దిగంబర కవులు తిరుగుబాటు చేస్తున్నారు. వాళ్ళు కనబడిన ప్రతిదానిమీద తిరగబడుతున్నారు. వాళ్ళు అనార్కిస్టులను కోవాలో, మార్క్సిస్టులనుకోవాలో తెలియదు. ఎక్కువ అనార్కిస్టులుగానే కనిపిస్తున్నారు. ఆ లెక్కన చూస్తే పెళ్లి అనార్కిస్టు. క్రోపొట్కిన్ శిష్యుణ్ణయిన నాలో కూడా కొంత అనార్కిజం వుంది. అందుకే వాళ్ళవి (దిగంబర కవులవి) అనువాదం చేస్తున్నాను. యాక్చువల్ గా క్రోపొట్కిన్, దాస్టావిస్కీలని వాళ్ళు ఒప్పుకోలేరు.

...

కవితకి ఆనాడు ఆదరణ లేకపోలేదు. ఈనాడు ఉందనీ అనుకోగూడదు. 'ఖడ్గసృష్టి' random collection of poems. 'మహా ప్రస్థానం' అలా కాదు. A particular భావం కోసం ఎడిట్ చేసింది. Reception లో ఎట్లాగూ భేదం వుంటుంది. ఆనాటికంటే ఈనాడు విస్తృతమైన ఆదరణ ఉంది. లేకపోలేదు.

నా మీద గురజాడ ఇన్ ఫ్లయెన్స్ వుంది. చింతా దీక్షితులు, బసవరాజు - వీళ్ళు నన్ను గురజాడ దగ్గరకు చేర్చారు. ముద్దు కృష్ణ, నేనూ అదే దారిలో వెళ్తాండే వాళ్ళం. శిష్టాని చూసినపుడు -

I was really inspired. నాకంటే ముందు శిష్టాయే start చేశాడు. ఇద్దరమూ ఒక్కదానంట వచ్చిన వాళ్ళమే.

...

సర్రియలిస్టు కవితను నేను Casual గా మాత్రమే రాశాను. సీరియస్ గా రాయలేదు.

...

నేను కవిత్వం చెప్పడం ప్రారంభించినపుడు అది డబ్బు సంపాదించడానికి వీల్లేని వ్యవహారమే. నాకు కలిగిన ప్రేరణ పూర్తిగా ఈస్టటిక్.

ఏ భాషలో రాయాలి అనే నినాదం తలెత్తినపుడు (గ్రాంథిక భాషా? వ్యవహారిక భాషా?) నేను ప్రజల భాష వైపు తిరిగాను. అప్పుడే ప్రజలకోసం రాయాలి అని గట్టిగా నిశ్చయించు కొని సంప్రదాయవాదుల గ్రాంథిక భాషా శైలికి గుడ్ బై చెప్పేశాను.

ఆర్థికపరంగా 1950లో నేను సినిమాలకు రాయడం మొదలెట్టినపుడు అది నాకు ముఖ్యమైన మలుపు. సాహిత్యపరంగా చెప్పాలంటే నేను 1930లో నా రచనకు వ్యవహారిక భాషా శైలిని ఎన్నుకోవడం అదొక ముఖ్యమైన మలుపు.

సాహిత్యమనేది ఒక నిరంతర ప్రవాహం. అది నాతో ప్రారంభం కాలేదు. అది నాతో అంతం కాబోవడం లేదు. నేను అసంపూర్ణంగా వదిలేసిన వాటిని ఇతరులు తీసుకుని పనిచేస్తారు.

ఆశావాదిగా ఉజ్జలమైన భవిష్యత్ ను యువకులకే కాక సమాజం మొత్తానికి ఉంటుందని ఆశిస్తాను. రచన కూడా వృత్తిగా మారింది. సమర్థుడైన రచయిత శుభ్రమైన జీవితం గడపగలుగుతాడు.

...

నేను రాయవలసిందేదో రాశాను. దానిమీద వచ్చే విమర్శలు వస్తూ ఉంటాయి. సమర్థించేవాళ్ళు సమర్థిస్తూ వుంటారు. ఖండించేవాళ్ళూ ఉన్నారు. అదంతా జరుగుతూనే వుంటుంది. నేను చేయవలసింది ఏమిటంటే ఐ హాప్ టు ఫర్ గెట్ ది పాస్ట్. థింక్ ఆఫ్ ది ఫ్యూచర్. ఐ మస్ట్ థింక్ ఆఫ్ రైటింగ్ న్యూథింగ్స్. నేను రచయితను కాబట్టి ఇంకా ఏమన్నా కొత్తవి రాయవలసి వుంటుంది. కాని పాత వాటిమీద ఎవరు నా గురించి బాగా రాశారు. ఆరుద్ర ఏమైనా తిట్టాడా, ఇంకొకరేమన్నారు అని కాదు ఆలోచించాల్సింది.

...

'మహాప్రస్థానం' రోగి నిదానమే చేస్తుంది గానీ రోగానికి వైద్యం చెయ్యదు. 'మరోప్రస్థానం'మేమో రోగాన్ని పోగొట్టడానికి కొంచెం మార్గం కూడా చెబుతుంది. 'మహాప్రస్థానం' ఈజ్ ఎ ఫోటోగ్రాఫిక్ రిప్రజెంటేషన్ ఆఫ్ ది ప్రెజెంట్ డే రియాలిటీ. ఈనాటి ఈతిబాధలు. ఈనాటి మానవజాతి పడుతున్నటువంటి బాధలన్నీ కూడా 'మహాప్రస్థానం'లో వున్నాయి. వాటిని ఫోటోగ్రాఫ్ చేయడం మాత్రం జరిగింది. వీలైనంత రియలిస్టిక్ గాను, వేరే యాజ్ 'మరో ప్రస్థానం' ఎందుకివి ఇలా వున్నాయో. ఎలా మార్చగలం. మార్చడానికి ఏమిటి చెయ్యాలి అన్నటువంటిది చెబుతుంది. సో ఇట్ ఈజ్ ది నెక్స్ట్ స్టెప్.

- వివిధ ఇంటర్వ్యూల నుంచి

సముద్రం

కోట్ల వనజాత

“నాయనా అమ్మకు ఆయాసం ఎక్కువైంది. నిన్ను పిల్వమని సైగ చేస్తున్నది” మెట్టెక్కి వచ్చిన ఆయాసంతో చెప్పింది రజిత. కిందకు చూశాను. అయిదో అంతస్తులో ఉన్న ఈ కాంట్రాక్టరు తొందరగా వెళ్ళిపోతే నేను కూడా కిందకు పోవచ్చు.

సువర్ణకు నిన్నటి నుంచి ఒకటే జ్వరం. మొదలే ఆస్తమా పేషంటు. సిమెంట్ పనిచేస్తున్నందుకు ఆయాసం మరీ ఎక్కువైంది. దానికి తోడు విపరీతంగా జ్వరం.

“ఈసారు కిందకు దిగినంక వస్తపో” కాంట్రాక్టరును చూపించి చెప్పా.

“క్యాబోల్ రహీహై ఓబచ్చీ!” అడిగాడు కాంట్రాక్టరు. “కుచ్బీ నహీహై సాబ్” వెనక్కి జరిగినట్లు చేసి చెప్పా గౌరవంగా. రజిత కిందకు వెళ్ళిపోయింది.

ఆ కాంట్రాక్టరు నిర్మాణంలో ఉన్న భవనమంతా కలియ తిరిగి వారం రోజులకు సరిపడా సూచనలిచ్చే సరికి రెండు గంటలు పట్టింది. అతను వెళ్ళిన వెంటనే నేనూ కిందకు వచ్చాను. వాచ్మెన్ కోసం తాత్కాలికంగా నిర్మించిన గడే నా నివాసం. చేసేది కూడా వాచ్మెన్ పనే. సువర్ణది నీళ్ళు కొట్టేపని. ఇద్దరికీ కలిపి నెలకు నాలుగువేలు ఇప్పిస్తానని చెప్పి మేస్త్రీ కుర్మన్న మమ్మల్ని బొంబాయికి చేర్చాడు. ఈ భవనం కట్టే మేస్త్రీలలో కుర్మన్న ఒకరు.

కిందకు వచ్చినంక సువర్ణ నుదిటి మీద చెయ్యి వేసి చూసిన, నిన్నటి కన్నా జ్వరం మరీ మీరి పోయింది. నిప్పు లాగుంది, ఒళ్ళు, ఆయాసంతో ఎగిరెగిరి పడుతోంది. నాకు ఒక్క క్షణం ఏమీ తోచలేదు. పిల్లలిద్దరూ బిక్కుబిక్కుమని తల్లినే చూస్తున్నారు.

టైం చూసిన. సాయంత్రం నాలుగైంది. మేస్త్రీలు, కూలీలు ఆరైతేగాని పనిలోంచి దిగరు. మేస్త్రీ కుర్మన్న కూడా ఆరు తర్వాతే వెళ్ళిపోతాడు. కుర్మన్న పనిమీద నుంచి దిగినంక సువర్ణను డాక్టరు దగ్గరకు తీసుకుపోయి చూపిస్త. కుర్మన్న ఉన్న ఆరో అంతస్తుకు పోయిన నాకు కూడా మెట్టెక్కితే విపరీత ఆయాసం వస్తున్నది. రాకేం జేస్తుంది. నా ఒంటిమీద కాకీ పీక కండగూడలేదు.

కుర్మన్నకు విషయం చెప్పంగనే “గట్లనే తమ్మి” అన్నాడు. నేను కిందకు వచ్చి సువర్ణ పక్కన కూసున్న. చిన్నపిల్ల రజని ఏడ్చి ఏడ్చి పడుకున్నది. దానికి మూడున్నర ఏండ్లు. సువర్ణ పరిస్థితి చూస్తే నాకు అయోమయంగా ఉంది. ఆన్నే కూసుంటే నాపాసం బేజారు కావట్టే. బయటకొచ్చి బీడి ముట్టించుకున్న. “ఉన్నదే బొక్కలు గూడులెక్క నీ మొకానికి బీడిలు కావాలన్నా” సువర్ణ చూస్తే తిడతది. అందుకే ఎప్పుడో ఒకసారి తాగుత బీడి. ఆలోచనలు పారనప్పుడు మరోటి అంతే. మెల్ల మెల్లగా కూలీలు కిందకు దిగవట్టి. చీకటి పడు దనంగ కుర్మన్నగూడ కిందకు వచ్చిండు.

గదిలోకి వచ్చిన సువర్ణను చూడం గానే కుర్చున్న నౌసలు ముడివడినవి.

“అరే! మహేశ నీ దగ్గర ఎన్ని దుడ్లున్నాయి” అడిగిండు కుర్చున్న.

“నూట యాభై ఉన్నాయి. రేపటికి మేం పనిలో జేరి నెలయితది కదన్నా! రేపు సేటు జీతం ఇస్తాడు కదన్నా! అన్నాను ఆశగా.

“ఇస్తాడుగాని! బొంబాయి రాంగనే ఖర్చులకని రెండు వేలు ఇప్పించుకుంటివి కదరా! అయిపోయినవా ఏంది” అన్నాడు.

“అక కూరనార, సబ్బులు, నూనె, సాదర ఖర్చులకే వేయి రూపాయలు అరువైనవి. ఇంక సంసారమన్నాక లెక్కకు రానివి ఎన్నో ఉంటాయి” అన్న దీర్ఘంగా.”

“సరే... సరే నీతోన నూటయాభై, నాతోన ఒక నూరు మొత్తం ఇన్నూట యాభై వున్నాయి. గిన్ని పైసలకు బొంబాయిల ఏ డాక్టరు కాస్తాడుర! డాక్టరు ఫీజుకూడ చాలవురా” గీ పైసలు అన్నాడు కుర్చున్న.

నాకు నోట్ల మాట రాక నోరెళ్ళబెట్టిన. “ఒక పనిచేద్దాం. ఇప్పటికే ఈ సంగతి జెప్పి ఏదయినా మెడికల్ షాపుకు పోయి మంచి మందులు తెచ్చి ఏద్దాం. రేపు కాంట్రాక్టరు వచ్చినంక పైసలడిగి దవాఖానకు తీసుకుపోదాం. ఏమంటావ్” అన్నడు కుర్చున్న. నేనేమంటా తలూపిన అంతే.

“నిజమే పైసల్లేనప్పుడు కుర్చున్న గూడ ఏంజేస్తాడు” అనుకున్న. నేనూ, కుర్చున్న బజారుపోయి మందులు దెచ్చినం. అప్పటికే రాత్రి ఏడున్నర యింది. కుర్చున్న కొడుకులు గూడ బివాండి బట్టల మిల్లుల పనిజేస్తారు. అతను వాళ్ళతోనే ఉంటాడు. రాత్రియితదని వెళ్ళిపోయిండు. ఎదయినా పనిబడితే ఫోను జెయ్యమని నెంబరు రానిచ్చి పోయిండు.

దోసెడు బియ్యం కడిగి పోయ్యమీద పెట్టిన ఉడుకుడుకు బువ్వ మామిడికాయ చెట్టి, పిల్లలు గింతింత దిని పడుకున్నారు. కొద్దిగంత తెదపిండి ఊరికాన్నించి దెచ్చింది కలిపి అంబలి గాసిన, పల్లెలో బోసి కొద్దిగా సల్లారినంక సువర్ణకు తాపుదామని లేపిన.

లేవలేకుంది తను. మెడకింద చెయ్యోసి పైకి లేపిన ఒక ఎముకల గూడును మరొక ఎముకల గూడు లేపనీక కష్టమైంది. కొంచెం కొంచెం సప్పరిస్తూ అంబలి తాగింది. ఆయాసమొచ్చి ఇగొడ్లని సైగ చేసింది. బలవంతం చేస్తే కక్కుకుంటే కష్టమని నేను బలవంతం చెయ్యలే. వెచ్చటి అంబలి కడుపుల పడసరికి మాగన్ను నిద్ర పట్టింది సువర్ణకు.

మిగిలిన అన్నం రెండు ముద్దలు తిని బీడి కాల్చుకుంటూ ఇంటి ముందట కూసున్న.

ఎక్కడెక్కడి ఆలోచనలో మనసు నిండా ముసురుతున్నై, ఎక్కడి పాలమూరు, ఎక్కడి బొంబాయి దేశం ఎక్కడి మగ్గంపని,

ఎక్కడి వాచ్మన్ గిరి. మగ్గానికి బలయిన బతుకు గీ వాచ్మన్ నౌకరితో ఉద్ధరించ బడ్డదా? ఆలోచనలు పదిహేనేళ్ళ వెనక్కి పరుగెత్తినయి.

...

మా ఊరు నారాయణపేట దగ్గర చిన్నపల్లె. పదహారేళ్ళ వయసులో పదో తరగతి పాసిన ఏకైక విద్యార్థిని నేనే. నాకు చదువు నేర్పిన సార్లు చదువు ఆపొద్దని చెప్పడానికి ఇంటర్ చదవమని సూచన చేయడానికి మా ఇంటికి వచ్చిండ్రు.

“అయ్యా! మీరు బాగనే చెప్తారు. ఈ మగ్గం నమ్ముకుని అప్పులు జేసి పెండ్లిళ్ళు చేసిన. ఇప్పుడీయప్పు సదువనీక పోతనంటే పెట్టుబడి ఏడికెళ్ళి తేవాలే. ఆలప్పెవరు కట్టాలే. మా పొట్ట లెట్టా నిండాలే అంటూ బయటి వాళ్ళెవరు తీర్చలేని సమస్యల చిట్టాను విప్పాడు మా నాయన.

మా నాయన ముఖం చూస్తే నలబయి ఏండ్లకే అరవై ఏండ్ల ముసలోళ్ళాగ అగుపిస్తాడు. మగ్గం పనికి పెట్టుబడి పెడుతున్న వ్యాపారి అప్పు తీరేవరకు నేత పని చేస్తాననీ, అప్పు తీరినంకనే చదువు కుంటాననీ చెప్పిన నాయనతో, నాయన అదోలా నవ్వి సరే అన్నాడు. ఆ నవ్వుకు అర్థం ఆ తర్వాత గాని తెలిసి రాలేదు. అదెప్పటికీ జరిగేది కాదని.

నేతన్నల అప్పులు ఊచిగుంటలు. కష్టంజేసి అప్పులు తీర్చ వచ్చులే అనుకుంటారు. కాని అది జరిగే పనికాదు. నేతపనికి వ్యాపారులు పెట్టుబడి పెడతారు. తయారయిన వస్త్రాల్ని చౌకగా కొంటారు. నేతన్నలకు ఇంత కూలి పడేస్తారు. నేతన్నల బతుకులు పిప్పిపిప్పి అవుతాయి.

అందరికీ పొట్ట నింపే ప్రయత్నంలో నేతన్నలు ఎంత శ్రమించినా వారికి మిగలేది ఎముకల గూడువంటి శరీరాలే. చివరకు క్షయ వంటి రోగాలు దరిచేరుతాయి. ఆపైన తిండి లేక మందుల్లేక మంచం పట్టక తప్పదు. నా తల్లిదండ్రుల విషయంలోనూ అదే జరిగింది. ఇద్దరూ క్షయకు బలై ఏడాదిలోపే చనిపోయారు. నేనూ ఎంత కష్టం చేసినా ఫలితం లేకుండా పోయింది. అప్పులు తీర్చే మాట అటుంచి ఎప్పటికప్పుడు కొత్త అప్పులు అవసర మైనవి. అక్కల కాన్పులనీ, పెట్టుపోతలనీ, రోగాలనీ రొప్పులనీ తిండి, తిప్పలనీ, పండగ పబ్బాలనీ అప్పులకు మరిన్ని అప్పులు బతుకు నిండా మోయలేని అప్పులు.

అమ్మ, నాయన పోయినంక మా ఇల్లు, మగ్గంతో సహా అమ్మి అప్పులు తీర్చిండు మా మేనమామ. నన్ను కూడ వాళ్ళింటికే తీసుకోయిండు. అప్పుడు నాకు ఇరవై ఏండ్లు. వాళ్ళది జడ్చర్ల దగ్గర పల్లె. మా మేనమామకు ఒకతే బిడ్డ. ఆమె పేరు సువర్ణ. పేరులాగానే బంగారపు బొమ్మ. ఆలోచించుకునే లోపు మా మేనమామ సువర్ణతో నా పెళ్ళి జరిపించాడు. మా మేనమామ వృత్తి నేతపనే. కాకపోతే అప్పు లేవు. పదెకరాలు చెల్లు వుంది. చిన్న చిన్న పెట్టుబడులతో తువ్వాళ్ళు, అడ్డ పంచెలు నేసేవాడు. నేను సహాయ పడేవాన్ని.

కాని కొన్నాళ్ళకు నేసేవాటిని కూసేవి (ఫ్యాక్టరీలు) వచ్చి చెడగొట్టినవి. ఎన్ని సంతలు తిరిగినా సరుకులు అమ్ముడు పోయేవి

కావు. ఖర్చులు మీదపడేవి. అదే దిగులు మా మేనమామ నిద్రలోనే శాశ్వత నిద్రలోకి ఒరిగి పోయింది. అప్పటికే మాకో బిడ్డ దానిపేరే రజిత.

మగ్గం పని పక్కనెట్టి మరో పనిచూసుకోమంది సువర్ణ. కులిపని చేసేంత కండబలం నాకు లేదని అప్పుడర్థమైంది. పోనీ ఏదయినా రాసేపని చూసుకోమంది. “ఊ నీ మొగుడు చది వింది కలెక్టర్” అన్నా నేను ఎకసక్కంగా. మళ్ళీ మూడేళ్ళకు రజని పుట్టింది.

మరో అయిదేళ్ళు తిరిగిసరికి ఉన్న పదెకరాలలో అయిదెకరాలు కరిగిపోయినవి. నేనేం ఆగం చెయ్యలే. తిండికి రోగాలకే అప్పులు చేయాల్సి వచ్చింది. అప్పు మీరిపోతుంటే వడ్డీలు కట్టలేక ఎకరం వెనక ఎకరం అమ్మాల్ని వచ్చింది. అయినా ఇరవై వేల అప్పు అట్లానే మిగిలింది. ఇంకేమయినా సరే పొలం అమ్మరాదని నిర్ణయించింది సువర్ణ. దేశంబోయి బతుకుదాం. పిల్లలకింత ఇల్లు భూమైనా మిగిలిద్దాం అంది.

నాకు బాగానే అనిపించి మొదట్లో ఊళ్ళోనే సెక్యూరిటీ గార్డు. నైట్ వాచ్మన్ డ్యూటీలు చేశాను. నిలబడి నిద్రపోకుండా నౌకరీ చేయడం నావల్ల గాలేదు. నాకంత శక్తి లేదు. నా పరిస్థితి గమనించి మా ఊరి గుంపు మేస్త్రీ కుర్మన్న నాకు వాచ్మెన్ పని ఇప్పిస్త బొంబాయి రమ్మన్నడు. రానీకనే ఛార్జీలకు వేయి రూపాయలు గావలె నాతో లేవన్నాను.

మా సువర్ణ మొండిది. పుస్తెలు తాకట్టు వెట్టి పన్నెండు వందలు తెచ్చింది. వాటితోనే బొంబాయికి వచ్చినం. ఈ నెల దినాలల్ల అసలే ఉబ్బసం ఉన్న సువర్ణకు సిమెంట్ పనులు సరిపోక ఆయాసం వచ్చింది. దాంతో లేవలేని పరిస్థితి గీ వచ్చింది. గిట్టనే ఆలోచించుకుంటూ బేస్మెంటు మీద పడుకున్న నిద్ర ఎట్ల వచ్చిందో ఎరుకలేదు.

నీళ్ళతడికి జడిసి బయటకు వచ్చిన నల్ల చీమలు ఒళ్ళంతా పాకు తున్నాయి. మెలకువ వచ్చింది. టార్చేసి టైం చూస్తే రెండయింది.

సిమ్మసీకటి వుంది గదిలో. ఏ అలికిడి లేదు. లైటు వేసి సువర్ణ ముఖం చూసిన. ఎందుకో నల్లబడినట్టు అనిపించింది. నుదిటి మీద చెయ్యోసిన. నల్లగ తగిలింది. నాకు అనుమానం వచ్చి గట్టిగ ఊపిన. కట్టెలాగ బిర్ర బిగుసక పోయిది శరీరం. అంటే సువర్ణ... నా సేతులు కాళ్ళు సల్లవడ్డయి. ఒణుకు తున్నటు ఎట్ల బయటకు పోయినో, ఎట్ల కుర్మన్నకు ఫోను చేసినో, ఏం జెప్పినో దేవునికే తెల్లు. కుర్మన్న కొడుకును వెంట బెట్టుకుని వచ్చిండు. అప్పటికే తెల్లవారు జాము నాలుగైంది.

“తమ్మీ! ఒకే మాట జెప్ప ఇనుకో. నేను కాంట్రాక్టరుతోన గిప్పుడే మాట్లాడిన. ఏలోల్లి జేయకుండ ఈడ్చుంచి బోతే ఇరవై అయిదువేలు ఇస్తనన్నడు. పోయిన మనిషి ఎట్లనో పోయింది. మొదలయితే శవాన్ని సముద్రంలో ఇసిరి పారేమన్నాడు. పగటికి పయినలిస్తనన్నడు. రాత్రికి బండెక్కించి నిన్ను పిల్లల్ని ఇంటికి పంపిస్త” నా మాట కోసం చూడకుండానే బయటకు ఉరికిండు.

నాకు ఏడ్వనీక కూడా ఓపికలేదు. అట్లనే కూలవడి పోయిన. పది నిమిషాలకు కుర్మన్న ఆటోతెచ్చిండు. సత్తెన్న కుర్మన్న

సువర్ణను ఎత్తి ఆటోలో వడేసిండు. అట్లనే రెక్క లుట్టి నన్ను కులేసిండు. ఎరుగని ఊర్లో కరవని కుక్క బతుకునాది. అరగంటలో ఆటో సముద్రం దగ్గరకు పోయింది. నేను

ఆటో దిగి నిలబడిన. నేను చూస్తుండగానే ఎంతో అలవాటున్నట్లు సత్తెన్న కుర్మన్న ఆటోడ్రైవరు కలిసి సువర్ణ శరీరాన్ని సముద్రంలోకి... నా దుఃఖం ముందు సముద్రం ముఖం చిన్నబోయింది. అల వెనక్కిపోయింది. సువర్ణ గంగమ్మ గర్భంలో కలసిపోయింది.

ఇంటికి వచ్చేసరికి అయిదున్నర అయింది. కుర్మన్న నా పక్కన కూసొని నన్ను ఓదారుస్తున్నాడు. తలచుకుంటే దుఃఖం పొంగుకొస్తున్నది. కొంచెం సేపటికి చిన్నపిల్ల ఏడుస్తూ నిద్రలేచింది. రోజూ ఏడ్చుకుంటూ లేవడము, తల్లి ఒడిలో కాసేపు కూసొని ముద్దు ముద్దుగా మాట్లాడటం అలవాటు. ఆ రోజు కూడా అట్లానే లేచింది. ముద్దు చేసే తల్లి జాడలేదు.

పిల్లలకు, నాకు టిఫిన్లు తెచ్చిండు కుర్మన్న. నేనేడిస్తే పిల్లలింకా ఏడుస్తారని కండ్లళ్ళనే నీళ్ళు దిగమింగుకున్న వశపడ్డలేదు. పిల్లలు అమ్మ ఏడికి పోయిందని ఒకటే అడుగుతున్నారు. మాట్లాడితే ఏడుపొస్తుందని చేయి ఆకాశం వైపు చూపి పైన నీళ్ళు కొడుతుందని అబద్ధపు సైగచేసిన.

పొద్దు మీరుతున్న కొద్ది తల్లి కావాలని పిల్లలిద్దరూ ఏడుస్తున్నారు. తల్లి దవాఖానకు పోయిందని రజితకు కుర్మన్న చెప్పిందేమో ఏ దవాఖానకు పోయిందని నన్నడిగింది. నేను ఏమి మాట్లాడకుండా తెల్వదని తల అడ్డంగా ఊపిన.

ఒంటి గంటకు కాంట్రాక్టరు వచ్చిండు. ఏం మాట్లాడకుండా ఇరవై అయిదువేలిచ్చిండు. మీద ఖర్చులకి నాలుగు వేలిస్తే తీసుకున్న సామాను కుర్మన్న సంచలకెత్తిండు. పిల్లలకే ఏదో తినిపించి పొద్దు గూకినంక రైల్వేస్టేషన్కు తీసుకొచ్చి రైలెక్కించిండు. పిల్లలకు బజ్జీలు కొనిచ్చిండు కుర్మన్న. ఆకలిమీదున్న పిల్లలు ఎగబడి తిన్నారు. నాకు తీరని నష్టం జరిగిందని బాధపడ్డాడు కుర్మన్న - రైలు బయలు దేరింది. పొద్దంత ఏడ్చిన పిల్లలు కడుపుల కాసంత పడంగానే నిద్ర పోయిండు. నాకు దుఃఖం కట్టలు దెంచుకున్నది. ఎంతసేపు ఏడ్చినో, రాత్రి పడయింది. ఏదో స్టేషన్ల రైలాగింది. కిందకు దిగి బీడి ముట్టించుకున్న. చేతనిండా నీళ్ళ పాకెట్టుపట్టుకుని ఒక పిల్లగాడు నేను నిలబడిన కాడికి వచ్చిండు. పానీ! పానీ! పానీ! అంటున్నాడు. నాకేసిచూస్తే వద్దన్నట్లు తలుపాను. అటిటు జూసి దగ్గరకొచ్చి “దారూ హోనా క్యాభయా” అని మెల్లగా అన్నాడు. వద్దన్నట్లు తలుపాను.

వాడు ముఖం చిట్లించు కుంటూ నన్ను దాటిపోతుండు. నేనెప్పుడూ తాగలేదు. ఊరు చేరేవరకు నిద్రలో వుంటే బాగుండని

పించింది. వాన్ని ఎనక్కి పిలిచి దారూ నాలుగు ప్యాకెట్లు ఇమ్మన్నా. నీళ్ళ ప్యాకెట్ల కింది నుంచి సారా పాకెట్లు తీసిచ్చి పోయిండు. నేను

రైలెక్కిన. నిదానంగా ఒక్కోటి విప్పి తాగుతున్నా. మెల్లగా మత్తు ఆవహిస్తున్నది. లేచి కిటికీలోంచి బయటకు చూసిన. ఎర్రటి ఎండ మండిపోతున్నది. రాతిరి పడుకుంటే మధ్యాహ్నానికి నిద్రలేచానన్న మాట. మనసులో అనుకున్న అలవాటు లేని సారా. ఒకటే తలనొప్పి అటుచూసిన ఇటు చూసిన పిల్లలు కనబడలేదు. సామాను కనబడలేదు. ఏమైందని చూస్తే అది మేం ఎక్కిన డబ్బా కాదు. మరో డబ్బాలో ఉన్న ఏదో స్టేషన్లో రైలాగింది. వెంటనే మొదట్లో డబ్బాలోకి మారిన, పెట్టిన సామాను పెట్టినట్టే వుంది. పిల్లలే కనబడ లేదు. ఏమైనా అక్కడిక్కడ అడిగి చూసిన. రజిత ఒక్కతే తలుపు ముంగిట నిలబడి ఏడుస్తున్నది. దగ్గర కోయి చెల్లెదని అడిగిన.

“మధ్య రాతిరి కడుపుల నొప్పంది. దొడ్లోకి తీసుకుపోయిన పది పన్నెండు సార్లకి బేదులైనాయి. ఇంక పోలేక బట్టలల్లనే పోయింది. తెల్లారినంక స్టేషన్ రైలాగింది. పోలీసుల వచ్చిండ్రు. కిందపడుకున్న చెల్లెల్ని లేపిండ్రు. చెల్లె లేవలేదు. పానం పోయిందండ్రు. ఆడనే దింపిండ్రు” అంది ఏడుస్తు “నన్నెందుకు లేవలేదన్న” నీకోసం దేవులాడనే ఉన్న అంటూ బిగ్గరగ ఏడ్వ బట్టింది. కాళ్ళు సరికినట్టు నిలువున కూలబడిపోయిన. నేన్నేసిన తప్పుకు నా బిడ్డ నాశనమై పోయింది.

ఏదో చిన్న స్టేషన్ వచ్చింది. రైలు ఆగింది. సామాను దింపి రజితను దింపిన. స్టేషన్ మాస్టరు నన్ను చూసిండు. రైలుకు వచ్చజెండా ఊపి వివరాలు అడిగిండు. దుఃఖం మళ్ళీ బద్దలయింది. ఏడ్చుకుంటనే అంతా జెప్పిన, ఏమను కున్నాడో ఏమో దయగల మారాజు అన్ని స్టేషన్లకు ఫోను కలిపిండు. రజినిని పోలాహూర్ స్టేషన్ దించిండ్రిని చెప్పిండు. రజితను, సామాన్లని అక్కన్నే ఉంచి నేనొక్కన్ని పోలాహూర్ పోయిన. స్టేషన్ మాస్టర్ అక్కడి వాళ్ళకి ఏమి చెప్పిండ్రో ఏమో, నేను అక్కడకు వెళ్ళేసరికి తెల్లారింది. అప్పడికే రజిని పానంబోయి ఇరవై నాలుగు గంటలయింది. రైల్వే ఆసుపత్రి మార్చరీలో ఉంది బిడ్డ. రైల్వే పోలీసులు అక్కడ పూడ్చుమన్నారు. చేసేదేమిలేక వాళ్ళు చెప్పినట్టే బిడ్డను అక్కన్నే బొందలవెట్టిన, సువర్ణ ఆత్మ ఎంత ఏడ్చిండ్రో నాకెన్ని శాపాలు పెట్టిండ్రో!

తిరిగి రజిత దగ్గరకు చేరే సరికి రాతిరయింది. స్టేషన్ మాస్టర్ రాతికి అక్కడే ఉండమన్నాడు. పొద్దున్నే రైలెక్కి మరుసటి రోజుకు నాంపల్లి స్టేషనుకు చేరినం. బస్సెక్కి జడ్చర్లకు వచ్చేసరికి పొద్దుగూకింది. పల్లెకు చేరుకున్నాం.

అయినోళ్ళు, కులమొల్లు అందరు తలోమాట అనవట్రి. తల్లిని, పిల్లను ఎట్టికి చంపినవు కదరా పాపిష్టి ముండకొడక అని తిట్టిరి. నేను చెప్పింది నిజమో కట్టుకథో అని నాబిడ్డని సాటుంగ అడిగి తెలుసుకునవట్రి, రజిత, నేను ఎంత ఏడ్చినమో మా కండ్లకే ఎరుక. మిగిలిన అప్పులు సువర్ణ చావు తీర్చినట యింది. ఊక కూసోని తింటే పొద్దెట్ల గడుస్తుదని ఏదైన పని చూసు కోవాలను కున్నా నన్ను, నా అవతారం చూసి పనెవ్వరూ ఇవ్వలేదు. చివరకు సువర్ణ దూరపు చుట్టం ఒకాయన జడ్చర్లల్నే బట్టల షాపుల పనిచూపిండు. కౌంటర్ల నిలబడలేవుగాని ఒక మూలకు కూసోని విప్పిన బట్టల్ని మడతబెట్టు. నెలకు వేయి రూపాయలిస్తునన్నాడు. అదే పదివేలని పనిలో జేరిన. ఒక పాత సైకిలు మీద రోజు పల్లె నుండి జడ్చర్లకు పోయి వస్తుంటిని. ఇట్లా అయిదారేండ్లు గడిచినయి. అంతట్లనే శంషాబాదులో ఏర్పొర్లయింది. నేషనల్ హైవే నాలిగింతలయింది. రోడ్డుకు దగ్గరుండే భూముల ధరలకు రెక్కలాచ్చినయి. ధర బాగా పలికినయి.

సువర్ణ నుంచి నాకు దక్కిన అయిదెకరాల భూమి రోడ్డుకు దగ్గర్నే వుంది. పెరిగిన ధరలకు నా భూమికి ఎకరాలక్షన్నర అన్నరు. నెల తిరిగే సరికి రెండు లక్షలన్నరు. మరో ఆరునెలలకు అదే భూమి పదిలక్షలకు ఎకరన్నరు. నా కళ్ళు తిరిగినయి భూముల ధరలు చూసి నాకు బతుకు మీద నమ్మకం కలిగింది. నీయమ్మ నీవు కూడా అరకోటీశ్వరుడవని వరుసైనోళ్ళు ఎకనక్కాలు ఆడవట్రి. నాకూ సంతోషంగా ఉంది. రజిత బతికున్నా హాయిగా వుంటదని మనసులో అనుకున్న బతుకొచ్చు అనుకున్న.

ఆ రోజు ఆదివారం. షాపుబండు. నిదానంగా లేవచ్చని పురుసత్ గా పడుకున్న. పొద్దెక్కి పోయింది. తొమ్మిదింటికి లేచి ముఖం కడుగుతున్న ఇంతట్ల రజిత పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చింది. నాయనా! నాయనా! అరిచినట్టు పిలిచింది ఆయాసంతో ఏమిటన్నట్లు చూసిన.

“మనూరికి శానామంది ఆఫీసర్లు కార్లల్ల వచ్చిండ్రు. పంచాయితీ ఆఫీసు కాడున్నారు. మనూరి భూములన్నీ పెద్ద కంపెనీలకు ఇయ్యాలంట. కంపెనీలు పెద్ద రంట. ఎవరెవరి పొలాలు పోతు న్నాయో పేర్లు సదువుతున్నారు. సర్కారు ఎకరాకి ఇరవైల అయిదువేలు ఇస్తరంట. అదెట్లని ఊరోళ్ళు కొట్లాడు తుండ్రు. ఇయ్యక పోతే బలవంతంగా గుంజు కుంటరంట.” గబ గబ చెప్పింది రజిత.

పేక మేడలు కూలినట్లు నిలబడతాయనుకున్న బతుకులు కూల వట్టినయి. ముఖం కడుక్కుంటూ నోట్లోని నీళ్ళు పుక్కిలించి ఉమ్ముతూ “ధూ... నీ... అన్నా విసుగ్గా చెంబు విసిరికొడుతూ. నా విసుగు ఎందుకో తెలియక నా బిడ్డ హడలిపోయింది.

చెప్పలేదు కదా మా ఊరి పేరే ‘పోలేపల్లి’ మా బతుకులు బలి దీసుకుంది మాయదారి సెజ్

✽

ఎందుకు? ఏమిటి? ఎలా? రచన - రచయిత

నవలంటే ఏమిటి?
కథంటే ఏమిటి?; తేడా ఏమిటి?
వంటి చర్చలు నిష్ఫలమని
ఎప్పుడో తేలి పోయింది. కథ
ఎంత పొట్టిగా వుండగలదో
“పేరా గ్రాపు కథలు, పోస్టు కార్డు
కథలు” చదివీ, నవల ఎంత
పొడుగుండ గలదో సెర్వాంటెస్
రాసిన డాన్ కిక్వాట్,
తొలాస్తోయ్ రాసిన ‘యుద్ధము
- శాంతి వగైరా చూసీ (వీలైతే
చదివీ) తెలుసుకోగలం.

ముక్తవరం పార్థసారథి

జివనీన్ చలనచిత్ర కళా ఖండాల సృష్టికర్త. ఆకిరాకురోసువా, “సినిమా అంటే ఏమిటి?” అన్న ప్రశ్నకు జవాబుగా ఓ పిట్టకథ చెప్పాడు.

“ఓ కుర్రాడు కుక్క బొమ్మ గీసి యిలా రాశాడు.” నా కుక్క ఎలుగుబంటి లాగుంటుంది. కొందరికి అది తోడేలుగా కనిపించవచ్చు. పరిశీలిస్తే నక్క పోలికలా కనిపిస్తాయి. ఒక జంతువును మరో జంతువుతో పోల్చి చూడటం చాలా సహజం. కాని నేను గీసింది కుక్క బొమ్మ గనుక అది కుక్కలాగే వుంటుంది.”

బహుశా సాహిత్య ప్రక్రియలకు యిది వర్తిస్తుందేమో. నవలంటే ఏమిటి? కథంటే ఏమిటి?; తేడా ఏమిటి? వంటి చర్చలు నిష్ఫలమని ఎప్పుడో తేలి పోయింది. కథ ఎంత పొట్టిగా వుండగలదో “పేరా గ్రాపు కథలు, పోస్టు కార్డు కథలు” చదివీ, నవల ఎంత పొడుగుండ గలదో సెర్వాంటెస్ రాసిన డాన్ కిక్వాట్, తొలాస్తోయ్ రాసిన ‘యుద్ధము - శాంతి వగైరా చూసీ (వీలైతే చదివీ) తెలుసుకోగలం.

“కథకు నేపథ్యం కావాలా? ఎదుటి మనిషి జీవితం మనకు నేపథ్యం మన బతుకు పక్కవాడికి నేపథ్యం.”

- జాన్ ఆకెస్ పాలోస్

“సానుభూతి వల్లకాదు. పాత్రల్లో పరకాయప్రవేశం చేసినప్పుడు మాత్రమే కథలు రాస్తారు.”

- జార్జ్ సిమెనా

“ప్రేరణకోసం నిరీక్షించే వాళ్ళూ, స్వశక్తి మీద నమ్మకం లేనివాళ్ళూ, జీవితంలో నాటకీయతను చూడలేని వాళ్ళూ కథ రాయటానికి కనర్వులు.

కొందరు రచయితలకు వ్యక్తుల్ని గురించి కాక, సమస్యల్ని గురించి రాయాలని తహతహ. ప్రత్యేకమైన సంఘటనల్ని, సన్నివేశాల్ని గాక ఆదర్శ వాదాన్ని గురించి చర్చించటం వాళ్ళకిష్టం. ఇలాంటి వాళ్ళ దగ్గర సమాచారం వున్నా ‘కథ’ మాత్రం లేదు. ‘ఉన్నా రాసే ఓపిక లేదు. కథలేదు, దానికి మారుగా కొన్ని అర్థమెంటుతో పాఠకుడికి జ్ఞానబోధ’ చేస్తారు.

ఈ కథ లక్ష్యం కథ చెప్పటమూ, పాఠకులకు వినోదం కల్పించటమూ కాదు. లోకం కప్పుకున్న ముసుగుల్ని తీసి చూడ గలగాలి రచయిత. తప్పనిసరిగా యిది వ్యయక్తికానుభవవేం వ రిస్కీ తులు, సంఘటనలన్నీ తను అర్థం చేసుకున్న దృష్టి కోణం నుండి మాత్రమే రాయగలడు., తనలో కలిగిన స్పందననే పాఠకులకూ

కలగచేయటానికి కృషి చేస్తాడు. రచయిత ప్రయత్నం పాఠకుడికి కనిపించకూడదు. అప్రయత్నంగా, సులభంగా, కబుర్లు చెప్పి నట్లుగా వుంటే కథ పండిందన్న మాట.”

పాత్రలను ఎన్నుకోవటంలోనే రచన ప్రయోజనం తెలిసిపోయింది. సంఘటనల్ని మలచిన పద్ధతిలోనే అతని లౌకికదృష్టి అవగాహన అవుతుంది. మన ప్రేమలు, ద్వేషాలు, ఆరాటాలు, పోరాటాలు పరస్పరం సంఘర్షించు కుంటాయి. సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, వ్యక్తిగత ప్రయోజనాలు అనుక్షణం ఒకదానితో ఒకటి పోటీ పడుతుంటాయి.

ఇక్కడే వస్తుంది చిక్క. రచయిత విచక్షణకు పరిక్ష. తెలిసిందంతా, చూసిందంతా రాస్తామా?

“ఏది రాయాలి?” అనేదాని కన్నా, ఏది రాయకూడదో తెలుసు కోవటం ముఖ్యం. నిత్యానుభవంలోనే వున్నా, జనం గమనించని విషయాలుంటాయి కొన్ని. వాటిని పట్టుకో గలగాలి. కథకు విలక్షణత కలిగించేది ఈ సుగుణమే. (తొలుస్తోయ్ రచనల్లో మనకు తెలియనిదంటూ ఏమి వుండదు కాని అది చదివినదాకా ఆ సామాన్య విషయాలు మనకు తెలుసుకునే స్పృహ వుండదు).

అర్థం లేని, అర్థం కాని విషయా లెన్నో జరుగుతాయి. జీవితంలో కథలో మాత్రం ప్రతి సంఘటనకూ పాత్రలూ చేసే ప్రతి పనికి ఓ కారణం వుంటుంది. రోడ్డు మీద శబ్దాలకు, ఆర్కెస్ట్రా వాయిద్యాలకూ తేడా వుంది? జీవితానికీ, కథకూ వున్న తేడా కూడా అంతే. జీవితంలో, మన ప్రమేయం లేకుండానే అనేక విషయాలు తెలుసుకుంటాం. కథ చదివితే రచయిత చెప్పదలచుకున్నది మాత్రమే తెలుస్తుంది.

అందువలన కథ వాస్తవికంగా వున్నదీ అంటే రచయిత మనకు 'వాస్తవికత' అనే భ్రమ కలిగిస్తున్నాడన్న మాట. విప్లవ వాస్తవికత, సామాజిక వాస్తవికత పెట్టుబడిదారీ వాస్తవికత అంతా రచయితలు సృష్టిస్తున్న మాయాజాలమే. నేను వున్నదన్నట్టు రాస్తున్నాను" అనే నైతికమాక్కు ఏ కాలానిక రచయితకూ లేదు.

సార్వజనీనమైన వాస్తవికత అనేది అసలున్నదా! మన అనుభవమే పరిమితమైనది గద. సముద్రంలో దిగినా దోసిలితో మాత్రమే నీళ్ళు పట్టుకోగలం. ఈ లోకంలో యిన్ని కోట్ల మంది వున్నా ప్రతి వ్యక్తి తాను సృష్టించుకున్న చిన్న లోకంలోనే బతుకుతాడు. ఎవరి భ్రమలు వాళ్ళవే. ఈ భ్రమల్ని నిజాయితీగా కాగితం మీద పెట్టటమే రచయితలు చెయ్యవలసిన పని.

రాసేటప్పుడు మన నమ్మకాలు, మన నిబద్ధత, మన నైతిక విలువలు మనకు మార్గదర్శకంగా, కరదీపికలుగా వుంటాయి. ఆ వెలుగు సాయంతో లోకాన్ని చూడాలి. కాని వెలుగే లోకం కాదు. వెలుగు ఒక మీడియం. ఒక శక్తి. ఒక దృష్టి. రచయిత రాసే ప్రతి వ్యాఖ్యానికీ గీటు రాయి దృష్టికోణం. ఈ దృష్టితో మనం ఎంత లోకాన్ని చూడగలం? ఎంత అర్థం చేసుకోగలం. వివేచన, దృష్టిలో భాగం..

.....

'కథా రచన' - ఒక కళ అనుకుంటే దాన్ని నేర్చుకోవటమెలా? రెండు జెన్ కథలు చదివితే నేర్చుకోవట మెలాగో తెలుస్తుంది.

గజదొంగకు వయసు మీద పడింది. కొడుక్కు బెంగపట్టుకుంది.

"నాన్నకు ఓపిక తగ్గిపోతున్నది. ఈ విద్య నేను నేర్చుకోకపోతే ఇంక ముష్టెత్తు కోవాల్సిందే." అనుకున్నాడు వాడు.

కొడుకు కోరికను తెలుసుకున్న తండ్రి, "అదెంత క్షణంలో నేర్పిస్తాను" అంటూ ఒకనాడు వెంట తీసుకెళ్లాడు.

అర్థరాత్రి ప్రహారీ గోడలు దాటి, తలుపులు తెరిచి ఓ సంపన్నుడి యింట్లోకి ప్రవేశించారు. భోషాణం చూసి అందులో వున్నది తీసుకోమన్నాడు తండ్రి. కొడుకు లోపలికి దిగగానే బయటి నుండి గొళ్లెం పెట్టి "దొంగ, దొంగ" అని అరుస్తూ పారిపోయాడు. ఇంట్లో జనమంతా లేచారు గాని దొంగ కనిపించలేదు. కొవ్వొత్తులు తీసుకుని యిల్లంతా కలియతిరిగారు. లోపల నక్కిన కొడుకు ఎలుక కొరుకుతున్నట్టుగా చప్పుడు చేశాడు. జనం భోషాణం తలుపు తెరిచారు. ఒక్కసారిగా బయటకు దూకి కొవ్వొత్తులార్పి, కాలికి బుద్ధి చెప్పాడు కుర్రదొంగ. కర్రలూ, రాళ్లూ తీసుకుని వెంబడించారు జనం. దార్లో ఓ బావి కనిపించింది. ఒక బండరాయిని బావిలోకి విసిరి పొదల్లో దాక్కున్నాడు దొంగ. జనం వచ్చారు చూశారు. అందులో పడ్డాడనుకుని వెళ్లిపోయారు.

ఆ తర్వాత, యింటికి చేరి తండ్రిని అనరాని మాటలన్నాడు కొడుకు.

ఓపిగ్గా చిరునవ్వు నవ్వి

"నాన్నా నువ్వు భోషాణంలో నుండి ఎలా బయటపడ్డావో చెప్పు ముందు అంటూ అడిగాడు తండ్రి?

ఎలా ప్రాణాలు అరచేత పట్టుకుని పరుగు లంకించుకున్నాడో చెప్పాడు కొడుకు.

"నువ్వు చోర కళ నేర్చుకున్నట్టే" అన్నాడు తండ్రి తృప్తిగా.

చెబితే నేర్చుకునేది కాదు - తన అనుభవం నుండి, నమస్కల్పం, స్వంత తెలివితేటలతో, చాతుర్యంతో గ్రహించేది కళ.

ఓ కుర్రవాడు గురువును కత్తి విద్య నేర్చమని అర్థించాడు. అడవికి వెళ్లి కట్టెలు కొట్టి తెచ్చి నీళ్లు తోడి వంట వండి, ఇల్లాడ్చి సపర్యలు చేశాడు. ఎన్నాళ్లు గడిచినా విద్య మాత్రం నేర్పలేదు గురువు. వినుగొచ్చింది. నిలదీశాడు శిష్యుడు.

గురువు చిరునవ్వుతో 'నేర్చుకో' అంటూ శెలవిచ్చాడు. అయితే, ఆ తర్వాత శిష్యుడికి శాంతి కరువైంది, ప్రాణ భయం పట్టు కుంది. తోచినప్పుడల్లా బడితపూజ చేశాడు గురువు.

ఉదయం వంట చేస్తున్నప్పుడు వెనక నుండి వచ్చి కొట్టేవాడు. ఊడుస్తు న్నప్పుడు మరో దెబ్బ. లేచినా, కూర్చున్నా దెబ్బలే. ఎక్కణ్ణుంచి వచ్చాడో, ఎలా కొట్టాడో కూడా తెలిసేది కాదు. గురువుగారి అగడాలనుండి తప్పించు కోవటానికి శిష్యుడికి చాలా రోజులు పట్టింది.

కానీ, గురువుకింకా శిష్యుడి మీద నమ్మకం కలగలేదు.

ఒకనాడు, గురువు పొయ్యి దగ్గర కూర్చున్నప్పుడు, దొంగదెబ్బ వెయ్యాలను కున్నాడు శిష్యుడు. రహస్యంగా వచ్చి గురువు మీదికి లంఘించాడు. గురువు కుండ మీద మూతను అడ్డు పెట్టి తప్పించుకున్నాడు.

యుద్ధ రహస్యం అప్పటికి గాని బోధపడలేదు శిష్యుడికి. కృతజ్ఞతతో గురువుకు పాదాభివందనం చేశాడు.

యుద్ధం అంటే అనూహ్య సంఘటనకు తక్షణ స్పందన, నేర్పరితనం అవసరమే. కాని అంతకన్నా ముఖ్యం అంటిసిపేట్ చెయ్యగలగటం.

ఇది మన స్వభావంలో రావలసిన మార్పు.

.....

ఆధునిక 'కథ'ను మలుపు తిప్పిన మరో మహా రచయిత **చెహోవ్ (1860 -1904)** ప్రపంచ వ్యాప్తంగా కథకులందరి మీద ఈయన ప్రభావం వుంది. (మనవాళ్లు కొ.కు., చాసో, రాచకొండలతో సహా) సగటు జీవుల కష్ట సుఖాలను వ్యంగ్యంగా, కరుణ రసాత్మకంగా చిత్రించిన ఆ కథలు చదివి రచనలోని మెలకువలను గ్రహించా రెందరో! "అందరికీ అన్నీ తెలిసిన" ఈ రోజుల్లో పాత విషయాలు నేను తెలుసుకుంటే ఎంతో కొంత ప్రయోజనం వుండకపోదు. ముఖ్యంగా ఆయన డైరీలు, నోట్‌బుక్స్, లేఖల్లో కథకులకు కావలసినన్ని "చిప్స్" దొరుకుతాయి. మచ్చుకు కొన్ని:

“మనిషికి అద్దం పట్టటమే కళ చెయ్యాలి” అని. సత్యాన్ని గ్రహించిన వ్యక్తి తానే మారతాడు.”

(సంపాదకుడు, ప్రచురణకర్త సుకోరిన్ కు రాసిన లేఖ -1890).

తన కథల గురించి మళ్ళీ గోర్కీ చేసిన విమర్శకు జవాబుగా,

“మంచి చెడుల వక్షం తీసుకోకుండా నేను రాస్తున్నానని మీ అభిప్రాయం అంటే, స్వంత, అభిప్రాయాలు విచక్షణ (నాకు) లేవనుకుంటారా? ఒక దొంగ గురించి రాస్తూ “నేను చేస్తున్నది తప్పు” అని దొంగ స్వగతంగా రాయ మంటారా! దొంగతనం చెడ్డదని నేను ప్రత్యేకంగా గొంతు చించుకుని అరవక్కర్లేదు. అది అందరికీ తెలిసిన విషయమే. ఆయా పాత్రలు ఎలాంటివో, వాటి నైజం చూపించటమే నా కర్తవ్యం. ఆఫ్ కోర్స్, కథ చివర్న నీతులు చెప్పటం కొందరికిష్టం. ఒక పాత్ర గురించి రాస్తున్నప్పుడు పరకాయ ప్రవేశం చేసి మరీ కథ చెప్పాలి. మరి, అదే సమయంలో నేను ‘జడ్జి’ గా కూడా వ్యవహరిస్తే పాత్ర చిత్రణలో లోపముందని మీరే అనరా? అప్పులో కనిపించే కథలో రచయిత సగం మాత్రమే. మిగతా సగం పాఠకుడు పూరించు కుంటాడు. అంటూ రాశాడు. (1899)

“నీ కథలు బాగానే వుంటాయి. కాని, తిరగరాయగలిగితే మరింత బాగుంటాయి. రచనల్లో క్షుప్తత లేదు. ప్రతిభవుంది. కాని నేర్చుకోవాలి. బహుశా బద్ధకమూ అశ్రద్ధా అనుకుంటాను. పాత్రల గురించి తీసుకో వలసి నంత జాగ్రత్త తీసుకోలేదని పిస్తుంది. అనవసరమైనంత సమాచారంతో పాఠకుడికి విసుగెత్తిస్తావు. రాతి నుంచి శిల్పం చెక్కటమంటే, ఆకారానికి అనవసర మైన రాతనంతా తొలగించటం అని అర్థం.

- ఐ.ఎల్. ప్లెగోన్ కు రాసిన లేఖ (1888)

“ఈ లోకంలో మనకు ఏదీ పూర్తిగా అర్థం కాదని అంగీకరిద్దాం. మూర్ఖులు, వదురుబోతులు మాత్రమే తాము సర్వజ్ఞులనుకుంటారు.”

(1888 నాటి మరో లేఖ)

“చరిత్రను కొందరు వరుస యుద్ధాలుగా అభివర్ణించారు. అంటే జీవిత లక్ష్యం యుద్ధమేనా?”

- నోట్ బుక్ లోంచి

“అందరూ గొప్పలు చెప్పుకుంటారు. మామూలు మనుషులు పైకెన్ని చెప్పినా తాము పిచ్చుకల కన్నా గొప్పమీ కాదని వాళ్లకు తెలుసు. కాని సాహితీ సమరాంగణ సార్వభౌములు మాత్రం తాము గండభేరుండ పక్షులమనుకుంటారు. పేడపురుగుల కన్నా విలువ లేని నీచులు....

సగటు మనిషి అంటే ఎవరు? మనకన్నా తక్కువ ఆదాయం వున్నవాడా? ప్రభుత్వం జనాభాను రెండుగా విభజించి చూస్తుంది. వన్నులు కట్టేవాళ్లు, కట్టనివాళ్లు..

- తమ్ముడు అలెగ్జాండర్ కు రాసిన లేఖలో (1888)

“ఉన్నత, ఉత్తమ విలువల గురించి మాత్రమే రాయాలనుకోవటమంటే చెట్టుకున్న పళ్లు మాత్రమే చిత్రించి, పండుటాకుల్ని పట్టిన చీమల్ని కాండాన్నీ వదిలేసినట్టు. ‘ఉత్తమవిలువలు’ మంచివే గాని రచయిత మిరాయివాలా కాదు, సెంట్యు, సౌందర్య సాధనాలమ్మే వ్యాపారీ, విదూషకుడూ కాదు.

వాస్తవికతను చిత్రించటం అతడి బాధ్యత. నాగలి పట్టదలచిన వాడు ‘చేతుల్లో బలం లేదు’ అనగూడదు. బాధ్యతల్ని అంగీకరించటం మంటే బలహీనతల్ని అధిగమించటమే. జీవితం లోని దుమ్ము, ధూళి, మురికి అతడి ఊహలకు కూడా అంటుకుంటుంది.”

-“ఎం.వి. కె. సెలెస్”కి రాసిన లేఖలో (1887)

మీ కథలన్నీ నిజ జీవిత శకలాలే మహానుభావా” అని విమర్శకులు, సాహిత్యకర్తలందరూ ఏకకంఠంతో ప్రశంసించినప్పుడు కూడా, “సాహిత్యం వాస్తవికతకు ప్రతిబింబం కాదు.’ అంటూ వాదించాడు చెవోచ్. ఉదాహరణకు “సీగల్” నాటక ప్రదర్శన సందర్భంగా నేపథ్యంలో కప్పల బెకబెకలు. పక్షుల కిలకిలా రాగాలు వుంటే బావుంటుం

దన్నాడు దర్శకుడు. ససేమిరా వుండ కూడదన్నాడు రచయిత.

“మనిషి బొమ్మగీసి, దానిమీద నిజమైన మనిషి ముక్కు అతికించామనుకోండి, చిత్రం పాడుగాదూ! అంటూ వీటో చేశాడు. “కథలో వస్తువేమిటి? ఇతివృత్త మేమిటి?” లాంటి చచ్చు ప్రశ్నల్ని రేపే రచనల కన్న, “చదవటమే ఒక అనుభవం”గా వచ్చే రచనలు గొప్పవని ఆయన అభిప్రాయం.

స్పందన తీవ్రత వున్నవాళ్లకే రచన సాధ్యం. ఈ లోకంలో కష్టాలూ, కడగండూ అనుభవిస్తున్న వాళ్లకొద్దవ లేదు. రచయితలందరూ యిలాంటి యిబ్బందులను అనుభవించారో లేదో తెలియదు గాని, వాటి గురించి పనిగట్టుకుని అవన్నీ రాస్తారు. సమస్య గురించి రాయటం కథ కాదు. సమస్యల నెదుర్కొంటున్న మనుషుల గురించి రాయటం కథ. అంటే రచయిత వైయక్తిక స్పందనే, సామాజిక రూపంగా పరిణామం చెందుతుంది.

ఇటాలియన్ రచయిత లూజీ పిరాండెల్లో సృజనాక్రమాన్ని యిలా వివరించాడు.

“సాహిత్య కృషిలో నాకు తోడుగా వుంటానని ఒక పరిచారిక వచ్చింది. ఆమె పేరు ఫాంటసీ. ఆమె, పైకి కనిపించినంత అమాయకురాలు కాదు. కోపిష్టి. చంచల స్వభావి, తనకు లభిస్తుందనుకుంటే ఎవరైనా, ఏమైనా చెయ్యగలదు. అంతేకాదు. ఆమె ప్రవర్తన క్షణక్షణానికీ మారుతుంటుంది. మంత్రాలు, మాయలతో ముగ్ధుల్ని చేస్తుంది. ఊహకందని చిలిపి పనులన్నీ చేసి, ఏమీ తెలియని అమాయకురాలిలా నోట్లో వేలు పెట్టుకుని కూర్చుంటుంది. ‘అబ్రకదబ్ర’ అనకుండానే చిత్ర విచిత్రమైన జీవుల్ని సృష్టించగలదు. సృజనకు పర్యాయపదం ఫాంటసీ. ఎప్పుడు వస్తుందో, ఎంతసేపుంటుందో తెలియదు. కాని వచ్చినప్పుడు మాత్రం వింత వింత మనుషుల్ని వెంటతెస్తుంది. నా కథల నిండా వాళ్లే. నిర్భాగ్యులు, పతితులు, నిత్య పోరాటంగా బతికినవాళ్లు. అదేమిటో ఏమి చెయ్యాలన్నా వాళ్ళకూ చుక్కెదురే. ఒక్కటి

పచ్చిమట్టికుండ

రామా చంద్రమౌళి

అతనికి కన్నీళ్ళు ఎగజిమ్ముకొస్తున్నాయి
 నీతో మొట్టమొదటి మాట 'ఆ అమ్మా' అనిపిస్తున్నప్పుడు
 హృదయాన్ని పెకిలించి నీ చేతుల్లో పెట్టి
 మొక్కను పొందిన పుడమిలా పులకించడం జ్ఞాపకమొస్తోంది
 అప్పుడు నువ్వు పచ్చి మట్టి కుండవు కదా
 ఇక ఆకృతినీ, పరిపూర్ణతనీ యివ్వాలని తపన
 మోకాళ్ళు పగిలి రక్తాలోదుతూంటే
 నా అరచేతులను నీ పాదాల క్రింద పరిచాను-
 ఆ రోజు ముసురుపట్టిన రాత్రి
 నీలో రెక్కలు మెలుస్తున్న పక్షిని చూశాను
 ఊహకూ, కలకూ నడుమ అంతరాన్ని విడమర్చి చెప్పాను
 వజ్రమైనాసరే సానబెట్టకుంటే
 దాని విలువ శూన్యమని చెప్పాను
 మొగ్గలు, పూలు, వాడిపోవడం, రాలిపోవడం...
 కాని చెట్టు మాత్రం మరో తరం కోసం మిగిలి ఉండడం
 ఆశ మేఘాల్లో నీటివంటిదని
 స్వప్నాన్ని ఆశతో సంధించుకుని సాధనతో సాగినపుడు
 అది జీవితమౌతుందని ఒక పాఠంగా చెప్పాను
 నీ లేత కళ్ళు క్రమంగా
 బతుకు దారిని, వేగాన్ని, డబ్బు వాసననూ స్పృహిస్తూ
 నువ్వు చివరికి పోలీసు కుక్కవైపోయావు
 వేట..
 వేటే ఒక వ్యసనమైన తర్వాత
 సుఖాల వేట, సంపదల వేట, సమస్త సౌఖ్యాలవేట

అప్పుడే
 మనిషి మెలమెల్లగా మృగంగా మారుతూ
 చివరికి
 తల్లిదండ్రులకు భయపడే స్థితినుండి
 తల్లిదండ్రులను భయపెట్టే స్థితికి ఎదిగావు

2.
 ఇప్పుడు అతను
 తనను తాను చెత్తకుండీలో ఒక కాగితపు ఉండగా గుర్తించాడు
 మరణం కరుణించక, బ్రతుకు అనివార్యమైనపుడు
 అతను మౌనంగానే, కాని బిగ్గరగా ఏడ్వాలనుకున్నాడు
 ఐతే అతను తన దుఃఖానికి మూలాలను అన్వేషిస్తున్నాడు
 ఎప్పటి నుండో

3.
 తను కన్ను పిల్లలు తనను ఆదరించకపోవడమూ
 తను పాతబడి చీకిపోయి వ్యర్థుడైపోవడమూ
 హృదయం రవ్వంత వాత్సల్యాన్ని కోరుకోవడమూ.,
 ఆక్షణం... అతను అనాలోచితంగానే
 తన పాత ట్రంకు పెట్టెలోని తల్లిదండ్రులతో తనున్న
 చిన్న నాటి ఫోటోను తీసి చూసుకున్నాడు
 తడేకంగా

4.
 దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి అతను... ఆ క్షణం నుండి
 యిక తనకు ఎవరూ లేరని నిర్ధారించుకున్నాడు
 వెరసి... తనను తాను ఒక ఒంటరినని తెలుసుకున్నాడు
 ఆ వృద్ధుడా క్షణం లేచి నిటారుగా నిలబడ్డాడు
 అప్పుడా క్షణం ఎందుకో ఉబికే కన్నీళ్ళు ఆగిపోయాయి
 కిటికీలో నుండి
 ఆకాశం ప్రశాంతంగా కనిపిస్తోందతనికి.. ప్రశాంతంగా...

అనుకున్నట్లుగా జరగదు. ఆశోపహతులు ఏ ఖైదీలూ అనుభవించని హింసలతో తమను తాము గాయపర్చుకుంటారు.
 “పాత్ర” అనబడే జీవి ఎలా పుడుతుంది?
 ప్రతి స్త్రీకి తల్లి కావాలని కోరిక వుండటం సహజమే. కాని కోరిక వున్నంత మాత్రాన మాతృత్వం సిద్ధించదు. ఎవరో ప్రేమిస్తుంది. “ఏ క్షణాన నువ్వు గర్భం దాల్చావమ్మా?” అంటే ఏం చెప్పగలదు? అదలా జరిగిపోయిందంటే. రచయిత

నిత్యానుభవం లోని అసంఖ్యాకమైన స్పందనలు లిప్తమాత్రమైన వూహలెన్నో కలసి, ఒక్కక్షణం, ఒక్క బిందువు ఫాంటసీ గర్భంలో పాత్రగా రూపుదాలుస్తుంది. మానవాకారంలోనే వున్నా ఈ జీవి మనం చూసే మనిషి మాత్రం కాదు. దేవ దానవుల అంశంతో కాగితం మీద ఆవిర్భావించిన ఒక “అలౌకికమూర్తి”

 ప్రపంచ సాహిత్యాన్ని చదవటం మంటే ప్రపంచ వర్షటన చేసినట్టే. స్థానికులు పట్టించుకోని బిల్లెంగులు,

దృశ్యాలు టూరిస్టులకు ప్రత్యేక ఆకర్షణగా వుంటాయి. ఆయా దేశాల సాహిత్యాలలోని ముఖ్య గ్రంథాలు అంతే. ఎందుకని ఆకట్టుకుంటాయి? ఏం ప్రత్యేకత వుంది? మన పుస్తకాల కన్నా భిన్నంగా వుండటమే వాటి విలక్షణతా? అనువాద రూపంలో మనదాకా వస్తున్నాయి. అందువల్ల వాటికి ఆకర్షణ ఎక్కువ. లోకం నలుమూలలు చుట్టినా తిరిగి యింటికి రావలసిందే.

(ముక్తవరం పార్థసారథి సీనియర్ రచయిత, అనంబాదుకుడు)

లాటిన్ అమెరికా సాంస్కృతిక సర్వస్వం “కాంటో జనరల్”

v సంస్కరణ

రామకృష్ణ

పోరాటశీలతా, ప్రకృతి మార్గవతా, ప్రేమా, మానవుడి ఉనికి, రాజకీయ చింతనా కలగలనిన కవిత్వ తత్వానికి విఖ్యాతి పొందినవాడు పాబ్లో నెరుడా. లాటిన్ అమెరికా ప్రాంతం గురించి, శ్రమైక జీవన బృహత్ కావ్యంగా నెరుడా కవిత్వం ‘కాంటో జనరల్’ మొదటిసారిగా 1950లో మెక్సికో నుంచి ముద్రణ అయింది. దీన్ని ఆయన 1938 నుంచి రచన చేయడం ఆరంభించాడు. పదిహేను భాగాలుగా, రెండువందల ముప్పయ్యొక్క కవితలతో పదిహేను వేలకు పైగా పంక్తులతో వెలువడిన ఈ కావ్యాన్ని లాటిన్ అమెరికా సాంస్కృతిక సర్వస్వంగా పిలుస్తారు.

సుమారు ఆరు శతాబ్దాల లాటిన్ అమెరికా చరిత్రను, చోటు చేసుకున్న చారిత్రక పరిణామాల కవితాత్మక ప్రసక్తితో, ఆశావహ మైన వామపక్ష విశ్వాసంతో భవిత పట్ల నమ్మకంతో నెరుడా ఈ కావ్యంలో చిత్రిస్తాడు.

“భూమిపై దీపం” “మచ్చు పిచ్చు శిఖర సీమలు”, “కాంక్విస్టాడోర్స్” (స్పానిష్ విజేతలు), “స్వేచ్ఛావీరులు”, “ఇసుకకు వెన్నుపోటు” “అమెరికా నేను నీ పేరు ఊరికినే తలవడం లేదు”, “బిలీ దేశపు పద్యాలు”, “భూమి పేరు జువాన్” “చద్రంగిని మేల్కొననీ”, “శరణార్థి”, “పునితాకీ పుష్పం,” “పాట నదులు,” “చీకట్లోని దేశానికి కొత్త ఏడాది ప్రార్థనా గీతం,” “మహాసముద్రం,” “నేను” అనే శీర్షికలు గల పదిహేను భాగాలుగా నెరుడా ఈ కావ్యం రాశాడు.

లాటిన్ అమెరికా ప్రాంతం గురించి, శ్రమైక జీవన బృహత్ కావ్యంగా నెరుడా కవిత్వం ‘కాంటో జనరల్’ మొదటిసారిగా 1950లో మెక్సికో నుంచి ముద్రణ అయింది. దీన్ని ఆయన 1938 నుంచి రచన చేయడం ఆరంభించాడు. పదిహేను భాగాలుగా, రెండువందల ముప్పయ్యొక్క కవితలతో పదిహేను వేలకు పైగా పంక్తులతో వెలువడిన ఈ కావ్యాన్ని లాటిన్ అమెరికా సాంస్కృతిక సర్వస్వంగా పిలుస్తారు.

సిలికా ఖనిజపు హాయలొలికే కప్పు,
మ్ముదువైన వాడూ, నెత్తురోడే వాడూ-
కానీ తన చేతిలోని
చెకుముకి రాయి ఆయుధంపై
భూమిపేరు రాయబడి వుండేది”

మానవుడిగానూ, లాటిన్ అమెరికా ప్రాంతవాసిగానూ తన పూర్వీకుల వారసత్వమే తనదిగా స్వీకరిస్తూ కావ్యారంభం లోనే నెరుడా ప్రకటిస్తాడు.

ఇక్కడ నేను కథ చెప్పడానికి ఉన్నాను
అడవి దున్నల ప్రశాంతతతో మొదలై
నేల అంచులలోని

చూర్జం చేయబడిన ఇసుక దాకా
పొగయిన అంటార్కిటిక్

కాంతుల చిలకరింతులో
ప్రమాదకర సొరంగాల గుండా
నీడలు దేరిన

వెనిజుయెలా నింపాదితనాల్లో
నీ కోసం వెతికాను నాన్నా
రాగి దేహపు చీకట్ల యువ యోధుడా -
వెతికాను నీ కోసమా, అమ్మా
వంగని శిరోజాల కల్యాణ కల్పతరువా
అది మకరమా,

లోహపు మెరుపుల పావురమా”
అంటూ అప్పటికింకా ఏ పేరు లేని, పరాయి వారి అక్రమణకు లోను కాని, అసమానత, దోపిడీ విధానాల మీద ఆధారపడిన సమాజమింకా ఏర్పడని ఒక పూర్వకాలపు దశలో కాంటో జనరల్ కావ్యాన్ని మొదలుపెడతాడు.

పంథోమ్మిదో శతాబ్దపు క్యూబన్ స్వాతంత్ర్యోద్యమకారుడు జోసే మార్చ్ ‘సుయెస్ట్రా అమెరికా’ (మన అమెరికా) పేరిట స్పానిష్ లో రాసిన వ్యాసం ధ్వనుల్ను, అవర్ అమెరికా అంటూ ఆవాహన చేస్తాడు కవి.

1920 - 30 కాలంలో నెరుడా కవిత్వం చదువుకున్న మధ్య తరగతి ప్రజలనుద్దేశించి రాయబడిన తీరు నుంచి దూరమై రచనలో విశాల కార్మిక లోకం కన్పించేలా, వారి ఆందోళనలు, ఆవేశాలు చిత్రణ జరిగేలా విస్తార భూమికను కాంటో జనరల్ లో కవి ఏర్పరచాడు. స్పానిష్ ఆక్రమణదారులు లాటిన్ అమెరికన్ సీమల మీద దాడి చేయడానికి ముందు అక్కడి సహజ జీవన సౌందర్యాన్ని, అధిపత్య భావనలు తమ భ్రష్టత్వాన్ని ఆ నేలపై రుద్దడానికి ముందరి స్థితిని, ఈ కావ్యం మొదటి కవితగా (ఇంగ్లీషు) ప్రథమభాగం లా లాంపా ఎన్ లాటియరాలో (భూమిపై ద్వీపం) నెరుడా దర్శిస్తారు.

విగ్గలూ, కోట్లూ రావడానికి ముందే
అక్కడ నదులున్నాయి,

నాడుల్లా సాగే నదులు

పర్వతాల అంచులున్నాయి,

ఎగుడు దిగుడు అలలున్నాయి

వి పరిస్థితుల్లోనూ

చలించని గండభేరుండాలున్నాయి

మంచు రాశులున్నాయి

నేలలో చెమ్మా దట్టమైన అడవులూ

దద్దరిల్లించే పిడుగులూ

ఇంకా పేరు పెట్టబడని

పంపా పచ్చిక బయళ్ళున్నాయి.

మనిషాక ధూళికణమే, మట్టి కూజా,

రెపరెపలాడే బంక మట్టి రెప్ప,

ఆదిమ కారిజ్ జనాల నీటి జగ్గ,

చిబ్బి, నిప్పురాయి,

“మనందరిదీ ఒక నేల
అందరమూ బాధిత ప్రజలం
అదే పోరాటం చుట్టుకుంది
అమెరికా నడుముని”

జోన్ మార్టి స్పెయిన్ నియంతృత్వం నుంచి లాటిన్ అమెరికా సాంస్కృతిక, రాజకీయ స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందడం పరమావధిగా చేసిన ఆచరణ, నెరుడా కవితా చరణాల్లో, స్వేచ్ఛా వీరులకు వర్తమాన కర్తవ్యం ఏమిటో బోధిస్తుంది.

“ఖనిజ సంపదల వేళ్ళ వరకూ దిగండి
ఏకాకి లోహల నాడులలోంచి
చేరుకోండి మనిషి పోరాట తలాలను
వెలుగు వుంజాలు ధరించాల్సిన చేతులను
గాయపర్చి కూర్చే అమరత్వాల మీదుగా
పోరాడుతూ మరణించిన వారు
మీకై ప్రసాదించిన ఈ రోజును త్యజించండి”

అని విశ్వపు వెలుగు కేంద్రం దాకా మానవాళి ఎదగాలని నెరుడా ఆకాంక్షిస్తాడు. దీన్ని విశ్లేషిస్తూ ఇనెస్ అరెటోండో అన్నది “భూమిలో ఆశవలెనే, నెత్తురు, ఎముకలు, ద్వేషం ఎదుగుతాయి, వాటినుంచి నూతన మానవుడు ఉద్భవించి పాటలు పాడుతూ నాట్లు వేస్తాడు, వాటి కంకులూ, గింజలూ, పునరహిగా స్వేచ్ఛా గీతాలాపన చేస్తాయి.” ఈ కవిత్వంలో ప్రతీకాత్మకంగా అంతిమంగా ఆవిర్భవించ బోయేది కమ్యూనిస్టు వ్యవస్థ అన్న ఆశాపూర్వక దృక్పథం వుంది. విప్లవం, సాయుధ పోరాటాల ద్వారా ఎట్టకేలకు పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థపై సామ్యవాదం చేయి సాధిస్తుందనీ, ఆ లక్ష్య సాధనలో పేద ప్రజలు అందరూ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఒకరికొకరు బంధువులే కాక, ఒకే లక్ష్యం సమాన ఆశయం, గలవాచేసనీ భావన వుంది. సాంస్కృతిక చరిత్రలు దేశీయ సమన్వయ రూపాల్లో వేరువేరయినా, స్వభావంలో ఒకటే ప్రశ్న విశ్వగీత ‘కాంటో జనరల్.’

వీటిలో చాలా భాగాలు సంగీతానికి అనువుగా, పాడుకునేలా వుండడం విశేషం. మానస కవిత నుంచి జనం పాటలోకి నెరుడా ఆక్షరాలు ప్రవహించి ప్రపంచ సంగీతకారుల దృష్టిని ఆకట్టు కున్నాయి. ‘కాంటో జనరల్’ కావ్యపు ఈ గాన లక్షణం పట్ల విశేషించి ఆకర్షితు డయిన గ్రీకు సంగీతవేత్త, వామపక్ష ప్రజోద్యమ కళాకారుడు మికిస్ థియోడరాకిస్ ఈ కావ్యానికి ముఖ్య భాగాలకు సంబంధించి సంగీతం

**“ఇది మనకాలపు సువార్త.
నెరుడా పోరాడే వీరుల ఆత్మను
కావ్యమెల్లడలా పరిచాడు.**

సమకూర్చాడు. గ్రీకు దేశం నుంచి తన ప్రజాపక్ష సంగీత నిబద్ధతకు, కార్యాచరణకూ వెలివేయబడిన థియోడరాకిస్, 1971లో, చిలీ దేశంలో తన సంగీత ప్రదర్శనలిస్తూ, ఈ కావ్యానికి పరిచితుడై “ఇది మనకాలపు సువార్త. నెరుడా పోరాడే వీరుల ఆత్మను కావ్యమెల్లడా పరిచాడు. ఆయన దేశంలో చారిత్రక సంఘటనలన్నీ విపులంగా చిత్రీకమయ్యాయి. దీనిలో సంక్షోభాలు సమయంలో విజయాన్ని సాధించే పూనిక గలవారికి చేయూత ఈ కావ్యం. నెరుడా కావాలని తలపోసే తనని తాను ప్రజా విప్లవం, స్వేచ్ఛకై పోరాటం, స్వాతంత్ర్యం మరియు ప్రజాస్వామ్యాల సేవలో అంకితము చేసుకున్నాడు” అని నివాళి అర్పించాడు. పదమూడు భాగాలకు సంగీత స్వరరచన చేసి థియోడరాకిస్ ఇరవయ్యో శతాబ్దపు ద్వితీయార్థంలో మేలైన సంగీత రూపకంగా దీనిని తయారు చేసాడు.

1973 సెప్టెంబరులో, చిలీలో శాంటియాగో స్టేడియంలో థియోడరాకిస్ సంగీత రూపకం ‘కాంటో జనరల్’ ప్రదర్శితం అవ్వాలి వుంది. 11 సెప్టెంబరు 1973 న సైనిక కూటమి పినోషె నాయకత్వంతో సాల్వెడార్ అలెండీ ప్రభుత్వాన్ని కూలదోసి, ఆయనను హతమార్చింది. ఆ దుర్మార్గ సంఘటన తరువాత 24 సెప్టెంబరున నెరుడా కన్ను మూస్తాడు.

గ్రీసులో ఆంక్షలు తొలగి పోయాక థియోడరాకిస్ సంగీత రూపకం,

రెండేళ్ళ తర్వాత ప్రదర్శించ బడింది. థియోడరాకిస్, నెరుడా మృతి వార్త విన్నాక, తన ప్రతి సంగీత ప్రదర్శనలో ‘కాంటో జనరల్’ నుంచి ఒక భాగాన్ని, చిలీలో నియంతృత్వం నశించి, విముక్తమయ్యేదాకా ప్రదర్శిస్తానని ప్రతిన పూని, పాటిస్తూ వచ్చాడు. ఎట్టకేలకు 1993లో చిలీలో నెరుడా సమాధి దగ్గర, ‘కాంటో జనరల్’ సంగీత స్వర రచనను ప్రదర్శించి, మికిస్ థియోడరాకిస్, తన అభీష్టాన్ని సిద్ధించుకోగలిగాడు.

“ది హైట్స్ ఆఫ్ మచ్చు పిచ్చు”, రెండో కాంటో ఈ కావ్యంలో అందులో తొలికవిత (అదే పేరుగలది), అనువాదం నెరుడా స్ఫూర్తిని అందిస్తుందన్న విశ్వాసంలో పొందు పరుస్తున్నాను.

అనేక మంది సంగీతకారులు ‘కాంటో జనరల్’ను స్వరపరిచినా ఉత్తమ మైనదిగా థియోడరాకిస్ కృషినే పరిగణిస్తారు. మూలకృషి రికార్డింగ్లో మారియా ఫరాంతోరి, పెత్రోస్ పాండిస్ గాత్రం అందించారు. “అల్టరాస్ ది మచ్చు పిచ్చు” పేరిట ఈ రెండో భాగానికి చిలియన్ సంగీత బృందం ‘లో జైవాస్’ అందించిన స్వర కల్పన సైతం అభిమానుల మన్ననలు పొందింది.

‘కాంటో జనరల్’ తుది కవిత డెర్మిన్ అక్సి (ఐ) ‘నేనిక్కడ ముగిస్తా’ అంటూ నెరుడా

“మానవాళి సాధారణ మహా గ్రంథం తుంపిన రొట్టెముక్క నా ఈ గీతపు భాగోళిక రూపురేఖ ఈ పాటల మంటను ఒకనాడు పండించి కోస్తాలో రైతు సమూహం తిరిగి మంట విత్తులు నాటి భూ నౌకలో తరలిపోతారు ప్రపంచం మళ్ళా లేస్తుంది బహుశా దుఃఖాలు,

కథనలు లేని ఇంకొక వేళలో నా పాటలో దురాక్రమించిన కలుపు మొక్కల పోగులేవీ లేకుండా అప్పుడు నా జ్వలన శీల హృదయ నక్షత్రం తిరిగి మండుతుంది రోదసి ఎత్తులో”

ప్రపంచ ప్రఖ్యాత ప్రగతిశీల కవి, ప్రజలతో మమేకమై జీవించిన ఉత్తమ మానవుడు పాబ్లోనెరుడా బృహత్కావ్యం ‘కాంటో జనరల్’తో ఇంకా తెలుగు సాహిత్యం విస్తార పరిచయం పెంచుకోవాలి వుంది.

మచ్చుపిచ్చు శిఖర సీమలు

మూలం : పాబ్లో నెరుడా

తెలుగు అనువాదం : రామతీర్థ

సోదరుడా నాతోపాటుగా జన్మవత్తు
అగాధప్రాయపులోతుల్లో
నీ బాధలు నాటిన నీ చేతిని నాకందించు
ఈ శిలా ఉద్యతి నుంచి
నువ్వు వునరుద్ధానించలేవు
భూగర్భాంతర కాలం నుంచి పైకి రాలేవు
నీ బొంగురుపోయిన గొంతు తిరిగి పెగలదు
పొడిచేసిన నీ కనులూ వాటి లోతుల్లోంచి విప్పారవు.

నేల లోతుల్లోంచి నా వేపుచూడు
రైతూ, నేతన్నా మిత భాషల పశుకాపరీ
ఎర్రని ఒంటె బొమ్మల పెళ్ళికొడుకా
ఎప్పుడు కూలుతుందో తెలీని అంచెల మంచె మీది తాపీ మేడ్రి,
ఏండియన్ కన్నీళ్ళ మంచు మనిషీ!,
వేళ్ళు చిత్కకొట్టబడిన వజ్రాల సానపనివాడా
నారుమడి మధ్య ఆవుంగా కూర్చున్న వ్యవసాయదారుడా,
నీ పాటి మట్టి మధ్య నువ్వే వ్యర్థమైపోయిన కుమ్మరీ
ఈ కొత్త జీవితపు పాత్రలోనికి తీసుకురా, ఖననం చేయబడిన
నీ ప్రాచీన దుఃఖాలన్నీ-
నీ నెత్తుట్టి, నీ నాగటి చాలునూ నాకు చూపించు
చెప్పు నాతో
ఇక్కడ తగినంతగా ఓ వజ్రాన్ని సానపట్టనందుకో
నేల నుంచి సరిగా పంటకంకుల్నీ
ఖనిజ రాశుల్నీ ఇవ్వలేకపోయినందుకో
నిన్ను కొరడాలతో కొట్టిన వైనాన్ని
చూపెట్టు నాకు నువు తన్నుకు పడ్డ రాతిని

నిన్ను శిలువేసిన కొయ్యముక్కల్ని
రాపాడించు ఆ పాత చెకుముకి రాళ్ళను
పురాతన దీపాలు వెలిగించేందుకు
శతాబ్దాలుగా నీ గాయాలకు అతుక్కుని వున్న కొరడాలపై
కాంతులు ప్రసరించేలా,
నా నెత్తుటితో తడిసిన గొడ్డళ్ళ మెరిసే అంచులు
ప్రతిఫలించేలా..
నేనిక్కడికొచ్చింది
మరణించిన నీ జిహ్వల తరవున మాట్లాడడానికే
నేల పొడుగునా
చనిపోయిన పెదవుల్ని సమావేశమవనీ
ఇక్కడ లంగరేసేందుకు నేను నీతో స్వారీ చేసొచ్చినట్టుగా
లోలోతుల్లోంచి నా కోసమో రాత్రిని వర్షుల వేగంతో తిప్పు-
అంతా చెప్పేయి నాకు
గొలుసు తర్వాత గొలుసుగా, లంకె తర్వాత లంకెగా,
అడుగు తర్వాత అడుగుగా
నువ్వు దాచి వుంచిన కత్తులకు పదునుపెట్టు
కుమ్ము నా గుండెల్లోకి,
వేల సూర్య విస్ఫోటాల వర్షంలా నా చేతుల్లోకి
పాతిపెట్టబడిన చిరుతల ప్రవాహ వేగాల అమెజాన్ లా
సన్ను దుఃఖించనీ
గంటలు, రోజులు, ఏళ్ళు, అంధయుగాలు,
తారాశోభిత శతాబ్దాల గుండా-
నాకు ఒకింత నిశ్శబ్దాన్నివ్వు
కొంచెం నీరు, పినరు ఆశ.
పోరాటాన్ని, ఉక్కుతనాన్ని, అగ్ని పర్వతాలనూ
ఇవ్వు నాకు
అనేక దేహాలను అయస్కాంతాలవలె
అంటుకోనీ నా దేహానికి
రా త్వరగా.. నా నరాల్లోకి నా జిహ్వపైకి
మాట్లాడు నా పలుకులోంచి, నా నెత్తుటి గుండా.

అలాస్కా పర్వతశ్రేణి ముందు
హిమలయాలు తలదించుకోవడం
పోటోమాక్ నది ముందు
త్రివేణీ సంగమం వెలవెలబోవడం
పసిఫిక్ సముద్రం ముందు
హిందూ మహాసముద్రం తెల్లబోవడం
ఎంత దారుణం
వ్యక్తి ప్రతిష్ట ముందు
వ్యవస్థ ప్రతిష్ట దిగజారడం

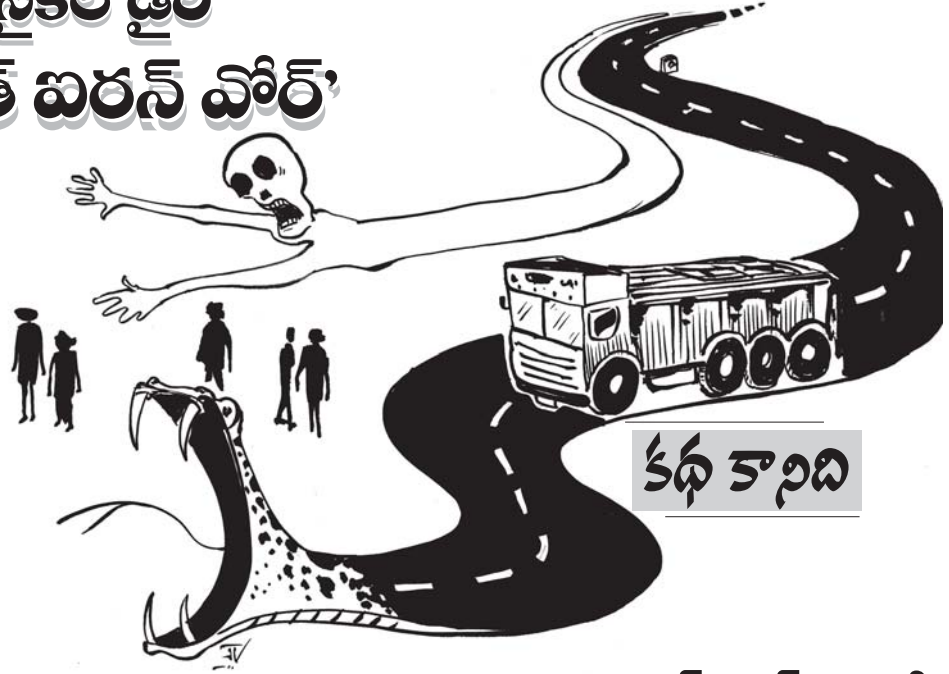
వైరుధ్యం

అస్వీ సత్యనారాయణ

దుస్సాహసిక నిర్ణయాల ముందు
సాహసోపేతమైన సార్వభౌమాధికారం
కుంచించుకుపోవడం

పాలకుల ప్రయోజనాల ముందు
దేశ ప్రయోజనాలు తాకట్టు పడడం
ఎంత విషాదం
సంస్కరణ, విప్లవం వంటి
గౌరవప్రదమైన పదాలను
కలుషితం చేసిన
మాన్యులైన పాలకులారా!
ఇప్పుడు దేశభక్తి అన్నమాటను
దయచేసి అపవిత్రం చేయకండి

మోటార్ సైకిల్ డైలీ 'జిల్లి విత్ ఐరన్ వోర్'

కథ కాది

డాక్టర్ లెనిన్ ధనిశెట్టి

యధాలాపంగా... అప్పుడప్పుడూ.. టీ అంగళ్ళ ముందు చెల్లాచెదురుగా నలిగిపోయి, అట్లా గాలికి పడుతూ.. లేస్తూ.. 'టీ' మరకలతో మాసిపోయిన దినపత్రికల జిల్లా సైషళ్ళ అంచుల నుంచి కారుతున్న రక్తపు బొట్లు.. వాక్కాటాక్కోటిగా.. బొట్టు.. బొట్టు.... మడుగులు కడుతున్న దృశ్యం.... కళ్ళూ... వాళ్ళూ... గిర్రున తిప్పేలా ఎర్రటి నెత్తురి నీచువాసన. కాంట్రాక్టర్లు, అధికారులు, రాజకీయ నాయకులు పెనవేసుకొని అనంతపురం, నెల్లూరు, కడప జిల్లాల రోడ్ల మీద నెత్తురు పారిస్తున్నారు.

'నెత్తురోడుతున్న నెల్లూరు రోడ్డు' '100 రోజులూ - 18 ప్రాణాలు', 'గాలిలో ప్రాణం - ధూళిలో జెనం', 'ప్రమాదంపై ప్రజాగ్రహం', 'లారీ ఢీ 12 మంది మృతి' యిట్లాంటి వార్తలు పతాక శీర్షికలనిండా గత తొమ్మిది నెలలుగా... ప్రతిరోజూ.. వాక్కోచోట.. వాక్కో మానవప్రాణం' గాల్లో కలుస్తూ.. మనసులో ప్రమాదాల పచ్చి నెత్తుటి తడి అరకముందే నెల్లూరి నించి ముడి ఖనిజపు ఎగుమతి వ్యతిరేక కమిటీ కన్వీనర్ కిషోర్బాబు ఫోన్... ఈ విధ్వంసపు మూలాల వెళ్ళి చూడమనీ.. అట్లా ప్రారంభమయ్యింది. నా... Journey with Iron (WH)ore.

గత 9 నెలలుగా.... ఓబులాపురం గనుల్లో తవ్పి తీసే ముడి ఇనుము (ఐరన్ వోర్)ను వేలాది లారీల్లో కృష్ణపట్నం పోర్టుకు నిత్యమూ తరలిస్తున్నారు, విదేశాలకు ఎగుమతి కోసం. ఈ వేలాది లారీలు అనంతపురంలోని ఓబులాపురం నుంచి ప్రయాణించి కడప జిల్లా మీదుగా నెల్లూరు జిల్లాలోని మర్రిపాడులో ప్రవేశించి జిల్లాలో మొత్తం 136 కిలోమీటర్లు ప్రయాణించి కృష్ణపట్నం

పోర్టుకు చేరుతాయి. మరోవైపు నెల్లూరుజిల్లా నుంచి వెంకటాచలం రైల్వేస్టేషన్ కు వ్యాగన్లలో వచ్చే ఐరన్ వోర్ అక్కణ్ణుంచి లారీల ద్వారా 25 కిలోమీటర్లు ప్రయాణించి కృష్ణపట్నం పోర్టుకు చేరుతాయి. ఈ రెండు మార్గాల్లో మొత్తం 45 గ్రామాలు మీదుగా ఐరన్ వోర్ లారీల ప్రయాణపు రాకపోకలుంటాయి. మొత్తం మర్రిపాడు, వెంకటాచలం, కృష్ణపట్నం మధ్య జరిగే ట్రయాంగిల్ ఛేజింగ్ స్టోరీలో గ్రామాల్లో, సెంటర్లలో రోజూ నలభైవొకటి - రెండు వేలమంది రోడ్లను అటూ ఇటూ దాటుతుంటారు రోజూ. ఇక రోడ్డు ప్రక్కనే జీవించే కుటుంబాల్లోని సభ్యుల్ని లెక్కవేస్తే... ఆ సంఖ్య లక్షల్లోనే వుంటుంది. తొమ్మిది నెలల క్రితం ప్రశాంతంగా వుండే నెల్లూరుజిల్లా పచ్చటి గ్రామసీమల్ని యముడి దున్నుపోతుల్లా ముట్టడించాయి ఐరన్ వోర్ లారీలు. అడ్డాచ్చిన మనుషుల్ని బర్రెల్నీ, గొర్రెల్నీ, వాహ నాలను నుజ్జు నుజ్జు చేస్తూ... ఏపరీతమైన

శబ్దాలతో పొడవుగా... పథాలుగు టైర్ల పొడవు, టిప్పుర్లు రాత్రింబవళ్ళూ జనాలకు కునుకు లేకుండా చేస్తూ.. వచ్చటి గ్రామాల ముఖాలకు ఎర్రటి

ఐరన్ వోర్ పొడరును పులుముతూ ... Though God Dies... Still SATAN.....

.....
యింత విధ్వంసమా...
ఎలక్ట్రానిక్, ప్రింట్ మీడియాకి 'సరిగ్గా' కన్పించలేదు. ప్రజల చావులూ, నెత్తురూ మాత్రమే మీడియాను కదిలించి, కరుణించింది. అవి కూడా జిల్లా ప్రత్యేకాల్లోనే... మెయిన్ పేజీలకెక్కేందుకు ఇంకెంత మంది చావాలో? వెళ్ళాలో... వందలాది మంది విశేషంగా ఆర్డీసీ మెఫసిల్ బస్ సర్వీస్, కూరగాయలు, ఎండుచేపల చెమట కమురు, కంపులో విరామం లేకుండా చర్చించుకొంటున్న విధ్వంసం వింతల్ని... విశేషాల్ని ఈ ముప్పై ఐదేళ్ళ శరీరపు కళ్ళతో చూడాలి. చెవుల్లో వినాలి... చూడాలి... రాయాలి... నాకు మాత్రమే తెలిసిన అన్ రెస్ట్ వెంటాడుతోంది నన్ను రేయింబవళ్ళు నిర్విరామంగా...

23 ఏప్రిల్ 2008
బుధవారం

తెల్లవారుజామున నాలుగు గంటలకు ఓ పాత బజాజ్ సిటి హండ్రెడ్ బైక్ మీద నేనూ, రైతు కూలి సంఘం జిల్లా సభ్యుడు కృష్ణారెడ్డి నెల్లూరి నుంచి బయల్దేరాం. మర్రిపాడు వైపు.. వెనకా ముందూ.. వందలాది ఐరన్ వోర్ లారీల మధ్య సభ్యుల ఉయ్యాల ఊగుతూ.. విన్యాసాలు చేస్తూ... ఎనభై కిలోమీటర్ల వేగంతో బైక్ తోలుతున్న యాభైఏళ్ళ కృష్ణారెడ్డి... వెనుక నేనూ... నా చేతిలో గాలికి ఫెళఫెళలాడుతున్న ప్లాస్టిక్ కవర్లో నిద్ర పోతున్న ఓ చైనా డిజిటల్ వీడియో కెమెరా... దానికి తోడుగా ఎగ్జిక్యూటివ్ డైరీ..

MOTOR CYCLE DIARY... get ready for rush hour.....

...
ఉషస్సు పత్తికాయలా విచ్చి పోతున్న తొలి వెలుగు వేళలో... నల్లటి రాజ్యపు రోడ్డుపై ఎర్రటి నెత్తుటి లేసులల్లిన బర్రెల శవాలు.. వొకటి... రెండూ .. మొత్తం నాలుగు.. ఆ వైపు రోడ్డుకు అడ్డు తిరిగిన ఐరన్ వోర్ లారీ, రాత్రి తాగిన తమకంలోనా? ఫ్రెష్ యాక్సిడెంట్... రోడ్డు కవతల పొదల్లో కొమ్మ విరిగి నెత్తురోడుతూ బిత్తర చూపుల భయం కళ్ళతో చిన్నిదూడ... పక్కనే దువూరికి చెందిన అన్నమ్మ ఏడుపు లారీకి ఆవైపు. వుండే నాలుగు బర్రెల్ని ఈ లారీలు మింగేసినాయి. అన్నీ నాశనమై

పోయాయి. అంటో నోట్లో చీరగుడ్ల కుక్కుకొని ఎక్కిళ్ళు పెడుతో... ఏడుస్తో... దగ్గర దగ్గర బుచ్చిరెడ్డి పాళానికి దగ్గర్లో...

అన్నమ్మను వోదార్చే ధైర్యం లేకపోయింది నాకూ... కృష్ణారెడ్డికి. నెల్లూరు నుంచి మర్రిపాడు దాకా నడుములూ, మెడలు తెగిపోయిన లారీలు, ఆటోలు, ట్రక్కులూ, నుజ్జు నుజ్జుయి పోయి రెండుగా విడిపోయి, రోడ్డుదిగేసిన ఐరన్ వోర్ లారీలు, రోడ్ల నిండా, ఆయిల్ మరకలూ, పొలుకులు పొలుకులైన లారీ అద్దాల గాజు ముక్కల వజ్రాలూ, "తూగాను సార్ ఇలా గయ్యిందని" చెప్పాడో డ్రైవర్ తిరగబడిన తన లారీని చూపిస్తూ.. వోటిష్టపకారం బోతుండాయి లారీలు, రోజుకు నలుగురూ ముగ్గురూ పోతుండారు. పైకి.. రోడ్డు దాటాలంటే కనాకష్టంగా వుంది యాడబడతా? ఎవరికి జెపతా అంటూ బుసకొట్టాడు నెల్లూరిపల్లి సెంటర్లో కిష్టయ్య. గుద్ది ఆపకుండా ఎల్లిపోయాడు సార్ ఐరన్ లారీవోడు. పుల్లు రఫ్ డ్రైవింగ్ నిద్రబోతా గూడా బండ్లు తోలతుండారు సార్. చెయ్యికి గూడా దెబ్బతగిలింది. వాళ్ళిష్టమైపోయింది సార్ అంటూ యాక్సిడెంట్ అయిన తన ట్రక్కును చూపించాడు డ్రైవర్ సత్యనారాయణ.

.....
మర్రిపాడు సెంటర్ లో మనుషులకంటే టీ ఫెన్ తినేదానికి ఆగిన ఐరన్ వోర్ లారీలే ఎక్కువన్నాయి. నెల్లూరినించి కడపకు మాములుగా నాలుగు గంటల జర్నీ, ఈ లారీలోళ్ళ మూలంగా ఆరుగంటలు పడుతోంది. బయలు దేరింది మొదలు ఇంటికి పోతామో లేదో అని భయంగా వుంది సార్. ట్రీపులు కలుపుకోవాలని క్షీనర్ల చేత కూడా తోలిస్తా వుంటారు. ఎక్కడ జూసినా ట్రాఫిక్ జామ్. ఎక్కడబడితే అక్కడ దూరతారు. రెండువేల లారీలు తిరుగు తుండాయి సార్... రోడ్డు గుంటలబడి పోయింది. డే అండ్ నైట్ తోలటం. కంటిన్యూగా తిరగతా వుంటాయి. హెడ్ లైట్లు కూడా ఆపరు నా కొడుకులు. హెవీ లోడు... టన్నేజ్ ఎక్కువ. మా సర్వీసులో యింత ట్రాఫిక్ క్వా ఇన్ని యాక్సిడెంట్లూ చూశా అంటూ యాష్ట పోయారు. ఆర్డీసీ డ్రైవరు మోహన్ రావు కండక్టర్లు అశ్వంతరెడ్డి, వెంకటేశ్వర్లు...

.....
యాడజూసినా గుడ్డుకోవడమే గదా? పొయ్యేదానికి మాకు దారిగూడా వదలడంలా లారిలోళ్ళు, ఇరవై వేలు బెట్టి బండిగొని బస్సులో తిరగతుండా ఈ లారీలకు భయపడి. సీరియస్ గా చెప్పేడు మర్రిపాడులో తలపని చేస్తున్న మండలి వెంకటస్వామి. ఆటోల్లో పోవాలన్నా భయమేస్తుంది. బళ్ళుపైకి విసరతుండారని చెప్పేడు హజరత్. ఇంతకు ముందు ఫ్రీగా నడచి పోతున్నాము. పిలకాయల్ని రోడ్డు మీదకు పంపాలన్నా భయంగా వుంది. ఇరవైనాలుగంటలూ... పగలని రాత్రని లేదు. లారీలు పోతూనే వుంటాయి. మార్జిను దిగరు... అనవసరంగా ఈ మధ్య పదమూడుమంది పెళ్ళోళ్ళు చచ్చిపోయారు. ఎవరికి చెప్పుకోవాలి అంటూ ప్రశ్నించాడు హరికృష్ణ. ఈ దుమ్ము మూలంగా జబ్బులొస్తుండాయి. లారీల దెబ్బకి ఏ టైంలో ఏం జరుగుద్దో

అని తెలికుండా వుందని, నిదానంగా గంటకోమాట చెప్పాడు. ఇసుకపల్లి వెంకటేశ్వర్లు, లైసెన్స్ లేనోళ్ళూ, చిన్న పిలకాయలు, తాగుబోతులూ లారీ లెక్కితోలతా వుందారు, టూవీలర్లు, ఫోర్వీలర్ల వోళ్ళూ రోడ్లెక్కాలంటే భయపడిపోతుండారు. జనాల్ని గొడ్డు గోదాను గుద్దిపారేసి వాళ్ళమానాన వాళ్ళు బోతావుండారని మౌనం వహించాడు. వెంగయ్య... ది విలేజ్ లీడర్ ఆఫ్ సిపియం.

కూలీలు బోతుండాని సార్... చెనగ.. మిరపకాయల కూలోళ్ళు ఆటో లెక్కితే సస్తామని కూలీలకు గూడా బోకుండా ఇళ్ళకాడ పడుండారని చెబుతూ సిపిఎం కార్యకర్త మర్రిపాడు ఎరుకలయ్య స్పీడ్ బ్రేకర్లు కూడా ఎంత జెప్పిన వేయడం లేదని అధికార్లను విమర్శించాడు.

రోడ్లమీదకే రాబళ్ళూ. స్పీడు బ్రేకర్ల మీదనే అరవైలో దూకిస్తావుండారు లారీలోళ్ళు. నందవరం నుంచి మర్రిపాడు దాకా డైలీ యాక్సిడెంట్లే. ఇంతకు ముందు అరగంటకో లారీ వచ్చేది. ఇప్పుడు నిమిషానికి ఇరవై లారీలు వస్తావుండాలని ధాటిగా చెప్పేడు నందవరానికి చెందిన రైతు తిరుపతయ్య. నందవరం సెంటర్లోనే డి.సి.పల్లె ఫీల్డ్ అసిస్టెంట్ వచ్చే పోయ్యే ఐరన్వోర్ లారీలను చూస్తూ అతికష్టం మీద చెప్పాడు.. చాలా టెన్షన్గా వుంది సార్ రోడ్లెక్కాలంటే అని. నా గొర్రెలు రొండిట్టి దొక్కించినాయి నాయినా ఇనుప మట్టి లారీలు, మావసం గూడా పనికిరాలా రోడ్లమీదే పారేశా... గొర్రెల్ని రోడ్డువతలకు దోలితే ఒట్టు. పైసా గట్లా లారీలోళ్ళు. కేసుగూడా లాస అంటూ కన్నీరు పెట్టింది నందవరంలో మస్తానమ్మ. గొల్లోళ్ళ గొర్రెల్ని అన్నీ లారీలు తొక్కేసినాయిసార్.. లారీలు ఇట్లా వుంటే పిలకాయల్ని స్కూలు కూడా పంపించి చంపుకొనేదానికంటే స్కూలు మానేయడమే మంచిదన్నాడు. 'గిరిజన కాలనీకి చెందిన శ్రీను రావాలన్నా పోవాలన్నా భయమేస్తావుంది. ఒకదానికి ఒకటి పోటీలు పడి దమదమబోతావుంటే ఏం జెయ్యాలి? అంటూ గుండెలమీద చేతులుంచి చెప్పింది రాగమ్మ ఏం జేస్తాం సార్. లారీలకు భయపడి పాసింజర్లు ఆటోలో ఎక్కడం లేదు.. సాయంత్రం ఐదున్నరకే మేము ఆటోలు ఆపేస్తున్నమని చెప్పాడో ఆటోడ్రైవర్ నందవరం సెంటర్లో... అక్కడే చెక్పోస్ట్ సెక్యూరిటీ గార్డు రామస్వామి మాట్లాడుతూ సార్ మా చెక్పోస్ట్ కర్రను కూడా కొట్టిశాయి సార్ అడిగితే రొడీయిజం చేస్తున్నారని ఆవేదన పడ్డాడు.

బర్రెల్ని గొట్టేసి పోతుండరు ఏం బండైందీ కనుక్కోలేక పోతిమి. వరసగా వందలబండ్లు బోతావుంటే ఏ బండి నడగతాం. ఈ లారీల వల్ల అన్నిటికీ ఇబ్బందయిపోయిందన్నాడు పి.సి. పల్లెలో రైతు శేషురెడ్డి. రోజుకు ఐదారు యాక్సిడెంట్లు. రోజూ గంటలు గంటలు ట్రాఫిక్ జామ్లు ఇక్కణ్ణుంచి మామూలుగా నెల్లారికి ఒకటిన్నరగంట జర్నీ ఇప్పుడు మూడు గంటలు బడుతుంది. అంతా ఈ లారీలవల్లే అంటూ శాసనార్థాలు పెట్టేడు. డి.సి.పల్లె సెంటర్లో దైవజ్ఞ అనే రైతు.

మర్రిపాడు నుంచి నందవరం డి.సిపల్లె మీదుగా కరటం పాటు చేరే సరికి మధ్యాహ్నం నలభైవొక్క డిగ్రీల ఎండ... నేరుగా రోడ్డుపక్క బంకులో వ్యక్తిని అడిగాం... వచ్చేపోయ్యే లారీల ఘోషలో.. ఎట్లా వుంది. మీ పరిస్థితి అంటూ... రోడ్డు పక్క మాలోందళ్ళకు దినగండగా వుంది. ఈ మధ్యే మా ఆడోళ్ళు రోడ్డు మీద పడ్డారు. ఐరన్ పొడి గాలిలోకి పోయి విషం అయిపోయింది. సెప్టిక్ అయ్యిందని నారాయణ హాస్పిటల్ డాక్టర్ కూడా చెప్పాడు. రెండునెల్లా ఇరవై రోజులు ఆస్పత్రిలోనే జరిగిపోయింది. గాయం మానేదానికి వేల రూపాయలు ఖర్చులయ్యాయి అంటూ వాపోయాడు అబ్దుల్ షుకూర్... ఇంతలో పక్కనే వున్న వొక ప్రభుత్వోద్యోగి రోజుకు వేల బళ్ళు వస్తున్నాయనీ గుద్దేసి లారీలొళ్ళ పాటికి వొళ్ళు మాటా, మంతీ లేకుండా పోతున్నారనీ, యిష్టారాజ్య మయి పోయిందని ఆవేశపడ్డాడు. యింతలో ఎనిమిదో తరగతి అల్లా భాషా, తొమ్మిదోతరగతి గోవిందమ్మ పరీక్షలు రాసి అట్టలెత్తుకొని అక్కడికి వచ్చేరు. మీ సంగతేంది నాయినా అంటే, రోడ్డుకు ఆ పక్క స్కూలుంది సా, రోడ్డు దాటాలంటే ఇబ్బందిగా వుంది సా... డ్రైవర్లు తాగేసి ఎట్టబడితే అట్ట తోలతుండారుసా... అంటూ ఎక్కాలు లొప్పజెప్పినట్లు ధీటుగా జెప్పి తుర్రుమన్నారు.. ఐరన్లారీలను తప్పిచ్చుకొని.

కరటంపాడు సెంటర్లో ఆటోడ్రైవర్ వెంకటేశ్వర్లు, తన ఆటో అద్దాలు ఐరన్ లారీల వల్ల పగిలి పోయాయనీ పదివేలు నష్టం వచ్చిందనీ, నష్టపరిహారం అడిగితే తన్నును వొస్తున్నారని విచారించాడు. రాత్రుల్లో రోడ్డు దిగరనీ, డిమ్ అండ్ డిప్ కొట్టరనీ, పవర్పుల్ హోలోజన్ లైట్లతో కళ్ళు కనపడకుండా పోతున్నాయని ప్రైవేటు బస్ డ్రైవర్ అహ్మద్ భాషా ఆవేశంతో చెప్పాడు.

కరటంపాడు నుంచి బి.చిరువెళ్ళకు చేరాం. దారంతా ఐరన్వోర్ దుమ్ము పట్టలు కూడా కట్టుకోకుండా లారీలు ఐరన్వోర్ను తరలించడం వల్ల వొళ్ళంతా దుమ్ము... కళ్ళల్లో మంటలు... రోడ్డు పక్కనే బస్ కోసం చూస్తున్న టీవర్ రఘు రామ్రెడ్డిని పలకరించాం. ఈ లారీల వల్ల ఎక్కడ జూసినా యాక్సిడెంట్లే సార్ అంటూ చుట్టు పక్కల జరిగిన ప్రమాదాలు వివరాలు చెప్పాడు.

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయ్యింది. బి చిరువెళ్ళ నుంచి నేరుగా ఆత్మకూరికి పొయ్యి వో హాటల్లో ఏదో భోజనం

అయ్యిందనిపించి అత్యకూరు దాటిన తర్వాత ఎండకు తెప రాయిం చు కొనే దానికి రోడ్డు పక్కన చెట్టుకింద ఆపి తిరిగి బయలు దేరి ఆత్మకూరి కొండ

ల్లోంచి వుండుండీ వీచే వేడిగాలుల మధ్య జాలయ్య నగరం చేరేసరికి మూడూ పదయ్యింది. జాలయ్య నగరంలో రచ్చబండ మీద కూర్చున వెంకటేశ్వర్లు, వెంకటరెడ్డి, అ పక్కనే బంకు ఖాదర్ బాషా ఐరన్ వోర్ లారీల పైన నిప్పులు చెరిగారు. మధ్య మధ్య పచ్చి బూతులతో సత్కరించారు. ఐదారు యాక్సిడెంట్లు ఇక్కడే జరిగాయి. ఒక్క నిమిషం కూడా ఖాళీలేదు. లారీలు పోతానే వుండాయి. కర్నూటకలో ఐరన్ లారీని పగలు ఆపేసి రాత్రిళ్ళే వదులుతుండరు. ఈడా అట్ట జేసే నాకొడుకే లేదు. పోలీసులు లైసు మీద కలెక్షన్లు జేస్తుండారు. అధికారులు టన్నుకింతని లాగేస్తుండారు. దుమ్ము చిన్నంగా లేదు. సైకిలు కూడా తొక్కలేక పోతున్నాం అని చెప్పారు. అక్కడే వున్న గిరిజన కాలనీలో రమణయ్య, అంకమ్మ, నరసయ్య మాట్లాడుతూ ఏవని జెప్ప మంటావయ్య పిలకాయిలిదే భయం గుంది. రేత్రిళ్ళు నిదరేడుంది? వొకటి లారీల శబ్దాలు అంటూ ఆలుగోడు బాలు గోడుమన్నారు. వాసిలిలో సుబ్బారాయుడు, ప్రసాద్లు ఐరన్ వోర్ లారీలు స్పృష్టిస్తున్న విధ్వంసాన్ని వివరించారు. వాసిలి నుండి పెరుమన చేరే సరికి సాయంత్రం నాలుగయ్యింది. సిరమానంలో రమణయ్య గాజుకళ్ళతో శూన్యంలోకి చూస్తో నిరాసక్తంగా చెప్పేడు ఉపాధి హామీ కూలీకి పోయిన తన భార్య అంకమ్మను పరమట నుంచి తోలే మట్టిలారీ ఎలా గుడ్డెసిందో... అక్కడే గాలులతో మంచం పట్టిన మరో వ్యక్తినీ చూపించాడు. అక్కణ్ణుంచి సంగం చేరేలోగా తలప్రాణం తోకలో కొచ్చింది.

సంగం రోడ్డు రోడ్లంతా అధ్యాస్తం విపరీతమైన ట్రాఫిక్ జామ్లు, అటూ ఇటూ ఒక కిలోమీటర్ పొడవుండే సంగం మెయిన్ బజార్ రోడ్ లోనుంచి ఐరన్ వోర్ లారీలు వెళతాయి. సంగం రోడ్డు ఒకవైపు సిమెంట్ రోడ్డు దాని పక్కనే మట్టిరోడ్డు.. ఇళ్ళూ వాకిళ్ళూ... అంగళ్ళూ... మనుషులూ 'పశువులూ, వాహ నాలు తెల్లటి దుమ్ము పొడర్తో నిండిపోయి వుంటాయి. ఎవర్నడిగినా ఒకే మాట ఏం చేస్తాం సార్... మా ఖర్మ ఎవరికి జెప్పాలి? ఈ మూడు మాటలే...

రిక్షాతోలే ఆంజనేయులు, గిరి, సున్నం కార్మికుడు, హరిష్ ఇద్దరు ముగ్గురు కారు డ్రైవర్లు మమ్మల్ని చుట్టుముట్టి గంటసేపు వాళ్ళ కష్టాలు చెప్పి వదిలారు... దగ్గులొస్తున్నాయనీ, మొఖాలు కడుక్కోగలిగినా గుడ్డలు పనికెరాకుండా బోతున్నాయనీ, జుట్టు వూడిపోతుందనీ, దగ్గినా గొంతులో నుంచి దుమ్ము

వస్తుందనీ, కళ్ళు మంటలనీ, ఒకటే ప్రమాదాలనీ, ఇటీవల జిల్లా కలెక్టరూ, ఎస్.పి. కూడా ట్రాఫిక్ జామ్ లో అరగంట ఇరుక్కు పోయారనీ ఈ సంగతి పేపర్లలో కూడా రాశారనీ... వొకటూ.. రెండా.. సైకిల్ షాపుకు వస్తూంటే వెనుక నుంచి ఐరన్ లారీ గుద్దిందని విరిగిన కాలును చూపించాడు తిరుపతిరెడ్డి. ఒక కాలితో అతనిప్పుడు కుంటుకొంటూ నడుస్తున్నాడు. జనం గుంపులు గుంపులుగా పోగయ్యారు. వొక్కొక్కరిదీ... వొక్కో కష్టం. బాధల వొర్షం....

సంగం దుమ్ములో నుంచి ఐరన్ వోర్ లారీలు నలిపి నాశనం చేసిన ఎగుడు దిగుడు రోడ్లమీదుగా బుచ్చిరెడ్డి పాళెంకి చేరేసరికి ఆరయ్యింది. ఐరన్ లారీల ప్రవాహం కూడా పెరిగింది. ఇక్కడ కూడా సంగం లాగే హోరున దుమ్ము, లారీల హారన్ను చెవులు పగిలేలా... వాటి దెబ్బకి కకావికలవుతున్న వూరి ట్రాఫిక్... సార్ ఇనుపపొడి సార్ దానికి తోడు ఎక్కడ బట్టినా దుమ్ము, రోడ్డు కూడా సక్రమంగా లేవన్నాడు కారుడ్రైవర్ మస్తాన్. ఐదు గంటల నుంచి బండ్లు ఆపేస్తున్నామని, కల్లు చెట్లకిందంతా ఐరన్ వోర్ లారీవాళ్ళే అనీ, తాగి తోలు తున్నారనీ, చిన్న చిన్న క్షీనర్ పిల్లకాయలు కూడా తోలుతున్నారనీ చెప్పాడు జమాల్. పోలీసులు, ఆర్టీవోల కంట్రోల్ లేదని, సిఎం లారీలని వొదిలేస్తున్నారని చెప్పాడు (మర్రిపాడు నుంచి చాలామంది ఆ మాటే మాతో అన్నారు). ఈ రోజు కూడా నెల్లూరు నారాయణ కాలేజీ కాడ 300 లారీలను ఆపేశారని వో ఆటోడ్రైవర్ అన్నాడు. లారీలు ఇట్టరాకుండా వేరే రోడ్డేస్తే బాగుణ్ణు, బండినక బండి గంటల కొద్ది అగి పోవడం, మనుషుల్ని గుడ్డెసి ఎల్లి పోవడం, లెక్కా జమా లేకుండా వుందనీ బస్టాండ్ లో నిలవలేకుండా వుండామనీ, రోడ్డుదాట లేకుండా, పగలే కళ్ళు తెరవ లేకుండా వుండామని ఆర్టీసి ముఠా కూలీలు రమణయ్య, హజరత్ లు ఆగ్రహించారు. గత రెండు నెలల్లో 25 మంది చనిపోయారనీ, రాత్రుల్లో నెల్లూరుకు పోవాలంటే వల్లకావడం లేదని జీప్ డ్రైవరు రఫీ, మహ్మద్ బాషా వాపోయారు. గంటలు గంటలు ఐరన్ వోర్ లారీల గురించి చెబుతూనే వున్నారు.

మళ్ళీ తెల్లవారు జామున నాలుగు గంటలకు బుచ్చివైపుగా ప్రమాణం ఆ రోజు బుచ్చి కొవ్వూరు, నెల్లూరు, ముత్తుకూరుల మీదుగా క్రిష్ణపట్నం చేరి అక్కణ్ణుంచి తిరిగి ముత్తుకూరు మీదుగా వెంకటచలం రైల్వే స్టేషన్ తో మా ప్రయాణం ముగుస్తుంది. ఆ రోజు నెల్లూరు సండే మార్కెట్ లో చెప్పుల వ్యాపారం చేసే షణ్ణుగం నాకు కంపానియన్. సండే మార్కెట్ లో ఛాయ్ తాగి ఇద్దరం హీరో హోండా ప్యాషన్ ప్లస్ పైన రేబాల సెంటర్ కు ప్రయాణం.... ఐరన్ లారీల మధ్యలో... నింపాదిగా నిదానంగా...

రేబాల సెంటర్లో వొక రాజకీయ పార్టీ జెండా దిమ్మె పైన కూలబడిన వరదయ్య మాటల వురుములు వురిమాడు... మమ్మల్నిందర్నీ తొక్కిం చేస్తుండారు. నాశనం చేస్తుండారు. వేల లారీలు వస్తా బోతుండాయి. అన్నీ రాజశేఖరరెడ్డి మట్టి లారీలే.. యాడబట్టినా యాక్సిడెంట్లే... దుమ్ము అమాంతంగా కళ్ళకు దగలతా వుంది. ఈసారి ఈ రెడ్లనందరిని ఎలక్షనలో వోడి పిచ్చేస్తామని నా మాటగా మీ అఫీసర్ల జెప్పండని నాపైకి దూకాడు. అక్కడ్నించి లక్ష్మీపురం సెంటర్లో మేము గవర్నమెంట్ బోళ్ళనుకొని ప్రజలు శాపనారాటలు పట్టారు. సంతోషంగా వినీ.. కాగులపాడుకు వెళ్ళాం... కాగులపాడుల ఐరన్ లారీ ఆటోను గుడ్డంతో ఆరుమంది చనిపోయారు. మృతుల బంధువుల కన్నీటిలో తడిసి ముద్దయ్యాము. మా అమ్మ, మా అత్త, సీనయ్య, లక్ష్మమ్మ, పేరమ్మ, చిలమత్తూరు కామేశ్వరమ్మ అందరూ చచ్చిపోయారని పద్దు చెప్పింది. అ అమ్మాయి ఇంకా షాక్ నుంచి కోలు కోలేదు. కాగులపాడు నుంచీ మరం, దామరమడుగు, గిరిజన కాలనీ, గంగవరం సెంటర్, ఎంప్లాయిస్ కాలనీ, పోతిరెడ్డి పాశం సెంటర్, ఎంప్లాయిస్ కాలనీ, షుగర్ ఫ్యాక్టరీ, వారధి సెంటర్ సాలు చింతల సెంటర్ల మీదుగా కోవూరు చేరాం ఐరన్ లారీలతో బాటే... ఎవర్ని కదిలించినా చావులే... ప్రమాదాలే... “దుమ్ము బాధలే... దగ్గు... అలూసాలూ, కళ్ళు మంటలే కొవూరు మెయిన్ రోడ్లోనుంచి బైపాస్ మీదుగా ఐరన్ వోర్ లారీలు నెల్లూరుకి చేరుతాయి... కోవూరు వూరువూరంతా దుమ్మే. చాలామంది ముక్కుకు గుడ్డలు అడ్డుపెట్టుకొని నడుస్తున్నారు. చిక్కటి దుమ్ములో కోవూర్లో ఈ లారీలు వచ్చినప్పటి నుంచీ ఆయాసం, దగ్గు, డస్ట్ అలర్జీ, ట్రిస్టెక్షన్స్ పెరిగాయని మెడికల్ షాప్ రమేష్ చెప్పాడు. తన అంగట్లో పేరుకుపోయిన దుమ్మును చూపించాడు. చిన్న చిన్న అంగళ్ళ వాళ్ళందరూ ముక్కుకు గుడ్డలడ్డు పెట్టుకొని వ్యాపారం చేయడం చూశాం. రోడ్లన్నీ గలీజయిపోతున్నాయి. వొకటే శబ్దాలు, నాలుగుమాట్లు ధర్మాలు చేసినా. ఎవరు పట్టించుకోలా... నాయకులే డబ్బులు తీసుకొని ధర్మాలు ఆపేస్తున్నారు. వూరంతా ఇదే పరిస్థితి అని వాపోయాడు సైక్లిస్ట్ వెంకటేశ్వర్లు. అలర్జీ అస్థమా కేసులు ఎక్కువగా వస్తున్నాయి. ఐరన్ తో బాటు కార్బన్ పొల్యూషన్ కూడా ఎక్కువగా వుంది. ఐరన్ వోర్ డస్ట్ ఉపరితిత్తుల్లోకి వెళ్ళితే అవి అట్లా పేరుకుపోతాయి. పది, పదిహేను ఏళ్ళకు కూడా లంగ్ డిసీజెస్ వచ్చే అవకాశం వుంది. వోవర్ టన్నేజ్ వల్ల బ్రిడ్జిలు కూడా దెబ్బ తింటున్నాయి. ఇంతకు ముందు స్కూటర్ లో క్లినిక్ కు వచ్చే వాణ్ణి. 500 రూపాయలు నెలకు ఖర్చయ్యేది. ఇప్పుడు దుమ్ముకు భయపడి కార్లో వస్తున్నాను. నెలకు ఐదువేల రూపాయల ఖర్చవుతున్నాయని కొవూరు ఎంబీబీయస్ డాక్టర్ సురేష్ చెప్పాడు. మొత్తం కోవూరంతా దుమ్ము గొట్టుకుపోయింది. అందరిదీ వొకే కష్టం... దగ్గు.... దుమ్ము..

....

కోవూరు నుంచి ఐరన్ లారీ లతో బాటే నేషనల్ హైవే ఎక్కాము నెల్లూరుకు వెళ్ళేం దుకు... దారంతా కిలో మీటర్ల

పొడుగున బారులు తీరిన ఐరన్ వోర్ లారీలు... వాటిని దాటు కొంటూ నెల్లూరు చిల్డ్రన్స్ పార్క్ రోడ్ లోకి వెళ్ళాము. రోడ్ పైకి

ఎక్కడమే వూటీలోని మంచు తెరల్లాంటి దుమ్ము తెరలోకి ఎంటరయ్యాం. రోడ్డుకు ఆ పక్క ఈ పక్క నివశించే గిరిజనుల గుడిశెలన్నీ ఎర్రటి దుమ్ము మలాం. ఇళ్ళూ, చెట్లూ... మనుషులు ఎర్రటి దుమ్ములో చెక్కిన శిల్పాల్లా వున్నారు. రెడ్ ఇండియన్ గుర్తొచ్చారు... గిరిజనుల పిల్లలంతా ఎర్రగా.. ఎక్కువ దుమ్ము వస్తా వుంది... బిడ్డలూ, మేము ఎర్రంగా బోతుండాం... వొకటే దుమ్ము... మాయిందరి పరిస్థితి ఇంతేనంది గుడిశెపక్క బిడ్డల్ని ఆడిస్తున్న గిరిజన కూలీ మునెమ్మ... పిలకాయలు ఎట్ట ఎర్రగా బొయినా రోజూడు... నూగు, జిల, మట్టి వొళ్ళంతా వొకటే నవలు.. జిలలు. డ్రైక్ జేసినా ఆగకపోయే లారీలు. ఈ దుమ్ములోనే అన్నం దింటుండాం. ఈ రోడ్డు పక్క ఐదారు వందల మందిదీ ఇదే పరిస్థితి... చూస్తానే వుండావు. గదా.. రోడ్డు జూడు పెచ్చులు పెచ్చులుగా... ఒకటే దగ్గు... జలుబూ.. డాక్టర్ల చుట్టూ తిరగానే సరిపోయింది టయమంతే... గిరిజన కూలీ సీనయ్య మాటల నేపథ్యంలో వరసగా కృష్ణపట్నం వెళ్ళు ఎర్రటి దుమ్ము లేపుకుంటూ దూసుకుపోతున్న ఐరన్ వోర్ లారీల బారు చీమల్లా... కాస్త ముందుకెళ్ళగానే సాయిబాబా గుడి దగ్గర భిక్షగాళ్ళు ఈగా వెంకయ్య, సుందరమ్మ ఇద్దరూ చెప్పేరు ఏం జేస్తాం నాయినా ఈ దుమ్ముకి ఇట్టబడుండే అని.

అక్కడి నుంచి చిల్డ్రన్ పార్కు పార్కుతా దుమ్మే పుట్పాతేపై, గోడలపై, చెట్లపై ముద్దలు ముద్దలుగా దుమ్ము ఎర్రటి ఐరన్ వోర్ పొడి... కళ్ళమంటల్లో పార్కు దాటి హరనాథ పురంలో నుంచి ముత్తుకూరు రోడ్డుపైకెక్కాం. హరనాథపురంలో మెకానిక్ అప్పర్ సాయంత్రానికి వూపిరాట్టం లేదు సార్ అన్నాడు. బాలాజీనగర్ జనార్ధన్ అయితే ఇంత ఘోరంగా వున్నా పేపర్లో రావడం లేదేం సార్ అన్ని ప్రశ్నించాడు. ధనలక్ష్మీపురంలో పోలిరెడ్డి లారీల వల్ల ఆ ప్రాంతంలో ఎంతమంది చనిపోయిందీ... కాళ్ళిరగొట్టుకొందీ వివరించాడు. హరనాథపురం నుంచి కృష్ణాపట్నం బేసిన దాకా నలభై చోట్ల డబల్ రోడ్ లో (టాఫిక్ నియంత్రణకు ఇనుపడబ్బాలు అడ్డం పెట్టున్నారు. ప్రతి పాయింట్ లో పొర్లు తాలూకా సెక్యూరిటీ గార్డు ఒకరుంటారు. నేషనల్ హైవేలో కూడా లారీలను నియంత్రించేది పోర్టుకు సంబంధించిన ప్రైవేట్ సెక్యూరిటీ గార్డులే. పన్నెండు గంటలు దూబటీ చేయాలి నాలుగు వేల రూపాయలు నెలకిస్తారని పేర్లు

చెప్పొద్దని నాతో
అన్నారు. మాదరాజు
గూడూరు సెంటర్లో
బడి గోడ మీద
కూచోని ఐరన్ వోర్
లారీలను గమ
నిస్తాన్న పిల్లల్లో

నందిని అనే చిన్నబిడ్డ... యాక్సిడెంట్లు జరగతాయని
భయమేస్తావుంది సా... నిన్నే ఐరన్ లారీ ట్రాక్టర్ని గుడ్డేసింది
మనుషులు గూడా ఒకరిద్దరు సచ్చిపోయారు సా. ఇంకోకాయన
రెండుగా తెగిపోయానాడు సా... బతకడని చెప్తుండారుసా... అని
భయం భయంగా చెప్పింది. అట్లా డివెడర్లనూ, ఐరన్లారీలనూ,
యాక్సిడెంట్ అయిన లారీలను దాటుకొంటూ కాకుపల్లి
గమళ్ళపాశెం, సాయిబుల పాశెం, నారాయణ కాలేజీలో,
తాళ్ళపూడి, లక్ష్మీ నరసాపురం మీదుగా మధ్యాహ్నం ఒకటిన్నరకు
ముత్తుకూరు చేరాం.

....

ఎర్రమట్టిలో పొర్లాడిన పసిబిడ్డలా వుంది ముత్తుకూరు.
బాడుగలు తోలుకోలేక లేకపోతున్నామనీ, గుడ్డలన్ని ఎర్రగా
బోతున్నాయినీ... దుమ్ముకు నిలవలేక పోతున్నాయనీ, లారీలు
ఆగే దారలేదా? అని యాప్టపోయాడు. ఆటో డ్రైవర్ సురేష్...
ఎవరిడిగినా ఎర్రదుమ్ము బాధలే ఐరన్ వోర్ లారీల సంగతులే...
అక్కణ్ణుంచి గోపాలపురం చేరుకున్నాము. చెట్ల కింద వుప్పు
పండించే రైతులు గొల్లుమన్నారు. మొత్తం వాళ్ళకు సంబంధించిన
ఏడొందల ఎకరాల్లో ఐరన్ వోర్ పడి తెల్లటి వుప్పు పంట ఎర్రగా
అయిపోయిందని, పోర్ట్లొక్క పైసా పరిహారం ఇవ్వలేదని
ఘోషించారు. కలెక్టర్ కి అర్జీలిచ్చినా... ధర్మాలు చేసినా ఫలితం
లేదని కలిశెట్టి సుబ్బారావు, మధులు నిరాశపడ్డారు.
గోపాలపురంలో కూల్ డ్రింక్ షాపు సుభాషిణమ్మ, వెంకట
రమణమ్మ, వెంకటేశులు దుమ్ముగొట్టుకుపోయిన వాళ్ళ ఇళ్ళను
చూపించి దుమ్ము తాగుతా, పీలుస్తా, తింటా వుంటాం సార్
అన్నారు. గోపాలపురం నుంచి కృష్ణాపట్నం పోర్టు వరకూ మొత్తం
చెట్లు, చేమలూ, పొలాలు, రోడ్లు, పిట్టలూ, కుక్కలు సమస్య
ప్రకృతికీ ఐరన్ వోర్ ఎగుమతిదార్లు ఎర్రరంగు పులిమారు...
అద్భుతం... దార్లో మామూలుగా తెల్లగా కళ్ళు మిరమిట్లు గొలిపే
వుప్పు కయ్యలన్నీ ఎర్రగా... పోర్టు పోర్టంతా ఎర్రటి దుమ్ము,
మనుషులు, పశువులు... అంతా ఎర్రగా పంథొమ్మిది వందలా
దెబ్బల నాటి ఈస్ట్ మన్, గేనా కలర్ క్రెమ్ సినిమాల్లా ఎర్ర రంగు...
ఎర్రటి దుమ్ము మేఘాలూ... బకింగ్ హామ్ కాలువ అంచున సగం
నరికేసిన మడిచెట్లు నిండా ఎర్రటి దుమ్ము... బకింగ్ హామ్ కెనాల్లో
ఐరన్ బోర్ నీళ్ళు ఎర్రగా... కోస్టల్ జోన్ రెగ్యులేషన్ యాక్టులూ,

పర్యావరణ చట్టాలూ గుర్తొచ్చి వెరి నవ్వొకటి నవ్వుకొన్నాను.
నోట్లో కింత ఎర్ర దుమ్ముచ్చింది. బకింగ్ హామ్ కాలువ వంతెనపై
నిలబడి పోర్టుకేసి చూశాను వెరిగా. మధ్య దళారీలు, ఐరన్
వోర్ మట్టి దిబ్బలు, జైగంటిన్ క్రేన్లు భారీ శబ్దాలు, రణగొణ
ధ్వనులు చీమల్లా పనిచేస్తున్న కూలీలు ఎర్రగా. కనాకష్టపు కరువు
రోజుల్లో ఈ కాలవ తవ్వేదానికి ఈ ప్రాంతానికి వలస వచ్చిన
నా ముత్తాతల రెక్కల కష్టం గుర్తొచ్చి కళ్ళలో నీళ్ళు సుడులు
తిరిగాయి. పోర్టు ముందు కెళ్ళాము. బోర్టు ఆజ్ఞాపించింది...

“అనుమతి లేనిదే ప్రవేశం లేదు....”

.....

వెనక్కి తిరిగి ముత్తుకూరుకొచ్చి భోంచేశాము...
సహించడం లేదు... హోటల్ బయట ఎంత బతిమలాడినా పేరు
చెప్పని వొక పట్టపు కాపు పోర్టు మూలంగా చిద్రమైన జాలర్ల
బతుకు, వెతల్ని కతలు కతలుగా చెప్పాడు... అచ్చు వేయడానికి
నా రాష్ట్రపు పత్రికలకి స్థలం దొరకనే దొరకదు. కృష్ణపట్నం నుంచి
రామతీర్థం దాకా సముద్రం నీళ్ళనీ కలుషితం అయిపోయాయనీ
వేల టన్నుల ఐరన్ వోర్ మట్టి లోడింగ్ వల్ల ఐరన్ వోర్, ఆయిల్
సముద్రంలో తెట్టు కట్టిందనీ, ఇరవై ఐదు పట్టపు గ్రామాలు
కూడులేక కునారిల్లుతున్నాయనే కోటమండలం గోయిందపల్లి
నుంచీ రామతీర్థం దాకా వందలాది పట్టపు పాశేలకు వలస
తప్పదనీ, ఇప్పటికే చేప దొరకక ఖాళీ పడవలతో గట్టుకు
చేరుతున్నామనీ భోరుమన్నాడు. ఆరు తుఫాన్లకు ఎదురు
బొయినా... వొక్క సునామీకి ఎదురొమ్ము తాటిచ్చా... ఈ పోర్టు
దెబ్బకు మాత్రం వొళ్ళూ కళ్ళూ తిరిగి పడ్డాను నాయనా అంటూ
కళ్ళనీళ్ళు బెట్టుకున్నాడుట. పట్టపు కాపు మూడుగంటలకు
ముత్తుకూరు నుంచి వెంకటాచలం బయల్దేరాం... ఎర్ర దుమ్ము
గొట్టుకున్న గుడ్డలతో... మధ్యలో బలిజపాశెం గిరిజన సెంటర్లో
కూలీ రమణమ్మతో మాట్లాడాం. మాకెట్టుంటుందా? బాధపడతా
వుండాం. రాత్రిళ్ళునేలతోటి అద్దిరి పోతా వుండాది. ఏం
జేయమంటావు? అందర్నీ అడుగుతుళ్ళా? అన్నంలో గూడా దుమ్మే,
అడగుతుల్లా నాయకుల్ని... వస్తా వుండాడు.. పోతుండాడు అంటూ
నడిచి వెళ్ళిపోయింది. వక్కనే... బిందెలో తాగే నీళ్ళు
పట్టుకొంటున్న గౌరి నీళ్ళ బిందెలో ఐరన్ లారీలు తీసిన ఎర్రటి
దుమ్ము తెరలు తెరలుగా... ఖళ్ళు ఖళ్ళున దగ్గుతూ పోలమ్మ
చెప్తా వుండాడు. భలే స్పీడు పోతుండాయి సా లారీలు.
ఎన్నిసార్లు మండలాఫీసులో చెప్పినా పట్టించుకోరు... అంటూ
బలిజపాశెం వూరు వూరంతా చెట్లూ, వాములూ, ఇళ్ళూ ఎర్రటి
దుమ్ము... పొలాల్లో కూడా ఎర్ర దుమ్మే. రోడ్డు పక్కన స్కూల్లో
ఎండాకాలం ఆటలాడుతున్న పిల్లలందరూ దుమ్ము సార్ దుమ్ము
చెవులు పగిలే శబ్దాలు సార్ అంటూ పోటీ పడి చెప్పారు. దార్లో
సుబ్బారెడ్డి పల్లెలో మీరయ్య కనీసం స్పీడు బ్రేకర్లు మేమున్నా
వేయడం లేదని కోపగించు కున్నాడు. దార్లో గిరిజన సంఘం,

కోళ్ళమెట్టవూర్లో ఇదే రగడ. ఎక్కడ చూసినా ప్రజాగ్రహం... నిస్సహాయ ఆవేశం... పంచాంగివారి కండ్రిగలో కాటా ఈశ్వరమ్మ, నుధలు మా ఇళ్ళు జాడపో రేత్రిళ్ళు ఇళ్ళల్లో పొణుకోలేకపోతున్నాం... దుమ్ముగొట్టుకొని మా బిడ్డ, గొడ్డా గోదా నాశనమైపోతున్నారని ఈసడించుకున్నారు అధికారులను. తాతా పుల్లయ్య, రమణమ్మలయితే లారీల శబ్దాలకు పగిలిపోయిన బానల్నీ, ఇళ్ళగోడల్నీ చూపించారు. తాతా పుల్లయ్య అయితే తన పెట్టల్నీ... వుంజుల్నీ అన్నింటినీ లారీలు తొక్కేసినాయని విలపించాడు. కోడయితే ఒకటి, బిడ్డయితే వొకటా? అని యాష్టపోయాడు. ఈ లారీ నా కొడుకుల అంతం చూస్తానని శుభం చేసి సవాల విసిరాడు. ఈ మార్గంలో ఐరన్ వోర్ కాకుండా టిప్పర్లలో పోర్టుకు గ్రావెల్ కూడా తరలిస్తున్నారు. వొక్కదానికీ పైన పట్టలేదు. కూల్డింగ్ షాపు శేఖర్ అయితే దుమ్ముకు కళ్ళు దెబ్బతిని ఐదువేలు ఆస్పత్రులకు ఖర్చుబెట్టానని చెప్పాడు. నిడిగుంటపాళెం సెంటర్లో వెంకట్రావు అసలు రహస్యం చెప్పాడు. పోర్టు లారీలను భరించలేకుండాం సార్.. ఒక్కో లారీ రోజుకు 50 ట్రీపులు తోలుతుంది. ఎన్నో యాక్సిడెంట్లు జరిగాయి. రోజూ ఈ పక్క ఏదో ఒక చోటికి వన్నాట్ ఎయిట్ (108) వచ్చి పోతానే వుంటాది. యాక్సిడెంట్లు జరిగినపుడల్లా మేం బంద్ చేయడం, రాజకీయ నాయకులు వచ్చి మధ్యస్థాలు చేస్తా వుండారు. తిరగబడినోడి నోరు డబ్బిచ్చి మూయిస్తా వుండారు. ఈ నాయకుల టిప్పర్లు, లారీలు గూడా పోర్టు తోలకాల్లో వుండాయి సార్ అని చెప్పాడు. తర్వాత ఇసుకపాళెం సర్వేపల్లిలో జెనాలతో మాట్లాడుతూ వందల ఎకరాల్లో పోర్టు కోసం గ్రావెల్ తవ్వతున్న ప్రాంతాన్ని చూశాం... అట్నుంచి నేరుగా వెంకటాచలం రైల్వే స్టేషన్కు చేరేటప్పటికి నాలుగున్నర అయింది సాయంత్రం...

.....

వెంకటాచలం రైల్వే స్టేషన్ రెండు కోట్ల వ్యయంతో కట్టించారని వెంకటాచలం శ్రీధర్ చెప్పాడు. స్టేషన్ అంతా ఎర్రదుమ్ము స్టేషన్ ఎదురుగా ఎర్రటి ఐరన్ వోర్ దిబ్బలు తూర్పుగాలికి అంతా స్టేషన్లోకే... ఇదిగాక రైళ్ళు పోతూ వస్తున్నపుడల్లా స్టేషన్ను దాటుకోని వూళ్ళో ఇళ్ళ మీదికి ఎగిరే ఎర్రటి దుమ్ము స్టేషన్ షాట్ఫారం అంతా ఎర్రటి దుమ్ము బుకింగ్ కౌంటర్ కిటికీకి దుమ్ము రాకుండా పెద్ద కర్టెన్ కట్టేశారు. కర్టెన్ తొలగించి టికెట్లిస్తున్నారు ప్రయాణీకులకు... లోపల సిగ్గుల్ బోర్డంతా దుమ్మే... స్టేషన్లో కసుమూరు దర్గాకు, గొలగమూడి వెంకయ్య స్వామిని దర్శించుకునేందుకు వచ్చే వందలాది మంది ప్రయాణీకులకు తోడు వెంకటాచలంలో వుండే రెండు ఇంజనీరింగ్ కాలేజీల స్టూడెంట్లు రెండు వందల మంది దాకా రోజూ ప్రయాణిస్తుంటారు. స్టూడెంట్లదో ప్రత్యేకమైన బాధ. వీరికి కాలేజి యూనిఫారం తెల్లది కావడంతో వుతకలేక ఇంట్లో అమ్మలు అల్లాడు తున్నారని వెంకటేశ్వర్లనే స్టూడెంట్ చెప్పాడు. ఐరన్వోర్ సమస్యపై ఎవరికి ఫిర్యాదు చేయాలో తెలియన్నాడు. స్టేషన్లో ప్రయాణీకులు ముక్కులకు చేతి గుడ్డలు కట్టుకొని వుండటం చూశాను. రైల్వే

వోళ్ళకి చెప్పినా పట్టించు కోవడం లేదని రైల్వే ఎంప్లాయ్ సుబ్రమణ్యం ఆవేదన వ్యక్తం చేశాడు. చెనక్కాయలు అమ్మే ముసలమ్మ కూడా దుమ్ముకు చస్తా

వుండామని యాష్టపోయింది. నాయకులు కుమ్ముక్కై ఎవరూ అడగడం లేదని, వెంకటాచలంలో ఇకపై ఇళ్ళకు తెల్ల సున్నం బదులు ఎర్రరంగు వేయించుకునే పరిస్థితి వుందనీ... ముసలోళ్ళకి వెంట్రుకలు ఎర్రగా నెరుస్తుండా యనీ... వెంకటా చలం, సర్వేపల్లి క్రాస్ రోడ్లో ఐరన్వోర్ టిప్పర్ల వల్ల ఎంతోమంది చనిపోయారనీ పదే... పదే... పేపర్లో రాస్తున్నా ఎవరూ లెక్కచేయడం లేదనీ... అక్కడక్కడో యాక్సిడెంట్ అయితే ఐరన్ లారీని ఆపించడానికి కడప నుంచి జీపు తీసుకొచ్చి కొట్టెళ్ళారనీ చెబుతూ స్టేషన్ బయట ఎర్రదుమ్ముతో నిండిన ఇళ్ళనూ... ఎర్రగా మారిపోయిన పిచ్చివాడినీ, చెట్లనూ... కోతుల్నీ... కుక్కల్నీ చూపించాడు... అతనితో మాట్లాడుతూ స్కూటర్ అద్దంలో ఎర్రగా మారిపోయిన నా మొహాన్ని చూసుకున్నాను.

అట్లా ముగిసింది... ఆ రెండోదల కిలోమీటర్ల పై చిలుకు... రెండ్రోజుల ప్రయాణం... ఐరన్ వోర్ లారీల మధ్య... ఐరన్ వోర్.. ఐరన్ మట్టి... యిసుప మట్టి... కృష్ణపట్నం వార్త విలేకరి కళ్ళలో ఇన్ఫెక్షనయిన ఐరన్ వోర్... పంటపాళెం సెంటర్ కూల్డింగ్ షాప్ కళ్ళల్లో ఐదువేల రూపాయల మందుల బిల్లు మంట్లై భగ్గుమన్న ఐరన్ వోర్... నా జిల్లా అనాదులు అనాధలు... జిల్లా యానాదుల వొంటిపై ఎర్రగా గడ్డకట్టిన ఐరన్ వోర్... ఎక్కడో ఓబులాపురం గనుల గుండెల్లో నిద్రిస్తున్న ఐరన్వోర్... యిసుప మట్టి... కరటంపాడు అబ్దుల్ షుకర్ ఆడోళ్ళ చేతి గాయంలో దూరి నింపాదిగా నంజుతూ... నములుతూ కుళ్ళిస్తున్న ఐరన్వోర్... తెల్ల చొక్కాలపై ఎర్రగా పరుచుకుంటున్న ఐరన్వోర్... ఎర్రని రక్తపు ఇసుప మట్టి నెత్తుటి నోటితో... డెబ్బై మందిని కబళించిన ఐరన్వోర్... వేలాదిమంది వూపిరితిత్తుల్లో సజీవంగా నిద్రిస్తున్న ఐరన్వోర్... కోట్లాది ఇసుప మట్టి దుమ్ము కణాలు... వేలాది మందిని చావనీకుండా... బతకనీకుండా... నిద్రపోనీయ కుండా... నిత్యమూ సరకయాతన పెడుతున్న ఐరన్వోర్...

Iron Ore... Iron Whore...
Whoring with the lives of thousands....
దేవుడి ప్రభుత్వమా వర్దిల్లు...

కలల నేత్రాలు కావాలి

వారప్రసాద్

భూమిని శల్య పరీక్ష చేస్తూ
రాత్రి ఆకాశపు శిరస్సు నిండా నక్షత్ర నేత్రాలు
నిరంతరం చూపుల కిరణాలను వెదజల్లుతుంటాయి
పగటి ఆకాశపు సూర్య నేత్రం
చల్లబడుతున్న మనుషుల్లో వేడిని పుట్టిస్తుంది
నిప్పు కణికల్లాంటి అక్షర సూరీళ్ళను చూసిన కళ్ళు
కలలు కనడం కోసం శరీరంలో
రసాయనాల తయారీకి శ్రీకారం చుడతాయి

ఇప్పుడు ప్రతీది అమ్మకాలు, కొనుగోళ్ళ దృశ్యాలే
కంటిపాపల్లో నిండుకున్న
ప్రతిబింబాలన్నీ మార్కెట్ దృశ్యాలే
బిగ్ బజార్లు
సెంట్రల్ మార్స్
ఐమాక్స్లు
ఆరబోసిన అశ్లీలాలు
పసిపాపల అత్యాచారాలు
కొమార బాలికల ఆత్మహత్యలు
చదువుల తల్లి ఇంట వ్రేలాడే ఉరితాళ్ళు
పైశాచిక ప్రియుల వికారాలు-
జీవన యవనికపై
నిరంతర దృశ్య ప్రసారాలవుతున్నాయి
ఈ దృశ్యాలకు చరమగీతం పాడే
చైతన్య నేత్రాలు కావాలి
ఇప్పుడు ఒక కొత్త నేత్రాల జతలు కావాలి
ఆలోచనలు ఏమార్చే అభూత కల్పనల

ప్రసార జోరీగను మాయం చేయగలిగే
కంటి చూపు కావాలి
ప్రతీ ఇంటా తిష్ట వేసిన ఒంటికన్ను రాక్షసిని
భస్మం చేయగల నిప్పుల నేత్రాలు కావాలి
ఆదమరిపించే దృశ్యాలను అదృశ్యం చేసే
కత్తుల నేత్రాలు తయారవ్వాలి
అవినీతిని నీతిగా చూపించే
అన్యాయాన్ని న్యాయం చేసే
అసత్యాన్ని సత్యంగా మార్చే
అమానుష ప్రయత్నాలను
నిలువనా పాతరేసే వెలుగు నేత్రాలు కావాలి

కళ్ళల్లో నిప్పులు పోసుకునే కళ్ళు కాదు
నిప్పులు వెదజల్లే అగ్ని నేత్రాలు కావాలి
రెండు కళ్ళకి మధ్య అడ్డుగా మట్టి తెరను లేపే
కుటిలత్వాన్ని ఎండగట్టే నదుల నేత్రాలు కావాలి
లేని మెరుపుల వాసలు కురిపించే
మాయల ఫకీరుల ముసుగులు లాగే
అక్షర నేత్రాలు కావాలి
కళ్ళకు చీకట్లు కమ్మినా
వెలుగు రేఖల్ని స్పర్శించే కంటి పాపలు కావాలి
కళ్ళను బంధించే కనురెప్పల కవాటాల్లోంచి
ప్రవహించే విస్ఫులింగాలు కావాలి

కంటి చూపు ఈషణ్మాత్రం కావచ్చు
మధనానంతరం అదొక కురుక్షేత్ర దృశ్యమే అవుతుంది
కనబడే దృశ్యం సరే
వెనకుండే అదృశ్యం సంగతినీ తేల్చే అద్భుత నేత్రాలు
కావాలి
అవని నిండా స్వచ్ఛంగా, కరుణార్థంగా
మిలమిల లాడే నిప్పల్పూష నేత్రాలు కావాలి

with best compliments

T.I.M.E

Bus Depot Road, KHAMMAM, Cell:9849621610
Triumphant Institute of Management Education Pvt.Ltd.

వచన కవిత్వంలో వర్తమాన రైతు

డా॥ మేడిపల్లి రవికుమార్

ఇటీవలికాలంలో సరళీకృత ఆర్థికవిధానాలు మూలంగాను, గాట్ ఒప్పందం వల్లా రైతుల బతుకులపైన కోలుకోని దెబ్బలు తగులుతూనే ఉన్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో చాలామంది తెలుగు కవులు రైతుల పక్షాన నిలబడ్డారు. కొందరు రైతు దుస్థితికి కన్నీరు కార్చారు. మరికొందరు ఆగ్రహం వ్యక్తం చేశారు. ఇంకొందరు రైతులు సంఘటితం కావడానికి ఉద్యుక్తుల్ని చేశారు. ఈ మధ్యకాలంలోనే కొందరు కవులు ప్రత్యేక కావ్యాలను రచించారు.

‘దేశానికి వెన్నెముక రైతు’ అనేది రైతుకు తిరుగులేని నిర్వచనం. ఇది సార్వకాలీనమైన, విశ్వజననీమైన వాస్తవం. అయినప్పటికీ “వాడు చెమ్మటలోడ్చి ప్రపంచమునకు భోజనము పెట్టు, వానికి భుక్తి లేదు” అన్నది ఈనాటి రైతు దుస్థితి. ఇటీవలికాలంలో సరళీకృత ఆర్థికవిధానాలు మూలంగాను, గాట్ ఒప్పందం వల్లా రైతుల బతుకులపైన కోలుకోని దెబ్బలు తగులుతూనే ఉన్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో చాలామంది తెలుగు కవులు రైతుల పక్షాన నిలబడ్డారు. కొందరు రైతు దుస్థితికి కన్నీరు కార్చారు. మరికొందరు ఆగ్రహం వ్యక్తం చేశారు. ఇంకొందరు రైతులు సంఘటితం కావడానికి ఉద్యుక్తుల్ని చేశారు. ఈ మధ్యకాలంలోనే కొందరు కవులు ప్రత్యేక కావ్యాలను రచించారు. బి. హనుమారెడ్డి (పల్లెకు దండం పెడతా), కొండ్రెడ్డి (దుక్కిచూపు), గౌరునాయుడు (నాగలి) వంటి వారు కొన్ని దీర్ఘ కవితలను ప్రకటించారు. వారు (2003), రైతు కవిత (2004) వంటి ప్రత్యేక రైతు కవితా సంకలనాలు కూడా వెలువడ్డాయి. ఇవేకాక ఎందరో కవులు విడివిడిగా రైతు స్థితిగతులను కవిత్వీకరించారు. వాటిని

వందల సంఖ్యలో లెక్కకట్టవచ్చు. చాలా వరకు ఇవన్నీ వచన కవితలే. ఈ కవితల్లో వర్తమాన రైతు జీవితాన్ని కవులు ఏ విధంగా ఆవిష్కరించారో పరిశీలించడం ఈ వ్యాసం ప్రధాన ఉద్దేశం. వచన కవిత్వం ఆధునికతకు పర్యాయపదం. ఆధునిక కవులు హోదాల కోసం కవిత్వం రాయరు. కవిత్వ రచన ఒక బాధ్యతగా నిబద్ధతతో స్వీకరిస్తారు. అందుకే వర్తమాన వచనకవిత్వం లో మానవ జీవితాల్లోని గాయాలు సలపరిస్తూ ఉంటాయి. అవసరమైన ప్రతి సన్నివేశం లోనూ మానవత్వం పరిమళిస్తూ ఉంటుంది. మనిషి ఎక్కడ దగా పడు తున్నాడో, ఎక్కడ దోపిడికి గురౌతున్నాడో, ఎక్కడ కన్నీరు కారుస్తున్నాడో అక్కడ వచన కవుల దృష్టి ప్రసరిస్తూ ఉంటుంది. వారి పక్షాన ఎప్పటికప్పుడు కవుల గొంతు సవరించబడుతూ ఉంటుంది. చాలా కాలం క్రితమే కాట్రగడ్డ దయానంద్, ‘రాయల సీమ’ అనే ఖండికలో తన కవితా వస్తువేమిటో కవుల తరపున స్పష్టం చేశాడు. “కాడి మొయ్యాల్సిన పశువులు కబేళాల దారి వెతుక్కుంటున్నాయి కనుచూపు మేరంతా

ఇథియోపియా దర్శనమిస్తుంది

....
మనమిప్పుడు కరువును గురించి గొంతెత్తి మాట్లాడాల్సి ఉంది మన మిప్పుడు వాళ్ళ బతుకుల్ని కవిత్వం చెయ్యాలి ఉంది.”

(మెతుకు పు.41,42)

ఇంచుమించు రెండు దశాబ్దాల పైగా అంతర్గత ఉద్యమం లాగా రైతు కవిత వెలువడుతూ ఉంది. రైతు ఎందుకు మోసపోతున్నాడో, ఎందుకు దగా పడుతున్నాడో అందుకు గల ప్రధాన కారణాలను కవులు ఊహించగలిగారు. పచ్చగా విప్పారక మునుపే ఆకు ఎందుకు ఎండిపోయిందో కవులు పసిగట్టగలిగారు. అమ్మంగి వేణుగోపాల్ రచించిన ‘ఎండుటాకు’ అనే కవితలో కొంత గమనించవచ్చు.

“శిఖరాల మీద కుట్ర జరుగుతున్నప్పుడు జలపాతం పంటకాలువై

తన పొలం వైపు రాదని

రైతుకు తెలియదు-

వెన్నెముకను నాగలి చేసి

దున్నటం ఒకటే తెలుసు

అరచేతి గీతలు అరిగేదాకా

విత్రనాలు చల్లటం ఒకటే తెలుసు”

(రైతు కవిత -పు.34)

రైతు అమ్మలాంటివాడు. బిడ్డ ఆకలి తీర్చడమే అమ్మకు తెలుసు. స్వస్యం గ్రోలుతున్న తనయ్యడే తనపైన కుట్ర పన్నుతున్నాడని తల్లి ఊహించలేదు.

అందుకే శిఖరాలమీద జరుగుతున్న కుట్ర రైతుకు తెలియకుండా పోయింది. రైతుల అమ్మతనం పట్లా, అమాయకత్వం పట్లా కవి లోకంలో భేదాభిప్రాయం లేదు. టి. రాజారాం అనే కవి కూడా రైతు నిర్మల తత్వాన్ని “రేపటి సూర్యులై మందుతారు” అనే కవితలో ఆవిష్కరించాడు.

“సేద్యపు విసురాయిలో
నలిగి నలిగి
నూకనూకైన బ్రతుకు వాళ్ళది
అయినా
ఆద్యంతమూ మట్టివాసనల్ని
నమ్ముకోవడం మోసపోవడం
షరా మామూలే వాళ్ళకు

వెన్నెముకల్ని విరిచి
రక్తం కారని గాయాల్ని చేసిన రాజ్యం
ఆత్మహత్యల గాయాల దుర్వాసనలకు
ముక్కు మూసుకుంటూ సానుభూతి పులుముతుందని
వాళ్ళ కన్నులు తెలీదు” (వొరుపు పు. 16-17)

“ఇక్కడ కురిసిన వర్షం ఎక్కడి
మేఘానిదో” అనేది పాత మాట, ఇప్పుడు
ఇక్కడ అంతగా వర్షమే కురవడం లేదు.
వ్యవసాయ సంస్కృతికి ప్రకృతి వరంగా
అనువైన వాతావరణం ఉన్న మన
రాష్ట్రంలో రూపుదిద్దుకున్న మేఘాలు
ఇప్పుడు వాస్తవంలో ఎక్కడెక్కడో
వర్షిస్తున్నాయి. ఎంతగా ఎదురు చూసినా
రాలిపడని నీటి చుక్కకోసం ప్రతిరైతు
కన్నీటి చుక్కలతో ఎదురు చూస్తూ
ఉన్నాడు. జరుగుతున్న కుట్రల్ని గుర్తించలేని అమాయకత్వంతో
రైతు ఇంకా ఆకాశం కేసి ఆశగానే ఎదురుచూస్తూ ఉన్నాడు. ఈ
దయనీయ దృశ్యాన్ని సన్నపురెడ్డి వెంకట్రామిరెడ్డి ‘ఒక్క వాన చాలు’
అనే కవితలో చిత్రించాడు.

“వానమాట విన్నిస్తే చాలు
చెవులు
అలుగుల్ని సవరించుకొనే చెరువులవుతున్నాయి
మేఘాలు నీడలు కదిలితే చాలు
కళ్ళు
పురివిప్పే నెమళ్ళవుతున్నాయి
కారై కారై ఓ కన్నీటి బిందువై
పైరు చెక్కిళ్ళ మీద జాలిగా జారుతోంది
ఉత్తర ప్రగల్భాల ఉరుముల్లో ఉత్తర కూడా దాటింది
ఒక్క వాన వొంగితే చాలు
ముక్కాలు పంటన్నా చేతికొస్తుంది

రిక్త హస్తాలతో హస్త కారై కూడా దాటింది
ఒక్క పదునైతే చాలు
సగం పంటన్నా చేతికొస్తుంది...
చిత్తాన్ని చిత్తు చిత్తు చేస్తూ
చిత్త కారై కూడా దాటింది
ఒక్క వాన మోదు చాలు-
పాతిక పంటన్నా చేతికొస్తుంది...
స్వాతిశయపు నిర్లక్ష్యంలో
స్వాతి కారై కూడా దాటింది
ఇప్పుడైనా ఓ చినుకు రాలితే చాలు-
విత్తనాలైనా దక్కతాయి
ఈ సీమ ఎడారిగా మారినా బావుండు
రాని వసంతం కోసం ఎదురు చూస్తూ
క్షణ క్షణం చావకుండా వుండేందుకు”

(ఆంధ్రజ్యోతి)

అని రైతు భావిస్తూ ఉన్నాడు. రైతు గుండెల్ని
చీల్చుకుంటూ వస్తున్న అతని ఆలోచనల పరిణామ క్రమాన్ని,
వివిధ దశల్ని ఈ కవిత ఆవిష్కరిస్తుంది. ఒక్క వాన వొంగితే
ముక్కాలు పంటన్నా చేతికొస్తుందని భావించిన రైతు ఒక్క చినుకు
రాలినా చాలని తృప్తిపడ్డాడు. కనీసం వేసిన విత్తనాలైనా
దక్కతాయని ఆశపడ్డాడు. కానీ, ఈనాటి రైతు
దానికి కూడా నోచుకోలేదు. క్షణ క్షణం
చావకుండా ఉండేందుకు ఈ సీమ ఎడారిగా
మారినా బావుండని భావించాడు. ఒకప్పుడు
మట్టిని అమ్ముగా భావించిన రైతు అదే మట్టిని
ఎడారిగా మారాలని ఊహించుకోవడం
దగాపడుతున్న ఈనాటి రైతు జీవితాన్ని
ధ్వనిస్తుంది. రైతు గొంతులోంచి అస్పష్టంగా
వెలికి వస్తున్న జీరను కూడా కవులు సుస్పష్టం
చేస్తున్నారు. శాంతి నారాయణ చిత్రించిన
‘చినుకే మాకు చిరకాల స్వప్నం’ అనే కవితలో

రైతు గొంతులోని బొంగురు తనాన్ని గుర్తించవచ్చు.

“ఎండిపోతున్న మా నాలుకలు
గుక్కెడు నీళ్ళకోసం కలవరిస్తున్నాయి
మాడిపోతున్న మా కడుపులు
బారెడు గంజికోసం అలమటిస్తున్నాయి
మా దప్పిక తీర్చలేని ఈ నేల
ఈ రోజు మాకు తల్లి కాదు
మా బతుకుల్ని కాలరాస్తున్న రాక్షసబల్లి”

(వొరుపు - పు. 92)

గింజల్ని దక్కించలేని వర్షపు చినుకు ఇప్పుడు రైతుల
ఎండిపోతున్న బతుకు గొంతుల్ని కూడా తడవలేకపోవడం ఒక
మోసం, ఈ మోసాన్ని రైతు గుర్తించలేకపోయినా తాను, నమ్ము
కున్న ఈనేల ఈరోజు రైతుకు తల్లిగా కాక, రాక్షసబల్లిగా కన్పి
స్తుంది. రైతు జీవితంలోని వాస్తవిక అనుభవానికి ఇది పరాకాష్ఠ.
కవిత్యంలో వస్తువుకు అధిక ప్రాధాన్యం ఉన్నప్పుడు
అక్కడ కవిత్యాంశం తక్కువగా ఉంటుందని కొందరు అభిప్రాయ
పడటం సహజం. అయితే వస్తువు పట్ల కవికి సహానుభూతి

ఉన్నప్పుడు, నిబద్ధత ఉన్నప్పుడు వస్తువుకు ప్రాధాన్యం ఉన్నా కవిత్వాంశానికి లోటు ఉండదని అనేక రైతు కవితలు నిరూపిస్తున్నాయి. జూపల్లి ప్రేంచంద్ రచించిన 'పదును' అనే ఖండిక అందుకు ఒక నిదర్శనం.

“ఇక్కడ ఆకాశం ఎన్నో ఏళ్ళుగా
మచ్చలేని అద్దం ముక్క...
ఈ ఎడారి ముఖాలపై
ఈ ముదుతలు దేరిన దేహాలపై
చినుకు చింత తప్ప
కాసంత చిగురింత కన్పించదు.

(అరుణతార)

ఈ భావ చిత్రం హృదయాన్ని ఎంతగా పులకింప చేస్తుందో దాని 'అంతర్యం సామాజికల గుండెల్ని అంతగా పిండిచేస్తుంది. రైతు జీవితం చుట్టూ అలుముకున్న దట్టమైన కరువు చీకటికి ఈ భావ చిత్రం మచ్చలేని అద్దం ముక్క కరువు అంటే వర్షం కురవకపోవడం, పంట చేతికి అందకపోవడం అని మనం సాధారణంగా భావిస్తూ ఉంటాం. కేవలం ఇంతమాత్రమే కరువు కాదు. ఈ ఖండికలోనే కవి కరువును సరికొత్తగా వివరించాడు.

“కరువు అంటే-

నిత్యం కొద్ది కొద్దిగా రక్తం పీల్చే రక్త పింజరి

కరువు అంటే-

ఆత్మల్ని నడిరోడ్లమీద వేలంపాటలో తెగ నమ్ముకోవడం

కరువు అంటే

నిత్యం ఆత్మహాసనం కాదు

కరువు అంటే

అనునిత్యం ఆత్మహత్యించుకోవడం

ప్రకటించాల్సిందే-

కరువుమీద యుద్ధం ప్రకటించాల్సిందే”

అని కరువును వివరించాడు. కరువును నిరసించాడు.

కరువును ఎదిరించాడు.

ఇక్కడే కరువుకు సంబంధించి మరో అంశాన్ని కూడా గుర్తించాలి. కరువు స్వరూప స్వభావాలు, రంగూ, రుచి వాసనలూ రైతు జీవితంలోని సాంఘిక స్థాయిని బట్టి, ప్రాంతాల్ని బట్టి మారుతూ ఉంటాయి. రాయలసీమలోని కరువుకూ, డెల్టా ప్రాంతం లోని కరువుకూ మనం తేడాలు గుర్తించవచ్చు. దాని ప్రభావం కూడా వేరుగా ఉంటుంది. కవులు ఈ కరువులన్నింటినీ ఏకరువు పెట్టారు. అయితే, వీటిలో రాయలసీమ కరువును ప్రత్యేక స్వరంతో వివరించారు. దానికి కారణాలు ఉన్నాయి. వై శ్రీరాములు రచించిన 'కరువుతో రణం' అనే కవితలో ఈ ప్రత్యేకతను కొంత గుర్తించవచ్చు.

“రుతువులెన్నాయినా
మా రాళ్ళసీమకు ఒకే ఒక రుతువు
కరువు రుతువు-
కాలాలన్నయినా
మా బీళ్ళ సీమకు ఒకే ఒకకాలం
ఎండా కాలం”

(వారుపు -పు.23)

ప్రకృతి ధర్మాన్ని కూడా అధిగమించి రాయలసీమలో కరువు ప్రకృతి ఒక రుతువుగా స్థిరపడింది. అందుకే ప్రసిద్ధ విమర్శకుడు రాచపాళెం చంద్రశేఖరరెడ్డి కవిగా మారి రాయలసీమ కరువును 'కరువుగడ్డ' అనే పేరుతో కవిత్వీకరించాడు.

“కరువు

సీమ ముంగిట పెరిగిన వింత తరువు

దాని లీలలు అనంతం

కరువు

సీమముంగిట కల్పతరువు...

కరువు చెట్టు నిండా పథకాలు కొమ్మలు సాగి

నిధులకాయలు కాస్తున్నాయి

పదవులు కంచె కాపలా కాస్తున్నది

అయినా కాయలు మాత్రం మాయం

కరువు మాత్రం పదిలం”

(వార్త)

కరువు మూలా కక్షలకు దారి తీయకపోయినా, కరువులో చిక్కుకున్నవారు కక్షదారుల చేతుల్లో పావులుగా మారడం, పాములుగా రూపొందించడం దయనీయమైన ద్రోహం. కథానాయకుడు పట్టిందల్లా బంగారంగా మారడం మన పూర్వపు జానపదకథల్లో చూశాం. ఈనాటి పాలక వర్గాలు కరువును పట్టుకున్నా బంగారంగా మారడం ప్రత్యక్ష రాజకీయ జీవితంలో చూస్తున్నాం. ఇది మరింత ద్రోహం. పై కవితలో దీన్ని కూడా మనం గమనించవచ్చు.

ఈ కరువు రక్కసి కాటు వేయడం వల్లనే రైతు ఈనాడు ఆత్మహత్యలకు పాల్పడుతున్నాడు. అనంతమైన ఈ రాక్షసబల్లి రూపాల్ని మాత్రమే కాక రైతు దయనీయ జీవన స్థితిగతుల్ని కూడా కవులు కవిత్వీకరించారు. కల్పనా రెంటాల రచించిన 'కొత్తా దేవుడండి' అనే కవిత అటువంటి వాటిలో ఒకటి.

“మొక్కల చివుళ్ళు

దూడలు తాగే అమ్మపాలు

ఇక అన్నీ జెనిటిక్ ఉత్పత్తులే!

కడుపులో పిండాలకు టెర్మినేటర్ విత్తనాలు చల్లండి

అన్నదాతల ఆత్మహత్యలకు

మోనోక్లోటోఫాస్ అమ్ముకోండి”

(గమనం-పు.90)

అని జరుగుతున్న పరిణామాల్ని కవులు అసహ్యించు కుంటున్నారు. ఈ వర్తమాన ప్రపంచాన్ని సామ్రాజ్యవాద జులుంతో నడిపిస్తున్న అమెరికా కొత్త దేవుడికి కవులు కసితో సరికొత్త సలహాలు కూడా అందిస్తున్నారు. ఎన్. వెంకయ్య అనే కవి ఎవడో చేసిన మోసానికి గుండె పగిలిన రైతు దయనీయ జీవితాన్ని ఆలపించాడు.

“చేసిన కష్టంతో

అప్పుల కొండ చిలువల కడుపులు నింపి

రైతు ఖాళీ చేతులతో కదిలివస్తుంటే

శవం నడుస్తున్నట్టే ఉంటుంది”

(ప్రజాశక్తి)

నిజమే! రైతు జీవితం శవ సదృశమైనా అతనిలో

వ్యవసాయం పట్ల ఆశ చాపకపోవడం రైతు నిబద్ధతకు నిదర్శనం. ఈ రైతుతనాన్ని రాళ్ళబండి నరసింహరాజు 'ఒక రైతు జననం కోసం' అనే ఖండికలో ఒళ్ళు గగుర్పొడిచేలా విశ్లేషించాడు.

“ఆశ చాపని విక్రమార్కుడు
మరో సీజన్ గుండెల మీద భారం వేసి
పాలకుల వరాలమీద
నడిచే శవంలా కదులుతుంటాడు
సాలిర్వాల కొండల్లో
సాగు గీతం పాడుతుంటాడు
పురుగుల్ని చంపలేని క్రిమిసంహారకాలు
ఆత్మహత్యల చరిత్రకు ప్రాణధాతువులవుతుంటాయి
ప్రామిసరీ నోట్లమీద అక్షరాలు
ఉరిపాటకు పల్లవిని కూరుస్తుంటాయి
మెత్తని గడ్డిమోపులు
పాడెమీదకు పరువులవుతుంటాయి
మోపుల్ని బిగదీసే వరిఎండ్లు
ఉరితాళ్ళవుతుంటాయి...”

(జనగానం)

ఏయే పరిస్థితులు, ఏయే పరిణామాలకు దారితీసి రైతుల్ని ఆత్మహత్యలకు పురికొల్పుతున్నాయో ఈ కవిత విశదీకరిస్తుంది. ఈ రోజు రైతు ఆత్మహత్య చేసుకుంటున్నాడంటే ప్రభుత్వాలు ప్రకటించే రాయితీల కోసం కావాలని బతుకును కడ తేర్చుకోవడం కాదు. అది ఈ వ్యవస్థ పట్ల స్వీయ హాననాత్మకమైన నిరసన. అందుకే ఈ ఆత్మహత్యకు 'అనామధేయుడు' అనే కవి 'అదే సమస్త విలువల ముఖాన ఖాండించి ఊసిపోతున్న ధిక్కార నిప్రకృమణ' అని నిర్వచించాడు. ఏమైతేనేం రైతు ఆత్మహత్య చేసుకుంటున్నాడన్నది పచ్చినిజం. అయితే ఈ ఆత్మహత్య కేవలం, రైతుది కాదని కౌముది 'నా చరిత్ర మొదటి అక్షరం' అనే కవితలో లెక్కకట్టి విశ్లేషించాడు.

“నాగలి ఆత్మహత్య చేసుకుందంటే
మనిషి చరిత్ర యావత్తు
ఆత్మహత్య చేసుకున్నట్టే లెళ్ళు”

(ఆంధ్రజ్యోతి)

అని తేల్చి చెప్పాడు. కవులు ఇంతటితో ఊరుకోలేదు. పాపినేని శివశంకర్ 'నాగలి విరిగినప్పుడు' అనే కవితలో ఒక ప్రధానమైన ప్రశ్న చాలాకాలం కిందటే లేవనెత్తాడు.

“మట్టిని నమ్ముకున్న బతుకు
మట్టిలోనే పొలి అయినప్పుడు
అది ఖచ్చితంగా హత్యే-
చేసిందెవరనే నేను ప్రశ్నిస్తాను”

(ఆంధ్రజ్యోతి 15.8.88)

ఈ ప్రశ్న ఉదయించినప్పట్నీంచీ కవిలోకం సరికొత్త అన్వేషణ ఆరంభించింది. హంతకుల కోసం వెతుకులాట ప్రారంభించింది. 'ఈ నేపథ్యంలోనే ఎండ్లూరి సుధాకర్ 'దుాదిపూల దుఃఖం' అనే కవితలో-

“నా గిన్నెలోని అన్నం
చావుకూడె ఎదురు నిల్చింది
తెల్లటి మెతుకుల్ని కెలుకుతుంటే
గిలగిల తన్నుకుంటున్న పత్తి రైతుల
క్షుభిత క్షుధాత్మలే వేళ్ళకు తగులుతున్నాయి”
అని హృదయ విదారకంగా విలపించాడు. అంతటితో ఊరుకోలేదు.

“నా రైతాంగమా!
ఈ రాజ్యాంగమే నీ మరణానికి
మొదటి ముద్దాయి (నల్లద్రాక్ష పందిరి -పు.66)
అని హంతకుణ్ణి జుట్టు పట్టి ఈడ్చుకొచ్చాడు. బోనులో నిలబెట్టాడు. అయినప్పటికీ, ముద్దాయి ఎవరో స్పష్టంగా చెప్పినప్పటికీ, హంతకుణ్ణి సవాలక్ష సాక్ష్యాలలో నిరూపించినప్పటికీ -చాలా విషయాలలో లాగే రైతుల ఆత్మహత్యల సంఘటనల్లో కూడా చట్టం తనపని తాను చేసుకుపోవడం షరామామూలే అయింది. సభ్య సమాజం మౌనంగా ఉండటాన్ని 'అనామధేయుడు' 'మూగవాని పిల్లన గ్రోవి - ఇంకొన్ని చావు కవితలు' అనే ఖండికలో ఆశ్చర్యం ప్రకటించాడు.

“ఇది ముమ్మాటికీ
అందరూ కలిసి చేసిన సామూహిక హత్యాకాండేనని
అందరికీ తెల్పు
అయినా ఎవరూ నోరు మెదపరు
ఇది ఖచ్చితంగా
రాజ్యం చేసిన హత్యేనని అందరికీ తెల్పు
అయినా ఎవరూ అదేమిటని ప్రశ్నించరు”

(అరుణతార - మార్చి 1998)

అని బాధ పడ్డాడు. అయితే - “మౌన సంకేతాల నుండి మన కవితవ్యం ఆయుధం కావాల్సి ఉంది - ఆయుధాల్లో ఆయుధమై యుద్ధ భూమిలో గొంతు విప్పాల్సి ఉంది” (నందిని సిద్ధారెడ్డి) అని కవితలోకం గుర్తించింది. వసీరా అనే కవి “మొలక” అనే కవితలో కవుల ఆలోచనల ప్రవాహాన్ని ఈ క్రమంలోనే మలుపు తిప్పాడు. సరికొత్త బీజాన్ని నాటాడు.

“ముల్లును ముల్లుతో తీయడం పాతరాజనీతే
కంకుల పొత్తిళ్ళలో గింజల్ని ఎత్తుకొని
మురిసిపోయే గింజ తల్లిని
గింజతోనే హత్య చేసే మాయాబజారు వైనం
ఇప్పుడు ఏకరువవుతుంది...
నీ కష్టాన్ని బట్టి కాక
ప్రపంచ పోలీసుల లాభ నష్టాల్ని బట్టి
విత్తనం నుదుటి మీద పంట వెలకట్టి వుంది...
ముందూ వెనుకా దాదుల మధ్య
గోధుమ గింజ విస్ఫోటించడం
గాయాలైన గింజల్లోంచి
గెరిల్లాలు మొలకెత్తి కదం తొక్కడం
మూడో ప్రపంచపు మట్టిచెప్పే

ఆధునిక కవిత్వం”

(రైతు కవిత -పు. 55-56)

అని రైతులపక్షంగా సమాజాన్ని సంఘటితం చేశాడు. పోరుకు పిలుపు నిచ్చాడు. గంటేడు గౌరునాయుడు కూడా ‘విధ్వంస దృశ్యం’ అనే కవితలో రావలసిన చైతన్యాన్ని కడుపారా ఆహ్వానించాడు.

‘ఈ నేల శరీరం మీద
టెర్మినేటర్ నిలువెత్తు నెత్తుటి చారికలుగా
మొలకెత్తనున్న కంపెనీల లాభాల పాటలకు
బహుశ జాతి కంపెనీల లాభాల పాటలకు
లయబద్ధంగా దరువెయ్యడానికి
డప్పు డోలూ అరువిచ్చే రైతు జజాల్లోస్తున్నాయి
విధ్వంసమే ఇక్కడ అభివృద్ధి క్రమ పరిణామం
పోరు అనివార్యమే అయినపుడు
చర్మం మీద రోమ రోమమూ
ఆయుధమై నిక్కబొడుచుకోవాల్సిందే
రాలిపడితే మాత్రమేం?’

పండు మొక్కల్ని వాగ్దానం చేస్తుంది కదా!”
(ఆంధ్రజ్యోతి (ది.ప.) 14.3.99)

అని మొదటి ముద్దాయిపై పోరాటాన్ని సమర్థించాడు. రైతు దుస్థితిని కేవలం రాజకీయ, సామాజిక కారణాలను అన్వేషించడమే కాక వ్యవసాయ రంగంలో స్త్రీల ప్రాతినిధ్యాన్ని కూడా కవులు గుర్తించారు. అటువంటి వారిలో చింతా అప్పులనాయుడు రచించిన ‘అమ్మచూపు’ అనే కవిత ఒకటి.

“బతుకు బండి పరిగెత్తడానికి
అమ్మ పగలంతా పొలంలో
పచ్చజెండాలు నాటేది....
బొరిగై నేలను తవ్వి తలకెత్తుకొని వచ్చిన
అమ్మ కడుపు
పలకాబలపం లేని ఖాళీ సంచీలా
గాలికి ఆడేది...
అయ్యోనోటి నుంచి జారిన కాటిసీను పద్యాలు
బియ్యానికి నోచుకోని దాకలో
ఎసరు నీళ్ళయి మరిగితే
అమ్మ చెమట చుక్కలు మెతుకులై
నా పిడికెట్లో దానిమ్మ గింజలై మెరిసేవి.
నా చిరుగుల బాల్యం చుట్టూ
అమ్మ కోకముక్తై చుట్టుకునేది
అమ్మ తనే రెండు కమ్మలుగా మారి
నన్ను రైలు బండిని చేసింది
నన్ను గమ్యానికి చేర్చే పచ్చజెండా
ఎప్పటికీ అమ్మ చూపే” -

(ఆంధ్రజ్యోతి 13.12.98)

ఇంట్లో మగవాడు వ్యసనాలకు ఇతర బలహీనతలకూ లోనైనప్పుడూ కుటుంబం బలి కాకుండా ఇంటి ఇల్లాలు నడుం బిగించడంపై ఖండికలో చూడవచ్చు. ఇటువంటి వాస్తవాలను కవులు తక్కువగానే స్పృశించారు. అయినా రైతు కుటుంబంలో

బతుకుబండి క్షేమంగా గమ్యం చేరాలంటే ఎప్పటికీ ఈ అమ్మచూపులు తప్పవనేది దాచేస్తే దాగని సత్యం.

భర్త వ్యసనాలకు బానిస అయినపుడు భార్య చెమట చుక్కలే ఇంటిల్లిపాది మెతుకులుగా మారడం గమనించాం. అయితే, అదే భర్త అప్పుల ఊబిలోపడి, బతుకు బండిని లాగలేక ఆత్మహత్య చేసుకున్నప్పుడు ఆ భార్య మానసిక సంఘర్షణ ఎలా ఉంటుందో ఊహించలేం. ఈ అంశాన్ని కవులు కవితా వస్తువుగా స్వీకరించింది తక్కువ. ఎక్కువగా పురుషులే కలం కరవాలాన్ని చేపట్టడం వల్ల రైతు భార్యల గోడు అంతగా విన్పించడం లేదు. కొంతమంది ప్రసిద్ధ కవయిత్రులు కూడా రైతు కవిత్వాన్ని సృష్టించారు. అయినప్పటికీ వారి కవితల్లో ‘అడగొంతు’ అంతగా విన్పించకపోవడం ఆశ్చర్యం. అయితే వీరందరి పక్షాన ఓల్గా ‘చావును కాదు బతుకుని’ అనే కవితలో ఆత్మహత్య చేసుకున్న రైతు భార్య కన్నీటి ఘోష ప్రతిధ్వనిస్తుంది.

“నేను పుడుతూనే తలవొంచుకొని పుట్టాను

చేతులు చాచడం అలవాటే

అమ్ముడు పోవడమూ కొత్తకాదు

అది తెలిసే వదిలేసి వెళ్ళావా?

విషంతో నీకు చావు దొరికింది

నా బతుకు చేదు విషం అయ్యింది

పత్తిపంట నిన్నమొన్నటి దాయె

మన సంసారం ఎన్నాల్సింది?

అందులో -

ఎన్నిమునిగానో

ఎన్నిసార్లు చచ్చి బతికానో!

నువ్వు తిట్టినా తుమ్మినా... తాగినా తన్నినా

పోనీలే మగబుద్ధి ఆనుకున్నా

ఇంత చావు దెబ్బ తీస్తావనుకోలా.....

నీ పంట నాశనమవటమే చూశావు గానీ

నీ కడుపు పంట సంగతి ఏమాలోచించావ్

పురుగు కొరుక్కుతినే పత్తికాయల్లా

వీళ్ళ నెలా గాలి కొదిలెయ్యను?..

ముక్కు మూసుకోవడం మూడు నిమిషాల పని

నోరు తెరిచి అడగాలయ్యా!

ఇదంతా ఏమిటనీ? ఎందుకిట్లా జరిగిందనీ?

ముద్దకే కాదు, యుద్ధానికి పిడికిలి బిగించాలని

నా పిల్లలకు నేర్పడానికి

నేను బతికి తీరతానయ్యా!

ఇంకో నూరు బతుకులు బతకటానికి

నేను చావును కాదు -

బతుకుని కావాలింనుకుంటాను

బతుకు పోరుని కావాలింనుకుంటాను”

(రైతు కవిత -పు. 127-128)

కరుడు కట్టిన సంప్రదాయ విమర్శకులెవరూ దీనిని కవిత్వంగా అంగీకరించకపోవచ్చు. కానీ, జీవితాన్ని ఇంత తేలిగ్గా కవిత్వీకరించిన ఓల్గా ఒక గొప్ప కోణాన్ని ఆవిష్కరించారు.

ఎందరో “లేత ఇల్లాళ్ళు నల్లపూసల సౌరు గంగలో కలిసిపోయిన” ఈ స్థితిలో, ఒప్పుల కుప్ప వయసు దాటని మరెందరో పసి మొగ్గలు బాలకార్మికులుగా బతుకులీడుస్తున్నారు. రైతు కుటుంబాలలోని ఈ దయనీయ దృశ్యాల్ని కూడా కొందరు కవిత్వీకరించారు. కె. ఉషా సరస్వతి రచించిన ‘బ్యారెన్ బతుకులు’ అనే కవిత ఇటువంటి వాటిలో ఎన్నడగింది. వాణిజ్యపంటగా పొగాకు మన దేశంలోకి అడుగు పెట్టినప్పుడే రైతు జీవితం మలుపు తిరిగింది. ఎందరో ఆడపిల్లల జీవితాలు ఆ బ్యారన్ లలో కాలిపోవడం ఈ కవిత విశ్లేషిస్తుంది.

“కరెంట్ తీగల పహారా కాసే
ఆ ప్రహారీలోకి అడుగు పెట్టిన కన్నెలు
ఈనెలు తీసిన దొర పొగాక్కాడలవుతారు...
తెల్లగా ఉతికిన చీరల్లో మల్లెలు తాల్చి
ఫిట్టరు సిగరెట్టులా లోపలికి వెళ్ళినవాళ్ళు
సగం కాలి ఆరిపోయిన చుక్కలై
బయటకు నెట్టెయ్యబడతారు
వాళ్ళు ఆహుతైతేనే జిన్నా టవరు చుట్టూ
చిన్నా చితకా కొంపలు
అంతస్తులై ముస్తాబవుతాయి
ఆకు ఆకునీ వారు చేత్తో తాకితేనే
ట్రంకు రోడ్డు పక్క జాగాల్లో
రంకుటాలై ఏసీ హాళ్ళు నిక్కి నిక్కి చూస్తాయి...

రానున్నది పొగాక్కి ‘క్రాప్ హాలీడే’
వారికి ‘లైఫ్ హాలీడే’

(రైతు కవిత)

ఎవరెవరి త్యాగాలు ఎవరెవరికి భోగాలువుతున్నాయో పై కవిత సుదీర్ఘంగా విశ్లేషించింది. ప్రతి రోజూ ‘జాలీడే’ కావలసిన వారి జీవితం ‘లైఫ్ హాలీడే’ కావడం ఒక విషాదం.

వచన కవిత్వంలో ఆవిష్కరించబడిన వర్తమాన రైతు జీవితాన్ని పరిశీలించినపుడు ఒక విషయం స్పష్టం అవుతుంది. కవులందరూ ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో రైతు జీవితం ఛిద్రమై పోవడాన్ని విశ్లేషించారు. ఆక్రోశించారు. ఆగ్రహించారు. అశ్రువులు కూడా రాలారు. కానీ రైతు జీవితంలో ఒక ప్రధాన అంగమైన రైతు కూలీల జీవితాలను, పాలేరుల జీవితాలను విస్మరించారు. వారి అస్తిత్వాన్ని కూడా కవులు అంతగా గుర్తించకపోవడం ఒక ప్రధాన లోపం. ఈ ఖాళీని పూరించలేకపోతే పాలక వర్గాల సంస్కృతే కవుల సంస్కృతా అని అనుమానించాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది.

ఏమైనప్పటికీ, వర్తమాన కవిత్వం అనేక ఉద్యమాలకూ, సిద్ధాంతాలకూ అలవాలమైనా, అన్ని వాదాలకూ చెందినవారు వారి ‘వివాదాలను పక్కనబెట్టి దేశానికి వెన్నముక అయిన రైతు గోడును పట్టించుకోవడం అభినందనీయం. రైతు కవిత వచన కవితకు కూడా వెన్నెముకగా నిలవడం అభిలషణీయం.

(డా॥ మేడిపల్లి రవికుమార్
అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్, ఎస్.వి. యూనివర్సిటీ)

శోకాత్మ ప్రస్థానానికి ఊహకాంక్షలతో...

యులైక్ ఎంట్రన్స్ కాలేజి

పెవిలియన్ గ్రౌండ్ దగ్గర, ఈ సేవా ఎదురుగా, బస్ డిపో రోడ్, ఖమ్మం
సెల్: 9440526703, 9949409453

సాహిత్య ప్రస్థానానికి ఊహకాంక్షలతో...

A Place to learn - A Chance to grow

NEW GENERATION JUNIOR COLLEGE

Kaviraja Nagar - Khammam
Phones : 08742 - 254216 & 653559

We Know Better - What the Students Need Best

టంకశాల అశోక్

తెలుగు రచయితలు, కవులు రాష్ట్రంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో సభలు జరుపుతుంటారు. వాటికి అనేక ప్రాంతాల వారు హాజరవుతుంటారు. వారంతా కూడా ప్రజల సమస్యల గురించి రాసేవారే. ఇతర అంశాలపై కొంత రాసినా, ఈ విషయాలూ ఏదో ఒక మేరకు రాస్తూనే ఉంటారు. అయితే ఏది రాయాలన్నా దాని గురించి వీలైనంత ఎక్కువ తెలుసుకుంటే మరింత బాగా రాయవచ్చు. తాము రాసే సమస్యలున్న ప్రాంతాలను చూసి, ఆ ప్రజలతో మాట్లాడి, అక్కడి పరిస్థితులను ప్రత్యక్షంగా గమనిస్తే విషయాలు బాగా తెలుస్తాయి. అప్పడింకా బాగా స్పందించి రాయవచ్చు. ఇదంతా అందరికీ తెలిసిందే. ఎవరూ ఎవరికీ కొత్తగా చెప్పనక్కరలేదు. కాని ఇటువంటి ప్రయత్నం ఆచరణలో కన్పించటం లేదని, అది జరిగితే బాగుంటుందని కొంతకాలం క్రితం ఒక తెలుగు పత్రిక తన ఆదివారం అనుబంధంలో ప్రత్యేక వ్యాసం రూపంలో సూచించింది. ఉదాహరణకు ఉత్తరాంధ్రలో ఎక్కడో ఒకచోట తరచుగా రాష్ట్రస్థాయి సభలు

రచయిత్రులు చూపిన బాట

రచయితలకు ప్రజలతో, ముఖ్యంగా తాము ఎవరి సమస్యలపట్ల స్పందించి రాస్తారో వారితో ప్రత్యక్ష పరిచయం ఎప్పుడూ అవసరమే. ఆ అవసరాన్ని మరింత నొక్కి చెప్పవలసిన పరిస్థితులు, ఇప్పుడు వస్తన్నాయేమో అనిపిస్తున్నది.

జరుగుతుంటాయి. వాటికోసం రాష్ట్రమంతటి నుంచి కవులు, కథా రచయితలు, నవలాకారులు, విమర్శకులు, సాహిత్యాభిమానులు, ప్రచురణకర్తలు వెళుతుంటారు. ఉత్తరాంధ్ర ప్రజలకు (గిరిజనులు, గిరిజనేతరులు, పట్టణాల వారు) చాలా సమస్యలున్నాయి. అవి స్థానిక రచయితలకు బాగా తెలుసు. వాటిపై వారి చిత్రీకరణలు, ఇతర స్పందనలు చూసి ఇతర ప్రాంతాల రచయితలు ఒకోసారి కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటారు. కొన్ని రకాల సమస్యలపై తాము రాయజూస్తుంటారు. ఒకవేళ అదే తరహా సమస్యలు తమ ప్రాంతంలోని వృత్తులవారికి (వ్యవసాయం, చేనేత వగైరా) ఉన్నట్లయితే స్పందన ఇంకా పెరుగుతుంది.

ఇదంతా సహజం. ఇంతవరకు అంతా బాగానే ఉంది. కాని దీనితో పాటు ఇంకొక్క పనిచేస్తే వారి అవగాహనలు, స్పందనలు, రచనలస్థాయి మరింత బాగుంటాయి గదానన్నది ఆ పత్రిక వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయం. సభలు రెండు మూడు రోజులు జరుగు తాయనుకుంటే,

సభల అజెండాను కొద్దిగా సంక్షిప్తం చేసి ఒక రోజు ఒకపూటో వారంతా అక్కడికి నమీవంలోని సాధారణ ప్రజలను కలిసేందుకు ప్రయత్నిస్తే బాగుండ

వచ్చు గదా. ఆ ప్రజలు తరచు తమ దృష్టికి వచ్చే సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్న వారు కావచ్చు. స్థానిక రచయితల రచనలలో కన్పిస్తున్న వారు కావచ్చు. లేదా ఏమీ కాని వట్టి సాధారణ ప్రజలైనా కావచ్చు. వారిని కలవటం వల్ల

తమకు కలిగే అవగాహన సాధారణ రూపంలో ఉండేదైనా కావచ్చు.

ఇదే ప్రయోగం లేదా ప్రయత్నం, రచయితలు కవుల సభలు రాష్ట్రంలోని ఏ ప్రాంతంలో జరిగినా చేయవచ్చు. ఉత్తరాంధ్రతోపాటు గోదావరి మండలం, దక్షిణాంధ్ర, రాయలసీమ, ఉత్తరతెలంగాణ, దక్షిణ తెలంగాణ, వీటికి ఆనుకుని ఉన్న ఒరిస్సా, తమిళనాడు, కర్ణాటక సరిహద్దు ప్రాంతాలు ఏవైనా కావచ్చు. బహుశా సభలు జరపటమే ఏదో ఒక తరహా సమస్యల ప్రాంతం లోని పట్టణమైనా కావచ్చు. ఈ ప్రయత్నం ఎవరో ఒకరో, ఎందరో కొందరో కొన్నిసార్లు చేసి, అందువల్ల మంచి ఏదైనా జరుగుతున్న దనుకుంటే కొనసాగించవచ్చు. లేదంటే మాని వేయవచ్చు. అసలు ప్రయత్న మంటూ జరిగితే బాగుంటుంది గదానన్నది ఆ పత్రిక వెలిబుచ్చిన ఆలోచన.

ఆ తర్వాత ఎక్కడో ఒక చోట ఇటువంటి చిన్న ప్రయత్నమేదో జరిగినట్లు ఆ తర్వాత కొంతకాలానికి విన్నాము. వివరాలు సరిగా తెలియదు. అదిగాక ఇంకెవరికైనా ఈ ఆలోచన నచ్చిందో లేదో కూడా తెలియదు. కాని ఇటీవల కొందరు రచయిత్రులు, కవయిత్రులు ఉత్తరాంధ్రలో

కుమ్మరి పురుగు మట్టి తీసి
పితి పుర్రు ఇసుకు ఇసుకు
అప్పులోని గుర్రపు మోసుడు
ఏంది?

గంజిల ఈగోలే గట్ల తీసేసుడు
గోదకట్టం జేతై గోసవోసుకొనుడు
పియ్యి ఎత్తి పోతై పిచ్చకుంట్లోదా?
గెదరు కౌసు సిరు కొట్టుడు
ముద్దల కొద్ది మైల తెముదల ఊము
గొద్దెల గొద్దెల పియ్యి ఉచ్చు
ఎడ్డురుకం లేకుండా ఎత్తిపోస్తై
ఏంది గట్లసూసుడు?
ఓపిక గల్లోని ఓరకుంచుడు
ఎడ్డోని మీద ఇంత సాదుబోసి
కాండికిచ్చి మీదుంచి
కొసి గుంపెనెల కసిరిచ్చుడు
ఏరిగి పూసుకున్న భూదవ్వ
కడిగి గాలించిన మట్టిపెడ్డ

ఎక్కుబెట్టిన ఆయుధాలు

పాన్నాల బాలయ్య

“దబ్బునము యీగె దొక్క గుంజి
పిల్లగోసిల చెక్కిన దుఃఖం”
నాసిపోసిన రెక్కల కట్టం
ఉప్పు మిరపకాయకు చాలని ఊడిగం
ఆపతిల తొవ్వదీసె బర్బె
బూడిద పిర్రల బుడ్లగోసుల్ల
“చినిగిన ఇత్తార్ల పెంటల కొట్లాట
ఎంగిలి మెతుకుల బతుకు ఆట”
చెత్తై గుత్తయిన చెమట బొట్టు
అద్దెం బద్దెం జీతం
అతుకుల సంసారం
పుండాకోరు కాదు

పూటకు చచ్చే పుండు
పురుకాసి పురుగు
ఏడిండ్ల పిల్లి కూన...
ఏసి గదుల్ల గూసుంటే
ఎంగిలి జీవితాలు ఎరికేనా?
కందికట్టె సమరులేదు
కట్టజీవిపై కాపుగాసెటోడి నెనరేది?
ఇజ్జతికి ఇన్నాళ్ళు జేసినా
అంటరానోనిగ జూసినా
వెలుగు పొడల శక్తి
ఇస్సిమీదైన ఇన్నాన్ మీదైనా ఒక్కటే.
ఇమానంగా... ఇగజెయ్యం
రోతగడిగి చీపిరికట్ట
ఎరుగుడెత్తై పారకట్టె
ఎక్కుబెట్టిన ఆయుధాలై
ఎగబడతాయి
బ్రతుకు మారేంత వరకు
కలబడుతాయి

అటువంటి పనిచేసినట్లు వెలువడిన కథనాలు సంతోషకరంగా, అభినందనీయంగా ఉన్నాయి. ఆ ప్రాంతానికి సందర్భన కోసం వెళ్ళినవారు, అక్కడి గిరిజన మహిళలు, ఇతర మహిళల పరిస్థితుల పరిశీలనను దానితో మేళవించినట్లు పేర్కొన్నారు. వారికి ఈ ఆలోచన ఎందుకు కలిగిందో తెలియదు గాని, అది ప్రశ్నకాదు గనుక వదిలివేయవచ్చు. వారి పని ఇతరులకు ఎంత స్ఫూర్తిని కలిగిస్తుందన్నది అసలు విషయం చూడాలి.

రచయితలకు ప్రజలతో, ముఖ్యంగా తాము ఎవరి సమస్యలపట్ల స్పందించి రాస్తారో వారితో ప్రత్యక్ష పరిచయం ఎప్పుడూ అవసరమే. ఆ అవసరాన్ని మరింత నొక్కి చెప్పవలసిన పరిస్థితులు, ఇప్పుడు వస్తున్నాయేమో అనిపిస్తున్నది. ఎందుకంటే, ప్రజలకు గతంలో అందరికీ తెలిసినవి గాక కొత్త పరిస్థితులు, కొత్త సమస్యలు ఎదురవుతుండటం ఇట్లా అనటానికి మొదటి కారణం. ఈ కొత్త పరిస్థితులు, కొత్త సమస్యలు మారుతున్న రాష్ట్రీయ - జాతీయ - అంతర్జాతీయ పరిస్థితులు ప్రభావంతో ఏర్పడుతున్నాయి. బయటి రచయితలకు గతకాలపు పరిస్థితులు కొంత తెలిసినా ఈ కొత్తవి తెలిసే అవకాశం ఎక్కువ లేదు.

స్వయంగా రచయితలు ఒకవైపు తమ వృత్తి గతమైన కారణాల వల్ల మరొకవైపు సగరీకృతమవుతున్న జీవితాల వల్ల సాధారణ ప్రజలతో పరిచయానికి దూరమవుతున్నారు. ఇంకా ఇంకా అవుతున్నారు. పై మాట అనటానికి ఇది రెండవ కారణం.

ఇందువల్ల జరిగేదేమిటో తెలిసిందే. రచనలలో కృత్రిమత వస్తుంది. ఇప్పటికే ఉన్నవారిలో పెరుగుతుంది.

ఇతరత్రా కూడా రచయితలలో తాము రాయదలచిన విషయాలపట్ల గాని, సాధారణరూపంలో గాని పరిశీలనలు గతం కన్న తగ్గుతుండటం మూడవ కారణమైతే, వేర్వేరు భావజాలాలు, ఉద్యమాల ప్రభావాలు ఇటీవలి సంవత్సరాలలో అంతగా లేకపోవటం నాల్గవకారణం. నిజానికి ఇటువంటివి గణనీయంగా ఉండిన కాలంలో చూసినా రచయితలు సభలుజరిగిన చోటనే ముగిసి, రచయితలు సభల అజెండాకు పరిమితమై, తర్వాత ఎవరి స్థలాలకు వారు వెళుతుండేవారు. అంతే తప్ప, ప్రత్యేకంగా ఆలోచించి సమస్యలున్న ప్రాంతాలలో సభల నిర్వహణ, కొంత సమయం పాటు ఆయా ప్రజలతో లేదా వృత్తులవారితో, సామాజిక వర్గాలతో కూర్చోవటం అనేది నాకు తెలిసినంతవరకు లేదు. ఇది ఉద్యమ రచయితల సంస్థలకు కూడా వర్తిస్తుంది. ఇందులో ఎవరికే ఏ ఉద్దేశాలూ, వైఫల్యాలూ ఆపాదించటం లేదు. గత రచయితలకు గాని, ఇప్పటి వారికి గాని, ఉద్యమాలవారికి గాని ఉద్యమేతరులకు గాని. ఆ పద్ధతి అసలు రానేలేదనటం వరకే ఇక్కడ చెప్తున్నది.

వస్తే బాగుంటుందన్నది సూచన. అందువల్ల రచనల స్థాయి, లోతు పెరగటంతోపాటు, పైన పేర్కొన్న తరహా రకరకాల లోటుపాట్లు తీర్చవచ్చు.

(టంకశాల అశోక్ 'వార్' సంపాదకులు)

డా॥ తక్కోలు మచిరెడ్డి

భారతీయ సాహిత్యం - విహంగ వీక్షణం

భారతీయ భాషల సమగ్ర అధ్యయనానికి మైసూరులో ఒక సంస్థ వుంది. కానీ, భారతీయ సాహిత్య అధ్యయనానికి గానీ, పరిశోధనకు గానీ ఒక సంస్థ అంటూ లేదు. వాస్తవానికి దీనికై ఓ విశ్వవిద్యాలయమే అవసరం. భాష కుటుంబాలు వేరైనా, భారతీయ భాషల్లో సామ్యాలూ, ఆదాన ప్రదానాలూ చాలా ఉన్నాయని భాష శాస్త్రజ్ఞులు తేల్చారు. భారత దేశాన్ని ఒక భాషా ప్రదేశం (లింగ్విస్టిక్ ఏరియా)గా గుర్తించారు.

v పరిశీలన

మనదేశంలో రెండు వందలకు పైగా భాషలున్నాయని ఒక అంచనా. భాషలెన్ని వున్నా భారతీయ సాహిత్య మొక్కటే అని ఒక మహానుభావుడు అన్నాడు ఇది నిజమే.

భారతీయ భాషల సమగ్ర అధ్యయనానికి మైసూరులో ఒక సంస్థ వుంది. కానీ, భారతీయ సాహిత్య అధ్యయనానికి గానీ, పరిశోధనకు గానీ ఒక సంస్థ అంటూ లేదు. వాస్తవానికి దీనికై ఓ విశ్వవిద్యాలయమే అవసరం.

భాష కుటుంబాలు వేరైనా, భారతీయ భాషల్లో సామ్యాలూ, ఆదాన ప్రదానాలూ చాలా ఉన్నాయని భాష శాస్త్రజ్ఞులు తేల్చారు. భారత దేశాన్ని ఒక భాషా ప్రదేశం (లింగ్విస్టిక్ ఏరియా)గా గుర్తించారు.

ఇక సాహిత్యానికి వస్తే, భారతీయ సాహిత్యాన్ని మూడు యుగాల కింద విభజన చేయవచ్చు. ప్రాచీన భారతీయ సాహిత్యం, క్రీ.పూ. 1500 నుంచి (క్రీ.శ.1000 వరకు,) మధ్య యుగాల భారతీయ సాహిత్యం (పదవ శతాబ్దం నుంచి 1900 వరకు), ఆధునిక భారతీయ సాహిత్యం (20వ శతాబ్దం), అని.

ప్రాచీన సాహిత్యం కింద సంస్కృతం, ప్రాకృతం, తమిళంలోని ప్రాచీన సాహిత్యాలు వస్తాయి. ఋగ్వేదం, ఉపనిషత్తులు, వాల్మీకి రామాయణం, వ్యాసుని భారతం, కాళిదాసు కృతులు, శూద్రకుని మృచ్చకటికం అశ్వఘోషుని బుద్ధచరితం మొదలైనవి సంస్కృత సాహిత్యంలో ఆణిముత్యాలు.

ప్రాకృతం (మహారాష్ట్రీ ప్రాకృతం) లోని రావణహోలాంటి (ప్రసిద్ధ కావ్యాలు క్రీ.శ. 5-6 శతాబ్దాల నాటివి. హాలుని గాథా సప్తశతి ప్రాకృతంలో వచ్చిన గొప్పకృతి.

క్రీ.శ. ఐదవ శతాబ్దం నుంచి క్రీ.శ. రెండవ శతాబ్దం వరకు సాగిన సంగం సాహిత్యం (తమిళవేదం అనించు కున్న ఆరుక్కురళ్ రచింపబడింది అప్పుడే), ఆ తర్వాత వచ్చిన శిలపాదికారం, మధిమేఖల లాంటి గొప్ప ప్రణయ కావ్యాలు ఆ యుగంలో తమిళ సరస్వతి ప్రసాదించిన గొప్ప వరాలు.

మధ్యయుగంలో ఆధునిక భారతీయ భాషల్లో సాహిత్యం వచ్చింది. వీరగాథలు, నీతి కావ్యాలు, భక్తి (రామభక్తి, కృష్ణభక్తి రేఖలు) కావ్యాలు దండిగా

వచ్చినాయి. కబీర్దాసు సమాజ రుగ్మతల్ని ఎత్తిచూపే 'దోహట' రాసింది ఈ యుగంలోనే. హిందీలో పృథ్వీరాజ్ రాసో, బీనల్ దేవ్ రాసో, లాంటి వీరగాథా కావ్యాలు తులసీదాసు రచించిన రామ్ చరిత మానస్, సూర్దాస్, మీరాబాయి పదసాహిత్యం ఈ కాలంలోనే వచ్చినాయి. పోతన, తుకారామ్, గురునానక్ కావ్యాలు, కవితలు కూడా ఇదే యుగంలో వెలువడినాయి. ఒరియా భాషలో సరళాదాసు రచించిన భారతం, బంగ్లా భాషలో వచ్చిన కృత్తివాస్ రామాయణం, కాశీరామ్ దాస్ రచించిన మహాభారతం బాగా జనప్రియమైనాయి. చండీదాసు, చైతన్య ప్రభృతుల పద సాహిత్యాన్ని గురించి గొప్పగా చెప్పుకుంటారు. బెంగాల్ లో మనం అన్నమయ్య పదసాహిత్యాన్ని మెచ్చుకున్నట్లు.

కన్నడ భాషలో కుమారసంభవ రాసిన కన్నడభారతం, నరహరి (కుమార వాల్మీకి) రచించిన కన్నడ రామాయణం అనువాదాలు, అనుసరణలు కావు స్వతంత్ర రచనలే. వాటికంటే ముందే విక్రమార్క విజయమనే పేరుతో అర్జునుని నాయకునిగా చేసి, పంప మహాకవి రాసిన భారతం కన్నడలో ప్రసిద్ధం. వీరశైవ

బసవేశ్వరుని వచన సాహితీ బాగా జనప్రియమైంది. కన్నడ మాత్రం అనబడే అక్క మహాదేవి శ్రీశైల మల్లికార్జునను కొలిచి భక్తి పారవశ్యంతో వచనాలు రాసింది. మన వేమన లాంటి సర్వజ్ఞుని ప్రజా పద్యాలు జనంలోకి చొచ్చుకు పోయినాయి.

అసమా సాహిత్యంలో మధ్య యుగంలో అసమా సమాజాన్ని అన్ని రంగాల్లోనూ అమితంగా ప్రభావితం చేసిన శంకర్ దేవ్ సదా సంస్కరణీయుడు. ఆయన తన మతాన్ని భగవతీమతం అని ఘోషిస్తూ భాగవతాన్ని అసమాలోకి అనువదించి నాడు. వైష్ణవం బాగా వేళ్ళాసుకునేట్లు చేశాడు.

దక్షిణాన తమిళంలో భక్తి కావ్య రచనకు ఆళ్ళారులు ఎంతో దోహదం చేశారు. వారు వైష్ణవ మత ప్రచారకులు. వీరిలో ఆండాళ్ అనే భక్తురాలు అత్యంత ప్రసిద్ధం. రమ్యమైన ఈమె గేయాల సంపుటి శీర్షిక. 'తిరుప్పావై', 12 వ శతాబ్దంలో కంబన్ రచించిన రామాయణం నాటకీయ ఘట్టాలతో దృశ్య కావ్యంలా భాసిస్తుంది. తమిళంలోని ఈ రామాయణం స్వతంత్ర రచన. అనువాదం కాదు.

తెలుగులో కవిత్వం అనబడే నన్నయ్య తిక్కన, ఎర్రన మహాకవుల సంస్కృత భారతాన్ని తెలుగులో అనుసృజించినారు. ఆంధ్ర సారస్వత చరిత్రలో ఇదో పెద్ద మలుపు. ఇప్పటికింకా అది జనప్రియ గ్రంథమే. నన్నయను ఆదికవి అని ఆంధ్రప్రజలు సాదరంగా పరిగణిస్తారు. బమ్మెరపోతన భాగవతం రాస్తే, అదే కాలంలో శ్రీనాథుడు శృంగార నైషధం రచించినాడు. ఈ యుగంలోని వాడే పదకవితా పితామహుడు అన్నమయ్య. వేలకొలది పదాలు తేట తెలుగులో రాసి గానం చేసిన తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుడు ప్రాతఃస్మరణీయుడు. 16వ శతాబ్దంలో ప్రబంధ యుగమొచ్చింది తెలుగులో. వివిధ ప్రబంధాల్ని శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు, ఆయన ఆస్థాన కవులూ రచించినారు. అల్లసాని పెద్దన అందించిన 'మను చరిత్ర' భట్టుమూర్తి రాసిన వసుచరిత్ర, నంది తిమ్మన రాసిన పారిజాతాపహరణంబు, తెనాలి రామకృష్ణుని పాండురంగ మహాత్మ్యము, ధూర్జటి రచించిన శ్రీకాళహస్తి మహాత్మ్యము అన్నీ స్వతంత్ర ప్రబంధ కావ్యాలని స్వయంగా శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు క్లిష్టమైన భాషలో ఆమూక్తమాల్యద అనే ప్రబంధం రాశాడు. ఆ కాలంలోనే పాండిత్య ప్రకర్షను వెల్లడించే దవ్వార్దికావ్యాలు, త్ర్యర్ది కావ్యాలు వచ్చినాయి. వాటి తర్వాత మధ్యయుగంలోనే కబీర్ లాంటి, సర్వజ్ఞుని లాంటి ప్రజా కవి వేమన వచ్చినాడు. సరళమైన భాషలో రాసిన తన పద్యాలతో తెలుగు జాతిని తట్టి మేల్కొల్పినాడు.

సుదూర దక్షిణాన మలయాళంలో సాహిత్యం మధ్యయుగంలో రావడం మొదలైంది. కొట్టార్కర్ తంపూరన్ రామాయణాన్ని ఎనిమిది భాగాలు రాసి కథాకలి సౌరసత్వానికి బీజం వేశాడు. మహాకవి తుంచత్తెప్పత్తన్ 17వ శతాబ్దంలో మణి ప్రవాళ శైలిని ఆవిష్కరించి, వ్యావహారిక భాషలో భారతం, ఆధ్యాత్మ రామాయణం రచించినాడు.

మరాఠీలో మధ్యయుగంలో భక్తి సాహిత్యం బాగా వచ్చింది. భక్త కవుల్లో ముఖ్యంగా పేర్కొనాల్సింది జ్ఞానదేవ్,

నామ్ దేవ్ లను. జ్ఞానదేవ్ భగవద్గీతకు సృజనాత్మకమైన వ్యాఖ్య రాశాడు. దీన్నే 'భావార్థ దీపిక' లేదా జ్ఞానేశ్వరీ అంటారు. తుకారామ్, రామ్ దాస్, శివాజీ ప్రశంసకులు. రామ్ దాస్ రాసిన 'దాస్ బోధ' విర్భల భక్తుడు తుకారామ్ వాదనతో, సంవేదనతో రచించి గానం చేసిన గేయాలు మరాఠీ భాషకు ఆణిముత్యాలు.

బాంగా భాషలో నాసిర్ షామ్ అనే ఒక ముస్లిమ్ మహనీయుడు మహాభారతం రాయించినాడు పరమేశ్వర్ అనే కవితో. దీనికంటే జనప్రియమైన శైలిలో కాశీరామ్ దాస్ భారతం రాశాడు. కృతివాస్ రామాయణం 15వ శతాబ్దంలో వచ్చింది. భాగవతం అనువాదరూపంలో ఇదే కాలంలో వచ్చింది. పదసాహిత్యం కొల్లలుగా మూడు శతాబ్దాలపాటు వచ్చింది. చైతన్య ప్రభువుపై అనేక కావ్యాలు వచ్చినాయి. మంగళకావ్యాలు, బౌద్ధగీతాలు బాగా రాణించినాయి.

కశ్మీరా భాషలో మధ్యయుగంలో వచ్చిన సాహిత్యాన్ని ఆదికాలం, ప్రబంధ యుగం, నీతియుగం, ప్రేమాఖ్యాన యుగం అని విభజించినారు. ప్రముఖంగా లాల్ ద్యోద్ అనే కవయిత్రిని గొప్ప చెప్పుకుంటారు. ఈమె రాసిన తాత్విక 'వఖ్' - జబ్ దిసీరీ, లు చాలా ప్రసిద్ధం. ప్రచంధ యుగంలో 14వ శతాబ్దంలో జైనుల్ అబెదాస్ ను పేర్కొనాలి. గత యుగంలో హబ్బాఖాతూన్ (Habba khaatoon) అనే కవయిత్రి గేయాలు సంవేదనాత్మకంగా కరుణరసస్థావితమై ఒప్పుతున్నాయి.

మధ్యయుగాన ఉర్దూ సాహిత్యంలో తప్పక చెప్పుకోవాల్సిన గొప్పకవి గాలిబ్. భావుకత, తాత్వికత కలగలిసిన ఆలోచనా సరళి గాలిబ్ ది. ఇది ఆయన గజళ్ లో అందంగా అభివ్యక్తమయింది.

పంజాబీలో వారిస్ షామ్ 35వ ఏటనే హార్ రాన్ రూప్రా ప్రణయగాధను రాయసాగాడు. తన ప్రేమగాధనే హార్ రాన్ రూప్రా ప్రణయగాధగా మలచినాడనీ, ఈ గాధ ఇప్పటికీ పంజాబులో జనప్రియ రచన అనీ చెబుతారు.

ఆధునిక యుగం దాదాపు అన్ని భారతీయ భాషల్లోనూ 19వ శతాబ్దంతంలో ఆరంభమయింది. తెలుగులో వచ్చిన గురజాడ 'కన్యాశుల్కం' నాటకంతో సమానమైనది ఇంతవరకూ ఏ భాషలోనూ రాలేదు. దీన్ని 1892 లో గురజాడ అప్పారావు రచించినాడు. వ్యావహారిక భాషలో, మాండలికంలోని సాగసుతో, నాటకంలో పాత్రల్ని రక్తికట్టించిన విధానం వేనోళ్ల ప్రశంసనీయం. ఈ నాటకం జీవితమంత గొప్పదని శ్రీశ్రీ అభివర్ణించినాడు. తెలుగులో అనేక ప్రక్రియల్ని ప్రవేశపెట్టిన ఘనత కందుకూరికి దక్కుతుంది. అస్పృశ్యతను ఎండగడుతూ, అనేక ఉద్యమాలను ప్రజల భాషలో చిత్రించిన ప్రగతిశీల నవల ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ రాసిన 'మాలవల్లి'. కృష్ణశాస్త్రి గేయాలతో తెనుగు నునులేత రెమ్మయై దిగి వచ్చింది. పల్లె యాసలో రాసిన నందూరి యెంకిపాటలు, చలం స్త్రీ స్వేచ్ఛాశంఖారావం, అరుంధతీ సుతుల వెతలు వివరించే జాషువా 'గబ్బిలం', పదాలతో నర్తనం చేయించి కవితా ప్రస్థానం గావించి, పతితులను, బాధాసర్పదష్టలను అనుకుంటానని అభయహస్తం అందించిన మహాకవి శ్రీశ్రీ.

‘మహాప్రస్థానం’, బాంగ్లాభాషలో నజ్రూల్ ఇస్లామ్ రచించిన ‘బిద్రోహి’ (తిరుగుబాటుదారుడు) గేయాలు, బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి రవీంద్రనాథ్ ఠాకూర్ రచించిన గీతాంజలి, గీతిమాల్య, గోరా, కాబూలీవాలా, క్షుధితే పాషాణ్ లాంటి ప్రసిద్ధ రచనలు, అమానవీకరణను అతినహజంగా ప్రతిబింబించే ‘కఫన్’, ‘ఠాకూర్ కాకుంఠ’ లాంటి ప్రేమ్చంద్ కథలను, సేవాసదన్, గబన్, నిర్మల, గోదాన్ లాంటి విమర్శనాత్మక వాస్తవికతావాద నవలలు, మానవీయ సంబంధాలను అనుభూతితో రంగరించి, కులమతాలకు అతీతంగా పాత్రలను మలచి మన హృదయాలను కరిగించే ‘దేవదాసు’ లాంటి శరత్ నవలలు, అంటరానితనాన్ని అధోలోకంలోకి తొక్కిన తారాశంకర్ బందోపాధ్యాయ్ నవల ‘కబి’ (1942), తలపై మలము మోసే వారి కథను తెలిపే తక్కిలి శివశంకర్ పిల్లె నవల ‘తోటోడి కొడుకు’ (1947) అస్పృశ్యతను తదిమ తదిమ దాని అమానవీకరణ రూపాన్ని ఎత్తిచూపే ముల్కరాజ్ ఆనంద్ ఆంగ్ల నవల The untouchable, అంటరానితనం అమానుషత్వాన్ని చూపడమే కాకుండా, దాన్ని రూపు మాపేందుకు ఏం చేయాలో సూచించే ప్రేమ్చంద్ నవల ‘కర్మభూమి’, గడ్డికోసుకుబతికే మాదిగ మహిళ ములియా ఎదురితను సమర్థవంతంగా చిత్రించిన ప్రేమ్చంద్ కథ ‘ఫాస్ వాలీ’ (1929), మాదిగ దుఖీ పట్ల ఒక బ్రాహ్మణుడు, అతని భార్య చూపే క్రూరత్వాన్ని చిత్రించే కథ ‘సద్భతి’ (1930) ఈ యుగపు భారతీయ సాహిత్యంలో కలకాలం నిలిచే కృతులు.

తెలుగులో అభ్యుదయ కవిత్వాన్ని గురించి ప్రత్యేకించి చెప్పుకోవాలి. తెలుగులో అభ్యుదయ కవిత ఒక ఉద్యమంలా వచ్చింది. లండన్ అభ్యుదయ రచయితల సంఘం ప్రణాళికా పత్రం ప్రేరణగా శ్రీశ్రీ ప్రస్థాన గీతాలు రాశాడు. భూమికోసం, భుక్తికోసం, రాజ్యాధికారం కోసం జరిగిన తెలంగాణా సాయుధ పోరాటం పై కవితల వెల్లువ వచ్చింది. నైజాము సర్కారోడా, నీ గోరీ కడ్డం కొడకా’ అని ఎలుగెత్తి చాటారు. ప్రజాకవులు సోమసుందర్ ‘పజ్రాయుధం’, ఆరుద్ర ‘త్యమేవాహం’, దాశరథి ‘అగ్నివీణ’ తెలంగాణా పోరాటంపై రాసిన కవిత్వాలు. రజాకార్ల ఆగడాల్ని కలంతో ఎదుర్కొన్నారు కవులూ, రచయితలూ.

ఠాకూర్ గీతాంజలితో ఆగలేదు. గీతాంజలికి నోబెల్ బహుమతి వచ్చేనాటికే ఆయనలోని మార్కికవాదం అడుగుంటిపోయింది. బాంగ్లా భారతీయులకు ఠాకూర్ మరో రూపంలో కనిపిస్తారు. రవీంద్రుని కవితా సంపుటాలు చలాకా (ఆడకొంగ, 1916), పలాతక (1918) మనల్ని ఆకట్టుకుంటాయి. ‘పలాతక’లో జానపద బాణీలో మహిళల బాధల్ని వ్యక్తం చేశాడు. ‘చలాకా’లో అమూర్త ఆలోచన, కల్పనతో కూడుకున్న వస్తువు, రమణీయ శిల్పం, పద ప్రవాహం కనిపిస్తాయి. ఒక రొమాంటిక్ కవిగా ఠాకూర్ అద్వితీయుడు. రవీంద్రుని తర్వాత బిష్ణు దే (మార్కిస్టు కవి), జీబనానంద దాస్ (ప్రతీకవాద కవి) లాంటివారు బాంగ్లాలో పేరు ప్రఖ్యాతులు తెచ్చుకున్నారు.

రవీంద్రుని ప్రభావం అన్ని భారతీయ భాషా సాహిత్యాలపై పడింది. ఒరియాలో ‘సచుజ్ పత్ర’ అనే బెంగాలీ పత్రిక ప్రభావంతో సచుజ్ (హరిత) కవులుగా కొందరు విద్యార్థులు ప్రకటించుకున్నారు. ఈ రొమాంటిక్ బృందంలో చేరిన కాళిందీ చరణ్ పాణిగ్రాహి, అన్నదా శంకర్ రాయ్, బైకుంఠనాథ్, పట్నాయక్ ఒక సంఘాన్ని స్థాపించుకున్నారు. ‘సచుజ్ కవిత’ అనే కవితా సంపుటి వెలువరించినారు.

ఇక హిందీలో రవీంద్రుని ప్రభావంతో నిరాలా, ప్రసాద్, పంత్ కవిత్రయం కవిత్వంతో - ‘ఛాయావాద్’ అనే పేరుతో కాల్యనికోద్యమం పరిధవిల్లింది. మహాదేవవర్మ మార్కిక కవిత్వం కూడా దానిలో భాగమయింది.

తెలుగులో కృష్ణశాస్త్రి భావకవిత్వంపై రవీంద్రుని ప్రభావం స్పష్టం. అబ్బూరి, నందూరి, బసవరాజు అప్పారావు మొదలైన భావకవులు తెలుగు కవితకు వన్నె తెచ్చారు. విశ్వనాథవారి కిన్నెరసాని పాటలు చాలామందిని అలరించినాయి. ఆయన రాసిన రామాయణ కల్పవృక్షం మాత్రం ఆధునిక యుగంలో వచ్చిన సంప్రదాయ కావ్యమే. ఆయన ‘వేయి పదగలు’ నవల తిరోగమన రచనే.

తమిళంలో సుబ్రహ్మణ్య భారతి, స్వాతంత్ర్య పోరాట గేయాలు రాసినాడు. తమిళుల్ని మేల్కొలిపినాడు. జాతీయ కవి అనిపించుకున్నాడు. భారతీదాసన్ తన విప్లవ భావాలతో తమిళ సరస్వతి నుడుట రక్తతీలకం తీర్చిదిద్దినాడు. కర్ణిదాసన్ ప్రణయ గీతాలు రాశాడు. గానం చేశాడు.

మలయాళంలో కులవాదంపై ధ్వజమెత్తినారు కవులు. కుమారన్ ఆశాన్ ‘చందాల భిక్షుకి’, ‘దురవస్థ’ లాంటి కవితలు మచ్చుతునకలు. వళ్ళత్తోత్ రాసిన భావకవితలు ప్రసిద్ధం. శంకర కురుప్ విశ్వవరుని గురించి, మత మారణ హోమం గురించి స్పందిస్తూ రాశాడు. మానవతావాదం మూర్తిభవించేట్లు. బాలమణి అమ్మ స్త్రీ సమస్యల్ని భావుకంగా వ్యక్తం చేశారు తన కవితల్లో.

కన్నడ భాషలో ఆధునిక యుగం అన్ని ప్రక్రియల్లోనూ ఫలవంతమయింది. కవిత్వంలో శ్రీకంఠయ్య, గోవిందపై, గుండప్ప, బేంద్రె, మాస్తి, ఆదిగ పేర్కొనదగినవారు. నవలలు రాసినవారిలో శివరామకారంత్, వి.కె. గోనాక్, యు.ఆర్. అనంతమూర్తి ప్రముఖులు.

రవీంద్రుని తర్వాత బాంగ్లా భాషలో కథా సాహిత్యం గొప్పగా వచ్చింది. ‘పథేర్ పాంచాలి’ రాసిన బిభూతి భూషణ్ చంద్యోపాధ్యాయ్, ‘ఆరోగ్య నికేతన్’ లాంటి నవలలు రాసిన తారా శంకర్ చందోపాధ్యాయ్, వనపూత్లాంటి నవలకారులు ప్రముఖులు.

పంజాబీ నవ్య సాహిత్యంలో మోహన్సింగ్, అమృతా ప్రీతమ్లను తప్పక పేర్కొనాలి. అమృతా ప్రీతమ్ ప్రతీకాత్మక శైలిలో కవిత్వం రాశారు. ఆమె కవితలు పలు భారతీయ భాషల్లోకి

అనువదించబడినాయి. దేశ విభజన సందర్భంగా జరిగిన హింసాకాండపై ఆమె స్పందించి కవితలు రాశారు. ఆకలితో జనం అలమటిస్తుంటే స్వాతంత్ర్యానికి అర్థమేమిటని మోహన్‌సింగ్ ప్రశ్నిస్తాడు. నవలల ద్వారా నానక్‌సింగ్ మానవతావాదానికి రూపమిచ్చాడు.

గుజరాత్‌లో ఉమాశంకర్ జోషి ఆధునికతను వ్యక్తం చేస్తే, మేఘనా అనే కవి శ్రామికుల్ని గురించి రాశాడు.

హిందీలో నయా కవిత చాలా సంవత్సరాలు రాజ్యం చేసింది. టి.ఎస్. ఎలయట్ ప్రభావంతో అజ్ఞేయ్ 'తార్ సప్తక్' వెలువరించి ప్రయోగవాదం ప్రవేశపెట్టినాడు. తర్వాత అది నయా కవిత రూపం ధరించింది. ధర్మవార్ భారతి, జగదీశ్ గుప్త, ప్రభాకర్ మాచ్ఛే లాంటి వాళ్ళు ఈ ధోరణికి సారధ్యం వహించినారు. ఈ ధోరణి నుంచి విడిపోయి అభ్యుదయ కవితకు దిశానిర్దేశం చేసిన కవులు కూడా ఉన్నారు. అట్టి వారిలో గజానన్ మాధవ్ ముక్తిబోధ్ ఒకడు. అతని దీర్ఘ కవిత 'అంధరే మే' (చీకటిలో)ను 'గుఎర్నికా ఇన్ వర్స్' (పద్య రూపంలో గుఎర్నికా)గా అభివర్ణించినాడు ప్రభాకర్ మాచ్ఛే. ఈ కవితకు ధీటుగా మరే కవితా రాలేదు. శంకర్ రచించిన 'అమన్ కా రాగ్' (శాంతి గీతి) కూడా మంచి సంఘభావ కవితే.

ఇక కథా సాహిత్యానికి వస్తే తెలుగులో కుటుంబరావు, చాసో, రావిశాస్త్రి, వై.సివిరెడ్డి, కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, సాదుం జయరాం, మధురాంతకం రాజారామ్, కన్నడలో కు.వెం.పు., మాస్తి హిందీలో రాజేంద్ర యాదవ్, భీష్మ సాహ్ని, మహీప్‌సింగ్, జ్ఞానరంజన్, మన్నూ భండారీ, ఉర్దూలో కిషన్ చందర్, ఇస్మత్ చుగాతాయి, కుర్రతుత్ ఐన్ హైదర్, సాదత్ హసన్ మింటో, ఖ్వాజా అహ్మద్ అబ్బాస్ కాశ్మీరీలో కొల్లగొట్టుతనాన్ని మనో వైజ్ఞానికంగా చిత్రించే కథలు రాసిన గులామ్ మొహమ్మద్, ప్రసిద్ధ కథా సంపుటి 'సాత్ సంగార్' వెలువరించిన అఖ్టర్ మొహియుద్దీన్, తమిళంలో మోని, అశగిరిసామి, రఘునాథన్, జయకాంతన్ మొదలైనవారు ప్రసిద్ధులు.

నాటక రంగంలో, హిందీలో జయశంకర్ ప్రసాద్, గుజరాత్‌లో కె.ఎం. మున్నీ చారిత్రక నవలలు అనేకం రాశారు. కన్నడలో లంకేశ్, చంద్రశేఖర్ కంబార్ (కంబార్ రచనలు జీవిత

నిరర్థకతను, పరాయీకరణనూ, పునాదిలేనితనాన్ని (రూట్‌లెస్‌నెస్‌ను) ప్రతిబింబిస్తాయి). గిరీష్ కర్నాడ్ (తుగ్గక్ యయాతి నాటకాలు రచయిత), ఒడియా భాషలో 1880లో 'కంచి కావేరి' నాటకం రాసిన రామశంకర్ రాయ్, 'అగామి', 'అరణ్య ఫసత్' లాంటి ప్రయోగాత్మక నాటకాలు రాసిన మనోరంజన్ దాస్, తెలుగులో కౌలుదార్ల కష్టాల్ని పోరాటాలనూ వ్యక్తం చేసే 'మాభూమి' నాటకం రాసిన సుంకర సత్యనారాయణ, వాసిరెడ్డి భాస్కరరావు, ప్రపంచ శాంతిని ప్రబోధించే 'విశ్వశాంతి', 'సూర్యా అశోక్' నాటకాలు రాసిన ఆత్రేయ, అవినీతి విశ్వరూపం చూపించే 'మరో మొహంజోదారో' నాటకం రాసిన ఎన్.ఆర్. నంది ఆయా భాషల్లో ప్రసిద్ధులు.

ప్రస్తుతం దాదాపు అన్ని భాషల్లోనూ దళితవాదం, స్త్రీవాద సాహిత్యం వస్తోంది. మరాఠీ నుంచి ప్రేరణ పొందిన, దళితవాదం ఇతర రాష్ట్రాల్లోనూ అణగారిన పేద దళితుల ఆక్రందనలను అభివ్యక్తం చేసే సాధనాలుగా అవతరించినాయి. దళిత కవిత, దళిత కథానిక, దళిత నవల, దళిత నాటకం రూపంలో హిందీలో ఓం ప్రకాశ్ వాల్మీకి, మోహన్‌దాస్ నైమిశ్‌రాయ్, డా॥ సుశీలా టాక్ భౌరె లాంటి వారు దళిత కథలు రాశారు. కథానికా సంపుటాలు వెలువరించారు. తెలుగులో దేవపుత్ర రాసిన పంచముడు ఒక సశక్త నవల. ఎండూరి సుధాకర్‌లాంటి దళిత కవులున్నారు. 'నీలి మేఘాలు' తెలుగులో స్త్రీవాద కవితా ధోరణికి నిలువెత్తు అద్దం. హిందీలో స్త్రీల దృక్పథం నుంచి కొంత సెక్సీగా నవలలు రాస్తోంది కృష్ణా సోబతా. అరసం, దిగంబర కవిత్యం, విరసం, అనుభూతివాదం తర్వాత అస్తిత్వ వాదాలన్ని తెలుగులో ప్రభావం చూపాయి. వాటిపైనే కొంతకాలం చర్చ కేంద్రీకృతమైంది. అయితే గత కొన్ని సంవత్సరాల్లో ప్రపంచీకరణకు వ్యతిరేకత ప్రధానంగా ముందుకొచ్చింది.

ఇలా అనేక భాషల్లో రాసిన భారతీయ సాహిత్యం మౌలికంగా ఒక్కటే అని తేలుతుంది. మరి ఈ సాహిత్యాన్ని అధ్యయనం చేయాలన్నా, దానిపై పరిశోధన చేయాలన్నా ముందే చెప్పినట్లు ఒక సంస్థ లేక విశ్వ విద్యాలయం అవసరం. అంతేగాక దాన్నిక పాఠ్య విషయంగా స్నాతకోత్తర స్థాయిలో ప్రవేశపెట్టవచ్చు. అంటే ఎంపి భారతీయ సాహిత్యం అన్నమాట. వీలైనన్ని ఎక్కువ విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఈ కోర్సు పెడితే దేశ సమైక్యతకు ఎంతైనా దోహదం కలుగుతుంది.

(డా॥ మాచిరెడ్డి పరిశోధకుడు, బహు భాషావేత్త)

సాహిత్య ప్రస్థానాలికి శుభాకాంక్షలతో...

మాగంటి సూర్యం

చైర్మన్

లిటిల్ ఫ్లవర్స్ విద్యా సంస్థలు

మెడికల్ కాలనీ, భద్రాచలం

విలువలతో నడిచిన జీవితాలు మావి కె. రామలక్ష్మి

మీ గురించి...

మా నాన్నగారు కలెక్టర్ ఆఫీస్ లో గుమాస్తాగా ఉండేవారు. నా చిన్నతనంలో కాకినాడ, రాజమండ్రిలో పనిచేసారు. మా ఇంట్లో ఎప్పుడూ పూజలు, పునస్కారాలు ఉండేవి కావు. అందుకనే నేను ఇంత హాయిగా ఉండగలగుతున్నాను. మా అమ్మది తుని. మా అమ్మ ఆ, ఆ, ఇ, ఈ గ్రాడ్యుయేట్. మానాన్న వేళాకోళం, మా అమ్మ ఉడుకుమోతనానికి సరి పోయింది. మా ఇంట్లో ఛాదస్తాలు లేవు. నేను ఎప్పుడూ జంధ్యం లాంటిది మా ఇంట్లో చూసి ఎరుగను. మా తాత తుని దివాన్ గా ఉండేవారు. మా అన్న పేరు భాగేశ్వరశర్మ. మా మేనత్త పేరు రామలక్ష్మి. తను నాలానే ఉండేది. మా నాన్నకు, మేనత్తకు 15యేళ్లు తేడా.

స్టెల్లా వేరీస్, చెన్నయ్ లో చదువుకున్నాను. హైస్కూల్ కూడా చెన్నైలోనే. నా చదువు అక్షరాలతో ప్రారంభించలేదు. ఒకాయన మాటలతో చదువు చెప్పడం ప్రారంభించిన తర్వాత నాకు చదువు అబ్బడం మొదలెట్టింది. సూర్యకాంతం నా క్లాస్ మేట్. సూర్యకాంతం కన్నా నేనే గయ్యాళినని సరదాగా అనేవారు!

అప్పట్లో నేను నెహ్రూ భక్తురాలి. కాంగ్రెస్ లో పావలా సభ్యత్వం ఉండేది. కాలేజీలో ఒకసారి మాక్ పార్లమెంట్ ఏర్పాటుచేశాం. దాంట్లో నేను స్పీకర్ గా చేశాను. ఆ కార్యక్రమానికి ముఖ్య అతిథిగా ఖాసా సుబ్బారావు గారు వచ్చారు. 'నీ ప్లాన్స్ ఏంటి' అని అడిగారు. ఉద్యోగం చేస్తాను అన్నాను. 'ఒకసారి వచ్చి కలుపు' అన్నారు. కాని నేను బి.ఎ. చేసిన తర్వాత మూడు నెలలు టీచర్ గా పనిచేశాను. ఎందుకంటే బిఎలో క్లాసు రాదేమోనని ఆగాను. ఒకసారి వెళితే ఖాసా 'నేను నీ క్వాలిఫికేషన్స్ అడిగానా' అన్నారు.

ఖాసా సుబ్బారావుగారి దగ్గరకు కలవడానికి వెళ్ళినపుడు ప్రూఫ్ రీడింగ్ తెలుసా అని అడిగారు. తెలీదన్నాను. టైపింగ్ వచ్చా అని అడిగారు. రాదన్నాను. సో యు ఫిట్ టు బి ఎడిటర్ అన్నారు. కంపోజర్ చక్రపాణిని గాలీలు ఇవ్వమని పిలిచి నన్ను అప్పజెప్పారు. అలా నేర్చుకోవడం ప్రారంభించాను. అలాగ నేను ఇంగ్లీషు స్వతంత్ర పత్రికలో చేరాను. తెలుగు స్వతంత్రలో గోరాశాస్త్రి వుండేవారు ఆఫీసులో విపరీతంగా వాదనలు చేసుకునే వాళ్ళం. పోట్లాడుకునే వాళ్ళం. గోరా శాస్త్రికి నేనంటే విపరీతమైన

అభిమానం, కోపం. నాకు ఖాసా సుబ్బారావుగారి మీద పిచ్చి అభిమానం ఉండేది.

అందరిమీద కన్నా ఆరుద్ర మీద నాకు ఇంకా పిచ్చి అనుకోండి. ఆరుద్ర ఈస్ ద ఓన్లీ సైలెంట్ మెంబర్ ఇన్ మై గ్రూప్ ఆఫ్ ఫ్రెండ్స్. సాయంత్రం కాగానే, ఆకాశవాణిలో పనిచేసే మిత్రులు, ఇంకా వేరేచోట్ల పనిచేసే అందరూ స్వతంత్ర ఆఫీసుకు చేరేవారు. అలా ఆరుద్ర వచ్చేవారు. మేము రిజిస్టర్ మ్యారేజ్ చేసుకున్నాము. మా ఇంటి ఎదురుగా బాషా టీ కొట్టు ఉండేది. ఎంతమంది వచ్చినా అక్కడ నుంచి టీ తెప్పించేవాళ్ళం. తుని వారి ఆడబిడ్డ రేవా సర్కార్. వితంతువై వచ్చేక ఆమె చక్రం తిప్పేదని అంటారు. నన్ను గోరాశాస్త్రి అలాగే అనేవారు. నా మిత్రబృందాన్ని దర్బార్ అనేవాడు.

ఆరుద్రకు పుస్తకాల ఖర్చు ఎక్కువే. సిగరెట్లు వదిలేశాడు. నేనే గడ్డం చేసేదాన్ని. ఖద్దరూ నేనే అలవాటు చేశాను. సొంత బార్బర్రా ఇంటి చాకలీ అనేవాడు. నన్ను ఎప్పుడూ గుడ్డలారేన్నందని అనేవారు. ఖద్దరు ఉతకడానికి బయటకు ఇస్తే తొందరగా చిరిగిపోతుంది. అందుకే నేను ఇచ్చేదాన్ని కాదు. మొద్దు ఖద్దరు కుట్టించమనేవాడు. నేను పొందూరు ఖద్దరు తీసుకునేదాన్ని. నాకు ఆరుద్ర అంటే చాలా గౌరవం.. నేను ఎప్పుడూ ఆరుద్రను అబ్బాయి అనే పిలిచేదాన్ని. ప్రొడ్యూసర్స్ మీ అబ్బాయి ఎలా ఉన్నాడనేవారు! ప్రొడ్యూసర్స్ వచ్చేవారు. ఈయన రాయకుండా వెండ్రాన్ లోని పాతచాకలిపేటకు వెళ్ళేవాడు.

అలూరి బైరాగి ఎప్పుడూ వచ్చేవాడు. 'అశ్వములు ఆమిషం తినవు - అని అతని కవితా చరణంలో రాశాడు. అంటే మాంసం అట. దాన్ని అంత అర్థం కాకుండా రాయాలా?'

స్నేహితులతో చాలా బాగా రోజులు గడిచేవి. అయితే దెయిర్ లైవ్స్ ఆర్ వెరీ డిఫరెంట్. నా విలువలు వేరు. మా ఇంట్లో కూడా అన్ని విషయాల్లో ఖచ్చితంగా వ్యవహరించేదాన్ని. ముఖ్యంగా

పిల్లల పట్ల చిల్డ్రన్ షుడ్ బి బ్రాటవ్ విత్ రెస్పెక్ట్. వాల్యూస్ ఆర్ వెరీ ఇంపార్టెంట్ టు అజ్. అమ్మా నాన్నతో ఎంతైనా ఆడుకోవచ్చు. కాని ఎవరి బెడ్ రూమ్ వారిదే. పిల్లలు లైబ్రరీని అడవి చేసి ఆడుకునేవారు. కాని బెడ్ రూంలోకి వచ్చేవారు కాదు. అవి కొన్ని విలువలు. మా దాంపత్యంలో కూడా కొన్ని విలువలకు కట్టుబడ్డాము. ప్రేమించు కోవడం అంటే ఒకరి కళ్ళలోకి ఒకరు చూసుకోవడం కాదు. ఇద్దరూ కలిసి ఒకటిగా చూడడం కదా అని ఈ మధ్యనే చెప్పాను. స్నేహానికి కూడా విలువలు ఉంటాయి. ఎవరితో స్నేహం చేసినా 'నువ్వే నేను' అయిపోను. అలాంటి ప్రాణ స్నేహితులు నాకు లేరు.

మీరు ఆరుద్రతో జీవితం పంచు కున్నా ఆయన ఆశయాలు, ఉద్యమాలలో పాలు పంచుకున్నట్టు కనిపించరు? అలాగే ఆయనలా మరీ ఎక్కువ చదవరు కూడా కదా....

యు డోస్ట్ రీడ్... హిస్టరీ గ్రోస్. ఆరుద్రకు చదువు పిచ్చి. నేను ఇంగ్లీషు లిటరేచర్ బాగా చదువుతాను. ఆరుద్ర అయితే ఏదయినా మొదలు పెడితే అర్థరాత్రి అయినా చదివేవాడు.

సభలైనా అంతే. సభలు, సమావేశాలు నాకంత ఇష్టం ఉండదు. చూసిందే చూడటం నాకిష్టం వుండదు. పద్మా సుబ్రహ్మణ్యం భరత నాట్యం ఇష్టమే. కాని ఎన్నిసార్లు చూస్తాను? ఏదైనా కొత్త అంశం చేస్తే తప్ప.

వెన్ ఐ టుక్ ఓవర్ ఆరుద్ర బికెమ్ ఫ్యామిలీ టైమ్. అత్యగారు ఒక్కరే లక్ష్మి అని పిలిచేవారు. అందరూ రామ, ఒరే అని పిలిచేవారు. ఆరుద్ర డబ్బు గురించి పట్టించుకునేవాడు కాదు. నేను ప్రతీ దానికి లెక్క రాసేదాన్ని. ఆఖరుకి కరివేపాకు ఖర్చు కూడా డైరీ రాసేదాన్ని. నిన్నెవరు అడుగుతారు ఇవన్నీ ఎందుకు అనవసరంగా రాస్తున్నావు అనేవాడు. డబ్బు విలువ తెలిస్తే అలా ఎలా ఉంటాడు. మా అమ్మాయి లలితకు పిచ్చి కోపం. ఒకసారి పది రూపాయలు అడిగింది. ఎందుకు అని అడిగాను. వాళ్ళ నాన్న దగ్గరికి వెళ్ళి 'పది రూపాయలు అడిగితే ఎందుకు అని అడుగుతుంది అమ్మ' అని చెప్పింది. దానికి ఆయన 'ఎందుకో చెప్పేయొచ్చు కదమ్మా' అన్నాడు. ఎందుకడగాలి అనే అరోగెన్స్ లలితకు. డబ్బుకి జవాబుదారీతనం నాది కద.

డబ్బు లేకుండా ఏదీ జరగదు. నలుగురు ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళు, ఇద్దరు ఆడపడుచుల పెళ్ళి. అత్తగారు, మామగారు. వారి కళ్ళు, రోగాలు బాగుచేసాను. అందరికీ చదువులు చెప్పించాను. ఆడపడుచు కూతురుకీ పెళ్ళి చేశాను. నేను స్వార్థమే చూసుకోలేదు.

డబ్బుల విషయంలో ఆరుద్రకు నా మీద కోపం. సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం మొదటి ముద్రణలో ఎమ్.ఎన్. రావు సాహిత్యం - వాళ్ల లెక్కల ప్రకారం 87,000 బాకీ. అడ్వకేట్ ఎన్.సి.ఆర్.చే నోటీసు ఇప్పించాను. నీ మొగుడ్ని అడిగావా అని అడిగారు. ఎన్.సి.ఆర్.గారు. సంతకం చేయడానికి రూ. 7000.

బందరు, మెద్రాస్, హైదరాబాద్ లో షాపులు లాక్ చేశారు. ఆరుద్ర తిట్టాడు. శేషాచలంగారు ఎప్పటివాడు, నువ్వు పొరపాటు చేశావు, అలా చేసి ఉండకూడదు అన్నాడు. నీ మొహం అన్నాడు. నా మొహం ఏంటి ? ఎవరి దగ్గరైనా సమాధానం లేకపోతేనే నీ మొహం అంటారు. అయినా రావుగారికి హార్ట్ ఎటాక్ వస్తే చూడ్డానికి వెళ్ళాను. లావాదేవీలు ఎన్నున్నా. వ్యక్తిగతంగా వెళ్ళి కలిసేదాన్ని. రావుగారు నాకు మంచి మిత్రులు. చివరికి చనిపోయాడు. కేసు విత్ ద్రా చేసేయమన్నాడు. సెటిల్ మెంట్ అన్నమాట! నేనొప్పు కోలేదు. సుబ్బారావు మంచోడే కదా అమ్మాయి అన్నాడు ఆరుద్ర. సెటిల్ అయ్యింది. ఇక ఇంతే సంగతులు. మళ్ళీ ఆయన్ని మేం చూడలేదు!

సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం రెండవ ముద్రణలో ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ యంత్రాంగ లోపం వల్ల అచ్చుతప్పులు వచ్చి వుండొచ్చు గాని వారూ ఆరుద్ర పట్ల చాలా గౌరవంగా వ్యవహరించారు. అనుకున్న ప్రకారం వ్యవహరించారు. అయినా మీరు తెలుగు అకాడమీ ముద్రణలో వారిని ఇతరులనూ కలిపి అనేశారు కదా..

అప్పటి నా మూడ్ అది. అంతే. సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం చూస్తే నాకు తిక్కరేగింది. మా జీవితమంతా దానికి తగలేశాం. ప్రూఫులు నేనే చూసేదాన్ని. మొదట్లో టి.వి. రంగాచారి, అన్నారుద్ర ప్రూఫ్ చూసేవారు. అయితే ఆరుద్ర 'ఎండ్స్ మార్చేస్తున్నారు' అనేవారు. ఇక తప్పని సరై నేనే చూశాను. ఆ తర్వాత రెండో ముద్రణలో మేడిపల్లి రవికుమార్ పిపాచ్ డి కోసం వచ్చాడు. మంచి అబ్బాయి. మాలో కలిసి పోయాడు. అతనా బాధ్యత మోశాడు చాలా వరకు.

ఆరుద్ర కమ్యూనిజాన్ని అభిమానిస్తే మీరు దానికి ఎడంగానే వుండిపోయారు కదా, లైఫ్ ఈజ్ కాపిటిలిజం, విడియాన్ సోషలిజం అంటుంటారు ...

అయామ్ నాట్ ఎ కమ్యూనిస్టు. బట్ ఐ లైక్ ఇన్ సర్వైన్ థింగ్స్ ఇన్ ఇట్. నేను డబ్బు కోసం ఎప్పుడూ ఎవరినీ పీడించలేదు. ఐ హావ్ ఆల్వేస్ గివెన్ సండే హాలిడే ఫర్ మై సర్వైవల్. పిల్లల్ని పనిలో పెట్టుకోలేదెప్పుడూ. నాకు పొలిటికల్ అవేర్నెస్ ఎక్కువే. అన్నీ తెలుసు కుంటాను. అయితే సభలు భరించలేను.

ఆంధ్రపాలజీ చదువుకున్నాను. మాతృస్వామ్యం నా సబ్జెక్ట్. నాకు మోటారు హాన్యంతరావు గారంటే చాలా ఇష్టం. ఉదయంగా మంచి ఫ్రెండ్. అలాగే గోరాగారు కూడా. అయినా ఆయన రూల్స్ పై ఒకోసారి పోట్లాడేదాన్ని. రాజగోపాలాచారిగారు కూడా బాగా పరిచయం. ఆరుద్రతో కలిసి మా అమ్మాయి పెళ్ళికి పిలిచేందుకు వెళ్ళాను. 'మీరు 21 రూపాయలతో పెళ్ళి చేసుకున్నారు కదా ఇప్పుడు కూడా అలా చేయగలరా' అని సరదాగా అడిగాడు.

చాలా గొప్ప మేధావి. అయితే ఇంట్లో సంప్రదాయ వాతావరణం వుండేది.

ఆడిటర్ బ్రహ్మయ్యగారి ఆధ్వర్యమైన మద్రాస్ లో కళాభారతి ప్రారంభించాం. చాలా కార్యక్రమాలు చేసేవాళ్ళం. నాజర్ బుర్రకథ పెట్టించాను. కవి సమ్మేళనం నిర్వహించాను. విశ్వనాథతో సహా 35 మంది పాల్గొన్నారు. దానికి దేవులపల్లి రామానుజరావు అధ్యక్షుడు. కాని వారికి వారంతం సినిమానే కావాలి! కష్టం - మార్చడం వీళ్ళని!

అభ్యుదయ సాహిత్య ఉద్యమంలో ఆరుద్రతో పాటుగా మీ పాత్ర ఎందుకు లేదు?

ఆ సీరియస్ నెస్ నాకు లేదు. వాటిపై పెద్ద ఆసక్తి లేదు. విభిన్న విషయాలపై అభిమానం. నాకు సాహిత్యకారులంతా పరిచయమే. ఆరుద్ర కన్నా ముందే నాకు కాళోజి పరిచయం. చలం కూడా బాగా పరిచయం. పిలకా గణపతి శాస్త్రి వాళ్ళంతా ఆయన చుట్టూ ఉండేవారు. సోమసుందర్ సరే. నారాయణ బాబుతో సహా చాలామంది పరిచయం.

ఆయనను ఆరుద్ర చాలా ప్రోత్సహించడం, శ్రీశ్రీతో సమానమైన స్థానం ఇవ్వడం..

శ్రీశ్రీతో పోలిక ఎక్కడ? నారాయణ బాబుకి లోకజ్ఞానం శూన్యం. మా పిల్లలను సైకిల్ రిక్షా మీద బయటకు తీసుకెళ్లి తిప్పేవాడు. నారాయణ బాబు రాసిన కొన్ని కవితలు జుగుప్స కలిగిస్తాయి. కవితవ్వం కాస్తేనా అర్థం కావద్దా? ఆలోచింప చేయవద్దా? ఆనందం కల్గించవద్దా?

నాకు ఛాదస్తాలు కూడా లేవు. పెళ్లాల బాధలాగ. పైగా రచయితలు కవులను దగ్గర నుంచి చూసినప్పుడు వాళ్ల జీవితాల్లోని ద్వంద్వత్వం నాకు చెప్పలేనంత ఆగ్రహం కలిగించేది.

కొత్త ఆత్మ కథాత్మక నవల గురించి...?

అవన్నీ మీరు చదవండి. నేను చెప్పను. ఎవరినో తిట్టడానికి ఏదో వెళ్లబుచ్చుకోవడానికి నేను రాయడం లేదు. నా జీవితానుభవం నుంచి రాస్తున్నాను. బహుశా ఇది నా ఆఖరి నవల కావచ్చు. వెలిసిపోయిన దాంపత్యాలు అత్యకథాత్మకంగా ఉండదు. కొంత మంది ముసుగులు తీసేసాను. అంతే. రియలిజం మీద రాయాలంటే గట్స్ ఉండాలి. నేడు పేజీలు నింపేయాలి అనే ధోరణి. నాది కాదు.

'ఆరుద్ర సాహిత్య వ్యాసంగం గురించి...'

చాలా జీవితం చూశాను. ఆరుద్రకు లుంగీలు కొనేదాన్ని. శంఖు బ్రాండే - అబూ బేకర్ షాపులోనే కొనాలంటాడు.. ఒకసారి నేను లుంగీలు కొనడానికి వెళితే కూడా తనూ వచ్చాడు. అక్కడే వున్న వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారి ఇంటికి

వెళ్లాం. పాత ఇల్లు. నూరేళ్ళ నాటిదేమో. వంగిపోయిన తలుపులు. గుడ్డి లైటు వెలుతురు. దాదాపు శిథిల స్థితిలో ఉంది. లోపలికెళ్ళాం. ఫారాలు అన్నీ అక్కడ పెట్టి ఉన్నాయి. ఎవరైనా రెండు మూడు పుస్తకాలకు ఆర్డరు ఇస్తే బైండింగ్ చేయించి ఇస్తారట. 'ఇదంతా చూశాక కూడా నీకు సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం రాయాలని ఉందా' అని ఆరుద్రను అడిగాను. పండితులు పాండిత్యం మీద బతకలేరు. ఏదో వృత్తి చేసుకుంటూ సాహిత్య సార్వభౌములవ్వాలి! అదీ తెలివి.

మన తెలుగు సాహిత్యంలో మొదటి విదారుగురు రచయితుల్లో మీరుంటారు కదా, ఒకరిగా వెనక్కు తిరిగి చూసుకుంటే...

అలా ఉంటారని అప్పుడు అనుకునేదాన్ని. ఇప్పుడు అలా అనుకోవట్లేదు! దేశంలో రీడింగ్ హ్యాబిట్ కి కొవ్వలి చాలా కారణం. ఆయనను గుర్తు పెట్టుకున్నారా? మొన్న ఏదో పత్రికలో ఆయన గురించి చదివితే చాలా బాధేసింది నిజంగా గుర్తుంచు కుంటారా అని సందేహం. ఈ మధ్య కలిగిన సందేహం అది. నా మొదటి నవల 'హృదయం చిగుర్పింది' వంద పేజీల నవల.

ఒక కాలేజి లెక్చరర్ స్టోరీ అది. దాంట్లో వితంతు వివాహం చేసుకోవడానికి వెనుకాడేవారికి ఒక చిన్న పరిష్కారం చూపించాను. మరో వూరికి మారిపోతే అక్కడ తెలిసిన వారుండరని చెప్పాను. ఇది మౌలిక పరిష్కారం కాదు గాని ఒక పరిష్కారం. అయితే దీనిపై అప్పట్లో కొన్ని విమర్శలు కూడా వచ్చాయి. పరిష్కారం చెప్పకూడదేమో. నాకు తెలియదు.

మహిళా ప్రధానమైన కథలు రాశారు కదా. ఇప్పటి స్త్రీవాదం గురించి మీ అభిప్రాయం?

గోడమీది పిల్లివాటాలు నేటి తత్వాలు. ఇప్పటి చాలా రచనలు హాలో(డొల్ల). నేను చాలా చూశాను. చాలా కాలం కిందటే 'నో నో ప్లీజ్' అని ఒక కథ పదేళ్ల కిందట రాశాను. సెక్స్ వున్నా పిల్లలు కలగకుండా చూసుకోవాలన్న భావన అందులో వ్యక్తమైంది. దీనిపై చాలా మంది విమర్శలు చేశారు. కాని ఆడవాళ్లు ఆ జాగ్రత్త తీసుకోవలసిందే కదా అని నేను భావించాను. ఇప్పుడు ఎల్లర్లీ వుమెన్, వర్కింగ్ వుమెన్ మీద పెద్దగా రాయట్లేదు. ఇక్కడ సాహితీ ప్రపంచం వేరు. 'మా స్త్రీవాదం వేరు. మీ స్త్రీవాదం' వేరు. మా అభ్యుదయం వేరు. మీ అభ్యుదయం వేరు. ఇట్లా ఉంటుంది. నేను ఇమడలేను!

మీ రచనలకు ప్రేరణ?

నాకు చాలా విషయాలపై కుతూహలం. సెక్రటేరియట్ లో ఏం పని చేస్తారు. జైల్లో, అసుపత్రుల్లో ఏం పని చేస్తారు? ఎలా పనిచేస్తారో నాకు బాగా క్యూరియాసిటీ ఉండేది. వంట తప్ప అన్నీ చేశాను. ఒకసారి ఆపరేషన్ చెయ్యాలన్న వస్త్రే. నన్ను ఆపరేషన్ థియేటర్ చూడనిచ్చి మత్తు ఇవ్వండి' అన్నాను డాక్టరుగారితో!

మరోసారి నాకు అపెండిసైటిస్ ఆపరేషన్ జరిగింది. వీరారెడ్డి హాస్పిటల్ కు తీసుకెళ్ళారు. ఆపరేషన్ చేసేది డాక్టర్ సదాశివం. 'అరగంటలో ఆపరేషన్ చేసి తీసుకు వచ్చేస్తాను' అని ఆరుద్రతో చెప్పి థియేటర్ కి తీసుకువెళ్ళారు. ఆపరేషన్ చెప్పినట్లు కాకుండా కాస్త అలస్యం అయ్యింది. ఇంకా ఆపరేషన్ థియేటర్ నుండి తీసుకురాలేదని బయట హాస్పిటల్ కారిడార్ లో ఆరుద్ర టెన్షన్ తో తిరుగుతూ సిగరెట్లు కాలుస్తున్నాడంట. అదే హాస్పిటల్ లో శివలెంక శంభుప్రసాద్ గారు వైద్యం చేయించుకుంటున్నారు. ఆరుద్ర టెన్షన్ గా సిగరెట్లు కాలుస్తూ తిరగడాన్ని ఆయన చూసి 'ఏమిటి?' అని అడిగారట. ఆరుద్ర విషయం చెప్పాడు. దానికాయన 'అపెండిసైటిస్ ఆపరేషన్ కదా! టెన్షన్ ఎందుకు! అయినా ఆపరేషన్ చేసేది డాక్టర్ సదాశివం కదా!' అన్నారుట. అందుక్కాదు 'బహుశా పొట్టకోసి అక్షరం ముక్కయినా కనబడుతుందేమోనని వెతుకుతున్నారేమో' అన్నారుట. ఒకసారి శంభుప్రసాద్ గారు కనపడినప్పుడు నాతో 'చూశావా నీ మొగుడు ఇలా అన్నాడు' అని చెప్పారు నవ్వుతూ.

శ్రీశ్రీకి మీకు మధ్యన సంవాద వివాదాలు, మీపై ఆయన వ్యాఖ్యానాలు, మీ విమర్శలు ఇవన్నీ..

ఆరుద్ర పెళ్ళాన్నయినా అంటాడేమో శ్రీశ్రీని ఏమీ అననివ్వడు. మీరు దేవుళ్ళకు మొక్కుతారు. మేము శ్రీశ్రీకి మొక్కుతాం అనేవాడు. ఆయనకు శ్రీశ్రీపై ఎంత ప్రేమంటే కొత్తలో దీనిపైనే ఒక లేఖ రాశాడు. ఇటీవల గాయాలు గేయాలు పునరుద్ధించినపుడు ఆ లేఖ మెత్తం వేశాను. నాకు శ్రీశ్రీ పద్ధతులు ఎప్పుడూ నచ్చవు. ఐ నెవర్ లైక్డ్ ద మ్యాన్. అయితే మా కుటుంబానికి చాలా సన్నిహితుడు.మా పిల్లలతో శ్రీశ్రీ బాగా ఆడేవాడు. తనకి లలితంటే చాలా అభిమానం. 'కవితా ఓ కవితా రాసినందుకైనా శ్రీశ్రీని క్షమించవచ్చు మమ్మి' అనేది లలిత. అయితే మనిషిగా కూడా బావుండాలి అనేదాన్ని. మనిషి కవి అయితే కవి కూడా మనిషి కావాలి కదా! సితారలోనో దేన్నోనో మా ఇద్దరికీ కాంట్రావర్సీ నడిచింది. నన్నేదో అంటే ఐ డిడ్ నాట్ స్పేర్ హిమ్. రమణమ్మ గారు శ్రీశ్రీ మొదటి భార్య నాకిష్టం. అమాయకురాలు. నగరంలో 'ఆరుద్ర ఏం చేసి బతకాలి? మా యింట్లో మెతుకులు తిన్నాడు? అని ఒకసారి రాస్తే. 'మాకు ముదిమిని బాల సంతతి లేదే' అని రాశాను. దానికాయన విపరీతార్థం తీశాడు. పూహించుకున్నాడు. దాంతో ఆయన రెచ్చిపోయి పాండీ బజార్ లో నానాయగ్ చేశాడు. ఆరుద్ర బాగా బాధపడ్డాడు. నువ్వు మళ్ళీ వాణ్ని పిచ్చాసుపత్రికి పంపించి కానీ ఊరుకోవా? అన్నాడు. ఆ రోజే మాటిచ్చాను. అతన్ని ఇంకెప్పుడూ ఏమీ అననని. ఆ తర్వాత నేను శ్రీశ్రీని ఏమీ అనలేదు. లలిత పుస్తకానికి ముందుమాట రాయించడానికి మాత్రం శ్రీశ్రీ దగ్గరకు వెళ్ళి అడిగాను. ఆరుద్ర వెళ్లనడంతో నేను వెళ్లాను. సంతోషంగా రాసిచ్చాడు.

ఈ మధ్యే మరణించిన మీ లలిత గురించి చెప్పండి?

నాకు తెలివైన వాళ్ళంటే భయం. లలిత అద్భుతంగా ఇంగ్లీష్ రాస్తుంది. సైకాలజీ చదివింది. తెలుగు ఎమ్.ఎ. చేస్తానంటే చేర్చాను. జీన్స్, జుబ్బా వేసుకుంటుంది. దాన్ని తప్పు పట్టారు. నాకన్నా పొట్టి జుట్టు. బట్టల విషయంలో డీసెస్సీ, కన్వీనియెన్స్ ప్రధానం నా దృష్టిలో. మంచి వ్యాసం రాసి సెమినార్ కి తీసుకెళ్ళింది కాలేజికి. 'మీ నాన్న హెల్త్ చేసారా' అని అడిగారు గ్రంథం అప్పారావు. మీలాగ మా నాన్నకు పనేమీ లేదనుకున్నారా? టెన్ టూ ఫైవ్ గవర్నమెంట్ డ్యూటీ కాదు మా నాన్నది అని సమాధానం ఇచ్చింది. పేపర్ తీసుకుని పిచ్చిగా కరెక్షన్ చేసి ఇచ్చాడు. క్లాసులకు వెళ్ళటం లేదేమిటమ్మా అని అడిగితే 'బోర్' అమ్మా అనేది. జీన్స్ డ్రెస్ లో నా క్లాస్ కు రావద్దన్నాడట. మీరు వ్యాంటు తీసేసి పిలక, పంచతో వస్తారా అని అడిగిందట. వితపుల్ పర్మిషన్ కాలేజికి రావట్లేదని లెటర్ రాశాడు. మెడ్రాస్ యూనివర్సిటీవైస్ ఛాన్సలర్ మూలం ఆదిశేషయ్య దగ్గరకు వెళ్ళి ఫైల్ చూపించింది. ఆ కరెక్షన్ చూపించి అతనికి వివరాలు చెప్పింది. ఇవన్నీ చెప్పి మంచి పనిచేశావమ్మా వంకలు చెప్పకుండా. యు టోల్డ్ ట్రూత్ అన్నారు. అలా దానికి చదువుపై కుతూహలం పోయింది. పొయెట్రీ రాసింది. బాపు బొమ్మ వేశారు. ప్రచురించలేదు. రౌద్రి అని పేరు పెట్టుకుంది. ఎందుకో తెలియదు.

తండ్రి పేరులోని రుద్రను రౌద్రిగా మార్చుకుందని శ్రీశ్రీ అన్నారు కదా.

జనాను. నేను పేర్ల గురించి అడగను. ఇష్టం ఉండదు.

ఆరుద్ర అధ్యయన పద్ధతుల గురించి చెప్పండి?

ఏది పట్టుకున్నా అంతతుల్పకుండా వదలడు. ఒకసారి మ్యూజిక్ డైరెక్టర్ చక్రవర్తి 'పాట మధ్యలో వ్యాకరణం చదువుతాడు నీ మొగుడు' అన్నారు. నిజంగా రెండేళ్ళ పాటు వ్యాకరణం నేర్చుకున్నాడు. వ్యాకరణంలో అవార్డు పొందిన దొరసామి శర్మ వ్యాకరణం నేర్పాడు.

కన్నెమెర లైబ్రరీలో ఈయనకు స్పెషల్ టైమ్స్ ఉండేవి. పుస్తకాలు కలగలసి పోతే సర్దుకోవడానికి సిబ్బంది ఈయన సహాయం అడిగేవారు. థియోసాఫికల్ సొసైటీ లైబ్రరీకి కూడా వెళ్ళేవారు. అతని జీవితంలో ఎక్కువగా కన్నెమెర, ఓరియెంటల్, థియోసాఫికల్ లైబ్రరీలకు సరిపోయింది. తలుపులు తెరవక ముందే ప్రత్యక్షమయ్యేవాడు. 'చీపురు కూడా తీసుకెళ్ళి వూడువు' అనేదాన్ని. నోట్ బుక్, పెన్సిల్ తీసుకెళ్ళేవారు. పెన్ను వారు అనుమతించరు.

పుస్తకాలు తెచ్చుకోవడానికి మా పేర్లతో చెరి మూడు చొప్పున ఆరు లైబ్రరీల కార్డులు ఉండేవి.

ఒకసారి తిరుపతి వెళ్ళాం. నేనప్పుడు తాళ్లపాక కవులపై పరిశోధన చేస్తున్నాను. దానికోసం నన్ను రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మగారి దగ్గర వదిలేసి లైబ్రరీకి వెళ్ళిపోయేవాడు. రాళ్లపల్లి ఎంత

సహృదయులుగా, సున్నితంగా వుండేవారో.. వెరీ కేరింగ్గా కూడా ఉండేవారు. ఆయన సూచన మేరకే అన్నమయ్యతో కాక తాళ్ళపాక కవుల పలుకుబళ్ళుగా చేయడం జరిగింది.

సినిమా రంగంలో.....

గోరింటాకు బాగా హిట్ అయింది. సుజాత తెలుగులో ఆ చిత్రంతోనే పరిచయమైంది. నిజానికి నాకు చిత్రం మీద పెద్ద ఆసక్తి లేదు. అయితే అప్పట్లో దాసరి నారాయణరావు దగ్గర వున్న పాలగుమ్మి పద్యరాజు ఇన్‌వెస్ట్ అయి ఒప్పించారు. ముఖ్యమైన సీన్లలో సంభాషణలు రాసుకుంటారా అని అడిగితే బాగా ఆకర్షించిన కొన్ని డైలాగులు రాశాను. తర్వాత దాని గురించి కేసు నడిచింది. తెలుగులోనూ, మరో తమిళ సినిమా రచయిత కూడా కేసు వేసాడు. అసలు నాకు అరవం రాదు. ఆరుద్ర కొంత చదువుతాడు. రెండూ కలిపి వాదించడానికి వీలుగా ఎన్.సి.ఆర్. సహాయం తీసుకున్నాను. నా వాదనలు నేను చేశాను. సినిమా హిట్టవడం వల్ల వచ్చే కష్టాలు అవి. జీవనజ్యోతి కథ కూడా రాసాను. వాణిశ్రీకి బాగా పేరొచ్చింది. అంతకు ముందు కూడా వాణిశ్రీ కోసం అభిమానవతి రాసాను. డూండ్ గారు తీసారు.. అయితే అప్పట్లో హీరో కృష్ణ చిత్రాలకు ఎదురు గాలి. ఆ వాతావరణంలో దీనికి రావలసిన ఆదరణ రాలేదు.

చిత్ర పరిశ్రమకు ఆరుద్ర రిఫరెన్స్ గా ఉండేవారు కదా!

అవును. ఎవరు ఎప్పుడు ఫోన్లో అడిగినా తనకు తెలిసిన వివరాలు అందించేవారు. పండిత అసూయ ఆరుద్రకు లేదు.

మీ అనుభవంలో తెలుగు రచయితలలో ఆరుద్ర అంతటి పరిశోధకులను మరింకెవరినైనా చూశారా?

లేదు. రచయితలలో అంతటి సామ్యుడ్ని కూడా నేను చూడలేదు. రచయితలు సొంతంగా జీవితాలు పాడుచేసుకున్నారు. వారి బ్యాక్లో వుమెన్ సపోర్టు సరిగా లేకనే. అయితే వీళ్లు భార్యల పట్ల ఎలా ప్రవర్తించేవారో కూడా మనకు తెలియదు కదా.. శ్రీశ్రీకి కూడా అలాటి సమస్య లేకపోయి ఉంటే ఇంకా బాగా ఉండేవాడేమో.

నాకు ఎప్పుడూ డబ్బు లేదన్న భయం లేదు. 1985 ప్రాంతంలో ఆరుద్ర టాప్లో ఉండేవాడు. 'రామా నేను ఇక సినిమా పాటలు రాయను' అన్నాడు. అయితే ఫుడ్ ఎలా అనేదాన్ని. అప్పట్లో మ్యూజిక్ డైరెక్టర్లకు బాగా చెల్లించేవారు. పాటలు రాసేవారికి అంతగా ఉండేదికాదు. పెళ్లికి ముందర రెండొందలు ఉన్నా సరిపోతుంది అన్నావు. ఇప్పుడు పదివేలు ఇచ్చినా సరిపోవట్లేదు అనేవాడు ఆరుద్ర. సర్దుకు పోవడమే నాకిష్టం. నాకు భేషజాలు లేవు.

అయినా మీరు గయ్యాళి ఇమేజ్ అస్సాదించారా?

గయ్యాళిని కాదు. ఐ డోంట్ మైండ్. మా వాళ్ళెవరూ నన్ను గయ్యాళి అనరు. మా అత్తగారు ఎప్పుడూ అనలేదు. నీ నిర్ణయాలు నీవు తీసుకున్నప్పుడు. వాటి కష్టసుఖాలు నీవు అనుభవించాలి. స్టాండ్ బై దెమ్. నన్ను నువ్వు గ్రేట్ ఫెమినిస్టుగా అని అడిగారు. తెలియదు. అంటే ఏమిటి!?

అప్పటిలాగా పాఠకుల మీద నేటి రచయితల ప్రభావం ఉందంటారా?

రాసేవాళ్లు బాగా ఎక్కువ మంది అయ్యారు కదా.. అదో కారణం కావచ్చు. నేనైతే ఇప్పుడు చదవడాన్నే ఎంజాయ్ చేస్తున్నాను.

సినిమాలు రాజకీయాలు కలగలసి పోయిన తమిళనాడులో మీ అనుభవాలు?

రాజాజి నాకు చాలా ఇష్టం. కరుణానిధి తన శిలపూదిగారం పుస్తకానికి తెలుగు రైట్స్ నాకిచ్చారు. నేను అడగటానికి వెళ్ళినప్పుడు ఏమివ్వాలి అని అడిగితే నీ దగ్గర ఎంత ఉంది అని అడిగారు. నా బ్యాగ్లో నూటపదహారు రూపాయలు ఉన్నాయన్నాను. అవి తీసుకుని పుస్తకం మీద నాకు తెలుగు రైట్స్ ఇచ్చినట్లుగా రాసిచ్చారు. నా నవ్వు తమిళం లాగా ఉంది అన్నారు. అప్పుడు తను సి.ఎమ్.గా ఉన్నారు. నాకు జయలలిత కూడా తెలుసు. ఎమ్జిఆర్ అడవాళ్ళను బాగా గౌరవిస్తారు. ఎన్ని వేషాలేసినా వాళ్ళది డీసెంట్ బిహేవియర్. వాళ్ళతో మై పొలిటికల్ ఎక్స్పీరియెన్స్ ఈజ్ గుడ్. వైజయంతిమాల ఎన్నికలలో నిలబడిందని తనకు ఓటయ్యాలని నాతో దెబ్బలాడి ఆరుద్ర తీసుకెళ్ళాడు. పోలింగ్ స్టేషన్కు వెళ్ళేటప్పటికి నా ఓటు ఎవరో వేసేసారు.

మీరెప్పుడూ కవిత్యం రాయలేదా?

ఒకసారి రాశాను. ఆంధ్ర పత్రికలో రాష్ట్రపతి భార్య సరస్వతీ గిరి పద్యాలు అదే పనిగా వేసేవారు. వాటిని శ్రీశ్రీతో సహా అందరూ మెచ్చుకున్నారు. మమ్మల్ని కూడా అడిగితే అభినందనలు రాయలేదు. పైగా వాటిని దృష్టిలో పెట్టుకుని నేనూ, లలిత ఎదు పద్యాల చొప్పున రాసి పంపించాము. 'మీరు ఆ పద్యాలు వేసిన తర్వాత ఇవి కూడా వేయడానికి అభ్యంతరం వుండదని భావిస్తున్నాము' అని రాశాను. శివలెంక శంభుప్రసాద్ నాకు బాగా పరిచయం, రాధాకృష్ణ కూడా. వాటిని అచ్చు వేస్తూ 'ఇంకెప్పుడూ ఇలాటివి రాయకు' అని సరదాగా కోప్పడ్డారు.

మీ దైనందిన జీవితం ఎలా నడిచేది?

నా గొంతే పెద్దది. అంతా అయింతర్వాత తాపీగా 'అయిందా? ఇంకా ఉందా?' అనేవారు ఆరుద్ర. ఏమిటంటే కాఫీ

నిశ్శబ్దం విస్ఫోటనమే

వల్లభాపురం జనార్దన

నిశ్శబ్దం
 మౌనమూ శూన్యమూ కాదు
 క్రియా రాహిత్యం కానే కాదు
 మాటకు, చేతకు నడుమ
 శక్తిని సమకూర్చే ఏకాంతం
 విడుదల కాబోయే మాటకు విద్యుత్తు.
 దోపిడి కుర్చీ
 దీపావళి జరుపుకుంటుంటే
 మాటకు, మాటకు ఎడము తీసుకొని
 బలంపుంజుకొనే సన్నాహక సమరం నిశ్శబ్దం
 గంభీరమైన మాటలకు కాబోయే రంగ స్థలం
 శ్యాలక మాటకారితనం
 అడిగేందుకు ఏమీ మిగలేదంటున్న
 అధికారతత్వం కురిపిస్తున్న
 మాటల దసరాకు
 మానవత్వపు చేతల దీపావళికి నడుమ
 నిబిడారణ్య నిశ్శబ్దం వ్యాపించింది.

నిశ్శబ్దం మౌనం కాదు.
 చేతకానితనం కాదు.
 అది రేపటి మార్పుకు పొదుపు ఖాతా
 ఓటమికి, విజయానికీ స్పందించే
 రెండువైపులా పదునున్న కత్తి
 అక్షరంగా ఉన్న నిశ్శబ్దం
 గుణింతంగా ననలు వేసి
 పదాలుగా - వాక్యాలుగా -
 కావ్యాలుగా మాట్లాడుతుంది.
 దానిది మనసు భాష.
 గడ్డకట్టుకుపోయిన
 శూన్యంకాని శూన్యంలోంచి
 వెలుగుల ప్రపంచం విస్తరించినట్లు
 శతాబ్దాల నిశ్శబ్దం
 ఆలోచనాయుధమైపేలి
 చాపకింద నీరులా
 గుణాత్మకంగా మారి
 అద్భుత ప్రపంచానికి పురుడుపోస్తుంది.
 నిశ్శబ్దం పగిలి
 పరిణామ ముత్యాల వానగా కురుస్తుంది.
 అవును నిశ్శబ్దం శూన్యంకాదు విస్ఫోటనమే

తాగుదామంటారు. ఆయనతో ఆర్యులు చేయలేం. ఒన్ సైడెడ్ ఆర్యుమెంట్.

పిల్లలంటే ఆరుద్రకు బాగా ఇష్టం. వాళ్ళు బీచ్ కు వెళదామంటే రోజూ వెళ్ళలేదు కనక లారీ ఇసుక ఇంటిదగ్గర పోయించాడు. చుట్టుపక్కల పిల్లలు కూడా ఆ ఇసుకలో ఆడుకునేవారు. ఎవరైనా రామలక్ష్మిగారిని ఎలా భరిస్తున్నారని అడిగితే నాకిష్టమేనయ్యా అనేవాడు. ఆఖరులో కూడా. 'కిన్నెర' మీద రీసెర్చి చేద్దామనుకున్నాడు. 'మొండివాడు'.

ఆయన ఆఖరి రోజులు...

ఆరోగ్యం బాలేదు. నేను అపోలోకి రాను అన్నాడు. తెలిసిన డాక్టరుగారి దగ్గరకు చల్లబడ్డాక తీసుకెళ్ళాను. తనకు టెస్టింగ్ లని ఏవీ వంటికి తగిలించవద్దన్నారు. నేను రిజిస్టరులో ఆ విషయం రాశాను. తనకి చెప్పకుండా ఏదీ చేసేదాన్ని కాదు. అబద్ధం చెప్పడం నాకు ఇష్టం ఉండదు. మాటంటే నిలబడాలి. హాస్పిటల్ లో నా కుడిచేయి ఫ్రీగా ఉంచండి అనేవాడు. పుస్తకం పట్టుకుని చదువుకోవడానికి. దాంతో ఏదో పట్టుకుని చదువు తుండేవాడు. ఈ శరీరం నాదికాదు రామది అనేవాడు. ఆమె కావాలని తనకోసం చేయించుకుంటుంది అనేవాడు. చనిపోయాక ఇంటికి తీసుకెళ్తావా? అడిగారు ముత్తు కృష్ణారెడ్డిగారు. నేను

బాగుచేయించుకుందామని తీసుకువచ్చాను. ఈ విధంగా ఇంటికి తీసుకెళ్ళాను. ఐ విల్ ఫినిష్ ఎవ్విరిథింగ్ అండ్ దెన్ గో అన్నాను. అందరూ తిట్టారు. అది వారి ఇష్టం.

యు లివ్ ఇన్ హోప్. సింపతీకోసం, అయ్యో అని అన్పించుకోవడం ఇష్టం లేదు. మనిషిని తీసుకు వెడదామని ఆశపడ్డా. శరీరాన్ని కాదు. ఇంటికి జనం వస్తారు. అతనికి ఇష్టం లేదు. ఆ దండలూ... ఏడుపులూ!

శ్రీశ్రీ మీద ఆరుద్ర రిసెర్చి చేసారు కదా! ఆ నోట్స్.....

అవును రాశారు. ఇంకా మూడు ఛాప్టర్లు రాయాలి. వాటి సినాప్సిస్ కూడా రాసుకున్నారు. నిజానికి వాటి ఆధారంగా నేను కూడా అది పూర్తి చేయొచ్చు. బట్ ఐ డోన్స్ లైక్. ముఖ్యమైన భాగాలు రాయడం వార్తలో రావడం జరిగిపోయింది. మిగిలింది అందరికీ తెలిసిందే. అవి దరిద్రపు రోజులు అనే భాగం. ఆ మూడు ఛాప్టర్లు ఆరుద్ర రాయడని ఆరుద్ర ఉండగానే నేను చెప్పాను. రవికుమార్ తోనూ, సంగయ్యతోనూ నేను ఆ విషయంలో బెట్ కూడా కాస్తానన్నాను. ఎందుకంటే ఆ మూడు ఛాప్టర్స్ లో శ్రీశ్రీ గురించి నిజాలు రాయాలి. ఆరుద్ర శ్రీశ్రీ గురించి చెడు రాయ లేదు. అందుకే ఆ మూడు ఛాప్టర్లు పూర్తి కాలేదు. నేను చెయ్యను.

స్త్రీల రచనలను వారి జీవితాల్లోంచి చూస్తారు

ఓల్గా

రచనలు చేయాలన్న ప్రేరణ ఎప్పుడు ఎలా కలిగింది?

చిన్నతనం నుంచి ప్రపంచ సాహిత్యం చాలా ఇష్టంగా, అదే నా జీవితంలో అత్యంత ముఖ్యమైన పనిగా చదివేదాన్ని. నాకు రాయటం కంటే యిప్పటికీ చదవటమే ఇష్టం. సాహిత్యాన్ని చదివే క్రమంలోనే రాయాలనే ప్రేరణ కలిగి ఉంటుంది. అలాగే విద్యార్థి ఉద్యమాలలో వామపక్ష ఉద్యమాలలో భాగమైనప్పుడు కలిగిన ఉద్వేగం, ఆవేశం, సమాజాన్ని మార్చాలనే తపన యివన్నీ కూడా రాయాలనే ప్రేరణ కలిగించాయి. నేను మొదట కవిత్వంతో మొదలు పెట్టాను. పైగంబర కవులలో ఒకరిగా రెండు కవితా సంపుటాలలో నా కవితలు అచ్చయ్యాయి. విరసంలో చేరాక కూడా కవితలు రాశాను. ఆ కవితల్లో స్త్రీల అణచివేత, దోపిడి గురించి రాశాను. 'పంచాది నిర్మల వారసురాలిని' 'ఆకలే మిగిలింది' కవితలు నేను రాయగలననే నమ్మకాన్ని కలిగించాయి. తర్వాత 'జైలుగది ఆత్మకథ' సృజనలో అచ్చయిన నా మొదటి కథ. 70 దశాబ్దంలో కవితలు, కథలు, వ్యాసాలు రాసినప్పటికీ రచనను నేను సీరియస్ గా తీసుకోలేదు. ఉద్యమాలలో పని

చేయటానికే ఎక్కువ సమయం, శక్తి కేటాయించాను. నేను రాసే విషయాలు నాకంటే బాగా రాసేవాళ్ళు ఉన్నప్పుడు నేను రాయటం ఎందుకనిపించేది.

అంతకు ముందున్న ప్రముఖుల తర్వాత 1980ల ఆఖరి నుంచి మీరు మహిళా విముక్తి అన్న భావనకు ప్రతినీధిగా మారడం ఎలా జరిగింది?

విప్లవ రాజకీయాల నుండి స్త్రీ వాద రాజకీయాలలోకి వచ్చిన తర్వాతనే నేను సాహిత్య రచనను సీరియస్ గా తీసుకున్నాను. నేనే రాసి తీరాల్సిన అవసరం నాకు కనిపించింది. స్త్రీల అణచివేత గురించి, వివక్ష గురించి రాయవలసింది చాలా ఉందనిపించింది. స్త్రీల కోణం నుంచి సాహిత్యాన్ని, జీవితాన్ని పరిశీలించటం మొదలుపెట్టాక నేనురాసిన మొదటి పుస్తకం 'అతడు-ఆమె-మనం'. జాతీయోద్యమం గురించి, స్త్రీ పురుష సంబంధాల గురించి ఒక కొత్త దృష్టితో అతడు - ఆమె' నవలను విమర్శించాను. సాహిత్య విమర్శతో నా స్త్రీ వాద రచనలు ప్రారంభమయ్యాయి. ఆ తర్వాత "కుటుంబ వ్యవస్థ మార్పిజం, ఫెమినిజం" రాశాను. ఇక వరసగా "రాజకీయ కథలు" 'సహజ'

'స్వేచ్ఛ' 'మానవి' 'ఆకాశంలో సగం' "కన్నీటి కెరటాల వెన్నెల" 'గులాబీలు' నవలలు 'ప్రయోగం' 'భిన్న సందర్భాలు' 'మృణ్మయినాదం' కథా సంకలనాలు, "పలికించకు మౌన మృదంగాలను" సాహిత్య విమర్శ అనేక అనువాదాలు, "తొలి వెలుగులు" అనే స్త్రీ వాద వికాసాన్ని తెలియ జేసే వ్యాస సంకలనం యివన్నీ వచ్చాయి. "యుద్ధము - శాంతి" "లక్షణ రేఖ" నృత్యరూపకాలు, "వాళ్ళు ఆరుగురు" "చరిత్ర స్వరాలు" దృశ్య రూపకాలు ఇలా అనేక ప్రక్రియల్లో రాశాను. ఏది రాసినా నేను చెప్పదల్చుకున్న రాజకీయాలను చెప్పటం కోసమే రాశాను. సినిమా స్క్రిప్టులు రాసే దర్శకత్వ విభాగంలో అడుగుపెట్టాను. టెలివిజన్ సీరియల్స్ కూడా రాశాను. ప్రతి దానిలో స్త్రీల దృష్టికోణాన్ని పరిచయం చేయాలనే ఆశతోనే ప్రవేశించాను. ఆ పని చేయగలిగాననే సంతృప్తి కూడా నాకు ఉంది.

మీకు , అంతకు ముందు స్త్రీల రచనలకు గల తేడా ఏమిటంటారు?

స్త్రీల సమస్యలను అర్థం చేసుకోవటంలో గత సూటయాభై సంవత్సరాలలో ఎంతో మార్పు వచ్చింది. చాలా రోజులపాటు స్త్రీల అణచివేతలు దురాచారాలుగా, సంస్కరిస్తే మారిపోయే విషయాలుగా అనుకున్నారు. ఆ సమయంలో గురజాడ, చలం, కుటుంబ రావులు తప్ప మిగిలిన రచయితలు చాలావరకూ వాటినిలాగే రాశారు. ఆ ముగ్గురూ స్త్రీల అణచివేతను మరికొంత లోతుగా అర్థం చేసుకున్నారు.

కుటుంబంలో భర్త పెత్తనం తగ్గితే స్త్రీల సమస్యలు పోతాయనే ధోరణితో చాలా రచనలు వచ్చాయి. ఆస్తిహక్కు ఆర్థిక స్వాతంత్రం ఉంటే స్త్రీల బతుకుల్లో మార్పు వస్తుందని చెప్పిన రచనలు వచ్చాయి. ఆ రచనలు చాలా విలువైనవి. కుటుంబంలోని అణచివేత చాలా తీవ్రంగా బయటపెట్టి స్త్రీల స్వేచ్ఛా కాంక్షకు అడ్డం పట్టాయి. ఆలోచింప చేశాయి. స్త్రీలను మార్పుచేపు కదిలేలా ప్రభావితం చేశాయి.

స్త్రీవాదం స్త్రీల అణచివేతను మరింత క్లిష్టమైన విషయంగా, రాజకీయ విషయంగా చూసింది. స్త్రీల పౌరసత్వ సమస్యను ముందుకు తెచ్చింది. లైంగిక, పునరుత్పత్తి రాజకీయాల దృష్టి నుంచి చూసింది. స్త్రీ వాద రచయిత్రిగా అస్తిత్వ రాజకీయాలను, పౌరసత్వ భావననూ, లైంగిక పునరుత్పత్తి రాజకీయాలను సాహిత్యంలో ప్రతిఫలించే ప్రయత్నం చేశాను.

అణచివేతను అర్థం చేసుకునే క్రమంలో వచ్చే తేడాలు కొన్ని ప్రతి తరంలోనూ వస్తాయి. దానికి వ్యక్తులుగా రచయితల కంటే సామాజిక స్థితిగతులు, ఉద్యమాలు కారణమవుతాయని చెప్పొచ్చు. 70వ దశాబ్దపు రెండవ భాగంలో వచ్చిన అటానమస్ స్త్రీ ఉద్యమాలు, స్త్రీవాదం గురించిన చర్చలు లేకపోతే సాహిత్యంలోకి ఆ భావాలు మరికాస్త ఆలస్యంగా వచ్చి ఉండేవి.

మిమ్మల్ను ప్రభావితం చేసిన సాహిత్యకారులు....

సాహిత్యపరంగా చూస్తే, చలం, శ్రీశ్రీ, కుటుంబరావులు ఎక్కువ ప్రభావితం చేశారు. అలాగే రష్యన్ సాహిత్యం చిన్నప్పటి నుంచీ చదివాను. బెర్నార్డ్షా నాటకాలు చాలా ఇష్టం. ఏంగెల్స్ రాసిన 'కుటుంబం వ్యక్తిగత ఆస్తి రాజ్యాల పుట్టుక' మార్క్స్ "ఆన్ జర్మన్ ఐడియాలజీ" ఎకనామిక్ అండ్ పొలిటికల్ డాక్యుమెంట్స్ (1847) పుస్తకాలు బాగా ప్రభావితం చేశాయి. కేట్ మిలెట్ స్త్రీ వాద సిద్ధాంత రచనలు ఆలోచింపచేశాయి. నా చుట్టూ ఉన్న జీవితాన్ని అర్థం చేసుకోవటానికి అవి ఎంతగానో ఉపకరించాయి.

కుటుంబరావు, చలం వీరిద్దరిలో ఎవరు ఎక్కువ ఇష్టం?

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పడం చాలా కష్టం. మామూలుగా అంటుంటారే వాళ్లిద్దరూ నా రెండు కళ్ళు అని.

కాని చలం సంచలనం ఎక్కువైనా కొక సృష్టించిన స్త్రీ పాత్రలోనే ఎక్కువ ధిక్కార ధోరణి సమగ్రదృష్టి వుంటాయి కదా?

వారిద్దరి తాత్విక కోణాలు వేరు. శైలి వేరు. పోల్చలేం (అప్పుడే వచ్చి కూచున్న అక్కినేని కుటుంబరావు జోక్యం చేసుకుని కొడవటిగంటి కూడా చలం ప్రభావం పడిన వాడేనని అన్నారు). చలం కన్నా కొక చిన్న. ఆ ప్రభావం కూడా ఈయనపై వుంది.

కాని స్త్రీవాదం పై మీ పుస్తకంలో మార్క్సిజం పైనా విమర్శలున్నాయి...

స్త్రీలకు సంబంధించి పాత్ బ్రేకింగ్ అనడగిన ఆవిష్కరణలు చేసింది మార్క్సిజమే. అయితే మార్క్సిజంలో స్త్రీల సమస్యల సంపూర్ణ విశ్లేషణ జరగలేదు. ముఖ్యంగా పునరుత్పత్తికి సంబంధించి స్త్రీల పాత్రను ఉత్పత్తితో సమానంగా చూడలేదు.

కాని ఏంగెల్సు స్త్రీ మొదటి బానిస అనడం, తల్లి హక్కు కోల్పోవడం స్త్రీకి చరిత్రలో అతి పెద్ద పరాజయం అని చెప్పడం?

నేను ఆ వాక్యాలను తరచూ చెబుతుంటాను. కాని తర్వాత కాలంలో ఆ దిశగా అధ్యయనం జరగలేదు. సోవియట్ లో కొల్లెంతాయ్ వంటి వారు స్త్రీల సమస్యలు లేవనెత్తి నపుడు లెనిన్ వాటిని తర్వాత చూడవచ్చునన్నట్టు మాట్లాడారు.. వాళ్ల సమస్యలు వారికి వుండొచ్చు. కాని మార్క్సిజంపై మా విమర్శలు ఆ సిద్ధాంత వ్యవస్థాపకులకే వర్తిస్తాయనుకోకూడదు. తర్వాత దాన్ని అనుసరించే వారు కూడా మార్క్సిజంలో భాగమే కదా...

అంటే మీ విమర్శ తర్వాతి కాలంలో మార్క్సిజాన్ని అనుసరించే వారిపై తప్ప వ్యవస్థాపకులపై కాదని చెప్పొచ్చా? పైగా స్త్రీవాదంలోనూ అనేక తరహాలున్నాయి కదా. ఉదాహరణకు ఓల్గా, జయప్రభ, వసంత ఇలా అందరూ చెప్పేది ఒకటేనా?

నిజమే. ఇందులో చాలా తరహాలున్నాయి. అయితే నేను సోషలిస్టు ఫెమినిజాన్ని కోరుకుంటాను.

మరి మీ రచనలపై వచ్చిన స్పందనలు, దానికి మీ ప్రతిస్పందనలు...

నా రచనల గురించి వచ్చిన స్పందన నన్ను సంతోష పెట్టింది. కొందరి విమర్శనా ధోరణి చికాకు పరిచింది. "స్వేచ్ఛ" నవల గురించి విదాది పాటు ఆంధ్రదేశంలో చాలా చర్చ జరిగింది. ఆ చర్చ నా వ్యక్తిగత జీవితాన్ని కూడా తాకింది. అప్పుడు నాకొక విషయం అర్థమైంది. స్త్రీల రచనలను వారి వ్యక్తిగత జీవితంతో పోల్చి చూస్తారు. పురుషులు వారి వ్యక్తిగత జీవితాలను అధిగమించి రాయగలిగే మేధావులుగా మిగులుతారు. స్త్రీలు రాసిన విషయాలను వారి జీవితాల్లోంచి తప్ప చూడరు అని- అది ఒక బాధాకరమైన అనుభవం. ఈ అనుభవం నా ఒక్కదానిదే కాదనే విషయం భారతదేశపు రచయిత్రులతో, దక్షిణాసియా రచయిత్రులతో కలిసి పనిచేసే క్రమంలో బాగా అర్థమైంది. రచయిత్రుల మీద సమాజం కుటుంబం విధించే సెన్సార్షిప్ నాకు అనుభవమైంది. ఆ సెన్సార్షిప్ ప్రభావం నా రచనలమీద ఉంది. దాన్ని అధిగమించటానికి ప్రయత్నించటం రచయిత్రిగా నా సృజనాత్మకతకు ఒక అదనపు భారం. నేను రాసిన అనేక కథల మీద ఎంతో విమర్శ వచ్చింది. దానిని తట్టుకుని నిలబడగలగటం, నేను రాయదలుచుకుంది రాయటం యిది ఒక సాహస వంతమైన చర్య. రాజకీయ చర్య. Political action ఈ పని చేస్తున్నప్పుడు మనతో నడిచేవారు పంచే ప్రేమ, స్నేహాలతో పాటు, మనల్ని వ్యతిరేకించేవారి అసహనాన్ని కూడా భరించాల్సి వస్తుంది. ఆ అసహనాన్ని నేను సహనంతోనే భరించాను. ఇప్పుడు చూస్తే వేగంగా గడిచిన పాతిక సంవత్సరాలలో ఎన్ని రచనలు చేశానో అన్ని అనుభవాలను పొందాను. ప్రతి రచన ఒక కొత్త ప్రయత్నం - కొత్తగా చూడటం, చెప్పటం. అవన్నీ తల్చుకుంటే సంతోషంగానే అనిపిస్తుంది.

మీ ప్రధానమైన నవలలు మూడు - సహజ, స్వేచ్ఛ, అకాశంలో సగం...

సహజ మరీ కొత్తలో రాసింది కదా.. స్వేచ్ఛలో మొదటి సారి నా అభిప్రాయాన్ని బలంగా ప్రతిపాదించాననుకుంటాను.

కాని మానవి? అది స్త్రీ వాద నవలే కాదనే వారున్నారు. ఎందుకంటే దానిలో చర్చ కేవలం స్త్రీల వైపునుంచి జరగదు. పైగా భర్త ఏదో చేస్తే దానితోనే తలమునకలు కావడం ఎందుకని భార్యకు సలహా ఇచ్చినట్టనిపిస్తుంది... ముగింపు కూడా అమ్మ తరహాలో సంప్రదాయికంగా వుంటుంది..

మానవి స్త్రీ వాద నవల కాదని ఇంతవరకూ ఎవరూ అన్నట్టు నేను వినలేదు. అందులో ప్రధానాంశం భర్త ఏదైనా చేస్తే సహించి వుండటం కాదు. భర్తనే లోకం అనుకొని ఏది ఏమైనా అక్కడే పడి వుండాలని, ఆ ప్రపంచంలోనే పరిభ్రమించాలని అనుకోకూడదనేది నా ఇతివృత్తం. స్త్రీ మనిషిగా ఎదగాలి. భర్త భార్య ఎవరైనా అందులో ఏ మార్గమైనా ఎన్నుకోవచ్చు. కాని తనంటే ఒక ప్రత్యేకమైన మనిషినే సంగతి మర్చిపోయి భర్త పిల్లలే తాను అనుకునే స్త్రీలు ఆ రేఖలనుంచి బయటపడాలి. తమ ప్రపంచం సృష్టించుకోవాలి. భర్త ఏదైనా చేయగానే జీవితమంతా నాశనమై పోయిందని క్రుంగిపోవనసరం లేదు. జీవితం వుంది. ఆస్తిత్వం వుంది. దాన్ని నీ చేతుల్లోకి తీసుకుని కోరిన విధంగా ముందుకు సాగితే నమ్మకం పెరుగుతుంది. సార్థకత లభిస్తుంది. స్త్రీ పురుష సంబంధాల సమస్య చాలా సంక్లిష్టమైంది. స్త్రీ జీవితం మొత్తం భర్తపై ఆధారపడి వుందనుకోవడం వల్ల చాలా అనర్థాలు విషాదాలు కలుగు తున్నాయి. వివాహం జీవితంలో ఒక పార్శ్వం మాత్రమే. స్త్రీ ముందు మనిషి. మానవి అని పేరు పెట్టడంలో వుద్దేశమే అది.

భార్య భర్త అని కాదు. జీవితంలో అనేకం జరుగు తుంటాయి. ఆ కథలో సురేష్ ఏదో చేశాడు. దానితోనే జీవితం అనుకోవడం ఎందుకు? నీ కాళ్ల మీద నీవు నిలబడాలి అని చెప్పడం ఉద్దేశం. ఆమె ఆ బంధాలను ఒక్కటొక్కటిగా అధిగమిస్తూ సమాజానికి తల్లి కాగలిగిందని చెప్పాలనుకున్నాను.

అమ్మ తనం అనేది మొదటి నుంచి చెబుతున్నదే కదా?

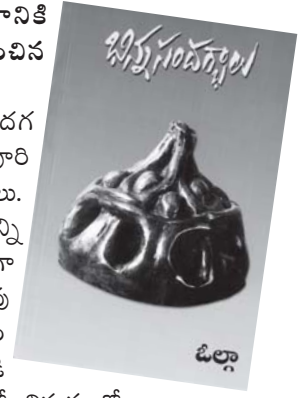
అదే స్త్రీ వాదం చెప్పేది. మాతృత్వాన్ని డీమిస్టిఫై చేయాలి. ప్రకృతిలో స్త్రీ పిల్లల్ను కంటుంది. దాన్ని కాలానికంగా చిత్రించి మంచి తల్లి ఇలా వుండాలి అని ఆమె జీవితాన్ని నిర్దేశించి నియంత్రించడం వల్ల చాలా కోల్పోవలసి వస్తుంది. అలాగే పాతివ్రత్యాన్ని కూడా డీ మిస్టిఫై చేయాలి. చాలా మంది సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేకపోతున్న విషయం అదే. మంచి భార్య ఇలా వుండాలనే పెద్ద జాబితా వుంటుంది. అదంతా పూర్తి చేసే సరికి స్త్రీ వ్యక్తిత్వమే హరించుకుపోతుంది.

ఆ మాటకొస్తే మంచి భర్త అనిపించుకోవడానికి కూడా చాలా కోల్పోవాల్సి వస్తుంది. అయితే పురుషాధిక్యత గనక వాటిని వదిలేస్తే త్యాగం అవుతుంది. అదేనా మీ వుద్దేశం..

దాదాపుగా అంతే. బుద్ధుడి దగ్గర నుంచి నేటి విప్లవ కారుల వరకూ కుటుంబాన్ని త్యజించి పోవడం గొప్పగా చిత్రించబడుతుంటుంది. కాని దాన్ని నడిపించిన భార్యల గతేమిటి? సంగతేమిటి?

మీ సాహిత్య వ్యాసంగానికి కుటుంబం నుంచి లభించిన దోహదం ఎలా వుంది?

నన్ను నన్నుగా ఎదగ నిచ్చిన అమ్మానాన్నలు పొహారి వెంకటసుబ్బారావు, సుబ్బమ్మలు. మంచి స్నేహితుడు, అన్ని విషయాలలో నాకు తోడుగా నిలిచే అక్కినేని కుటుంబరావు సాహచర్యం. నన్ను నిరంతరం విమర్శిస్తూ నేను చాలా వెనకబడి ఉన్నానని ఎత్తి చూపుతూ, ఎన్నో విషయాల్లో నన్ను చూసి నవ్వే అబ్బాయి నాగార్జున, కొంచెం అతిగా ఆలోచిస్తావమ్మా అని నా మీద సానుభూతి చూపే మరో అబ్బాయి శరత్చంద్ర. అవసరమైతే నేనున్నానని భరోసా యిచ్చే యింకో అబ్బాయి అరుణ. నన్నుమితంగా ప్రేమించే నా మరదలు డాక్టర్ వాణి, తమ్ముడు రవి. వీళ్ళందరితో నా కుటుంబ జీవితం స్నేహ పూరితంగా, ప్రజాస్వామికంగా సాగిపోతుంది.

ఇతే ఇది మాత్రమే నా కుటుంబం కాదు. నా రచనల వల్ల నాకు దొరికిన స్నేహితులు ఎందరో - వాళ్ళందరి ప్రేమ నాకెంత బలాన్నిస్తుందో చెప్పలేను. నా మొదటి విద్యార్థి (లెక్చరర్ గా పనిచేసినపుడు) సత్యం దగ్గరి నుంచి, శ్రీనివాస్, పూర్ణ, ముత్యంరెడ్డి, వసంతలక్ష్మి, వసంత కన్నబిరాన్, కల్పన, వింధ్య, సుధాకర్, ప్రమీల - యిలా రాస్తూ పోతే ఎంత చోటూ చాలదు. వీరందరూ నా extended family నా? కాదు-వీళ్ళే నా అసలు కుటుంబం. నేను చేసే ప్రతిపనిలో వీళ్ళూ భాగం కాకపోతే యిన్ని పనులు చేయ గలిగే దాన్ని కాదు. నా జీవితపు క్లిష్ట సమయాల్లో కొండంత ధైర్యాన్నిచ్చిన చలసాని ప్రసాద రావు, చేకూరి రామా రావు, కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, రామోజీరావు గార్లంటే నాకు మా నాన్నంత గౌరవం. వీళ్ళంతా నా కుటుంబంలో భాగమేననిపిస్తుంది.

కళారంగంలో భానుమతితో పోల్చలేకపోయినా రచనలతో పాటు మీరు అనేక రకాల బాధ్యతలు నిర్వహించారు. ఆ తరహాలో పని చేస్తున్నారు.. ఇన్ని రంగాలలో పనిచేస్తున్న అనుభవాలు ఎలా వున్నాయి?

నేను ప్రధానంగా యాక్టివిస్టుని ఐనప్పటికే ఎన్నో రంగాలలో పనిచేసే అవకాశం కలిగింది. పదమూడేళ్ళపాటు కాలేజీలో తెలుగు పాఠాలు చెప్పి ఎంతోమంది విద్యార్థి మిత్రుల్ని పొందగలిగాను. పాఠాలు చెప్పటం నాకు చాలా యిష్టమైన పని. తర్వాత సినిమాలపైన నాకు చాలా ఆసక్తి. విపరీతంగా సినిమాలు చూస్తాను. ఉషాకిరణ్ మూవీస్ కథా విభాగంలో పనిచేయటంతో సినిమారంగపు లోతుపాతులు తెలిశాయి. అక్కడ పనిచేసిన పది సంవత్సరాలు చాలా సృజనాత్మకంగా బతికాననిపిస్తుంది. తర్వాత అనేక సినిమాలకు రచయితగా, కోడైరక్టర్ గా పనిచేయటానికదే పునాది. పద్దెనిమిది సంవత్సరాలుగా అస్మిత, రిసోర్స్ సెంటర్ ఫర్

విమెన్ లో పనిచేస్తూ చాలా విషయాలు నేర్చుకున్నాను. స్త్రీల ఉద్యమంలో నా ముద్ర వేయగలిగాను. సంప్రదాయ సంగీతానికి అనువుగా ఆధునిక భావాలు చెపుతూ పాటలు రాయటం, సంగీత, నృత్యాల గురించి తెలుసుకుని ఆయా దర్శకులతో కలసి పని చేయటం యివన్నీ బాధ్యతలనిపించదు. కొత్త విషయాలు నేర్చుకోవటం, కొత్త స్నేహాలు చేయటం, సినిమాల్లో పడిన శ్రమకు ఫలితం, మధు అంబట్, బి.లెనిన్, వంటివారి స్నేహం. ఎన్నో పనులు చేసినా ఏమీ చెయ్యలేదనిపిస్తుంది ఒకోసారి. ఇప్పుడు స్త్రీలు కేంద్రంగా ఒక టెలివిజన్ ఛానల్ తీసుకురావటంలో ప్రధాన బాధ్యత తీసుకున్నాను. ఇక్కడ కూడా ఎంతో నేర్చుకున్నాను. నా స్వచ్ఛంద సంస్థల స్నేహితురాలు రమాదేవితో పనిచేయటం కూడా బాగుంది.

ఇక మీ ప్రధాన భూమికగా వున్న అస్మిత గురించి.. అలాగే స్వచ్ఛంద సంస్థలు విదేశీ నిధులపై వున్న విమర్శల గురించి ఏమంటారు?

అస్మితను 1991 లో ప్రారంభించే ముందే నేను, వసంత కన్నబిరాన్, కల్పన కన్నబిరాన్ ఎంతో ఆలోచించాం. అప్పటివరకూ మేమంతా అటానమస్ సంఘాలలో స్వచ్ఛందంగానే పనిచేశాం. మా ఉద్యోగాలు చేసుకుంటూనే మా శక్తిని, కాలాన్ని ధనాన్ని స్త్రీల సమస్యల మీద పనిచేయటానికి వినియోగించాం. ఐతే ఒక సంస్థలా పనిచేయకపోతే మేం చేసిన పనిని, ఆ అనుభవాలను తర్వాత తరం వారికి అందించటంలో విఫలమవుతామనిపించింది. 90వ దశాబ్దం సరళీకృత ఆర్థిక విధానాలు ప్రవేశించిన దశాబ్దం. యువతరం కెరియర్ వైపు కొట్టుకుపోతున్న సమయం. ఒక సంస్థలా యేర్పడి నాయకత్వాన్ని అభివృద్ధి చేయటం స్త్రీల ఉద్యమాలను, చరిత్రను డాక్యుమెంట్ చేయటం అత్యవసరమనిపించింది. అస్మిత ప్రారంభమయింది.

స్వచ్ఛంద సంస్థల గురించి ఎన్నో విమర్శలున్నాయి. మేం చేసే పని విలువ తగ్గించి చూసే ధోరణి ఉంది. నిధులు తీసుకుని పనిచేస్తారనేది ప్రధాన విమర్శగా ఉంటుంది. మేం ఒక కమిటీమెంట్ తో చేయాలనుకున్న పనులు చేయటం ప్రధానమనుకుని చేస్తున్నాం. ఏ పని చేసినా విమర్శించే వారుంటారు. స్వచ్ఛందసంస్థ గా యేర్పడి పనిచేయటం వల్లే అస్మిత గ్రామీణ ప్రాంతాలలో సమర్థులైన దళిత మహిళా నాయకత్వాన్ని అభివృద్ధి చేయగలిగింది. మేం చేసిన పని, వచ్చిన ఫలితం ముందు ఈ విమర్శలు పట్టించుకోదగినవి కాదు.

స్త్రీవాద సాహిత్యం కూడా ప్రాకృతికంగా గాని, సామాజికంగా గాని స్త్రీల జీవితంలోని అన్ని సంక్లిష్టతలను ప్రతిబింబిస్తున్నదంటారా?

దానికింకా సమయం పడుతుంది. జీవితాన్ని అధ్యయనం చేయాలి. స్త్రీవాద విశ్లేషణ పద్ధతిని ఉపయోగించుకుంటూ స్త్రీల జీవితాల్లోని అణిచివేతను అర్థం చేసుకోవాలి. రచయిత్రులు

యిప్పుడిప్పుడే ఈ పనిలో ప్రవేశించారు. రచననే కెరియర్ గా తీసుకున్న రచయిత్రులు యిప్పుడు తక్కువ. దానితో వారికి సమయం, శక్తి కూడా సాహిత్యానికంటే యితర విషయాలకు ఎక్కువ ఖర్చవుతుంది. కానీ మిగిలిన భారతీయ భాషలతో పోలిస్తే స్త్రీవాద సాహిత్యం తెలుగులోనే సంక్లిష్టతను ప్రతిబింబిస్తోంది. మరింత మంచి సాహిత్యం రావాలని కోరుకోవాలి ప్రయత్నించాలి.

ఇటీవలి మీ రచనల్లో వ్యాసాలలో ఒక విధమైన నోస్టలాజియా కనిపిస్తున్నట్లుంది. ఉదాహరణకు అమూల్యంలో....

అదేం లేదు. ప్రపంచీకరణ తాకిడికి మనదైన సంస్కృతి సామాజిక నేపథ్యం అదృశ్యమవుతున్నాయే అనే భావన వుంది.

మీరు రాస్తున్న విషయాలు సంచలన చర్చలకు దారి తీశాయి. స్త్రీలపరంగా చాలా కీలకమైనవి. వాటికి స్పందించ గల విద్యాధిక మహిళల సంఖ్య కూడా ఎక్కువగానే వుంది. అయినా గతంలో రచయిత్రులకు వచ్చినంత స్పందన ఇప్పుడు వస్తున్నదంటారా?

పుస్తకాల అమ్మకాల గురించి చెప్పలేను గాని స్పందన బాగానే వుంది. చాలా మంది వాటిని ఆహ్వానించారు. అయితే మొత్తంగా ఇప్పుడు పుస్తకాలకు ఆదరణ తగ్గడం, విజువల్ మీడియా పెరగడం దీని ప్రభావం వుండొచ్చు.

అంతేగాని శిల్ప పరమైన లోపం కారణం కాదంటారా? మీ రచనలలో ఎక్కువగా సంభాషణల ద్వారానే కథ నడుస్తుంది. మరో వైపున మృణ్మయ నాదం వంటి వాటిలో అప్పటికే కథ వున్నందువల్ల నేపథ్యం బాగా అమరుతుంది. దీన్ని ఎలా అర్థం చేసుకోవాలంటారు?

ప్రత్యేకించి అలా అనుకోవడం లేదు. అయినా నేను శిల్పం బాగుండాని అనుకుని ప్రత్యేకంగా ప్రయత్నించి ఎప్పుడూ రాయలేదు. నా కథా వస్తువుని బట్టే నా కథన పద్ధతి వచ్చింది. నా రచనలు చదివించగలుగుతాయి. రీడబిలిటీ ఉంటుంది. ఆలోచింపజేస్తాయి. అంతకంటే ఎక్కువ ప్రయోజనం నేనాశించ లేదు. పని గట్టుకుని శిల్పం కోసం ప్రయోగాలు చెయ్యటం నాకు చేతకాదు. నా కథల్లో చదివించే గుణం ఉండి, నేను చెప్పదల్చుకున్నది పాఠకులకు అర్థమైతే చాలనుకుంటాను.

మీ తర్వాత స్త్రీ వాద రచనలెలా వున్నాయి?

చాలామంది బాగా రాస్తున్నారు. వారిలో కొందరు మరీ బాగా రాస్తున్నారు. ఆ భావాల ఆమోదయోగ్యత పెరిగింది. అదే స్త్రీ వాదం సాధించిన ఒక విజయం. జెండర్ అజెండాను తీసుకురాగలిగాము.

భవిష్యత్ ప్రణాళిక లేమిటి?

సంవత్సరకాలం సాహిత్య సృజనకు దూరంగా ఉన్నాను. వనిత టి.వి పనిలో తలమునకలుగా ఉన్నాను. రాయవలసినవి ఎన్నో ఉన్నాయి. ఈ సంవత్సరం రచనలమీద నా శక్తిని సమయాన్ని పెట్టాలనుకుంటున్నాను.

మీరు చేసిన ఈ ఇంటర్వ్యూ దానికి తగిన ప్రేరణ యిచ్చింది.

తొలి కథలకు నేపథ్యం

ఏవో కొన్ని తప్ప ఇలా ఎవరో చెప్పగా విన్న సంఘటనల్ని కథలుగా మలచిన సందర్భాలు తక్కువే. ఎందుకంటే ఎవరో చెప్పగా విన్న సంఘటనలు ఒక కథకుడి అంతరంగంలో అంతర్భాగాలుగా మారిపోవడం జరిగితే తప్ప కథలుగా రూపొందవు. ఇంకొకరి అనుభవం నా అనుభవంగా మారినప్పుడే నేను కథ రాయగలను.

అంపశయ్య నవీన్

“మీరు కథలెలా రాస్తారు? నిజంగా జరిగిన సంఘటనల్ని చూసి రాస్తారా? లేక కల్పించి రాస్తారా? నేను ఇటీవలనే నా జీవితంలో జరిగిన ఓ సంఘటనను చెబుతాను... దాన్ని మీరు కథగా రాస్తారా?” అంటూ చాలామంది అడుగుతుంటారు. ముఖ్యంగా వాళ్ళ జీవితంలో జరిగిన కొన్ని సంఘటనల్ని చెప్పి వీటినే ఓ కథగా రాయండి... చాలా బావుంటుంది అని చెప్పేవాళ్ళు చాలామంది తటస్థపడుతుంటారు. వాళ్ళు చెప్పే సంఘటనల్ని ఓపిగ్గా వింటాను. వీటిని కథలుగా రాయడం సాధ్యమేనా అని చాలాసేపు ఆలోచిస్తాను. కానీ ఏ కొన్నింటినో తప్ప ఇలా ఎవరో చెప్పగా విన్న సంఘటనల్ని కథలుగా మలచిన సందర్భాలు తక్కువే. ఎందుకంటే ఎవరో చెప్పగా విన్న సంఘటనలు ఒక కథకుడి అంతరంగంలో అంతర్భాగాలుగా మారిపోవడం జరిగితే తప్ప కథలుగా రూపొందవు. ఇంకొకరి అనుభవం నా అనుభవంగా మారినప్పుడే నేను కథ రాయగలను.

కథకుడి కలంలోంచి కథలు ఎలా ఉద్భవిస్తాయో చెప్పడానికి నేను రాసిన కొన్ని కథల్ని గూర్చి చెప్పాలి.

కథకుడి అంతరంగాన్ని గాఢంగా ప్రభావితం చేసే ఒక సంఘటనో లేక ఒక వ్యక్తే ఒక కథకు కారణం అవుతుంది.

నా మొట్టమొదటి కథ ఎలా రాశానో చెబుతాను. 1958లో వరంగల్ లోని ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్స్ కాలేజీలో పియూసీ చదువుతున్నాను. ఎక్కడ ఏ సంఘటన జరిగినా వెంటనే స్పందించే గుణం. ఆ స్పందనకు అక్షర రూపం ఇవ్వాలన్న ఆరాటం... ఎప్పుడూ బుర్ర నిండా ఎన్నో ఆలోచనలు... నా చుట్టూ వున్న వాళ్ళ మాటల్ని, చేష్టల్ని గమనిస్తూ ఆ మాటల ద్వారా, ఆ చేష్టల ద్వారా వ్యక్తమవుతున్న వాళ్ళ మనస్తత్వాలను విశ్లేషించడం.. ఇవన్నీ నాలో ఎప్పుడూ మెదులుతూ ఉండేవి. ఏదో రాయాలి... మనలో మెదులుతున్న భావాల్ని మన చుట్టూ వున్న వాళ్ళతో పంచుకోవాలి.. మన భావాల్లో కొత్తదనం ఉంది... ఈ భావాలకు అక్షర రూపం ఇస్తే వాటిని చదివిన వాళ్ళకు ఎంతో ప్రయోజనం ఉంటుంది అని అనుకునే వాడిని.

దీపావళి పండగ రోజు. వరంగల్ నగరాన్ని దీపాలతో కళ్ళు మిరమిట్లు గొలిపేలా అలంకరించారు.

మిత్రులతో కలిసి ఆ వెలుగులతో మమ్మల్ని వెలిగించుకుంటూ వరంగల్ నగర వీధుల్లో తిరుగుతున్నాము. అలా ఓ రెండు గంటల సేపు తిరిగాక మిత్రులందరూ ఒకరి తర్వాత ఒకరు వాళ్ళ వాళ్ళ ఇళ్ళకు వెళ్ళిపోయారు. నేనొక్కడినే సెకండ్ హ్యాండ్ సినిమా చూద్దామని వెళ్ళాను. సినిమా చూశాక వరంగల్ నుండి హనుమకొండకు వెళ్ళాలి. నేను అద్దె కుంటున్న గది హనుమకొండలో ఉంది. ఆరేడు కిలోమీటర్ల దూరం. నేనో రిక్షా మాట్లాడు కొని హనుమకొండకు వెళ్తున్నాను. కొంత దూరం వెళ్ళాక ఒక చోట ఎత్తుగా ఉన్న బ్రిడ్జి మీదకు రిక్షాను లాగలేక రిక్షా తొక్కుతున్న వ్యక్తి ధామ్మని పడిపోయాడు. రిక్షా ఒకవైపు, అతడొక వైపు పడిపోవడంతో నేనూ పడిపోయాను. కానీ నేను త్వరగానే లేచి అతన్ని లేపడానికి ప్రయత్నించాను. కానీ అతడు లేచే పరిస్థితిలో లేడు. బాగా సారా తాగి ఉన్నాడని గమనించాను. ఈలోగా ఎదురుగా వస్తున్న ఇద్దరు రిక్షావాళ్ళు అతని దగ్గరకొచ్చి అతన్ని లేపి ఒకరి రిక్షాలో కూర్చోబెట్టుకోవడంతో నేనక్కణ్ణుంచి రూమ్ దాకా నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాను. నడుస్తున్నంత సేపు ఆ రిక్షావాలా నా మనస్సులో మెదిలాడు. రూమ్ కెళ్ళి పడుకున్నాక కూడా ఆ రిక్షావాలా నన్ను వదిలి పెట్టలేదు. అతడెందుకలా పడిపోయాడు? ఎందుకు తాగుబోతుగా మారాడు? అతని జీవితంలో ఎవరో అతణ్ణి మోసం చేసి ఉంటారు. ఇలా ఆలోచించడం మొదలుపెట్టాను. భయంకర వైన పేదరికం కారణంగా అతడు పల్లెటూరి నుండి నగరానికొచ్చి ఉంటాడు.

నగరానికొచ్చాక ఓ అమ్మాయితో పరిచయ మయి ఉంటుంది. ఆమెను పెళ్ళిచేసుకొని ఉంటాడు. కానీ ఆమె అతణ్ణి మోసం చేసి ఇతనికంటే ఎంతో ఎక్కువ డబ్బున్న వాడితో వెళ్ళిపోయి ఉంటుంది. ఆమె ఎడబాటును భరించలేక ఇతడు తాగుబోతుగా మారి ఉంటాడు...

ఇలా ఆ రిక్షావాలను గూర్చి చాలా రోజులు ఆలోచించాను... ఈ సంఘటన ఆధారంగా ఓ కథ ఎందుకు రాయకూడదు... అనుకున్నాను.. ఐదారు నెలల తర్వాత ఓ కథ రాసేశాను. ఆ కథకు 'చితికిన జీవితం' అని పేరు పెట్టాను. కథను ఎవరికీ చూపించలేదు. 'ఇదేం కథ? పిచ్చి కథ' అంటారేమోనని భయం.

'ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్స్ కాలేజీలో వివిధ సాహిత్య ప్రక్రియల్లో పోటీలు జరిగేవి. కవిత్యం, కథలు, లేఖా రచన మొదలైన ప్రక్రియల్లో పోటీల్ని నిర్వహించే వాళ్ళు. నేను రాసిన ఈ 'చితికిన జీవితం' అన్న కథను కథల పోటీకిచ్చాను. నెల రోజుల తర్వాత ఆ పోటీల ఫలితాన్ని ప్రకటించారు. నేను రాసిన ఈ 'చితికిన జీవితం' కథకు ద్వితీయ బహుమానం లభించింది. ఈ వార్త తెలిసినప్పుడు ఎంత ధ్రుల్యూనో మాటల్లో చెప్పలేను. ఆ రోజుల్లో తెలుగు లెక్చరర్గా పనిచేస్తున్న జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు జడ్జిల్లో ఒకరుగా నా కథని చదివారు. ఫలితాలు తెలిశాక నేను కనిపించగానే 'నీ కథ బావుంది - సాధించగలవు' అన్నాడు. ఆ క్షణంలోనే నేను నిర్ణయించుకున్నాను. నేను కథలు రాయాలని.

ఈ 'చితికిన జీవితం' కథను కాలేజీ నుండి ప్రతి సంవత్సరం వెలువడే మ్యాగజైన్లో ప్రచురించారు. చాలామంది విద్యార్థులు కథ చదివారు. చాలా బావుందన్నారు. 'అది కథలా లేదు. నిజంగా జరిగినట్టే ఉంది' అన్నారు. 'నిజంగా జరిగినట్టే ఉంది' అని పాఠకులు అనుకోవడం మంచి కథ లక్షణమని నేను ఆనాడే అనుకున్నాను. 'కథను ఏకటిగిన చదివేశాం' అని కూడా చాలామంది చెప్పారు. పాఠకున్ని తన వెంట తీసుకెళ్ళడం కూడా మంచి కథ లక్షణమని తెలుసుకున్నాను.

...

ఇక నా రెండో కథ నేపథ్యం చెబుతాను. ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్స్ కాలేజీలో చదువుతున్నప్పుడే జరిగిన మరో సంఘటన... ఒకరోజు సాయంత్రం నేను హనుమకొండలోని పబ్లిక్ గార్డెన్కు వెళ్తున్నాను... అప్పుడు నాకు మా క్లాసులోనే చదువుతున్న ఒక అమ్మాయి ఎదురైంది. ఆమె చాలా అందంగా ఉంటుంది. కనిపించినప్పుడల్లా ఆమె కేసి అలా చూస్తూ ఉండిపోయేవాడిని. ఆ రోజు నాతోబాటు పబ్లిక్ గార్డెన్లోకి వస్తోందని సంతోషించాను. కాస్సేపట్లోనే ఆమె వెనకాలే వస్తున్న మా ఇంగ్లీష్ లెక్చరర్ కనిపించాడు. అతడు సమీపించడం, ఆమెతో మాట్లాడటానికి ప్రయత్నించడం, ఆమె అతన్ని పట్టించుకోకుండా వెళ్ళడం గమనించాను. ఆ దృశ్యాన్ని చూసిన మరుక్షణం నుండి నా బుర్ర తీక్షణంగా ఆలోచించడం మొదలైంది. కాలేజీలో ఒక పుకారు... ఆమెకు, అతనికి మధ్య ప్రేమాయణం సాగుతోందని.. వాళ్ళిద్దరి పేర్లు గోడల మీదకు ఎక్కాయి. నేనా పుకారును విన్నప్పుడు వట్టి పుకారే అనుకున్నాను. దీంట్లో ఏ మాత్రం

కూడా నిజం లేదనుకున్నాను. కానీ ఈ రోజు వాళ్ళిద్దరు ఒకరి వెనకాల ఒకరు గార్డెన్కు వెళ్తున్న దృశ్యాన్ని చూశాక అది పుకారు కాదు నిజమే అన్న అభిప్రాయం నాకు కలిగింది. ఒకరి వెనకాల ఒకరు వెళ్తున్నంత మాత్రాన వాళ్ళిద్దరికి సంబంధం ఉందని అనుకోవడం ఏం న్యాయం? అన్న అభిప్రాయం కూడా నాలో కలిగింది. నాలో తీవ్రమైన సంఘర్షణ... అది పుకారేనని ఒకవైపు... నిజమేనని మరోవైపు... రేపు వెళ్ళి కాలేజీలో అందరికీ నేను వాళ్ళిద్దర్ని గార్డెన్లో చూశాననీ, వాళ్ళ మధ్య నిజంగానే సంబంధం ఉందని చెప్పాలని అనుకోవడం... వెంటనే నువ్వు చాలా అన్యాయంగా ఆలోచిస్తున్నావనీ, అభం శుభం తెలీని ఆ అమ్మాయి మీద ఇలాంటి నిందవేసి ఆ అమ్మాయి జీవితాన్ని నాశనం చేస్తావా? అని మరోవైపు... నీకూ ఆ అమ్మాయి మీద కోరిక ఉంది... నువ్వు తీర్చుకోలేని ఆ కోరికను ఆ లెక్చరర్ తీర్చుకుంటున్నాడని అతని మీద జెలసీ పెంచుకుంటున్నావు.. అందుకే వాళ్ళిద్దరికీ సంబంధం అంటగడ్తున్నావనీ... ఇలా నాలో నాలుగైదు రోజుల పాటు తీవ్రమైన సంఘర్షణ... ఈ సంఘర్షణనే కథగా రాయాలనిపించింది. నేను అనుభవిస్తున్న సంఘర్షణను కథగా రాస్తే తప్ప నాకు శాంతి లేదనిపించింది. అలా నాలో చెలరేగుతున్న సంఘర్షణను 'అథోలోకం' అన్న పేరుతో కథగా రాశాను. ఈ కథను మామూలు ధోరణిలో కాకుండా ఆ కథంతా ఓ విద్యార్థి మైండ్లో జరుగుతున్నట్టుగా అంటే 'చైతన్య స్రవంతి' శిల్పంలో రాశాను. ఈ కథను 1965లో ఆ రోజుల్లో వెలువడుతున్న 'జయశ్రీ' అనే మాస పత్రికకు పంపించాను. నేనీ కథ పంపించిన ఓ సంవత్సరం తర్వాత 'జయశ్రీ' పత్రిక వాళ్ళు ప్రచురించారు. కథ చాలా బావుందని చాలామంది మిత్రులు చెప్పారు. మనోవిశ్లేషణకు ఈ కథ మంచి ఉదాహరణ అని ప్రశంసించారు. ఈ కథను ఆ రోజుల్లోనే (1965లో) ఒక మిత్రుడు ఇంగ్లీషులోకి అనువదించి 'ఎండివర్' పత్రికలో ప్రచురించాడు.

...

1964 నుండి 1970 మధ్య కాలంలో నల్గొండలోని నాగార్జున ప్రభుత్వ డిగ్రీ కాలేజీలో లెక్చరర్గా పనిచేశాను. కాలేజీ ఆఫీసులో ఒకతడు జూనియర్ అసిస్టెంట్గా పనిచేస్తుండేవాడు. ఎప్పుడు చూసినా అతడు తన ముందున్న బేబుల్ మీద తలవచ్చేసి నిద్రపోతుండేవాడు. ఎవ్వరూ అతన్ని పట్టించుకునే వాళ్ళు కాదు. ఆఫీసులో అతడేమన్నా పని చేస్తాడా అని అడిగితే 'ఏమీ చెయ్యదు. అతడు చెయ్యాలిని పనిని ఆపీసు సూపరింటెండెంట్ వేరే వాళ్ళతో చేయించుకోవడమో లేక తనే చేయడమో జరుగుతుందని చెప్పుకునేవాళ్ళు. కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ ఆఫీసులో ఏం జరుగుతున్నదో ఎప్పుడూ పట్టించుకునేవాడు కాదు. ఏ అవసరమున్నా సూపరింటెండెంట్ను పిలిపించుకునేవాడు.

నేనా కాలేజీలో చేరిన కొద్దిరోజుల తర్వాత ఈ ప్రిన్సిపాల్ ట్రాన్స్ఫర్ కొత్త ప్రిన్సిపాల్ వచ్చాడు. ఈ కొత్త ప్రిన్సిపాల్ పెద్ద టాస్క్ మాస్టరని మాకు త్వరలోనే తెలిసిపోయింది. కాలేజీలో పనిచేస్తున్న ప్రతి ఒక్కరు వాళ్ళ వాళ్ళ విధుల్ని సక్రమంగా నిర్వహిస్తున్నారా... లేదా అని అనుక్షణం గమనిస్తుండేవాడు. లెక్చరర్లు లేట్గా వచ్చినా, క్లాసులు తీసుకోకపోయినా వాళ్ళను

తీవ్రంగా చివాట్లు పెట్టేవాడు. అలాగే ఆఫీసులో పనిచేస్తున్న క్లర్కులను పని సరిగా చేయకపోతే పరుషమైన పదజాలంతో కోప్పడేవాడు. ఒక రోజుయన ఆఫీసులోకెళ్ళి చూస్తే ఎప్పుడూ నిద్రపోతుండే ఆ జూనియర్ అసిస్టెంట్ ఆ రోజు కూడా నిద్రపోతూ కొత్త ప్రిన్సిపాల్ కు కనిపించాడు. అంతే పెద్ద పెట్టున అతని మీద విరుచుకుపడ్డాడు. నోటికొచ్చినట్టుల్లా తిట్టాడు. మరోసారి నాకు నిద్రపోతూ కనిపిస్తే నిన్ను ఉద్యోగంలోంచి తొలగిస్తానన్నాడు. అయినా ఆ జూనియర్ అసిస్టెంట్ మారలేదు. మరోసారి నిద్రపోతూ ప్రిన్సిపాల్ కు కనిపించాడు. మరోసారి తిట్లు తిన్నాడు. ప్రిన్సిపాల్ అతన్ని పని తక్కువ వుంటుందని 'డిస్మిస్' సెక్షన్ కు బదిలీ చేశాడు. అక్కడా అతడు సరిగ్గా పనిచేయలేకపోయాడు. ప్రిన్సిపాల్ రోజూ అతన్ని తిట్టడమే... ఒకరోజు ఆ జూనియర్ అసిస్టెంట్ కనిపిస్తే అడిగాను... "నువ్వు నెల నెలా జీతం తీసుకుంటున్నావు కదా... ఏం పని చేయకుండా నిద్రపోతుంటే ప్రిన్సిపాల్ ఊరకుంటాడా?" అని. అతడు వెంటనే "వీడు తొందర్లోనే చచ్చిపోతాడు సారీ!" అన్నాడు. ఆ ఒక్కమాట అనేసి అతడు నా దగ్గర్నుండి వెళ్ళిపోయాడు. అతడన్న ఆ మాట నన్ను చాలా ఆశ్చర్యపరిచింది. చాలారోజులు అతడన్న ఆ మాట నా మస్తిష్కంలో అదే పనిగా మెదలసాగింది.

అతడు ఏ పని చేయలేదు. ఎవరో రికమెండ్ చేస్తే అతనికా జాబ్ దొరికింది. ఇదివరకటి ప్రిన్సిపాల్స్ ఎవరూ అతనితో పని చేయించాలని ప్రయత్నం చేయలేదు. సూపరింటెండెంట్ ఏదో రకంగా అతన్ని కాపాడుతూ వచ్చాడు. కానీ కొత్తగా వచ్చిన ఆ ప్రిన్సిపాల్ అతనితో పనిచేయించడానికి తీవ్రంగా ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఏ పని చెయ్యడానికి కూడా ఆశక్తుడైన ఇతడు ప్రిన్సిపాల్ మీద ద్వేషం పెంచుకున్నాడు. అతడు చనిపోతే తప్ప తనకీ బాధ తప్పదనుకొని అతడి చావు కోరుకుంటున్నాడు. చేతబడి చేస్తే చనిపోతాడన్న మూఢనమ్మకం అతనిలో ఉండి ఉంటుంది. అలాంటిదేదో ఇతడు చేసి ఉంటాడు. అందుకే త్వరలోనే ప్రిన్సిపాల్ చనిపోతాడని అతడు నమ్ముతున్నట్టు అని అనుకున్నాను. ఇలా ఆ జూనియర్ అసిస్టెంట్ ఐదారు నెలల వరకు నా మైండ్ లో పడే పడే మెదలసాగాడు. చివరకు అతన్ని గురించిన ఓ కథ నా మైండ్ లో రూపొందింది. ఓ కథను రాసేశాను. 'హత్య' అని ఆ కథకు పేరు పెట్టాను.

కథలో ఆ జూనియర్ అసిస్టెంట్ కు 'గురవయ్య' అన్న పేరు పెట్టాను. ఆఫీసరు మీద విపరీతమైన ద్వేషాన్ని పెంచుకున్న గురవయ్య ఓ రోజు రాత్రి ఆ ఆఫీసర్ బొమ్మ నొకదాన్ని తయారు చేస్తాడు. ఆ బొమ్మకు సూదులు గుచ్చుతాడు. ఆ బొమ్మకు సూదులు గుచ్చుతోంటే అతడు తన ఆఫీసర్ కే ఆ సూదుల్ని గుచ్చుతున్నాననుకొని గొప్ప ఆనందాన్ని అనుభవిస్తాడు. తర్వాత ఆ బొమ్మ చనిపోయిందని భావించి దాన్ని బొంద పెట్టేస్తాడు. ఆఫీసర్ చనిపోయాడని బోల్డు సంతోషపడి ఆ రోజు రాత్రి హాయిగా నిద్రపోతాడు. ఆ మర్నాడు గురవయ్య ఆఫీసుకు వెళ్ళేటప్పటికి వాళ్ళ ఆఫీసర్ హాక్ ఎటాక్ తో నిజంగానే చనిపోతాడు. గురవయ్య ఆ వార్త విని నేనే మా ఆఫీసర్ ను చంపేశాను అనుకుంటాడు. తను బొమ్మకు అంత్యక్రియలు చేయడం వల్లనే ఆఫీసర్ చని

పోయాడను కుంటాడు. తీవ్రమైన అపరాధభావనకు లోనవుతాడు. ఇదంతా కథలో సృష్టించాను.

ఇప్పటి వరకు రచించిన 70 కథల్లోని ప్రతీ కథకు ఒక యధార్థ సంఘటనే నేపథ్యంగా పనిచేసింది. యధార్థ సంఘటనకు కొంత కల్పనను జోడించి కథ రాయడం నా పద్ధతి. కథకుడు ఎంతో మధనపడి, ఎంతో సంఘర్షణకు లోనైతే తప్ప మంచి కథ వెలువడదు. తను సృష్టిస్తున్న పాత్రలతో తాదాత్మ్యం చెంది, తన పాత్రలు పొందబోయే సంఘర్షణను తనూ పొందితే తప్ప మంచి కథ రూపొందదు.

1971లో ఈ 'హత్య' కథను రాశాక చాలా రోజుల వరకు దాదాపు రెండు సంవత్సరాల వరకు ఎవరికీ చూపించలేదు. ఏ పత్రికకూ పంపించలేదు. ఈ పిచ్చి కథ ఎందుకు రాశావని అంటారేమో అనుకున్నాను. ఈ కథలో నేను చిత్రించిన 'అపరాధ భావన' అనే అంశం ఎంతమందికి అర్థమవుతుందన్న సందేహం కూడా కలిగింది. గురవయ్య పాత్రలో ఏర్పడిన ఆత్మన్యూనతాభావం అపరాధభావం అన్న మానసిక సమస్యల్ని నేను పటిష్టంగా చిత్రించగల్గానా అన్న సందేహం కూడా నాకు కల్గింది. ఈ కథనెవరూ సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేమనన్న బాధతో, భయంతో చాలాకాలం వరకు ప్రచురించలేదు.

1973లో 'ఆంధ్రజ్యోతి' వారపత్రిక వాళ్ళు ఉగాది కథల పోటీని ప్రకటించారు. నాకు ఎప్పుడో రాసిన ఈ హత్య కథ గుర్తొచ్చింది. ఈ పోటీకి ఈ కథను పంపించి చూద్దాం అనుకొని ఈ కథను మరోసారి రాసి, ఫెయిర్ చేసి పోటీకి పంపించాను. సాధారణ ప్రచురణ క్షామా అంగీకరించబడకపోవచ్చు అనుకున్నాను.

కథ పంపించాక నెల రోజులు తిరక్కుండానే "అభినందనలు... మీ కథకు ప్రథమ బహుమతి లభించిందని" ఆంధ్రజ్యోతి వాళ్ళ నుండి టెలిగ్రామ్ వచ్చింది. ఆ టెలిగ్రామ్ ను ఎన్నిసార్లు చదువుకున్నానో... నిజంగా ఇది నాకే వచ్చిందా? అని ఎన్నిసార్లు నన్ను నేను ప్రశ్నించుకున్నానో!

ఆంధ్రజ్యోతి ఉగాది సంచికలో హత్య కథను ప్రచురించారు. ఈ కథకు 'బాపు' గారు (గురవయ్య ఆఫీసర్ బొమ్మకు సూదులు గుచ్చుతున్నట్టుగా) అద్భుతమైన బొమ్మ వేశారు బాపు బొమ్మలతో నా కథలు పత్రికల్లో ప్రచురించబడాలని ఆ రోజుల్లో కలలుగంటుండే వాడిని. ఆ కల నిజమైందనిపించింది.

'హత్య' కథకు పాఠకుల నుండి అద్భుతమైన స్పందన లభించింది. కథ బావుందని ఎన్ని ఉత్తరాలొచ్చాయో లెక్కలేదు.

ఈ కథ వెలువడిన వెంటనే వై.సి.పి. వెంకటరెడ్డి గారు దీన్ని హిందీలోకి అనువదించారు. దీన్ని ఆ రోజుల్లో వెలువడుతున్న ప్రముఖ హిందీ వారపత్రిక 'ధర్మయ్యుగ్' ప్రచురించింది. తర్వాత 'రాజేంద్ర అవస్థి' అనే ప్రముఖ హిందీ రచయిత ఎడిట్ చేసిన "క్రైమ్ భారతీయ కహానియా" అన్న పుస్తకంలో 'హత్య' హిందీ అనువాదాన్ని చేర్చారు (హిందీలో కూడా 'హత్య' అనే పేరే).

ఇలా నేను ఎంతోకాలం ఒక కథాంశం నా బుర్రలో నలిగితే తప్ప అది పూర్తయిన కథ రూపంలో బయటకు రాదు.

డా॥ రాచపాళెం చంద్రశేఖర్‌రెడ్డి

ఏది ఆధునిక సాహిత్యం?

జీవితం మారవలసిన అవసరాన్ని గుర్తుచేసేది, మారుతూ ఉన్న జీవితాన్ని వర్ణించేది, మారిన జీవితాన్ని చిత్రించేది ఆధునిక సాహిత్యమని అర్థమవుతుంది. భారతీయ సమాజం ఇంకా సంపూర్ణంగా ఆధునిక సమాజంగా మారలేదు.

సామాజిక చరిత్రలో సాహిత్య చరిత్ర ఒక అంతర్భాగం. సామాజిక చరిత్రను కాదని సాహిత్యానికి ప్రత్యేక చరిత్ర లేదు. ఉండదు. సామాజిక వాస్తవికతను విమర్శనాత్మక, కళాత్మక ప్రతిఫలనమే సాహిత్యం. సమాజంలో మార్పులు వస్తున్న కొలదీ సాహిత్యంలో మార్పులు వస్తాయి. సాహిత్య వస్తువు లోనూ, శిల్పంలోనూ మార్పులు వస్తాయి - ఇవి, ఇలాంటివి ప్రగతిశీల సాహితీపరులు అనుకుంటున్న మాటలు. అలాగే మనం సాహిత్యాన్ని జానపద సాహిత్యమని, లిఖిత సాహిత్యమని రెండు రకాలుగా విభజించు కొని నిర్వచించు కుంటున్నాం. లిఖిత సాహిత్యాన్ని కూడా ప్రాచీన సాహిత్యమని, ఆధునిక సాహిత్యమని మళ్ళీ రెండు రకాలుగా విభజించుకొని నిర్వచించు కుంటున్నాం. ఈ విశ్లేషణకు ప్రమాణ మేమిటి? సాహిత్యాన్ని ప్రాచీనమని, ఆధునికమని విశ్లేషించు కోవడానికి ప్రమాణ మేమిటి? కాలం కాదు, సాహిత్య రచన లోని వస్తువు అని సమాధానం చెప్పుకుంటున్నాం. ప్రాచీన సమాజాన్ని ప్రతిబింబించేది ప్రాచీన సాహిత్యమూ, ఆధునిక సమాజాన్ని ప్రతిబింబించేది ఆధునిక సాహిత్యమూ అని మనం భావిస్తున్నాం.

అయితే ప్రాచీన సమాజమేది? ఆధునిక సమాజమేది? బ్రిటీష్ పాలకులు వచ్చేదాకా ఉన్నది ప్రాచీన సమాజమని,

ఆ తర్వాత ఉన్నది ఆధునిక సమాజమని మనం చేసుకొన్న నిర్ధారణ. బ్రిటీష్ పాలకులు ప్రవేశ పెట్టిన పెట్టుబడి విధానాన్ని అనుసరించి ఏర్పడిన సమాజం, యంత్ర నాగరికతకు అలవాటుపడిన సమాజం, ఆధునిక వైజ్ఞానిక శాస్త్రాలు అందించిన భావజాలాన్ని స్వీకరించిన సమాజం ఆధునిక సమాజం. దానిని ప్రతిబింబించేది ఆధునిక సాహిత్యం.

రాచరిక భాస్వామ్య కుల వ్యవస్థను కీర్తించేది ప్రాచీన సాహిత్యమైతే దానిని వ్యతిరేకించేది ఆధునిక సాహిత్యం. కర్మ జన్మల సిద్ధాంతాన్ని దైవ సిద్ధాంతాన్ని ప్రచారం చేసేది ప్రాచీన సాహిత్యం. వాటిని దోపిడీ భావజాలంగా చెప్పేది ఆధునిక సాహిత్యం. విక్టోరియనిజం, గాంధీయిజం, మార్క్సిజం, అంబేద్కరిజం, ఫెమినిజం వంటి ఆధునిక భావజాలాలను (వాటి మధ్య విభేదాలున్నా) విశ్వసించి వాటి కనుకూలంగా సమాజాన్ని దర్శించి చిత్రించేది ఆధునిక సాహిత్యం.

భావవాద పునాది మీద ప్రాచీన సాహిత్యం నిర్మింపబడితే, భౌతిక పునాది మీద ఆధునిక సాహిత్యం నిర్మింపబడు తుంది. “అంతా మిథ్య తలంచి చూచినన” అనేది ప్రాచీన సాహిత్యం కాగా “మాయంటావా అంతా మిథ్యంటావా?” అని ప్రశ్నించేది ఆధునిక సాహిత్యం. అన్ని అసమానతల్ని కర్మజన్మ సిద్ధాంతాలతో సమర్థించేది ప్రాచీన సాహిత్యమైతే, వాటిని నిర్మూలించాలనేది ఆధునిక సాహిత్యం. దైవాన్ని, రాజును చరిత్ర నిర్మాతలుగా ప్రతిపాదించేది ప్రాచీన సాహిత్యమైతే మనిషిని చరిత్ర నిర్మాతగా పరిగణించేది

ఆధునిక సాహిత్యం. కడుపు నిండిన వాళ్ళ వైభవాలను ప్రాచీన సాహిత్యం వర్ణిస్తే కడుపు మండిన, కడుపు కాలిన వాళ్ళ జీవితాలను ఆధునిక సాహిత్యం ఆవిష్కరిస్తుంది. విశ్రాంతి వర్గ జీవితాన్ని ప్రాచీన సాహిత్యం కీర్తిస్తే, శ్రామిక జన జీవితాన్ని ఆధునిక సాహిత్యం ప్రతిఫలిస్తుంది. మార్పును ప్రతిఘటించేది ప్రాచీన సాహిత్యమైతే, మార్పును ఆహ్వానించేది ఆధునిక సాహిత్యం. వంటింటి రుచులను, పడకటింటి రహస్యాలను ప్రాచీన సాహిత్యం వర్ణిస్తే, వంటింటిని, ఇల్లే లేని బతుకులను ఆధునిక సాహిత్యం పట్టించుకుంటుంది. ఆకాశ హర్యాళుల సౌందర్యాన్ని ప్రాచీన సాహిత్యం స్తుతిస్తే, తాజ్‌మహల్ నిర్మాణానికి రాళ్ళెత్తిన కూలీలను గురించి ఆధునిక సాహిత్యం ఆలోచిస్తుంది. పాలకుల యుద్ధోన్మాదాన్ని ప్రాచీన సాహిత్యం తనివితీరా కీర్తిస్తే యుద్ధరహిత శాంతిని, శాంతికోసం జరిగే యుద్ధాన్ని ఆధునిక సాహిత్యం కీర్తిస్తుంది.

పాలకుల షడ్రోషోపేతమైన భోజనాలను, వాళ్ళు ధరించిన జిలుగు వస్త్రాలనూ, వాళ్ళు ధరించిన కిర్రు చెప్పులనూ ప్రాచీన సాహిత్యం వర్ణిస్తే, ఆ తిండిగింజల్ని పండించిన వాళ్ళనూ, ఆ జిలుగుల బట్టల్ని నేసిన వాళ్ళనూ, కిర్రు చెప్పులు కుట్టిన వాళ్ళను గురించి ఆధునిక సాహిత్యం పట్టించుకుంటుంది. రాజుల పల్లకీల విహారాలను, రథయాత్రలను, మృగయా విహారాలను ప్రాచీన సాహిత్యం అతిశయోక్తులతో చిత్రిస్తే, ఆ పల్లకి మోసిన బోయా లెవ్వరు? అని ఆధునిక సాహిత్యం ప్రశ్నిస్తుంది.

సున్నితంగా మీసాలను తాకిన

ఆ చిన్నిచేతులు

ఆశలను ముద్దు మాటల్లో ఒలికించిన మోము

మెడచుట్టూ సుకుమారంగా వాటేసి

కోటి కాంతుల భావాల్లో ఎన్నో వెలుగులు

పొందిన నీ కనులు

చెమ్మగిల్లిన జ్ఞాపకమై

నా హృదయ పొరల్లో దాగే ఉంది.

నీ నుదిటిపై నే నిమిరిన చేయి,

ఆ రోజు మేఘం విరిసి వర్షం

హోరున కురిసినపుడు

లోకం గురించి నీ వడిగిన ప్రశ్నలు

ఇంకా తడిగానే ఉన్నాయి

నీ పిలుపు జ్ఞాపకమై తెరలు, తెరలుగా

ప్రతిధ్వనిస్తూనే ఉంది

నా కంటి నుండి జారే కన్నీరై

శోకిస్తూనే ఉంది

నీ జ్ఞాపకం

నిలిసిల్లా గవూర్ శిక్షక్

నీ జ్ఞాపకం అగ్ని క్షణం క్షణం

మేనును దహించేస్తూనే ఉంది

ఏ మనసు నను కలిసినా

నీ గురించే ఆరా తీస్తుంటే

అడుగంటిన కన్నీరు

పెల్లుబుకి వరదవుతునే ఉండమ్మా

నీ భవితను ఆశగా

దాచుకున్న నా కన్నులు

ప్రశ్నలకు సంధిస్తూనే ఉన్నాయమ్మా

అద్దంలో చూసుకున్న ప్రతిసారి

నా కన్నుల్లో నీవే కనిపిస్తూ...

నీ మెడలో తాళిబొట్టును

చూడాల్సిన ఈ కన్నులు

ఉరితాడును చూసి

దూరమై నీవు చితికి

చేరువవుతుంటే

నీ ఒక్క అనాలోచిత చర్య

ఎన్నెన్ని యుగాల బడబాగులను

ఎన్ని మనసుల్లో రగిలించిందో

ఇప్పుడు నీకే భాషలో చెప్పనమ్మా....

(పెళ్ళి దగ్గరపడగానే ఏ కారణం లేక,

ఎవరికేమీ చెప్పక ఆత్మహత్య చేసుకొని

మా “చంద్రం” మామ లాంటి

తండ్రులకు కూతుళ్ళు మిగిల్చే భాషను

ఎవరు వర్ణించగలరు.

తండ్రి మనసు రోదనకు అక్షరరూపం)

ఈ రకంగా ఆలోచించినప్పుడు జీవితం మారవలసిన అవసరాన్ని గుర్తుచేసేది, మారుతూ ఉన్న జీవితాన్ని వర్ణించేది, మారిన జీవితాన్ని చిత్రించేది ఆధునిక సాహిత్యమని అర్థమవుతుంది. భారతీయ సమాజం ఇంకా సంపూర్ణంగా ఆధునిక సమాజంగా మారలేదు. అత్యంత ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం గల సామాజిక వర్గం ఉండి శ్రీహరి కోట దగ్గరే కూతవేటు దూరంలో అర్ధనగ్నంగా పురాతన సమాజ అవశేషాలుగా మిగిలిపోయిన జనం కనిపిస్తారు. గొప్పగాపు వైజ్ఞానిక సాంకేతిక కేంద్రాలలో కూడా పురోహితులు ఇంకా గౌరవించబడుతునే ఉన్నారు. సైన్సును అనుభవిస్తూనే, సైన్సును అనుమానించడం, ప్రజల మద్దతుతో గద్దెలెక్కుతూనే ప్రజల మీద నమ్మకం లేకపోవడం వంటి ధోరణులు రాజ్యమేలుతున్నాయి. విశ్వవిద్యాలయాలలో, విశ్వజనీన భావాలు విలసిల్ల వలసిన చోట, లౌకిక శాస్త్రీయ ఆలోచనలు విలసిల్లవలసిన చోట కులమత తత్వాలు రాజ్యమేలు తున్నాయి. విశ్వమానవులు కావలసిన సైంటిస్టులు బావిలో కప్పలుగా ఉంటున్నారు.

భారతదేశం వైరుధ్యాల పుట్ట. ఈ వైరుధ్యాలను ఆవిష్కరించి, వివేచించి, వాటికి పరిష్కారాలను చెప్పేది ఆధునిక సాహిత్యం. అందుకే కదిలేది కదిలించేది పెనునిద్దర వదిలించేది మునుముందుకు నడిపించేది కావాలి నవకవనానికి అన్నాడు మహాకవి.

సంఘసంస్కరణోద్యమ సాహిత్యం మన సమాజం మారవలసిన అవసరాన్ని చెబుతుంది. జాతీయోద్యమ సాహిత్యం మారుతూ ఉన్న జీవితాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది. అభ్యుదయ విప్లవ సాహిత్యాలు దళిత స్త్రీవాద మైనారిటీ మొదలైన సాహిత్యాలు జీవితంలో మారవలసిన కోణాలను, మారుతూ ఉన్న కోణాలను, మార్పు వస్తున్న, మారకుండా మిగిలిపోయిన కోణాలనూ, మారుతున్నా మారవలసిన తీరులో మారవలసిన కోణాలను ఆవిష్కరిస్తున్నాయి. అందువల్ల ఆధునిక సాహిత్యమంటే స్పష్టతను

బద్దలకొట్టి చలనాన్ని తీసుకొచ్చే సాహిత్యం. ఆధునికత అన్నది కాలసూచి కాదని, ప్రక్రియా సూచి కూడా కాదని, ఆధునికత జీవితాన్ని చూచే చూపులో ఉంటుంది. కోరే మార్పులో ఉంటుంది. చెప్పే పరిష్కారంలో ఉంటుంది.

బురదను కడిగేది, తుప్పును వదిలించేది నిజాన్ని గౌరవించేది, సమతను ఆహ్వానించేది ఆధునిక సాహిత్యం. దానినే మనం ఆధునిక సాహిత్యమనేది.

ప్రాచీన సామాజిక అవశేషాలను వచన కవిత గాను, కథానిక గాను, నవలగాను రాసినంత మాత్రాన ఆధునిక సాహిత్యం కాదు. వర్ణవ్యవస్థను నవలలో కీర్తించిన మాత్రాన ఆధునిక రచన కాదు. కేవల రూపనవ్యత ఆధునిక సాహిత్యానికి ప్రమాణం కాదు. వచన కవితలో లేదా నవలలో వర్ణ వ్యవస్థను సమర్థించే రచన కన్నా, వర్ణ వ్యవస్థను లేదా దోపిడి వ్యవస్థను ఖండిస్తూ వచ్చిన పద్యకావ్యం ఆధునిక రచన అవుతుంది. ఎందుకంటే సాహిత్యంలో ఆధునికతకు ప్రమాణం రచయిత ప్రాపంచిక దృక్పథం దాని కనుగుణంగా రచయిత తీసుకొనే వస్తువును బట్టి. నవ్యసంప్రదాయం పేరుతోనో జాతీయవాదం పేరుతోనో కాలం చెల్లిన భావాలకు రంగు పూచి ఆధునిక సాహిత్యంలో చోటు సంపాదించాలనుకోవటం సమాజానికి నష్టమే తప్ప లాభం లేదు. భూస్వామ్య వ్యవస్థను వ్యతిరేకిస్తూ, పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థను ఆహ్వానించడం ఆధునికత. అలాగే పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థను వ్యతిరేకిస్తూ సామ్యవాద వ్యవస్థను ఆహ్వానించడం శాస్త్రీయమైన ఆధునికత. సారాంశంలో గిడసబారిపోయి ఉన్న వ్యవస్థను కరిగించడానికి ఉద్దేశించిన సాహిత్యం ఆధునిక సాహిత్యం. వివక్ష అణిచివేత, అసమానత, పీడనలేని సమాజ నిర్మాణం కోసం జరిగే ప్రయత్నాలను ఆహ్వానిస్తూ వచ్చే సాహిత్యమంతా ఆధునిక సాహిత్యం అవుతుంది.

(డా॥ రాచపాళెం చంద్రశేఖరరెడ్డి ప్రముఖ విమర్శకుడు)

సుద్దాల హనుమంతు

తెలంగాణ సాయుధ పోరాట గళ గర్జన

కళారూపాలకూ, ప్రజల జీవితానికీ మధ్య ఉన్న అవినాభావ సంబంధాన్ని అర్థం చేసుకుని ప్రజా కళారూపాలను పోరాట ప్రతిధ్వనులుగా రూపొందించారు. అలంకార శాస్త్రాల పరిజ్ఞానంతో కాక, ప్రజల జీవితానుభవాల ప్రేరణతో పాటలు కట్టిన హనుమంతు పాటలు నేటికీ తెలంగాణ గ్రామాల నోళ్లలో గూళ్లు కట్టుకున్నాయి.

డా॥ ఎస్వీ సత్యనారాయణ

“పల్లెటూరి పిల్లగాడా -

పసుల గాసే మొనగాడా
పాలు మరీసి ఎన్నాళ్లయ్యిందో?
ఓ పాల బుగ్గల జీతగాడా!

పసుల కుదిరి ఎన్నాళ్లయ్యిందో -
అన్న ప్రఖ్యాత గీతం ద్వారా యావదాంధ్ర ప్రజల హృదయాల్లో శాశ్వత స్థానం సంపాదించుకున్న ధన్యజీవి సుద్దాల హనుమంతు. ఒక చేత్తో పెన్ను, మరో చేత్తో గన్ను పట్టిన తెలంగాణ సాయుధ పోరాట గళ గర్జన సుద్దాల హనుమంతు.

సరిగ్గా వంద సంవత్సరాల క్రితం (1908) రామన్నపేట తాలూకా 'పాలడుగు' గ్రామంలో పేద పద్మశాలి కుటుంబంలో పుట్టిన బిడ్డ హనుమంతు. చిన్నప్పుడు బడిలో ఉర్దూ బోధించే ఉపాధ్యాయుడు విధించే శిక్షలు చూడలేక హనుమంతు బడికిపోవడం మానేశాడు. ఊళ్లో అప్పుడప్పుడూ ప్రదర్శించే నాటకాల మీద ఆసక్తి పెంచుకున్నాడు. తండ్రి ధన్యంతరి. అతనికి సహాయకుడిగా తోడ్పడు తూనే నాటకాల్లో పాల్గొనసాగాడు. స్త్రీ పాత్రల్లో నటించి, అందరినీ మెప్పించాడు. ద్రామా కంపెనీలో రెండేళ్ల పాటు తిరిగాడు. విరాట పర్వాది నాటకాల్లో నటించాడు. శతకాలు, కీర్తనలు, సీస, కంద పద్యాలు కంఠస్థం చేశాడు. యక్షగానాలు, కీర్తనలు, భజనలు వంటి కళారూపాలపై ఆసక్తిని పెంచుకున్నాడు. యక్షగానాల్లో పాత్రలు ధరిస్తూ గొంతెత్తి పాడడం నేర్చుకున్నాడు. యవ్వనారంభ కాలంలో అంజనేయులు అనే స్నేహితుని

ప్రభావంతో హనుమంతు మన్నెంకొండలో తపస్సు చేశాడు. ఆధ్యాత్మికంగా కొంత సాధన చేశాడు. తరువాత తన ఆధ్యాత్మిక గురువైన ఉత్పల వెంకట రావుగారి సాహచర్యం వల్ల 'అర్యసమాజం' ఆశ్రయాలతో ప్రభావితమై నాడు. ఆ సంస్థ కార్యక్రమాల్లో క్రియాశీలంగా పాల్గొంటూ, ఒక విధమైన సంఘసేవ చేస్తున్నాననీ సంతృప్తి చెందాడు. వితంతు పునర్వివాహాలు జరిపించడం, హరిజన సేవా కార్యక్రమాల్లో ఉత్సాహంగా పాల్గొనడం మొదలుపెట్టాడు. పొట్టకూటి కోసం కన్నతల్లి వంటి ఊరినొదిలి, హైదరాబాద్ నగరానికి చేరుకున్న హనుమంతు, ఓ మిత్రుని సహాయంతో హిమాయత్ సాగర్లోని వృక్ష శాఖకు సంబంధించిన ప్రభుత్వ కార్యాలయంలో అటెండర్ గా ఉద్యోగం సంపాదించాడు. మహమ్మదీయ అధికారుల, ఉద్యోగుల కన్నుబుసుగుల మధ్య ఉద్యోగం చేయడం ఇష్టం లేకపోయినా, కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితి మూలంగా హృదయాన్ని చంపుకుని, కొంతకాలం పాటు ఉద్యోగ బాధ్యతలు కొనసాగించాడు.

ఇంతలో 'ఆంధ్ర మహాసభ' ఒక మహోద్యమంగా మారసాగింది. 10వ ఆంధ్ర మహాసభ (1943) హైదరాబాద్లో జరిగిన రోజుల్లో ఇక్కడ ఉద్యోగం చేస్తున్న హనుమంతు ఉత్సాహంగా పాల్గొని, ఉత్తేజాన్ని పొందాడు. ఆ రోజుల్లోనే అర్యసమాజ్ వారు నిర్వహించిన కులాంతర వివాహాల వల్ల ప్రభావితమై ఒక దళిత యువతిని పెళ్లి చేసుకున్నాడు.

సాంఘిక సేవా సంస్థల్లోనూ, రాజకీయ నభల్లోనూ హనుమంతు పాల్గొనడాన్ని తెలుసుకున్న పై అధికారి అతన్ని

మోటు మాటలతో మందలించాడు. ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా పనిచేస్తున్నావని హెచ్చరించాడు. దాంతో స్వేచ్ఛాకాంక్ష గల హనుమంతు ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేసి, ఊరిబాట పట్టాడు.

భువనగిరిలో జరిగిన 11వ ఆంధ్ర మహాసభ (1944)లో వలంటీర్ గా పాల్గొన్న హనుమంతు రావి నారాయణ్ ండ్డి గారి మహోపన్యాసంతో ప్రేరణ పొందాడు. అప్పటిదాకా అనేకానేక అస్పష్ట భావాలతో కొట్టుమిట్టాడుతున్న హనుమంతుకు సరైన 'మార్గం' కనిపించింది. అర్యసమాజాన్ని విడిచి, 'ఆంధ్ర మహాసభ'లోనూ, తరువాత 'కమ్యూనిస్టు పార్టీ'లోనూ సభ్యత్వం తీసుకుని, జీవితాంతం కమ్యూనిస్టు ఆశ్రయాల కోసం అంకితమై కృషి చేశాడు. తన స్వగ్రామంలో 'గ్రామసంఘం' ఏర్పాటు చేసి, కార్యదర్శిగా బాధ్యతలు నిర్వహించాడు. దొంగచాటుగా ఊళ్లోకి 'ప్రజాశక్తి' పేపర్ తెప్పించుకుని చదివేవాడు. గ్రామ ప్రజలకు పత్రికలోని వార్తలను వివరించేవాడు. గంగుల శాయిరెడ్డి రాసిన 'రైతుబిడ్డ' పద్యాలు చదివి వినిపించేవాడు. సుంకర సత్యనారాయణ గారి 'అల్లూరి సీతారామరాజు', 'కష్టజీవి' బుర్రకథలు ప్రజలకు పాడి వినిపించేవాడు. 'సుంకర'ను సాహిత్య గురువుగా గౌరవించిన హనుమంతు, అతని లాగే యిత్రాసలతో పొందికతో, అక్షర భేషజంతో పాటలు రాయడం అలవాటు చేసుకున్నాడు. ఆట, పాట, మాట - ఈ మూడింటిని వేళవించిన అరుదైన ప్రతిభావంతుల్లో ఒకడిగా ఆరితేరాడు. కళారూపాలకూ, ప్రజల జీవితానికీ మధ్య ఉన్న అవినాభావ సంబంధాన్ని అర్థం చేసుకుని ప్రజా

కళారూపాలను పోరాట ప్రతిధ్వనులుగా రూపొందించారు. అలంకార శాస్త్రాల పరిజ్ఞానంతో కాక, ప్రజల జీవితానుభవాల ప్రేరణతో పాటలు కట్టిన హనుమంతు పాటలు నేటికీ తెలంగాణా గ్రామాల నోళ్లలో గూళ్లు కట్టుకున్నాయి. 'పల్లెటూరి పిల్లగాడా! - పసుల గాసే మొనగాడా!' గీతం పల్లెపల్లెలో ప్రవహిస్తూ, ప్రజల హృదయాలను కదిలిస్తూనే ఉంది. 'రణభేరి మ్రోగింది తెలుగోడా!

రావోయి ముందుకు మొనగాడా!' అనే సంఘం పిలుపును తన పాటలకు అంతర్లయంగా స్వీకరించిన హనుమంతు...

'సంఘం వచ్చిందిరో రైతన్నా - మనకు బలం చాలా తెచ్చిందిరో కూలన్నా - మనకు బలం సంఘం వచ్చింది మనకు చాల బలం తెచ్చింది దొంగల దొపిడి దొరల దుమ్ము దులిపి వేసింది నంగనాచి నైజాము నడుం విరగదన్నింది ||సం||

అంటూ 'ఆంధ్ర మహాసభ' ప్రాశస్త్యాన్ని వివరించాడు.

'వెట్టిచాకిరి విధానమో రైతన్న ఎంత జెప్పిన తీరదో రైతన్న మాదిగన్న మంగలన్న మాలన్న చాకలన్న వడ్రంగి వడ్డెరన్న పసిమాలిన బేగరన్న కమ్మరన్న కమ్మరన్న కూలన్న రైతన్న అన్ని పనులవాళ్లతో - దొరలందరు చేయించుకునేది వెట్టి చాకిరి విధానమో రైతన్న...'

అనే గీతంలో వెట్టిచాకిరి విధానాన్ని నిరసించాడు.

గ్రామాల్లో 'ఆంధ్ర మహాసభ' నమావేశాలు జరుగుతున్నప్పుడు భూస్వాములు పంపే రొడీలు, రజాకార్లు దాడులు చేసేవారు. సంఘ సభ్యులు గుత్తులు తీసుకుని ఎదురుదాడి చేసి రొడీలను తిప్పిగొట్టేవారు. అందుకే ఆంధ్ర మహాసభను గ్రామీణ ప్రజలు 'గుత్తుల సంఘం'గా గుర్తించేవారు. ఒకసారి సుద్దాల హనుమంతు దళం సభా కార్యక్రమంలో మైమరిచి ఉండగా, రజాకార్ల దండు వారిపై ఆకస్మాత్తుగా దాడి చేసింది. ఇది చూసిన ఓ ముసలమ్మ తన చేతి ఆసరాగా పట్టుకున్న కర్రను నేలపై ఆడిస్తూ, కంపిస్తున్న కంఠంతో 'వేయ్ దెబ్బ - దెబ్బకు దెబ్బ' అని ఎలుగెత్తి నినదించింది. జనం దెబ్బకు దెబ్బ వేశారు. రక్తసిక్త దేహంతో రొడీలు పలాయనం చిత్తగించారు. ఆ సన్నివేశం, ఆ ముసలమ్మ గుండె గొంతులోంచి వెలువడిన ఆవేశనాదం సుద్దాల హనుమంతు చేతిలో అద్భుతమైన గేయంగా రూపొందింది. ఉధృత భావావేశం, వేగాత్మక లయతో వెలువడిన ఈ గీతం 'పోరుపాట'గా ప్రజల గుండెల్లో ప్రవహించింది.

'వేయ్ వేయ్ వేయర దెబ్బ - దెబ్బకు దెబ్బ వేయ్ వేయ్ దయ్యపు గుండా గోయలు తుర్కలు -

కయ్యమునకు మనపై బడివచ్చిరి

ఇయ్యర మొయ్యర దంచర బడితను -

కుయ్యో మొర్రన కోయర చురికతో

చియ్యలు ప్రయ్యలు ప్రయ్యలుగా -

ఎగరేయర కాకులు గడ్డలు మేయగ ||వేయ్||

లేరా!లేరా! రారా వేగమె - రైతూ!కూలీ!రావూ!రెడ్డి

నేతా గీతా కుర్మా గొల్లా - కుమ్మర కమ్మర

హరిజన గిరిజన నడువర ముందుకు నడుం బిగించి

కొడవలి కరారి గొడ్డలి చిల్ల బాకు వడిశెల బర్మితుపాకి

చేకొని రణములో దూకర జైయ్యని

సరకర ఎగబడి - పొడవర తెగబడి

ఏటుకు ఇద్దరు -పోటుకు ముగ్గురు పొర్లగ

ధరపై వీరులాంధ్రులను పేరు నిలపరా

వేయ్ వేయ్ వేయర దెబ్బ!' -

అంటూ సాగే ఈ గీతం ప్రజల ఆగ్రహానికి సంకేతం.

పాటను ఒక తూటాగా మార్చిన హనుమంతు పాటల్లో భూస్వామ్య వ్యతిరేకత, వెట్టి చాకిరి చిత్రణ, నైజాం వ్యతిరేకత, ఆంధ్ర మహాసభ ప్రశంస, అమర వీరుల స్మృతి, జనచైతన్య నాదం, సాయుధ సమర నిర్దేశం ప్రధానాంశాలుగా కనబడుతున్నాయి. అపారమైన ఆత్మవిశ్వాసం, అలుపెరుగని వీరావేశం ఇతని పాటలకు బలాన్ని బలగాన్నీ సమకూర్చిపెట్టాయి.

'ఈ భూమి నీదిరా - ఈ నిజం ఎవడురా?

ఈ జులుం - ఈ జబర్దస్తీ నెగురదన్నివేయరా -

అని ప్రజలకు పిలుపునిచ్చిందికూ...

'ప్రజా ప్రభుత్వం - ప్రజా ప్రభుత్వం

ప్రజా ప్రభుత్వం సాధిస్తాం

నిజాములో - ప్రతి బజారులో - మా

ధ్వజం ఎర్రనిది ఎగరేస్తాం' -

అని ప్రతిజ్ఞ చేసినందుకూ... 'పల్లెపాడు' ప్రాంతంలో సంగం పెట్టాడనీ, పాటలు కట్టి ప్రజలను ఉద్రేక పరుస్తున్నాడనీ హనుమంతుపై నిజాం ప్రభుత్వం అరెస్టు వారెంట్ జారీ చేసింది. అప్పటి ప్రజాకవి అజ్ఞాతవాసంలోకి వెళ్లాల్సి వచ్చింది.

హైదరాబాద్ సంస్థానాన్ని సైనికచర్య తరువాత ఇండియన్ యూనియన్ సైన్యాలు ఆక్రమించుకున్నాయి. నిజాం పాలన అంతమైనా, కమ్యూనిస్టులపైన ఇండియన్ యూనియన్ మిలటరీ దాడి అధికమయ్యింది. అడవుల్లో అజ్ఞాత జీవితం గడుపుతున్న హనుమంతును వివపు పురుగు కాటు వేసింది. చికిత్స చేయించడం కష్టమైపోయింది. అతి కష్టమీద మారువేషంలో బొంబాయి చేరుకుని చికిత్స పొందాడు హనుమంతు. పోరాట విరమణ తరువాత 1952 సాధారణ ఎన్నికలు ప్రకటించగానే బొంబాయి నుండి 'సుద్దాల' అనే గ్రామాన్ని చేరుకుని, అక్కడే స్థిరనివాసమేర్పరుచుకున్నాడు. పి.డి.యఫ్. అభ్యర్థుల విజయానికై ప్రచార రంగంలో దూకాడు. సాయుధ పోరాట విరమణ తరువాత కూడా స్థానికంగా దొరలతో రాజీలేని పోరాటాన్ని కొనసాగించాడు. 1965లో స్థానిక భూస్వాములు అతని చిల్లరకొట్టును లూటీ చేయడాన్ని బట్టి అతనిపై భూస్వాములకు ఎంత ఆగ్రహం, అసహనం ఉండేదో అర్థమవుతుంది.

జీవితాంతం వర్గశత్రువుతో పోరాడుతూ గెలిచిన సుద్దాల హనుమంతు కాన్సర్ వ్యాధితో జరిపిన పోరాటంలో ఓడిపోయి 1982 అక్టోబర్ 10న కన్నుమూశాడు.

'కాలువై కన్నీరు గార - కండ్లపై రెండు చేతులాడ

వెక్కివెక్కి ఏడ్చుచున్నావా? - ఓ పాలబుగ్గల జీతగాడా!

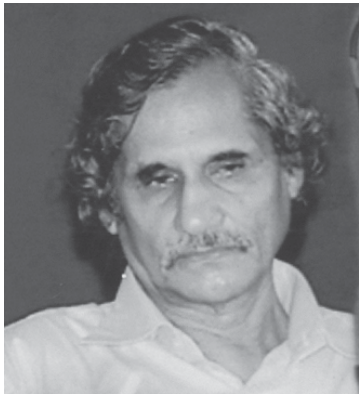
ఎవ్వరేమన్నారో చెప్పేవా??' - అంటూ ఓదార్చిన గళం

మూగవోయినా తెలుగు సాహిత్యానికి ప్రజా పోరాట వారసత్వాన్నీ, ఉద్యమ గీతాల ఒరవడినీ, పాటల పథ నిర్దేశాన్నీ చూపుతూ ఉంది. ప్రతిఫుటన పోరాటాలకూ స్ఫూర్తినిస్తూనే ఉంది. ఇది రావి నారాయణరెడ్డి, మఖ్దూం మోహియుద్దీన్లతో పాటు సుద్దాల హనుమంతు శతజయంతి సంవత్సరం కావడం మరో విశేషం.

(డా॥ ఎన్.వి. సత్యనారాయణ

ఉస్మానియా యూనివర్శిటీ ప్రొఫెసర్, అరసం అధ్యక్షుడు)

మలుపు తిప్పే చౌరాస్తాలూ

ప్రపంచీకరణ - నాలో ఒక నిత్య వేదన. మారిపోయే ప్రతి సన్నివేశమూ, నా కవిత్యానికి వస్తువవుతోంది. 'అయినా ధైర్యంగానే' అన్న కవితా సంపుటి ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకతకు ప్రతిబింబం కాగా, 2005లో వచ్చిన 'పొగచూరిన ఆకాశం' అక్షరాక్షరం అవేశాన్ని ప్రతిఫలించింది. ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకత, పెద్ద ప్రజా ఉద్యమంగా మారేవరకు, మంచి ఫలితాల్ని సాధించేవరకు ఆవేదన చల్లారదు. మార్గిస్తు సంస్థలే, ప్రపంచీకరణను అడుగుడుగునా ప్రతిఘటిస్తున్నై కాబట్టి, ఆ సంస్థలతోనే ప్రయాణిస్తాను.

డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు

1954 - 56 మధ్య నేను బి.ఎ. తెలుగు ప్రధానాంశంగా, నా జన్మస్థలమైన బందరు, నేషనల్ కాలేజి (అదే తర్వాత జాతీయ కళాశాలగా మార్చబడింది)లో చదివాను. బందరులో ఒక చివర 'చింతగుంటపాలెం' అనే పేట ఉంది. బాల్యం అక్కడే గడిచింది. చిన్నప్పటి నుండి ప్రకృతినే చదివాను. ఆ రోజుల్లో ఈ రోజులంత భయంగా ఉండవలసిన అవసరం లేదు. అందుకే తలిదండ్రులు పిల్లల్ని ఆటల కోసం స్వేచ్ఛగా వదిలేవారు. బాల్యమంతా కాలవ ఒడ్డున, చెట్ల మధ్య, ప్రకృతి నీడలో గడిచింది. ఇంట్లో తండ్రి, తాతల నుండి సాహిత్య వారసత్వం లేకపోవడం వల్ల బాల్యంలో సాహిత్యమంటే తెలియదు. బి.ఎ. వరకూ కూడా తెలియదు. బి.ఎ.లో సాహిత్యాభిలాష ఏర్పడింది. ఒక నిరంతర మిత్రుడుగా సహాధ్యాయి అభిరుచి కలిగించాడు. అతనికి విశ్వనాథ సత్యనారాయణ కవిత్వం బాగా ఇష్టం. అతని వల్ల విశ్వనాథ అంటే యిష్టం ఏర్పడింది. మా కుటుంబ వాతావరణంలో ఛాందసత్వం ఏమాత్రము లేకపోవడం వల్ల, విశ్వనాథను సంప్రదాయం కోసం మా స్నేహితుడు గానీ, నేను గానీ యిష్టపడలేదు. ఆయన ఏకవీర, తెరచి

రాజు, వేయి వడగలు వెబదలైన నవలల్లోనూ, ఆయన పద్యాల్లోని (మాకు అర్థమైన మేరకే) ఉన్న అనేక విధాలైన అభివ్యక్తి మార్గాలలోనూ ఉన్న స్వయం ప్రతిభకు ఆకర్షింపబడ్డాం. ఆయా సన్నివేశాల్లోని మనస్తత్వ రహస్యాలకూ, లోకజ్ఞానానికీ, ప్రకృతి వర్ణనలకూ ఆశ్చర్యపోయాం. అయితే భావకవిత్వం కూడా ఎంతగానో ఆకట్టుకుంది. కృష్ణశాస్త్రి 'ఆమె కన్నులలో అనంతాంబరపు నీలి నీడలు కలవు' అన్న భావచిత్రం కొన్నాళ్ళ వరకూ వెంటాడింది. జాషువా 'నా కవిత లతాంగి వదనమ్ము...' కన్నీళ్ళు తెప్పించింది. టాగోర్ కవిత్వం, ముఖ్యంగా 'చిత్ర' నాటకం, 'స్ట్రెబర్స్' లఘు కవితలూ, 'గీతాంజలి' కవితా పదనాలూ రక్తంలో కలిసిపోయినై. ఇవ్వన్నీ అనువాదం చేసుకున్నాను. 'గీతాంజలి'ని అనువదించి ఒక మిత్రుడికి వినిపించాను. ఆయన ఏమన్నాడంటే, 'వీటిని ఐదేళ్ళ తర్వాత మళ్ళీ చదవండి, అప్పుడు ప్రింట్ చెయ్యండి' అన్నాడు. ఎంతో బాగా అనువదించా ననుకున్న నా బాల్య గర్వం కోపం తెప్పించింది. అయినా మిత్రుని మీద అపారమైన గౌరవం ఉండటం వల్ల ఏమీ అనలేదు. అయిదేళ్ళ తర్వాత చదివి, ఆ

అనువాదం ఎందుకూ పనికి రాదనుకుని చింపేశాను.

భావ కవిత్వంలో (ఇంగ్లీషు రొమాంటిక్ కవులలోనూ) చాలా తాత్వికత కూడా ఉన్నది. మరోరకంగా చెప్పాలంటే అది 'జీవుని వేదన'. అది కొందరిలో దైవ సంబంధంగా, మరికొందరిలో మార్మికతా పూర్వకంగా వ్యక్తమవుతుంది. కృష్ణశాస్త్రి 'అన్వేషణ'లో రాధ వియోగంగా కనిపిస్తుంది. మరికొందరిలో మార్మిక వేదనగా రూపొందుతుంది. ఏమైనా ఈ వేదనాంశం బాగా ఆకట్టుకునేది. అలా కొన్ని వందల కవితలు రాసుకున్నాను కూడా. మరి ముఖ్యంగా వివేకానందుడు ఆత్మశక్తి వికాసం గూర్చి చెప్పిన మాటలు నన్ను బాగా ప్రభావితం చేసినై. నాకు మతమో, భక్తి భావనో, సంప్రదాయమో ఉండటం వల్ల పైవన్నీ ఆకర్షించలేదు. కవిత్వపు గాఢత, సౌందర్య దృక్పథం, వేదనా తీవ్రత కుదిపేసినై. అది మొదటి కవిత్వ దశ. అది 1960 వరకూ సాగింది. అయితే, ఈ సమయంలోనే నాకు ఆసక్తి కలిగింది విశ్వనాథ విమర్శ మార్గం మీద. ఆయన భావాలూ, ప్రచారోద్యమం, విశ్వాసం ఎలా ఉండనీ, ప్రాచీన కావ్యాల్ని ఛాందసుల వలె కాకుండా, శిల్పరిత్యా విశ్లేషించడం నాకు గొప్పగా అనిపించేది. అసలు అలాగే ప్రాచీన కవుల్ని చదవాలని

చెప్పాడు. 'సన్నయ ధర్మాన్ని ఉద్ధరించాడు' అంటే అది సాహిత్య విమర్శ కాదన్నాడు. అక్షరం దగ్గర నుండి కథా నిర్మాణం దాకా, అది ఒక నిర్మాణం. అలా పరిశీలించడమే విమర్శ అన్నాడు. నన్నయమీదా, పెద్దన మీదా, అభిజ్ఞాన శాకుంతలం మీద ఈ దృక్పథంతోనే విమర్శ గ్రంథాలు రాశాడు. అక్కడక్కడ ఆయన విశ్వాసాలు ఉన్నా, అవి నాకు నచ్చేవి కావు. శిల్ప విమర్శ, మొదటిసారిగా చేసిన ఆయన విధానం ఆకర్షించింది. ఇలా విమర్శ మీద కూడా ఆసక్తి ఏర్పడింది. ఆ మార్గంలో విశ్వనాథ మీదా, తిక్కన మీదా, పెద్దన మీదా తదితరుల మీదా కొన్ని వ్యాసాలు రాశాను. ఇలా కవిత్వమూ, విమర్శ జంటగా నాలోని చైతన్యంలో సమాంతరంగా పరిణమించడం మొదలైంది.

1960-62 మధ్య తిరుపతి శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలో ఎంఎ (తెలుగు) చదివాను. అప్పుడు మాకు జి.ఎన్. రెడ్డి, కోరాడ మహదేవశాస్త్రి, భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి, తిమ్మావరణుల కోదండ రామయ్య, భూపతి లక్ష్మీనారాయణ, మొదలైన వారంతా గురువులు. ఎంఎలో కొన్ని ఇంగ్లీషు విమర్శ మార్గాలు చెప్పినా, ఎక్కువగా ఆ రోజుల్లో అందరూ చదివేది అలంకార శాస్త్రమే. ఆధునికతకు కొన్ని వివరణలు ఉన్నా ఏ విమర్శ మార్గమూ అప్పట్లో నిర్దిష్టం కాలేదు. కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, చెన్నారెడ్డి, రామప్పనాయుడు మొదలైన వారి వల్ల మార్బ్జిజమ్ అనేది ఒకటి ఉందని తెలిసింది గాని, మనస్సు అటువైపు పోలేదు. ఆధునికతకు బీజాలు వేసిన 'కట్టమంచి' మొదలైన వారి పుస్తకాలు చదివాను గాని, మార్బ్జిస్టు సాహిత్య విమర్శ అనేది ఒకటి రూపొందలేదు కాబట్టి, పాఠ్యాంశాల్లోనూ లేకపోయింది. ఎం.ఎ. చదువుతున్నప్పుడు రాసింది చాలా తక్కువే. అయినా ఆధునికత అత్యల్పమే.

ఎంఎ పూర్తయిన తర్వాత, బందరు హిందూ కాలేజీలో లెక్చరరుగా చేరాను. అక్కణ్ణించి నాలో మార్పు మొదలైంది. ఈ మార్పుకి జీవితంలోని సంఘర్షణలే కారణం. నిరుపేదరికం, అందువల్ల కలిగిన సామాజిక, ఔద్యోగికాది ఘర్షణలు, ప్రతిఘటన స్వభావానికి దారితీసినై. ప్రగతిశీలతకవసరమైన నేపథ్యం బలపడింది. ఆధునిక సామాజిక కవులందరినీ అధ్యయనం చేయడం ప్రారంభించాను. గురజాడ, శ్రీశ్రీ, ఆరుద్ర, కుందుర్తి, తెలంగాణా ఉద్యమ కవిత్వం - అన్నీ చైతన్యంలో లీనమయ్యేటట్లు చదివాను. ఇంతకు ముందరి నేపథ్యం నాలో సౌందర్య గ్రహణశీలతనీ, అభివ్యక్తి వైవిధ్యాన్నీ స్థిరపరచగా, ఆధునిక స్పృహ సామాజిక వస్తు నిమగ్నతను దృఢపరచింది. అందులో కూడా నా జీవితానుభవాల్లోనే వర్ణ చైతన్య దృక్పథం కూడా కవిత్వానికి పునాది అయింది. దీనికి సంబంధించిన సిద్ధాంత పరిజ్ఞానంతో గాని, ఇతర కవుల ప్రభావం చేత గాని, నేను రాయకపోయినా, జీవితానుభవం నుంచే రాయడం వల్ల సామాజికమైన దుర్మార్గాల

పట్ల బలమైన ప్రతిఘటన శక్తి ప్రతిఫలించింది. అభ్యుదయ కవిత్వం అనే ప్రత్యేక మార్గానికి రాకపోయినా, ప్రగతిశీలతయే ప్రధానం కావడం వల్ల అభ్యుదయ భావన కల వారినందరినీ ఆకర్షించింది. అన్ని పత్రికల్లో కవితలు ప్రచురింపబడేవి. అవే తరువాత 'అంతర్జాల' అనే కవితా సంపుటిగా ముద్రణ పొందినై. జీవితం వర్ణ చైతన్యాన్నివ్వగా, విమర్శపై గల ఆసక్తి వలన కవిత్వం అభివ్యక్తిలోని వైవిధ్యాన్ని, శబ్ద భావశిల్పాన్నీ సమకూర్చుకుంది. అంతకుముందే పద్యాలు రాస్తున్నప్పుడు చేసిన ఉమర్ఖయ్యాం రుబాయిల అనువాదం, 69లో ముద్రణ కాగా, 'అంతర్జాల' 70లో అచ్చుపడింది. రచయితలకి పుస్తకాలు రాయడానికి, అవి బయటికి రావడానికి మధ్య తక్కువో, ఎక్కువో ఎడం రావడం సర్వసాధారణం.

1963 నుండి ఆధునిక చైతన్యం ఏర్పడిన తర్వాత కొద్ది కాలంలోనే సామ్యవాదం గురించిన అభిమానం ప్రారంభమయింది. దీనికి కారణం టి.ఎల్. కాంతారావు, అతడు నాకు ప్రత్యక్ష శిష్యుడు. నాకు స్టూడెంట్, సాహిత్యపరమైన అనుయాయీ కూడా. 64 ప్రాంతంలో దివిసీమలోని కమ్యూనిస్టు పోరాటాన్ని ఒక నిరంతరావేశంగా నింపుకుని వచ్చి, బందరు హిందూ కాలేజీలో చేరినవాడు. శ్రీశ్రీ

'స్వా క్రిటిసిజమ్' మీద పరిశోధనకు ఆమెరికా వెళ్ళిన చిరుమామిళ్ళ సుబ్బారావుగారు, స్వా క్రిటిసిజమ్ పద్ధతిలో నా వ్యాసాలు మొదటిసారిగా వస్తున్నై అని అన్నారు. నేను నా పరిశీలనలో పూర్తి ఆధునికతనూ, అలంకారిక పాశ్చాత్య శిల్ప ధోరణుల అన్వయాన్నీ చేశాను.

మహాప్రస్థాన గీతాల్ని ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు అప్పగిస్తూ వుండేవాడు. కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాన్ని గూర్చి చదవకపోయినా, ఆ చైతన్యాన్ని 'తలగడ దీవి' అనే ఊరు నుండి తనతో తెచ్చుకున్నవాడు. కాంతారావు నాతో 'మాష్టారు' మహాప్రస్థానం గూర్చి వ్యాసాలు రాయండి అన్నాడు. 'మహాప్రస్థానం' చదివి, అందరిలాగానే గొప్ప ఉత్తేజం పొంది ఉన్నాను కాబట్టి, ఆ కవితా సంపుటిపై వ్యాసాలు రాయడం మొదలుపెట్టాను. వారం వారం అవి ఆనాడు నీలం రాజు వెంకట శేషయ్యగారి సంపాదకత్వంలో నడుస్తున్న 'ఆంధ్రప్రభ'లోని ఆదివారం సాహిత్యానుబంధంలో వచ్చినై. తొమ్మిది వ్యాసాలు, తొమ్మిది కవితా కోణాల విశ్లేషణతో రాశాను. అవి వస్తుండగానే సంచలనం కలిగించినై. ఎందుకంటే 1933 నుండి 45 దాకా మహాప్రస్థాన కవితలు వచ్చినా, 1964 వరకూ, పరిశీలన గ్రంథం రాలేదు. చెదురు మదురుగా కొన్ని వ్యాసాలు వచ్చినా, అభివ్యక్తిని సమగ్రంగా చర్చించినా పుస్తకం రాలేదు. అందుకనే, ఆ వ్యాసాలు వస్తుండగానే, అప్పటి అభ్యుదయ రచయితలు, మిగిలిన వారు అందరూ ఆనందపడ్డారు. నేను శ్రీశ్రీ కవిత్వ పరిశీలనకు 'అక్షరాక్షర పరిశీలన' అనే పదబంధాన్ని సృష్టించుకున్నాను. అప్పట్లో నాతో పాటు తిరుపతిలో చదువుతూ, 'స్వా క్రిటిసిజమ్' మీద పరిశోధనకు ఆమెరికా వెళ్ళిన చిరుమామిళ్ళ సుబ్బారావుగారు, స్వా క్రిటిసిజమ్ పద్ధతిలో నా వ్యాసాలు మొదటిసారిగా వస్తున్నై అని అన్నారు. నేను నా

పరిశీలనలో పూర్తి ఆధునికతనూ, అలంకారిక పాశ్చాత్య శిల్ప ధోరణులు అన్వయాన్ని చేశాను. 'శ్రీశ్రీ స్వతంత్ర మార్గ నిర్మాత' అనే వ్యాసంలో ఇలా అన్నాను.

'శ్రీశ్రీ పేరు వినగానే ఒక విప్లవ భావం, ఒక ప్రత్యేక వ్యవస్థాభిముఖ వేదనాజ్వాల కళ్ళముందు కనిపిస్తుంది. ఎంతమంది ఆ భావాలని తమ కవితలో రూపుగట్టి ఉండినా ఉండవచ్చు. కాని వాటియొక్క సమగ్రానుభూతి శిఖా స్వరూపం శ్రీశ్రీ.'

నా పుస్తకంలో నాకు తెలియకుండానే ఒక ధోరణికి బీజం వెయ్యడం. అది ఒకే ఒక్క కవితని, వస్తు శిల్ప కోణాల్లో సమగ్రంగా విశ్లేషించడం. ఉదాహరణకి 'శ్రీశ్రీ - కవితా ఓ కవితా' అనే వ్యాసం. అలాగే కథా కవితల్ని విశ్లేషించడం. బాటసారి, భిక్షు వర్షియసి, ఆకాశదీపం కవితల్లోని కథాంశ నిర్వహణని చెప్పడం. 'శ్రీశ్రీ - కథన శక్తి' అనే వ్యాసంలో చేశాను.

అయితే, కొన్ని చోట్ల అలంకార శాస్త్రం మొదలైన ప్రాచీన విషయాల్ని గూర్చి ఎక్కువ తీవ్రంగా ఉద్ఘాటనలు చేయడం కొందరికి నచ్చలేదు. అది 1964,

65 సంవత్సరాల్లోనని మొదటి సారి ఒక అభిమాని సమగ్ర విశ్లేషణ అని గమనిస్తే, గమనంలోకి తీసుకుంటే సానుకూల దృక్పథంతోనే చూస్తారు. ఈ పని కుందుర్తి త్రిపురనేని మధుసూదనరావు ఇంకా ఎందరో చేశారు.

విశ్వనాథ, ప్రాచీన సాహిత్య విమర్శ మార్గాన్ని మార్చి, ఒకే ఒక్క కావ్యాన్ని శిల్పరిత్యా సమగ్ర విశ్లేషణ చేయడం మొదలు పెట్టినవారు. అది నాకు చాలా ప్రేరణ కలిగించింది. ఆ విధంగా ఆధునిక కావ్యాన్ని గూర్చి వస్తు శిల్ప విశ్లేషణ చేయాలనిపించింది. నాలో గొప్ప ఉత్తేజం కలిగించిన 'మహాప్రస్థానం' మీద అలా చేద్దామని 'శ్రీశ్రీ కవితా ప్రస్థానం' రాశాను. అయితే నా తూకపు రాళ్ళన్నీ వేరే.

శ్రీశ్రీపై వచ్చిన నా వ్యాసాలన్నిటినీ ఒక పుస్తక రూపంలో తెస్తామని విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం వారు అప్పటి నా విద్యార్థి ఎం.వి.ఎల్ నరసింహారావు (నూజివీడు) ద్వారా కబురు చేశారు. రెండు, మూడుసార్లు నిడమర్తి ఉమా రాజేశ్వరరావుగార్ని కలిశాను. చివరకు వేయడం కుదరదని చెప్పారు. వారిలో వారు ఎంతో చర్చించుకున్న మీదట, నాపైన ఎంత సానుకూల దృక్పథమున్నా, ఏదైనా వ్యతిరేక అభిప్రాయం వస్తుందని భావించి ఉండవచ్చు. ఇక ఆ పుస్తకాన్ని నేను ప్రచురిద్దామనుకున్నాను. బందర్లో జిల్లా సెంట్రల్ లైబ్రరీ పక్కన విజయా ప్రెస్ ఉండేది. వారిని సంప్రదించాను. పుస్తకానికయ్యే ఖర్చు 400 రూపాయలు. ఆ రోజుల్లో నాకు చాలా ఎక్కువ. ఏమైనా వేయించడానికి నిర్ణయించాను.

అప్పుడు టి.ఎల్. కాంతారావు, వాళ్ళ క్లాసు వాళ్ళూ బొటానికల్ టూర్ కోసం మద్రాసు, బెంగుళూరు, కొడైకెనాల్ ఆ

వైపు వెళ్తున్నారు. టి.ఎల్. కాంతారావు మద్రాసులో శ్రీశ్రీ గారింటికి వెళ్ళాడు. శ్రీశ్రీని కలిసి 'మా గురువు అద్దేవల్లి రామమోహనరావుగారు మీమీద రాసిన వ్యాసాలన్నీ ఒక పుస్తకంగా తెస్తున్నారు' అన్నాడు. వెంటనే శ్రీశ్రీ వంటింట్లో వున్న భార్యని ఒక్క పెద్ద కేకతో పిలిచి 'నామీద పుస్తకం వస్తోందోయ్' అని పెద్దగా అరిచాడట. తన మీద మొదటిసారిగా ఒక పుస్తకం వస్తోందంటే కవులు ఎంత ఆనందపడతారో అందరికీ అనుభవమే. శ్రీశ్రీ కాంతారావుకి చెప్పిన మాట ఏమిటంటే 'అయితే ఆ పుస్తకానికి విశ్వనాథ వారిచేత పీఠిక రాయించమని చెప్పండి' అని. ఈ విషయాలన్నీ కాంతారావు టూర్ నుంచి వచ్చిన తర్వాత నాతో ఎంతో ఉత్సాహంగా చెప్పాడు. ఒక పత్రికలో ఈ విషయాలు రాశాడు కూడా. అనంతర కాలంలో.

ఇంక నేను బందరు నుండి విజయవాడకు విశ్వనాథవార్ని కలవడానికి మూడు నాలుగుసార్లు వెళ్ళాను. ఆయన ఊళ్ళో లేకపోవడం వల్ల కలవలేకపోయాను. చివరికి బహుశ

బందవసారి ఆయన్ని కలవగలిగాను. ఇంటి దగ్గర ఆయన కోసం ఎదురుచూస్తూ కూర్చుంటే ఆయన బజార్లోకి వెళ్ళి వచ్చి నన్ను చూసి కూర్చోమని 'ఏమిటి పని' అని అడిగారు. నేను చెప్పాను. వెంటనే ఆయన నాకు సుమారు అరగంట ఉపన్యాసం ఇచ్చారు. దాని సారాంశం ఏమిటంటే, 'వేమిద్దరం భిన్నాభిప్రాయాలు గలవాళ్ళం. ఆయన కోరే వ్యవస్థ వేరు, నేను

కోరే వ్యవస్థ వేరు. అందువల్ల నేను నీ పుస్తకానికి ముందు మాట రాయను' నేను చేసింది కవిత్య విశ్లేషణ అని చెప్పాను. 'నువ్వు కవిత్య విశ్లేషణ ఎంత బాగానైనా చేసి ఉండవచ్చు. ఆయన గురించి రాసిన పుస్తకానికి పీఠిక రాయను. నువ్వు వెళ్ళవచ్చు' అని లేచి లోపలికి వెళ్ళిపోయారు. నేను బాధగా 'మీరు ఎలాగూ రాయరనే అనుకున్నాను' అని గొణుక్కుని వచ్చేశాను. ఆయన ఎన్నోసార్లు శ్రీశ్రీ గురించి అనుకూలంగానూ మాట్లాడారు, త్రిపురనేని గోపీచంద్ రాయించిన రేడియో నాటికల్లో శ్రీశ్రీయే యుగకర్త అని కూడా రాశారు. అయినా ఎందుకో నా పుస్తకానికి ముందుమాట రాయనన్నారు.

'శ్రీశ్రీ కవితా ప్రస్థానం' పుస్తకావిష్కరణ బందరు టౌన్ హాలులో జరిగింది. దానిపై మాట్లాడిన వారు జలసూత్రం రుక్మిణీనాథశాస్త్రి. ఆయన నా పుస్తకాన్ని ఎంతగానో ఇష్టపడ్డారు. ఆ రోజుల్లో శ్రీశ్రీని కూడా పుస్తకావిష్కరణకి పిలవాలని గాని, ఆయన అభిప్రాయాలు తెలుసుకోవాలని గాని యిలాంటి భావాలు లేవు. పైగా ఆర్థికమైన వెసులుబాటు లేదు. అంతేగాక సాంకేతిక పురోగమనంతో వచ్చిన సభా నిర్వహణలోని అనేకాంశాలు ఆనాడు లేవు. ఇప్పుడు అనిపిస్తుంది శ్రీశ్రీని కూడా పిల్చి ఉంటే బాగుండునని.

టి.ఎల్. కాంతారావు మద్రాసులో శ్రీశ్రీ గారింటికి వెళ్ళాడు. శ్రీశ్రీని కలిసి 'మా గురువు అద్దేవల్లి రామమోహనరావుగారు మీమీద రాసిన వ్యాసాలన్నీ ఒక పుస్తకంగా తెస్తున్నారు' అన్నాడు. వెంటనే శ్రీశ్రీ వంటింట్లో వున్న భార్యని ఒక్క పెద్ద కేకతో పిలిచి 'నామీద పుస్తకం వస్తోందోయ్' అని పెద్దగా అరిచాడట.

శ్రీశ్రీ జీవితంలో ఉన్న నిజాయితీ వివాదాస్పదం కావచ్చుగాని, సాహిత్యపరంగా ఆయన నిజాయితీ మొదటి నుంచి చివరి వరకు అచంచలం. విరసంలో ఉన్నప్పుడు కూడా ప్రాచీన సాహిత్యం మొదలుకుని ఆధునిక సాహిత్యం దాకా తన అభిప్రాయాల్ని తాననుకున్నట్లే చెప్పడానికి జంకలేదు. నా పుస్తకం వచ్చిన తర్వాత, కొన్నాళ్ళకు 'ఇతరేతర శక్తులు' అనే పదం అర్థం మీద వచ్చిన వివాదంలో శ్రీశ్రీ అతి సులభంగా, నాతో విభేదించిన వారిని సమర్థించి ఉండవచ్చు. ఎందుకంటే వారికి కమ్యూనిస్టులుగా స్నేహం ఉంది. అంతేగాక నేను ఎవరో ఆయనకు తెలియదు. కాని శ్రీశ్రీ నేను చెప్పిన అర్థమే సరైందనీ, తాను ఆ అర్థంలోనే ప్రయోగించాననీ చెప్పడం గొప్ప నిజాయితీతో కూడిన విషయం.

శ్రీశ్రీ ప్రతీకల గురించి నేను చెప్పిన అంశాలు, తర్వాతి కాలంలో కొందరు ఆయన ప్రతీకల్ని పరిశీలించడానికి దారితీసింది.

1968 - 71 మధ్య నందిగామలో 'ది డెస్' ఎన్టీఆర్ కాలేజీలో లెక్చరరుగా పనిచేశాను. నందిగామ ఊళ్ళో అప్పుడు సిపిఐ ప్రభావం బాగా ఎక్కువ. మా విద్యార్థుల్లోనూ చాలామంది పార్టీ సభ్యులు, కార్యకర్తలు వుండేవారు. వారందరూ నాకు దగ్గరగా ఉండేవారు. వాళ్ళందరికీ నా 'అంతర్జాల' చాలా యిష్టమైన కవితా సంపుటి.

'ఇది అంతర్జాల
మనిషినే అగ్గిపుల్లని
ఏ రోడ్డు మీద గీసినా భగ్గన మండే
సమాజ భాదామయ వాతావరణం
గుండెలో రాజుకుంటున్న మహోజ్వల
పెద్ద పెద్ద యినప్పట్టెల్లో
కన్నీళ్ళూ
చిన్న కార్ల టైర్ల అడుగున
గుండెకాయలూ
ఎయిర్ కండిషన్ మేడల పునాదుల్లో
స్వేదప్రవాహాలూ
బంగారు గుమ్మాల మీద కుంకుమ బొట్లలో
నెత్తురు జీరలూ
విందు భోజనాల విస్తళ్ళ కింద
ఆకలి చావులూ
తాగి తాగి తూలేవాళ్ళ అరికాళ్ళ కింద
సన్నని అరుపులూ
రాజకీయాల కత్తి అంచుల పొడవునా
నిండు బ్రతుకులూ'

ఇలాంటి కవితలన్నీ అభ్యుదయ భావుకులందరూ చదువుతూ ఉండేవాళ్ళు. వామపక్ష విద్యార్థులతో నా స్నేహం వల్ల కాలేజి అధ్యక్షుల కోపానికి కూడా గురయ్యాను.

కాలేజికి గ్రాంట్స్ లేకపోవడం వల్ల మూడేళ్ళూ చెప్పురాసంత కష్టాల్లోనే గడిచిపోయింది. కవిత్యం రాస్తున్నా అచ్చువేసుకునే శక్తి లేదు.

1971లో కాకినాడలో ఎంఎస్ఎన్ డిగ్రీ కాలేజి ప్రారంభించబడిన సమయంలోనే లెక్చరరు ఉద్యోగం వచ్చింది. బందరు వాస్తవ్యులు 'తెలుగు విద్యార్థి' సంపాదకులు నాకు మంచి మిత్రులు కొల్లూరి కోటేశ్వరరావుగారి సహకారంతో వచ్చింది. నా జన్మస్థలమైన బందరూ సముద్రతీరమే. ఉద్యోగస్థలమైన కాకినాడ సముద్ర తీరమే. అందుకే 1995లో రాసిన 'మెరుపు పువ్వు' అనే దీర్ఘ కవితలో

'బందరు సముద్రం ఒక్క తన్ను తంతే
కాకినాడ సముద్రం ఒడ్డున పడ్డాను'

అని రాశాను. నాకు 'సముద్రం' ఒక నిత్య చైతన్యాంశం. అందుకే 'సముద్రం' భావచిత్రాలు నా కవిత్యంలో అనేక చోట్ల కనిపిస్తే, విదేశీ వ్యాపార సంస్కృతిని మోసుకు వచ్చే సముద్రం కూడా, ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేక కవిత్యంలో చాలా చోట్ల భావ చిత్రీకరణ పొందింది.

1970 నుండి 75 వరకు నా సాహితీ జీవితంలో చాలా చైతన్యవంతమైన సంవత్సరాలు. ఎందుకంటే ఆంధ్రదేశం విప్లవోద్యమంతో అట్టుడికిపోతోంది. విప్లవోద్యమాన్ని సమర్థించేటందుకు ఏర్పడిన విప్లవ రచయితల సంఘం, సరికొత్త భావాల్ని తీవ్రంగా ప్రచారం చేస్తోంది. అంతకుముందు గొప్ప రచయితలుగా పేరు పొందిన శ్రీశ్రీ, కొడవటిగంటి మొదలైన ఎందరో విప్లవ రచయితల సంఘంలో చేరి, కొత్త భావజాలంతో రచనలు చేస్తున్నారు. ఆంధ్రదేశంలోని కవుల్లో ఎంతో మంది విప్లవాభిముఖమైన కవిత్యం రాస్తున్నారు. విప్లవం వల్ల అంతకుముందరి దారుణ పరిస్థితులన్నీ మారిపోయి, సామ్యవాదం వస్తుందని ప్రజల్లో చాలామంది ఆశించిన సమయం. మరీ ముఖ్యంగా సమర్థులైన కవులంతో మంచి విప్లవాన్ని తమ కవితా వస్తువుగా చేసుకున్నారు. విప్లవోత్తేజం నాలోనూ కలిగింది. ఈ చైతన్యం అంతకు ముందులేని ఒక అంశం మీద బాగా కృషి చేయించింది. అది రాజకీయ పరిజ్ఞానం. మార్క్సిజం గురించి ఎన్నో గ్రంథాలు చదవడం, అవగాహన కోసం తపించడం, సాహిత్యానికి మార్క్సిజంని అన్వయించే మార్గాల గూర్చి ఆలోచించడం నిత్యకృత్యమయింది. ఆ రోజుల్లో రవ్వో నుండి ఎన్నో రాజకీయ, సాహిత్య శాస్త్రాల గురించిన గ్రంథాలు అతి చౌక ధరలకు వచ్చేవి. వచ్చిన ప్రతి పుస్తకాన్నీ విశాలాంధ్ర బుక్ హౌస్ లో కొనేవాణ్ణి. ఆ అయిదేళ్ళూ ఆవేశం పూర్తిగా ఆక్రమించిన రోజులు. విప్లవ కవితలు చాలా రాశాను. ఎన్నో పాటలు రాశాను. విప్లవ రచయితలతో, శ్రీశ్రీతో ఎన్నో సభల్లో పాల్గొన్నాను. అనంతర కాలంలో నా కవితలు 'రక్త సంధ్య' అనే పేరుతో ప్రచురితమయ్యాయి.

ఆ రోజుల్లో కాకినాడలో మాకొక కవుల బృందం వుండేది. జి. సుబ్బారావు, కడలి సత్యనారాయణ, సింగంపల్లి అశోక్ కుమార్, రారాసి, విక్రాంత, చంద్రశేఖర్ ముఖ్యమైన కవుల సమూహం. ఎక్కడ కవితా గోష్టులు జరిగినా మా విప్లవ కవితా పఠనం ఉండేది. ఎమర్జెన్సీ సమయంలో నేను రాసిన 'ఏం చెయ్యాలేం చెయ్యాలి! ఇందిరమ్మకు భజన చెయ్యాలి' అనే పాట బహుశ ప్రచారం పొందింది. మేమంతా 'నారాయణ'గారి బార్బర్

షాపులో రోజూ కలిసేవాళ్ళం. అశోక్కుమార్ 'తల్లీ ఎవరు నువ్వు' అనే పుస్తకం రాస్తే, దానికి పెద్ద ముందుమాట రాశాను. అది తీవ్రమైన ముందుమాట. ఎండోమెంట్స్ వారి ఆధిపత్యంలో నడుస్తున్న కాలేజీలో పనిచేస్తున్నాను గనుక, ఆ ముందుమాట నాస్తికత్వాన్ని బలపరుస్తుంది గనుక నన్ను కాలేజీ నుండి డిస్మిస్ చేయడానికి కొందరు తీవ్ర ప్రయత్నాలు చేశారు. కాని వారి ప్రయత్నాలు ఫలించలేదు.

అప్పటి స్నేహితుల్లో కడలి నత్యనారాయణ దళితోద్యమం రాగానే అందులో నిమగ్నమై 'గోదావరి కెరటాలు' అనే పత్రిక నాలుగైదేళ్ళు నడిపి తర్వాత అస్వస్థతతో కీర్తిశేషుడైనాడు. అలాగే విక్రాంత్ కూడా మద్రాసులో చదువుతూ ప్రమాదంలో మరణించాడు. తర్వాతి కాలంలో జి. సుబ్బారావు మంచి కవిగా, విమర్శకుడిగా ప్రసిద్ధుడైనాడు. అశోక్కుమార్ ప్రగతిశీల మినీ కవితా రచనలో సరికొత్త రీతిలో సాగిపోతున్నాడు. శ్రీశ్రీపై అవినయకృషి చేస్తూ శ్రీశ్రీ బులెటిన్లు తెస్తూ, యింతకుముందు ప్రచలితం కాని ఎన్నో విశేషాల్ని బయటికి తెస్తున్నాడు.

విప్లవ సాహిత్యం ముందుకి తెచ్చిన ముఖ్యమైన అంశాలు మూడు.

(1) అంతకుముందు అభ్యుదయ కవిత్వంలో 'పరిష్కారం' లేదు. దీనిలో పరిష్కారం ముఖ్యం.

(2) విప్లవ సాహిత్యానికి 'రాజకీయం' ప్రధాన సూత్రం.

(3) కవిత్వంలో అభివ్యక్తి గురించి ఆలోచన అవసరం లేదు. వస్తువు (విప్లవ వస్తువు) మాత్రమే సర్వమూ అవుతుంది.

నాలో విప్లవావేశం ఎంత ఉన్నా, పటిష్టమైన సాహితీ సృజన పునాదిగా ఉన్న వాణ్ణి కాబట్టి, విప్లవ సాహిత్యంలో మమేకం కాలేకపోయాను. 'పరిష్కారం' కాలానుగుణంగా, సామాజిక చలన సూత్రాల మీద ఆధారపడి వుంటుంది గాని, భావజాలంలా అది శాశ్వతం కాదు. పరిష్కారమే కవితా వస్తువైతే దానికి చిన్న పరిధి మాత్రమే వుంటుంది కాని, సమాజ వైరుధ్యాలన్నిటినీ చెప్పే విస్తృతి ఉండదు. అందువల్లనే 1975 తర్వాత, ప్రగతిశీల విస్తృత పరిధి అనివార్యంగా వస్తువుకి ఏర్పడింది.

కవిత్వంలో కేవలం రాజకీయమే ముఖ్యమైతే, ఆ రాజకీయానికి నేపథ్యంగా ఉన్న ప్రజా జీవితంలోని సకల పార్శ్వాలు, జీవన వాస్తవికతలూ అదృశ్యమైపోతే. అందువల్ల కేవలం రాజకీయ స్పృహ మాత్రమే ఉన్న కవిత్వం విశాల ప్రజానీకానికి దూరమై పోతుంది.

సాహిత్యానికి అభివ్యక్తి చాలా ముఖ్యమని, మార్క్స్, లెనిన్, తదితర మార్క్సిస్టు మేధావులందరూ ముక్తకంఠంతో చెప్పారు. వివాదప్రాయమైన రచనలు ప్రయోజనం నెరవేర్చలేవనీ చెప్పారు. మార్క్స్, లెనిన్ల సాహిత్యపరమైన 'అనుభూతి' జగత్ ప్రసిద్ధం. షేక్స్పియర్ మార్క్సిస్టు కాడు. అయినా మార్క్సిక ఆరాధ్య

రచయిత. విప్లవ రచయితలూ, విమర్శకులూ, విప్లవ కేంద్రీకృత వస్తువును గూర్చి ఎన్నెన్నో లోతైన పరిశీలనలు చేశారు గాని, శిల్ప వివరణను అప్రస్తుతంగా భావించారు. పైగా శిల్పాన్ని అనావశ్యకంగా కూడా చూశారు. ఇది నాకు నచ్చేది కాదు. విప్లవ రచయితల వల్ల మార్క్సిజంలోని అనంతమైన విషయాల్ని అవగాహన చేసుకున్నాను గాని, ఇలాంటి అంశాలు చాలా అహేతుకంగా కనిపించేవి. రాజకీయంలోంచి సాహిత్యంలోకి వచ్చిన వాళ్ళకీ, సాహిత్యంలోంచి రాజకీయాల్లోకి వెళ్ళే వాళ్ళకీ ఇలాంటి భేదాలు చాలా ఉంటే. అందువల్లనే కాకినాడలో మా కవుల బృందం విప్లవ కవిత్వం రాసింది గాని, విప్లవ రచయితల సంఘంలో చేరలేదు. కవితాత్మకమైన ఆవేశం, రాజకీయపరమైన ఉద్దేశం, సామాజికమైన కసి కలిసినప్పుడు, ఆ రోజుల్లో విప్లవ రచనా నిమగ్నం కావడం చాలా సులభం. అయితే, మౌలికంగా తాత్కాలిక రాజకీయ నిబద్ధుడూ లేక ప్రగతిశీల రచనా నిబద్ధుడూ అన్నది కాలాంతరాన బయటకు వచ్చే విషయం. అందుకే నా పరిణామాన్ని గురించి నేను రాసిన 'మెరుపు పువ్వు' దీర్ఘ కవితలో ఒక చోట ఇలా అన్నాను.

'జలపాతంలోని జీవశక్తికి

తన మీద నుండి తాను జారిపడిపోవడమే తెలుసుగాని

తనలో తాను విశ్రమించడం తెలియదు

విద్యుదావేశపు జల బిందువు అచేతనపు పొరల్లో

వాగులున్నై, నదులున్నై

కాలువలున్నై, పంట కాలువలున్నై

ఈ అన్నిటి మీద నుండి దూకుడే దాని అనివార్య వేగం

రోజూ దేవుణ్ణి తిట్టడమే పని పెట్టుకున్నవాడు

దేవుణ్ణి మరచిపోతే ఎదిగినట్లు

రోజూ సిద్ధాంతాలు వల్లించడమే పని పెట్టుకున్నవాడు

సిద్ధాంత ఉద్ఘాటనలు

ఆచరణలో మరచిపోతే ఎదిగినట్లు

వ్యతిరేక వాదాల్ని నరికిముక్కలు చేయడమే

పనిగా పెట్టుకున్నవాడు

వాదాల ఉప్పెనల వెనుక సముద్రమైపోయినప్పుడు

ఎదిగినట్లు

ఒకే ఒక విప్లవంలో కలల నిజాల కలనేతయైనవాడు

నిరంతర విప్లవంలో నిజమవుతూ సాగిపోతాడు'

1975 ప్రాంతాల నుండి మినీ కవిత యువతరాన్ని

ఉద్యతంగా ఊపేసింది. అభ్యుదయ, విప్లవ కవుల దగ్గరనుండీ, పరిష్కార దృష్టి గాని, మార్క్సిస్టు అవగాహన గాని లేని సామాన్యుల వరకూ, తమ మనస్సులోని సామాజిక కసిని, దుష్ట రాజకీయ వ్యతిరేకతను, సాంస్కృతిక పతనాన్ని వ్యక్తీకరించడానికి మినీ కవిత అద్భుతంగా అమరింది. ఏమైనా సామాజిక వైరుధ్య ఖండన,

ఒక కొత్త రూపంలో వ్యక్తమై దావాగ్నిలా అల్లుకుంటోంది కాబట్టి, నేను ఆ వస్తురూప సమ్మిళిత చైతన్యంలో నిమగ్నమయ్యాను. మినీ కవితలపై జరిగిన ఎన్నో సభల్లో తెలుగునేల నాలుగు చెరగులా ఎన్నో ఊళ్ళలో పాల్గొన్నాను. అప్పుడు నేను 'సాంస్కృతిక సమాఖ్య' అనే సంస్థకు రాష్ట్ర అధ్యక్షుణ్ణి. విజయవాడలో వి. శిరీష్ కుమార్ ప్రారంభించిన ఆ సంస్థ ఎంతోమంది మినీ కవితా రచయితల్ని తయారుచేసింది. ఎక్స్ పోజిటో మొదటిసారిగా 'మినీ కవితా విప్లవం' అనే కవితా సంపుటి తెచ్చాడు. ఆ రోజుల్లోనే నేను 'మినీ కవిత' అనే వ్యాస సంపుటి ప్రచురించాను. అందులో మినీ కవితా నేపథ్యాన్ని గూర్చి, సామాజిక వస్తువు గురించి, అభివ్యక్తి రీతుల్ని గురించి విపులంగా రాశాను. సామాజిక చైతన్యాన్ని విస్తృతంగా ప్రతిబింబించేస్తూ, యువతరం నాలుకల మీద ఆడే లక్షణం ఉంది కాబట్టి, ఆ రూపాన్ని నేను ప్రచారం చేశాను.

70ల నుండే కుండుర్తి గారు నన్ను బాగా అభిమానించారు. నాతో కొంత ముందుగానే పరిచయం ఉంటే 1967లో తాను సంకలనం చేసిన 'వచన కవిత' వ్యాస సంపుటిలో నా వ్యాసం కూడా ఉండేది అని చాలాసార్లు అనేవారు. కుండుర్తి గారు నన్ను అభిమానించడానికి కారణం విమర్శకులు, అభ్యుదయ విప్లవ కవిత్వాల్లోని వస్తువును గురించే చెప్పిందే చెప్తూ రాస్తారు గాని, కవి ప్రత్యేకతను తెలిపే శిల్పరీతుల్ని చెప్పడం లేదనీ, వాటిని కూడా నేను బాగా విస్తృతంగా విశ్లేషిస్తున్నాననీ. సమగ్ర విమర్శ విధానంలో కుండుర్తిని గూర్చి చాలా వ్యాసాలు రాశాను. వచన కవితలో కథా కావ్యాలు కూడా కోరిన కుండుర్తికి, మినీ కవితను చూసి భయం పట్టుకుంది. ఇక ఎవ్వరూ పెద్ద కవితలు రాయరేమో అని అభిప్రాయపడ్డారు. హైదరాబాద్ లోనే, ఆయన సమక్షంలోనే ఒక చర్చా సభ ఎస్పీ ఏర్పాటు చేశారు. అందులో మేము ఆయన చెప్పిన కొన్ని అంశాల్ని విశ్లేషించి, మినీ కవితతో పెద్ద కవితలు అదృశ్యం కావనీ, అన్ని రూపాలూ వాటి వాటి వస్తువుల కనుగుణంగానే అమరిపోతాయనీ, సహజీవనం చేస్తాయనీ వివరించాము.

సుమారు 1980 నుండి 90ల వరకూ స్త్రీవాదం, దళితవాదం, సాహిత్యాన్నీ, సమాజాన్నీ అత్యధికంగా ప్రభావితం చేసినై. తర్వాత బి.సి. వాదం, ముస్లిం వాదం, ఇస్లాంవాదం, ప్రాంతీయతావాదం వచ్చినై. వీటన్నిటినీ అస్తిత్వ వాదాలు అనే పేర పిలుస్తున్నాం. 1970-80ల మధ్య చారు మజుందార్ మొదలైన వాళ్ళు ఆశించినట్లు, విప్లవం జయించి, వ్యవస్థ మారితే ఎలా ఉండేదో గాని, ఆ విధంగా జరగకపోవడం వల్ల, అనేకమంది రచయితలు తమ తమ అస్తిత్వాలు కనుగుణంగా, అస్తిత్వ వాదాల్లోకి వచ్చేశారు. నేనొక విస్తృత ప్రగతిశీల పరిధిని ముందుగానే నిర్ణయించుకుని ఉండటం వల్ల, అన్ని వాదాల్నీ విశ్లేషించాను. ముందు కొంత కళవళపడినా, రాను రాను అస్తిత్వ వాదాల్ని అందరు ప్రగతిశీల వాదులూ అంగీకరించే పరిస్థితి వచ్చింది.

అయితే, తమ తమ సిద్ధాంతాల పరిధిలోనే సానుకూల దృక్పథం ఏర్పరచుకున్నారు.

నేను 1995లో రిటైరయ్యాను. కాని ప్రగతిశీల దృక్పథంగాని, కవిత్వ విమర్శ రంగాల చైతన్యంగాని, వేగవంతమైన మనోగమనం గాని, నిరంతర సంచారంగానీ, ఏవీ ఆగలేదు, నిదానం కాలేదు. 1990 ప్రాంతాల నుండి 'ప్రపంచీకరణ' వేగవంతమయింది. ఇక్కడి అస్తిత్వ వాదాలన్నీ అలా ఉండగా, దేశమే తన అస్తిత్వాన్ని కోల్పోవడం ప్రారంభమైంది. 1994లో 'గాట్' మీదా 'డంకెల్ డ్రాఫ్ట్' మీదా భారత ప్రభుత్వం సంతకం చేసింది. ఇక పూర్తి అమెరికీకరణ మన దేశంలో ప్రారంభమైంది. వెంటనే ఒక కవిత రాశాను.

'గాట్'పై సంతకం జరిగిపోయింది
భారతదేశం అట్లాంటిక్ సముద్రం మీదకి ఒరిగిపోయింది
తనకు తాను ఒక తోలు బొమ్మగా మారిపోతోంది
దాని ఎముకల వంపులకి రిమోట్ కంట్రోల్
'అమెరికా'గా ఉంటుంది...

ఒక్క సంతకం విలువ
ఒక దేశ సంస్కృతి అయినప్పుడు
వేళ్ళ మీద పగబట్టినవాడే
తన విలువ తాను తెలిసినవాడు'

ప్రపంచీకరణ - గురించి దేశంలో అందరికీ ఆవేదన ఉంది గాని, దాని రహస్యాలు మార్క్సిస్టులకు మాత్రమే తెలుసు. ప్రపంచీకరణ ప్రక్రియ ప్రారంభం కాగానే, ప్రజలకు ఏం జరుగుతుందో అర్థం కానప్పుడు, మార్క్సిజం అవగాహన ఉన్న మేధావులు రాబోయే పరిణామాల గూర్చి హెచ్చరిస్తూ వివరంగా రాబోయే కాలం గూర్చి చెప్పారు. పదేళ్ళ తర్వాత వాళ్ళు చెప్పినవన్నీ నిజాలని అర్థమైంది. ఇంకా ఈ ప్రక్రియ దేశాన్ని అమెరికాగా చేసేదాకా ఆగదని అందరికీ తెలుస్తుంది. ప్రపంచీకరణ - నాలో ఒక నిత్య వేదన. మారిపోయే ప్రతి సన్నివేశమూ, నా కవిత్వానికి వస్తువవుతోంది. 'అయినా ధైర్యంగానే' అన్న కవితా సంపుటి ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకతకు ప్రతిబింబం కాగా, 2005లో వచ్చిన 'పొగచూరిన ఆకాశం' అక్షరాక్షరం ఆవేశాన్ని ప్రతిఫలించింది. ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకత, పెద్ద ప్రజా ఉద్యమంగా మారేవరకు, మంచి ఫలితాల్ని సాధించేవరకు ఆవేదన చల్లారదు. మార్క్సిస్టు సంస్థలే, ప్రపంచీకరణను అడుగడుగునా ప్రతిఘటిస్తున్నై కాబట్టి, ఆ సంస్థలతోనే ప్రయాణిస్తాను.

ఏదై ఏళ్ళ నా సాహిత్య ప్రస్థానంలోని ప్రధాన రేఖలు ఈ విధంగా కొనసాగుతున్నై. కవిత్వం, విమర్శ నాకు రెండు కళ్ళు. ప్రగతిశీల ఆవేదన నా ఊపిరి. నిరంతర చైతన్యం నా జీవిత మూలసూత్రం.

**(అద్దేపల్లి రామమోహనరావు
ప్రముఖ కవి, సాహితీ విమర్శకులు)**

సాహిత్యంలో సమగ్ర దృష్టి

కె. ఆనందాచారి

ఈ ప్రపంచీకరణ యొక్క అమానవీయదాడిని ఎదుర్కొని ఒక నూతన మార్గాన్ని ఆవిష్కరించగల శక్తిని పొందలేని కవి సమాజానికి ఏం అందించగలడు? ఇలా అంటున్నానంటే అంతా అలానే వుందని కాదు. ప్రగతిశీలమైన, చైతన్యపూరితమైన సాహిత్య సృజన వస్తున్నప్పటికీ ఎంతో వెనుకబడి వున్నామన్నది ప్రధాన విమర్శ.

“చీకటి దుప్పటి కప్పుకుని గురకపెట్టేలోకం కనులు విప్పేవాడు రవి. జడత ఆవరించిన జనం మనసుపొరలను విదలించి చైతన్యం నింపేవాడు కవి”. అన్నారు పెద్దలు. చర్చిత చరణంగా సాహిత్య అవసరాన్ని, ప్రయోజనాన్ని ఎన్నిసార్లు చెప్పుకున్నా ఎప్పటికప్పుడు సామాజిక పరిణామంలో వస్తున్న అనేక మార్పులు ఏ విధమైన ఆలోచనలను అందిస్తున్నాయో, కవిగా ఆ ఆలోచనలకు ఎలా ప్రతిస్పందిస్తున్నాడో, ఎలా ప్రతిబింబిస్తున్నాడో తెలుసుకోవడం, చర్చించడం నేటి సంక్లిష్ట, సామాజిక రాజకీయ పరిస్థితుల్లో చాలా అవసరం.

1990 తర్వాత వచ్చిన కవిత్వానికి 2000 సంవత్సరం ప్రారంభం తర్వాత వచ్చిన సాహిత్యానికి వ్యత్యాసం వుంది. ప్రపంచీకరణ విస్తృతమౌతున్న కొద్ది దాని ప్రభావాల తీవ్రత పెరిగింది. ఫలితాలూ అనుభవం లోకి వచ్చాయి, వస్తున్నాయి. ప్రతిఘటనా పెరిగింది. వీటన్నింటిపై కవి ప్రతిస్పందించాడు. పరిణామాలను ప్రతిబింబించాడు కూడా అయితే ఆర్థిక మార్కెట్ ప్రపంచీకరణ సాంస్కృతిక రంగంపై ప్రభావాన్ని చూపిస్తున్నప్పటికీ సాహిత్య ప్రపంచీకరణం అదే స్థాయిలో జరగలేదు.

ప్రపంచీకరణ ప్రభావంతో వొత్తిడికి గురౌతున్న సామాజిక బృందాలు ఎలా తమ ఉనికిని కాపాడుకోవాలో తెలియని స్థితిలో తమతమ మూలాల్లోకి వెళ్లి నిలబడే ప్రయత్నంలో కుల, లింగ, ప్రాంతీయ, మత ప్రాంత ప్రాతిపదికను ఎంచుకున్నాయి. సాహిత్యంలో, కవిత్వంలో కూడా ఇది ప్రతిబింబించింది. అయితే ప్రతిబింబనంలో ముందున్న కవి జరుగు తున్న పరిణామాల యెడల సమగ్ర దృష్టిని కలిగి చైతన్యయుత బాధ్యతను నిర్వర్తించడంలో ఇంకా వెనుకబడి వున్నాడని చెప్పాలి. ప్రతిబింబించడం, ప్రతిఘటించడం, తిరుగుబాటు చేయటం ఇవ్వన్నీ సామాజిక స్పృహ, చైతన్యంలోంచే వస్తాయి. వీటిని ఆహ్వానించాల్సిందే, కానీ ఒక సమగ్ర దృష్టిని, చైతన్యాన్ని, శక్తిని అందించే ఉన్నత స్థితిలోకి కవులు, సాహితీకారులు రావాల్సిన అవసరం వుంది.

సామాజిక పరిణామాలకు లోనవుతున్న సాహిత్యం ప్రభావశీలంగా మారడంలో ముందడుగు పెద్ద కనిపించడం లేదు. ప్రపంచీకరణ విస్తరణ సాహిత్యాన్ని ముఖ్యంగా కవిత్వాన్ని పూర్తిగా ఆక్రమించ కున్నా కవులుమాత్రం ఆక్రమణకు గురయ్యారు. ఈ ప్రపంచీకరణ

యొక్క అమానవీయదాడిని ఎదుర్కొని ఒక నూతన మార్గాన్ని ఆవిష్కరించగల శక్తిని పొందలేని కవి సమాజానికి ఎలా అందించగలడు? ఇలా అంటున్నానంటే అంతా అలానే వుందని కాదు. ప్రగతిశీలమైన, చైతన్యపూరితమైన సాహిత్య సృజన వస్తున్నప్పటికీ ఎంతో వెనుకబడి వున్నామన్నది నా విమర్శ.

ఉద్విగ్నత, ఆవేశం, కవికుండ వల్నిందే కానీ అవి మాత్రమే సమాజాన్ని ఒకింత ముందుకు తీసుకు పోవడానికి కావాల్సిన చైతన్యాన్ని ఇవ్వలేవు. అందుకనే కవి దార్శనికుడై వుండాలి. ఒక తాత్వికుడుగా ఎదగాలి. సంఘటనలను పర్యవసానాలను ప్రతిబింబించడమే కాక వాటితో ప్రత్యక్ష సంబంధాన్ని చైతన్యయుతమైన కార్యాచరణను కలిగివుండాలి. భవిష్యత్తుపై అచంచల విశ్వాసాన్ని, ధైర్యసాహసాల్ని, మానవీయ ఔన్నత్యాన్ని కలిగివుండాలి. వీటిని సంతరించుకోని సృజనకారుడు సమాజాన్ని ముందుకుతీసుకుపోవడం అటుంచి తనే అర్థాంతరంగా ఆగిపోతాడు.

ఇప్పటి కవిత్వంలో వున్నది ఎక్కువగా ఇన్ స్టంట్ చైతన్యం అని చెప్పవచ్చు. అమెరికా ఆర్థిక దాడిలో విచ్చిన్నమవుతున్న మనిషిని, వ్యవస్థను, యుద్ధాన్ని, వినియోగదారీత్యాన్ని, పర్యావరణ ధ్వంసాన్ని, విచలవిడి స్వేచ్ఛా తత్వాన్ని లింగవివక్షతను, సంస్కృతి

విధ్వంసాన్ని, ఉగ్రవాద చర్యల్ని కవులు చైతన్య యుతంగా వ్యతిరేకించారు. వాటిపై తిరుగుబాటు తత్వాన్ని ప్రదర్శించాడు. కానీ ఈ సంఘటనలనన్నింటినీ సమగ్రంగా చూసి వాటి మూలాలను గ్రహించలేదన్నది ఒక ఆరోపణ. వీటన్నింటి మధ్యవున్న లింకును అర్థంచేసుకోవడం విశ్లేషించడం ఎక్కువగా జరగలేదు.

అందుకనే నేడు వస్తున్న కవిత్వంలో హృదయాన్ని చలింపచేసే శక్తివున్నప్పటికీ అంతర్గత సత్యాలపై అన్వేషణకానీ, వాస్తవిక పరిస్థితుల ప్రతిఫలనం కానీ ప్రయోజనకరమైన విప్లవ తత్వంకానీ కనపడటం లేదు. ప్రపంచీకరణలో సమీకృతమై వాడు ప్రపంచాన్ని ఆక్రమిస్తుంటే మనం విడివడిన అస్థిత్వాలపై ఎదురాడ్డే ప్రయత్నం చేయడం మన కవిత్వంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. అస్థిత్వవేదనలు ప్రతిఫలనం ఆహ్వానించాల్సిందే కానీ దానికదే సంపూర్ణంకాబోదు ఈ సందర్భంలో కొన్ని కవితల ముగింపులు చూద్దాం.

“ఇగ ఇప్పుడైనా పనుగట్ల పంచాయితీ పెట్టి ఇడుపుగాయితం అడుగక ఇంకేం చెయ్యాలె?”

“మా తండల్ల గుడిసెలకు నాగుంబాము పడగల పందిర్లుండేయేయి మాసుట్టపట్ల చిటారు, చిగురు కొమ్మల్లా రేలా గొంతులు కోయిలలుండేవి” - స్మృతుల్లోకి పోవడం

“ఎన్నున్నా కాగజనగర్ పేపరుపాటి విలువ మనుషులకున్నా బాగుండు బతుకులు రెపరెపలాడేవి” - అసంతృప్తితో కూడిన వ్యంగాస్త్రం ఇది.

“ఇంత ప్రేమ పెట్టండ్రా బాంబులు పెట్టకండి పసిపిల్లలు తిరిగేచోటు... ఇంత అనురాగం పెట్టండ్రా... ఎన్నికల పెట్టెల్లో రేపు ఓట్లకు బదులు పిడికెడు ప్రేమను వేద్దాం మతం పేరుతో రేపోమాపో మరెవరైనా మనమధ్య సంచరిస్తూ ఉండొచ్చు జాగ్రత్త! వాడుబాంబై పేలవచ్చు”. ఉగ్రవాదంపై ఎంతో ఆర్థ్రంగా వున్న ఈ కవిత ప్రాధేయ పడటం మొదలై ఎన్ని అంశాలను ప్రస్తావించినా వాస్తవిక విషయాలపట్ల స్పష్టతలేదు. చివరకు పరిష్కారమూ తనకు తోచలేదు. తిరిగి బాంబులు ఇంకా పేలవచ్చనే హెచ్చరిక కూడా.

“కాస్తఆగు! బలిసిన కరెన్సీ రాళ్ళు కింద నన్ను తూకం వెయ్యలేను నేను శ్వాసించే తారీఖును సగంచేసి నీకు అమ్మలేను బాబూ దాలర్ వీరా!..”

“రా తమ్ముడూ రా! ఇంకెప్పుడూ డబ్బు చెట్టుకోసం నీ తారీఖుల్ని తూకం వెయ్యకు”

ఇక్కడ కోల్పోతున్న స్పృహవుంది కానీ ఎందుకు, ఎవరివల్ల అనేది, ఎలా అధికమించాలనే చైతన్యం మనకు కనపడదు.

“తన తగలబడుతున్న కాంతిలో కొన్నికొన్ని పదాల్ని కొత్తగా కనుక్కంటాడు ముగిసేదెప్పుడు ఈ వినప్రతి విధ్వంసప్రయాణం నిజంగా ముగిసేదెన్నడు”

“ఎన్ని ముఖాల ఎన్ని భంగిమల ఎన్ని అవస్థలు ఎన్నిరకాల, మరెన్ని విషాదాల పాత్రల పగిలిన ప్రపంచాల ఆక్రందనలు ఈడిపనకి తెలయదు, మాతృమూర్తికి తెలియదు విషాదానికి మూలవిరాట్టు ఎవడో”....

“ఇప్పటి స్థితిని వ్యాఖ్యానించాలి, స్పష్టపరచగలగాలి. బహుముఖంగా ఉన్న మనిషి ఎప్పటికైనా ఏనాటికైనా ఏకోన్ముఖ మనీషి కావాలి”..

ఇలా ఉదాహరణలు ఇవ్వవచ్చు. వ్యక్తుల ఆకాంక్షలు, వైయక్తిక స్వప్నాలు, సంఘటనల పట్ల స్పందనలు, వైఫల్యాలు, అంతరంగ మధనాలు, భయాలు, పిరికితనం చీకటికోణాలు వున్న వ్యవస్థపై ద్వేషం తిరుగుబాటుతత్వం, జీవితంలోని వైవిధ్యం ఇదంతా తననుతాను అద్దంలో కాదు ప్రవహించే నీళ్లలో చూసుకున్నంత స్పష్టంగా బాగా ప్రతిఫలించాల్సినదే. కానీ ఒక అనుభవం తెలుసుకోవడం, ప్రేమించడం, ఆలోచించడం, అనుభూతి చెందడంలోంచి మనం ఏం కోరుకోవాలి. ఏం కావడం కోసం ఏం చేయడం కోసం ఇవన్నీ? ఇంత వరకు తెలుసుకున్న వచ్చిన మానవ అనుభవాన్నంతా వ్యాఖ్యానించడం దేనికోసం? మానవ సమాజాన్ని మరింత మంచిగా మార్చడానికి కదా! ఆ మార్చే శక్తిని, అందుకవసరమైన చైతన్యాన్ని ఇవ్వకపోతే ఆవేశోద్రేకాలపై, భావోద్వేగాలపై మాత్రమే ప్రభావంచూపే సాహిత్యానికి, కవిత్వానికి అంత ప్రయోజనం చేకూరదు. అందుకే మన దృక్పథం ప్రయోజన మూలకమయివుండాలి. అందుకవ సరమైన తాత్విక పునాదిని కవులు సంతరించుకోవాలి.

(కె. ఆనందాచారి సాహితీ స్రవంతి ఖమ్మంజిల్లా అధ్యక్షులు)

సాహిత్య ప్రస్థానానికి శుభాకాంక్షలతో...

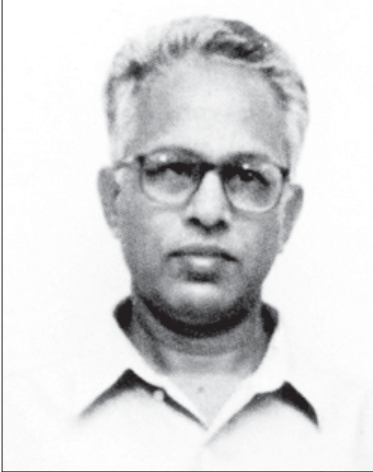
మధు విద్యాలయం

మధు జూనియర్ కాలేజీ

స్థాపితం : 1977 Recognised by the Govt. of A.P. Phones : 08749-251305-251089

నర్సల్ నుండి Xth వరకు
(E.M & T.M.)

సుందరయ్య నగర్, వైరా,
ఖమ్మంజిల్లా

గుడిపాటి విజయరావు

క్లాసు మాసు అనే మాటలు మనకు చాల పరిచయం అయినవే. ఏదైనా సినిమా వచ్చిందంటే ఇది క్లాసు సినిమా అంటారు. లేదంటే మాసు సినిమా అంటారు. మరి కొన్నింటిని ఆర్ట్ సినిమాలు అని అంటారు. ఇవన్నీ ఏమిటి? క్లాసు అంటే సమాజంలోని కొద్దిమందికి మాత్రమే అర్థమయేదని భావిస్తాం. మాస్ అంటే జనబాహుళ్యానికి నచ్చేది అని అనుకోవచ్చు. మరి కళాత్మకం అంటే అది ఆ కళ గురించి లోతుగా తెలిసిన వారికి మాత్రమే అవగతం అయ్యేది అని చెప్పకోవచ్చు. అసలు ఆర్ట్ లో ఇన్ని రకాలుంటాయా? అది మాసు అయినా, క్లాసు అయినా ఒక కళకు ఉండాలని ప్రాథమిక లక్షణాలు ఉంటేనే కదా దాన్ని ఓ సినిమాగానో, చిత్రంగానో, కావ్యంగానో, నవలగానో పరిగణించేది. అయినప్పటికీ ఈ క్లాసు, మాసు తేడాలు ఎందుకు వచ్చాయి? ఎలా కొనసాగుతున్నాయి?

పూర్వం రెండు రకాల కళలుండేవి. ఒకటి రాజులకు, రాజస్థానాలకు పరిమితమయిన కళలు. అక్కడ కవులు, కళాకారులు చాల మంది ఉంటూ ఉండేవారు. వారంతా రాజుచేత పోషింపబడేవారే. వారు రాసే కావ్యాలు కాని, వేసే చిత్రాలు కాని,

పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ప్రజాకళల ప్రచారానికి అవకాశాలు విస్తృతమైన మాట వాస్తవమే అయినప్పటికీ, పెట్టుబడిదారీ వర్గాల ప్రయోజనాలకు దోహదపడే కళలను ప్రచారంలో పెట్టడానికే ఈ అవకాశాలు అధికంగా వినియోగించుకో బడుతున్నాయన్నది వాస్తవం. ఈ జన బాహుళ్య ప్రచార సాధనాలు పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ఉన్నతమైన, ఉత్కృష్టమైన కళా రూపాలను అందించడానికి వినియోగించ బడవు.

చేసే నృత్యాలు గాని, పాడే గానాలు కాని పూర్తిగా రాజు స్వంతం. అవి ఆ రాజస్థానంలో వారికే పరిమితం. మిగతా వారికి వాటి గురించి తెలుసుకునే అవకాశమే ఉండేది కాదు. అలాంటి వాటికి పూర్తి భిన్నమైనవి జనబాహుళ్యంలో విశేష ప్రాచుర్యంలో ఉండే జానపద కళలు. అవి ప్రజలు తమకోసం తాము సృష్టించుకునే కళా రూపాలు. వీటిని ఆ జానపద కళాకారులు ప్రజల వద్దకు తీసుకుపోయేవారు. వారే ఆ కళాకారులను ఆదరించి పోషించే వారు. అప్పటి రాచరిక, ప్యూడల్ సమాజంలో ఈ రెండు రకాల కళల మధ్య స్పష్టమైన విభజన ఉండేది. వాటి ప్రయోజనం కూడ అంతే స్పష్టంగా విడివడి ఉండేది.

కాని పెట్టుబడిదారీ సమాజం ఆవిర్భావంతో ఈ స్పష్టమైన విభజన రేఖ చెదిరి పోయింది. అద్భుతమైన శాస్త్ర సాంకేతిక విప్లవం అంతకు ముందరి దృశ్యాన్ని పూర్తిగా మార్చివేసింది. ప్రింటింగ్ యంత్రాలు రావడంతో కొద్దిమందికే పరిమితమయిన కావ్యాలు, గ్రంథాలు విస్తారమైన ప్రజానీకానికి అందించే అవకాశం ఏర్పడింది. అలాగే చిత్రాలు సైతం. అపురావమైన చిత్రాల ఒరిజినల్స్ ను ఏ ఒక్కరో స్వంతం చేసుకున్నా, వాటిని కొద్దిమంది మాత్రమే చూడగలిగినా- ప్రింటింగ్ ప్రక్రియ ద్వారా వాటి నకళ్లను అశేష

జనం చూసి అనందించకలిగిన సదుపాయం ఉనికి లోకి వచ్చింది. ఇది నిజంగా ఓ విప్లవాత్మక పరిణామం. అయినప్పటికీ దీని పర్యవసానాలు ఏమిటి అన్నదే ఇక్కడ మనం చూడాల్సింది. కళ తన సామాజిక బాధ్యతను నెరవేర్చే అవకాశం దీని ద్వారా ఎంతో విస్తరించింది. విస్తారమైన, వైవిధ్య భరితమైన కళా రూపాలు ప్రజలకు చేరువ అయ్యేందుకు అనేక సాధనాలు రూపుదిద్దుకున్నాయి. అయితే పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ఈ అవకాశాలు అన్నీ కళలను ప్రజలకు అందించడానికే, ఇంకా కచ్చితంగా చెప్పాలంటే ప్రజాకళలను ప్రచారంలో పెట్టడానికే వినియోగించబడు తున్నాయా- అన్నది ప్రశ్న.

పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ప్రజాకళల ప్రచారానికి అవకాశాలు విస్తృతమైన మాట వాస్తవమే అయినప్పటికీ, పెట్టుబడిదారీ వర్గాల ప్రయోజనాలకు దోహదపడే కళలను ప్రచారంలో పెట్టడానికే ఈ అవకాశాలు అధికంగా వినియోగించుకో బడుతున్నాయన్నది వాస్తవం. ఈ జన బాహుళ్య ప్రచార సాధనాలు పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ఉన్నతమైన, ఉత్కృష్టమైన కళా రూపాలను అందించడానికి వినియోగించ బడవు. శ్రామిక ప్రజలు మానసిక పరిపక్వత సాధించడాన్ని పెట్టుబడిదారీ వర్గం అంగీకరించదు. అలాంటి స్థితిలోని మానవునికి సరిపడే హీనమైన, నిస్సారమైన, రోటీన్ కళలు మాత్రమే పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ప్రచారానికి నోచుకుంటాయి.

మార్చి తన '1844 ఆర్థిక, తాత్విక రాతప్రతులు'లో పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో మనిషి ఎలా తన అసలు లక్షణమయిన సృజనాత్మక కృషికి దూరం చేయబడతాడో, తాను సృష్టించిన వస్తువులే తనకు చెందకుండా పోవడంతో, తనను తన సృజనాత్మక కృషిలో దర్శించుకోలేని దుస్థితికి ఎలా నెట్టివేయబడతాడో ఎంతో ప్రతిభావంతంగా వివరిస్తాడు. ఈ పరాయీకరణ శ్రామికుడినే కాదు, పెట్టుబడిదారుని వదిలిపెట్టడు. ఫలితంగా పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో వ్యక్తుల మధ్య సంబంధాలు వస్తువుల మధ్య, లేదా సరుకుల మధ్య సంబంధాలుగా మాత్రమే కనిపిస్తాయి. ఈ క్రమంలో ప్రతిదీ నైరూప్యం చెందుతుంది. వ్యక్తిత్వాన్ని కోల్పోతుంది. మానవీయత అడుగంటుతుంది. పెట్టుబడిదారీ సమాజం ఎంత అభివృద్ధి చెందితే అంత తీవ్రంగా ఈ పరిస్థితి కనిపిస్తుంది.

పరాయీకరణ చెందిన జనబాహుళ్యాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకుని రూపొందించే కళలే మనం ఆరంభంలో చెప్పుకున్న మాస్ కళలు. వీటి ఉద్దేశం వారిని అలాంటి దుస్థితి నుండి బయటపడవేయడం ఎంత మాత్రం కాదు. వారి చైతన్యాన్ని పెంచకోవడానికి ఏ మాత్రం దోహదపడేవి కావు ఈ కళలు. వారిలో చౌకబారు అభిరుచులను ప్రోత్సహిస్తూ, వారిని మరింత డౌలతనంతో కూడిన వారిగా తయారు చేసేవి ఈ కళలు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకు వ్యతిరేకంగా అత్యధిక ప్రజానీకం సన్నద్ధులు కాకుండా నివారించడమే కాకుండా ఈ కళలు వాటిని రూపొందించిన పెట్టుబడిదారులకు దండిగా సొమ్ములు కూడ సంపాదించి పెడతాయి. ఇలాంటి కళలలో ఒక ఉత్పత్తిదారునికి, వినియోగదారునికి ఉండే సహజసిద్ధమైన సంబంధం తెగిపోతుంది. ఉత్పత్తిదారుడే వినిమయాన్ని శాసించే పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. పైకి మాత్రం అశేష ప్రజానీకం కోరుకుంటున్న కళారూపాలనే మేము రూపొందిస్తున్నాము అని వారు చెబుతారు. పైకి చూడటానికి అలాగే కనిపిస్తుంది కూడ. ప్రేక్షకులు, లేదా శ్రోతలు ఆదరించకపోతే వాటిని ఉత్పత్తి చేసిన వారు దివాళా తీస్తుండటం కూడ తెలిసిన విషయమే. అంతమాత్రం చేత వినియోగదారులే కళారూపాల ఉత్పత్తిని నిర్దేశిస్తున్నారని చెప్పడానికి ఎలాంటి అవకాశం లేదు.

దీనికి ఉదాహరణగా సినిమాలనే చెప్పుకోవచ్చు. పైకి చూడటానికి సినిమాలన్నీ ప్రేక్షకుల అభిరుచికి అనుగుణంగా రూపొందించబడుతున్నవే అనిపిస్తుంది. ప్రేక్షకులు ఆదరించకపోతే బాక్సులు మరుసటిరోజే తిరిగి వస్తాయి. కాని ఇది నిర్దిష్టంగా ఒక్కొక్క సినిమా గురించి చెప్పుకున్నప్పుడు మాత్రమే. కాని మొత్తంగా సినీ ప్రేక్షకుల అభిరుచులను, ఆసక్తిని నిర్మాతల లాభాపేక్షను సంతృప్తిపరిచే విధంగా మలచడానికి ప్రయత్నాలు విస్తృతమయిన ప్లెన్ లో జరుగుతాయి. ఈ రంగంలో 'స్టార్ సిస్టమ్' అనేది పెద్ద ఎత్తున అభివృద్ధి చెందింది. ఇది పెట్టుబడిదారీ సినిమా పరిశ్రమకు పునాది వంటిది. అధిక లాభాలను గ్యారంటీ చేసుకునేందుకు నిర్మాతలు ఈ విధానాన్ని రూపొందిస్తారు. ఒక స్టార్ అనేవాణ్ణి పెంపొందించి, ఆ స్టార్ ఉంటేనే సినిమాను అత్యధిక జనం చూసేలా అలవాటు చేస్తారు. అలాగే కొన్ని మూస ధోరణులకు ప్రేక్షకులను గురిచేస్తారు. ఒక రకమైన సెంటిమెంట్లు, డ్రామాలు, మెలో డ్రామాలు- ప్రేక్షకులను ఆకట్టుకునేలా చూస్తారు. ఇదంతా వాస్తవ ప్రపంచంతో సంబంధం లేని రీతిలో సాగుతాయి. ఒక వేళ సంబంధం ఉన్నా అవి పెట్టుబడిదారీ మనుగడకు ఎలాంటి ముప్పు తెచ్చే అవకాశం లేనివై ఉంటాయి. ఇలాంటి సినిమాలలో వ్యక్తం అయ్యే మానవ సంబంధాలు సైతం కృతకమైనవిగా లేదా

విపరీతంగా సాగదీసేవిగా ఉంటాయి. ఇవేవీ సాధారణ మానవుని నిజమైన అవసరాలకు పనికివచ్చేవి కావు. కేవలం నిర్మాతలైన పెట్టుబడిదారులకు లాభాల పంట పండించేవి మాత్రమే. ప్రగాఢమైన, సంక్లిష్టమైన మానవ సంబంధాల చిత్రీకరణకు ఇలాంటి సినిమాలు ఆమడ దూరంలో ఉంటాయి.

నిజమైన కళలను కొద్దిమంది కళాకారులు రూపొందించి నప్పటికీ వాటిని ప్రజాబాహుళ్యంలోకి తీసుకువెళ్లడం పెట్టుబడిదారీ విధానంలో కష్టతరమౌతుంది. ప్రచార సాధనాలన్నీ బడా పెట్టుబడిదారుల ఆధీనంలో ఉండటం ఒక ప్రధాన కారణం. అంతకు మించి జనబాహుళ్యం కూడ వాటిని అందుకొని ఆస్వాదించే స్థాయిలో ఉండరు. వారు పరాయీకరణ చెందిన మనుషులు. ఇంతకు ముందే చెప్పుకున్నట్లు వారు నిజమైన మానవ స్వభావానికి దూరం చేయబడినవారు. పెట్టుబడిదారీ సమాజం సృష్టించిన కుహనా కళలు వారి మనస్సులను ఆపహించి ఉంటాయి. నిజమైన కళలను వారు స్వీకరించే స్థితిలో ఉండరు. ఉన్నతమైన కళావిలువలు వారిని ఆకట్టుకోలేవు. అందుచేత వాటిని సృజించిన కళాకారులు తరచూ అసంతృప్తికి, నిస్సృహకు గురవుతుంటారు. ఎందరో కళాకారులు అత్యుపత్యలకు సైతం పాల్పడుతుండటం, మానసికవైకల్యానికి గురి కావడం కూడ చూస్తుంటాము. నిజమైన కళలు ప్రజలకు చేరువకాకుండా పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో తీవ్ర ప్రయత్నం జరుగుతుంది. అలాంటి కళాకారులు ప్రజలనుండి దూరం చేయబడతారు. వారు ప్రజల స్థాయికి చేరుకోలేరు. ప్రజలు వారి స్థాయిని అందుకోలేరు. ఇలాంటి కళాకారులు రూపొందించేవే కళాత్మక చిత్రాలు. వాటిని ఎవరో కొద్దిమంది మాత్రమే చూసి అర్థం చేసుకొని, ఆస్వాదించ కలుగుతారు. అలా అవి ఒక చిన్న సమూహానికి మాత్రమే పరిమితమవుతాయి.

కాని నిజమైన కళలు, ఉన్నతమైన సౌందర్య విలువలు, మానవ విలువలు కలిగిన కళలు- కేవలం కొద్దిమందికే ఉద్దేశించ బడకూడదు. లేదా పరాయీకరణ చెందిన జనబాహుళ్యానికి చేర్చాలని ప్రయత్నించి వారు ఆదరించకపోతే నిరాశకు గురికాకూడదు. అలాంటి కళలు 'ప్రజలకు' చేరువ కావాలి. వారిని చేరుకునే మార్గాలను అన్వేషించాలి. అప్పుడే అవి సార్థకమవుతాయి. ఆ కళలు పరాయీకరణ పౌరలు తొలగించుకున్న మనుషులను, పరాయీకరణ తొలగిపోయే భవిష్యత్ మానవులను ఉద్దేశించి రూపుదిద్దుకోవాలి. అప్పుడు అవి సృష్టించబడిన సామాజిక- చారిత్రక సందర్భాలకు అతీతంగా ప్రాధాన్యత సంతరించు కుంటాయి. శాశ్వతమైన కళారూపాలుగా నిలిచిపోతాయి. ఈ ప్రజా కళలు కొద్దిమందికే పరిమితమైన నిజమైన కళావిలువలు కలిగిన వాటికన్నా కూడ భిన్నంగా ఉంటాయి.

ప్రజా కళలు కేవలం రూపంలో మాత్రమే సౌందర్యాన్ని సంతరించుకొని ఉండవు. అలాంటి సౌందర్యవంతమైన రూపంలో పొదిగిన విషయం ఆ చారిత్రకాభివృద్ధి దశలోని ప్రజల ప్రగాఢమైన ఆకాంక్షలు, వారి మానసిక ప్రవృత్తులను తిరుగులేని నైపుణ్యంతో ప్రతిబింబిస్తుంది. అలాంటి కళలు ప్రజల ఉచ్చాస నిశ్వాసాలుగా ఉంటాయి. వాటి భాష ప్రజల భాష. అందుచేతనే వాటిని ప్రజల స్వంతం చేసుకుంటారు. అప్పటి చారిత్రక కర్తవ్య నిర్వహణకు అవి దోహద పడటమే కాకుండా చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతాయి. గోర్కి 'అమ్మ', టాల్స్టాయ్ 'యుద్ధము, శాంతి', గురజాడ 'కన్యాశుల్కం', శ్రీశ్రీ 'మహా ప్రస్థానం' లాంటివి ఈ కోవలోకే వస్తాయి.

**(గుడిపూడి విజయరావు
ప్రజాశక్తి బుక్ పబ్లిషర్స్ అసోసియేట్ ఎడిటర్)**

ఖులా

కథ

సలీం

అరేళ్ళ నాజియా అడుకోడానికి బైటికెళ్లానన్నప్పుడు ఫాతిమా సరేననలేదు... అలాగని కాదననూలేదు. శూన్యంలోకి చూస్తున్నట్లు కూతురివైపు చూసింది. అల్లాని అనంత దయామయుడని కదా అంటారు... మరి నా జీవితంతో ఇలా ఆడుకుంటున్నాడేమిటి? యింత ఘోరమైన బద్ నసీబ్లు కూడా ఉంటాయా? అని ఆలోచిస్తోంది ఫాతిమా.

అమ్మ నించి సమాధానం కోసం ఎదురు చూసి, రాకపోయేసరికి “దస్ లహజోం మే ఆతీ మా” అంటూ వీధిలోకి పరుగెత్తింది నాజియా.

ఆ మాటలకి నవ్వుచ్చింది ఫాతిమాకి. ఎవరికైనా బైటి పనిచెప్పే “దస్ లహజోం మే ఆనా” అనటం ఫాతిమాకి అలవాటు. తన కూతురు అవే మాటల్ని చిలుక పలుకుల్లా అప్పగించేప్పటికి అంత దుఃఖంలోనూ ఆమె పెదవుల మీద సన్నటి నవ్వు తెర పర్చుకుంది.

నాజియా ఆమెకు నాలుగో సంతానం.

ఫాతిమాకు పదిహేనళ్ళకే ఫకీర్ తో నిఖా జరిగింది. పుట్టిన పిల్లలు అర్థంతరంగా చచ్చిపోతున్నారని వాళ్ళమ్మానాన్న ఫకీర్ అని పేరు పెట్టి ఉంటారనుకుంది కాని పెళ్ళయ్యాగ్గాని ఆమెకు తెలీలేదు. అతను నిజంగానే దిక్కుదివాణం లేని ఫకీరని. వూరి చివర ఓ గోనె సంచి పర్చుకుని కూచుని, సైకిళ్ళకు పంక్చర్లేసే పని చేస్తుంటాడు. ఓ రోజు తింటే రెండ్రోజులు పస్తులుండే పరిస్థితి. నా నసీబ్ లో యింతే రాసుంది అనుకుని సమాధాన పడింది ఫాతిమా.

పెళ్ళయిన రెణ్ణెళ్లకే కడుపు... నాకు కొడుకే కావాలని ముందే ఖరాఖండిగా చెప్పాడు ఫకీర్. ‘నా చేతిలో ఏముంది? అంతా అల్లా ఇష్టం’ అనుకుంది ఫాతిమా. ‘ నా భర్త దుర్మార్గుడని అల్లాకి తెలీదా... ఏ కారణం లేకుండానే తాగొచ్చి, పక్కటెముకలు విరిగిపోయేలా చావగొట్టే మగాడు, తన ఇష్టానికి విరుద్ధంగా ఆడపిల్లని కంటే బతకనిస్తాడా? అల్లా నాకు మగపిల్లాడినే ప్రసాదిస్తాడు’ అనుకొని మనసుని శాంత పర్చుకుంది. ప్రతి నమాజ్ లో మగపిల్లాడే కావాలని దువా చేసింది. ఫాతిమాకి మొదటి కాస్సులో ఆడపిల్ల పుట్టింది.

ఫకీర్ నానా రభసా చేశాడు. నాలోజులు యింటికి రాకుండా గడిపాడు. వడ్ల గింజ గొంతులో వేసి చంపేయమన్నాడు. లేకపోతే తనే గొంతు పిసికి చంపేస్తానన్నాడు. ఫాతిమా కాళ్ళు గడ్డాలు పట్టుకుని బతిమాలుకుంది. నాలుగిళ్ళలో పాచిపని చేస్తోన్నానా కూతుర్ని పోషించుకుంటానంది. అతను కసితీరా కొట్టిన దెబ్బల్ని భరించింది. తిట్లని సహించింది. కోడిపెట్ల తన పిల్లని రెక్కల కింద దాచుకుని కాపాడినట్లు తన కూతుర్ని కాపాడుకొంది. కూతుర్ని చంపేస్తే బావుండన్న ఆలోచనని అయిష్టంగానే విరమించుకున్నాడు ఫకీర్. కానీ ఆ పిల్లని చూసిన ప్రతి క్షణం విసుకోవటం, తిట్టటం మాత్రం మానలేదు.

ఫాతిమాకి వరసగా యిద్దరు మగపిల్లలు పుట్టారు. నాలుగేళ్ళ విరామం తర్వాత మరలా కడుపొచ్చింది. మూడో కొడుకు పుడ్డాడని కూలినాలి చేసినా సరే కాసిని డబ్బులు సంపాదించుకొస్తాడని ఆశపడిన ఫకీర్ని అనంతమైన నిరాశలోకి నెట్టేస్తూ కూతురు పుట్టింది. పుత్తిడి బొమ్మలా ఉన్న కూతుర్ని చూసుకుని ఫాతిమా మురిసిపోయింది. ఫకీర్ తాగకుండానే చిందులేశాడు. పిచ్చిపట్టిపోడిలా రంకెలేశాడు.

‘నీకు తెలికుండా ఏదో రోజు దీన్ని తీస్తేళ్ళి బజార్లో అమ్మేస్తా’నన్నాడు. ‘దానికెట్లా నిఖా చేయాలా పరవర్దిగార్ అని లోపలోపల కుమిలి పోతుంటే మరో దాన్ని తెచ్చి నా గుండెల మీద అలావా పెట్టావా’ అంటూ కుడికాలితో ఫాతిమా డొక్కలో తన్నాడు. ‘ఈరోజే నీకు తలాక్ యిచ్చేస్తున్నాను. దిక్కున్న చోట చెప్పుకుంటావో, బిచ్చమెత్తుకుని నీ యిద్దరు కూతుర్లని పోషించు కుంటావో నీ యిష్టం. మగ పిల్లలిద్దరూ నా దగ్గరే ఉంటారు’ అంటూ బాలింతరాలని కూడా చూడకుండా పెద్ద కూతురితో సహా బైటికి గెంటేశాడు. రెండ్రోజులు నిద్రాహారాలు లేక ఆరుబైట అల్లాడిపోయింది ఫాతిమా. వూళ్ళో వాళ్ళు సర్ది చెప్పాక, పెద్ద మనుషుల బలవంతం మీద వాళ్ళని యింట్లోకి రానిచ్చాడు.

నాజియా..అంతందమైనా రూపమో... బంగారు మేని ఛాయ... బాదం కాయల్లాంటి కళ్ళు... లక్కపిడతలాంటి నోరు... చిన్ని చుబుకం... గులాబీ రెక్కల్లాంటి బుగ్గలు... స్వర్ణానుభూతిని కలిగించే అద్భుతమైన నవ్వు...

అవునూ నాజియా వెళ్ళి గంట పైగా దాటింది. యింకా యింటికి తిరిగి రాలేదేమిటి? అని ఆలోచించింది ఫాతిమా. సాయంత్రం ఆరుకావస్తోంది. మరి కొద్దిసేపు ఆడుకోనీ... యింకా చీకటి పడలేదుగా అనుకొని వంట పనిలో నిమగ్నమైపోయింది.

...

ఆడుకుంటున్న పిల్లల్ని కొద్ది దూరంలో నిలబడి గమనిస్తున్నాడు సునీల్. వాడికి పద్నాలుగేళ్ళుంటాయి. నాన్న మోతుబరి. పదకరాల మాగాణికి ఆసామి. ఆ వూరి సర్పంచూ, అతనూ ఒకే కులస్థులు. దూరపు చుట్టరికం కూడా ఉందని చెప్పుకొంటుంటాడు. తద్వారా వచ్చిన వలుకుబడిని తనకనుకూలంగా మల్చుకోవటంలో దిట్ట.

సునీల్కి చదువు వచ్చి లేదు. దురలవాట్లు బాగా అబ్బాయి. గంటకు పది రూపాయలు ఖర్చు చేసి ఆ వూరిలో ఉన్న ఒకే ఒక యింటర్నెట్ సెంటర్లో చూపించే బూతు బొమ్మలు చూడటం వాడి ప్రధానమైన వ్యాపకం. ముగ్గురం మగపిల్లలు... యిద్దరు ఆడపిల్లలు ఆడుకుంటున్నారు. ఆ రెండో

పిల్ల నాజియా కంటే చిన్నది. అంతందంగా కూడా లేదు. సునీల్ దృష్టి నాజియా మీద కేంద్రీకృతమైంది. జాంపండులాంటి శరీర ఛాయ... అందమైన మొహం... సునీల్ కళ్ళముందు యింటర్నెట్లో చూసిన దృశ్యాలు కదుల్తున్నాయి. ఎట్లాగయినా ఆ కోరిక తీర్చుకోవాలన్న తపన... వాడిలోని రాక్షసుడు కోరలు సాచి, జడలు విప్పుకుంటున్నాడు... యింటర్నెట్లోని అమ్మాయిలు బట్టలు విప్పుకున్నట్లు... ఎగురుతున్న సీతాకోకచిలుకని పట్టుకునే ప్రయత్నంలో ఉంది నాజియా. దగ్గరదాకా వెళ్ళేవరకు అక్కడే ఉన్న సీతాకోకచిలుక తీరా పట్టుకోబోయే సరికి ఎగిరిపోతోంది.

“మా తోటలో బోల్డు సీతాకోకచిలుకలుంటాయి. నాతో వస్తే పట్టిస్తాను” అన్నాడు సునీల్.

నాజియా తన వెడల్పాటి కళ్ళతో వాడివైపు చూసి “నిజంగా?” అంది.

“నిజం. తూనీగలు కూడా దొరుకుతాయి. వాటి తోకలకు దారం కట్టి ఆడుకోవచ్చు” నాజియా కొద్దిసేపు ఆలోచించింది. “దూరమా?”

“దగ్గరే... చెరువు గట్టున తోటల్లేవూ... అక్కడే” నాజియా తను పట్టుకోవాలనుకున్న సీతాకోకచిలుకవైపు చూసింది. దాని రెక్కలకు అందమైన రంగులున్నాయి... చాలా అందమైన రంగులు... చాలా విశాలమైన రెక్కలు...

“నాకు ఈ సీతాకోకచిలుకే కావాలి” అంటూ వేగంగా దాని వెనక పరుగెత్తింది.

సునీల్కి మొదట ఏం చేయాలో అర్థం కాలేదు. ఎట్లాగయినా సరే ఆ పిల్లని మభ్యపెట్టి పిల్చుకెళ్ళాలనుకున్నాడు. నాజియా దగ్గరకు వెళ్ళి, “మా తోటలో జాంకాయలు కోసిస్తా. నీకు చాక్లెట్లు కొనిస్తా” అన్నాడు.

చాక్లెట్లనంగానే నాజియా ఆగిపోయింది. “నిజంగా... ఎన్ని?”

“నీకెన్ని కావాలంటే అన్ని” తన పాచిక పారినందుకు లోలోపలే సంతోషిస్తూ అన్నాడు.

నాజియా ఓక్షణం ఆలోచించి “నాలుగు” అంది. సరేనన్నాడు. నాజియా ఉత్సాహంగా అతని వెంట నడిచింది. ...

నాజియాకి స్పృహ తప్పింది. వళ్ళంతా రక్తం... అంత రక్తం చూడ గానే సునీల్ కి భయ మేసింది. ఏం చేయాలో తోచలేదు. యిలా జరుగుతుందని

వూహించలేదు. తను చూసిన యింటర్నెట్ చిత్రాల్లో ఎక్కడా యిలా జరగలేదు. వూళ్ళో వాళ్ళకి తెలిస్తే చంపేస్తారన్న వూహకే వాడు వణికిపోయాడు. ఆ అమ్మాయి స్పృహలో కొస్తే వాళ్ళింట్లో వాళ్ళకి చెప్పడం ఖాయం. అలా జరక్కండా ఉండాలంటే వాడికొక్కటే పరిష్కారమార్గం కన్పించింది. ఆ అమ్మాయిని చంపేయడం...

ఎలాగూ స్పృహలో లేదు కాబట్టి పక్కనున్న చెరువులోకి విసిరేస్తే చాలు. చచ్చిపోతుంది

నాజియాని చేతుల్లో ఎత్తుకుని చెరువు లోపలకి మోకాళ్ళలోతు వరకూ వెళ్ళి, బలంగా విసిరేశాడు. చేతికంటిన రక్తాన్ని నీళ్ళతో కడుక్కున్నాడు. మొహం మీద చల్లటి నీళ్ళు చల్లుకున్నాడు. కొద్దిగా మనసు కుదుటపడింది. ఏమీ ఎరగనట్టే యింటికెళ్ళిపోయాడు.

...

ఏడు దాటినా నాజియా యింటికి రాకపోయే సరికి ఫాతిమాలో కంగారు ఎక్కువైంది. బాగా చీకటి పడింది. బైటికొచ్చి వాకబు చేసింది. తనతోపాటు ఆడుకున్న మిగతా పిల్లలు ఇళ్ళకు చేరుకున్నారు. నాజియా గురించి అడిగితే ఎవరో అబ్బాయితో వెళ్ళిందని చెప్పారు.

ఫాతిమాకు భయమేసింది. ఎవరా అబ్బాయి? తమ బంధువలబ్బాయా? అలాగయితే యింటికొచ్చి చెప్పకుండా అట్నుంచటే ఎందుకు పిల్చుకెళ్తాడు? ఐనా తమకు బంధువు లెవరున్నారు? ఆకలి అనారోగ్యాలు తప్ప....

ఫకీరే ఎవరిద్వారానో పిల్లని పిలిపించుకుని, తీస్సెళ్ళి అమ్మేశాడేమోనన్న అనుమానం బలపడే కొద్ది ఆమె చిగురుటాకులా వణికిపోయింది. భర్త కోసం కబురెట్టిన ఆరగంటకు బాగా తాగి తూలుకుంటూ వచ్చాడు ఫకీర్.

“నాజియా కన్పించడం లేదండీ” అంది ఏడుస్తూ.

“పీడా పోయింది. దాన్ని ఎలా వదిలించుకోవాలా అని చూస్తున్నాను. యిప్పుడు సంతోషంగా ఉంది” అన్నాడు ముద్దుముద్దుగా.

“అసలు నువ్వే ఏమైనా చేశావేమో?”

“నేనా? నేనేం చేశాను?”

“డబ్బుకాశపడి నా కూతుర్ని అమ్మేసి ఉంటావు”

ఆ మాటకు తాగిన మత్తంతా దిగిపోయింది. వలవలా ఏడ్చాడు. “మా కనం... నాకేమీ తెలీదు” అన్నాడు. ఫాతిమా నమ్మలేదు. “అల్లాకనం. సారా కొట్టు నుంచి నేరుగా వస్తున్నా” అన్నాడు. “పద. వెళ్ళి వెదుకుదాం” అంటూ తాగిన మత్తు ఎక్కువై దబ్బున పడిపోయాడు.

రాత్రి ఎనిమిది దాటింది. కొంతమంది ముస్లిం కుర్రవాళ్ళు టార్పిలైట్లు పట్టుకుని, ఫాతిమాతో పాటు వెతకడానికి బయల్దేరారు. రాత్రి పదకొండు వరకూ వెదికినా జాడ తెలీలేదు

ఫాతిమాకి రాత్రంతా నిద్రపట్టలేదు. ఏడ్చి ఏడ్చి కళ్ళు ఎండిపోయాయి. తనకు పుట్టిన ఆడ సంతానంలో పెద్దదాని బతుకు అలా తెల్లారినందుకు, చిన్న దాని బతుకు ఏమైందో తెలీనందుకు ఆమెకు విపరీతమైన దుఃఖం కలిగింది.

పెద్ద పిల్ల రజియాకి పదమూడో యేడు రాగానే నిఖా చేశారు. తాపీ పని చేసే ఖాజాకి కట్నం కింద ఐదువేలు రొక్కం, ఓ సైకిలూ కొనిస్తామని మాటిచ్చాడు ఫకీర్. నిఖా రోజు సైకిల్తోపాటు రెండు వేలు చేతిలో పెట్టి, మిగతాది అప్పుకింద నెలకింతని తీరుస్తానని మాటిచ్చాడు. నెలకిస్తే తీర్చే విషయంలో మాట నిలుపుకోలేకపోయాడు. అల్లుడు రజియాకి నరకం చూపించడం మొదలెట్టాడు.

ఓ రోజు తన్ని పుట్టింటికి తరిమేశాడు. కట్నం బాకీ తెస్తేనే యింట్లో అడుగుపెట్టమన్నాడు. రజియా ఏడుపు చూడలేక ఫాతిమానే పదిమంది దగ్గర చేబడుళ్ళు తీసుకుని ఐదొందలు జమ చేసి అల్లుడి కాళ్ళు పట్టుకుని సర్దిచెప్పి, కూతుర్ని వదిలేసి వచ్చింది. అలా వదిలివచ్చిన రెణ్ణెలకే అల్లుడి దగ్గర నుంచి కబురొచ్చింది “స్టా అంటుకుని రజియా కాలిపోయిందని” నెత్తినోరూ బాదుకుంటూ ఆ వూరు వెళ్ళేటప్పుటికే రజియా చచ్చిపోయింది.

“చచ్చేదేదో పెళ్ళికి ముందే చచ్చుంటే నాకీ ఖర్చు, అప్పులూ తగ్గి ఉండేవిగా. ముదనస్టంది. నా కొంప ముంచి మరీ పోయింది” అంటూ తిట్టుకున్నాడు ఫకీర్.

అల్లా... నా కనలు ఆడపిల్లల్ని ఎందుకిచ్చావ్? అంటూ రోదించింది ఫాతిమా. కనీసం నా చిట్టి తల్లి నాజియానైనా నాకు దక్కించు. చచ్చిపోయే క్షణం వరకూ నీ ప్రార్థనలోనే గడుపుతాను అంటూ దువా చేసింది.

ఉదయం ఆరు కాకముందే చెరువు గట్టున నాజియా శవమై పడి ఉందన్న వార్త వూరినిండా గుప్పుమంది. ఆ పిల్ల శవాన్ని చూడటానికొచ్చిన మనుషుల్లో కొంతమంది, నిన్న సాయంత్రం సునీల్ తో పాటు ఆ పిల్ల చెరువు వైపు కెళ్ళటం చూసినట్లు చెప్పారు.

సునీల్ భయంతో యింట్లోనే దాక్కున్నాడు. వాడి నాన్న రాఘవులు చర్మం వూడొచ్చేలా కొట్టాక నిజం చెప్పాడు... ఆ పిల్లని చెరిచి చెరువులో ముంచి చంపేసిన వైనం....

రాఘవయ్య చాలా వేగంగా ఆలోచించాడు. పోలీసులకి తెలిస్తే తన కొడుక్కి ఉరి ఖాయం. జరిగిన విషయం ఎంత ఘోరమైందో, ఎంత హేయమైందో తెల్సినా, తండ్రిగా తన కొడుకుని కాపాడుకోవటమే ముఖ్యమనిపించిందతనికి. హుటా హుటిన గ్రామ సర్పంచ్ నర్సింహులు దగ్గరికి పరుగెత్తాడు. పాహిమాం రక్షమాం అన్నాడు, నువ్వు నేను ఒకే కులం అని గుర్తు చేశాడు. వూళ్లో మన కులపోళ్ళదే మెజారిటీ ఐనప్పుడు మైనారిటీ వర్గం కోసం పాకులాడటం విజ్ఞత కాదని సూరిపోశాడు. తన శక్తి కొద్దీ చేయి తడుపుతానన్నాడు. ఈ గండం నుంచి గట్టెక్కిస్తే కాళ్ళు కడిగి నీళ్ళు నెత్తిమీద చల్లుకుంటానన్నాడు.

నర్సింహులు పంచాయతీ పెట్టాడు. అతనికి ఫకీర్ బలహీనతేమిటో తెల్పు. దాన్ని ఆసరా చేసుకుని పావులు కదపాలనుకున్నాడు. ముస్లిం పెద్దల్ని పిలిపించాడు. వాళ్ళెదురుగా సునీల్ని బాగా కొట్టమని రాఘవయ్యకు ముందే చెప్పి పెట్టాడు.

పంచాయతీ ఫకీర్తో బాటు ఫాతిమా కూడా చద్దర్ కప్పుకుని వచ్చింది.

పంచాయతీ మొదలైంది. సునీల్ తన వల్ల తప్పు జరిగిందని చెప్పగానే రాఘవయ్య ఉద్రేకంగా లేచి సునీల్ని కిందపడేసి కాళ్ళతో కొట్టడం మొదలెట్టాడు.

నర్సింహులు అడ్డుపడ్డాడు. “పిల్లాణ్ణి చంపేస్తావా ఏమిటి? వాడు చేసింది తప్పే. కాదని ఎవ్వరూ అనటం లేదు. కాని దానికి శిక్ష వాడి ప్రాణాలు తీయటం కాదు. అందువల్ల చనిపోయిన పిల్ల బతికి రాదుగా” అన్నాడు.

ముస్లిం పెద్దల్ని ఉద్దేశించి “యిది మన వూరి వ్యవహారం. పోలీసుల్ని పిలవటం వల్ల నష్టమే తప్ప లాభం ఏవుంటుంది చెప్పండి? మధ్యలో వాళ్ళు బాగుపడ్డారు. మనల్ని సతాయించి, వందసార్లు స్టేషన్ చుట్టూ తిప్పుకుని, రెండు వైపులా దండుకుంటారు. ఫకీర్ పేదోడని మీకూ తెల్పు నాకూ తెల్పు. అందరికీ సమ్మతమయ్యేలా మనం సమస్యని పరిష్కరించుకుందాం. ఏమంటారు” అన్నాడు.

ముస్లిం పెద్దలు మంతనాలాడుకున్నారు. ఫకీర్తో “నీ ఉద్దేశం ఏమిటి?” అని అడిగారు. “పోయిన పిల్ల ఎలాగూ పోయింది. రాఘవయ్య నష్టపరిహారంగా డబ్బులివ్వడానికే రెడీగా ఉన్నాడు. ఇవ్వాళ రేపు గవర్నమెంటోళ్ళు కూడా ఇలానే చేస్తున్నారుని నీకు తెల్సుగా. బాంబులు పేలో, రైళ్ళు పడిపోయో ఎవరైనా చచ్చిపోతే నష్టపరిహారం కింద డబ్బులిస్తున్నారు. ఐనా నీ యిష్టం. కాదూ పోలీసుల దాకా వెళ్ళమంటావా నీకు తోడు మేమున్నాం” అన్నారు.

“నాకు డబ్బులిప్పించండి. అప్పులు తీర్చుకుంటాను” అన్నాడు ఫకీర్.

“నా ప్రాణం పోయినా నేనొప్పుకోను. వాడికి ఉరిశిక్ష పడాల్సిందే” అంది ఫాతిమా.

“ముస్లిం పెద్దల ముందు ఆడదానివి నువ్వు మాట్లాడకూడదు. మగవాళ్ళం మేము నిర్ణయిస్తాం కదా” అన్నాడు వాళ్ళలో ఒక ముసలాయన.

“దాన్ని కన్నుది నేను... నాది కడుపు కోత... నా గుండెని రంపంతో కోశాడు వాడు” ఆక్రోశించింది ఫాతిమా.

“నోరూసుకుని పడుండు. లేదా గొంతు పిసికి చంపేస్తాను” హుకుం జారీ చేశాడు ఫకీర్.

చివరికి నష్టపరిహారం అడగడానికే నిర్ణయం జరిగింది.

నా చిట్టి తల్లి ప్రాణాలకి పరిహారమా... ఎన్ని లక్షలు కుమ్మరించినా నా తల్లిని తెచ్చివ్వగలరా వీళ్ళు? ప్రాణానికి ప్రాణమే పరిహారం... వాడిని నడిబజార్లో ఉరి తీసినా పాపం లేదు. అటువంటి మృగాన్ని వదలకూడదు. యిది అడవి కాదుగా... సభ్య సమాజం కదా... డబ్బుల్లో పాపాన్ని కడిగేసుకునే చర్య అనాగరికం... అమానుషం... ఫాతిమా హృదయం మూగగా రోదిస్తోంది.

“జరిగిన నష్టానికి వెయ్యి రూపాయలైతే యిచ్చుకోగలను” అన్నాడు రాఘవయ్య. ఒకేసారి పెద్ద మొత్తం చెప్పవద్దని నర్సింహులు ముందే హెచ్చరించి ఉన్నాడు.

“చాలా తక్కువ.. ఐదు వేలు లేదే గిట్టుబాటు కాదు” అన్నారు ముస్లిం పెద్దలు. ఒరేయే అది నా కూతురి ప్రాణం రా... దేన్ని ఎవరికి అమ్ముతున్నారా మీరు... ఏది ఎవరికి గిట్టుబాటు కాదురా? మీ కూతుర్లనో పెళ్ళాలనో పాదుచేసి చెరువులో ముంచేసి చంపేస్తే అప్పుడు తెలుస్తుందిరా ఆ బాధేమిటో... ఫాతిమా గుండె కన్నీళ్ళు కారుస్తోంది.

“సరే. ఫకీర్ పేదోడు. నాకిబ్బందైనా ఈ యేడు పంటలో ఆ నష్టాన్ని పూడ్చుకోగల్గు. చివరాఖరిగా చెప్పనా. రెండు వేలిస్తా. అంతకు మించి పైసా యివ్వలేను. కాదంటారా మీ యిష్టం. ఈ డబ్బే పోలీసులకిచ్చి నా తంటాలేవో నేను పడ్డా” అన్నాడు.

ముస్లిం పెద్దలు నర్సింహులు వైపు చూసి “మీరే న్యాయం చెప్పాలి” అన్నారు.

బిచ్చగాడిలా వంగి వంగి రాఘవయ్య కాళ్ళకు, నర్సింహులు కాళ్ళకు దండాలు పెడుస్తూ ఫకీర్ని చూసి “ఛీ... నువ్వు ఓ తండ్రివేనా... ఓ అబ్బకూ అమ్మకూ పుట్టినోడివైతే నీ

కూతుర్ని చంపినోడి దగ్గర బిచ్చమెత్తు కుంటావా... నామర్డో అనుకుంది ఫాతిమా. అసహ్యంతో తుప్పుకున పక్కనూసింది.

యిరు వర్గాల వాదనలు విన్న తర్వాత నర్సింహులు తన జడ్జిమెంట్ విన్పించాడు. “మధ్యే మార్గంగా మూడువేలకి సెటిల్ చేద్దాం. యిరవై నాలుగు

గంటల్లోపల ఆ డబ్బు ఫకీర్ చేతికందాలి. పోలీసులకి సమాచారం అందివ్వకూడదు. ఎవరైనా అడిగినా డెంగ్యూ జ్వరం వచ్చి పిల్ల చచ్చిపోయిందని చెప్పాలి. ఈ రోజు నుంచి ఎవ్వరూ సునీల్ చేసిన పని గురించి మాట్లాడకూడదు. మర్చిపోవాలి. యిది మన వూరి పరువు మర్యాదలకు సంబంధించిన విషయం” అన్నాడు.

ఫాతిమాకి విపరీతమైన కోపం వస్తోంది. కానీ అసహాయత. ఎవరిమీదా చూపించడానికి వీల్లేని పరిస్థితి... ఈ వూరికి మీకూ పరువూ మర్యాదలేమిట్రా... యిది ఈ వూరిలోని కుళ్ళకు మీ కుట్రకు సంబంధించిన విషయం... ఆ గబ్బు దాచి పెట్టమని చెప్పు... మీవి గుండెలు కాదు బండరాళ్ళన్న విషయం పదిమందికీ తెలియకూడదని చెప్పు... ఫాతిమా పళ్ళు కొరికింది. ‘భీ ఆడజన్మ... కుక్క కన్నాహీనమైన బతుకు... అదైనా నయం... కోపం వస్తే మొరగడానికైనా స్వేచ్ఛ ఉంది. ఆడదానికి, అందునా ముస్లిం ఆడదానికి ఆపాటి స్వేచ్ఛ కూడలేదు’.

...

ముస్లిం యువకులు కొంతమందికి పెద్దలు కుదిర్చిన రాజీ వ్యవహారం నచ్చలేదు. అలాగని వాళ్ళకు ఎదురు తిరిగే

గుండె ధైర్యం లేదు. అందుకే అటువైపు నుంచి నరుక్కొద్దామనుకుని పోలీసులకి సమాచారం అందించారు.

ఎంక్వయిరీకి సబ్ యిన్స్పెక్టర్ వీరాస్వామి యిద్దరు కానిస్టేబుళ్ళని తీసుకుని ఆ వూరికొచ్చాడు. వూళ్ళో ఎవర్నడిగినా డెంగ్యూ జ్వరమొచ్చి చచ్చిపోయిందనే చెప్తున్నారు. కాని వాళ్ళ మొహాలు చూడగానే అర్థమౌతోంది నిజాల్ని దాస్తున్నారని.

వీరాస్వామి ఫకీర్ వాళ్ళింటికొచ్చాడు. “నిజం చెప్పండి. మీకేం భయం లేదు. ఈ వూరి సర్పంచ్ గాని, మరెవరైనా గాని మిమ్మల్నేమీ చేయరు. మేము రక్షణ కల్పిస్తాం. మీ అమ్మాయి ఎలా చనిపోయింది? ఎవరో చంపి చెరువులో పడేశారట కదా. ఎవరు వాళ్ళు” కొద్దిగా గడమాయిస్తూ అడిగాడు.

ఫకీర్ భయపడ్డానే నంగి నంగిగా “డెంగ్యూ జ్వరమొచ్చి చచ్చిపోయింది సాబ్. చిన్నపిల్లకదా... పేదోణ్ణి... ముందులిప్పించలేకపోయాను.” అన్నాడు.

“నీ భార్యని పిలువ్... మాట్లాడాలి” అన్నాడు.

“మా ఆడోళ్ళకేం తెలీదు సాబ్... మీలాంటోళ్ళ ముందుకు రావాలంటే భయపడ్తుంది సాబ్” అన్నాడు.

వీరాస్వామి ఏదో అనేలోపలే ఫాతిమా విసురుగా బయటికొచ్చింది. ఫకీర్ కంగారుగా “నువ్వెందుకొచ్చావ్? పోలోపలికి” అన్నాడు కోపంగా.

“నీకేం పర్లేదు. చెప్పమ్మా.. మీ అమ్మాయి ఎలా చనిపోయింది” అని అడిగాడు వీరాస్వామి.

“నోరెత్తావా తలాక్ యిచ్చేస్తాను. ఫోలోపలికి” అరిచాడు ఫకీర్.

“నువ్వేంట్రా తలాక్ యిచ్చేది... నేనే నీకు ఖులా చెప్తున్నా... నువ్వు నా కాళ్ళు పట్టుకున్నా నీలాంటి నీచుడితో కాపురం చేయడానికి తయారుగా లేను” అంది ఫాతిమా. ఆమె చూపులోని అనంతమైన అసహ్యానికి శక్తంటూ ఉంటే ఫకీర్ మాడి బూడిదైపోయి ఉండేవాడు.

నిజాల్ని చెప్పడానికి సమస్త శక్తుల్ని కూడగట్టుకుని ఫాతిమా సబ్ యిన్స్పెక్టర్ వైపు తిరిగింది.

సాహిత్య ప్రస్థానానికి శుభాకాంక్షలతో...

సాహిత్య కోచింగ్ సెంటర్

ఎన్.ఎస్.పి. క్యాంప్ , రామాలయం ప్రక్కన,
ఖమ్మం - 507 001

ఫోన్ : 08742-232425 , సెల్ : 9866388247

ఆఫ్రికా చైతన్య గీతం 'మిరియం మకేబా'

మకేబా వర్ణ వివక్షను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. జాతి వివక్ష వ్యతిరేక ఉద్యమానికి అత్యంత ఆదరణ గల ప్రతినిధిగా ఎదిగారు. 1960 నుంచి 1990లో దక్షిణాఫ్రికాలో శ్వేతజాతి దురహంకార పాలన అంతమయ్యే దాకా ఆమె జాతి వివక్షకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతూనే ఉన్నారు. దక్షిణాఫ్రికాలో ఆమె పాటల రికార్డులను నిషేధించారు. 1960లో ఆమె తల్లి మరణించినప్పుడు అంత్యక్రియల్లో పాల్గొనడానికి దక్షిణాఫ్రికా రావాలని ప్రయత్నిస్తే శ్వేతజాతి పాలకులు ఆమె పాస్పోర్టును రద్దు చేశారు.

పోవడం వల్ల అమెరికా వెళ్లాలని ప్రయత్నించారు. నెమ్మదిగా లండన్ చేరుకుని అక్కడి నుంచి హారీ బెలాఫోంట్ సహాయంతో అమెరికా చేరి పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించారు. ఆమె పాడిన అనేక ప్రసిద్ధమైన పాటలు చెలామణి లోకి వచ్చాయి. “పటాపటా, “ది క్లిక్ సాంగ్”, “మలైకా” అన్న పాటలకు

విశేష జనాదరణ లభించింది. 1966లో మకేబాకు ఉత్తమ జానపద గీతానికి గ్రామీ అవార్డు వచ్చింది. బెలాఫోంట్ లో కలిసి విడుదల చేసిన అల్బమ్ దక్షిణాఫ్రికాలో వర్ణ వివక్ష దశలో నల్లజాతీయుల వ్యధార్థ జీవనానికి సంబంధించింది.

మకేబా వర్ణ వివక్షను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. జాతి వివక్ష వ్యతిరేక ఉద్యమానికి అత్యంత ఆదరణ గల ప్రతినిధి ఎదిగారు. 1960 నుంచి 1990 లో దక్షిణాఫ్రికాలో శ్వేతజాతి దురహంకార పాలన అంతమయ్యే దాకా ఆమె జాతి వివక్షకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతూనే ఉన్నారు. దక్షిణాఫ్రికాలో ఆమె పాటల రికార్డులను నిషేధించారు.

1960 లో ఆమె తల్లి మరణించినప్పుడు అంత్యక్రియల్లో పాల్గొనడానికి దక్షిణాఫ్రికా రావాలని ప్రయత్నిస్తే శ్వేత జాతి పాలకులు ఆమె పాస్పోర్టును రద్దు చేశారు. 1963 లో ఐక్యరాజ్యసమితిలో వర్ణ వివక్షకు వ్యతిరేకంగా ప్రసంగించిన తర్వాత దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వం ఆమె స్వదేశం తిరిగి వచ్చే హక్కును రద్దు చేసింది. ఆమె పౌరసత్వాన్ని కూడా రద్దు చేశారు.

అయితే మిగతా ప్రపంచం ఆమెను అమితంగా ఆదరించింది. ఆమె దగ్గర తొమ్మిది పాస్పోర్టులు ఉండేవి. ఆమె

v నివాళి

ఆర్య రామారావు

తుదికంటా తాము నమ్మిన సిద్ధాంతం కోసం పోరాడడం, తాము ఏ వృత్తిలో అయితే నిమగ్నమై ఉన్నారో ఆ వృత్తిపరమైన బాధ్యతలు నిర్వర్తిస్తూ అంతిమ స్వాస విడవడం అపూర్వమైంది. మామా ఆఫ్రికాగా, ఆఫ్రికా గాన సామ్రాజ్యంగా ప్రసిద్ధి చెందిన మిరియం మకేబా పాట పాడుతూనే నేలకు ఒరిగారు.

1932లో జోహన్నెస్ బర్గ్ లో జన్మించిన మిరియం మకేబా ఇటలీలోని నేపుల్స్ లో నవంబర్ 9న సంగీత కచేరీ మధ్యలోనే తుది స్వాస విడిచారు. ఆమె జీవితమంతా పోరాటాలమయమే. ఆమె వ్యక్తిగత జీవితం కూడా అన్యాయాలకు, ఎదురు దెబ్బలకు, ప్రవాస జీవితానికి, పీడనకు, యమయాతనకు బలైంది. అయిదు పెళ్లిళ్లు చేసుకున్నారు.

మకేబా బాల్యంలోనే తండ్రి కోల్పోయారు. తల్లి ఇళ్లలో పనిచేసేది. బాల్యంలో మకేబా కూడా అదే పని చేశారు.

అయితే చిన్నప్పటి నుంచే పాట పాడడం మీద గాఢాసక్తి ఉండేది. బ్రెట్రోలియా లోని కిల్మెర్న్ శిక్షణా సంస్థలో పాటలు పాడేవారు. అక్కడి నుంచి పాటలు పాడడమే ఆమె వృత్తి అయింది. ఆ తర్వాత ‘క్యూబన్ బ్రదర్స్’ అన్న గాయక బృందంలో భాగంగా అనేక సంగీత కచేరీలు చేశారు. 1950ల నుంచి ‘మన్ హాట్టన్ బ్రదర్స్’ అన్న గాయక బృందంలో చేరిపోయి పాటలు పాడడాన్నే వృత్తిగా మలుచుకున్నారు. కొంతకాలం తర్వాత ది ‘స్ట్రెలార్క్స్’ పేర తానే ఒక గాయకుల బృందాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నారు.

చిన్న చిన్న పట్టణాల్లో సంగీత కచేరీలతో ప్రారంభించి అంతర్జాతీయ గాయనిగా ప్రసిద్ధురాలయ్యారు. ఆఫ్రికా, యూరప్, అమెరికా దేశాలలో గాయనిగా ఆమె పేరు మారు మోగిపోయింది.

దక్షిణాఫ్రికాలో సంగీత కచేరీలు చేయడం వల్ల పెద్దగా గిట్టుబాటు కాక

ప్రపంచ పౌరురాలిగా ఉన్నారు. పది దేశాలు ఆమెకు గౌరవ పౌరసత్వం ఇచ్చాయి.

అమెరికా అధ్యక్షుడు కెన్నెడీ పుట్టిన రోజు వేడుకల్లో సంగీత కచేరీ చేశారు. అమెరికాలో పౌర హక్కుల కోసం పోరాడుతున్న నల్ల జాతీయులు ఆమె సంగీతానికి ముగ్గులు కావడమే కాకుండా ఆమెను అక్కణ చేర్చుకున్నారు.

అయితే ప్రజాస్వామ్య సంప్రదాయాలకు మూలకందం అనుకునే అమెరికాలో కూడా ఆమెకు కష్టాలే ఎదురయ్యాయి. 1968లో నల్లజాతి వారి హక్కుల కోసం పోరాడుతున్న విద్యార్థుల అహింసాయుత సమన్వయ కమిటీ నాయకుడు స్టాక్లీ కార్మిఖేల్ను పెళ్లాడిన తర్వాత ఆమె అమెరికాలో కొనసాగడం దుర్భరమై పోయింది. అమెరికా తనకు అతిథ్యం ఇచ్చిన దేశం కావడం వల్ల అక్కడి ఘర్షణలలో ఎంతమాత్రం జోక్యం చేసుకోకపోయినా అమెరికా సమాజం ఆమెను బహిష్కరించింది. రేడియోస్టేషన్లు ఆమెకు ద్వారాలు మూసేశాయి. సంగీత కచేరీలను ప్రోత్సహించే సంస్థలు ఆమె మొహం చూడడం మానేశాయి.

చివరకు కార్మిఖేల్తో కలిసి ఆమె గినియా వెళ్లి పోయారు. గినియా అధ్యక్షుడు సెకూ టేర్ ఆమెను ఆదరించాడు. అనేక ఆఫ్రికా దేశాల నాయకులు ఆమెకు దౌత్య స్థాయిగల పాస్పోర్ట్ మంజూరు చేశారు. క్యూబా అధినాయకుడు ఫెడెల్కాస్ట్రో కూడా ఆమెను అదే రీతిలో గౌరవించారు. ఈ సదుపాయాన్ని ఉపయోగించుకుని పశ్చిమ ఆఫ్రికా తీరంలోని కోనాక్రీలో 1969లో

మకేబా స్థిరపడ్డారు. అక్కడినుంచే వివిధ దేశాలు సందర్శించి కచేరీలు చేసేవారు. గాయనిగానూ, సాంస్కృతిక రాయబారిగానూ ఆమె మొత్తం ఆ చీకటి ఖండం వాణిగా నిలబడ్డారు. 1981లో ఆమెకు న్యూయార్క్లోని కార్మిఖేల్లో కచేరీ చేసే అవకాశం వచ్చినా ఆ సమయంలో కార్మిఖేల్తో బంధం తెగిపోయింది. అద్భుతమైన గాయని, పాటల రచయిత్రి అయిన కూతురు బోంగి మరణించింది.

స్వదేశం వెళ్లడానికి ద్వారాలు మూసుకుపోవడం వల్ల 31 ఏళ్ళు ప్రవాస జీవితం గడపాల్సి వచ్చింది. అతిథ్య దేశాల వారికి ఇబ్బంది కలిగించకూడదనుకున్నందువల్ల విశ్వ వ్యాప్తి మానవ హక్కుల కోసం పోరాడడంలో ఆమె నోరు నొక్కినట్లు అయింది. 1990లో నెల్సన్ మండేలా అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత గాని ఆమె స్వదేశంలో అడుగుపెట్టడం సాధ్యం కాలేదు.

గత సెప్టెంబర్ 18న ఇటలీలో కమొర్రామాఫియా ముఠా ఆరుగురిని హతమార్చింది. వారి స్మృతి కోసం సంగీత కచేరీ చేస్తుండగా ఆమెకు గుండెపోటు వచ్చింది. విచిత్రం ఏమిటంటే అప్పుడు ఆమె అత్యంత ప్రసిద్ధమైన 'పటా పటా' పాట పాడుతున్నారు. "ఆమె తుది క్షణాలు సంగీత కచేరీలో గడవడం, ఇతరులకు ఆనందం కలిగించే ప్రయత్నంలో కన్ను మూయడం మహత్తరమైంది" అని మండేలా కొనియాడారు.

(అర్య రామారావు సీనియర్ పాత్రికేయులు)

సాహిత్య ప్రస్థానానికి శుభాకాంక్షలతో...

డా॥ వై. రాధాకృష్ణమూర్తి, M.B.B.S.

యలమంచిలి పోలీ క్లినిక్

వాటర్ ట్యాంక్ రోడ్, ఖమ్మం - 507 003

<p>డా॥ వై.రామకోటేశ్వరరావు, M.S.,D.O. నేత్ర వైద్య నిపుణులు</p>	<p>డా॥ వై.రవీంద్రనాథ్, M.S.(Gen) జనరల్ సర్జన్</p>
<p>డా॥ వై. రమాదేవి, M.D., D.G.O. ప్రసూతి, స్త్రీ వైద్య నిపుణులు</p>	<p>డా॥ వై.నాగమణి, M.B.B.S.,D.C.H. పిల్లల వైద్య నిపుణులు</p>

విజ్ఞాన ప్రదాత 'కొమరాజు లక్ష్మణరావు'

మల్లాది కృష్ణానంద్

తెలుగు ప్రజల కోసం హైదరాబాద్ లో తొలిసారిగా అధునాతన రీతిలో కొమరాజు లక్ష్మణరావు 'శ్రీ కృష్ణదేవ రాయాంధ్ర భాషా నిలయం' స్థాపించారు. హైదరాబాద్ లో నగరం నడిబొడ్డున ప్రస్తుత సుల్తాన్ బజార్ కూడలి వద్ద ఈ గ్రంథాలయం ఎనలేని సేవలు అందజేస్తోంది. అయితే నిధులు కొరత కారణంగా ఆధునిక పోకడలు ఈ గ్రంథాలయంలో కనపడకపోయినా జంట నగరాలలో, పలు పెద్ద గ్రంథాలయాల్లో లభించని అమూల్య గ్రంథాలు, రిఫరెన్స్ పుస్తకాలు ఎన్నో ఇక్కడ లభిస్తున్నాయి.

ఆంధ్ర చరిత్ర పరిశోధన పితామహుడు. తెలుగులో చరిత్ర, వైజ్ఞానిక గ్రంథాలు లేని కొరతను తీర్చడానికి మహా ఉద్యమాన్ని నడిపిన గొప్ప విజ్ఞానవేత్త కొమరాజు లక్ష్మణరావు. తెలుగు ప్రజల కోసం హైదరాబాద్ లో తొలిసారిగా అధునాతన రీతిలో కొమరాజు లక్ష్మణరావు 'శ్రీ కృష్ణదేవ రాయాంధ్ర భాషా నిలయం' స్థాపించారు. హైదరాబాద్ లో నగరం నడిబొడ్డున ప్రస్తుత సుల్తాన్ బజార్ కూడలి వద్ద ఈ గ్రంథాలయం ఎనలేని సేవలు అందజేస్తోంది. అయితే నిధులు కొరత కారణంగా ఆధునిక పోకడలు ఈ గ్రంథాలయంలో కనపడకపోయినా జంట నగరాలలో, పలు పెద్ద గ్రంథాలయాల్లో లభించని అమూల్య గ్రంథాలు, రిఫరెన్స్ పుస్తకాలు ఎన్నో ఇక్కడ లభిస్తున్నాయి. అయితే జంట నగరాల యువతకు ఈ గ్రంథాలయం గురించి కూడా ఎక్కువ తెలియకపోయినా ఆశ్చర్యపోనవసరం లేదు. 1901 సెప్టెంబర్ 1వ తేదీన ఈ గ్రంథాలయం కొమరాజు మరికొంత మంది సహకారంతో స్థాపించారు.

అలాగు ఆధునిక విజ్ఞానం తెలుగు ప్రజలకు అందజేయాలన్న

ఆదర్శంతో శ్రీ కొమరాజు లక్ష్మణరావు 1906లో హైదరాబాద్ లో 'విజ్ఞాన చంద్రికా మండలి' నెలకొల్పారు. ఈ మండలికి అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు. గాడిచర్ల హరి నర్సోత్తమరావు కార్యదర్శులుగా, లక్ష్మణరావు సంపాదకులు గా వున్నారు. ఆధునిక విజ్ఞాన శాస్త్రం, చారిత్రక, ఆర్థిక, రాజకీయ విషయాలలో విజ్ఞానం తెలుగు ప్రజలకు అందజేయాలన్నది మండలి ఆశయం. విజ్ఞాన శాస్త్రాలన్నీ ఆంగ్ల, సంస్కృత భాషలలో ఉండటం వల్ల, ఇంగ్లీషు తెలియని వారికి కూడా ఆధునిక విజ్ఞాన శాస్త్రం అందుబాటులో ఉండాలన్న సంకల్పంతో 'విజ్ఞాన చంద్రికా మండలి' ఆయన నెలకొల్పాడు. ఈ మండలి లక్ష్యం సాహిత్య గ్రంథాల ప్రచురణ కాదని, కొమరాజు స్పష్టం చేశారు. దేశ చరిత్ర, ప్రముఖుల జీవిత చరిత్రలు, పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్రం, రసాయన శాస్త్రం అర్థశాస్త్రం, జంతు శాస్త్రం, ఇలా పలు శాస్త్ర విజ్ఞాన రంగాలలో నిష్ణాతులైన తెలుగు వారిచేత రాయించి, ఆ గ్రంథాలను తెలుగు ప్రజలకు అందజేశారు. అందులో ముఖ్యమైనవి లక్ష్మణరావుగారు స్వయంగా రాసిన 'హిందూ మహాయుగం', 'మహమ్మదీయ మహాయుగం'తో పాటు డా॥ ఆచంట లక్ష్మీపతిగారి 'జీవశాస్త్రం',

'కలరా', 'మలేరియా'. కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి 'అర్థశాస్త్రం' ఇలా ప్రముఖుల రచనలతో పాటు, కందుకూరి వారి జీవిత చరిత్రను ప్రచురించిన గౌరవం కూడా మండలికే దక్కుతుంది. 1906 నుండి 1916 వరకూ - ఒక దశాబ్ది కాలంలో పలు ఆధునిక విజ్ఞాన చంద్రికలుగా పేర్కొనబడే 30 గ్రంథాలను మండలి ప్రచురించింది.

విజ్ఞాన చంద్రికా మండలికి అనుబంధంగా గ్రంథ పఠనాభిరుచి పెంపొందించేందుకు విజ్ఞాన చంద్రికా పరిషత్ ను 1912లో లక్ష్మణరావు స్థాపించారు.

లక్ష్మణరావు కృష్ణాజిల్లా నందిగామ సమీపంలోని పెనుగంచిప్రోలు గ్రామంలో 1876 మే 18న జన్మించారు. తండ్రి చిన్నతనంలోనే మరణించారు. లక్ష్మణరావు నాగపూర్ లో ఉన్న తన మేనమామ ఇంట్లో ఉండి ఎఫ్.ఎ., బి.ఎ. పరీక్షలు పాసయ్యారు. తత్వశాస్త్రం, సంస్కృతం ప్రధానాంశాలుగా బి.ఎ. ఆనర్సు పాసయ్యారు. మహారాష్ట్రలో ఉండటం వల్ల మరాఠీ భాషలో మంచి పాండిత్యం సంపాదించారు. మరాఠీలో పలు గద్య, పద్య రచనలు కూడా శ్రీ లక్ష్మణరావు చేశారు. 1900 సంవత్సరంలో డిగ్రీ పూర్తయ్యాక, కలకత్తా

దుక్కె చింతా అప్పలనాయుడు

దుక్కె...
భూ దేవతనీ.. నన్ను
జతమూగ జీవాల్ని...
వ్యవసాయం మోకుతో వేసిన
ముప్పేటముడి
దుక్కె..
మట్టిబెడ్డల్ని
తోప ముద్దలుగా మలిచే...
అపురూప విద్య..

దుక్కె
దున్నీ దున్నీ...
భూగోశాన్ని
ఎన్నివేలసార్లు చుట్టివచ్చానో!

దుక్కె
వరి మొజ్జులు గుచ్చుకొని
పగళ్ళు దేరి రక్తమండలమైన కాళ్ళతో....

పుట్టెడు గింజల కోసం
ఎన్ని పాదయాత్రలు చేశానో!

తరతరాలుగా
నా తాత ముత్తాతల
దిగమింగుకున్న
దుఃఖగీతం దుక్కె

కుడితి వాసనే తెలియని
డీజిల్ దున్నలకేం తెలుసు దుక్కంటే!
భూసారాన్ని బుక్కడం తప్ప.

దుక్కంటే...
మడిసెక్క సల్లకుండను

నాగలికవ్వంతో చిలికి
దుఃఖాన్ని దోసిళ్ళతో జుర్రుకోవడం

దుక్కె
నాకెవరూ నేర్పకుండానే
మా అయ్యనుండి నాలోకి ప్రవహించి
అలవోకగా అలవడిన విద్య!

ఎరుపిడి తప్ప
ఎలికల గురించి తెలియని వాణ్ణి!
ఎరువులు తప్ప
ఏ రాజ్యం సంగతి ఎరగని వాణ్ణి
నాకు
చేతనయింది, చేవనిచ్చింది
దుక్కె మాత్రమే
దుఃఖమైతే మాత్రం ఏం? దుక్కె
అది నా జీవనూత్రం

దుక్కె నాకు మెతుకు
దుక్కె నాకు బతుకు
దుక్కె నాకు తూర్పు దిక్కు
దుక్కె నాకు జన్మహక్కు

విశ్వవిద్యాలయం నుండి ప్రైవేట్ గా ఎం.ఎ. డిగ్రీ పూర్తి చేశారు. బి.ఎ. పరీక్ష పూర్తి కాగానే 1900 సంవత్సరంలో స్వగ్రామం చేరి మునగాల జమిందారు దగ్గర దివానుగా శ్రీ లక్ష్మణ రావు చేరారు. అక్కడ ఉండి లక్ష్మణరావు ఆంధ్ర భాషా సేవా, పరిశోధనా కృషి కొనసాగించారు. ఇందుకు మునగాల జమిందారు కూడా తగిన ప్రోత్సాహం, ఆర్థిక సహాయం అంద జేశారని లక్ష్మణరావు అంటారు. “ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వ నిర్మాణం” ఇంగ్లీషులోని ట్రిటివి ఎన్ సైక్లోపీడియా పద్ధతిలో చేపట్టాలని లక్ష్మణరావు గారు సంకల్పించారు. ఇది కొమర్రాజు జీవితంలో తృతీయ సాహసోపేత ఘట్టంగా ఆయన సమకాలీనులు పేర్కొంటారు. ఆంధ్ర దేశంలోని మేధావులు, విశేష ప్రజ్ఞాపాటవాలు గల పెద్దల సహాయంతో ఆంధ్ర సర్వస్వ రచనలకు ఆయన పూనుకున్నారు. తాళపత్ర గ్రంథాలు, శాసనాల పరిశీలన, అనేక చారిత్రక ఉద్ధరణాల పరిశోధన చేసి, కొమర్రాజు తన జీవిత కాలంలో సుమారు 200 పేజీలు గల ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వం ఈ సంపుటాలు ప్రచురించారు.

1916 కొవ్వూరులో ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్ స్థాపించిన వారిలో కొమర్రాజు ప్రముఖులు. “జనరంజని” మాసపత్రికను ఆముద్రిత అమూల్య గ్రంథాల ప్రచురణ కోసం ఆంధ్ర పరిశోధక మండలిని 1922లో కొమర్రాజు స్థాపించారు. కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు గారికి కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు నిజమైన వారసులు అనొచ్చు. ఆంధ్ర భాషాభివృద్ధికి, ఆంధ్రులలోని మూఢ నమ్మకాలను పారద్రోలడానికి, సంఘ సంస్కరణ, స్త్రీ విద్యా వ్యాప్తి, అస్పృశ్యతా నివారణ, వితంతు వివాహాలు నిర్వహించడంలో కొమర్రాజు ప్రధాన పాత్ర నిర్వహించారు.

అయితే కందుకూరి, గురజాడ, గిడుగుల మాదిరిగాక వ్యావహారిక భాషా ఉద్యమాన్ని కొమర్రాజు ప్రతిఘటించారు. గ్రాంథిక భాషనే ప్రోత్సహించాలనీ, ఆయన వాదన సహేతుకం కాదని సమకాలీనుల విమర్శలు ఆయన ఆనాడు ఎదుర్కొన్నారు.

తెలుగువారి భాష, సంస్కృతి, వాఙ్మయ వికాసానికి తన జీవితం తుది క్షణం వరకు కృషి చేసిన కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు జూలై 14, 1923లో 46 సంవత్సరాల వయస్సులోనే తనువు చాలించారు.

కొమర్రాజు గొప్ప చరిత్రకారుడు, సాహిత్య ప్రచారకుడు, పరిశోధకుడు, బహుభాషా కోవిదుడు, బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. ప్రతి తెలుగువారి మదిలో ప్రతి దినం గుర్తుంచుకోవలసిన తెలుగు పెద్దలలో ప్రముఖుడు.

శ్రీ కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు

(మల్లాది కృష్ణానంద్ రచయిత)

ఒబామా! ఒబామా!

డా॥ ప్రసాదమూర్తి

కంటికి కునుకు లేదు
రెప్పలమీద నీ చప్పుడే
మనసు లోతుల్లో
ఏదో మంచుపొర కరుగుతున్న నిశ్శబ్ద స్వర సౌరభం
యాభయ్యారక్షరాల నా తెలుగు శౌర్య సౌందర్యం
నీ నీలి దేహం మీద
పూలరేకులై కురుస్తున్న పులకింత

ఒబామా! ఒబామా!
కాలం చాలా తమాషా చేసింది
ఒక యుద్ధ రాక్షసి నెత్తిమీద నిన్ను
నీలి నక్షత్రంలా కూర్చోపెట్టింది
వైట్ హౌస్ ను లైట్ హౌస్ గా మార్చే
బీకన్ కాంతి వలయం నువ్వు కావాలని
చరిత్ర ఆశ పడుతోంది కాబోలు

అమెరికా అంటే సామ్రాజ్యమే కదా
నెత్తుటి కోరల దుర్మార్గమే కదా
నీ గెలుపు నా కలానికిప్పుడు
కనపడని కళ్ళెమై చుట్టుకుంది

రెడ్ ఇండియన్ల ఊచకోతలో
తాగిన నెత్తురు మత్తులో జోగుతున్న దేశం నీది
అణచివేత ఓడలెక్కి
కళ్ళోల సాగరాల కాగితాల మీద
కపట రచనలు చేసి కోట్లాది కొలంబస్ ల కోట నీది

వియత్నాం నుండి ఇరాక్ దాకా
భోంచేసిన మానవ కళేబరాలు జీర్ణం కాక
రోడ్లు రోలర్లై దొర్లుతున్న డాలర్ డైనోసార్ల రాజ్యం నీది

కాలం ఇప్పుడు ఏదో విచిత్రమే చేసింది
నల్లవాడా!
రక్తం రంగేదో కనుక్కోవాలని
ఆ నెత్తుటి ధారలతో గతం పాపాన్ని కడుక్కోవాలని
ఒక తెల్లవాడు తన చర్మాన్ని ఎన్నిసార్లు కోసుకోవల్సివచ్చిందో
ఎన్ని ఆధిపత్యాల కోటపేటల్ని కూల్చుకోవల్సివచ్చిందో
ఎన్ని అహంకారపు ఆకాశాలను కాల్చుకోవల్సివచ్చిందో

నిన్ను చూసి
నీ విజయోత్సవ సంగీత సవ్వడి విని
ఒక శ్వేత జాతి గుండెకాయ
వెచ్చటి కన్నీటి బొట్టులు
టీవీల తెరల మీద పొరలి పొరలి కదలాడిన ధృశ్యం
మనిషి చరిత్రకు కాలం చెప్పిన కొత్త భాష్యం
ఇంతకీ ఇదంతా కల కాదు కదా
ఒబామా అంటే సంక్షోభం గట్టెక్కడాకి
అమెరికన్లు కూడబలుక్కుని ప్రకటించుకున్న
బెయిలొట్ ప్యాకేజీవి కాదు కదా
నీ రంగు చూసి మేము పొంగిపోవడం లేదు కదా
ఏమో! మాకు మాత్రం నువ్వు
మార్టిన్ లూథర్ కింగ్ స్వప్నంలా కనపడున్నావు
పాల్ రాబున్ పాటలా వినబడుతున్నావు
ఒబామా! ఒబామా!
శ్వేత సౌధానికే కాదు ప్రపంచ శాంతి సౌధానికి కూడా నువ్వు
కాంతి తోరణమై వేలాదాలి సుమా

తోకల రాజేశం

దోసిట్లో పట్టు కొంటే
అది మట్టే కానీ....
పొలంలోకి విసిరేయ్
అదొక మహాద్భుత జీవశక్తి
ఒంటినిండా పులుముకో
అది సువాసనల గంధం
ఎన్నో నాగరికతలకు పుట్టినిల్లు

ఎన్నో జీవజాతులకు మొదటితల్లి
మట్టే కదా!
ఈ మట్టిని విశ్లేషిస్తే-
వేల సంవత్సరాల చరిత్ర
కళ్ల ముందు ప్రత్యక్షమవుతుంది
ఈ మట్టిని చుంబిస్తే-
అనంతమైన స్పందనలు
మన ఎదుట పోగు పడతాయి
సృష్టిలో కనిపించేదంతా మట్టే
వనిపించేదంతా దాని రూపమే
మట్టికి ప్రతిరూపమే మనిషి
మనిషంటేనే.... మట్టి!

హైకూలు

మహమ్మద్ ఖాన్

తను, మైకంలో
కవితను తాగుతూ
నాలో అందరూ
సమాధయిన
కవితాక్షరాలలో
అందంగా నేనూ...
అక్షర నిధి
నాకు కాపలాగానే
ఒడ్డు గెల్లుతా

లేడి కొమ్మున
ఉమ్మెత్తు పువ్వు, పక్షి
నేను కొమ్మల్లో
సపర్యలలో
అక్షరాల మిత్రులు
నే, ఆరగిస్తూ
ఎదురీదుతూ
ప్రవాహంలో నేనూనూ
నా మిత్రులూనూ

వాస్తవాలను విప్పిచెప్పిన 'వైట్ టైగర్'

ప్రపంచీకరణ విధానాల ప్రభావంతో భారతదేశం రెండు ప్రపంచాలుగా విడిపోవడాన్ని ఈ నవల చిత్రీకరించింది. ఒకవైపు ఉల్లాస ప్రపంచం మరోవైపు చీకటి ప్రపంచంగా ఉండటాన్ని ప్రతిభావంతంగా రచయిత ఈ నవలలో అభివర్ణించాడు. దేశంలో ఈ పరిస్థితులకు కారణమవుతున్న అనేక అంశాలను ఈ నవల చర్చకు తీసుకువస్తుంది.

వారప్రసాద్

v పురస్కారం

ప్రపంచ సాహిత్యరంగం మీద అత్యంత ప్రాచుర్యం పొందిన మ్యాన్ బుకర్ ప్రైజ్ మరోసారి మన దేశానికి చెందిన అరవింద్ అడిగ దక్కించు కున్నాడు. ముద్రాణలో జన్మించిన అరవింద అడిగ మొదటి నవల వైట్ టైగర్ కు ఈ పురస్కారం దక్కింది. ఇంగ్లీష్ సాహిత్యంలో బుకర్ ప్రైజ్ పొందిన నవలగా 'వైట్ టైగర్' కు ప్రాధాన్యత ఏర్పడింది. ఆ నవల వర్తమాన భారతదేశ పరిస్థితులను వ్యాఖ్యానించడంతో విమర్శకుల దృష్టిని విశేషంగా ఆకర్షించింది. ప్రపంచీకరణ విధానాల ప్రభావంతో భారతదేశం రెండు ప్రపంచాలుగా విడిపోవడాన్ని ఈ నవల చిత్రీకరించింది. ఒకవైపు ఉల్లాస ప్రపంచం మరోవైపు చీకటి ప్రపంచంగా ఉండటాన్ని ప్రతిభావంతంగా రచయిత ఈ నవలలో అభివర్ణించాడు. దేశంలో ఈ పరిస్థితులకు కారణమవుతున్న అనేక అంశాలను ఈ నవల చర్చకు తీసుకువస్తుంది.

తను చెప్పాలనుకున్న అంశానికి చక్కటి ప్రాతిపదిక వేసుకుని నవల ప్రారంభిస్తాడు రచయిత. బీహార్ రాష్ట్రంలోని ఒక మారుమూల గ్రామంలో పేద కుటుంబానికి చెందిన వ్యక్తి బలరామ్ హల్వాస్యి. తన తండ్రి రిక్షా తొక్కి కుటుంబాన్ని పోషిస్తాడు. బడిలో చాలా

తెలివైన పిల్లవాడుగా గుర్తింపుపొందుతాడు. తనిఖీకి వచ్చిన స్కూల్ ఇన్స్పెక్టర్ బలరామ్ తెలివితేటలకి ఆశ్చర్యపోయి వైట్ టైగర్ అని పిలుస్తాడు. వైట్ టైగర్ చాలా అరుదైన జంతువని చెప్తాడు. అటువంటి తెల్లగుర్రం ఒక తరానికి ఒకటే ఉంటుందని చెప్పి బలరామ్ అంతటి అరుదైనవాడని అభినందిస్తాడు. అయితే కుటుంబం పేదరికంలో ఉండటం వల్ల బలరామ్ చదువు కొనసాగదు. ఉపాధ్యాయులు ఖర్చు భరించి చదువు చెప్తామని భరోసా ఇచ్చినప్పటికీ కుటుంబ పోషణకు ఆధాయం అవసరమని బడి మాన్సిస్తారు. బలరామ్ హల్వాస్యిని టీకొట్టులో పనిచేయడానికి నియమిస్తారు. అక్కడ పనిచేస్తూనే మరోప్రక్క డ్రైవింగ్ నేర్చుకుని తమ గ్రామంలోని భూస్వామి కుటుంబానికి చెందిన అశోక్ దగ్గర కారు డ్రైవర్ గా చేరతాడు. అశోక్ కుటుంబం ఢిల్లీలోని ఓ పెద్ద అపార్ట్ మెంట్ లోని ఫ్లాట్ లో నివాసం ఉంటుంది. బలరామ్ హల్వాస్యి కూడా ఆ కుటుంబంతో పాటుగా ఢిల్లీకి చేరతాడు. అశోక్ విదేశాల్లో చదువుకుని వచ్చి ఢిల్లీ కేంద్రంగా వ్యాపారాలు చేస్తుంటాడు. అమెరికా కుటుంబానికి చెందిన పింకీ అశోక్ భార్య. ఢిల్లీలో అత్యంత విలాసంగా ఉండే ఈ కుటుంబ జీవనశైలిని వారి కారు డ్రైవర్ గా ఉన్న బలరాం హల్వాస్యి అత్యంత

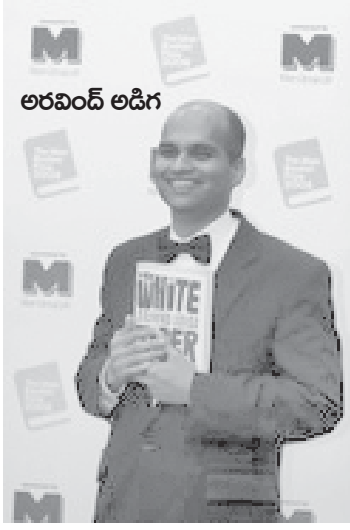
సన్నిహితంగా గమనిస్తాడు. కార్ సెంటర్స్, మాల్స్, పబ్స్ ఇవన్నీ అతని మీద ప్రభావం చూపిస్తాయి. వీటన్నింటినీ అనుభవించాలనే తహతహ తనలో పెరుగుతుంది. ఒకసారి మద్యం తాగిన మైకంలో పింకీ బలరాం హల్వాస్యి నుండి కారు స్టీరింగ్ లాక్ కౌని డ్రైవింగ్ చేస్తూ రోడ్డు పక్కన పడుకున్న ఓ పిల్లవాడి మీదనుండి కారును పోనిస్తుంది. ఆ పిల్లవాడు చనిపోతాడు. అది మర్డర్ కేసుగా మారడంతో ఆ కేసులో బలరాం హల్వాస్యిని ఇరికించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుంది. బలరాం హల్వాస్యి మీద అది తీవ్ర ప్రభావం చూపుతుంది. తన యజమాని మీద, ధనవంతుల కుటుంబాల మీద ఆగ్రహం పుట్టిస్తుంది. ఆ సంఘటన తర్వాత అశోక్ కు పింకీకి మనస్ఫుర్తలు వచ్చి ఆమె అమెరికా వెళ్ళిపోయి అశోక్ నుంచి విడాకులు కోరుతుంది. ఈ సంఘటలన్నీ అశోక్ ను పక్కదార్లు పట్టిస్తాయి. రోజూ విదేశీ వేశ్యల వద్దకు వెళ్ళడం. బార్ లో గడపడం చేస్తుంటాడు. అశోక్ ఒకసారి బ్యాంకు నుండి అధికమొత్తం నగదును ద్రా చేసి తెస్తాడు. బలరాం హల్వాస్యి ఆ సమయాన్ని ఉపయోగించుకుని అశోక్ ను అతని ఫ్లాట్ లోనే గొంతుకోసి చంపి ఆ నగదుతో బెంగళూర్ పారిపోతాడు. అక్కడ అనేక అక్రమ పద్ధతుల ద్వారా పెద్ద వ్యాపారవేత్తగా ఎదుగుతాడు. ఈ మొత్తం క్రమాన్ని నవల చిత్రీకరిస్తుంది.

వెలుగుతున్న భారతదేశంగా ప్రచారమవుతున్న సందర్భంలో మరుగున పడిన చీకటి కోణాలను చిత్రించిన నవలగా వైట్ టైగర్ విమర్శకుల ప్రశంసలు

అందుకుంది. అత్యంత వెనకబాటు పరిస్థితులు ఉన్న బీహార్ రాష్ట్రంలోని ఒక గ్రామ నేపథ్యం నుండి కథ మొదలవు తుంది. ఢిల్లీ, బెంగళూర్ వంటి మహా నగరాల విలాసపు జీవితాల నేపథ్యాన్ని చిత్రిస్తుంది. ఈ రెండు విభిన్న పరిస్థితులను ఆధారం చేసుకుని రెండు రకాలుగా ఉన్న భారత దేశాన్ని అత్యంత ఉత్పంఠతతో ఈ నవల ఆవిష్కరించినది విమర్శకుల అభిప్రాయం. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో భారతదేశంలో వస్తున్న తీవ్రమైన మార్పుల్ని ఈ నవల చిత్రించింది. అత్యంత వేగంగా కొంతమంది అధికమొత్తంలో ధనాన్ని సంపాదించడం అదే సమయంలో మరోప్రక్క కనీస సౌకర్యాలు లేకుండా జీవనం కొనసాగే కుటుంబాల దుర్భర పరిస్థితులు కొనసాగడాన్ని ఈ నవల వాస్తవికంగా చిత్రికరించిన అభిప్రాయం వ్యక్తమవుతుంది.

చైనా ప్రధానమంత్రి బెంగళూరు నగరాన్ని సందర్శిస్తున్న సందర్భంలో ఏడు ఉత్తరాల రూపంలో ఈ నవల సాగుతుంది. పోస్టు చేయని ఈ ఉత్తరాలలో వ్యాపారవేత్తగా తన ఎదుగుదలను ప్రధాన పాత్ర బలరాం హాల్యావి వివరిస్తాడు. బీహార్ లో గ్రామీణ కుటుంబాల జీవన పరిస్థితుల వాస్తవిక చిత్రణ, ఢిల్లీ, ముంబయి వంటి పట్టణాలలో వలస కార్మికులుగా పనిచేసి తిరిగి గ్రామాలకు రావడం, మహిళలు ఇళ్ళ దగ్గర దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించడం వంటి అంశాలను చాలా వాస్తవికంగా ఈ నవల చిత్రించింది. అద్భుతమైన అభివృద్ధితో భారతదేశం వెలిగి పోతుందనే ప్రచారాన్ని ఈ నవలలోని గ్రామీణ పరిస్థితులు ప్రశ్నార్థకం చేస్తాయి. పాఠకుడిని షాక్ కు గురిచేస్తాయి. నవలలోని ప్రధాన పాత్ర ఒక విలన్ స్వభావాన్ని సంతరించుకుని కొనసాగడం విమర్శకుల ఆకర్షణకు కారణమయింది. విలన్ క్యారెక్టర్ తో పాఠకుడిని అన్ని పేజీల పాటు చదివించడం రచయిత ప్రతిభకు తార్కాణం. ముఖ్యంగా నవలలో హాస్యం అద్భుతం అన్ని విమర్శకులు భావిస్తున్నారు.

ప్రస్తుతం బొంబాయిలో నివసిస్తున్న అరవింద్ అడిగ (ఫ్రీలాన్స్) జర్నలిస్టుగా పనిచేస్తున్నారు. ఎస్.ఎస్.సి లో కర్ణాటక రాష్ట్రంలో స్టేట్ ఫస్ట్ విద్యార్థి. ఆ తర్వాత తన చదువును ఆస్ట్రేలియా, అమెరికా, ఇంగ్లాండులో పూర్తిచేశాడు. ఎమ్.ఎ ఇంగ్లీషు లిటరేచర్ చేసిన అరవింద్ అడిగ కు చిన్నప్పటి నుండి నవల రచయిత కావాలని ఉండేది. విదేశాల్లో చదువు అనంతరం టైమ్ పత్రికకు దక్షిణాసియా కరస్పాండెంట్ గా ఢిల్లీలో పనిచేశారు. దక్షిణ భారతదేశానికి చెందిన అరవింద్ అడిగ టైమ్ పత్రిక తరపున జర్నలిస్టుగా ఉత్తర భారతదేశంలో విస్తృతంగా పర్యటించాడు. బీహార్, ఉత్తరప్రదేశ్ వంటి రాష్ట్రాలలోని వెనుకబాటు తనాన్ని, ఢిల్లీ, ముంబయి వంటి మెట్రోనగరాల్లోని అభివృద్ధిని నిశితంగా పరిశీలించాడు. ఈ తేడాని ఒక నవల రూపంలో చిత్రించాలని చాలా కాలంగా భావిస్తూ వచ్చాడు. అలాగే మన దేశంలో యజమానుల పట్ల పనివారు విధేయంగా ఉండడాన్ని అరవింద్ ను ఆశ్చర్యపరిచేది. తాము కనీస వసతులు లేని జీవనం గడుపుతూ

అరవింద్ అడిగ

విలాస జీవితం గడిపే యజమానులకు విధేయంగా ఉండటం ఎలా సాధ్యమవుతుంది. ఈ పరిస్థితి ఎంతకాలం కొనసాగుతుంది. పనిచేసే వారి స్వభావం మారదా? అని తనకు సందేహం కలిగింది. అలాగే తనకు తటస్థ పడిన కొంత మంది విదేశీ మిత్రులు, పర్యాటకులు మీ దేశంలో ఇంతటి అంతరాలు ఉన్నప్పటికీ అమెరికా, పశ్చిమ దేశాలతో పోలిస్తే నేరాల శాతం తక్కువగా ఉండటానికి కారణం ఏంటి? అని అడిగేవారు. పని మనుషుల విధేయత అనేది భారత సంస్కృతిలో భాగంగా రూపొందిందనే అవగాహనతో ఉన్న అరవింద్ ఆ విధేయతకు విరుద్ధంగా కాస్త భిన్నంగా కథను ఆవిష్కరించాలని అనుకున్నాడు. ఈ సందర్భంలో ఢిల్లీలో ధనవంతుల కుటుంబాలలో వంటిపని, ఇంటిపని చేసే వారి గురించి, డ్రైవర్లుగా చేరుతున్న పనివారి గురించిన కొన్ని కథనాలు అరవింద్ ను

ఆకర్షించాయి. డ్రైవర్లు యజమానులను హత్యచేయటం. పనిమనిషి యజమానురాలిని గొంతుకోసి చంపటం వంటి కథనాలు ఢిల్లీ పత్రికలలో తరచూ వస్తుండేవి. ఇవన్నీ వైట్ టైగర్ నవలకు ప్రాతిపదిక.

భారతదేశం గురించి ఈ నవల చెడు అభిప్రాయం కల్పిస్తుందని కొంతమంది విమర్శకులు భావిస్తున్నారు. ఇంగ్లీషులో రాయబడిన ఈ నవలకు విదేశీ పాఠకుల ఆదరణ బాగా ఉంటుందని, వారికి భారతదేశంలోని పరిస్థితులను చెబుతూ చూపించనట్లవుతుందని అంటున్నారు. పైగా ఈ నవలలో చెబుతూ తొక్కినేరానికి పాల్పడింది ఒక డ్రైవర్ కనుక ఈ చిత్రణ పైవర్గాల కోణాన్ని ప్రతిబింబిస్తుందని ఒక అభిప్రాయం. లేఖ రాయడానికి చైనా ప్రధానిని ఎన్నుకోవడం రాజకీయంగా చర్చనీయాంశం. అయితే 'భారతదేశంలో జర్నలిస్టుగా నేను పడిన శ్రమ ఫలితం వైట్ టైగర్, నా నవల వెలుగుతున్న భారతదేశంతో పాటు వెలుగును అంటిపెట్టుకునే ఉన్న చీకటిని కూడా చిత్రించింది. నేను తిరిగిన ఉత్తరభారతంలోని గ్రామాల్లో నెలకొన్న దుర్భర పరిస్థితులు నన్ను షాక్ గురిచేశాయి. భారతదేశంలో నెలకొన్నట్లుగా యజమానులకూ పనిమనుషులకూ మధ్య ఉన్న సంబంధాల తీరులో ప్రపంచంలో మరెక్కడా సంబంధాలు ఉండవు. ఆధునిక ఆర్థిక వ్యవస్థకూ నలిగిపోతున్న గ్రామీణ పేదరికానికి మధ్య అంతరాన్ని, ఘర్షణను నా నవల చిత్రించింది. వర్తమాన భారతదేశపు పరిస్థితులను ఒకసారి ఆత్మావలోకనం చేసుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది' అని అరవింద్ చెబుతున్నాడు. ఏమైనప్పటికీ ప్రపంచీకరణ విధానాలు సంక్షోభాన్ని చవిచూస్తున్న నేపథ్యంలో ఆ విధానాలు అమలయిన భారతదేశంలాంటి వర్తమాన దేశంలోని చీకటి కోణాలు నవలాంశం కావడం మంచిదే. అయితే మార్కెట్ కోసం సృష్టించబడ్డ అభివృద్ధి నిజమైన అభివృద్ధి కాదు. వైట్ టైగర్ నవల బుకర్ ప్రైజ్ గెలుపొందిన సందర్భంలో ఆ దిశగా కూడా చర్చ జరుగుతుందని ఆశిద్దాం. ఈ నవల రాయడానికి ముందు 'బిట్లీస్ ద అసానినేషన్స్' అనే కథల అరవింద్ సంపుటి ప్రచురించాడు.

(వారప్రసాద్ 'ప్రస్థానం' సంపాదకవర్గ సభ్యుడు)

తెలుగు కోసం ఆరాటం...

ఆభివృద్ధిపై పోరాటం...

ఎన్ వెంకట్రావు

తెలుగు భాషకు ప్రాచీన హోదా లభించినందుకు ఆనందించని తెలుగువారుండరు. కాని ప్రాచీన హోదా లభించినంత మాత్రమే తెలుగు భాషా వికాసం జరిగిపోతుందా అంటే ఖచ్చితంగా అవునని చెప్పేవారు ఉండరు. తెలుగుకు ఈ రోజు ఎదురవు తున్న వాస్తవ సమస్య దానికి పైనుండి, అంటే కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి గుర్తింపు లేకపోవడం కాదు. తన ప్రజల్లోనే దానికి గుర్తింపు. ఆదరణ లేకపోవడం నేడు తెలుగు భాష ఎదుర్కొంటున్న ప్రధాన సమస్య. తెలుగు మాట్లాడేవారందరితో ఒక రాష్ట్రం ఏర్పడాలని తెలుగు ప్రజలు జరిపిన సుదీర్ఘ పోరాటం భారతదేశంలో భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటుకు దారితీసింది. అటువంటి పోరాట చైతన్యం గల తెలుగు భాషకు నేడు తెలుగుదేశంలో పట్టిన దుర్గతిని గురించి ఈ రోజుల్లో చాలా మంది మేధావులు బాధ పడుతున్నారు. పత్రికల్లో వ్యాసాలు, వ్యాఖ్యానాలు రాస్తున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కూడా తనకూ తెలుగుపై అభిమానం చావలేదని చాటుకునేందుకు ప్రసార మాధ్యమాల్లో తెలుగు భాష గురించి ప్రచారం చేస్తోంది. ప్రకటనలిస్తోంది.

ఒకనాడు బ్రిటన్ సముద్రాలను జయించి ప్రపంచాన్ని ఏలినట్లే ఈ రోజున అమెరికా ప్రపంచ సమాచార రంగాన్ని ఏలాలని, వాయుతరంగాలను తన చెప్పుచేతల్లో ఉంచుకోవాలని క్లింటన్ హయాంలో అధ్యక్షభవనం అధికారిగా పనిచేసి ప్రస్తుతం 'కిసింజర్ అసోసియేట్స్' మేనేజింగ్ డైరెక్టర్గా ఉన్న డేవిడ్ రోథ్కోప్ అంటున్నాడు. ఆయన అభిప్రాయం ప్రకారం “ప్రపంచమంతా ఒకేభాష నెలకొనాలంటే అది ఇంగ్లీషే కావాలి, ప్రపంచమంతా టెలివిజన్, రేడియో, మ్యూజిక్ అనుసంధానించబడిందంటే ఆ కార్యక్రమాలు అమెరికావే కావాలి. ప్రపంచంలో ఉమ్మడి విలువలంటూ అభివృద్ధి చెందితే అవి అమెరికావారికి అనుకూలమైనవి కావాలి. అప్పుడే - ఆ పరిస్థితులు ఏర్పడినప్పుడే - ఆధునిక ప్రపంచంలో అమెరికా ప్రయోజనాలు నెరవేరుతాయి.”

తెలుగుభాష ప్రమాదంలో పడిందన్న భావం ప్రజల్లో కలిగినప్పుడే ఈ రకమైన ప్రచారం ముందుకొస్తుంది. నిజంగా తెలుగు భాష ప్రమాదంలో పడిందా? యునెస్కో తన రూపొందించిన ప్రపంచ భాషల అట్లాస్ లో మృతి చెందుతున్న భాషలను గురించి క్రింది విధంగా చెప్పింది. “పిల్లలు ఒక భాషను ఇంకెంతమాత్రం మాట్లాడకపోతే అది ప్రమాదంలో పడిన భాష అవుతుంది, కొద్దిమంది వయోజనులు మాత్రమే మాట్లాడుతుంటే అది అంతరించిపోతున్న భాష, ఇంకెవరూ మాట్లాడకపోతే ఇది మృత భాష అవుతుంది.” మన రాష్ట్రంలో పిల్లలంతా తెలుగు మాట్లాడడం మానేయ లేదు. కనుక దానికి ప్రమాదం లేదనుకోదానికి లేదు. యునెస్కో తయారు చేసిన అట్లాస్ ప్రకారమే ఒక సమాజంలోని పిల్లల్లో 30 శాతం మంది ఇంకెంతమాత్రం మాట్లాడని భాష ప్రమాదంలో పడినట్లే. అలాంటి భాషను రక్షించుకోవాలని లేకపోతే ఆ భాష, దానితోపాటు ఆ భాషను సృష్టించిన సమాజపు సంస్కృతి నాశనమై పోతాయని ఆయా దేశాల ప్రభుత్వాలను యునెస్కో హెచ్చరిస్తుంది. మన ప్రభుత్వానికి యునెస్కో అటువంటి

హెచ్చరిక చేసిందో లేదో తెలియదు. మన రాష్ట్రంలో ఎంత శాతం పిల్లలు ఇంగ్లీషు మీడియంలో విద్యనభ్యసించారు, వారిలో కూడా మార్కులు ఎక్కువ రావడం కోసం ఎంతమంది తెలుగును కాకుండా సంస్కృతాన్ని తీసుకుంటున్నారు అన్న విషయమై లెక్కలు ఎక్కడా తయారు చేసినట్లు లేదు. సమాజంలో ఉన్నత వర్గాలవారే కాదు, మధ్యతరగతి, దిగువ మధ్యతరగతి ప్రజలు కూడా ఇటీవలి కాలంలో పిల్లల చదువులకు ఇంగ్లీషు మీడియనే ఎంచుకుంటున్నారు. నిజానికి వారు ఎంచుకుంటున్నారనేకన్నా వారిచేత ఎంచుకునేట్లు చేస్తున్నారంటే అర్థవంతంగా ఉంటుంది. ఇంగ్లీషు మీడియంలో చదవకపోతే తమ పిల్లలకు భవిష్యత్తు లేదన్న భయం ప్రజల్లో పెద్ద ఎత్తున వ్యాపింపజేసేందుకు పని గట్టుకుని ప్రచారం జరుగుతోంది. తెలుగు మీడియంలో చదవడమంటేనే న్యూనత గానూ, తెలుగు మీడియం విద్యార్థులంటే సమాజంలో తక్కువ తరగతి వారుగానూ పరిగణించబడుతోంది. ఇప్పటివరకు ప్రాథమిక స్థాయిలో ప్రభుత్వ విద్య అంటే తెలుగు మీడియంగానూ, ప్రైవేటు విద్య అంటే ఇంగ్లీషు మీడియంగానూ చెలామణి అవుతోంది. ఇక ఉన్నత విద్య, సాంకేతిక

విద్యుల సంగతి సరేసరి. ఇప్పుడు అసలు విద్యారంగం నుండే ప్రభుత్వం తప్పుకుని ప్రయివేటు రంగానికి అప్పగిస్తోంది, ఉన్న కాస్త ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో కూడా ఇంగ్లీషు మీడియంలో విద్యాబోధన జరపాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. కాబట్టి ముందు ముందు తెలుగు మీడియం చదువులు అసలు ఉండకపోయినా ఆశ్చర్యపోనక్కర లేదు. ఇదంతా భయోత్పాతం కల్పించ దానికి అతిశయోక్తులతో చెబుతున్న విషయం కాదు. తెలుగుదేశంలో తెలుగు మాత్రమే తెలిస్తే నీవు ఎందుకూ పనికిరావు. ఏ ఆఫీసులోనూ నీ పనులను నీకు నీవుగా చక్కదిద్దుకోలేవు. కాని తెలుగు తెలియకపోయినా నీకు ఇంగ్లీషు మాత్రమే తెలిసినా ఎటువంటి ఇబ్బంది లేకుండా అన్ని పనులూ చక్కబెట్టగలవు. ఇది తెలుగుదేశంలో మన తెలుగుభాష పరిస్థితి. తెలుగు వారి దుస్థితి.

ఒక భాష నాశనమై మరోభాష వచ్చి చేరడమంటే అర్థం ఒక సంస్కృతి నాశనమై మరో సంస్కృతి దాని స్థానాన్ని ఆక్రమిస్తున్నట్లేనని యునెస్కో డైరెక్టర్ జనరల్ కొయిచిరో మత్సూరా పేర్కొన్నారు. యాలేలోని హుస్సిన్స్ లెబరేటరీ ఉపాధ్యక్షుడైన డాఫ్ వాలెన్ దీన్ని మరో విధంగా వివరించాడు.

“భాష అనేది ఒక సంస్కృతికి ప్రతినిధి మాత్రమే కాదు, అదీ సంస్కృతిలో భాగం. మాటలు, పలకరింపులు, పాటలు, హాస్యం వంటివన్నీ కేవలం సమాచారాన్ని అందించుకునే సాధనాలు మాత్రమే కాదు అవన్నీ సంస్కృతిలో భాగం. ఒక సంస్కృతిని ఇంకో భాషలో కూడా వ్యక్తం చేయవచ్చు కాని తన స్వంత భాషలో మాత్రమే దాన్ని ప్రతిభావంతంగా వ్యక్తం చేయడం సాధ్యమవుతుంది.” అని అంటాడాయన. ప్రపంచంలో అంతరించిపోతున్న భాష పరిరక్షణ నిధికి ఈయన అధ్యక్షుడు కూడా. వాలెన్ అభిప్రాయం ప్రకారం భాషను పరిరక్షించుకోవడమెందుకంటే “అది ప్రజలు తమ స్వంత భవిష్యత్తును నిర్ణయించుకునే ఒక సాధనం కనుక. భాషను పరిరక్షించుకోవడం ద్వారా కొన్ని విలువలను పరిరక్షించుకోగలం కనుక”

భాషాభిమానం చాలా నులువుగా భాషా దురభిమానంగా మారే ప్రమాదం ఉంది గనుక తెలుగు భాషకు వస్తున్న ప్రమాదం గురించి, లేక ఇంగ్లీషు మీడియంకు వ్యతిరేకంగా ఎక్కువగా మాట్లాడితే భాషా దురభిమానాన్ని పెంచినవారమవు తామని అనుకునేవారున్నారు. దీన్ని కేవలం ఒక సెంటిమెంటల్ సమస్యగా పరిగణించి కొట్టిపారేసేవారూ ఉన్నారు. కాని ఈ రోజు మాతృభాష పరిరక్షణ కోసం, తెలుగు భాషలో విద్యాబోధన, తెలుగులో ప్రభుత్వ వ్యవహారాల నిర్వహణ కోసం డిమాండు చేయడం కేవలం సెంటిమెంటుకు సంబంధించినది కాదు. తెలుగు భాష మీద ఇంగ్లీషు దాడికి, తెలుగు సంస్కృతిమీద విదేశీ సంస్కృతి

దాడికి వ్యతిరేకంగా జరిగే పోరాటంలో ఇదో భాగం. ఇంకోమాటలో చెప్పాలంటే సామ్రాజ్యవాద ప్రపంచీకరణ యుగంలో మన భాషమీద, మన సంస్కృతిమీద, మన విలువల మీద సామ్రాజ్యవాద సాంస్కృతిక దాడికి వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్న పోరాటంలో ఇదో భాగం. మన దేశంలోనే కాదు, మన తెలుగు రాష్ట్రంలోనే కాదు, అన్ని దేశాల్లో అన్ని భాషలు మాట్లాడే సమాజాల్లో ఈ పోరాటం జరుగుతోంది. ఎందుకంటే ప్రపంచీకరణ పేరుతో అన్ని సమాజాలమీద, అన్ని భాషలమీద ఇంగ్లీషు, దాని సంస్కృతి, దాని విలువలు దాడి చేస్తున్నాయి కాబట్టి.

ఒక జాతిమీద మరోజాతి దాడి చేయడం, ఒక జాతి సంస్కృతిని, భాషను, విలువలను దానిపై ఆధిపత్యం వహించే జాతి నాశనం చేయడం ఆనాదిగా జరుగుతున్నదే. ఐరోపావసులు తమ వలస పాలన నెలకొల్పుకునే క్రమంలో ప్రపంచంలోని కొన్ని వేల భాషా సంస్కృతులను నాశనం చేశారు. నాగరికత

పెంపొందని జాతులు విదేశీయుల దురాక్రమణలో తమ భాషలను కోల్పోయాయి. ఆసియా, ఐరోపాలలో కూడా గిరిజనులు, సంచార జాతులకు చెందిన అనేక భాషలను స్థానికంగా అభివృద్ధి చెందిన సమాజాలు నాశనం చేశాయి. అస్ట్రేలియా, అమెరికా ఖండాలను తెల్లవారు ఆక్రమించిన తరువాత దాదాపు అక్కడి మూల

భాషలన్నిటినీ నాశనం చేశారు. యూరప్ లో పుట్టిన ఇంగ్లీషు, లాటిన్ వారి మాతృభాషలు మారాయి. ఆఫ్రికాలోని కొన్ని అభివృద్ధి చెందిన తెగలు తమ భాషలను కాపాడుకున్నప్పటికీ మిగిలిన అనేక జాతుల భాషలు అంతరించిపోయాయి. వలసదేశాలు రుద్దిన భాషలే వారి భాషలుగా మారాయి. సాపేక్షంగా అభివృద్ధి చెందిన సమాజాలు గల ఆసియాలో ముఖ్యంగా భారత ఉపఖండంలో ద్రవిడ, ఆర్యభాషల మీద ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచ్, డచ్ వలసదారుల ప్రభావం పెద్ద ఎత్తున పడింది. వలసపాలన అంతగా సంఘటిత పడని చైనాలో మాత్రమే వారి మాతృభాషలు విదేశీ భాషల ప్రభావానికి లోనుకాలేదు. భాషా సంస్కృతుల వినాశనమనేది ప్రపంచంలో నేటికీ కొనసాగుతోంది. యునెస్కో అధ్యయనం ప్రకారం ప్రపంచంలో మొత్తం 6000 భాషలుండగా వాటిలో సుమారు 5000 భాషలు అంతరించిపోతున్నాయి.

గత 300 సంవత్సరాలుగా వివిధ భాషలు, సంస్కృతుల మీద దాడి జరుగుతున్నా ఇప్పుడు ఆధునిక యుగంలో ఇంగ్లీషు భాష యొక్కదాడి ఒక నూతన రూపాన్ని, ఒక నూతనసారాన్ని సంతరించుకుంది. నయా వలసవాద దాడిలో భాగంగా ఇది సాగుతోంది. ప్రపంచీకరణ యుగంలో ఈ దాడి మరింత ఉధృతంగా, ఒక పద్ధతి ప్రకారం సాగుతోంది. ఏక ధృవ ప్రపంచంలో ఇతర జాతులు, సంస్కృతులపై అమెరికన్ సామ్రాజ్యవాదం సాగిస్తున్న సాంస్కృతిక దాడిలో భాగంగా ఈ ఇంగ్లీషు దాడి సాగుతోంది. ఈ సాంస్కృతిక దాడి కూడా

గత 300 సంవత్సరాలుగా వివిధ భాషలు, సంస్కృతుల మీద దాడి జరుగుతున్నా ఇప్పుడు ఆధునిక యుగంలో ఇంగ్లీషు భాష యొక్కదాడి ఒక నూతన రూపాన్ని, ఒక నూతనసారాన్ని సంతరించుకుంది. నయా వలసవాద దాడిలో భాగంగా ఇది సాగుతోంది.

సోవియట్ అనంతర ప్రపంచంపై ఆధిపత్యం వహించడానికి అమెరికా చేస్తున్న ప్రయత్నాల్లో భాగంగానే చూడాలి. పాత వలసవాదులు అనుసరించిన మొరటు పద్ధతుల్లో కాకుండా సామ్రాజ్యవాద వాణిజ్య, ఎలక్ట్రానిక్ మీడియా, వినోద, సమాచార పారిశ్రామిక వ్యవస్థల ద్వారా ఇది సాగుతోంది. అమెరికా ప్రభుత్వ, సైనిక, పారిశ్రామిక వర్గాలతో మంచి సమన్వయంతో ఇవి పనిచేస్తున్నాయి.

ఈ విషయంలో ఎవరికైనా అనుమానాలుంటే క్లింటన్ హయాంలో అమెరికా రక్షణ శాఖ సహాయమంత్రిగా పనిచేసిన జోసెఫ్ న్యే, అదే కాలంలో అమెరికా ఉమ్మడి రక్షణ దశల ఉపాధ్యక్షుడిగా పనిచేసిన విలియమ్ ఓవెన్స్ లు 1996లో “సమాచార రంగంలో అమెరికన్ ఆధిపత్యం” గురించి రాసిన ఈ క్రింది విషయాలు చదవండి, “సమాచార విప్లవంలో విజయం సాధించిన దేశం మాత్రమే ఇతర దేశాలన్నిటికన్నా శక్తివంతమవు తుంది.... సమీప భవిష్యత్తులో చాలాకాలం వరకు అమెరికాయే ఆ స్థానంలో ఉంటుంది.” ఒకనాడు బ్రిటన్ సముద్రాలను జయించి ప్రపంచాన్ని ఏలినట్లే ఈ రోజున అమెరికా ప్రపంచ సమాచార రంగాన్ని ఏలాలని, వాయు తరంగాలను తన చెప్పుచేతల్లో ఉంచుకోవాలని క్లింటన్ హయాంలో అధ్యక్షభవనం అధికారిగా పనిచేసి ప్రస్తుతం ‘కిసింజర్ అసోసియేట్స్’ మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ గా ఉన్న డేవిడ్ రోథ్ కోఫ్ అంటున్నాడు. ఆయన ఆభిప్రాయం ప్రకారం “ప్రపంచమంతా ఒకేభాష నెలకొనాలంటే అది ఇంగ్లీషే కావాలి, ప్రపంచమంతా టెలివిజన్, రేడియో, మ్యూజిక్ అనుసంధానించబడిందంటే ఆ కార్యక్రమాలు అమెరికావే కావాలి. ప్రపంచంలో ఉమ్మడి విలువలంటూ అభివృద్ధి చెందితే అవి అమెరికావారికి అనుకూలమైనవి కావాలి. అప్పుడే - ఆ పరిస్థితులు ఏర్పడినప్పుడే - ఆధునిక ప్రపంచంలో అమెరికా ప్రయోజనాలు నెరవేరుతాయి.” ఇవన్నీ కేవలం అమెరికా ఆలోచనలూ, ఆశలూ కావు అవి ఇప్పుడు జరుగుతున్న వాస్తవాలు అంటాడాయన.

అమెరికా ప్రయోజనాల కోణం నుండే చెప్పినా రోథ్ కోఫ్ వాస్తవమే చెప్పాడు. కంప్యూటర్లు, ఇంటర్నెట్ ఇతర ఎలక్ట్రానిక్ సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో అమెరికా ఆధిపత్యం వహించింది. ఈ సాంకేతిక పరిజ్ఞానం నేర్చుకోవడానికి ఇంగ్లీషును తప్పనిసరి చేసింది. తన పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులు సర్వీసులతోబాటు హాలీవుడ్ సినిమాలు, టెలివిజన్ కార్యక్రమాలు, పాప్ మ్యూజిక్ ఇతర వినోద రంగ ఉత్పత్తులను ప్రపంచం మీదికి వదిలింది. ‘లిమాండె డిప్లమాటిక్’ అనే పత్రికలో హెర్బర్ట్ పిల్లెర్ అనే పరిశోధకుడు ఈ విధంగా రాశాడు. “రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత అమెరికా తన ప్రత్యర్థులందరికన్నా శక్తివంతంగా ముందుకొచ్చింది. దాంతో అమెరికన్ మీడియా, సాంస్కృతిక బహుళజాతి సంస్థలూ ప్రపంచమంతటినీ తమ ఉత్పత్తులతో ముంచెత్తడానికి అవసరమైన

సమాచార ప్రసారాల వ్యవస్థను అది ఏర్పాటు చేసుకుంది. గత యాభయ్యేళ్లుగా అమెరికా ప్రభుత్వాలన్నీ ఈ విధానాన్నే చురుకుగా అనుసరించాయి. విదేశీ రుణం, సబ్సిడీలు, అంగీకరించని వారిపై ఆర్థిక ఒత్తిళ్లు, అనేకరకాలైన రాజకీయ బెదిరింపులూ వంటి పద్ధతుల ద్వారా అమెరికా ప్రభుత్వాలు ఈ విధానాన్ని అమలుపరిచాయి. ఫలితంగా ఈనాడు టీవి తెరలు, మ్యూజిక్ ఉత్పత్తులు, వినోద కేంద్రాలు, వ్యాపార వ్యవహారాల్లో ఇంగ్లీషు భాషా, ‘మేడ్ ఇన్ అమెరికా’ సంస్కృతీ, సమాచార ఉత్పత్తులూ ఆధిపత్యం వహిస్తున్నాయి.... ఇదంతా ప్రపంచీకరణలో భాగమే”

ఈ సాంస్కృతిక ఉత్పత్తులు అమెరికన్ ఇంగ్లీషునూ, అమెరికన్ విలువలనూ ప్రపంచంలోని అన్ని జాతుల ప్రజలపై రుద్దుతున్నాయి. ఇంగ్లీషు నేర్చుకోకపోతే తమ పిల్లలకు ఉన్నత విద్యరాదనీ, ఉద్యోగాలు ఉండవనే భయంతో బాటు విదేశాలకు ముఖ్యంగా అమెరికాకు వెళ్లే అవకాశం ఉండడన్న భయం వ్యాపింపజేయబడింది. ఇదే మధ్యతరగతి ప్రజలను పెద్ద ఎత్తున ఇంగ్లీషు మీడియం వైపు నెడుతోంది. ఏ దేశం ఇంగ్లీషుకు ప్రోత్సాహమిస్తుందో ఆ దేశానికి పెట్టుబడులొస్తాయని, ఏ ప్రజలు ఇంగ్లీషు భాషా మాట్లాడతారో వారు ఉన్నతులని, అభివృద్ధికి వారే అతి దగ్గరగా ఉంటారని ప్రచారం సాగుతోంది. అందుకే అన్ని సమాజాల్లోనూ, అందులో

మాతృభాషలో విద్యాబోధన కోసం, మాతృభాషలో అధికార, సామాజిక వ్యవహారాల నిర్వహణ కోసం జరిగే పోరాటాన్ని - ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకపోరాటంలో అంతర్భాగంగానే చూడాలి.

భాగంగా మన రాష్ట్రంలో కూడా అంతర్గత వ్యవహారాలు ఇంగ్లీషులోనే జరగాలన్న స్థితి ఏర్పడింది. ఇంగ్లీషు ఉన్నతమైనదన్న భావం మాత్రమే కాదు ఆధునిక ప్రపంచంలో ఇంగ్లీషు అనివార్యమన్న భావం కూడా పనిగట్టుకుని వ్యాపింపజేస్తున్నారు. ప్రపంచీకరణ అనివార్యం, దానికి ప్రత్యామ్నాయం లేదు (డెరెక్ నో ఆల్టర్నెటివ్ - టినా) అంటున్నట్లే ‘ఇంగ్లీషు అనివార్యం, దానికి ప్రత్యామ్నాయం లేదు’ అన్న ప్రచారమూ సాగిపోతోంది.

ప్రపంచంలో వివిధ భాషలు మాట్లాడే సమాజాల మధ్య అనుసంధాన భాషగా ఇంగ్లీషు ఉండాలనే భావం నుండి నేడు గ్లోబల్ విలేజ్ లో అన్ని రకాల చదువులకూ, విజ్ఞాన సముపార్జనకూ, దైనందిన కార్యకలాపాల నిర్వహణకు పనికివచ్చే ఏకైక భాష ఇంగ్లీషే అనేస్థాయికి పరిస్థితి దిగజారింది. చివరికి ఇంగ్లీషు నుండి, దాని దాడి నుండి ఇప్పటివరకు రక్షించుకుంటూ వస్తున్న చైనా, జర్మన్, ఫ్రెంచ్, లాటిన్ ప్రజానీకాన్ని కూడా ఇది ఇప్పుడు ప్రభావితం చేస్తోంది. అభివృద్ధికి ఇంగ్లీషు మీడియం తప్పనిసరి అని ఈదేశాల్లో భావిస్తున్నట్లు, ఇంగ్లీషు చదువుల పట్ల ఈదేశాల్లో కూడా వ్యామోహం వ్యాపిస్తున్నట్లు వార్తలు వస్తున్నాయి. ఇదంతా చూస్తున్నప్పుడు ప్రపంచీకరణ శక్తులు ఎంత శక్తివంతమైనవో అర్థమవుతుంది.

కాని, సామ్రాజ్యవాద ప్రపంచీకరణ అనివార్యం కానట్లే ఇంగ్లీషు కూడా అనివార్యం కాదన్న విషయం మనం గుర్తించాలి. ప్రపంచ ప్రజలమీద ఫైనాన్స్ పెట్టుబడి యొక్క దోపిడీని రుద్దడానికి

ప్రపంచీకరణ ఒక సాధనమైతే ఆ ప్రపంచీకరణ ప్రక్రియను సుగమం చేసే సాధనమే అమెరికా ప్రపంచం మీద రుద్దుతున్న ఇంగ్లీషు భాష. దాని సాంస్కృతిక విలువలూనని గ్రహించాలి. ప్రపంచీకరణ విధానాలు వివిధ దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలను బహుళజాతి కంపెనీల దోపిడీకి తెరిచినట్లే ఇంగ్లీషు భాష, సంస్కృతి, ఆయా సమాజాలను ప్రభావితం చేసి అవి ప్రపంచీకరణ విధానాలు ఆమోదించేట్లు చేస్తాయి. అందువల్లనే ఈనాడు ప్రపంచంలోగాని, మనదేశంలోగాని ఇంగ్లీషు ఆధిపత్యానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటాన్ని మరోమాటలో చెప్పాలంటే మాతృభాషకోసం - మాతృభాషలో విద్యాబోధన కోసం, మాతృభాషలో అధికార, సామాజిక వ్యవహారాల నిర్వహణ కోసం జరిగే పోరాటాన్ని - ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకపోరాటంలో అంతర్భాగంగానే చూడాలి.

ఇంగ్లీషు ఆధిపత్యాన్ని వ్యతిరేకించడమంటే ఒక భాషగా ఇంగ్లీషును వ్యతిరేకించడం కాదు. ఆ మాటకొస్తే ప్రపంచంలో ఏ భాషనూ, వ్యతిరేకించాల్సిన అవసరం లేదు. ఆసక్తి కొద్దీ, అవసరం కొద్దీ అన్ని భాషలనూ అందరూ నేర్చుకోవడం, అన్ని భాషల నుండి అవసరమైన పదాలను తమ భాషలోకి దిగుమతి చేసుకోవడమే హేతుబద్ధమైన విధానం. ఈ విషయంలో తెలుగుభాష చాలా ఆదర్శవంతంగానే ఉంది. సంస్కృతం, ఉర్దూ, ఇంగ్లీషు ఇంకా ఇతర అనేక భాషల నుండి అనే పదాలను తెచ్చుకొని అది ఎప్పటికప్పుడు పరిపుష్టమవుతూ ఉంది. కాని ఇతర భాషలను అవసరం కొద్దీ నేర్చుకోవడం వేరు వాటిని అనివార్యం చేయడం వేరు. తెలుగువారు ఇంగ్లీషు నేర్చుకోవడం అనివార్యం కాదు. ఉన్నత విద్యకు సంబంధించిన పాఠ్యాంశాలను, చివరికి వరిశోధనా పత్రాలను కూడా తెలుగులో రూపొందించవచ్చు. ప్రపంచంలో విజ్ఞానాన్నంతటినీ తెలుగులోకి అనువదించి చదువుకోవచ్చు. పరిపాలనా వ్యవహారాలు, కోర్టులు, చట్టాలు అన్నిటినీ తెలుగులో నిర్వహించవచ్చు. ఇంటర్నెట్ లావాదేవీలు కూడా తెలుగులోనే నిర్వహించవచ్చు. అయితే దీనినంతటికీ కావలసింది తెలుగులోనే అన్ని వ్యవహారాలు

నిర్వహించుకోగలమన్న నమ్మకం. నిర్వహించుకోవాలన్న పట్టుదల. ముఖ్యంగా ఆ విషయంలో ప్రభుత్వానికి పట్టుదల, చిత్తశుద్ధి ఉండాలి. కాని ప్రపంచీకరణను అందరికన్నా ఎక్కువగా భుజాన మోస్తున్న మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఆ ప్రపంచీకరణకు సాధనంగా ఉన్న ఇంగ్లీషును వ్యతిరేకిస్తాయను కోవడం భ్రమే అవుతుంది. గతంలో పేరుకు తెలుగుదేశం ప్రభుత్వం అధికారంలో ఉన్నా దాని హయాంలోనే తెలుగు నేలపై తెలుగు భాషకు కూడా దుర్గతి పట్టడానికి కారణం అది అనుసరించిన ప్రపంచీకరణ అనుకూల విధానాలే. ప్రస్తుత కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వ విధానాలు కూడా దానికి భిన్నంగా లేవు. అందుకే ఈ రోజు మాతృభాషలో విద్యాబోధనకోసం, తెలుగులో పాలనా వ్యవహారాలు నడిపించడం కోసం జరిగే పోరాటమేదైనా అది ప్రపంచీకరణ వ్యతిరేకపోరాటంలో భాగమే అవుతుంది. ఒకటిన్నర దశాబ్దం పైగా అమలైన ప్రపంచీకరణ విధానాల పట్ల ప్రజల్లో పెరుగుతున్న వ్యతిరేకతే ఇప్పుడు మాతృభాషపై మమకారం రూపంలో వ్యక్తమవుతోంది. మాతృభాష దుస్థితి మీదా, దాన్ని అభివృద్ధి చేయాల్సిన అవసరం మీదా జరుగుతున్న చర్చలు దీన్నే ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. అయితే ఇది ఏ మాత్రం సరిపోదు. మాతృభాష పరిరక్షణ అనేది సెంటిమెంట్ల వ్యక్తీకరణ నుండి ఆచరణలో పోరాటరూపం సంతరించుకోవాలి. కేవలం ఇంగ్లీషునూ, దాని విలువలనూ వ్యతిరేకిస్తేనే, తిడితేనే సమస్య పరిష్కారం కాదు. అనేక రూపాల్లో పోరాటం సాగాలి. తెలుగులో పాలనా వ్యవహారాలు, తెలుగులో తప్పనిసరిగా ప్రాథమికవిద్య, తెలుగు గ్రంథాలయాలు, తెలుగులోకి అనువాదాలు... ఇలా అదో తెలుగు జాతీయోద్యమ రూపం సంతరించుకోవాలి. తెలుగు జాతీయాలు, తెలుగు జానపద పాటలు, నృత్యాలు, కళలు మొత్తంగా తెలుగు సంస్కృతీ పరిరక్షణోద్యమంలో భాగంగా ఈ పోరాటం సాగాలి. అప్పుడే సామ్రాజ్యవాద ప్రపంచీకరణ ప్రభావం నుండి మన భాషను, మన సంస్కృతిని చివరికి మన ఆర్థిక సామాజిక స్వావలంబనలను కూడా రక్షించుకోగలుగుతాము.

(ఎన్. వెంకట్రావ్ 'సాహితీ స్వంతి' కోస్తా జిల్లాల కన్వీనర్)

సౌకర్య ప్రస్థానానికి ఓభాకాంక్షలతో...
కీ...
టి.యస్. ప్రసాద్, చైర్మన్
డి.సి.సి.బి. - ఖమ్మంజిల్లా

ప్రాచీన హోదాతో

ఆధునిక దిశగా

తెలుగు భాషా

సమాలోచన పిలుపు

▼ నివేదిక

తెలుగు భాషకు ప్రాచీన హోదా లభించినందుకు సంతోషిస్తూనే దాన్ని ఆధునిక భాషగా అన్ని విధాల వినియోగించుకోవడానికి, అభివృద్ధి పరచుకోవడానికి ఇతోధిక కృషి జరగాలని నవంబర్ 16న సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో జరిగిన 'భాషా సమాలోచన' పిలుపునిచ్చింది. విజ్ఞాన కేంద్రం, సాహితీ ప్రవంతి సంయుక్తంగా నిర్వహించిన ఈ సమావేశంలో పలువురు భాషా సాహిత్యవేత్తలు, విద్యావేత్తలు ప్రసార సాధనాల ప్రతినిధులు, న్యాయ, పరిపాలనాధికారులు, భాషాభిమానులు పాల్గొన్నారు.

ప్రాచీన హోదాతో వచ్చే వంద కోట్ల నిధులు సద్వినియోగం కావడానికి నిర్మాణాత్మక చర్యలు చేపట్టకపోతే లక్ష్యం దెబ్బతినే ప్రమాదం ఉందని సమావేశం హెచ్చరించింది. విజయోత్సవాలు, సన్మానాలలో మునిగిపోవడం గాక భాషాభివృద్ధి పట్ల సముచిత వ్యూహంతో ముందుకు సాగాలని కోరింది. ఇప్పటికే తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం తెలుగు అకాడమీ తమ తమ బాధ్యతలు నెరవేరుస్తూ అనేక విమర్శలను కూడా ఎదుర్కొంటున్నందున ఈ కొత్త బాధ్యతను కూడా వాటిపై పెట్టడం వల్ల నిర్దేశిత లక్ష్యం నెరవేరదని, ఇందుకోసం ప్రజాస్వామిక ప్రాతినిధ్యం, పారదర్శకత గల కొత్త సంస్థను ఏర్పరచాలని సమావేశంలో పాల్గొన్న పలువురు వక్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. పాలనా రంగంలో తెలుగును అమలు చేయకపోవడాన్ని తీవ్రంగా విమర్శించారు. ఇప్పుడు తెలుగును కూడా విశిష్ట భాషగా గుర్తించినందున తెలుగును విద్యా బోధనలో ప్రథమ భాషగా చేయాలని, తెలుగు పిల్లలు దాన్ని తప్పక నేర్చుకునేలా చూడాలని కోరారు.

సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించిన సాహితీ ప్రవంతి రాష్ట్ర సమన్వయకర్త తెలకపల్లి రవి ప్రజల భాషకు చోటులేని ప్రజాస్వామ్యం అసంపూర్ణమన్నారు. గతంలో వ్యావహారిక భాషా వికాసానికి జరిగిన ఉద్యమంలో అన్ని అంశాలనూ పరిగణనలోకి తీసుకోవడం వల్లనే తెలుగు భాషా సాహిత్యాలు ఈ మేరకైనా చైతన్యవంతం కాగలిగాయన్నారు. అదే కృషి తర్వాత కాలంలో కొరవడినందునే తెలుగును ఆధునిక అవసరాలకు తగిన పదజాలం సృష్టించడంలో వెనకబాటు వచ్చిందన్నారు. ఇప్పుడు

సమాలోచన సూచనలు

1. మనకు ఎంతో ప్రియమైన మధురమైన తెలుగును ప్రాచీన చరిత్ర గల భాషగా ఆలస్యంగానైనా కేంద్రం గుర్తించినందుకు సాహితీ ప్రవంతి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఈ సమావేశం హర్షం వెలిబుచ్చుతున్నది. ఇందుకు కృషి చేసిన వారందరినీ అభినందిస్తున్నది.

2. ప్రాచీన భాషగా గుర్తింపు సాధించడంతో సంతృప్తి చెందకుండా ఆధునికత దిశగా తెలుగును పెంపొందించేందుకు కృషి అవసరమని సమావేశం నొక్కి చెబుతున్నది. అందుకు తొలి మెట్టుగా ఈ గుర్తింపుతో పాటు లభించే నిధులను భాషాభివృద్ధికి సవ్యంగా వెచ్చించాలని కోరుతున్నది.

3. ప్రాచీన భాషగా గుర్తింపు రావడంలో ఆలస్యానికి "కావ్య భాషను తప్ప ప్రజల భాషను నిరాదరించిన గత వైఖరి కూడా ముఖ్య కారణమని గుర్తించ వలసి వుంది. ఇప్పుడు గత వారసత్వాన్ని గురించి జరిగే పరిశోధన, పరిరక్షణ చర్యలలో నైనా ఆ అంశాలకు తగు ప్రాధాన్యత లభించాలని సమావేశం కోరుతున్నది. నిర్లక్ష్యానికి గురైన ఆ తరహా

పాలకుల నిర్లక్ష్యం, ప్రపంచీకరణ నేపథ్యం, ప్రాచీన భాషా చర్చ నేపథ్యంలో తెలుగు సమగ్రాభివృద్ధి గురించి ఆలోచించాలన్నారు. పాలన, విద్య, ప్రసార, సాంస్కృతిక రంగాలలోనూ, సామాజిక జీవనంలోనూ తెలుగును సజీవంగా వుంచేందుకు, మాండలిక వైవిధ్యానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చేందుకు వివిధ కోణాల నుంచి చర్చ జరగాలన్నారు. ఈ సమావేశం తర్వాత ఆయా అంశాలపై సంబంధిత నిపుణులు, భాషాభిమానులతో వివరమైన చర్చాగోష్ఠులు, సదస్సులు నిర్వహించనున్నట్లు ప్రకటించారు.

ప్రొఫెసర్ కె.కె. రంగనాథాచార్యులు తన ప్రసంగంలో బహు భాషా రాష్ట్రమైన భారతదేశంలో భాషా సమస్య రాజకీయాల కారణంగా ఎలా క్లిష్టమై పోయిందో వివరించారు. తెలుగు గొప్పతనాన్ని గుర్తిస్తూనే లేనిపోని అశాస్త్రీయ ఘనతలు అపాదించు కోవడం సరికాదన్నారు. ఈ అవకాశాన్ని సరైన రీతిలో ఉపయోగించుకునే విధంగా విస్తృత చర్చ జరగాలన్నారు. భాషా వినియోగ రంగాలు పెరిగిన దృష్ట్యా అన్ని అవసరాలకు తగినట్లు పద సంపద పెంచుకోవాలని కోరారు. తెలుగు భాషా బోధనలో ద్వీర్షక టికార సంధి వంటి అసవసరమైన సంధులు, వగైరాలను తొలగించి కొత్త వ్యాకరణం రూపొందించుకోవాలన్నారు. ప్రసార సాధనాల ప్రభావం అమితంగా వున్న కారణంగా వాటిలో పని చేసే వారికి ఉపయోగపడే ప్రత్యేక కృషి చేస్తే బాగుంటుందని సూచించారు.

తెలుగులో తీర్పులు చెప్పి అభినందనలు పొందిన న్యాయమూర్తి మంగారి రాజేందర్ (జింబో) మాట్లాడుతూ ప్రాచీన హోదా వచ్చేసినందున ఇప్పుడు పాలనా భాషగా అమలు చేయడంపై దృష్టి కేంద్రీకరించాలన్నారు. తను రెండుసార్లు తీర్పులు చెప్పిన తరువాత బదిలీ అయ్యానని, ప్రస్తుతం ఆ అవకాశం లేదని తెలిపారు. ఈ సమయంలో తనకు వచ్చినంత స్పందన మరెప్పుడూ రాలేదన్నారు. తెలుగును పాలనా భాష చేయకపోవ డానికి కారణలేమీ లేవని, సంకల్ప లోపమే సమస్య అని స్పష్టం చేశారు.

ప్రముఖ కవి, హిందీ అనువాదకుడు నిఖిలేశ్వర్ మాట్లాడుతూ ఇన్నేళ్ళ తరువాత తెలుగును తప్పక నేర్చుకోవాలనే విషయం చెప్పవలసి రావడం విచారకరమన్నారు. భాషాభిమానం వేరు, దురభిమానం వేరు అన్నారు. హిందీ భాషలో అనేక అనువాద పదాలు నిత్య జీవిత వినియోగానికి రాగా, తెలుగులో ఆ పని జరగడం లేదన్నారు. సృజనకు అవకాశం గల సాహిత్య రంగంలో విభిన్న మాండలికాల వినియోగానికి గల అవకాశాన్ని వినియోగించుకోవాలని సూచించారు.

అరసం నాయకులు, కవి, ప్రొఫెసర్ ఎస్.వి. సత్యనారాయణ తన ప్రసంగంలో తెలుగు భాష మనుగడకు ప్రమాదం లేదన్న భాషావేత్తల వాదన వాస్తవికతకు సంబంధం లేనిదని చెప్పారు. ప్రాచీన గుర్తింపుతో సంతోషిస్తూనే సజీవంగా వుంచుకోవడంపై దృష్టి పెట్టాలన్నారు. వంద కోట్ల నిధులు రానున్న దృష్ట్యా క్లసికల్ లాంగ్వేజ్ ప్రొటెక్షన్ సెల్ ఏర్పరచి

పరిశోధనలను ఇప్పటికైనా పట్టించు కోకపోతే భవిష్యత్లో అందుకు అవకాశమే వుండదని గమనించడం అవసరం. ఆ రీత్యా తెలుగు భాషా చరిత్రకు సంబంధించిన అన్ని దశలనూ, అన్ని సాహిత్యాలనూ, అన్ని అంశాలనూ క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేయాలి.

4. ప్రస్తుత రాజకీయ భౌగోళిక చర్చలకు తెలుగు వారందరిదీ అయిన తెలుగు భాషా వికాసానికి తీసుకోవలసిన చర్యలకు సంబంధం వుండవసరం లేదు. రాష్ట్రేతరులైన తెలుగు వారి అనుభవాలను సమస్యలను కూడా దృష్టిలోకి తీసుకోవడం అవసరం.

5. పాలనా భాషగా తెలుగును అమలు చేయడంలో ఇప్పటికే ఘోరమైన ఆలస్యం జరిగింది. ఈ కారణంగా ఇన్ని కోట్ల మంది మాట్లాడే భాష ఇప్పటికీ పాలనా వ్యవహారాలకు పనికి రాకుండా పోవడం శోచనీయం. భాషాపరమైన ప్రజాస్వామీకరణ లేని ప్రజాస్వామ్యం అర్థరహితమైంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అధికార భాషా సంఘానికి వివిధ పాలనా విభాగాలు ఇందుకోసం తక్షణం సమగ్రమైన చర్యలు చేపట్టాలి.

6. విద్యారంగంలో తెలుగు, ఇంగ్లీషు మీడియంలపై విపరీతమైన చర్చ జరుగుతున్నది. తెలుగు పిల్లలు తెలుగును కనీసం ఒక పాఠ్యాంశంగానైనా చదవాల్సిన అవసరం లేకుండా పాఠశాల విద్య పూర్తి చేసేందుకు ఇప్పుడున్న అవకాశాన్ని పూర్తిగా తొలగించాలి. వీలైనంత వరకూ మాతృభాషలో ప్రాథమిక విద్య నేర్పాలి. ఐచ్చికంగా ఆంగ్ల మాధ్యమాన్ని ఎంచుకున్నప్పటికీ తెలుగు భాషను చదవడం తప్పనిసరి చేయాలి.

7. గతంలో ఎందరో తెలుగు పెద్దలు వ్యవహారిక భాషా వికాసం కోసం కృషి చేశారు. ప్రజా ఉద్యమాలు, పోరాటాలు కూడా అందుకు బాగా దోహదం చేశాయి. ప్రసార సాధనాలు, చలన చిత్రాలు కూడా అందరికీ అర్థమయ్యే భాషను పెంపొందించేందుకు కారణమైనాయి. ఆ క్రమాన్ని మరింత ముందుకు తీసుకుపోతూనే మాండలిక వైవిధ్యానికి కూడా ప్రాధాన్యత నివ్వాలి. అందుకు తగు భాషా ఉపకరణాలు, నిఘంటువులు వగైరాలు రూపొందించాలి.

8. అత్యంత సుసంపన్నమైన తెలుగు భాషను ఆధునిక అవసరాలకు అనుగుణంగా తీర్చిదిద్దుకోవలసిన అవసరం ఉంది. సాంకేతిక పదజాలం. ఆధునిక ప్రజాస్వామిక భాషజాలం, మారుతున్న జీవన శైలి, అంతర్జాతీయ పరిణామాలు, విద్యావసరాలు వీటన్నిటిని దృష్టిలో వుంచుకుని సమగ్రమైన దృక్పథంతో తెలుగు భాషను అధునీకరించుకోవాలి. ఇంగ్లీషుపై వ్యామోహానికి

ఏకాంతవాసపు శిక్ష

షేక్ ఖాదర్ షరీఫ్

ఏదీ లేనితనంతో మిగిలిపోయి
 జ్ఞాపకాన్ని రెండుగా చీల్చుకున్నాక
 గాయాన్ని గేయంగా పాడే నేర్పరితనం వచ్చింది
 మగత నిదురనుంచి
 అప్పుడే మేల్కొన్న సముద్రం ఒడ్డున
 జీవన అధ్యాయాల దృశ్యాలు మొత్తం
 పక్షులై ఎటో ఎగిరిపోతున్నాయి
 పెదవి అంచున పగిలిన మాటలన్నీ
 మూగతనాన్ని ప్రేమించడం నేర్చుకున్నాక
 గదులన్నీ గాయాల గుహల్లా ఉన్నాయిప్పుడు
 అందుకే శిరసెత్తి జ్ఞాపకానికి నమస్కరిస్తాను
 శిరసువంచి ప్రేమగా గాయంమీద
 రెండంటే రెండు వెచ్చటి
 కన్నీటి బిందువుల్ని రాల్చుకుంటాను
 కళ్ళు నలుపుకున్నా కలలు మాయం కానట్లు
 ఎన్నిసార్లు ఈ హృదయాన్ని కడిగినా
 ఇంకా... ఇంకా...
 ఈ దుఃఖం దాన్ని అంటిపెట్టుకునే ఉంది

ప్రయాణమింకా పల్లెరుకాయలమీద నుంచి
 పక్కకు కదలలేదు నిర్ణయంగా
 రెపరెపలాడుతున్న పేగుబంధాల స్పర్శతడి ఆరనేలేదు
 జీవితమంత ఎత్తయిన
 అగ్ని శిఖముండు నిలబడి
 బ్రతుకునంతా మార్మిక జ్వలనంతో ముంచి
 ఎటూ కదలలేని అసహాయతల నడుమ
 దేహం నుంచి చలనం ఎప్పుడో
 రహస్యంగా అనిమిషత్వపు సుఖంకోసం
 నిష్క్రమించింది... నవ్వుకుంటూ
 ఏముందిక్కడ...
 గుప్పెడు గాయాల్ని గుండెనిండా నింపుకుని
 శరీరం మీద
 అందమైన ఆచ్ఛాదనలని కప్పుకుని
 ఎవరో నడచి విడిచిన దారుల గుండా
 తప్పుటడుగుల పర్వాన్ని విప్పడం
 పెదవుల కంటే తియ్యనయిన
 హృదయమే లేనప్పుడు
 బ్రతుకంతా జీవన సౌందర్యం లేనట్టే.
 నువ్వు సమూహంలో విహరిస్తున్నా కూడా
 ఏకాంతవాసపు శిక్షని అనుభవిస్తున్నట్టే.

సద్వినియోగం జరిగేలా చూడాలని చెప్పారు. ఈ హోదా వచ్చిన నేపథ్యంలో ఇకపై రాష్ట్రంలో మాతృభాష ఏదైనప్పటికీ ప్రథమ భాషగా తెలుగే చదివేలా నిబంధనలు చేయాలని సూచించారు. సమావేశానికి రాలేకపోయిన ప్రొఫెసర్ వకుళాభరణం రామకృష్ణ కూడా ఈ మేరకు సూచన పంపించారు. తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం ప్రొఫెసర్, కవి శిఖామణి కూడా ఈ సూచనతో ఏకీభవించారు. అయితే ఇప్పుడున్న పరిస్థితుల్లో తెలుగు మనుగడే ప్రశ్నార్థకమవుతున్నదని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. భాషా శాస్త్రాల ప్రొఫెసర్ రామకృష్ణారెడ్డి మాట్లాడుతూ తమిళభాష ప్రాచీన ప్రతిపత్తికి సంబంధించి తను చేసిన ప్రాజెక్టు వివరాలను తెలిపారు. భాష నిరంతరం అభివృద్ధి చెందుతూ మార్పులకు గురవుతుందని, ఇప్పటి మార్పుల వెనక మార్కెట్ శక్తుల పాత్ర కూడా వుంటుందని గుర్తించాలని చెప్పారు. సమావేశంలో ఇంకా కవి సుధామ, ఆకాశవాణి వార్తా విభాగం బాధ్యులు ఎ.వి.ఎస్. ప్రసాద్, తెలుగు అధ్యాపకులు వూసల రజనీ గంగాధర్, మానస అధ్యక్షులు రఘుశ్రీ, కవయిత్రి, అధ్యాపకులు శిలాలోలిత, సాహితీ స్రవంతి నగర కన్వీనర్ సత్యభాస్కర్, ఎస్.వి. నారాయణ, ప్రజానాట్యమండలి శాంతారావు తదితరులు మాట్లాడారు. ప్రజాశక్తి సంపాదకులు ఎస్. వినయ్ కుమార్, పాత్రికేయ రచయిత ఉదయ వర్లు, ప్రస్థానం సంపాదకవర్గ సభ్యులు వొరప్రసాద్, ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ అసోసియేట్ ఎడిటర్ జి. విజయరావు, మేనేజర్ ఎస్. శ్రీనివాసరావు, ప్రస్థానం మేనేజర్ కె. లక్ష్మయ్య, బి. భాస్కర్ ఇంకా పలువురు పాత్రికేయులు, రచయితలు పాల్గొన్నారు.

లోనవకండానే తెలుగు భాష పరిమితంలను అధిగమించేందుకు దీక్ష వహించాలి. 9. మొత్తంగా దేశంలో భాషా విధానాన్ని అమలు చేయడంలో లోపాలకు అవకాశవదాలకు ఇప్పుడు దేశ భాషలు ఎదుర్కొంటున్న దురవస్థకు చాలా సంబంధం వుంది. కనుక ప్రజాస్వామికమైన జాతీయ భాషా విధానాన్ని సాధించుకోవాలి. 10. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో దేశీయ భాషల మనుగడకు ముప్పు ఎదురవుతున్నదని గుర్తించాలి. తెలుగు కూడా ఇందుకు మినహాయింపు కాదు. ఆ రీత్యా అంతర్జాతీయ రాజకీయార్థిక ఆధిపత్యాల తాకిడి నుండి దాన్ని కాపాడుకోవాలి. తెలుగు భాషా చైతన్యం కేవలం భాషోద్వేగానికే పరిమితం చేయకుండా దాని సర్వతోముఖ వికాసానికి అవసరమైన భౌతిక ప్రాతిపదిక వేయాలి. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం పౌర సమాజం, విద్యా రంగం, ప్రసార సాధనాలు, రాజకీయ సంస్థలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, రచయితలు ప్రతి ఒక్కరూ తమ వంతు పాత్ర నిర్వహించాలి. ముఖ్యంగా ప్రతిభావంతులైన భవిష్యత్ తరాల యువత తెలుగు భాష ఘన వారసత్వాన్ని స్వీకరించే స్థితిగతులు తీసుకురావాలి.

వామరజు రాయ వ్యూహ చందాయ...
 దాఖలు చేసింది. భజరంగ్ దళ్ కేం...
 ఛార్జిషీట్లో అది బయట పెట్టింది.
 పర్సనల్లోని మసీదులో జరిగిన...
 మసీదులలో సంభవించిన పేలుళ్ళు...

మైనార్టీ, మెజార్టీ ఉగ్రవాదాలు:
 నిద్రపోతున్న నిఘా

తీస్తా సెతల్యాద్

మైనార్టీ, మెజార్టీ ఉగ్రవాదాల ప్రమాదం

బాంబు దాడులకు వ్యతిరేకంగా, అలానే హిందూ బాంబు, ముస్లిం బాంబుల మధ్య పోటీకి వ్యతిరేకంగా మనం పోరాడాలి. మరీ ముఖ్యంగా మన నాయకులు, మన అధికార యంత్రాంగమూ ఇందుకు నడుం బిగించాలి. ఇది రాజకీయాలకు అతీతమైన సమస్య. నేరస్తుడి స్థాయి ఏమిటి, అతని పలుకుబడి ఎంత అన్న విషయాలతో నిమిత్తం లేకుండా న్యాయం జరిగేలా చూడాలి.

v వర్తమానం

హిందూ మత సంరక్షణ కోసం పోరాడుతున్న యోధులమంటూ గొప్పలు చెప్పుకుంటున్న తీవ్రవాద సంస్థల బండారాన్ని ఇటీవల మాలెగావ్, మొదస్సా పట్టణాలలో సంభవించిన బాంబు పేలుళ్ళు బట్టబయలుచేశాయి. 2006 ప్రారంభంలో నాందేడ్లో సైతం బాంబు పేలుళ్ళు చోటు చేసుకున్నాయి. బాంబులు తయారు చేయటం వాటిని జనసమ్మర్ద ప్రాంతాలలో అమర్చటం వీరి పనిగా ఉన్నది. ఇలాంటి కార్యకలాపాలను ఎంత రహస్యంగా నిర్వహించినప్పటికీ ఎక్కవ కాలం దాయటం సాధ్యంకాదు. నాందేడ్ పేలుళ్ళపై మహారాష్ట్రకు చెందిన ఉగ్రవాద వ్యతిరేక దళం (ఏటిఎస్) దర్యాప్తు చేపట్టింది. అప్పటిలో రాజకీయ వర్గాలలోనే కాక, ప్రసారమాధ్యమంలో కూడా అంతగా ఆసక్తి వ్యక్తం కాలేదు. 2006 జూన్లో ఏటిఎస్ అధికారి ఒక ఇంటర్వ్యూ ఇస్తూ, ముస్లిం బాంబు తోనే కాక హిందూ బాంబుతో కూడా అధికారులు వ్యవహరించాల్సి ఉంటుందని చెప్పారు.

ఈ ఘటనకు సంబంధించి మూడు మాసాల క్రితం మేము మూడు ఛార్జిషీట్లను విశ్లేషించాము (వీటిలో రెండు ఏటిఎస్ దాఖలు చేసినవి కాగా మిగిలినవి సిబిఐ తయారుచేసినవి). ఏటిఎస్ దాఖలు చేసిన ఛార్జిషీట్లోని ముఖ్యాంశాలను కేంద్ర గూఢాచారి సంస్థ అయిన సిబిఐ పట్టించుకోలేదు. ఇటీవల మాలెగావ్ ఘటనలో వాస్తవాలు వెలుగు చూసేంత వరకు ప్రసారమాధ్యమం సైతం ఈ దారినే నడిచింది. మన గూఢాచారి సంస్థలు, శాంతి భద్రతలకు సంబంధించిన సంస్థలు రాజకీయ రంగు పూసుకోవటంపై దేశ వ్యాప్తంగా చర్చ సాగుతున్నది. ఘనమైన తీర్పులు వెలువడుతున్నాయి. అయితే విశేష మేమిటంటే, మాలెగావ్, మొదస్సా పేలుళ్ళపై మాత్రం ఇలాంటి అభిప్రాయాలు వెలువడటం లేదు. మాలెగావ్ పేలుళ్ళను దృష్టిలో ఉంచుకుని నాందేడ్ ఘటనలపై ఏటిఎస్ నిర్ణయాలను మరోసారి పరిశీలించవలసివుంది. ఈనాడు సాగుతున్న ప్రమాద కరమైన పోకడల గురించి నిఘా సంస్థల

దర్యాప్తులో వెల్లడైంది. ఏటిఎస్ తన దర్యాప్తును ముమ్మరం చేసింది. నిందితురాలిగా తేలిన సాధ్య ప్రజ్ఞా సింగ్ అరెస్టైనకు సంబంధించిన వ్యక్తి అని వెల్లడైంది. ఇలాంటి వారి కార్యకలాపాలకు సంఘపరివార్ అన్ని విధాలా తోడ్పాటునందిస్తూన్నట్లు తెలుస్తోంది. నాందేడ్, మాలెగావ్ దుర్ఘటనలు అత్యంత ప్రమాదకరమైన రెండు అంశాలను ముందుకు తీసుకొచ్చాయి. అవేమిటంటే, భారత నిఘా సంస్థలోనూ, సైన్యంలోనూ పనిచేసి ఉద్యోగవిరమణ చేసిన వారు సూత్రరీత్యా భారత రాజ్యాంగానికి విరుద్ధమైన సంస్థల సభ్యులకు ఆయుధ శిక్షణ ఇస్తున్నారు. బాంబులు తయారు చేయటం, బీభత్సాన్ని సృష్టించడం, మతోన్మాదాన్ని వ్యాపింపచేయడం వంటి కార్యకలాపాలలో వీరు శిక్షణ ఇచ్చారు. దేశ చట్టాలను అనుసరించి ఇలాంటి చర్యలు రాజద్రోహమే అవుతాయి. అంతేకాక భారతదేశంపై యుద్ధం ప్రకటించినట్లే కాగలదు. చిన్నదే అయినప్పటికీ మన సైన్యంలోని ఒక బృందం ఈ యుద్ధాన్ని సాగిస్తున్నట్లు దర్యాప్తులో రుజువైతే అది

చాలా దురదృష్టకరమైన విషయం. పై అధికారులకు దీని గురించి తెలియలేదంటే, ఇలాంటి కార్యకలాపాలు చాలా పకడ్బందీగా జరుగుతున్నాయనే అనుకోవాలి. పాకిస్తాన్ లోని మతోన్మాద సంస్థ తన హింసా కార్యక్రమాలతో ఆ దేశాన్ని విచ్ఛిన్నం చేస్తున్నది. మన దేశంలో కూడా ఉదాసీన వైఖరిని అవలంబించేటట్లయితే ఇలాంటి పరిణామాల్లో సంభవించగలవని నాందేడ్, మాలెగావ్ ఘటనలు హెచ్చరిస్తున్నాయి. దేశ సమగ్రతకే తీవ్ర ప్రమాదం ఎదురుకాగలదు. ఇటీవలి సంవత్సరాలలో మత హింసాకాండ ఏ విధంగా పెచ్చరిల్లుతున్నదీ, బాధితులకు న్యాయం జరగకపోవటంతో దేశ వ్యవస్థ ఏవిధంగా దెబ్బతింటున్నదీ పలువురు చెప్తునే ఉన్నారు. మూకుమ్మడి హింసాకాండకు పాల్పడిన వారు దర్జాగా తిరుగుతున్నారంటే అందుకు రాజకీయవాదులు, ప్రసారమాధ్యమం, న్యాయవ్యవస్థ బాధ్యత వహించాల్సి ఉంటుంది. మతహింసాకాండ ఉన్నతరూపాన్ని దాల్చిందంటే అందుకు సైన్యమూ, నిఘా సంస్థలు సైతం బాధ్యత వహించాలి.

మాలెగావ్ ఘటనలు మరో భయంకరమైన అంశాన్ని కూడా వెలుగులోకి తీసుకొచ్చాయి. పటిష్టమైన కాపలా మధ్య నిల్వవుండే ఆర్డిఎక్స్ ఈనాడు బాంబులు తయారు చేయాలనుకొనేవారికి అంగడి సరకులా లభ్యమవుతున్నది. నిజానికి పేలుడు పదార్థంగా ఉపయోగించే ఆర్డిఎక్స్ కేవలం సైన్యం వద్దనే ఉంటుంది. మహారాష్ట్ర, గుజరాత్, రాజస్థాన్, హర్యానాలలో కూడా ఆర్డిఎక్స్ పేలుడు పదార్థాలు పట్టుబడ్డాయి. ఆయా రాష్ట్రాల పోలీసులు దీనిని పట్టుకోగలిగారు. చాలావరకు బాంబులు తయారు చేయడానికిగాను జిలెటిన్ స్ప్రే, అమ్మోనియం నైట్రేట్లు వాడతారు. చాలావరకు ఈ పదార్థాలను బయటకు రాకుండా అదుపు చేయవచ్చు. పరిశ్రమల నుంచిగానీ లేదా ఇతర వినియోగదారుల నుంచిగానీ ఇవి బయటకు వచ్చినట్లయితే, ఎక్కడ నుంచి వచ్చినదీ సులభంగానే తెలుసుకోవచ్చు. కాని ఇలా జరగటం లేదు. సంఘాతా ఎక్స్ప్రెస్, అహమ్మదాబాద్, జైపూర్, ఢాన్ లో జరిగిన పేలుళ్ళపై దర్యాప్తు సంస్థల వైఖరి ఏమాత్రం సమంజసంగాలేదు. ఎన్నికల ప్రయోజనాలకోసం కొన్ని రాజకీయ పార్టీలు మతతత్వాన్నీ ఉపయోగించుకోవాలని భావించడంతో ఈ పరిస్థితి తలెత్తుతున్నది.

ఆర్డిఎక్స్ అందుబాటులో లేకపోయినా, లేక దారిద్ర్యం, నిరుద్యోగం వంటివి లేకపోయినా బాంబు

తయారీదారులు పుట్టుకు రాగలరనే విషయం మన గమనంలో ఉండాలి. అయితే ఇవి మాత్రమే చాలవు. వీటికి మతపరమైన విభేదాలను సృష్టించే ప్రసంగాలు తోడైతే అవి మతతత్వ శక్తుల చేతిలో అస్త్రంగా మారతాయి. ఈ విద్వేష పూరిత ప్రసంగాలు కొంతమంది ఆలోచనలను హింసాకాండవైపు మళ్ళిస్తాయి. కేవలం ముస్లిం వ్యతిరేకతే కాక, ప్రవీణ్ తోగాడియా, గిరిరాజ్ కిషోర్ వంటి వారి ఉన్నతపూరిత ప్రసంగాలు అక్కడి వారిని రెచ్చగొట్టినట్లు నాందేడ్ ఘటనలపై చేసిన దర్యాప్తులో వెల్లడైంది.

ఇదోవిధంగా మాలెగావ్ పేలుళ్ళ కేసులో అరెస్టయిన సాధ్వి ప్రజ్ఞాసింగ్ కూడా విషపూరిత ప్రసంగాలు చేయడంలో దిట్ట. ఈమె ప్రచార కార్యక్రమాలలో పాల్గొనేది. మన దేశంలోని క్రిమినల్ చట్టాల ప్రకారం రెచ్చగొట్టే ప్రసంగాలు చేయటం కేవలం నేరమేకాక, ఉగ్రవాద చర్యలకు ప్రోత్సహించేదిగా చెప్పినప్పటికీ, ఇలాంటి ప్రసంగాలు చేసే వారిపై అధికారులు చాలా అరుదుగా మాత్రమే చర్యలు తీసుకున్న దాఖలాలు ఉన్నాయి. చట్టం తన ఉనికిని కోల్పోయిందనటానికి ఇదొక ఉదాహరణ. ఉగ్రవాద చర్యలపై జరిగే దర్యాప్తులను పర్యవేక్షించడానికిగాను సుప్రీం కోర్టుకు చెందిన ముగ్గురు సిట్టింగ్ జడ్జీలతో శాశ్వతంగా ఒక కమిటీని నియమించాలి. ఇది ఇప్పటి తక్షణావసరం. అంతేకాక ఈ కమిటీ జరిపే విచారణలు నిర్దిష్టమైన కాలవ్యవధికి లోబడి ఉండాలి. వివిధ మతాలతోనూ, వివిధ ప్రజలతోనూ, వివిధ భాషలతోనూ కూడుకున్న దేశం మనది. ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ప్రజాస్వామ్య దేశం మనది. రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం మతాన్ని వాడుకోవడం వల్ల ఎనిమిదవ దశకం నుంచి చాలా మూల్యాన్నే చెల్లించవలసి వచ్చింది. అనేకమంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు.

బాంబు దాడులకు వ్యతిరేకంగా, అలానే హిందూ బాంబు, ముస్లిం బాంబుల మధ్య పోటీకి వ్యతిరేకంగా మనం పోరాడాలి. మరీ ముఖ్యంగా మన నాయకులు, మన అధికార యంత్రాంగమూ ఇందుకు నడుం బిగించాలి. ఇది రాజకీయాలకు అతీతమైన సమస్య. నేరస్తుడి స్థాయి ఏమిటి, అతని పలుకుబడి ఎంత అన్న విషయాలతో నిమిత్తం లేకుండా న్యాయం జరిగేలా చూడాలి.

(తీస్తా సెతల్వాద్ కమ్యూనలిజం కంబాట్ పత్రిక సహ సంపాదకురాలు)

కీ.శే. హరిపురుషోత్తమరావు

సాహిత్య జీవులకు

హరి చివరి కానుక 'విభిన్న'

ప్రగతిశీల వాడులెవరైనా ఈ పుస్తకాన్ని తప్పక చదవాలి. అది వారి సామాజిక అవగాహనకు గొప్పగా దోహదం చేస్తుందని ఘంటాపథంగా చెప్పొచ్చు.

తెర

v స్మృతి

ప్రతి మానవ సమాహానికి సమాజానికి తనదైన చరిత్ర వుంటుంది. ఆ చరిత్ర క్రమంలో ఆటంపోట్లు ముందంజలూ వెనుకడుగులూ వుంటాయి. కనిపించే అంశాల వెనక కనిపించని ప్రభావా లుంటాయి. సామాజిక సాంస్కృతిక రాజకీయ తదితర విభిన్న రంగాలకు సంబంధించిన పరిణామాలలో ఒక అంతస్సూత్రం వుంటుంది. దాన్ని సవ్యంగా పట్టుకుంటే సామాజిక పరిణామాల సారం పట్టుపడుతుంది. ఆ విధమైన అన్వయం చేసుకోవడానికి అపారమైన అధ్యయనం వుండాలి. అనుభవం ఆ అవగాహనను మరింత చిక్కబరుస్తుంది. ఆ లక్షణాలన్నీ పుష్పలంగా పున్నవాడు హరి పురుషోత్తమ రావు. అభ్యుదయ సాహిత్యం తోనూ కమ్యూనిస్టు పుద్యమంతోనూ పెనవేసుకు పోయిన హరికి రాజకీయ నిబద్ధతతో పాటు సాహిత్య సినీ రంగాలపై గొప్ప పట్టు వుంది. ప్రతిభా ప్రవేశం కూడా వున్నాయి.

కమ్యూనిస్టు పుద్యమానికి జీవగర్త అయిన గుడివాడ ప్రాంతంలో పుట్టి, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో అభ్యుదయ విద్యార్థి ఉద్యమాలతో పెరిగిన హరి మొదటి నుంచి అధ్యయన పిపాసి. ఏ డిగ్రీ చదివినా ఆయన మనస్సు మాత్రం సాంస్కృతిక రంగంలో వుండిపోయింది. అందుకే అధ్యాపక వృత్తిలో కొంత కాలం గడిపినప్పటికీ సాహితీ ప్రపంచమే ఆయనకు అసలైన చిరునామా

అయింది. అభ్యుదయ యుగంలోని ప్రముఖులకు సన్నిహితంగా మెలిగిన హరి తర్వాత విరసం సంస్థాపనలోనూ పాలుపంచు కున్నారు. సినిమా రంగంలో చాలా కాలం గడిపారు. 'ఉయ్యాల జంపాల' చిత్ర నిర్మాణ బాధ్యతలు చూడటమే కాక ఆచార్య ఆశ్రయతో చాలా కాలం వున్నారు. గురజాడ కన్యాశుల్కంపై సాధికార వ్యాఖ్యాతల్లో ఆయన ఒకరు. అలాగే సాహితీ సృజనను అంచనా కట్టడంలోనూ సమీక్షించి సారాంశం నిగ్గు తేల్చడంలోనూ ఆయన అగ్రగణ్యులు. అనువాద ప్రక్రియలోనూ సిద్ధహస్తలు. కెవిఆర్, రాధా వంటి వారికి వచ్చిన విస్తృతమైన ప్రసిద్ధి రాకున్నా హరి వారికి తీసిపోని విమర్శకులు. ఒక విధంగా అంతకంటే విలక్షణమైన వారు కూడా. ఇన్ని విశేషాలు కలిగిన హరి 2000 సంవత్సరం తర్వాత దాదాపుగా ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ లో వుంటూ సాహిత్య ప్రస్థానంలో భాగస్వామి అయ్యారు. 1935లో పుట్టిన హరి రెండేళ్ల కిందట అస్పష్టతకు గురై మళ్లీ కోలుకోలేక 2008 జులై 23 వ తేదీన కన్నుమూశారు. వివిధ సందర్భాలలో ఆయన చేసిన రచనలను పర్సెక్యూట్ చేసే వారు 'విభిన్న' పేరుతో చాలా చక్కగా ముద్రించారు.

ఈ మృత్యుకంలో ఎనిమిది భాగాలున్నాయి. హరితో తమ అనుబంధాన్ని, ఆయన పాత్రనూ ఆర్థంగా పంచుకుంటూ ఆత్మీయులు రాసిన 'హర్యానుబంధం' అనే భాగం చివర వస్తుంది.

జ్ఞాపకాలు అన్న పేరిట వున్న మొదటి చిన్న భాగంలో హరి తన బాల్యం, చదువు, ప్రభావాలు వగైరాలను క్లుప్తంగా రాసిన అంశాలు ఇచ్చారు. ప్రారంభం నుంచి ఆయనపై కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ ప్రభావం, సాహిత్యాసక్తిని ఎలా తీర్చిదిద్దింది ఈ జ్ఞాపకాలే చెబుతాయి. ఆయన జీవితంలో శ్రీశ్రీ ఒక మహా ప్రభావమనీ తెలుస్తుంది.

రెండవ భాగం ముందు మాటలు. హరి చాలా పుస్తకాలకు ముందు మాటలు రాశాడు. అందులో కొన్ని ఆయన అనువదించినవి. మరికొన్ని సంకలనం చేసినవి. ఇంకా కొన్ని ముందుమాటలుగానే రాసినవి. ఏది రాసినా సరే, ఆయన దాని చారిత్రక స్థానాన్ని స్పష్టంగా వివరించడం చూస్తాం. ఉదాహరణకు నవలా వృత్తాంతము అన్న మొదటి వ్యాసం దాశరథి రంగాచార్య 'చిల్లర దేవుళ్లు'కు రాసిన ముందు మాట. విశ్వ సాహిత్యంలో కానవచ్చే నవలా వికాసం తెలుగులో కుంటుపడటానికి కారణాలు ఆయన దీనిలో బహు చక్కగా విశ్లేషించారు. 1921లో ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ రాసిన 'మూలపల్లి' నవలను ఎపిక్ గా అభివర్ణించారు. తర్వాత దానికి ధీటైన నవల రాలేదన్నారు. నవల వాస్తవికతా బద్ధమైతే వల్ల తెలుగు నవల రచయితలు కాల्పనికతపై మోజు వదులుకోలేకపోవడం వల్ల నవలా వికాసం కుంటుపడిందని సూత్రీకరించారు. చలం నవలలు ప్రతీకాత్మకంగా సమాజాతీతంగా నడిచాయి. మొదట్లో చలం ప్రభావంలోనే

కొట్టుకుపోయిన కొడవటిగంటి మార్క్సిస్టు పరిజ్ఞానం అలవర్చుకున్నాక సమాజాన్ని ప్రతిబింబించే రచనలు చేయగలిగాడు. గోపిచంద్ నవలల్లో సమాజ చిత్రణ వుంటుంది గాని అది తెలుగు సమాజం కాదు. బుచ్చిబాబు రచనలు బాగున్నా అవి ఆంధ్రదేశంలో జరిగిన ఆంగ్ల కథలు. మహీధర రథచక్రాలు గొప్ప నవలైనా తర్వాత కాలంలో ఆయన రచనల్లో నిజాయితీ లోపించింది. ఇలా అతి క్లుప్తంలోనే ఆయన సాహిత్య స్వభావాన్ని తేటతెల్లం చేశారు. తెలంగాణపై వచ్చిన కొన్ని పుస్తకాలలో లేని స్థానిక వాస్తవికత 'చిల్లర దేవుళ్లు'లో వుందని నిరూపించారు. హరి రాసిన ప్రతి వ్యాసంలోనూ ఈ విధమైన చారిత్రకత మనకు కనిపిస్తుంది. ఇదే నవలపై మరో వ్యాసం కూడా వుంది. సాహిత్య సంఘాల-ధోరణులు పేరిట ఈ రచయిత సంకలనం చేసిన పుస్తకానికి రాసిన ముందుమాట కూడా చాలా కీలకమైంది. వెయ్యేళ్ల తెలుగు సాహిత్యంలో సామాజిక సంఘర్షణ వ్యవహార గ్రాంథిక భావల మధ్య చర్చగా వ్యక్తం కావడానికి గల వర్గపరమైన ప్రాధాన్యతను ఆయన అద్భుతంగా పట్టుకున్నారు. తర్వాత కాలంలో అభ్యుదయ రచయితల సంఘం రచయితల సామాజిక బాధ్యతను గుర్తు చేసిన తొలి ప్రయత్నంగా ఆయన చక్కగా గుర్తించారు (ఈ ముందు మాటలో విరసం పేరును ప్రస్తావించలేదని కొన్ని విమర్శలు వచ్చాయిగాని స్థూలంగా దాన్ని ప్రగతిశీల వారసత్వంలో భాగంగా ఆయన పరిగణించి వుండొచ్చు). అలాగే మతోన్మాదపు చారిత్రక నేపథ్యాన్ని తెలిపే మరో పీఠిక కూడా ఇందులో వుంది.

రెండవ భాగం సమీక్షలు. ముందే చెప్పినట్లు హరి చాలా ప్రామాణికమైన సమీక్షకుడు. ఆయన సమీక్షను 'ఐఎస్ఐ మార్కు'గా పరిగణించడం కద్దు. సృజన నుంచి సుప్రభాతం వరకూ వివిధ పత్రికల్లో ఆయన విస్తారంగానే సమీక్షలు చేశారు గాని అన్నీ అందుబాటులో లేవు. వున్నంతలో ఈ భాగంలో 19 సమీక్షలు చూస్తాం. కొంపెల్ల జనార్దనరావుపై ఏటకూరి ప్రసాద్ పరిశోధనా గ్రంథంపై సమీక్ష మొదటిది. భావ విప్లవకారుడు కొడవటిగంటి పుస్తకంపై సమీక్ష చాలా విలువైంది. కొకు రచయిత కావడానికి బదులుగా సామాజిక పరిశోధకుడై వుంటే ఎలా వుండేదన్న ఆలోచనాత్మకమైన ప్రశ్నతో ఈ సమీక్ష ముగించడం కొనమెరుపు. రచయితలో గాక డి డి కొశాంబీలు, జార్జి ధాంపునీలు మనకు అవసరమన్నారు. నిజంగానే ఇప్పటికీ తెలుగు సమాజాన్ని క్రమపద్ధతిలో అధ్యయనం చేసే మేధావుల అవసరం చాలా వుంది. విశ్వనాథ 'వేయిపడగలు' పై సమీక్ష వంటివి నిజానికి క్లాసిక్స్ అనాలి. సృజన సంపాదకీయాలు, కఠోర షడ్జమాలు వంటి వాటిపై సమీక్షలలో కూడా ప్రతి వాక్యమూ వాక్యాల మధ్య విరామమూ కూడా ఆలోచనకు పదును పెట్టేవే.

నాల్గవ భాగం వ్యాసాలు. ఇందులోని పద్నాలుగు రచనలలోనూ చారిత్రక ప్రాధాన్యత వున్నవి ఎక్కువ. ఆంధ్రజ్యోతి పత్రికలో 'తారీఖులు- దస్తావేజులు' శీర్షికన ఆయన వారం వారం రాసినవి దాదాపు 25 పేజీలున్నాయి. జాతీయ గీతాల కోసం పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య నిర్వహించిన పోటీపై కథనం దీనిలో మొదటిది కావడం విశేషం. ఈ పాఠిక పేజీల సమాచారం వాస్తవంలో కొన్ని తరాల తెలుగు ప్రజల భావ పరిణామానికి సాంస్కృతిక చలనానికి వ్యాఖ్యానం. అలనాటి సినిమాలు ఆ మేధావులు వగైరా వంటి వ్యాసాలు ఈ వ్యాస పరంపర ముగియగానే 'ఇప్పుడు' పేరిట రాసిన వ్యాసం వస్తుంది. ప్రపంచీకరణ యుగాన్ని నొక్కివేయాలి అనే ఉద్దేశంతో ఆరసం నుంచి విరసం వరకూ అని 1970లో ప్రజాసాహిత్యంలోనూ, అరసం, విరసం, ప్రస్తుతం పేరిట 2002లో ప్రస్తానంలోనూ ఆయన రాసిన వ్యాసాలు గొప్ప చారిత్రక కొనసాగింపు వంటివి. ఈ పేర్లు ఇలా కుదరడం యాధుచ్ఛికమే

అయినా అందులో సారాంశం చారిత్రకమైనది. హరి నిత్య పరిణామశీలత, వాస్తవిక ధోరణి అర్థమవుతాయి. ఇదే భాగంలో జానపద కళల పరిణామం, చిత్రకళ, వంటి వాటిపై అధ్యయనాత్మక విశ్లేషణలున్నాయి. ఈ భాగంలోని పుస్తకాల బండి అన్న పెద్ద వ్యాసం పుస్తకాలు సాహిత్యం పుట్టుకను పరిణామాన్ని చాలా బాగా వివరించింది. కన్యాశుల్కంపై రాసిన మౌలిక పరిశీలనలు కొన్ని ఇందులో వచ్చాయి. 1993లో ఇండియా టుడే సాహిత్య సంచికలో 'రానున్నది దళిత సాహిత్యం' అంటూ స్త్రీవాదం వగైరాలను కూడా పరామర్శిస్తూ రాసిన వ్యాసం ఆయన దూరదృష్టికి నిదర్శనం.

సినిమాల్లో 'నలుపు తెలుపు' అన్న భాగంలో ఎనిమిది వ్యాసాలు మన సినిమా పరిశ్రమ, పాత్రలు ముఖ్యంగా నాయకా నాయికలు కాలానుగుణంగా ఎలా మారుతూ వచ్చాలో చూస్తాం. సినిమాల పట్ల ఆయనకు చిన్న చూపులేదు సరికదా వాటిలో సమాజం ఎలా ప్రతిబింబిస్తుందో చక్కగా పసిగట్టగలరు.

అంచనా ఆనే అరవ భాగంలో చలం, ఆత్రేయ, భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి, వరవరరావు, రారా, కేతు, ఎబికె వంటి వారిపై ఆయన అంచనాలు, అభిప్రాయాలు వున్నాయి. వీటిలో ఎక్కువ భాగం ప్రశంసాపూర్వకమైనవే. 'నివాళి' అన్న భాగంలోనూ నాలుగు వ్యాసాలున్నాయి. వాటిలో 'పోరాబాబు పో పోయి చూడు ఈ లోకం పోకడ' అన్న ఆత్రేయ పాట శీర్షికతోనే ఆయనకు అర్పించిన నివాళి విభిన్నంగా వుంటుంది. 'కారులో షికారుకెళ్లే...' వంటి పాట రాసిన ఆత్రేయ ఆఖరుకు మనసు కవిగా స్థిరపడిపోవడానికి కారణం మధ్య తరగతి నిష్ఠియా ప్రియత్వానికి పట్టం కట్టే సినీ పరిశ్రమ ధోరణి అని తేల్చిచెప్పారు. ఆఖరుగా మావో కథకు హరి అనువాదం ఇచ్చారు. హరి వాక్య నిర్మాణం చిన్నగా బిగువుగా వుంటుంది. ప్రతి మాటలోనూ చాలా బరువుంటుంది. విరసంలో చేరడంలో ఆయన రాజకీయ భావాలు స్పష్టమే. అయితే అంతకు ముందరి అభ్యుదయ సాహిత్య రాజకీయ వారసత్వాన్ని ఆయన ఏ విధంగానూ అపహాస్యం చేయలేదు. అలాగే విరసం తదతనంతర మార్పులను గమనించడంలోనూ వెనకపడలేదు. ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే ఆయనలో యాంత్రికత తక్కువ. అందుకే ప్రపంచీకరణ, మతోన్మాదాలపై సమైక్య పోరాటం అవసరాన్ని ఆయన ఆఖరు దశలో చేసిన రచనలు నొక్కి చెబుతాయి.

ఆఖరున హర్యానబంధం అనే భాగంలో ఆయన కూతుళ్లు కళ, కవిత, కుమారుడు రామదాస్లతో సహా మిత్రులు సహచరులు రాసిన నివాళి వ్యాసాలున్నాయి. ఎబికె, వరవరరావు, చేరా, చలసాని ప్రసాద్, తెలకపల్లి రవి, ఎ.గాంధీ, హరగోపాల్, పర్స్పెక్టివ్స్, ఆర్కె ఇలా ప్రతి వారూ ఆయన నిర్మల వ్యక్తిత్వాన్ని తమదైన శైలిలో గుర్తు చేసుకున్నారు. నిడివి రీత్యానూ రాజకీయంగానూ ఇందులో వరవరరావు రాసింది కొంచెం భిన్నంగా అనిపిస్తుంది. అందులోనూ హరి ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ దగ్గర ఆగిపోయాడనీ, అక్కడ ఆయన మాట వినేవారు లేకపోయారనీ రాయడం ఆశ్చర్యంగానూ కనిపిస్తుంది. దానిపై వివాదం అవసరం లేదు గాని ఒక్క మాట చెప్పుకోవాలి. వయోధర్యాన్ని బట్టి బాగా నెమ్మదించినా హరి అక్షర ప్రస్థానం తర్వాత కూడా కొనసాగిందే గాని ఆగింది లేదు. వాస్తవంలో ఆయన అక్కడ స్థిరంగా వుంటూ అందరినీ కలుసుకోవడం పట్ల ఆసందం వ్యక్తం చేసిన వారే ఎక్కువ. ఆ బహు దూరపు బాటసారి ఆఖరి సుదీర్ఘ మజిలీ అది...

ఎనలేని గౌరవాభిమానాలతో హరి రచనలను పుస్తకంగా తెచ్చిన ఆర్కె ఎంతైనా అభినందనీయుడు. ప్రగతిశీల వాదులెవరైనా ఈ పుస్తకాన్ని తప్పక చదవాలి. అది వారి సామాజిక అవగాహనకు గొప్పగా దోహదం చేస్తుందని ఘంటాపథంగా చెప్పొచ్చు.

కవిత్వంలో కాలం

కాలం చేతిలో మనిషి ఓ కీలుబొమ్మ. కాని కవిచేతిలో మాత్రం కాదు. కవి వశం కాని కాలానికి విలువేముంది?” అంటూ ప్రశ్నిస్తాడు మల్లెల నరసింహ మూర్తి. కాలాన్ని చదివిపట్టుకున్నవాడే కాలానికి కళ్లెం వేయగలడు. గతానికి వర్తమానికి సంభాషణ నడపగలడు. చరిత్ర సృష్టించగలడు. కాలం కదలికతో ఉంటుంది. అది మార్పు చెందుతూ ఉంటుంది. ప్రతిరోజు 24 గంటలే అయినా ప్రతి నిమిషమూ కొత్తదే. పాతది నశిస్తూ కొత్తది వస్తూ ఉంటుంది. గతించిన కాలానికి విలువలేదు. కాలంతోపాటే జీవితం.

కుమారస్వామి

‘తనకుతానై పుట్టి అంతమే లేనట్టి నిరంతర కాలానికి నిర్వచనం ఏమిటి?’

అంటూ ఆరుద్ర తన ‘అవాహన’ లో ఒక అంతుతేలని ప్రశ్నవేస్తాడు.

నదీ మూలం తెలిసినట్టు కాల మూలం తెలిస్తే బావుణ్ణి. చెలమలోంచి ఒక్కో నీటిబొట్టు బుగ్గలా ఉబికినట్టు అంటూ కొప్పర్తి తన ‘కాల స్పృహ’లో కాల మూల రహస్యం గురించి తెలుసుకోవాలన్న తపనను వ్యక్తం చేశాడు.

కాల రహస్యం తెలుసుకోవటానికి రావిశాస్త్రి ‘పిపీలకం’ కథలో చీమలాగా కావ్యాలు చదివాడు. తత్వాలు చదివాడు. కర్మయోగులను దర్శించాడు. శాస్త్రవేత్తలనడిగాడు. చివరకు కాలం ఒక తేలని ప్రశ్నగా తేలుస్తారు.

కాలస్వరూపం విరి, కాదు ఆవిరి కాల రహస్యం పురి కాదు ఊపిరి కాలం మన ఆశల ప్రశ్నలకి జవాబు కాలం మన ఆశయాలకి పెద్ద సవాలు కాలం ఒక తేలని ప్రశ్న కాలం ఒక తీరని తృష్ణ

అంటూ కాలం అంతుపట్టని చిదంబర రహస్యంగా వర్ణిస్తాడు. ఆగదు ఏ నిమిషం నీ కోసమూ ఆగితే సాగదు ఈ లోకము

అంటూ ఓ సినీకవి కాలం గొప్పతనాన్ని మనకు గుర్తు చేస్తాడు.

అందుకేనేమో ‘కాలాన్ని పట్టుకో, ప్రపంచాన్ని జయించుకో’ అని ఉత్సాహ పరుస్తాడు మావో. ఇది తెలిసిన ఆరుద్ర “గడచిపోయిన కాలంలో కరిగిపోయిన క్షణాలు గడ్డకట్టేటట్టు చేస్తాను. దాన్ని పట్టుకొస్తాను. కాలాన్ని మీకు బానిసగా చేస్తాను.” అంటూ శపథం చేస్తాడు. మన ఆశయాలను, ఆదర్శాలను నెరవేర్చుకోవాలంటే కాలమనే రైలులో ప్రయాణం చేయమంటాడు. అలా చేయక తాత్కాలం చేస్తే “సువ్వు ఎక్కడలుచుకున్నరైలు ఎప్పుడూ ఒక జీవితకాలం లేటు” అవుతుందని మనకు హెచ్చరిస్తాడు.

కాలాన్ని నిర్వచించటానికి శాస్త్రవేత్తలు పలు ప్రయత్నాలు చేశారు. కాని కవులు మాత్రం చాలా సులభంగా కాలాన్ని నిర్వహించారు.

‘జీవితం తిరునాళ్ళలో ఖర్చు పెట్టుకోమని మానవుడు మనవాడికిచ్చిన వారసత్వం కాలం’ అంటూ కాలానికి మానవుల కార్యకలాపాలకు సంబంధంగా నిర్వచిస్తాడు ఆరుద్ర.

కాలానికి వలు రకాలుగా నిర్వచిస్తూ కాలాన్ని ఎలా పట్టుకోవాలో మనకు నేర్పుతాడు. దేవరకాండ బాలగంగాధర్ తిలక్ తన ‘అమృతం కురిసిన రాత్రి’లో,

ఇలా....
కాలానికి ఒక రూపం లేదు దానికి పాపం లేదు, కాలం అద్దం లాంటిది.

అంధ యుగమైనా స్వర్ణయుగ మైనా అది మన ప్రతిబింబం.

కాలం వలయం వంటిది. దానికి కేంద్రం లేదు. ఎవడికి వాడే యిచ్చా ప్రయత్న బలంతో వర్ణ జ్ఞాన వలయాలను సృష్టించగలుగుతాడు.

కాలం జాలం లాంటిది కళ్ళు మూసుకుని నడిస్తే,

ఉచ్చులో పడతాడు శక్తి పరుడు యుక్తిపరుడు దాన్ని ఛేదిస్తాడు.

కాలానికి సవాల్ వంటిది సాహస వంతం దండంకొని

ముందుకు సాగుతాడు చప్పబడిన పెద్దన్నయ్య చతికిలబడిపోతాడు.

‘సాహసం చేయరా ఢింభకా! రాకుమారి దొరుకుతుంది’ అంటూ మాంత్రికుడు పాతాళభైరవి సినిమాలో చెప్పినట్లు తిలక్ సాహసకునికి కాలం దొరుకుతుందనే సత్యాన్ని చెప్పతాడు.

కాలం చేతిలో మనిషి ఓ కీలుబొమ్మ. కాని కవి చేతిలో మాత్రం కాదు. కవి వశం కాని కాలానికి విలువేముంది?”

అంటూ ప్రశ్నిస్తాడు మల్లెల నరసింహ మూర్తి. కాలాన్ని చదివిపట్టుకున్నవాడే కాలానికి కళ్లెం వేయగలడు. గతానికి వర్తమానికి సంభాషణ నడపగలడు. చరిత్ర సృష్టించగలడు. కాలం కదలికతో ఉంటుంది. అది మార్పు చెందుతూ ఉంటుంది. ప్రతిరోజు 24 గంటలే అయినా ప్రతి నిమిషమూ కొత్తదే. పాతది నశిస్తూ కొత్తది వస్తూ ఉంటుంది.

గతించిన కాలానికి విలువలేదు. కాలంతోపాటే జీవితం. జీవితంతో పాటే కవిత్వం. 'కాలం వలె/జీవితంవలె/ నదులవలె/ కవిత్వం ఒక కదలిక/ ఓ ప్రవాహం' అని విస్పష్టంగా ప్రకటిస్తాడు కవి. హనుమారెడ్డి తన 'గుణ్ణనగూళ్ళు' కవిత్వంలో.

కాలాన్ని మహనీయమల జీవితకాలాన్ని బట్టి విభజించుకోవటం ఆనవాయితీ. శ్రీశ్రీ యుగం అన్నప్పుడు ఆ కాలమంతా ప్రగతిశీల సాహిత్యానిదని మనకు అర్థమవుతుంది. లెనిన్ శకం అన్నప్పుడు సోషలిజం పురోగమించిన కాలంగా పరిగణిస్తాం అందుకే..

కాలం ప్రవహిస్తే
పంచాంగాల ఆవరణ దాడి
కాలం పరుగెత్తితే
అహ! అదో శకం' అంటాం
ఓహ! అదో యుగం' అంటాం

అంటూ 'శ్రీశ్రీ' కాలగమనాన్ని పట్టుకున్న కార్యసాధకుల జీవితం కాలమానంగా ఉంటుందని వ్యక్తీకరిస్తాడు. అయితే ఆకాలం గతించి చీకటులు ముసరినప్పుడు పసిడిరెక్కలు విసిరికాలం పారిపోయిన జాడలేవి? ఏవి తల్లి! నిరుడు కురిసిన హిమసమూహములు?

అని ప్రశ్నిస్తూ గతకాలపు వైభవాన్ని కాల ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయిన బంగారు లోకాన్ని మనకు సాక్షాత్కారం చేస్తాడు. 'మంచి గతమున కొంచెమేనోయ్, మందగించక ముందుకడుగెయ్' అన్న గురజాడ కవితోక్తులు మనల్ని కొత్త లోకపు కాలాల్లోకి తీసుకెళ్తాయి. కొత్త ఉత్సాహాన్ని నింపుతాయి.

ఒక్కోసారి కొంతమంది ఎంత కష్టపడ్డా ఫలితం రాదు. ఒక్కోసారి కొంతమంది కొంత పనిచేసినా ఫలితం ఉంటుంది. కారణం పరిస్థితులు కలిసిరావడమే. దీన్నే కవులు కాలం కలిసిరావడమంటూ అంటారు. కాలమే నాకు తగునవకాశమిదీన చేసి చూపుడు నెన్నెన్నో చిత్రములను అంటూ 'గాలిబే' కాలం కోసం ఎదురుచూస్తాడు.

' కాలం అంచుమీద' నిలబడిన సినారె కాలం గురించి ఇలా చెప్పతారు కాలం పుట్టుక పైలుకెక్కనిది అది అనంతయవ్వని అస్తమయమైనా పొద్దువాలనిది అంతేగాక పొద్దున్నే బుడ్డెడు వార్తల్ని పుక్కలిస్తుంది కాలం' అంటూ ఎలక్ట్రానిక్ యుగానికి ముందు పరిస్థితులోని కాలాన్ని పట్టుకుంటారు. నేడో? ప్రతి నిమిషం మనకు వార్త దొరుకుతుంది. రెప్పపాటులో కాలంతో పాటు వార్తలు మనకందుతాయి.

కాలమనే భావన మానవుని శ్రమలోంచి పుట్టింది. మానవుడు నిప్పును, చక్రాన్ని ఎలాకనుగొన్నాడో అలా కాలాన్ని తన అనుభవంలో కనుగొన్నాడు. రోజుల్ని, గంటల్ని, నిమిషాల్ని లెక్కించాడు. కాలం దూరాన్ని బట్టి మారుతూ ఉంటుంది. భూమి మీద కాలం వేరు, విశ్వంలో కాలం వేరు, కాలం స్థలాన్ని బట్టి

మారుతూ కూడా ఉంటుంది. సత్యం, అందం ఎలా శాశ్వతం కాదో కాలం కూడా అలా శాశ్వతం కాదు.

సాపేక్షతా సిద్ధాంతం కనుగొన్న ఐన్ స్టీన్ విశ్వం 'స్థలకాలాల సమాహారం'గా వర్ణించాడు. కాలం ఎప్పుడు ప్రారంభమైంది అన్నప్పుడు విశ్వం ప్రారంభంతో పాటే అనే సమాధానం చెప్పాలి. మరి విశ్వం ఎప్పుడు ప్రారంభమైందని ప్రశ్నలేస్తే దాన్ని కాలంతోనే సమాధానం చెప్పాలి.

ఈ చిక్కుముడి ప్రశ్నకు శాస్త్రవేత్తలు కనుగొన్న జవాబు - బిగ్ బ్యాంగ్. ఈ విశాల విశ్వం బిగ్ బ్యాంగ్ తో ప్రారంభమైందని మనం భావిస్తున్నాం. బిగ్ బ్యాంగ్ ప్రయోగాన్ని భూమిమీద 2008 సెప్టెంబరు నెలలో ప్రారంభించాం. దాంతో విశ్వం రహస్యాన్ని, కాల రహస్యాన్ని, పదార్థ ఆవిర్భావాన్ని ఛేదించగలుగుతాం. కాలానికి నిర్వచనం లేదు అన్న అర్థంలో బిగ్ బ్యాంగ్ సమయంలో కాలం ప్రారంభమైందనవచ్చని ప్రముఖ శాస్త్రవేత్త స్టీఫెన్ హాకింగ్ అంటారు.

శాస్త్రీయ విజ్ఞానాన్ని ఆకళింపు చేసుకున్న కొప్పర్లీ తన 'కాల స్పృహ' లో ఇలా వ్యక్తం చేస్తాడు కాలాన్ని. ఏ గెలాక్సీ నడిబొడ్డు శూన్యం లోంచైనా కాలం క్షణ క్షణాలుగా పొటమరించటం తెలిస్తే బావుణ్ణి. బహుశా తేలే నీటికణం చిప్పిల్లిన చోటే కాలం

సముద్రమై పరుచుకొని ఉంటుంది. కాలానికి కొలమానం ఉంది. అది కూడా స్థలాన్ని బట్టి మారుతూ ఉంటుంది. అంతరిక్షంలో దాన్ని కాలం ప్రయాణించిన దూరాల్లో లెక్కిస్తాం. సందర్భాన్ని బట్టి కాలం మన దృష్టిలో మారిపోతూ ఉంటుంది. తాతయ్య తన మనుమరాలి దగ్గర కూర్చొని ఆటలాడే సమయంలో గంటలు నిమిషాలుగా మారిపోతాయి. అదే ఆత్మీయతల కోసం నిరీక్షించే సందర్భంలో ప్రతినెకను గంటల్లాగా మారిపోతుంది.

కాలానికి భవిష్యత్తు ఉంది. వర్తమానంలో జరిగేదంతా నిజమని భావించనక్కరలేదు. మనకు సూర్యకాంతి కనిపిస్తోందంటే అది 8 నిమిషాల క్రితం వెలువడినదై ఉంటుంది. అలాగే నక్షత్రాల కాంతి కొన్ని కోట్ల సంవత్సరాల క్రిందట వెలువడి ఉంటుంది. అందుకే ఒక నక్షత్రం ఆరిపోయినా ఆకాంతిని ఇప్పుడూ చూస్తూ ఉంటాం.

తెలివైన జీవులు పరిణామం చెందడానికి వెయ్యికోట్ల సంవత్సరాలు పట్టింది. మొదటి తొలితరం నక్షత్రాలు ఏర్పడ్డాయి. ఈ నక్షత్రాలు తొలి హైడ్రోజన్, హీలియంలను కార్బన్, ఆక్సిజన్ మూలకాలుగా మార్చాయి. వాటిలోనుంచే మనంపుట్టాం. ఆ నక్షత్రాలు తర్వాత సూపర్ నోవాలూగా పేలిపోయాయి. వాటి శిథిలాలు ఇతర నక్షత్రాలనూ గ్రహాలనూ రూపొందించడానికి తోడ్పడ్డాయి. వాటిలో మన సూర్యకుటుంబం ఒకటి. సూర్య కుటుంబం వయస్సు సుమారు 500 కోట్ల సంవత్సరాలు. మొదటి వంద లేదా రెండు వందల కోట్ల సంవత్సరాలు పాటు భూమి అతివేడిగా ఉంది. సంక్లిష్టమైన జీవి ఏదీ అభివృద్ధి చెందడానికి ఆ వాతావరణంలో అవకాశం లేదు. సుమారు మిగిలిన మూడువందల కోట్ల సంవత్సరాలలో ఇప్పటికి మనకు తెలిసిన జీవపరిణామం అంతా జరిగింది. అతి సరళమైన జీవి నుంచి బిగ్ బ్యాంగ్ వరకు కాలాన్ని వెనక్కి కొలవగలిగిన, జీవుల వరకూ ఈ పరిణామం జరిగింది. దీన్నింతా స్టీఫెన్ హాకింగ్ తన కాలం కథలో వివరిస్తాడు.

అందుకే మనిషి ఆవిర్భవించి కేవలం 5000 సంవత్సరాలే అయిందని చెబుతారు. ఆ తరువాత పరిణామ క్రమంలోనే నేటి ఆధునిక మానవుడు రూపొందాడు. హోమో సెపియన్ ప్రారంభమైనప్పటి నుంచి శాస్త్రవేత్తలు కాలాన్ని యుగాలుగా విభజించారు. క్రీ.పూ. 1,50,000 -5000 సంవత్సరాలు రాతియుగంగా, 5000 -3000 రాగి యుగంగా, 3000-1400 ఇత్తడియుగంగా, 1400-500 ఇనుపయుగంగా, మానవ ప్రస్థానాన్ని విభజించారు. అంచెలంచెలుగా ప్రకృతితో పోరాడుతూ మానవుడు తన మేధస్సును పెంచుకుంటూ పరమాద్భుత సృష్టికి దారులు వేస్తున్నాడు. క్రీ.శ. 1850-1950 పారిశ్రామిక విప్లవంతో, మానవ పురోగతి చెప్పలేనంతగా మారిపోయింది. ఇలా కాలాన్ని లెక్కించేందుకు యుగాలను, సంవత్సరాలను, నెలలను, రోజులను, గంటలను, నిమిషాలను, సెకనులను, కాంతి సంవత్సరాలను తయారు చేసుకున్న మానవుడు వెనుకటి కాలాన్ని కొలిచేందుకు పరమాణు గడియారాలనూ కనుగొన్నాడు.

కవులు మాత్రం కాలాన్ని మార్పులకు సంకేతంగా, జ్ఞాపకాలకూ, చరిత్రకూ ప్రతీకలుగా తీసుకున్నారు. ఎన్నో గమ్యులు చేస్తుంది కాలం
ఎన్నో విపత్తులు పుట్టిస్తుంది కాలం
జ్ఞాపకాలను అతికిస్తుంది
గాయాలను మాన్పుతుంది
గాథలను రచిస్తుంది.

అంటూ కాలంకున్న గొప్పతనాన్ని కవిత్వీకరిస్తుంది అనిశెట్టి రజిత తన 'అనగానగా కాలం'లో కాలంతో పాటు మనిషి పరుగెత్తాలి. నేటి పరుగుల ప్రపంచంలో ఏ కాస్త వెనుకబడ్డా కాలాన్ని అందుకోలేం. వెనుకబడితే ఏమౌతుంది? శేషగిరి రాసిన 'కాలం - నన్నూ' అనే పాట వింటే తెలుస్తుంది. వెనుకబడితే తడుములాట/ తీరుచూపింది
అధిగమిస్తే -- అవధులకు ఇక
తావులేదంది-- నే పావుకానంది
కాలం నన్నూ పదే పదే పలకరించింది
ఎదురుగా నిలబడి నన్ను హెచ్చరించింది.

కాలం మనిషికి గాయాల్ని, గాయాలకి మందును ఇస్తుంది. కాలం విసిరే సవాళ్ళకు మనిషి సమాధానం చెప్పలేని రోజున మరణమే శరణ్యమవుతుంది.

దుఃఖమయమైన కాలం
మిగిల్చి విదిల్చిన గుర్తులే
అక్షరాలలో ఆత్మహత్యలై తెల్లవారుతుంటాయ్!

అంటూ కాలాన్ని ఎదురీదలేని వారి మరణ రికార్డులను కె. ఆనందాచారి ముంచుకొస్తున్న దుఃఖంతో అక్షరబద్ధం చేస్తాడు.

కాలాన్ని ఆపాలని, వెనుకటి కాలంలోకి వెళ్ళి చేసిన తప్పులు సరిదిద్దుకోవాలని, ఆశయాలను నెరవేర్చుకోవాలని చాలామందికి ఉంటుంది. బాల్యంలోకి వెళ్ళి ఆనాటి ఆనందాన్ని తిరిగి పొందాలనుకోనివారెవ్వరు? యౌవనంతో మిసమిసలాడాలని అనుకోనివారెవ్వరు? కాలంపై కోపం వచ్చినప్పుడు ఎన్. అరుణ "తూటాలంటి మాటనై/ ఒక ప్రచండభావానై/ వాననై, గాలినై, విశ్వాన్నంతా చుట్టేసి/ కాలాన్ని అధిగమించాలనీ/ దానికి ఎదురుగా నిలబడి/ అలవోకగా ఒక్కచేత్తో/ దాని జుట్టు పట్టుకుని ఆపేయాలి/

కలలు కంటాను." అని చెబుతుంది తన "మౌనం మాట్లాడుతుంది" అనే కవితా ఖండికలో.

ఏదీ శాశ్వతం కాని ప్రపంచంలో మనిషి కలకాలం నిలిచిపోవాలని ఆకాంక్షిస్తాడు. కవికి కాలంతో కరిగిపోవాలన్న కోరిక ఉంటుంది. కాలంతోపాటు నిలిచేదేదైనా ఉందా? వేమన తన పద్యంలో చెప్పిన ఎన్నో విషయాలు నేటి సమాజానికి వర్తించవు. చలం చెప్పిన స్త్రీవాదాన్ని దాటి ఒక అడుగు ముందులో నేటిస్త్రీ వాదం ఉంది. శ్రీశ్రీ సదత్సంశయంలో ప్రకటించిన భావాలు నేడు పటాపంచలవుతున్నాయి.

మార్పు అనివార్యం. దీన్నే కాలం మారింది అంటాం. ఒక్కోసారి మార్పు నెమ్మదిగా జరిగేటప్పుడు కదలని ప్రపంచంలాగా అన్పిస్తుంది. అప్పుడు కాలం ఘనీభవించిందని అంటాం. "కంచికచర్ల నుండి/ కారంచేడు దాకా/ కాలం స్తంభించినట్లే ఉంద"ని కవి సత్యభాష్యుర్ తన 'అచలం'లో అంటున్నాడంటే దళితుల జీవితాల్లో ఏ మార్పు రాలేదనే. సమాజం ఇంకా ఆధునికం కాలేదని.

దోపిడి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉంది. దోపిడిలు లేని దొరబాబులుండబోని ప్రపంచం ఆవిష్కారం కోసం ప్రగతిశీల కవులు తమ గీతాలను ఆలాపిస్తూనే ఉన్నారు. "ప్రపంచవ్యాప్తమై వున్న మనం బాధలకు చరమకాలాన్ని కాంక్షిస్తున్నాం" అంటూ ప్రముఖ విప్లవకవి పాభోనెరుడా తన 'శిక్షించాలంటున్నా' కవితలో తన ఆకాంక్షను వ్యక్తీకరిస్తాడు.

వర్తమానం ఇంద్రధనుస్సులా మారి మనకళ్ళను మారుస్తుంది. అప్పుడు మనిషి పరాయికరణచెంది కాలాన్ని మరిచిపోతాడు. తానేమిటో అర్థం చేసుకొనేలోపు కాలం గతించిపోతుంది. దీన్నే మానవపురం చంద్రశేఖర్ 'తిత్తవ' కవితా సంకలనంలో వర్తమాన దృశ్యాన్ని ఇలా ఆవిష్కరిస్తాడు.

జాడ తెలిక వర్తమానం
వర్తమానాన్ని పసిగట్టలేని భవిష్యత్తు బివరికి ఎవరికివాళ్ళే
సమూహంగా పరాయికరణ చెందుతున్న
ఒక విషాద సందర్భదృశ్యం!

ఈ సందర్భ దృశ్యం మెల్లగా మారుతోంది. అమెరికా ఆర్థికసంక్షోభం వాస్తవాన్ని కళ్ళముందు ఆవిష్కరిస్తోంది. పెట్టుబడిదారీ విధానమే చివరిదని, చరిత్ర అంతమైందని అన్నవాళ్ళకు కనువిప్పు కలిగిస్తూ వర్తమాన సంక్షోభం సరికొత్త ఆశలను చిగురింపజేస్తోంది. అందుకే వర్తమాన కాలాన్ని చూడాలి. బాగా వీక్షించాలి. అవలోకించాలి.

భూమ్యాకాశాలు తొలిసారి ఏకమైనప్పుడు కాలం నిలువెత్తు మనిషిరూపమై నిలబడి ఉండి ఉంటుంది అని చెప్తున్న కొప్పర్ కవితా చరణాలను మనం గుర్తుంచుకోవాలి. అలాగే మరో ప్రపంచపు కొత్త బంగారుకాలానికి పరితపించే మనిషి సాగించాలి తన ప్రస్థానం ఇలా....

క్షణాల శిఖరాలు దూకి
దినాల గహనాలు దాటి
కాల ఘట్టాలను చీల్చుకుని
వేలావలయాలను విదిల్చుకుని
సమున్నత లక్ష్యసాగర
సంగమం కోసం. (విశ్వంభర)

భిద్రమైన జీవితాల చిత్రణ “మోడర్న్ టైమ్స్”

కొండూరి వీరయ్య

యూరప్ పర్యటన ముగించుకుని తిరిగి అమెరికా చేరే సరికి పెట్టుబడిదారీ విధానపు తొలి ప్రపంచ వ్యాపిత సంక్షోభం కళ్ల ముందు కనిపిస్తుంది. ఏ నిరుద్యోగమైతే ప్రధాన సమస్యగా చాప్లిన్ భావించాడో అదే నిరుద్యోగం భూతంలాగా పెరిగిపోవటం దగ్గరనుండి చూశాడు. లక్షలాది మంది కార్మికులు పొట్ట చేత పట్టుకుని వీధిన పడటం గమనించాడు. ఏ మాత్రం నిరసన స్వరం వినిపించినా ప్రభుత్వం కార్మికులు ఉట్టిపూణ్యానికే కేసులు మోపి జైలుకు పంపుతున్న వైనాన్ని కూడా చూశాడు. జీవన పోరాటంలో ఓడిపోయిన పలువురు కార్మికులు పొట్ట నింపుకోవటానికి లూటీలు, దొప్పీలకు పాల్పడటాన్ని కూడా చాప్లిన్ కళ్లారా చూశాడు. ఈ పరిస్థితుల్లో తన పర్యటన అనుభవాలు తనలోని కళాకారుడిని తట్టి లేపాయి. సామాజిక రాజకీయ పరిణామాలను అత్యంత సమీపంగా పరిశీలించి నిశ్చితాభిప్రాయానికి రావటంతో సరిపెట్టక తన అభిప్రాయాలను ప్రపంచానికి చేరవేయటానికి చాప్లిన్ చలనచిత్రాన్ని సాధనంగా ఉపయోగించుకున్నాడు.

v విశ్లేషణ

ప్రస్తుతం ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ భారీ సంక్షోభం దిశగా అడుగులు వేస్తోంది. నూతన సహస్రాబ్దిలో ఇదే మొదటి ‘ప్రపంచ ఆర్థిక సంక్షోభం’ అని చెప్పవచ్చు. పలువురు మేధావులు ఈ సంక్షోభాన్ని 1929 నాటి మహా మాంద్యం (గ్రేట్ డిప్రెషన్)తో పోల్చుతున్నారు. మహా సంక్షోభం రెండో ప్రపంచ యుద్ధానికి దారితీసినట్లే అనేక సాహితీ ఆణిముత్యాలను కూడా ప్రపంచానికి అందించింది. మానవాళి చరిత్రలో భూస్వామ్య వ్యవస్థ నుండి సమాజం పరిపక్వమైన పెట్టుబడిదారీ విధానానికి బదిలీ అవుతున్న కాలంలో సంభవించిన ఆర్థిక మహా మాంద్యం ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ స్వరూప స్వభావాలను గణనీయంగా ప్రభావితం చేసిన సంఘటనగా చరిత్రలో నిలిచి పోతుంది. అప్పటికే మనిషి జీవితం పెట్టుబడిదారీ ‘చక్రబంధం’లో చిక్కుకు పోతున్న కాలంలో ఈ సంక్షోభం

తెచ్చిపెట్టిన ఇక్కట్లతో సామాన్యుని జీవితం చితికిపోయింది. ఆ చితికిన జీవితాలు దగ్గరగా చూసిన సాహితీ ప్రముఖుల కళ్లు చెమర్చాయి. ఈ ఆవేదనకు అక్షరరూపం ఇచ్చేందుకు కొందరు ప్రయత్నిస్తే మరికొందరు ఆవేదనకు రూపం ఇచ్చేందుకు కుంచె చేపట్టారు. హెచ్ జి వెల్స్, చార్లీ చాప్లిన్ వంటి చలన చిత్ర అగ్రజులు 1929 నాటి చితికిపోయిన సామాన్యుల బతుకును వెండితెర ఎక్కించేందుకు ప్రయత్నించారు. అటువంటి ప్రయత్నంలో ప్రపంచానికి దక్కిన కళాఖండమే మోడర్న్ టైమ్స్ లఘు చిత్రం. మోడర్న్ టైమ్స్ చిత్రం నిర్మించిన ఏడు దశాబ్దాల తర్వాత కూడా ఈ చిత్రం ప్రపంచ సినీ ప్రముఖులను ఆకట్టు కుంటోందంటే చిత్ర కథలో ఉన్న బలం, దాని నేపథ్యమే కారణమని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. అందువల్లనే 2003 కేన్స్ అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవాలను

మోడర్న్ టైమ్స్ చిత్ర ప్రదర్శనతో ముగించారు.

చిత్ర నేపథ్యం లోకి వెళ్లేముందు 1929 సంక్షోభం గురించి క్లుప్తంగా...

ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే 1929 ఆర్థిక మాంద్యం మొత్తంగా మానవాళి ఆలోచనా విధానాన్ని మార్చేసింది. అప్పటి వరకు ప్రాథమిక రూపంలో ఉన్న పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక వ్యవస్థ సోషలిస్టు ఆర్థిక వ్యవస్థల మధ్య పోరాటం ఈ సంక్షోభంతో తారాస్థాయికి చేరింది. మొత్తం ప్రపంచం ప్రత్యామ్నాయం కోసం అలనాటి సోవియట్ రష్యావైపు చూడ నారంభించింది. అన్ని దేశాల్లోని విద్యార్థికులు, మేధావులు పెట్టుబడిదారీ విధానం కంటే సోషలిజం మానవాళికి నిజమైన ప్రత్యామ్నాయమని బలంగా నమ్మటానికి దారితీసింది ఈ సంక్షోభం. ఈ సంక్షోభంలో ప్రజలు ఎదుర్కొన్న ఈతిబాధలు, కష్టనష్టాలు సామాజిక స్పృహ

కలిగిన కళాకారుడిని తట్టి లేవటం సహజం. 1929 మహా మాంద్యానికి ఒక సామాజిక స్పృహ కలిగిన కళాకారునిగా చార్లీ చాప్లిన్ స్పందనే మోడర్న్ టైమ్స్ సినిమా అని చెప్పవచ్చు.

చాప్లిన్ ఆవిష్కృతమవుతున్న నూతన ప్రపంచాన్ని అవగాహన చేసుకునేందుకు హాలీవుడ్ వదిలిపెట్టి యూరప్ పర్యటనకు బయలు దేరాడు. ఆ పర్యటనలో చాప్లిన్ ముందు పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ అమానుషత్వం అనేక రూపాల్లో ఆవిష్కృతమైంది. ప్రత్యేకించి 1920 దశకం ఆధునిక పారిశ్రామికీకరణకు పునాదులు వేసిన కాలం అన్న సంగతి మనం గుర్తు చేసుకుంటే ఈ అమానుషత్వం రూపాలు మరింత స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. ఈ కాలంలోనే కన్వేయర్ బెల్ట్ ఆవిష్కృతం కావటం, ఫోర్డ్ కంపెనీ ఈ బెల్ట్ను పారిశ్రామిక వినియోగంలోకి తేవటం జరిగింది. దాంతో కార్ల నిర్మాణ క్రమం అనేక చిన్న చిన్న పనులుగా విభజించి ఎక్కడికక్కడ తయారు చేస్తూ కన్వేయరు బెల్టు ద్వారా ఈ విడి భాగాలన్నింటినీ ఒక చోటికి చేర్చి తుది రూపం ఇవ్వటం ఈ క్రమంలో ఉన్న ప్రత్యేకత. ఈ క్రమంలో అంతకు ముందు పరిశ్రమలో ఉమ్మడిగా పని చేసే కార్మికుడు ఇప్పుడు విడివిడిగా పని చేయటం మొదలుపెడతాడు. ఈ విడి పని కూడా తన వివేకంతో నిమిత్తం ఉన్నది కాదు. కళ్లముందు కదులుతున్న యంత్ర వేగానికి అనుగుణంగా

తన ఆలోచన, కదలిక, పని వేగం మారిపోతూ ఉండాలి. ఆధునిక పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి లక్షణానికి తగ్గట్లుగానే యాంత్రిక వేగంతో అవసరానికి మించి ఉత్పత్తులు తయారు చేసి గోదాముల్లో నిల్వ చేసిన కాలం కూడా ఇదే. ఇంకా చెప్పాలంటే మానవజాతి చరిత్రలో అవసరానికి మించి మిగులు ఉత్పత్తులు తయారు చేసిన తొలి దశ ఇది. ఇదే యాంత్రీకీకరణ అదనపు ఉత్పత్తులు అందుబాటులోకి తేవటంతో పాటు అప్పటివరకు ఫ్యాక్టరీల్లో పని చేస్తున్న వారిని నిరుద్యోగులుగా కూడా మార్చేసింది. మొత్తం ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఒక నూతన ఆవిష్కరణ వ్యక్తిగత జీవితాన్ని ఏ విధంగా ప్రభావితం చేస్తుందన్న విషయాన్ని అతి దగ్గరగా పరిశీలించటానికి వీలైన కాలం అది. ఛాప్లిన్ తన యూరప్ పర్యటనలో మహాత్మా గాంధీ, ఐన్స్టీన్, హెచ్ జి వెల్స్ వంటి విశిష్ట వ్యక్తులను కలుసుకున్నాడు. వారితో ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ విధానం పర్యవసానాల గురించి చర్చించాడు. ఈ చర్చల్లోనే ఆయన “ నిరుద్యోగం కీలకమైన సమస్య. యంత్రాలు మనిషికి సహకారిగా ఉండాలి. మనిషిని ఉద్యోగం నుండి తొలగించటానికి కాదు” అన్న బలమైన అభిప్రాయానికి వచ్చాడు.

యూరప్ పర్యటన ముగించుకుని తిరిగి అమెరికా చేరే

సరికి పెట్టుబడిదారీ విధానపు తొలి ప్రపంచ వ్యాపిత సంక్షోభం కళ్ల ముందు కనిపిస్తుంది. ఏ నిరుద్యోగమైతే ప్రధాన సమస్యగా చాప్లిన్ భావించాడో అదే నిరుద్యోగం భూతంలాగా పెరిగిపోవటం దగ్గరనుండి చూశాడు. లక్షలాది మంది కార్మికులు పొట్ట చేత పట్టుకుని వీధిన పడటం గమనించాడు. ఏ మాత్రం నిరసన స్వరం వినిపించినా ప్రభుత్వం కార్మికులు ఉట్టిపూణ్యానికే కేసులు మోపి జైలుకు పంపుతున్న వైనాన్ని కూడా చూశాడు. జీవన పోరాటంలో ఓడిపోయిన వలువురు కార్మికులు పొట్ట నింపుకోవటానికి లాటీలు, దొమ్మీలకు పాల్పడటాన్ని కూడా చాప్లిన్ కళ్లారా చూశాడు. ఈ పరిస్థితుల్లో తన పర్యటన అనుభవాలు తనలోని కళాకారుడిని తట్టి లేపాయి. సామాజిక రాజకీయ పరిణామాలను అత్యంత సమీపంగా పరిశీలించి నిశ్చితాభిప్రాయానికి రావటంతో సరిపెట్టక తన అభిప్రాయాలను ప్రపంచానికి చేరవేయటానికి చాప్లిన్ చలనచిత్రాన్ని సాధనంగా ఉపయోగించుకున్నాడు. మోడర్న్ టైమ్స్ కథ రచనకు ఉపక్రమిస్తాడు చాప్లిన్. ఆ విధంగా మోడర్న్ టైమ్స్ చిత్రం ఆవిష్కృతమవుతున్న నూతన ప్రపంచంలో సగటు మనిషి ఎదుర్కొనే కష్ట నష్టాలను ప్రతిబింబించే సామాజిక వ్యంగ చిత్రంగా రూపుదిద్దుకొన్నది.

కథనం

పైన చెప్పుకున్నట్లు 1930 నాటి అమెరికా పారిశ్రామిక సంక్షోభం నేపథ్యంలో రూపొందించిన మోడర్న్ టైమ్స్ చిత్రం ఆద్యంతమూ ఒక ఫ్యాక్టరీలో కార్మికుడి చుట్టూ తిరుగుతుంది. భూగర్భ రైలు దిగి ఫ్యాక్టరీ గేటు వైపు పరుగెడుతున్న కార్మికుడితో చిత్రం ప్రారంభం అవుతుంది. లిటిల్ ట్రాంప్ పాత్రలో చాప్లిన్, హోటల్లో గాయని ‘ గమిని’గా పాల్వెట్టె గొడార్డ్లు ప్రధాన పాత్ర ధారులు. లిటిల్ ట్రాంప్ ఒక ఉక్కు కర్మాగారంలో కన్వేయరు బెల్టుపై నట్లు బిగించే కార్మికుడు. ఒక్క సెకను కూడా దృష్టి మరల్చకుండా నట్లు బిగిస్తూ ఉండటం అతని పని. ముఖం మీద ఈగ వాలితే ఆ ఈగను తోలే పనిలో కొన్ని నట్లు వదిలేస్తాడు. పక్కనున్న ఫోర్మెన్ నట్లు బిగింపు వేగం పెంచమని ఒత్తిడి తెస్తూ ఉంటాడు. దాంతో బెల్టు వెంట పరిగెడుతూ వదిలేసిన నట్లు బిగించుకుంటూ తన స్థానానికి చేరుకుంటాడు. ఈ మొత్తం క్రమంలో తిరుగుతున్న బెల్టు క్రమం కూడా తప్పుతుంది. మిగిలిన కార్మికులకు ఇబ్బంది ఎదురవుతుంది. దీంతో లిటిల్ ట్రాంప్ ను పనిలో నుండి తొలగిస్తాడు. ఆ తర్వాత జీవనోపాధి వెతుక్కుంటూ అనేక ప్రయత్నాలు చేస్తాడు లిటిల్ ట్రాంప్. చివరకు వీధిలో నడుస్తూ ఉండగా ఎదురుగా కార్మికుల నిరసన ప్రదర్శన

ఎదురవుతుంది. ప్రదర్శనకారుడి చేతి నుండి జెండా జారి కింద పడిపోతే అది అందించటానికి వెళ్తాడు. అదేసమయంలో నిరసన ప్రదర్శనను చెదరగొట్టటానికి వచ్చిన పోలీసులు జెండా లిటిల్ ట్రాంప్ చేతిలో ఉండటం చూసి అతన్నే నిరసనకారుడిగా భావించి జైలుకు తీసుకెళ్తారు. జైల్లో మూడు పూటలా భోజనం

తన చేతి వేగాన్ని మించి కదిలి పోతున్న కన్నేయరు బెల్టు వేగాన్ని అందుకునేందుకు అలవాటు పడిన లిటిల్ ట్రాంప్ చేతులు చివరకు ఫ్యాక్టరీ నుండి బయటకు వచ్చిన తర్వాత కూడా నట్లు బిగిస్తున్నట్లు కదులుతూనే ఉంటాయి. ఫ్యాక్టరీ నుండి బయటకు వచ్చిన లిటిల్ ట్రాంప్ కంటిని కనిపించిన బోల్టు

‘సంక్షోభ సాహిత్యం’

అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభంపై సాహిత్య కారులు అత్యంత శక్తివంతంగా స్పందించారు. దాని ప్రభావాన్ని పరిపరి విధాల ప్రతిబింబించారు. జాన్ స్టీన్ బ్యాక్ 1939లో వెలువడిన ” ద గ్రేప్ ఆఫ్ ర్యాత్ “ నవల వాటిలో చాలా ప్రసిద్ధమైంది. ఈ రచనకు నోబెల్ బహుమతి, పులిట్జర్ పురస్కారం కూడా లభించాయి. ఆ దశలో కరువు ఆర్థిక సమస్యలు వ్యవసాయం పరిశ్రమగా మారిన పర్యవసానాలతో చితికి పోయిన వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబం పరిస్థితిని ఈ నవల చిత్రించింది. ఇదే రచయిత రాసిన మరో నవల ఆఫ్ మైన్ అండ్ మ్యాన్ కూడా ఆర్థిక సంక్షోభాన్నే వర్ణిస్తుంది. ఆలోన్ బెర్న్ డర్ ద గ్రేట్ డిప్రెషన్ పేరుతోనే రాసిన నవల ఒక కాంట్రాక్టు కార్మికుడి జీవన వేదనను వినిపిస్తుంది. హార్వర్ లీ టు కిల్ ఎ మోకింగ్ బర్డ్ ఆ సంక్షోభ కాలానికి సంబంధించి నడుస్తుంది. బూకర్ బహుమానం పొందిన మార్గరెట్ ఆట్వుడ్ నవల ‘ టు కిల్ ఎ మోకింగ్ బర్డ్’లో సంపన్నవర్గానికి చెందిన మహిళ ఒక విప్లవకారుణ్ణి ప్రేమించడం ఇతివృత్తంగా నడుస్తుంది. మరో మహారచయిత మార్క్ ట్వేన్ అయితే ఆ కాలంలో ప్రభుత్వం ప్రకటించిన గణాంకాలను పరమచెత్త కింద కొట్టి పారేశాడు. అయినా ఆ లెక్కల ప్రకారమే చూసినా 1929-32 మధ్య 5000 బ్యాంకులు దివాళా ఎత్తాయి. కోటిన్నర మంది ఉపాధి కోల్పోయి వీధుల పాలయ్యారు. ప్రపంచ పారిశ్రామికీకృతి దాదాపు 45 శాతం పడిపోయింది. పంటల ధరలు యాభై శాతంతగ్గాయి. ప్రపంచమంతటా గనుల తవ్వకం నిర్మాణ పరిశ్రమ స్తంభించిపోయాయి!

దొరుకుతుంది. బయట పని దొరక్క కడుపు మాడ్చుకునే కంటే కనీసం జైలుకొచ్చి మూడుపూటలా తిండి తినటమే మేలన్న స్థితికి చేరుకుంటాడు లిటిల్ ట్రాంప్. ఈ అభిప్రాయంతోనే శిక్ష కాలం ముగిసి జైలు నుండి బయటకు వచ్చిన తర్వాత కూడా ఏదో ఒక తప్పు చేసి తిరిగి జైలుకే వెళ్లేందుకు ప్రయత్నిస్తాడు. సాధ్యం కాదు. ఈ ప్రయత్నాల్లో ఉండగా గమిని ఒక రోజు పొట్టనింపుకోవటానికి వేరే మార్గం దొరక్క హోటల్లో బ్రెడ్ ముక్క దొంగతనం చేసి పారిపోతూ ఎదురుపడుతుంది. ఈ తర్వాత ఇద్దరూ కలిసి పని వెతుక్కుంటూ మరో హోటల్లో గమిని గాయనిగా చేరగా అదే హోటల్లో అతి కష్టం మీద సర్వర్ గా పనికి కుదురుతాడు లిటిల్ ట్రాంప్. ఈ విధంగా మొత్తంగా చూసినప్పుడు పారిశ్రామికీకరణ వేగంలో ఫ్యాక్టరీ పొగ గొట్టాల నుండి ఆవిరై పోతున్న మానవత్వాన్ని, మనిషి తత్వాన్ని కళ్లకు కట్టినట్లు ప్రదర్శిస్తాడు. చివరకు వేకువ వెలుగుల్లో గమిని, లిటిల్ ట్రాంప్ లు నూతన జీవితాన్ని వెతుక్కుంటూ బయలు దేరతారు.

ఫ్యాక్టరీ మేనేజరు కార్మికుల ఉత్పాదకత పెంచే ప్రయత్నంలో భోజన విరామ సమయాన్ని తగ్గించేందుకు పథకాలు తయారు చేస్తాడు. అటువంటి పథకాల్లో ఒకటి కార్మికులకు రోజోట్ లాంటి యంత్రం ద్వారా తిండి అందించటం. అటువంటి సాధనాలతో భోజన విరామ సమయాన్ని తగ్గించి తద్వారా వచ్చిన అదనపు సమయాన్ని ఫ్యాక్టరీలో ఉపయోగించుకుని అదనపు ఉత్పత్తి సాధించటం ద్వారా ఉత్పాదకత పెంచేందుకు మొదట్లో ప్రయత్నాలు జరిగిన వైనాన్ని ఈ దృశ్యం చక్కగా వ్యక్తీకరిస్తుంది. ఇదీ మోడర్న్ టైమ్స్ కథ సారాంశం.

వంటి ప్రతి వస్తువునూ బిగించే ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంటాడు. చివరకు మనుషుల ముక్కులను కూడా రెంచీలతో తిప్పుతాడు. శారీరక ధర్మాన్ని యాంత్రిక ధర్మంతో ముడిపడితే మనిషి తనను తాను కోల్పోయి కేవలం యంత్రాల మధ్య మరో యంత్రంగా మారతాడు అని వర్ణించేందుకు ఇది అద్భుతమైన వర్ణనగా మిగిలిపోతుంది.

మొదట్లో విషాందాంతంగా ముగించాలనుకున్న ఈ కథకు లిటిల్ ట్రాంప్ ఆసుపత్రిలో ఉన్నప్పుడు వైరాగ్యంతో గమిని నన్ గా మారిపోవటం, తర్వాత ఇద్దరూ విడిపోవటంతో కథను ముగించేలా చిత్రీకరణ జరిగింది. తర్వాత నిరాశతో కథను ముగించరాదనుకున్న చాప్లిన్ నూతన పొద్దు కోసం ఎదురు చూస్తూ నూతన తీరాలకు ప్రయాణం ప్రారంభించినట్లు చిత్రీకరించి కథను ముగిస్తాడు.

ప్రపంచానికి ఇంతటి మహత్తర చిత్రాన్ని అందించిన చాప్లిన్ చివరకు అమెరికా లో మెకార్థియిజానికి బలై దేశం వదిలివెళ్లాల్సి వచ్చింది. యూరప్ లో స్థిర పడ్డాక 1957లో ది కింగ్ ఇన్ స్కూయార్స్ అన్న పేరుతో అమెరికా ప్రభుత్వం తన వాక్ స్వాతంత్ర్యానికి అవరోధాలు కల్పించిన తీరుకు చిత్రరూపం ఇస్తాడు. తర్వాత కాలంలో సైతం అమెరికా ఆర్థిక వ్యవస్థ, ప్రపంచ దేశాలు పలు సంక్షోభాలు ఎదుర్కొన్నప్పటికీ ఆయా సంక్షోభాల కాలంలో సామాన్య ప్రజలు కార్మికుల జీవితాల స్థితిగతులపై ఇంతటి చక్కటి ప్రదర్శన వెలువడలేదనే చెప్పాలి.

అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభం అందరికీ గుణపాఠం

జి.వి.

విశ్వ వేదికలపైనే గాక వీధి మలుపుల్లో కూడా ఇప్పుడు ఆర్థిక సంక్షోభం గురించి మాట్లాడుతున్నారు. అమెరికా ఆర్థిక వ్యవస్థ అంత అల్లకల్లోలంగా ఉంది. 1930లలో సంభవించిన మహాసంక్షోభం తర్వాత ఎన్నడూ లేనంత తీవ్రంగా పరిస్థితి నేడు ఉంది. అమెరికా ఎదుర్కొంటున్న సంక్షోభం సబ్ ప్రైమ్ రుణ సంక్షోభం అంటున్నారు. ఇది రుణాలు, వాటి చెల్లింపులు, దివాళాలు లాంటి ఫైనాన్స్ రంగానికి సంబంధించిన పరిణామాల వల్ల ఏర్పడినది. ప్రపంచీకరణ, నయా ఉదారవాద విధానాలతో దట్టంగా అల్లుకుపోయిన ఫైనాన్స్ పెట్టుబడి కార్యకలాపాలు ముమ్మరం అవడం వల్ల ఏర్పడింది. సాధారణంగా వచ్చే ఆర్థిక సంక్షోభాలకు భిన్నమైన పరిస్థితి ఇది. అందుకే ఇది ప్రపంచంలోని ప్రతి ఒక్కరికీ కొత్తగానే ఉంది.

బ్యాంకులు తమ కస్టమర్లకు రుణాలు ఇవ్వడం సర్వసాధారణం. అలా రుణాలు ఇచ్చేటప్పుడు అన్నింటికన్నా ముందు బ్యాంకులు చూసుకునేది రుణాన్ని అందుకునే వ్యక్తి దాన్ని సక్రమంగా తీర్చగలడా లేదా అన్నది అతని ఆదాయం మీద ఆధారపడుతుంది. డౌన్ పేమెంట్

అంటే తొలుత చెల్లించాల్సిన మొత్తాన్ని చెల్లించగలడా, ఎంత కాలంలో మొత్తం రుణాన్ని తిరిగి చెల్లిస్తాడు తదితర అంశాల్ని పరిగణనలోకి తీసుకుని బ్యాంకులు రుణాలు ఇస్తాయి. అలాగే అప్పు ఇచ్చేప్పుడు దేనికోసమైతే రుణాలు అందిస్తున్నాయో దాన్ని లేదా, ఇతర అస్తలు ఉంటే వాటిని తాకట్టు పెట్టుకుంటాయి. ఒకవేళ బాకీ తీర్చలేక పోతే ఆ ఆస్తులను స్వాధీనం చేసుకొని వేలం వేసి సొమ్మును పొందుతాయి. అన్ని అర్హతలు సక్రమంగా ఉన్న వ్యక్తికి రుణాలు ఇస్తే అవి ప్రైమ్ రుణాలు అవుతాయి. కాని తిరిగి చెల్లింపు అంత గ్యారంటీ కాదు అని తెలిసీ వారికి కూడ రుణాలు ఇస్తే అవి సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు అవుతాయి. ప్రైమ్ రుణాలు అయితే వాటికి వడ్డీ రేటు పరిమితంగా ఉంటుంది. కాని సబ్ ప్రైమ్ రుణాలకు అధిక వడ్డీ రేటు వసూలు చేయవచ్చు. దీని ద్వారా బ్యాంకులు తమ లాభాలు ఎక్కువగా వస్తున్నట్లుగా చూపవచ్చు. అప్పుడు మార్కెట్లో వాటి రేటింగ్ పెరుగుతుంది. వాటి షేర్లకు కూడ గిరాకీ అధికమవుతుంది. పెద్ద ఎత్తున తీసుకున్న అలాంటి సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు తిరిగి చెల్లించలేక చేతులెత్తేయడంతో నేడు అమెరికాలో సంక్షోభం ఏర్పడింది.

అమెరికాలో ఈ సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు గృహ నిర్మాణం కోసం ఇచ్చారు. వాటిని తీసుకున్నది కూడ మధ్యతరగతి, సాధారణ ప్రజలు. దీనితో స్వంత ఇళ్లు కలిగిన వారు కూడ భారీగా పెరిగారు. 1994లో అమెరికాలో స్వంత ఇళ్లు కలిగిన కుటుంబాలు మొత్తం కుటుంబాలలో 64 శాతంగా ఉండే వారు. 1980 నుండి వారి వాటా ఇంతే ఉంటూ వస్తున్నది. కాని సబ్ ప్రైమ్ రుణాల పుణ్యమా అని ఇది 2004 నాటికల్లా 69.2 శాతానికి పెరిగింది. గృహాలకు గిరాకీ పెరగడంతో గృహాల ధరలు విపరీతంగా పెరిగాయి. వినియోగ వ్యయం కూడ భారీగా పెరిగింది. 1997-2006 మధ్య కాలంలో గృహాల ధరలు 124 శాతం పెరిగాయి. ఒక వైపున గృహాల ధరలు పెరిగి పోతుండగా, మరో వైపున వడ్డీ రేటు తగ్గుతూ వచ్చాయి. ఈ పరిస్థితిని ఆసరాగా చేసుకొని గృహ రుణాలు తీసుకున్న వారు తమ గృహాలను పెరిగిన ధర ప్రకారం రీ ఫైనాన్స్ చేసి, కొత్తగా తక్కువ వడ్డీకి రుణాన్ని తీసుకోవడం మొదలు పెట్టారు. ఈ విధంగా రీ ఫైనాన్స్ వల్ల వారి వద్ద కొంత సొమ్ము మిగులుతుంది. దాన్ని వారి స్వంత వినియోగం కోసం వెచ్చించే వారు. గృహాల ధరలు పెరుగుతూనే ఉండటం, వడ్డీ రేట్లు

తగ్గుతూ ఉంటూ వచ్చినంత కాలం ఈ పరిస్థితి సజావుగానే కొనసాగింది.

రిస్క్ ఎక్కువగా ఉంటుందని తెలిసి కూడ సబ్ ప్రైమ్ రుణాలను అధికంగా ఇచ్చిన బ్యాంకులు వాటిని సెక్యూరిటీలుగా అంటే బాండ్ల రూపంలోకి విడగొట్టి మార్కెట్లో విక్రయించడం ద్వారా ఆ రిస్కును మూడో పార్టీకి బదలాయించాయి. ఈ సెక్యూరిటీలలో ఫ్యూచర్స్ మార్కెట్ను కూడ బాగా పెంచేశారు. ఫ్యూచర్స్ మార్కెట్ అంటే పూర్తిగా స్పెక్యులేషన్పై ఆధారపడేది. మరో వైపున సెక్యూరిటీలను విక్రయించి సొమ్ము చేసుకున్న బ్యాంకులు ఆ మొత్తాలను మళ్లీ మరింత పెద్ద సంఖ్యలో సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు ఇవ్వడానికి వినియోగించాయి. ఈ విధంగా గృహరుణాల సబ్ ప్రైమ్ బుడగ విపరీతంగా పెరిగిపోయింది. ఈ కాలంలో మొత్తంగా అమెరికా కుటుంబాలు తమ ఆదాయాన్ని మించి ఖర్చు పెట్టడం బాగా అధికమయింది. 2007 నాటికి అమెరికా కుటుంబాల రుణాలు వాటి ఆదాయంతో పోల్చుకున్నప్పుడు 130 శాతంగా ఉన్నాయి. కాని అంతకు ముందు దశాబ్దం అంతటిలోను అది 100 శాతంగా మాత్రమే ఉండేది. ఈ సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు 2007 మార్చి నాటికి తారాస్థాయిని అందుకొని 1లక్ష30వేల కోట్ల డాలర్లకు చేరాయి.

పెట్టుబడి దారీ వ్యవస్థలో ఏ వస్తువుకైనా గిరాకి అధికమవుతున్నదంటే దాని ఉత్పత్తిని విపరీతంగా పెంచేశారు. చివరికి వాటిని కొనే వాళ్లు కరవవుతారు. గృహాల విషయమూ అలాగే అయింది. 2007 సంవత్సరంలో అంతకు ముందు సంవత్సరంతో పోల్చుకున్నప్పుడు గృహాల అమ్మకాలు 26.4 శాతం తగ్గిపోయాయి. 2008 జనవరి నాటికి అమెరికాలో అమ్ముడుపోక మిగిలిపోయిన గృహాల సంఖ్య రికార్డు స్థాయిలో 40 లక్షలకు చేరింది. ఇలా గృహాల సరఫరా గిరాకీని మించి అధికం కావడంతో వాటి ధర సహజంగా తగ్గుతూ వచ్చింది. 2006 నాటికి పతాక స్థాయికి చేరిన గృహాల ధరలు నవంబరు 2007 నాటికి 8 శాతం తగ్గాయి. 2008 మే నాటికి 18.4 శాతం తగ్గాయి. ఇలా ఒక వైపున ధరలు వేగంగా పతనం అవుతుండగా అమెరికాలో వడ్డీ రేట్లు కూడ పెరుగుతూ వచ్చాయి. సబ్ ప్రైమ్ రుణాలలో అత్యధికం వడ్డీ రేటు ఎప్పటి కప్పుడు మారుతూ ఉండేవే. అందుచేత వాటిపై వడ్డీ రేటు కూడ పెరుగుతూ వచ్చింది. మరో వైపున రీ ఫైనాన్స్ చేయడానికి గృహాల ధరలు అంతకంతకూ తగ్గుతూ వస్తున్నాయి. ఈ స్థితిలో సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు తీసుకున్న వారు వాటిపై తిరిగి చెల్లింపులు చేయడం కష్టసాధ్యమైంది. అసలు

కట్టలేని వారు తమ గృహాలను వదిలివేసి వెళ్లిపోయారు. ఈ పరిణామం తీవ్రం కావడంతో సబ్ ప్రైమ్ రుణాల విషవలయం బద్దలయింది. అలా రుణాలు ఇచ్చిన బ్యాంకులు దివాళాతీయడం మొదలయింది. ఆ బ్యాంకులు విడుదల చేసిన సెక్యూరిటీల మార్కెట్ ధరలు కూడ ఒక్కసారిగా కుప్పకూల సాగాయి. ఇలాంటి సెక్యూరిటీలను అధికంగా కొనుగోలు చేసిన మన దేశానికి చెందిన ఐసిఐఐ, ఎస్బిఐలు పెద్ద ఎత్తున నష్టాలు చవిచూడాల్సి వచ్చింది. అలా వచ్చిన నష్టాలను భర్తీ చేసుకునేందుకు ఆ బ్యాంకులు ఇతరత్రా తమ సొమ్మును దానికి వెచ్చించాల్సి వచ్చింది. ఈ క్రమంలోనే ఐసిఐఐ బ్యాంకు దివాళా తీస్తున్నదని పుకార్లు కూడ వ్యాపించాయి.

మొత్తం ఈ పరిణామాల వర్యవసానంగా అమెరికాలోని ఐదు అతి పెద్ద బ్యాంకులు దివాళా తీశాయి. వాటిని కాపాడటానికి అమెరికా ప్రభుత్వం పడరాని పాట్లు పడింది. చివరకు జాతీయకరణకు సైతం పాల్పడింది. అమెరికా ఆర్థిక మంత్రి పాల్సన్, అధ్యక్షుడు బుష్ దీని కోసం 70,000 కోట్ల డాలర్లతో ఒక పథకాన్ని కూడ ఆగవేషాల మీద ప్రకటించారు. దీనికి అమెరికాలో తీవ్ర వ్యతిరేకత వ్యక్తమయింది. మితిమీరిన స్వార్థంతో అడ్డగోలుగా వ్యవహరించి దివాళా తీసిన ప్రైవేటు సంస్థలను ఆదుకోవడానికి ఇంతటి భారీ మొత్తంలో ప్రజా ధనాన్ని వెచ్చించడం పట్ల నిరసన పెల్లుబికింది. జోసెఫ్ స్టిగ్లిజ్,

అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభ ప్రభావం భారత దేశంపై నేరుగా పడలేదంటే దానికి ఏకైక కారణం ఇక్కడ ఫైనాన్స్ రంగ సరళీకరణ అంతగా జరగక పోవడమే. మనోహాన్ ప్రభుత్వం ఈ సంస్కరణలను అడ్డగోలుగా ముందుకు తీసుకుపోవాలని ప్రయత్నిస్తే నిలువరించింది వామపక్షాలు. వాటి మూలంగానే ఇన్సూరెన్స్, బ్యాంకింగ్ రంగాలు రక్షించబడ్డాయి.

జేమ్స్ పెట్రాస్ లాంటి 200కు పైగా ప్రపంచ ప్రఖ్యాత ఆర్థిక వేత్తలకూడ ఇది సరికాదని తీవ్రంగా విమర్శించారు. ఈ సంక్షోభం వల్ల దివాళా తీసిన ఆర్థిక సంస్థలను ఆదుకోవడానికి చూపే ఆరాటంలో వీసమెత్తయినా ఆ దివాళాల ఫలితంగా ఉద్యోగాలు కోల్పోయే వారి పరిస్థితిని మెరుగుపరచడం గురించి చూపించడం లేదు. పైగా ఇలాంటి భయానకమైన సంక్షోభానికి కారణమయిన ఆయా సంస్థల సిఐఓల విపరీత వేతనాల గురించి కూడ ప్రజలు తీవ్రంగా చర్చించుకుంటున్నారు. ఉదాహరణకు లేమన్ బ్రదర్స్ అనే దివాళా తీసిన బడా బ్యాంకు సిఐఓలకు వార్షిక వేతనం 40 మిలియన్ డాలర్లు. రూపాయల్లో అయితే 180 కోట్లు. అంతే కాదు ఆయన తన పదవి నుండి వైదొలిగితే గోల్డెన్ హ్యాండ్ షేక్ 65 మిలియన్ డాలర్లు ఆయనకు ముట్టచెప్పాలి. ఇలాంటి వారిని కఠినంగా శిక్షించడానికి బదులు నజరానాలు ఇవ్వడం ఏమిటని అంతా ఆశ్చర్య పోతున్నారు. ఆందోళన వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

ప్రస్తుత ప్రపంచీకరణ వాతావరణంలో ఏ దేశంలో పెద్ద పరిణామం జరిగినా దాని ప్రభావం తప్పనిసరిగా ఇతర

దేశాలపై పడుతుంది. అమెరికా లాంటి దేశంలో జరిగిన సంచలన పరిణామాల ప్రభావం ప్రపంచ దేశాలపై ఏమేరకు ఉంటుంది అన్నది ఇప్పుడు అంతా ఆందోళన చెందుతున్న విషయం. భారత దేశంలో కూడ దీని గురించిన భయాలు, స్టాక్ మార్కెట్లో వాటి ప్రతిస్పందనలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. ప్రపంచీకరణ అంటేనే ఫైనాన్స్ పెట్టుబడులు దేశాల మధ్య స్వేచ్ఛగా రాకపోకలు సాగించడం ప్రధాన అంశంగా ఉంటుంది. ఇప్పుడు అమెరికా ఆర్థిక సంస్థలు సబ్ ప్రైమ్ రుణాలు అధికంగా ఇవ్వడం, వాటిని సెక్యూరిటీలుగా విడగొట్టి విక్రయించడం ద్వారా వాటి వద్ద వినియోగం కాని నిధులు విపరీతంగా పోగుపడ్డాయి. వాటిని సులువుగా ఇతర దేశాలకు ప్రధానంగా వర్తమాన దేశాలకు తరలించాయి. సులభంగా నిధులు అందుతున్నాయి కాబట్టి ఆయా దేశాలలోని ప్రైవేటు, ప్రభుత్వ రంగ ఆర్థిక సంస్థలు, పారిశ్రామిక సంస్థలు పెద్ద ఎత్తున రుణాలుగా తీసుకున్నాయి. అంతే కాకుండా ఈ దేశాలకు చెందిన బ్యాంకులు, ఇతర ఆర్థిక సంస్థలు సబ్ ప్రైమ్ రుణాల సెక్యూరిటీలను పెద్ద ఎత్తున కొనుగోలు చేశాయి. వాటి ద్వారా లాభాలను కూడ ఆర్జించాయి. కాని ఎప్పుడయితే సబ్ ప్రైమ్ రుణాల సంక్షోభం అమెరికాలో ఏర్పడిందో, ఈ నిధులన్నింటినీ ఒక్క సారిగా ఉపసంహరించుకోవడం జరుగుతున్నది. ఫలితంగా ఆ నిధులపై ఆధారపడి చేపట్టిన ఆర్థిక కలాపాలు కూడ అర్థంతరంగా నిలిచి పోతున్నాయి. ఈ పరిణామం ఆయా దేశాల స్టాక్ మార్కెట్లపై కూడ కనిపిస్తున్నది. అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభం ఫలితంగా నిధులు కోల్పోతున్న లేదా అక్కడి సంస్థల నుండి పెద్ద మొత్తాలలో సెక్యూరిటీలు కొనుగోలు చేసిన సంస్థల షేర్లు విపరీతంగా పడిపోతున్నాయి. ఐసిఐఐఐ, ఎన్ఐఐఐ, రిలయన్స్, డిఎల్ఎఫ్ తదితర సంస్థల షేర్లు పడిపోవడం ఈ పరిణామం ఫలితమే.

మొత్తంపై అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభ ప్రభావం భారత దేశంపై నేరుగా పడలేదంటే దానికి ఏకైక కారణం ఇక్కడ ఫైనాన్స్ రంగ సరళీకరణ అంతగా జరగక పోవడమే. మనోహన్ ప్రభుత్వం ఈ సంస్కరణలను అడ్డగోలుగా ముందుకు తీసుకుపోవాలని ప్రయత్నిస్తే నిలువరించింది వామపక్షాలు. వాటి మూలంగానే ఇన్సూరెన్స్, బ్యాంకింగ్ రంగాలు రక్షించబడ్డాయి. ఉదాహరణకు ఐసిఐఐఐ బ్యాంకులో విదేశీ పెట్టుబడులు చాల ఎక్కువగా ఉన్నాయని చెబుతున్నారు. ఆ పెట్టుబడులు ఎంత ఎక్కువగా ఉన్నప్పటికీ ఓటింగ్ హక్కు కలిగిన ఈక్విటీ 10 శాతానికి మించి ఉండే అవకాశం ఇక్కడ లేదు. ఈ ఓటింగ్ హక్కు కలిగిన ఈక్విటీని కనీసం 26 శాతానికి పెంచాలని ప్రభుత్వం గట్టిగా ప్రయత్నించింది. కాని వామపక్షాలు ఇదే జరిగితే బడా విదేశీ సంస్థలు పెట్టుబడులు మన దేశంలోని ప్రైవేటు బ్యాంకులను హాంఫట్ చేస్తాయని హెచ్చరించి అడ్డుకున్నాయి. లేకుంటే దేశంలోని రెండవ అతి పెద్ద బ్యాంకు ఐసిఐఐఐ ఇప్పటికే విదేశీ

పెట్టుబడిదారుల పరమై పోయి ఉండేది. అలాగే ఇన్సూరెన్స్ రంగం కూడ. అమెరికాలో దివాళా తీసిన ఎఐఐ అనే అతి పెద్ద ఇన్సూరెన్స్ సంస్థతో కలిసి టాటాలు మన దేశంలో లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్, జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ సంస్థలను ఉమ్మడిగా స్థాపించారు. అయినప్పటికీ ఇన్సూరెన్స్ రంగంలో విదేశీ ఈక్విటీకి పరిమితులు ఉండటంతో టాటాలు రక్షించబడ్డారు.

గతంలో తూర్పు, ఆగ్నేసియా దేశాల్లో కూడ సంక్షోభం ఏర్పడినపుడు దాని నుండి భారత దేశం తప్పించుకున్నదంటే, ఇక్కడ పెట్టుబడుల ఖాతాలో వూర్తి మారకం లేకుండా ఉండటమే. దానికి కూడ మన ప్రభుత్వాలు విపరీతంగా ప్రయత్నించినా వామపక్షాల వత్తిడి, ఉద్యమాల వల్లనే అది జరగలేదు. ఇప్పుడు కూడ మనపై ఈ ప్రభావం అంతగా పడకపోవడానికి అదే కారణం. అయితే అమితంగా వూరించిన ఐటితో సహా అనేక రంగాలలో ఇప్పటికే ఈ ప్రభావం వుంది. ఎంపిక చేసిన వారిని కూడా ఉద్యోగాల్లోకి తీసుకోవడం లేదు. చాలా చోట్ల పై తరగతి ఉద్యోగాలను తగ్గించి పొదుపు చర్యలు పాటిస్తున్నారు. ర వాణా రంగం నుంచి రోజు వారి కార్మికుల వరకూ అనేక స్థాయిల్లో ఈ ప్రభావం కనిపిస్తోంది. పరోక్షంగానైతే వర్తక వాణిజ్య రంగాలపై ఇప్పటికే వున్న ప్రభావం భవిష్యత్తులో ఇంకా తీవ్రం కావచ్చు. కాని ఈ విషయాల్ని మన పాలకులు ఆమోదించడం లేదు. తీసుకోవలసిన పాఠాలు కూడా తీసుకోవడం లేదు. పైగా కొన్ని విషయాల్లో తలకిందులు నిర్ణయాలు కూడా చేస్తున్నారు. ఎగుమతులు తగ్గిపోవడం, ఎగుమతులపై ఆధారపడ్డ పరిశ్రమలు దివాళా తీయడం, దెబ్బతినడం, అధిక సంఖ్యలో ఉపాధి కోల్పోవడం లాంటి పరిణామాలు ప్రభుత్వాన్ని కొంచెం మేల్కొల్పినట్టు కనిపించినప్పటికీ సరైన మార్గంలో మాత్రం పయనించడం లేదు. అమెరికాలో ప్రైవేటీకరణ మంత్రం తిరగబడి ప్రభుత్వ పెట్టుబడితో వాటిని రక్షిస్తున్నా మన పాలకులు మాత్రం సరళీకరణ విధానాలను విడనాడేందుకు సిద్ధపడటం లేదు.

1930లలో ప్రపంచాన్ని మహా సంక్షోభం చుట్టుముట్టినపుడే కళా సాహిత్య రంగాలలో అనేకమంది చైతన్య వంతులైనారు. మహాకవి శ్రీశ్రీ తాను ఆకలి దశకం నుంచే వచ్చానని ఎప్పుడూ చెప్పేవాడు. వేలూరి శివరామశాస్త్రి డిప్రెషన్ చెంబు అనే కథ రాశారు. కొడవటిగంటి కుటుంబరావు కూడా ఆ కాలాన్ని పలు నవలల్లో కథల్లో చిత్రించారు. చార్లెస్ డిక్లెన్ మాడ్రన్ టైమ్స్ వంటి మహత్తర చిత్రం తీయడానికి ప్రేరణ కూడా అదే. ఇప్పటికీ వెబ్సైట్లలో ఆ నాటి పరిణామాలపై రచనలపై ప్రత్యేక సైట్లున్నాయి. ముందు ముందు దీని ప్రభావం ఏదో రూపంలో ప్రతివారిపైనా పడకుండానూ వుండదు. అందుకే సామ్రాజ్యవాద ప్రపంచీకరణను వ్యతిరేకించే ప్రతివారూ ప్రస్తుత సంక్షోభాన్ని కూడా సాహిత్యకారులు లోతుగా అధ్యయనం చేయవలసి వుంటుంది.

తిరుపతి పట్టణాభివృద్ధి సంస్థ, తిరుపతి

తిరుపతి పట్టణాభివృద్ధి సంస్థ తలమాణికాలు

- ★ 69 మాస్టర్ ప్లాన్ రోడ్లు, 186 కిలో మీటర్ల పాదవు, 60 అడుగుల నుండి 150 అడుగుల వెడల్పు
- ★ మాస్టర్ ప్లాన్ రోడ్డులో తుడా సూచిక బోర్డుల ఏర్పాటు
- ★ 1200 కోట్ల వ్యయంతో 140 ఎకరాలలో అన్ని వసతులు కలిగిన టెంపుల్ టౌన్షిప్ ఏర్పాటు
- ★ ఈ ప్రాజెక్టులో భాగంగా స్టేట్ హైవే నుండి టౌన్షిప్ వరకు 3.2 కి.మీ 150 అడుగుల వెడల్పుతో నూతన రహదారి ఏర్పాటు
- ★ 114 కోట్ల వ్యయంతో 3.75 ఎకరాలలో అన్నమయ్య సర్కిల్ వద్ద మెగా షాపింగ్ మాల్ మరియు మల్టీప్లెక్స్
- ★ వేదాంతపురం వద్ద దాదాపు 35 ఎకరాలలో కన్వెన్షన్ సెంటర్, ఫైవ్ స్టార్ హోటల్, గోల్ఫ్ కోర్స్
- ★ 10 కోట్ల వ్యయంతో గ్రామీణ ప్రాంతాలలో రోడ్లు, డ్రైన్లు మొదలగు మౌలిక సదుపాయాలు కల్పించుట.
- ★ తుడ ప్రాంతాన్ని సుందర నందన వనంగా తీర్చిదిద్దడానికి మొక్కల పెంపకం
- ★ తుడ కేంద్రీయ మొక్కల పెంపకాన్ని మరింత ఆధునీకరణ

తుడ ఆమోదము పొందిన లేబెట్లలోనే ప్లాట్లు కొనండి. ప్రణాళికాబద్ధమైన అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడంలో భాగస్థులు కండి. ప్లాన్ అపూవల్ లేకుండా భవనములు నిర్మించకండి

చేవిరెడ్డి భాస్కర్ రెడ్డి

యం.పి.ఐ.యల్., (పి.హెచ్.డి)

అధ్యక్షులు, తుడ,

పాలకమండలి సభ్యులు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు మరియు
చిత్తూరు జిల్లా క్రికెట్ బోర్డు అధ్యక్షులు

పి.మోహన్ రెడ్డి, యం.పి.

ఉపాధ్యక్షులు, తుడ,

గౌరవ ముఖ్యమంత్రి హామీలన్నీ నెరవేరాయి

గౌరవ ముఖ్యమంత్రి
నెరవేరేస్తూ ఉన్నాము

గౌరవ ముఖ్యమంత్రి
నెరవేరేస్తూ ఉన్నాము

నిజాల్ పరిణా - అభివృద్ధి (2007-08)

క్ర. సంఖ్య	పరిణా	సాధించిన శాతం	
		భార్యులది	గౌరవించినది
1.	పంచాయతీ విస్తరణ	26	11
2.	పాఠశాల భవనాలు	263	106
3.	పాఠశాల ప్రాథమిక పాఠశాల భవనాలు	208	139
4.	పాఠశాల ప్రాథమికోన్నత పాఠశాల భవనాలు	138	1
5.	భవనాలు లేని పాఠశాల ప్రాథమిక	1487	73
6.	భవనాలు లేని పాఠశాల ప్రాథమికోన్నత	132	26
7.	అభివృద్ధి కార్యక్రమాల నిధులు	10,822	7,116
8.	పంచాయతీ	79	717
9.	మండలాల / గ్రామాల	26	256
10.	పబ్లిక్ వర్క్స్	2047	616
11.	సె.కె.సి.సి.	21	86

పాఠశాలలకు విస్తరణ

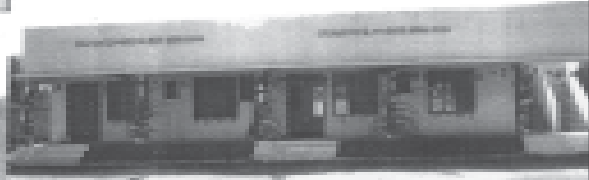

- విస్తరణ పొందిన పాఠశాలలు : 664
- ప్రయోజనం పొందిన విస్తరణ : 54,324
- 2007-08లో నివహించిన విస్తరణ పనుల సంఖ్య : 1322
- విస్తరణ కార్యక్రమాలలో విస్తరణ పనుల సంఖ్య
- విస్తరణ పనులకు విస్తరణ పనుల సంఖ్య

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం

రాజీవ్ గాంధీ విజ్ఞాన కేంద్రం

ఎన్.టి.రామారావు విజ్ఞాన కేంద్రం, ఎన్.టి. రాజీవ్ గాంధీ విజ్ఞాన కేంద్రం, ఎన్.టి. రాజీవ్ గాంధీ విజ్ఞాన కేంద్రం

అస్మిత

ఎక్కడ స్త్రీలు

తామనుకున్నది స్వేచ్ఛగా మాట్లాడగలుగుతారో
తమ కలలను నిజం చేసుకోగలుగుతారో
తామెన్నుకున్న మార్గాలలో సాగిపోగలుగుతారో

ఎక్కడ బాలికలు

తమ నైపుణ్యాలకు పదును పెట్టుకుంటూ
సాహసంగా కచ్చితంగా తేజోవంతంగా ఎదుగుతూ
తమకో అస్తిత్వాన్ని రూపుదిద్దుకుంటూ
శాంతి, న్యాయం, స్వేచ్ఛా పవనాలు వీచే
భవిష్యత్తు వైపు నడిచిపోగలుగుతారో

ఆ భవితను మేం కలగంటున్నాం

శాంతి, న్యాయం, స్వేచ్ఛలతో కూడిన
భవిష్యత్తుకు మేం కలగంటున్నాం...

సుసంపన్న రాష్ట్రంవైపు అడుగులేస్తున్నాం...

ప్రజల కోసం ప్రత్యేక పథకాలు

- 7.5 కోట్ల మందికి ఆరోగ్యం - రాజీవ్ ఆరోగ్యశ్రీతో అభయం
- రెండు రూపాయల బియ్యం - 1.88 కోట్ల పేద కుటుంబాలకు ప్రయోజనం
- 30 రూపాయలకే కిలో కందిపప్పు... 45 రూపాయలకే పామ్ ఆయిల్
- సంక్షేమానికి పెద్ద పీట
 - హాస్పిటల్ విద్యార్థులకు మెన్ ఛార్జీలు మరో 40 శాతం పెంపు
 - రెట్టింపు పెరిగిన ఉపకారవేతనాలు
 - ప్రతి విద్యార్థికి 4 జతల దుస్తులతో పాటు, ప్రతి ఏడాది బెడ్డింగ్ మెటీరియల్ ఏర్పాటు
- అర్బులందరికీ ఇక్కు... పెంచు
- లక్ష కోట్లతో కోటి ఎకరాలకు సాగునీరు.
- మహిళలకు, రైతులకు, చేనేత కార్మికులకు పావలావడ్డీకే రుణాలు.

ఇవి... రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్న విచారణ పథకాల్లో ప్రముఖమైతే. ప్రజల భాగస్వామ్యంతో అమలువుతున్న ఈ పథకాలు రాష్ట్రాన్ని హరితాంధ్ర ప్రదేశ్ వైపు నడిపించే దిశగా విజయవంతంగా అమలు జరుగుతున్నాయి.

ఇందిరమ్మ రాజ్యం - ఇంటింటా సౌభాగ్యం

మహిళా పాఠశాలకే పాఠశాలలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం.

- పాఠశాల పద్ధతి - మహిళా సంఘాలు : 10 లక్షల మహిళా స్వయం సహాయక బృందాలు ఏర్పాటు ఈ ఏడాది పాఠశాల కన్నీ కింద 10 వేల కోట్ల రుదాయి
- ఇంటర్నెట్ బస్సు : మహిళలనే లంకీతం
- బాలికా సంరక్షణ పథకం : మహిళా విద్యార్థుల రూపుమాపి ప్రయత్నం
- జనని మరణ యోజన : వేద గర్భిణీ మహిళలకు వెయ్యి రూపాయల వరం
- సంభవ్య : వృద్ధ మహిళలకు, విశాలముఖులకు ఆర్థిక వెసులుబాటు
- భూమిపాటి : మహిళల కేరూమీరే పట్టణాలు

తెన్నాళ్ళకు మాకు ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది

“జంబీనా కీర్తిరత్నాలన్నా వేలాన్నా అభివృద్ధులకులో కనీసించాలన్నా మహిళల సహకారం ఎంతో అవసరమని నమ్ముతాను నేను. అందుకే ఏ పథకానికి రూపొందిస్తున్నా అది నా అన్యచేట్లెళ్ళకు ఎంతో మేలుచేస్తుందన్న దాని మీద దృష్టి పెడతాను. 115 రూపాయలతో విద్యార్థులకు ఉపకరణాలను పంపిణీ చేసే పథకంలోనూ మహిళల సంక్షేమానికే పెట్టవలసి వేతాం. ముఖ్యంగా వీరమహిళలకు ఆర్థికస్వాతంత్ర్యం కలిగించడం కోసం ప్రవేశపెట్టిన పాఠశాలపద్ధతి పథకం.

మా ప్రయత్న పథకాలన్నీ మహిళల ఆర్థికఅభివృద్ధిని తోడ్పడుతున్నాయని నేనుకోసం వినోదించుకున్నాను. మహిళాసంఘాల ద్వారా పాఠశాల పాఠశాలపద్ధతి లక్షలలతో ఆర్థికఅభివృద్ధి సాధించే ప్రతి మహిళా ఒక అక్షరాణులగా మారుతున్నారని నా అభిప్రాయం.

డా. వై.ఎస్.ఆర్.ఎం.ఎస్. శ్రీ

ప్రతి ఇల్లాలి ముఖంలో చిరునవ్వు నింపడానికి

- రెండురూపాయలతో బియ్యం
- 50 రూపాయల ఖరం తగ్గిన బెంబిగ్యం
- 45 రూపాయలతో పాపూయిల
- 30 రూపాయలతో కిలో కంబెచ్చ

